

לוח התיקון

ד'	ע'	שו'	נדפס	צ"ל
ז	ד	כח	ואם כן	דאם כן
„	„	„	לפמ"ש הש"ב	לפמ"ש הש"ך
ח	א	מ	עפ"ת	נחסר אחר כן מ"ש מענין סכינים שנמצא בהם פגימה אח"כ ומשפשפין ע"ג היד עד שמסירין הפגימה ע"ש
ט	א	ט	סי"ג	סק"ג
י	ד	כד	נאמנים	נאמנות
„	„	„	ברי"פ	ברש"י ר"פ
„	„	לז	סוגיא דיומא	נהסר וכן יש להקשות מש"ס זבחים דף כ"ה
„	ד	מ	פ' ויקרא	בתורת כהנים
יג	א	לג	בהוכתה	בהכתה
„	ב	כא	לשמא לא	לשמא מת לא חיישינן
„	ג	לא	שיש אותן	שיש מתירן אותן
„	ד	לד	מבעל המחבר	מבן המחבר
יד	א	א	יהיה דוחק בבשר וגם יתיקר השער	צ"ל להיפך יתיקר השער וגם יהיה דוחק בבשר בעיר
„	„	כט	כתב עוד טעם	כתב עיקר הטעם
„	ב	ג	בהפסד מרובה	באין הפסד מרובה
טז	א	י	ואמרו הבקיאין שיהיה	ואמרו הבקיאין שזה שכית שיהיה
„	ד	ו	ע"ש דאם	ע"ש משמע דאם
„	„	ט	ע"ש הוא נר"ו	ע"ש מ"ש הוא נר"ו
„	„	יב	דבחסר הכים יש להכשיר	דבהסר הכים או שאינה מונחת בכים יש להכשיר
יז	א	כה	אבל בהפ"מ	אף בהפ"מ
„	ב	לה	בשו"ב	משו"ב
יח	א	ח	הנקראים מטילענציע	נחסר אודת תולעים הנקראים מטילענציע
„	ג	ז	א"כ ממילא נשאר	ממילא לא נשאר
כ	ב	כג	יש דכשר	יש לומר דכשר
„	„	„	הסרחה	הסרכא
כא	ג	יז	בנידן דכב"ש והנ"ל	בנידן דהב"ש הנ"ל
„	„		סימן ל"ד	סימן ל"ד קמ"ב
כב	ב	לט	לקמן מ"ג	נחסר אחר כן במ"ז סק"ה ובש"ד סק"ה
„	„	מד	ס"ג	צ"ל אחר כן ובט"ז שם ובסימן מ"ג סק"ה
כה	ב	כג	מים זכים	כאן צ"ל סק"ה כי הוא ס"ק בפ"ע
כו	א	ו	מן הכוליא	מן הלובן
„	„	טו	מן הכוליא	מן הלובן
„	ב	כד	דע"פ יש הפ"מ רוב	דע"פ רוב יש הפ"מ
כז	א	כו	כשהיה בו	כשהיה בו חלב
כו	ב	ו	שכתב דבפרה	שכתב ג"כ דבפרה
כט	„	ו	לעיין בו	נחסר אחר כן ואפשר דטעם התפ"צ הוא מטעם שכתב הש"ך לעיל סימן ל"ט סקכ"ג ע"ש ודוק
„	ג	טז	והיכי דהבשר שלם	והיכי דהעור שלם
„	„	כג	סק"ב	סק"א
לא	ב	י	סימן מ"ב בפ"ת	סימן מ"ב בפמ"ג ובפ"ת
„	ג	י	אם יעשה נקב משהו	ואף אם יעשה נקב לא יעשה נקב משהו
לב	א	כ	כמפרש הבה"י	כמ"ש הבה"י
„	ב	לו	דזה להרוקח	דזה גם להרוקח
לג	„	ד	הראני	העירני
„	„	ח	אני רואה	אנו רואין
„	„	יב	זה אדום	או אדום
„	ד	טז	הלבוש	הלבו"ש
„	„	„	כהלבוש	כהלבו"ש
„	„	„	הלבוש	הלבו"ש
לה	ב	כו	ושגיתו	והשגיתו
„	ג	ל	האריך	והאריך
„	„	לד	בחורתי	בחרותי
לו	ב	לה	כי דרכו	כי דרכי
לח	ג	כט	חלת ח"ל	דחלת ח"ל
מ	א	לד	בשרייה היט	בשריה היטב
„	ד	ד	ובהמ"פ	ובהפ"מ
מא	א	לג	ל"ש	ל"ש כאן
„	ב	ד	להממיר	להחמיר
„	ג	ט		צ"ע עיין בנו"ב סימן י"ב ואין להאריך ועיין בס"ק הקודם כל אלו התיבות צ"ל מוקף בגליון
„	„	ד	בעוף	לעניין מליחת עוף
„	ד	ל	לא דובר	לא דיבר
מב	ב	ג	בהענינים	בענינים
„	„	ה	ושם	צריך למחוק
מג	ג	לו	סימן ומ"ה	סימן מ"ה
מד	ד	כב	והוגד לו	והוגד לי
מו	ד	כא	ויעלזו הסידים	ויעלזו חסידים בכבד
נו	ד	ג	בריה נוצר	בריה נוצר באיסורא
„	„	יא	כי לכאורה	צ"ע כי לכאורה
נו	ג	ב	הפג"מ	הפמ"ג
נח	ב	מ	או כמ"ש	א"ו כמו"ש
סג	ד	ל	מבני ברק	מבנו הרב

שו"ת ברכת יוסף חח"מ סימן כ"ג בשם המהרי"ק שורש קפ"א ע"ש שכתב בשם האלפס דלהכי הלכתא כתלמודא דידן נגד הירושלמי דתלמודא דידן בתראי טפי אף דחד מכני מערבא עדיף כתרי דידן כמ"ש בש"ס כתובות דף ע"ה :

ה **רוב** יש להחמיר המבואר בדברי אחרונים הוא חויב גמור ולא מגד חומרא (עיין בש"ע של רבינו הרב ז"ל בש"ע או"ח סימן רמ"ו בק"א אות ג' ועיין בכלל שלפני זה אות ב' ויש לעיין בזה :

ו **השך**: היה תלמידו של החלקת מחוקק והוא והרב שערי אפרים והבה"ז כולם למדו אצל התמ"ח כמ"ש בהקדמת בן הרב שערי אפרים (עיין בשו"ת שו"מ מה"ק ח"ג סימן קי"ג ואין בידי כעת ס' שערי אפרים לעיין בו אמנם מש"ך ביו"ד סימן ס"ח סקל"ג ול"ח סק"ו ופ"ב בנה"כ שם מבואר שם שהיה תלמוד להגאון רשכבה"ג ר"ר העשיל זללה"ה זי"ע ועכ"י :

ז **אין** דרכו של הרמב"ם להביא דין חדש מלבו אפי' מוכח בכמה הוכחת בש"ס כ"א מה דמפרש בהדי' בהש"ס בלי שום הוכחה או בספרי או בספרא או בתוספתא (עיין בטו"ב חי"ד סימן כ"ו והאזמו"ר הרב המאה"ג מו"ה לוי יצחק זצ"ל הגיה בל"ע זה ממ"ש הרמב"ם פ"ח מה"ש הלכה כ"א דאם נטלו הב' זיתים לבד נמי טריפה אף דאינו מפרש בהדי' בש"ס עש"ך ביו"ד סימן מ"כ ס"ג ולפע"ד ל"ע עוד מניטל לחי העליון דלהרמב"ם טרפה עיין בש"ע יו"ד סימן ל"ג אע"ג דלא נזכר בש"ס יע"ש בפר"ח ול"ע ועיין עוד בחדושי ליו"ד סימן יו"ד סק"א ועיין ברמב"ם פ"ב מה"ש הלכה ו' :

ח **דרכו** של רש"י ז"ל לכתוב תיבה יתירה לתוספת ביאור (עיין בשו"ת בגדי ישע חאה"ע סימן כ"ח וזה דלא כהלומדים בזמנינו ועיין בהקדמת ספר ערוגות הבושם וקצרתי בזה :

ט **עיין** בפמ"ג ביו"ד בכללי הוראת או"ה אות יו"ד מה שהביא פלוגתא מי חובר ספר ה"ג אי רב יהודאי גאון או רבינו שמעון קיירא ז"ל יע"ש ולפלא עליו שלא הביא דברי רש"י בברכות דף מ"ב ע"א ד"ה עדי שכתב שם וכך פירוש רב יהודאי בה"ג כו' הרי דס"ל דרב יהודאי חיבר ספר ה"ג וע"ל אות ה' מה שהבאתי עוד ראי' שם מדברי הב"י דס"ל ג"כ דרב יהודאי חיבר ספר ה"ג ועיין עוד בש"ך בחו"מ סימן מ"ה סקכ"ג מבואר שם ג"כ מדברי הרמב"ן שהביא שם דר"י חיבר ה"ג יע"ש :

י **דע** שאני תמה תמיד על הרע"ב דהיכי דפליגי חכמים עם היחיד כתב שאין הלכה כאותו יחיד או דהלכה כחכמים מה ראה על ככה דפשיטא דיחיד ורבים הלכה כרבים וכן מליט בש"ס (יבמות מ"ז יומא נ"ו שבת ס"א) דקאמר הלכה כחכמים ומקשה הש"ס פשיטא דיחיד ורבים הלכה כרבים ומשני דהוה אמינא דהלכה כאותו יחיד משום דקרא מסייא ליה קמ"ל דאין הלכה כמותו אבל בלא"ה לא אצטריך לאשמעינן ובאמת גבי פלוגתת ב"ש וב"ה לא כתב הרע"ב בשום מקום דהלכה כב"ה ובודאי טעמיה משום דפשיטא דהלכה כב"ה ומ"ש הכא גבי פלוגתא דיחיד ורבים ואולי יש לחלק קצת בין פלוגתת ב"ש וב"ה לפלוגתא דיחיד ורבים ודוק ועיין בש"ס ברכות דף כ"א ע"ב וג"כ ע"א ובתוס' שם ד"ה ר"י :

לוח התיקון

ד'	ע'	שו'	נדפס	צ"ל
ג	ג	טו	ובפמ"ג ובפתיחה	בפמ"ג באו"ת בפתיחה
"	"	יח	לזוהר	ליוהר
ד	א	מד	ואמר ששחט	השבועה ותרם שישחוט
"	"	יז	טו	טז
"	ב	מ	סקי"ו	סקי"ח
ה	א	ל	ל"ב	ל"ג
"	ג	מב	כ"ה	ר"ה
"	ג	טז	כ"א	כ"ב
"	"	לא	כ"ב	כ"ג
ו	כ	א	כ"ג	כ"ד
"	"	טז	עיין בש"ך	עיין בש"ך שם
"	"	לא	בשו"ת ח"צ	ובשו"ת ח"צ
ז	א	לא	בקונטרס	בקונטרס התשובות
"	"	"	בעמוד אש	בעמודי אש
"	"	טו	וסי"ד סקכ"א	ולעיל סימן א סי"ד סקכ"ב
"	"	"	מניין	מנין
"	ב	לט	י"ב	וב'
"	"	מא	שישחוט אחר	שישחוט במקום אחר
"	"	"	ודריסה	ומדריסה
"	ג	יז	שא"צ בב"פ	שא"צ שחיטה בב"פ
"	"	ל	רח"כ	רח"כ סימן ה
"	"	לט	התשב"ש	התב"ש
"	"	מב	דאביו ב"ס	חסר את"כ אין להתיר מטעם ס"ס

מצטרפין לס"ס אף לדעה שהכריע המחבר והרמ"א. דלא כותיה (עיין בשו"ת טו"ט מה"ת סימן קמ"ט :

ו **הא** דדעה שלא הובא בש"ע אין מצטרפין אותה זה דוקא בדיני או"ה או בדיני ממונות אבל בדיני אשות בודאי חוששין לכל הדעות אף מה שלא הובא בש"ע ועוד היכי דיש דעת ראשון שלא ראו אותם המחבר והרמ"א כי לא נדפס בימיהם בודאי חוששין לו אף בדיני או"ה ודיני ממונות כיון שהם לא ראו אותו (עיין בשו"ת שם אחרי' חאה"ע סימן ס"ג וע' בחבורי מג"ח ליו"ד סימן כ"א סק"ד וכ"ה סק"א ועיין באו"ת בקצור ת"כ סימן ע"ה שכתב שאינו יכול לומר קיים לי אחר הכרעת פסק רמ"א דאין לעשות ספק בדבר שנקבע להלכה ובספרי הנקרא ספר הכללים כתבתי באריכות קצת מענינים האלו :

ז **היכי** דכתב הרמ"א ויש לסמוך עלייהו משמע דוקא בהפ"מ (עיין בש"ך ביו"ד סימן כ"ב סקט"ו ובפמ"ג בשפ"ד שם וע' בס' ס"ט ס"ח בהגה דשם כתב ג"כ הרמ"א ויש לסמוך עלייהו ואפשר דגם שם דוקא בהפ"מ וצ"ע :

ח **דרך** רמ"א לכתוב בשם י"א היכי דבדעה הא' לא נזכר שום חלוק וסתמו הדברים והדעה הב' מחלקין דרך הרמ"א לכתוב על הדעה הב' בשם י"א (עיין בש"ך בחו"מ סימן מ"ב סק"כ ויש מי שאומר דזה דוקא היכי שהרמ"א בא לחלוק בדין עמ"ש המחבר אבל היכי דאין הרמ"א בא לחלוק אלא להוסיף על מה שלא נתבאר בדברי המחבר אין דרך הרמ"א לכתוב בשם י"א כיון דלא מצינו בהדי' חולק ע"ז (עיין בנו"ב מה"ת חאה"ע סימן נ"א בהגה מבהמ"ח שם ובאמת צ"ע דלכאורה סותר א"ע הש"ך למ"ש ביו"ד סימן פ"א דכן דרך הרב בכמה מקומות שלא לכתוב בשם י"א היכי דאין הכרע בדברי המחבר וכ"כ עוד שם סימן ס"ט סקמ"ב ועיין עוד בש"ע של הרב ז"ל באו"ח סימן רמ"ד בק"א אות ד' שכתב ג"כ דכן דרך הרמ"א ברוב פעמים אין דרכו לכתוב י"א היכי דאפשר לעמוד בש"ע דלא פליגי אף דבאמת פליגי אהדדי כמ"ש אחרונים בכמה מקומות יע"ש ולפלא ג"כ על הנו"ב שהעלם עין ג"כ מדברי הש"ך ביו"ד הנ"ל :

ט **כתב** הסמ"ע בחו"מ (ע"ז אות ה' כ"ו אות י"ג ול"ה אות י"ד) דדרך המחבר לכתוב יש מי שאומר אף דאין בו פלוגתא כיון שלא מצא רק באחד מהפוסקים דין זה ואינו נזכר דין זה בשאר פוסקים יע"ש ויש מי שאומר דהסמ"ע לא כתב זה רק על המחבר ולא על הרמ"א עיין בנו"ב שם (ועיין באות שלפני זה) ויש מי שאומר דגם על הרמ"א נזכר כלל זה עיין בפמ"ג ליו"ד בהקדמה בכללי הוראת או"ה אות ג' :

י **כל** מקום שכתב המחבר ולכתחלה יש לחוש לדברי האוסרים היינו שלכתחלה יזהר שלא לעשות כן ובדיעבד שכבר עשה יש לפסוק כהמתירים (עיין ש"ך ביו"ד סימן ע' סקכ"ט :

יא **עיין** בשו"ת מים חיים חי"ד סימן כ"ז בתשו' הגאון מו"ה מאיר ז"ל בהגאון מהריעב"ץ זצ"ל שהאריך לחלק בין היכי שכתב הרמ"א ז"ל והמנהג או ונהגו או שכותב ולכתחלה יש להורות כהמנהג ע"ש חלוקים שונים ועי' עוד בתשו' הרמ"א סי' ל"ה ומביאו ג"כ המ"א סימן תר"צ סקט"ו (ומש"ש במ"א סימן ל"ד הוא ט"ס וצ"ל ל"ה) ועמש"ל :

כללי הפוסקים כלל ז

א **בעלי** הלכות גדולות כל דבריהם דברי קבלה ואין לעבור על דבריהם (עיין ברא"ש פ"ד דברכות סימן י"ד ופא"ע סימן י"ח אמנם זה דוקא היכי דלית להו פרכא מהש"ס דלפעמים הוא טעות כי הוא היה סגי נהור ולפעמים כתבו התלמידים בשמו מה שלא צוה ומה שלא עלה על לבו (עיין ברא"ש פרק אלו מגלחין סימן נון ועיין במעיו"ט שם בברכות אות למד (ועיין עוד בב"י באה"ע סימן קנ"ז מש"ש ג"כ דר"י היה סגי נהור וזה מבואר ג"כ דס"ל דר"י חבור ספר ה"ג וע"ל אות ט') ועיין עוד בש"ך יו"ד סימן כ"ה סק"ב :

ב **דרך** הרמב"ם דקרי מדברי סופרים לדבר שהוא מה"ת רק שאינו מפרש בהדי' בתורה רק שנלמוד מי"ג מדות וכה"ג (עיין בהרב המגיד וכסף משנה פ"א מה' אשות הלכה ב' ופי"ג מה' עדות מיהו ג"כ לדברים שהם מדרבנן קרי ליה ג"כ מד"ס עיין ברמב"ם פ"א מה' חמץ ומצה הלכה ד' ופ"ט מה' ט"מ הי"ב ועיין עוד בש"ך בחו"מ סימן ל"ג סק"א ובמשל"מ פ"ד מה' אשות הלכה ו' ובנו"ב מה"ת חאה"ע סימן ע"ו ועיין בשו"ת ברכת משה לידידי הרה"ג מקאמינקא סימן למד וסימן ל"ב בתשו' הגאון החכם מק"ב ומ"ש הרב המחבר אליו דמבואר מדבריהם דהיכי דשיטות הפוסקים דהוא מדרבנן יותר יש לפרש דברי הרמב"ם ג"כ במ"ש מד"ס ג"כ הכוונה מדרבנן כיון דאין לנו הכרח לפרש דברי הרמב"ם דס"ל דהוא מה"ת יע"ש :

ג **דרך** הרא"ש להעתיק לשון הרי"ף וליה לא ס"ל כן כי הרא"ש עשה חיבורו סביב הרי"ף כמו הר"ן רק אח"כ עשה חבורו וחבור הרי"ף חבור אחד (עיין בש"ך בספרו תקפו כהן ס"ס מ"ו ובספרו נה"כ על יו"ד סימן ט"ו ועיין בשו"ת ח"ס חאה"ע סימן מ"ד וכפי הנראה שלא ראה דברי הש"ך וכבר הרגיש עליו בשו"ת מנ"מ חי"ד סימן כ"ו :

ד **הרשב"א** הוא בתרא נגד רשב"ם והלכתא כותיה

שו"ת

בדרבנן ואכמ"ל וע"ל כלל ד' אות ח' :

ה **כמה** פעמים אנו סומכין על דעת יחיד אפי' במקום שרבים חולקין עליו (עיין בש"ך ביו"ד סימן ס"ה סק"ז) ואמנם זה דוקא באיסור דרבנן ולא באיסור דאורייתא דבזה ודאי הולכין אחר הרבים עש"ך בכללי הוראת או"ה סימן רמ"ב אות ב' (ועיין בשו"ת מים חיים חי"ד סימן כ"ו שכתב דלפעמים חוששין להחמיר כדעת יחיד אפי' שרבים מקילין ויש להביא ראי' לדבריו מפסקי מהרא"י סימן ר"ל הובא דבריו לעיל אות א') ועיין עוד בג"פ כלל ו' ד"ה והנה ראה זה חדש שכתב ג"כ דפוסקים יש להם כח לפסוק כיחיד נגד רבים לפחות בשעת הדחק ועיין עוד בתוי"ט בהלכות פי"ד מ"ג ובשו"ת רח"כ חאה"ע סימן ע"ד ובקיבוצי מגדים חדשים סימן רמ"ב בכללי הוראת או"ה אות ב' ועיין עוד בתשו' רעק"א חאה"ע סימן ר"ה ר"ו הובא ג"כ בקצרה בפ"ת באה"ע סימן קנ"ט סק"ז ועיין עוד בפ"ת שם סימן י"ז סקע"ב ועיין עוד בב"ש באה"ע סימן קכ"ז סק"ד :

ו **כל** תיקו שבש"ס מפרש בספרים דרבינו האי דחולקים ואינו נראה לר"י אלא היכי דאשכחן בהדי' יחלוקו ואדרבה אומרים אוקי ממונא בחזקת מריה (תוס' גיטין דף י"ד ע"ב ד"ה וחכמים אומרים) :

ז **יש** אומרים דהא דאמרו כל דבר שהיה בכלל ויצא לדון בדבר חדש אי אתה יכול להחזירו לכללו עד שיחזירנו הכתוב לכללו בפירוש אינו אלא היכי שהדבר החדש סותר הכלל אבל היכי שאינו סותר הכלל אלא מוסיף לא נקרא דבר חדש (עיין תוס' יבמות דף ז' ע"א ד"ה לפי וזבחים מ"ט ע"א ד"ה לפי ועיין בספר עמודי אש דף כ"ח ע"ד וכ"ט ע"ב מה שהביא בשם אחרונים שהקשו ע"ז והוא נר"ו כתב ליישב דברי התוס' והביא שכ"כ ג"כ בספר הכריתות בית י"א יע"ש:

כללי הש"ע כלל ו

א **אף** דהרמ"א ז"ל כתב וכן ראוי להורות זה לא הוה הכרעה כאותה דעה והוה ספק כיון דלא כתב וכן עיקר (שו"ת ברכת יוסף סוף חי"ד בתשו' להגאון מהרש"ק ז"ל ועיין בט"ז באו"ח סימן רע"א סקי"ד ועיין עוד בפמ"ג ביו"ד בכללי או"ה סימן ג' ועיין בס"ס תשו' רח"כ בתשו' הא' מהגאון מו"ה דוב ז"ל בהגאון בעל פנ"י ז"ל שכתב שקבלה בידו מאביו הגאון ז"ל שבכל מקום שהביא הרמ"א ז"ל בשם י"א ולא סתם וכן ראוי להורות או וכן נוהגין אין כונתו דוקא לפסוק כמותו כ"א הדבר מסור לחכמים להכריע במאזני צדק והביא שני דעות להוציא מדעת הב"י שלא חש להפוסק ההוא יע"ש מבואר מדבריו דהיכי שכתב וכן ראוי להורות הוה הכרעה כאותה דעה דלא כשו"ת ברכ"י וצ"ע וגם דברי הגאון הנ"ל צ"ע ועיין באה"ע סימן קכ"א ס"ה וסימן קכ"ב ס"ב ועיין עוד באה"ע סימן קכ"ו סכ"א בהגה מיהו שם באמת כתבו הפוסקים להקל בשעת הדחק כמ"ש הגאון מהר"מ כ"ץ בס"ס גבורות אנשים הובא ג"כ בפ"ת שם וראי' דבח"מ שם סימן מ"ג ס"ה סתם להקל ואכמ"ל ועיין בב"ש שם באה"ע סקל"א ובסמ"ע בחו"מ שם סק"ח ובש"ך שם סק"ז משמע ג"כ קצת דרק בגיטין חשש הרמ"א להחמיר היכי דאפשר ואכמ"ל ועיין במג"א שם באה"ע :

ב **משמע** קצת מדברי הש"ך ביו"ד סימן נ"ג סקט"ו דהיכי דכתב הרמ"א ז"ל יש להחמיר לאסור היינו שלא במקום הפ"מ אבל בהפ"מ וכדומה יש להקל ודוק וצ"ע אם יש לסמוך ע"ז ועיין באה"ע סימן קכ"א ס"ז ומסתימות דברי אחרונים שם משמע דאף במקום עיגון אין להקל כ"א בצירוף עוד צדדים ועמ"ש במג"א שם ועיין לקמן כלל נ' אות ה' דמשם ג"כ אינו מבואר כן לכן צ"ע בזה ועיין באות שלפני זה :

ג **גם** ראוי שתדע דמשמע מדברי הש"ך ביו"ד סימן ע' סקי"ט דדוקא היכי דמביא המחבר בש"ע דעה הא' בסתם ואח"כ מביא דעה שניה בשם יש מי שאומר או העיקר כדעה הא' אבל בלא"ה אין הכרע מדבריו כמאן ס"ל ובאמת דבריו צ"ע דכבר כתבו כל הפוסקים אחרונים דנקטינן תמיד כדעה הא' היכי דמביא דעה הא' בסתם ודעה שניה בשם יש אומרים או יש מי שאומר ואין שום חלוק וכ"כ הוא בעצמו בקיצור הנהגות הוראות או"ה ומביאו ג"כ הפמ"ג ביו"ד בפתיחה בכללי או"ה אות א' ועיין עוד בש"ך שם סימן צ"ד סק"ג כתב ג"כ כלשון זה שכתב בסימן ע' וגם שם צ"ע אכן לכאורה יש להביא ראי' להש"ך מיו"ד סי' צ"ו ס"א ע"ש בס"ג ובט"ז סקי"ב ובש"ך סקי"ט דמשמע שם לכאורה דהש"ע פסק כדעה שניה ודוק כי קצרתי וצ"ע בכ"ז מיהו לפמ"ש הפמ"ג שם במ"ז אות יו"ד באמת הש"ע פסק שם כדעה הא' יע"ש כי קצרתי :

ד **כתב** הרב פמ"ג בפתיחה ליו"ד בכללי הוראת או"ה אות ז' דהיכי שהרב רמ"א מיקל בהפ"מ היכי דיש עוד ספק יש להתיר אף שלא בהפ"מ יע"ש וכ"כ הלב"ש בשמו בפתיחה לקונטרס טריפות העצמות אות כ"ח ובפנים אות ד' ותמיה שנעלם משניהם דכן מבואר בהדי' בש"ך ביו"ד סימן כ"ד סק"ט שכתב וז"ל וגהי דלעיל סימן נון ס"ב קי"ל דשלא בהפ"מ יש להחמיר דחסר כניטל מ"מ הכא דיש עוד סברא אין להחמיר עכ"ד :

ה **אף** דזה כלל דדעה שהכריע המחבר והרמ"א דלא כותיה ולא הובא בש"ע אין מצטרפין לספק מ"מ היכי דיש עוד ספק דלדעת המחבר והרמ"א בלא"ה כשרה רק שאנו חוששין לדעת החולקין על המחבר והרמ"א שוב

שלא הביא דברי הב"י באו"ח הנ"ל ועיין עוד בשו"ת ברכת משה לידידי הגאבד"ק קאמינקא נר"ו סימן ז' סוף אות א' מ"ש בזה ועיין עוד בתפארת ישראל סוף פ"ז דבכורות שכתב שכמה פעמים מצינו בש"ס דלשנא דצריך משמע אף בדיעבד ואין לו תקנה וכמה פעמים מצינו בש"ס דהוא רק לכתחלה יע"ש מה שציין איזה ציונים ובאמת כן מבואר בהדי' ג"כ במ"א באו"ח סימן ל"ב סקמ"ז יע"ש שהרגיש בהש"ס דגיטין הנ"ל ומבואר ג"כ דלאו כללא הוא בכל מקום דלפעמים הוא לעכוב ולפעמים הוא רק לכתחלה כמ"ש התפא"י הנ"ל ולפלא על השו"מ והב"מ שלא הביאו דברי המ"א הנ"ל ועיין עוד בש"ך ביו"ד סימן ב' סקי"ח דמשמע שם דלשנא דצריך הוא לעכוב אכן שם ססי' י' בש"ך שם משמע דלשון צריך אינו לעכוב עיין בפמ"ג שם אכן מהט"ז שם משמע דהוא לעכוב ועיין באו"ח ס"ס ל"ה שהט"ז ג"כ צריך לתייג וע"ש במג"א בשם הב"ח שאינו לעכוב וגם המ"א שם לא כתב רק דטוב לתקנם אף דכתב שם לשון צריך ואפ"ה אינו לעכוב ועיין עוד באה"ע ריש סימן ס"ו בחמ"ח ובב"ש שם משמע ג"כ דלשנא דצריך אינו לעכוב יע"ש וכבר כתבתי לעיל בשם המ"א דאין ליתן כלל בזה דלפעמים הוא לעכוב ולפעמים הוא רק לכתחלה וכן נלפע"ד עיקר ועיין עוד בס"ס גבורות אנשים סימן א' בתשו' הגאון מהר"מ כ"ץ אביו של בעל ש"ך ז"ל:

מג **יש** מי שאומר דבכל מקום שנאמר בש"ס לשון צריך הוא רק מדרבנן דאי הוה מה"ת חייב מיבעי ליה למיתני (עיין בנ"י פ' הערל ועיין בקהלות יעקב בלשון חכמים אות תנ"ו ובארעא דרבנן אות תקל"ה מה שהניחו בצ"ע עליו ועיין בספר עמודי אש דף כ"ו ע"ג מ"ש ליישב דברי הנ"י ולע"ע בזה ועיין באות הקודם ויש לפלפל בזה ועיין עוד בשו"ת ב"מ סימן למד ול"ב אי לשון אסור שייך על מדות חסידות יע"ש וכתבתי בספרי הנקרא ספר הכללים מזה אין עת האסף פה:

מד **יש** מי שאומר דדרך הש"ס בדרבנן לאשמעינן כחא דאסורא עדיף משום דספיקא להקל (עיין בכל"ח ביצה דף ג' ע"א ועיין בספר עמודי אש שם מ"ש בזה:

כללי הש"ס כלל ה

א **דע** דכמה פעמים צריכין אנו למעבד עובדא לצאת אליבא דכ"ע לכל הדעות אף שלפי כללי וסוגיות הש"ס הלכה כדברי המיקל (עיין בפסקי מהרא"י סימן ר"ל ועיין עוד בנו"ב מה"ת סימן קכ"ב ועמש"ל כלל א' אות י"ט:

ב **הא** דקי"ל אין למדין הלכה מן המדרש ולא מן הגדות יש אומרים דה"מ היכי דמצינו לזה סתירה מן הש"ס אבל היכי דלא מצינו סתירה לזה שפיר למדין הלכה מן המדרש ומדברי הגדה ויש חולקין וס"ל דאין למדין כלל מהמדרש או מדברי האגדה (עיין בתוי"ט פ"ה דברכות מ"ד ובתו"ח שם ובנו"ב מה"ת חי"ד סימן קס"א ועיין עוד בבה"ט באו"ח סימן קכ"ח סקל"ד ובאה"ע סימן קי"ט סק"ו ובפ"ת שם ועמ"ש במג"א ואכמ"ל ועיין עוד בד"ח פכ"ה אות כ"ד:

ג **בכמה** דברים אנו סומכין על ספרים הגונים ומניחין הגמרא שלנו (עיין תוס' פסחים דף מ' ע"ב בד"ה אבל וע"ש בהגהות הגאון מהרי"ב ז"ל ול"ע בזה ועיין באות שלפני זה:

ד **רוב** פוסקים ס"ל דכל היכי דנשאר הש"ס בתיקו בדרבנן לקולא (עיין ברמב"ם פ"ה מה' יו"ט הלכה ה' ובש"ע או"ח סימן תקט"ז ס"ב ובכ"מ פ"ט מה' ש"ת הט"ז ובדרישת אורי' סימן ש"א סק"ג ויש מגמגמים בזה להחמיר גם בדרבנן (עיין בשו"ת ברכת משה לידידי הרה"ג מקאמינקא בחדושיו לש"ס שבת ס"א ע"א והוא בספרו דף ט' ע"ג וע"ד מה שהאריך בזה יע"ש מה שהעיר ג"כ מהציונים הנ"ל והביא ג"כ ראי' להיפך מכמה מקומות בפסקי הפוסקים להחמיר גם בדרבנן והנה מה שתמה שם ידידי הגאון על היש"ש והק"נ שתפסו שהרי"ף והרא"ש דעתם להחמיר גם בדרבנן בבעיא דלא איפשטא מדברי הרי"ף והרא"ש שם בשבת דף ס"ה שכתבו להקל בתיקו דרבנן יע"ש והנה כעת היום זכיתי לקנות שו"ת הרי"ף ומצאתי שם בהדי' בסימן ר"ל שכתב שם שכל תיקו דרבנן לקולא ובדאורייתא לחומרא לכן במטודה כל מאי דלא איפשט בו יש להקל במטודה דרבנן יע"ש הרי בהדי' דדעתו להקל בתיקו דרבנן וע' עוד בדברי חמודות שעל הרא"ש פ"ק דברכות סימן ז' אות ל"א מש"ש בשם תלמודי ר"י ומש"ש ומבואר ג"כ מדבריהם בתיקו דרבנן לקולא בפשיטות (ע"ש במ"ש בתקנת הנביאים יש להחמיר בספק כמו בד"ת ועיין במגדים חדשים בדיני ס"ס אות ל"ה ובתשו' כתבתי בזה באורך וגם בספרי ספר הכללים כתבתי בזה ואכמ"ל) ועיין עוד ברא"ש סוף פ"ג דברכות שכתב ג"כ בפשיטות כן הרי בהדי' דדעת הרי"ף והרא"ש להקל בתיקו דרבנן ועיין עוד בשו"ת בגדי ישע חי"ד סימן כ"ד בתשו' הגאון מהרמ"ז ז"ל אבד"ק לובלין שכתב לחדש כלל חדש דהיכי דנשאר הש"ס בתיקו אז בדאורייתא אזלינן לחומרא אף בדרבנן אבל אם לא יצויר כלל דאורייתא אז אזלינן לקולא יע"ש ולע"ד צ"ע מהפוסקים הנ"ל ועיין בספר תפארת שמואל פ"ג דשבת סימן כ' אות י"ב משם קצת ראי' להגאון הנ"ל ואכמ"ל ועיין עוד בפר"ח ביו"ד סימן ק"ב סק"ה מש"ש בשם תשו' הר"ן מבואר ג"כ דס"ל דתיקו בדרבנן לקולא ועיין בנו"ב מה"ת חא"ח סימן ג' אכן משם צ"ע על הגאון הנ"ל דמשמע שם דבכל גוונא יש להקל

בדרבנן

אי לא פסק רב כותייהו אע"ג דמלתא דאסורא הוא (ובכ"מ פסקינן כרב לגבי שמואל במילתא דאסורא) ואזלינן בתר שמואל דפסק בהדיא (תוי"ט פ"ד דנדה מ"ה) :

ל **מצינו** לפעמים בש"ס דקאמר הני חמשה עשוין כנגד מי ואח"כ פריך הני חמשה הוה ואנן שיתא תנן ואע"ג דהוא בעצמו קאמר לעיל והני חמשה עשוין כנגד מי אך באמת י"ל דרב חסדא הוא דפריך כן הני חמשה עשויין כנגד מי ולא סתמא דש"ס ואח"כ מתרץ רב חסדא הנך חמשה עשויין שבתורה ואח"כ פריך סתמא דש"ס והנך חמשה הוה כו' וכה"ג מציע עוד בש"ס בפא"מ דף כ"א ובפרק לא יחפור דף כ"ב (עיין בתוס' יומא דף ע"ו רע"א ד"ה הני חמשה :

לא **דרך** אמוראי בתראי לפרש דברי הראשונים אע"ג דלא ס"ל כותייהו (עיין ברא"ש פ"א דסוכה סימן כ"ח ובתשו' מהרלב"ח בקונטרס הסמיכה דף ע"ו ע"ב ויש לפלפל שם ואין כעת ספר הנ"ל לפני לעיין בו ועיין עוד ברא"ש פ"ק דשבת סימן זיין :

לב **הא** דאמרינן בש"ס הלכה כדברי המיקל באבל ה"מ במחלוקת של תנאים אבל במחלוקת של אמוראים לא אמרו (עיין תוס' במ"ק דף כ"ד ע"א בד"ה הכי א"ר יוחנן :

לג **אע"ג** דבכל דוכתא היכי דקאמר הש"ס ה"נמסתברא נשאר הכי במסקנא מ"מ מציע לפעמים דקאמר ה"נ מסתברא ולא נשאר כן במסקנא ודחי לה הש"ס (עיין תוס' ביומא דף פ"ד ע"א ד"ה ה"נ מסתברא ודו"ק :

לד **אע"ג** דהיכי דקאמר הש"ס ר' פלוני ור' פלוני כלהו ס"ל אין הלכה כמותם כידוע מ"מ מציע לפעמים דפסקינן כתרי מינייהו (עיין ברא"ש סוכה פ"א סימן יוד ועיין בר"נ שם :

לה **כל** היכי דמוזכר בש"ס ערל יש מי שאומר שמתו אחיו מחמת מילה (עיין רש"י בזבחים דף ע"ו ע"ב רפ"ב במשנה שם ובתוס' שם דף כ"ב ע"ב ד"ה ערל ויש מי שאומר שמיירי במומר לערלות ואפ"ה קרי ליה שם לבו לשמים משום שאינו עושה אלא מחמת דאגת צער המילה עיין תוס' שם בשם ר"ת שחולק על רש"י שם :

לו **לשון** מערימים שמבואר בש"ס כמה פעמים היינו תחבולת ההיתר תקרא ערמה ושאינו להיתר תקרא מרמה (עיין ברמב"ם רפ"ה דתמורה ומביאו התוי"ט שם ועיין שם מה שהקשה הלא מציע לשון מרמה אצל יעקב ובניו ות"א בחוכמתא ומציע להרגו בערמה דלשון תורה לחוד ולשון חכמים לחוד ע"ש ועיין בתפא"י שם שכתב דלשון ערמה פרושו תחבולה בין באופן המותר או שאינו מותר והיינו בין להזיק כמו והנחש היה ערום בין להנצל כמו ערום ראה רעה ונסתר (משלי כ"ב ג) בין להרויח לעצמו או לאחרים כמו שומר תוכחת יערים (משלי ט"ו ה) וערומים יכתירו דעת (משלי י"ד י"ח) אבל מרמה הוא תמיד באופן שאינו מותר משום שיוזק בו אחר יע"ש :

לז **לשון** רשאי או רשאין או אין רשאי אין רשאין שמבואר בתלמוד כמה פעמים הכוונה חיוב ולא איסור (עיין תוס' חולין דף כ"ד ע"ב ד"ה אין בעל אומנות ועיין עוד סוף פ"ח דערכין בהרע"ב ובתפא"י שם ועיין עוד בתוס' קדושין דף ל"ג ד"ה אין התלמוד רשאי ועיין עוד בט"ב מה"ת חא"ח סימן ל"ד :

לח **יש** מי שאומר דהא דאמרינן בכל מקום בש"ס דכל דתיקון רבנן כעין דאורייתא תקנו (ש"ס גיטין ס"ה יבמות י"א) זה דוקא במלתא דאית ליה עיקר מה"ת אבל במלתא דלית ליה עיקר מה"ת ל"ש גבי כל דתיקון רבנן כעין דאורייתא תקנו (עיין בספר תפארת ירושלים שנדפס על המשניות פ"י דעירובין מ"ז אות ס"ו :

לט **פירוש** של כביכול הנזכר כמה פעמים בש"ס (עיין ברש"י יומא דף ג' ע"ב ד"ה כביכול :

מ **לשון** חבירו הנאמר בש"ס י"א דזה דוקא ישראל ולא עכו"ם דעכו"ם אינו קרוי חבירו (עיין בתוס' מעילה סוף פ"ה) וי"א דגם עכו"ם קרוי חבירו עיין תוס' סוכה ל"א ע"א ד"ה הלוקח ועיין בתפא"י במעילה סוף פ"ה אות ל' שהביא עוד ראי' מש"ס שבת ק"ג ע"א אומר אדם לחבירו ובעי לאוקמה בחבירו עכו"ם יע"ש שהביא ג"כ שני תוס' הנ"ל דסתרי אהדדי :

מא **לשון** לאלתר המבואר בש"ס אין פרושו תיכף ומיד רק בשיהוי קצת (עיין בשו"ת מים חיים חאה"ע סימן כ"ד יע"ש מ"ש דגם בשעתיה ג"כ אין פרושו דוקא בשעה ולפעמים הוא רק רגע יע"ש שהביא ראי' מתרגום אונקלס פ' תשא רגע אחת אעלה בקרבך ות"א שעה חדא אסלק מבינך יע"ש בהגה מבהמ"ח שהביא עוד ראי' מש"ס ר"ה ועיין עוד ברא"ש בשבת פרק כלל גדול סימן ד' ועיין עוד במ"א ריש סימן ל"ג מ"ש בשם תר"י דבכ"מ דקאמרי שעה הפירוש שעה מועטת לבד מברכות דף למד (ובש"ע שם) דשם שעה אחת מי"ב ביום ועיין עוד בש"ך ביו"ד סימן פ"ע סקע"ז ועיין עוד בנו"ב חאה"ע סימן כ"ח :

מב **כל** מקום שכתוב לשון צריך י"א שהוא לעכובא אף בדיעבד (ב"י באו"ח סימן רי"ע ופר"ח באה"ע סימן קכ"א) וי"א שלשון צריך משמע דוקא לכתחלה ולא לעיכוב אף בדיעבד (עיין בשו"ת שו"מ ח"א סימן ע' מה שהשיג על הפר"ח יע"ש מה שציין לעיין בש"ס גיטין דף ה' (ועיין עוד בש"ס שם דף ע"ו ע"א דמשמע שם ג"כ דלשנא דצריך אינו לעכוב) ובשו"ת פמ"א ח"א סימן ס"ו ולפלא עליו שלא

בשם הליכות עולם סוף שער הרביעי :

יח **דע** דיש כמה פעמים בש"ס סוגיות הפוכות דהכא תנן דר' פלוני אמר הכי ופלוני אמר הכי ובמקום אחר בש"ס תנן להיפך דפלוני אמר הכי ופלוני אמר הכי (עיין תוס' סנהדרין דף מ"ה ע"ב ד"ה ר' אליעזר וביומא ס"א ע"ב ד"ה נזיר ממורט ומנחות נ"ח ע"ב ד"ה איכא דאמרי ובנדה דף כ"ג ע"ב ד"ה אמר רבא :

יט **הא** דקאמר בש"ס (עירובין פ"ב א') כל היכי דקאמר ר"י אימתי לפרש במה לחלוק היינו דוקא במשנה ולא בברייתא (עיין בתוס' חולין דף פ"ח ע"א בד"ה רבנן ובשבועות נ"ח ע"ב ד"ה נשבע ובעירובין שם סוף דף פ"א ד"ה ה"ג והנה מה שהביאו שם התוס' ראי' דבכל הספרים גרסינן כ"מ שאמר ר"י אימתי ובמה במשנתינו דמשמע דזה דוקא במשנה ולא בברייתא יע"ש מזה יש להביא ראי' לדעת הפוסקים דסוברים דזה שאמרו הלכה כרשב"ג במשנתינו דוקא במשנה ולא בברייתא דכל מקום דאיתמר במשנתינו הוא דוקא משנה ולא ברייתא ע"ל כלל א' אות י"ג שהבאתי עוד ראי' לזה מש"ס מנחות יע"ש :

כ **דע** דהא דמצינו בש"ס שמקשה רב יוסף הלכתא למשיחא אין הש"ס תופס זה לקושיא אלא רב יוסף מקשה אבל הש"ס אינו חושש לזה ומש"ה מצינו לפעמים בש"ס דקאמר הלכתא כפלוני אע"ג דהוה הלכתא למשיחא דדין זה אינו נוהג כלל בזמנינו ויש מי שאומר דלא פריך הכי אלא היכי דאיכא תרתי הלכתא למשיחא ועבירה כמו בפיגול או בבת כהן שזנתה דכיון דאיכא תרתי מלתא דלא שכיחא לא הוה ליה לפסוק מלתא דלא שכיחא כלל (עיין כ"ז בתוס' יומא דף י"ג ד"ה הלכה כר"י ושבת קל"ג ד"ה ותנן ועוד בכמה מקומות ומזה נ"ע על המהרי"ק שורש קפ"ה הובא דבריו לעיל כלל ב' אות ט' ואין בידי כעת ס' מהרי"ק לעיין בו ועיין עוד ביו"ד סוף סימן כ"ז בט"ז שם בתשו' אחיו הגאון ז"ל ע"ש ויש לעיין בכ"ז לעת הפנאי :

כא **מצינו** כמה פעמים בתלמוד שמקשה ממשנה ומביא דברי האמורא שפירוש המשנה אע"ג דגם בלא האמורא יש להקשות שפיר אך משום דמשכח המשנה ופירשה האמורא מייתי מילתיה (עיין בתוס' ישנים יומא דף ס"ג ע"א ד"ה ואמר :

כב **לפעמים** מצינו בש"ס דקאמר ותקלה עצמה תנאי הוא ומייתי הנאי דפליגי בתקלה ולא מייתי תנאי דפליגי בספ"ק דפסחים בתקלה והתם לא מייתי הני תנאי דהכא משום דמייתי דמי לדמי (עיין תוס' ביומא דף ס"ו ע"א ד"ה ותקלה :

כג **דרך** התלמוד להאריך במקום זה יותר מבמקום זה (עיין תו"י שם ע"ב ד"ה עתי אפי' בשבת כו' :

כד **לפעמים** מצינו בש"ס בברייתא דר' מאיר הזכיר ברישא ואח"כ ר' יהודה ואח"כ ר' יוסי ואח"כ תני עוד איזה דברים אע"ג דלכאורה משמע דמסקנא מלתא דרי יוסי הוא ובאמת אין זה אלא מלתא דת"ק דהיינו ר"מ (עיין תוס' יומא דף ס"ז ע"א ד"ה כמאן :

כה **לפעמים** מצינו בש"ס דקאמר ממעטין במשא ומתן (פירוש של שמחה כ"כ התוס') ופרשינן שאינס שמחס כלל אבל אין לפרש שממעטין אבל ששים קלת דא"כ הו"ל לפרש השעור כמה צריך למעט (עיין בתוס' מגילה דף ה' ד"ה ממעטין ועיין במג"א ריש סימן תקנ"א שפירוש עפי"ז ג"כ גבי ת"ב דקאמר ממעטין דהיינו שאין שמחין כלל והביא ראי' מהתוס' הנ"ל ובאמת לפע"ד נ"ע דאין ראי' משם דהא עיקר הראי' שהביא התוס' דא"כ הו"ל לפרש שיעור השמחה משא"כ הכא גבי ת"ב הרי מפרש אין אהרסין כו' א"כ יש לפרש ממעטין כפשוטו ודוק ועיין היטב בתוס' וקלרתי :

כו **אע"פ** דהכרעה לא שייך אלא אי מכריע פלגא כמר ופלגא כמר ובהא פסקינן כותיה מ"מ מצינו לפעמים בש"ס (ברכות מ"ג ב) דקאמר רשב"ג אני אכריע כו' אע"ג דשם מכריע לגמרי כב"ש ולא קרי ליה הכרעה אלא מפני שהכריע דברי ב"ש על דברי ב"ה (עיין היטב בתוס' בב"ק דף קט"ז ע"א בד"ה הכרעה ועיין בספר עטרת תפארת דף נ"ח מה שהאריך בזה הרבה ואין כעת ספר הנ"ל ת"י אכן לפמ"ש הרא"ש בברכות שם דהך הכרעה דר"ג לאו הכרעה הוא אלא שנתן טעם לדברי ב"ש ובאמת הלכה כב"ה יע"ש א"כ נ"ע בזה :

כז **היכי** שאמורא קאמר הלכה ותניא כותיה אע"ג דתניא נמי איפכא אית לן למפסק הליכא דאוסו אמורא כיון דכותיה תניא נמי (עיין בתוי"ט פי"ב דפרה מ"י :

כח **הא** דקאמר בש"ס תפסת מרובה לא תפסת היינו דוקא בדבר שאין לו קצבה דא"כ אין לדבר סוף אימא מאה אימא אלף משא"כ בדבר שיש לו קצבה דיותר מזה אינו יכול לומר לא שייך בזה לומר תפסת מרובה לא תפסת ואדרבה יש לתפוס המרובה דיש בכלל מאתיים מנה מיהו דוקא לקולא אבל לחומרא שייך שפיר לומר תפסת מרובה לא תפסת אף בדבר שיש לו קצבה (עיין כ"ז בתוס' יומא דף ע"ב ע"א בד"ה נעבד :

כט **לפעמים** פסקינן כשמואל דקאמר הלכה כותייהו אע"ג דקאי בש"ס בתיקו אי פסק רב כותייהו או לא כיון דשמואל פסק בהדי' כותייהו ולא ידעינן אי

ביומא דף ד' ע"א בד"ה תניא כותיה ועיין עוד שם דף נ"ט ע"א בד"ה משכיר :

ז **הא** דקאמר הש"ס ר' מאיר קרא אשכח ודרש (חגיגה י"ב) או ר' מאיר לא אכל בישרא (חולין י"א) היינו שר' מאיר ס"ל הכא ואנן לא קי"ל כותיה (ש"ך ביו"ד סימן רמ"ג בשם אביו הגאון ז"ל ע"ש שהביא ראי' מהתוס' והרא"ש פ"ק דחולין דף י"א ועיין עוד בהגהות תשב"ץ קטן בדיני או"ה סימן של"א אות ד' דף ל' ע"ב :

ח **לפעמים** מצינו דקמבעיא לי הדין והדר קאמר הדר דמבעי ליה הדר פשטה ליה דנשאר בספק אע"ג דמתחלה דקמבעי ליה הוה אגלו ספק מ"מ תחלה סבר דיש לפשוט דבר זה או כך או כך והדר פשטא ליה דספק הוא ואינו בא לחזור ולפשוט (עיין בש"ס דיומא דף מ"ז ע"ב וע"ש בתוס' ד"ה הדר פשטה ליה משמע שם מדבריהם דאבעי' בש"ס אינו נכנס כלל בגדר ספק כמ"ש הפר"ח בדיני ס"ס אות כ' ולפלא על הפר"ח שלא הבי' כלל דברי התו' הנ"ל אכן מ"ש הפר"ח דבדרבנן אף ספיקא דדינא הוה ספק לא משמע כן בש"ס ותוס' שם ועיין בנו"ב מה"ת חי"ד סימן ס"ד שוב ראיתי בתוס' יבמות שם שמשמע שם מדבריהם דאי הוה ספק מדרבנן הוה מקילינן אפי' באבעי' ול"ע ודוק כי קצרתי ועמ"ש לקמן כלל ה' אות ד' ויש לפלפל ואכמ"ל :

ט **אע"פ** שכלל גדול בש"ס דקאמר קס"ד לא מסיק הש"ס כן אלא דחי לה אעפ"כ מצינו לפעמים דקאמר קס"ד ולא דחי לה הש"ס ומשמע דנשאר כן במסקנא (כן משמע בש"ס דיומא דף מ"ח ע"א בסופו ובתוס' שם ד"ה אישב אבל התו"י שם כתבו דלהכי קאמר קס"ד לפי שאינו פשוט כ"כ והתלמוד לא חש לדחות ולהאריך יע"ש אבל מדברי התוס' לא משמע כן וגם דברי התו"י צע"ק ודוק ול"ע בזה :

י **דע** כי מצינו בש"ס שמקשה ומתרץ כמה קשיות וכמה תרוצים ואינו אלא כמלמדים אם תאמר כן יש להשיב כן ואינו מישב כל התשובות שיש להשיב כי באמת היא מסלקו לתרץ בענין אחד עד שהעמידה על מכונה (עיין בסוגיא דיומא דף י"ג ברש"י ותוס' שם ד"ה על מנת :

יא **לפעמים** מצינו בש"ס דקאמר בנין אב דרבא ל"ל אי לקדשים בהדי' כתוב כו' דמשמע דאי לא הוה כתוב בהדי' הוה ניחא והוה ילפינן קדשים מיניה אע"ג דאי לא כתוב בהדי' לא הוה ידעינן בנין אב דרבא והשתא דכתוב בהדיא בקדשים ואז אמרינן דמן הכבשים ומן העזים מיותר כיון דהכבר כתוב בקדשים והשינן מינה בנין אב דרבא מ"מ הדר הש"ס להקשות למה לי בנין אב שלו ותימא דמן הכבשים ומן העזים מיותר א"כ בא למילף בקדשים וא"כ בנין אב דרבא ל"ל אי לקדשים בהדי' כתוב וכן מצינו בריש קדושין דקאמר גבי כסף קדושין מנ"ל דאביה הוא אי מבושת ופגם אע"ג דבושת ופגם ג פיה לא נפקא לן אלא מקדושין דאי בעי מסר לה למנוול ומוכ' שחין אלא לרווחא דמלתא' קאמר הש"ס דאפי' את"ל דבושת ופגם מקרא אחרינא נפקא לן לא מצינו למילף מיניה כסף קדושיה (עיין כ"ז בתוס' בב"ק דף ע"ז ע"ב בד"ה זה בנה אב בסוף הדבור ועיין עוד בתוס' יומא דף מ"ט ע"ב בד"ה שאני התם בסוף הדבור שם :

יב **ל"ש** לומר תני ושייר כ"א היכי דשייר מקצת אבל אם השיור הוא יותר לא שייך לומר תני ושייר כיון דפרוץ מרובה על העומד (עיין בנו"ב מה"ת חי"ד סימן ר"י והסכים עמו בזה הגאון מהרי"פ ז"ל והכי מוכח מהרשב"א שהביא הט"ז ביו"ד סימן מ"ג סק"ז) ויש מי שצידד לומר שגם בשוין שייך לומר תני ושייר (עיין בשו"ת שם אריה חי"ד סוף סימן ס"ב ובאמת מהרשב"א הנ"ל לא מוכח כן וע"ש בפמ"ג ואכמ"ל ועיין בתוס' יומא דף נ"ה ע"ב בד"ה הומר בתמורה ועיין עוד במשנה זבים פ"ב סוף מ"ג בהרע"ב שם ובאמת לכאורה צ"ע מהש"ס סוכה דף כ"ד סוף ע"א דקאמר התם תני ושייר מאי שייר דהאי שייר ערב פסח כו' ע"ש הרי דתני חד שהיה שם מ"ח תקיעות ושייר הרי ודוק ואולי יש ליישב בדוחק ודוק :

יג **דע** דלפעמים מצינו דקאמר תנן התם ובאמת אינו משנה כלל אלא ברייתא (עיין בתוס' חולין דף פ"ז ע"ב בד"ה תנן התם ומש"ש בגליון :

יד **לפעמים** מצינו בש"ס דקאמר אמרו לי' לר' מאיר אי אתה מודה במה שיבקע הנוד אע"ג דאינהו גופייהו לא ס"ל הך סברא ולא חייבי שמא יבקע הנוד מ"מ מקשים לו כל מה שיכולים רק שיחזור בו וכעין זה מצינו עוד בכמה מקומות (עיין בתוס' יומא דף כ"ו ע"ב בד"ה ור"י ובתוס' עירובין דף ל"ח רע"א :

טו **בכל** מקום דקאמר הש"ס אין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות אע"ג דלכאורה יש להקשות דא"כ לשתוק מיניה לגמרי ומאי אתי למעוטי דאיצטרך מיעוט אחר מיעוט לרבות די"ל דהוה מוכרח משום דרשא או ק"ו או בנין אב להכי איצטרך מיעוט אחר מיעוט לרבות (עיין בתוס' יומא דף ס' ע"א בד"ה תרי מעוטי :

טז **וכן** הא דקאמר בש"ס אין בכלל אלא מה שבפרט אע"ג דלכאורה יש להקשות ל"ל למכתב הכלל דמ"מ איצטרך רחמנא למכתב הכלל שלא נרבה דבר הדומה לפרט (עיין בתוס' מנחות דף ע"ח ע"א בד"ה אין בכלל ועיין עוד בתשו' מקום שמואל סימן כ"ז מנד"ז :

יז **לא** אמרינן אין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות אלא כשאין לנו למעט (עיין בתוי"ט פ"ו דפאה מ"י

שתם ויש מי שחולק דלאו כללא הוא בכל גונא (עיין בתוי"ט במקואות פ"ז מ"ו ועיין בתוי"ט סוף פ"ב דמעשרות :

יג **לפעמים** מליגו במשנה דאומר זה הכלל אפ"ה לא אתי לרבויה אלא כלומר נקוט האי כללא בידך (עיין בתוי"ט פ"ג דבכורות מ"א ובכלים פ"ב מ"ג ופכ"ז מ"ג ובמגילה פ"ד מ"ב ועיין באהלות פ"ג מ"א ופי"ג מ"ו ובקינים פ"ג מ"ב ובטהרות פ"ח מ"ג :

יד **וכן** מליגו לפעמים שאומר זה הכלל ומבוגה הוא מהפרטים שנשנה לעיל ובא לכלול ביחד הפרטים שמנה לעיל שהוא ענין בפ"ע (עיין בתוי"ט דכלים שם :

טו **אין** למדין מן הכללות אפילו במקום שנאמר בהם חוץ (ש"ס ערובין ל"א וקדושין דף כ"ט ועיין בתוס' ביומא דף מ"ג ע"א בד"ה הכל כשרים ובשו"ת מקום שמואל סימן כ"ז דף מ"ג ע"ב בד"ה ומלאתי ועיין עוד בשו"ת בגדי ישע חא"ח סימן ט"ז ול"ע והכמ"ל :

טז **דרך** התנא להתחיל תחלה בדברים הפשוטים וידועים (עיין בר"ן בנדרים דף ג' ע"א בד"ה כי פתח ועיין עוד ברש"י סוכה דף כ' ע"א בד"ה אי הכי ובתוס' שם בד"ה אהא קטנה :

יז **רגילות** המשנה להשמיענן בקיצור אף למה שפירש כבר (עיין בתוי"ט ריש ברכות :

יח **לפעמים** מליגו במשנה דתנן וכולן שעשו כו' אע"פ שאין כאן אלא שתים ולא שפיר למהני וכולן אבל תנא משכך שכיך בלישנא דמ"ד פ"ב דמגילה עיין סוף מסכת פסה ובתוי"ט שם :

יט **לפעמים** מליגו דב"ש מקילין וב"ה מחמירין חוץ מהשלשה דברים דחשיב ריש ביצה (עיין במקואות ספ"ה והפשר דזה נ"כ כוונת רש"י ותוס' שם בביצה במ"ש משום דהני תלת גבי יו"ט מקולי ב"ש ומחומרי ב"ה הני להו גבי הדדי יע"ש דדוקא גבי יו"ט לא מליגו אלא ג' דברים אבל בעלמא מליגו עוד דברים דמקולי ב"ש וחומרי ב"ה :

כ **דע** דלפעמים מליגו דהע"ג דקב"ה אומר טהור כחד תנא דס"ל כן אמרינן לא בשמים הוא ואפילו היכי דחד אמורא ס"ל ג"כ דטהור אפ"ה אין משגיחין בזה כיון דאמר כן בשעת פטירתו וגם כיון דלא אמר בפירוש דהלכה כאותו תנא דס"ל דטהור אמרינן דלא בא לומר רק סברתו ולא לפסק הלכה ולא שבקינן הך כללא דהלכה כת"ק ועוד דמחלוקת והא"כ סתם דהלכה כסתם ויש מי שחולק וס"ל דהלכה כאותו תנא דס"ל דטהור כיון דקב"ה אומר טהור ואין זה מחלוקת והא"כ סתם כו' (עיין כ"ז בתוי"ט ספ"ד דנגעים ועיין בשו"ת חתם סופר חא"ח סימן ר"ח בד"ה והנה רוס מכ"ת :

כא **לפעמים** מליגו במשנה שמדברת בדבר אחד ואין בה לא איסור ולא היתר כגון דג טמא שכבשו עם דג טהור ולא אמר בה לא טמאה ולא טהורה וכן מליגו בברייתא פ"ק דכתובות חוט השדרה שנפסק ברובו דברי רבי ואין בה לא טרפה ולא כשרה (עיין בספר ראשון לציון פ"י דתרומות מ"ח :

כללי הש"ס כלל ד

א **דע** דלפעמים מליגו בש"ס דקאמר תניא כותיה דר' פלוני אע"פ שבאותה ברייתא יש כמה תנאים דס"ל כמ"ד שכנגדו מ"מ כיון שמליגו חד תנא דס"ל כאותו מ"ד קאמר תניא כותיה והא דלא קאמר תניא כותיה כמ"ד שכנגדו דהא באותה ברייתא יש כמה תנאים דס"ל כותיה משום דא"ל לזה משום דכבר אייתי שתם ברייתא דס"ל כותיה וכן דרך לומר מסעיא ליה לר' פלוני אע"פ שכמה תנאים באותה ברייתא לא ס"ל כותיה רק כיון דר"ע ס"ל כותיה והלכה כר"ע מחברו (עיין כ"ז בתוס' יומא דף ד' ע"א בד"ה תניא כותיה וע"כ שם בד"ה מסעיא ליה וצ"ע שם בתוס' דהא הלכה כר"ע מחברו ולא מחביריו ואפשר משום דשם חולק עם כל אחד ואחד כמש"ל כלל א' אות ה') :

ב **אע"פ** שכלל גדול בש"ס דהיכי דקאמר התרגן אלא חזר בו מתירוץ קמא והיכי דלא קאמר אלא עדיין עומד בתירוץ קמא אעפ"כ מליגו לפעמים שחדר בו קצת והא דלא קאמר אלא משום דלא הדר ביה לגמרי (עיין בתוס' ריש יומא בד"ה אימא):

ג **מצינו** בש"ס דקאמר לאפוקי מדר' פלוני אין ראי' מזה דאין הלכה כמותו (עיין בתוס' ר"ה דף ט' ע"א בד"ה ולאפוקי :

ד **וכן** כל מקום דקאמר הש"ס קשיא כיון דלא קאמר תיובתא לאו מששתא הוא ולפעמים הלכה כמותו (עיין בהרא"ש פ"ד דברכות סוף סימן ב' בשם רבינו האי גאון ז"ל ועיין במבוא התלמוד בקלור כללי הגמרא שהביא בשם הריטב"א ששמע בשם אחד מחכמי פרוגליא שהיה מתרץ כל מה שעלה בגמרא בקשיא ועיין עוד במשנה למלך פי"ז מהא"ב הט"ז ובנו"ב מה"ת ח"ד סימן קס"ג ובשו"ת מים חיים חאה"ע סימן ס"ג אות ל"ז :

ה **היכי** דמשני הש"ס תנאי הוא היא תירוץ דחוק (עיין מהרש"א יומא על תוס' דף ז' בד"ה שנטמאה ועיין בתוס' זבחים דף פ"א ע"א בד"ה תנאי הוא :

ו **התלמידים** אין מקפידין לומר דוקא משמיה דרביה אלא אומר משמיה דנפשיה שמע זה מרבו משום דהכל יודעים דמתורת רבו הוא זה (תוס' ביומא

מהרי"ש ז"ל מלבוש על הט"ב שם מה שהאריך בזה וכתב דהרמב"ם כל מה דאפשר לו לקיים הכלל הוא מקיים זולת היכי דלא נראה לו הלכתא כן יע"ש ואפשר דעפ"ז יש ליישב ג"כ דברי הרע"ב ספ"ב דמכות ממה שהקשה עליו התוי"ט שם ועיין בשו"ת ברכת משה לידידי הרה"ג מקאמינקא בחידושיו לש"ס שבת דף ע"ב והוא בספרו דף יו"ד ע"א והנה עפ"ז היה אפשר ליישב לכאורה מה שהקשה הכ"מ פ"ו מה' פרה אדומה הלכה יו"ד על הרמב"ם שפסק שם כר' יהודה לגבי ר' יוסי אכן לפמ"ש התו"ח שם דא"א לומר כן בכוונת הרמב"ם דכמה פעמים מצינו דפסק כהכלל אף בדינים שאינם נוהגים בימינו וגם א"א לו לחבר ספרו כ"א על דרך זה יע"ש (ומזה צ"ע ג"כ על הגו"ב הנ"ל) א"כ א"א לומר כן בדברי הרמב"ם אכן מתוראתא בזה כמ"ש הגאון מהרי"ש ז"ל הנ"ל דהרמב"ם כל מה שאפשר לו לקיים הכללים הוא מקיים זולת היכי דלא נראה לו ועדיין צ"ע בכ"ז הגה מ"ש המהרי"ק דכל היכי דהתלמוד פוסק פריך התלמוד הלכתא למשיחא עיין בתוס' יומא דף י"ג ע"א בד"ה הלכה כר"י ועוד בכמה מקומות יובא לקמן כלל ד' אות כ' וצ"ע כעת :

כלל ג דרכי המשנה

א **לפעמים** מצינו במשנה אע"ג דמשנה פב"פ אמר אפ"ה לא בא לחלוק אלא לפרש (עיין תוי"ט פ"ג דבכורים מ"ה וספ"א דשבת ופי"ג מ"ה ופט"ו מ"ב וחולין פ"ג מ"ה ופ"ח מ"ו ובנדרים פ"ז מ"ג וערובין פ"ט מ"א וכילה פ"ג מ"א ובריש ערלה ונגעים פ"ב מ"ד אהלות פ"ג מ"ו טהרות פ"ח מ"א מקוואות פ"ז מ"ג זבים פ"א מ"ב טבול יום פ"א מ"א ועיין עוד בכלים סו"פ כ"ד וברע"ב שם בד"ה רס"א כף מאזנים כו' ובתוי"ט שם וצ"ע שם על התוי"ט שלא הרגיש בזה כדרכו בכל המקומות כנ"ל :

ב **לפעמים** מצינו להיפך אע"פ שאומר אמר ר"י אפ"ה בא לחלוק כגון היכי שאומר ומודה מוכח שבא לחלוק אע"פ דתנן אמר ר"י עיין בתוי"ט פ"ח דחולין מ"ג בד"ה מודה ובסוף ברכות בד"ה ר"נ אומר כו' ועיין בנגעים פ"ו מ"ה וצ"ע על התוי"ט שם שלא הרגיש בזה כדרכו בכל המקומות ועיין עוד בשבועות פ"ו מ"ה ו' ובתמורה פ"ב מ"א ובכלים פי"ז מ"ו :

ג **לפעמים** מצינו במשנה דתנן וחכמים אומרים אע"ג דחכמים היינו ת"ק אלא דמסתבר טפי טעמא דר' ישמעאל מת"ק הדר רבי ונסבהו בלשון חכמים לאשמועינן דהלכה כסתם הראשון אע"פ שיש מחלוקת ר' ישמעאל בצדו ועיין בהרע"ב ספ"ג דנדה ועיין באות שאח"ז :

ד **וכן** לפעמים מצינו דקאמר וחכמים אומרים אע"ג דחכמים היינו ת"ק אגא אטעמא קאי (עיין בתוי"ט ספ"ג שם ע"ש עוד מש"כ בשם המהר"ס ועיין באות שלפני זה וע"ל אות א' ויש לפלפל ואכמ"ל :

ה **מצינו** במשנה דתנן ומודים ב"ש לב"ה כו' אע"ג דאין הלכה כב"ש ואין כ"מ בהודאתם (עיין בתוי"ט פ"ג דפיאה מ"א וכזבים פ"א מ"א ובתו"ח שם ועיין בתוי"ט ריש טבול יום :

ו **לפעמים** מצינו במשנה דתנן ר"א אף הנושא ופירושו והוא שנושא דוקא עיין בזבים פ"ה מ"ג ומ"ז בהרע"ב ובתוי"ט שם ועיין באות שאח"ז :

ז **וכן** לפעמים מצינו במשנה דתנן ואן יושבת ופירושו שאן יושבת והו במקום שין וכן מצינו לפעמים שין במקום וא"ו (עיין בתוי"ט בנדה רפ"ד ד"ה ואן ועיין באות שלפני זה

ח **דרך** המשנה לאשמועינן הדין שטהור והיפכו שטמא אע"פ שממילא ידעינן כגון טבלא שאין לה לבזבז שאינו מקבל טומאה אע"פ שממילא ידעינן דטבלא שיש לה לבזבז שמקבל טומאה, אעפ"כ דרך התנא לחזור ולשנות טבלא שיש לה לבזבז (עיין בהרע"ב ובתוי"ט פ"ב דכלים מ"ז ועיין בנגעים פ"א מ"ה ומ"ו דאפילו כמה שנות דרך התנא לשנות הם והיפוכן כן משמע שם :

ט **ב"ש** במקום ב"ה אינו משנה ומה"ט לא שייך בהו סתם ואח"כ מחלוקת (עיין בהרע"ב ובתוי"ט פ"ח דחולין מ"א ועיין בש"ס ברכות דף ל"ו ע"ב דמשום זה לא שייך ג"כ כל המיקל בארץ הלכה כמותו בחו"ל גבי פלוגתא דב"ש וב"ה משום דב"ש במקום ב"ה אינו משנה :

י **הא** דאמרינן בכ"מ סתם ואח"כ מחלוקת דאין הלכה כסתם לא שאמרו דהלכה כמחלוקת אלא אולינן בההיא מחלוקת כמאן דמסתבר טעמי' (תשו' הרשב"א סימן ק"ד ומביאו התוי"ט שם ע"ש שהאריך :

יא **יש** מי שאומר דל"ש סתם ואח"כ מחלוקת אלא כשיש מחלוקת אחר הסתם משא"כ היכי דשנה דברי היחיד בסתם אע"ג שחולק על הסתם דלעיל מ"מ כיון דאין מחלוקת בכאן נמצא דשתי המשניות דלעיל הן המחלוקת בעצמן ויש מי שאומר דגם זה מיקרי סתם ואח"כ מחלוקת אלא שכתבו דמ"מ מהני הסתם להיות רבים ובודאי הלכה כרבים (עיין בתוי"ט בזבים פ"ד מ"א שהביא שם דעה הא' ובתו"ח שם בשם התוס' רפ"ק דבילה שהוא דעה שניה :

יב **הא** דפסקינן דמחלוקת ואח"כ סתם דהלכה כסתם יש מי שאומר דאם הסתם סמוך למחלוקת אינו חשוב

סתם

הלכה כרבה. דוקא היכי דפליגי אליבא דנפשייהו ולא היכי דפליגי מפי השמועה ותרוייהו אמרו מפי רב יהודה יע"ש:

ד **הא** דקי"ל דמאביי ורבא ואילך הלכתא כבתראי אם אביי ורבא עצמן בכלל זה אם הם חולקים על אמוראים הקודמים כתב הכ"מ פ"ח מה' נדרים ה"ו דהוא ספק וכ"כ הלח"מ שם בשם הרא"ש והר"ן (וכ"ז נעלם מהתוי"ט שאביא באות הסמוך) ועיין בנו"ב מה"ת חאה"ע סימן קנ"ו ועיין בשו"ה קנאת סופרים דף ל' ע"א סימן ק"א שהביא בשם ספרו ספר החיים שכתב דאין אביי ורבא בכלל יע"ש ולפלא שנעלם ממנו דברי הכ"מ והתוי"ט שאביא בסמוך ואין בידי כעת ס' הנ"ל לעיין בו שוב מצאתי ברא"ש פ"ב דביצה סימן ט' שכתב בהדיא דגם רבא בכלל הלכתא כבתראי ע"ש בסי' י"ב שכתב ג"כ וכן רבא בתראי הוא ע"ש וכ"ז נעלם מהגדולים הנ"ל וע"ש בק"נ סימן כ"ט ועיין עוד ברא"ש שבת פ' כלל גדול סימן ה' ובק"נ שם אות ג' ויש לעיין בכ"ז ואכמ"ל ועיין עוד ברא"ש בשבת פכ"ג ס"ה ובק"נ שם דמבואר שם ג"כ דהלכה כרבא לגבי רב יוסף משום דבתרא הוא והלכה כבתראי יע"ש:

ה **רבא** ור' יוחנן הלכה כרבא דהוא בתרא כ"ש נגד רב חסדא (עיין בתוי"ט פ"ד דסוכה מ"ה ופשוט הוא לפ"ד דכ"מ דקי"ל דהלכה כמר לגבי מר ה"מ היכי דפליג עם חברו שהיה בדורו אבל היכי שחולק עליו אחר שאינו בדורו והוא בתרא ודאי הלכה כבתראי ולענין היכי שחולק עליו אחר שהיה בדורות הקודמים אם זה הוא בכלל חברו (ונפ"מ היכי דאתמר הלכה כפלוני מחברו) ע"ל כלל א' אות א' אמנם כפי הנראה שלא ראה התוי"ט דברי הכסף משנה פ"ד מה' נדרים ה"ו הבאתי דבריו באות הקודם וצ"ע ועיין עוד במעיו"ט פ"ק דברכות סימן ה' אות א' שנמשך לשיטתו למ"ש בתוי"ט אכן מדברי הרא"ש שהבאתי שם יש ראיה להתיו"ט שוב מצאתי ברי"ף בחולין פרק בהמה המקשה דף רפ"ג שכתב ג"כ דקי"ל כרבא דהוא בתראי יע"ש ועיין בק"נ פי"ט דשבת סימן ה' אות י"ב שכתב ג"כ דהא דקי"ל דקודם אביי ורבא הלכה כהרב לגבי התלמיד היינו דוקא בדור אחד אבל בתלמיד שהיו בדור אחר הלכה כהתלמיד והא דקי"ל דמאביי ורבא הלכה כבתראי היינו אפילו היכי דפליג עם רבו שהיה בדור אחד יע"ש וכזה מיושב מה שהקשה הרא"ש על הרי"ף שם ויש לפלפל בזה ואכמ"ל וע"ש עוד בפ"כ אות למ"ד מ"ש בשם הרשב"א דהיכי דהתלמיד יושב לפני רבו ודין לפניו בהלכה דקי"ל בזה הלכה כבתראי:

ו **רוב** רבוותא פוסקים כמר בר רב אשי בכל הש"ס בר ממיפך שבועה ואודיתא ויש מי שמוסיף חיורתא גבי נומת הגידין פרק בהמה המקשה ויש שפסקו דהלכתא כותיה במיפך שבועה ואודיתא ובכל הש"ס לא (עיין בתוס' יומא דף פ"ג ע"א בד"ה מר בר ר"א ועיין ברא"ש שם שכתב סתם דהלכתא כמר בר רב אשי בכל הש"ס בר ממיפך שבועה ואודיתא ולא הביא שום חולק ומאוד אני תמה על הרב בעל מבוא התלמוד שכתב וז"ל מר בר ר"א הלכה כמותו שאין מחלוקת בו וצ"ע שלא הביא כלל דברי התוס' הנ"ל (וכן דברי הרא"ש הנ"ל) וכן התוס' בסנהדרין דף ס"ט ע"ב ושבועות מ"א ע"א כתבו כמ"ש ביומא:

ז **ריש** מי שאומר דהלכה כר' ינאי נגד ר' יוחנן משום דהוא רבו של ר"י (עיין ברא"ש פא"ט סימן ל"ו ומ"ז וע"ש במעיו"ט סימן מ"ז אות ה' מה שהביא מדברי הרי"ף פרק ראשית הגז דהיכי שרבים חולקין על ר' ינאי הלכה כרבים אע"ג דהוא רבו של ר' יוחנן וכן מליט עוד ברי"ף פ' הזורק דמה דברי היחיד נגד שנים אע"ג דהאחד רבו יע"ש עוד מ"ש ועיין בערה"ב ביו"ד סימן כ"ז סק"ח שהביא ג"כ בשם היד מלאכי שכ"כ בכמה מקומות יע"ש ועיין בני"ב חאה"ע סימן פ"ג אות י"ד שכתב ג"כ בפשיטות כן דאע"ג דהלכה כהרב נגד התלמוד מ"מ כשיש עוד אחד שמסכים עם התלמוד הלכה כרבים יע"ש ולפלא שלא העיר כלל מדברי הרי"ף בחולין דמשם לא משמע כן כמ"ש המעיו"ט שם אכן לדינא לדקו דבריו דהלכה כרבים בכ"מ ועיין עוד בב"י ביו"ד ריש סימן כ"ט מ"ש לפרש דברי הרי"ף דספיקא מספקא ליה אם הלכה כר' ינאי נגד רב ור"י די"ל דמשום דרבו הוא הלכה כמותו או אפשר דאין הלכה כמותו משום דהו"ל יחיד לגבי שנים יע"ש ועיין עוד בנו"ב חלק יו"ד סימן כ"ו יע"ש ודבריו צ"ע גם על הגו"ב צ"ע מדוע לא העיר כלל על הב"י לפמ"ש בחאה"ע סימן פ"ג בפשיטות דאין הלכה כרב נגד שנים כמש"ל בשמו:

ח **הא** דקאמר בש"ס הלכה כדברי המיקל בעירוב היינו אפילו בפלוגתא דאמוראי אבל היכי דפליגי ר' יוחנן ושמואל הלכה כר"י אפילו היכי דשמואל מיקל (עיין ברא"ש פרק אין עושין פסין סימן ד'):

ט **ר"א** דכל הכללים שנאמרו בש"ס דהלכה כמר לגבי מר הוא דוקא בדברים הנוהגים בימינו אבל בדברים שאינו נוהג בימינו כגון דיני נגעים וכיוצא בזה לא נאמרו הכללים ואדרבה כל היכי דהתלמוד פוסק פריך התלמוד הלכתא למשיחא עיין במהרי"ק בתשו' שורש קס"ה ומביאו התוי"ט בכלים פ"ג מ"ב אך משמע שם דהוא ז"ל בעצמו חולק ע"ז אכן מדבריו באהלות פי"ח מ"ט משמע דס"ל כמהרי"ק ועיין בנו"ב מה"ת חאה"ע סימן קכ"ט וקמ"ח מה שהאריך בדברי הרמב"ם שאינו שומר הכלל בכמה מקומות בדברים שאינו נהוג בימינו ועיין עוד ביד מלאכי כלל ה' אות רל"ד שהביא ג"כ ראיה לדברי המהרי"ק ועיין בהגהות מהרי"ש

אלפס כו' משמע דוקא הכא אין הלכה כר"י ודוק וכ"כ הר"ן בפ' האומר בשם הרשב"א דהלכה כר"י נגד רב ושמואל כמש"ל ותמיה על הגאון מהרי"ט ז"ל שנעלם ממנו דברי הר"ן אכן מד' הרא"ש פרק כל הגט משמע שם דאין הלכה כר"י נגד רב ושמואל יע"ש ודוק וגם כתב בהדיא דהיכי דרבים חולקים עליו אין הלכה כמותו דלא כמ"ש הטו"ב ומ"מ כיון דהראתי לדעת מדברי התוס' סוף ר"ה וחולין דף נ"ג והרא"ש והרשב"א והר"ן פ' האומר והר"ה בשם שבולת פסקו דהלכה כר"י לגבי רב ושמואל הכי נקטינן וגם מה שהבאתי מדברי הרא"ש פ' כל הגט הנ"ל אחר העיון יש לדחוק וליישב כדי שלא יהיו דברי הרא"ש סתרי אהדדי ודוק כי קצרתי וסמכתי אמבין מיהו מ"ש הטו"ב דהלכה כר"י אף היכי שרבים חולקים עליו בזה צ"ע דכבר הראתי מדברי הרא"ש פרק כל הגט שכתב להדיא להיפך ועיין ביש"ש פ"ב דב"ק סימן ע"ב דף ל"ה ע"א שוב מצאתי שכ"כ ג"כ הרי"ף פ' כל הגט כדברי הרא"ש דהיכי שרבים חולקים על ר"י הלכה כרבים יע"ש ומביאו ג"כ היש"ש שם יע"ש ועיין ברש"י סוכה דף מ"ו ע"א בד"ה ה"ג ואין שמיכי ועיין עוד שם בגמרא דף מ"ז ע"א בפלוגתא דרב ור"י אמר רב יוסף נקוט דר' יוחנן בידך ודו"ק ועיין עוד ברש"י שם דף מ"ו ע"ב בד"ה בפלוגתא הא דר"י כו' יע"ש ואכמ"ל ועיין בתוס' מ"ק דף כ"ד ע"א בד"ה הכי אמר ר"י דפסקו ג"כ דהלכה כר"י נגד רב ושמואל מיהו משם אין ראיה כ"כ משום דכתבו דאביי ורבא סברי כותיה ואדרבא משם מוכח לכאורה להיפך ודוק מיהו גם זה יש לדחות דרק לרווחא דמילתא כ"כ וכן מוכח מלשון התוס' שכתבו ובפ"ק דכתובות נמי קאמר כו' ודוק כי קצרתי בזה וסמכתי אמבין ועיין רש"י בחולין דף ל"ב ע"א בד"ה דקא לדקה שכתב אע"ג דרב ור' יוחנן הלכה כר"י כיון דקיימא ליה ר' יוסי בשיטתיה דרב עבדינן לחומרא עכ"ל משמע בהדיא דאין הלכה כר"י נגד תרי אמוראים אע"ג דגם שמואל ס"ל כר"י ועיין בתוס' שם שכתבו ג"כ הכי ועיין ברי"ף שם שפסק כר"י ועיין ברא"ש שם וקצרתי :

ב **הלכה** כריב"ל בכ"מ אף לגבי ר' יוחנן (עיין בתוס' סוכה דף ח' ע"ב בד"ה מאה ובמגילה דף כ"ז ע"א ד"ה כותיה ובשבת דף קכ"א ד"ה ברצון אמרו וברא"ש ערובין פרק בכל מערבין סימן ד' ובשו"ת בגדי ישע חאה"ע סימן יו"ד בתשובת הגאון מהר"א מווילנא ז"ל ועיין ברא"ש פ"ק דברכות סימן ה' דפסק שם כר"י נגד ריב"ל ואפשר משום דשם הש"ס מסייעא ליה לר"י לכן פסק כמותו: אמנם היכי שחולק ריב"ל עם ר' חנינא בזה יש להסתפק היאך הלכה עיין בשו"ת בנ"י שם וצ"ע דסתימת הפוסקים הנ"ל דבכל מקום הלכה כריב"ל וכ"כ הרא"ש עוד ר"פ לולב הגזול בשם תשו' הגאונים דבכל מקום הלכה כריב"ל וצ"ע :

ג **אע"פ** דקי"ל דרבה ורב יוסף הלכה כרבה דוקא במלתא דאמרו משמיה דנפשייהו אבל היכי דקאמרי משמיה דאחרינא אפשר דהלכה כרב יוסף כ"כ התוס' במנחות דף נ"ב ע"א בד"ה מעל והטעם נ"ל פשוט דאפשר דרבה קאמר משמיה דאחרינא וליה לא ס"ל כן וכעין זה מצינו כמה פעמים בש"ס וכ"כ התוי"ט פרק ה' דכלאים משנה ה' הובא לעיל כלל א' אות ע"ז דאף על גב דהלכה כאביי תמיד מ"מ לפעמים אין הלכה כמותו משום דמשמיה דאחרינא קאמר ליה ועי' לא ס"ל כן (אכן כבר כתבתי שם דמהתוי"ט במקואות פ"ד מ"א לא משמע כן) ובזה יש להביא ראיה ברורה להב"ח בהגהה הש"ך ביו"ד סימן ר"א סע"ק נ"ג שכתב דאע"ג דקי"ל ר"מ ור' יוסי הלכה כר"י ה"מ היכי דפליגא אליבא דנפשייהו אבל לא היכי דפליגא אליבא דב"ש וב"ה יע"ש ובאמת כדבריו משמע מדברי התוס' והתוי"ט הנ"ל ומ"ש ע"ז הש"ך וצ"ע דבכמה דוכתא משמע דבכל נוגא קי"ל הלכה כר"י עכ"ד הנה במיעוט בקיאתי לא מצאתי בשום מקום דמשמע כן ואדרבה מצאתי להיפוך כמש"ל אך באמת אפילו מצינו כן אפשר לומר דהא דפסקינן שם כר"י לאו משום הך כללא דר"מ ור"י הלכה כר"י רק משום דמסתבר טעמיה דר"י וכעין זה כתב הרשב"א בתשו' סימן ק"ד ומביאו ג"כ התוי"ט פ"ח דחולין מ"א (הבאתי דבריו לקמן) ועוד נ"ל דלא דוקא בהך כללא דר"מ ור"י אלא כל היכי דקי"ל דהלכה כמר לגבי מר הוא דוקא היכי דנחלקו אליבא דנפשייהו ולא משמיה דאחרינא והדבר צריך תלמוד בש"ס ובפוסקים אכן מדברי התוי"ט בטבול יום מ"ה פ"ג משמע בהדיא דהלכה כר"י אף היכי דקאמרי משמיה דאחרינא מטעם דהלכה כר"ע מחברו וצ"ע דדבריו סתרי אהדדי ואפשר דלאו בכ"מ אתמר הך כללא כ"א היכי דמצינו בהדיא דאין הלכה כמותו היכי דקאמר משמיה דאחרינא אבל בסתם סמכינן על הכלל אף היכי דקאמר משמיה דאחרינא ועיין בתשו' מהרלב"ח בקונ' הסמיכה דף ע"ו ע"ב דשם משמע דאף היכי דפליגי אמוראי אליבא דתנאי כמאן הלכתא ג"כ לא שייך הך כללא דהלכה כמר לגבי מר ע"ש שהביא כן בשם קצת פוסקים והג"מ וצ"ע בזה לעת הפנאי וע"ל כלל א' אות ע"ו ע"ז ועיין עוד ברא"ש פ"ק דברכות סימן ה' משמע קצת דלא אמרינן הלכה כרבא לגבי אביי אלא היכי דפליגי אליבא דנפשייהו כמ"ש ג"כ המעיו"ט פ"ה דחולין סימן ב' אות א' (וע' בברכות במעיו"ט אות א') מיהו שם בתוס' ורא"ש לא משמע כן ואכמ"ל אכן מתשו' מהרלב"ח סימן קי"א משמע בהדיא דהלכה כרבא לגבי אביי אף היכי דפליגי אליבא דתנאי ולא אליבא דנפשייהו וצ"ע דדבריו סותרים זא"ז למ"ש הוא בעצמו בקונטרס הסמיכה כמש"ל וגם סותר דברי התוס' שהבאתי וצ"ע ועיין עוד ברא"ש פ"ב דשבת סימן כ"ג שכתב שם ג"כ בשם ה"ר יונה ז"ל דהא דאמרינן רבה ור"י

הלכה

שם ודו"ק וע"ל אות ע"ז ועיין עוד ברא"ש ברכות פרק כילד מברכין סימן כ"ג דפסק שם כר"י נגד הסתם משום דמצינו במקום אחר דסתם לן תנא כר"י יע"ש (וכ"כ התוס' שם דף מב ע"א ד"ה ר"י) :

יט **יש** מי שאומר דהיכי דפליגא תרי תנאי או תרי אמוראי ואחד מיקל אף שהלכה כהמיקל עכ"ז מצוה להחמיר כמאן דמחמיר אבל לגבי פלוגתא דב"ש וב"ה א"ל להחמיר כב"ש ואם החמיר לא עשה כלל מצוה מן המובחר ויש מי שחולק וס"ל דא"צ להחמיר היכי דפליגא תרי תנאי או אמוראי היכי דהלכה כהמיקל ונידון היכי דהחמיר כב"ש זה תלוי בפלוגתת רב יחזקאל ורב יוסף דרב יחזקאל ס"ל דעשה כדברי ב"ש עשה ר"ל דאע"ג דהלכה כב"ה מ"מ אם אחד עשה כדברי ב"ש הגם שיהיה לו עונש ע"ז שלא עשה כהלכה (עיין ברכות פ"א מ"ג) מ"מ מה שכבר עשה עשה ומקבל שכר עליה ורב יוסף אמר דלא עשה כלום ואינו מקבל שכר כלל על מעשה המצוה (מצאתי בס' רבבות אפרים דף ד' ע"א וע"ב שהביא בשם גדול אחד שהוא דעה ראשונה והוא חולק עליו שהוא דעה שניה ולפמ"ש במק"א בשם הגהת מרדכי בשם היד מלאכי ח"ג אות שכ"ד דהא דאיתא בירושלמי דכל הפטור מן הדבר ועושהו נקרא הדיוט זה דוקא כשעושה אותו ליוהרא לבטל דברי חברו אבל כשמכוין לש"ש יש לו שכר יע"ש וא"כ לדקו קצת דברי הגדול הנ"ל במ"ש דמצוה להחמיר כמאן דמחמיר והנה כעת אין ספר הנ"ל ת"י לעיין בו אבן בענין מה שנחלקו אי מצוה להחמיר כהמחמיר אף שהלכה כהמיקל נעלם מהן דברי המהרא"י בכתבים סימן ר"כ שכתב דכמה פעמים צריכין אנו למעבד לנאת אליבא דכל הדעות אף שלפי כללי הש"ס הלכה כהמיקל יע"ש ועיין בנו"ב מה"ת חאה"ע סימן קכ"ב מה שחשש שם לדברי המהרא"י ויש לפלפל ואכמ"ל וא"כ בודאי פשוט דמי שהחמיר כהמחמיר אף שלא מצינו חומרא זו בשום פוסק שחשש להחמיר כהמחמיר מ"מ הע"ב ומקבל שכר ע"ז ובמק"א אכתוב באריכות מזה אבן היכי דרוצה להחמיר כב"ש בזה אינו נכון להחמיר ואדרבא אסור להחמיר כמו שאמרו חכמים לר"ט בברכות פ"א מ"ג הן אמת דלכאורה מצינו סתירה לזה שם בש"ס פרק אלו דברים דף נ"ג ע"א ועיין בתוס' רמ"א סימן ל"א מש"ס לחלק וצ"ע בדבריו ועיין עוד במ"א סימן ס"ג סק"ב וס"ק ג' ועכ"פ אינו נכון להכניס ראשו בסכנה עצומה כזו כמו שאמרו חכמים לר"ט משום חומרא כ"ד במקום שאין הדין נוטה כן והדברים ארוכים ויש לפלפל דבאמת מצינו ג"כ להיפך דיש סכנה כמבואר בש"ס הנ"ל ועכ"פ בשב ואל תעשה אין נכון להחמיר כב"ש ועדיין צ"ע בזה ודוק בכ"ז היטב כי קצרתי :

כ **לפעמים** מצינו דפסקינן כר"ש לגבי ר' יהודה (עיין בתוי"ט פ"ג דכלה מ"ד ועיין בהרא"ש בנדרים פ"ט ס"ה ועיין עוד בערובין פ"ח מ"ה בהרע"ב שם וכן מצינו לפעמים דפסקינן כר"מ נגד ר' יהודה עיין בהרע"ב פי"ז דכלים מ"ו :

כא **לפעמים** מצינו דפסקינן כיחיד נגד הסתם והטעם משום דהוה מלתא דרבנן פסק כמותו דמיקל (עיין בתוי"ט באהלות פי"ד מ"ג ועיין בג"פ כלל ו' בד"ה ראה זה חדש ובשו"ת מים חיים חיו"ד סימן כ"ג ועיין בחיבורי מג"ח ליו"ד סוף סימן רמ"ב בהנהגת הוראות או"ה אות ב' :

כללי הש"ס כלל ב

א **יש** אומרים דהלכה כר' יוחנן נגד רב ושמואל (ואפילו כמה אמוראים חולקים עליו וצ"ע) וכן דעתי נוטה מהטעמים שאבאר ויש מי שחולק וס"ל דאין הלכה כמותו כשחולק עם רב ושמואל (הגה הכ"ג חיו"ד סימן כ"ו כתב בהדיא דהלכה כר"י נגד רב ושמואל (ומשמע מדבריו דאפילו היכי דעוד אמוראים חולקים עליו ג"כ הלכה כמותו) וכן כתבו התוס' בהדיא סוף ר"ה ד"ה לדידי ובחולין דף נ"ז ע"א ד"ה אמר רבא והר"ן בקדושין פרק האומר דהלכה כר"י נגד רב ושמואל ותמיה על הכ"ג שנעלם ממנו דברי התוס' והר"ן הנ"ל וראיתי בהגהת יד שאול ביו"ד סימן י"ט שהוכיח מדברי הרא"ש בשבת פ' חבית שפסק שם דלא כר"י נגד רב ושמואל וכתב דכ"ז נעלם מהנו"ב יע"ש ובאמת נעלם ממנו מה שכתב בנו"ב מה"ת חיו"ד סימן ס' שכבר עמד ע"ז חכם אחד והוא ז"ל השיב לו דדברי הרא"ש לקוחים מדברי הרי"ף והרי"ף ספיקא מספקא ליה אי הלכה כר"י נגד רב ושמואל והא דלא השיג הרא"ש עליו והעתיק לשונו היינו משום דעכ"פ דינו של הרי"ף אמת דהלכה כרב ושמואל משום דתני רב מנסיא כרב ושמואל יע"ש ועיין בק"נ המובא בנו"ב הנ"ל דהוא ז"ל נוטה ג"כ דדעת הרא"ש דלית הלכתא כר"י נגד רב ושמואל ודבריו צ"ע ואין להאריך גם מה שהביא הגאון הנ"ל עוד ראיה מדברי הרא"ש פ' האומר דשם פסק הרא"ש דלא כר"י נגד רב ושמואל אינו ראיה כלל דשאני התם דמשום טעם אחר פסק הרא"ש דלא כר"י משום דסוגית הש"ס דלא כר"י כאשר יראה המעיין (ע"ל כלל א' אות ע"ז וי"ח ודוק) ואדרבה משם משמע דיש להוכיח איפכא דהא הרא"ש מביא שם תחלה דברי ר"ח שפסק כר"י משום דהלכה כר"י נגד רב ושמואל ואם איתא דהרא"ש לא ס"ל כן בפשיטות הל"ל כיון דרב ושמואל קיימי בחדא שיטתא אין הלכה כר"י נגדם כאשר כתב בלשון הזה בשבת פ' חבית אלא ודאי דבאמת גם הרא"ש ס"ל דבכ"מ הלכה כר"י נגד רב ושמואל אך הכא אין הלכה כר"י מטעם שכתבתי לעיל וכן מדויק לשון הרא"ש במ"ש ומסתברא הכא כפסק רב

רעי קולס יע"ש בהליכות ועיין בלוה בלח"ז ועיין בשו"ת קנלת סופרים בהשמטות להלכות ס"ת סימן י"ח הבלתי דבריו במג"ח ליו"ד סימן רע"ט סק"ד :

ט **הא** דקי"ל כ"מ ששנה רשב"ג במשנתנו הלכה כמותו קלת פוסקים לא ס"ל הך כללא ודוקא היכי דמסתבר טעמא (עיין בתוי"ט פ"ח דערובין משנה ז' ובפסחים פ"ד מ"ה שהוכיח מדברי הרי"ף והרמב"ם והרא"ש והרע"ב דלית להו הך כללא וכ"כ הפמ"ג בפתיחה להו"ח בפתיחה כוללת בסדר שלישי בכללים אות י"ט ע"ש אלא דנעלם ממנו דברי התוי"ט הנ"ל ועי ן עוד בתוי"ט פ"ה דמעשרות מ"ה ולכאורה י"ל דמש"ה פסק הרמב"ם שם בפירוש המשנה כהסתם אף דרשב"ג פליג משום דרבי סובר ג"כ כותיה וכבר כתבתי לעיל באות שלפני זה דיש דעות דהלכה כרבי נגד רשב"ג אבן לכאורה מדברי התוי"ט משמע דהלכה כרשב"ג נגד רבי ויש לפלפל ואין הזמן גורם כעת להאריך ועיין עוד במ"א בלו"ח ר"ס תקע"ה :

י **וכן** הא דקי"ל .משנת ראב"י קב ונקי לאו כללא הוא בכ"מ (ע' בתוי"ט פ"ח דערובין מ"ז בהליכות מענין זה ובזה מיושב מה שהקשה הטו"ז ביו"ב ר"ס ע"ו ועיין בשו"ת חכ"ל סימן יוד ועיין עוד בשו"ת קנלת סופרים דף ע"ד ע"ד שמשמע ג"כ מדבריו דמשנת ראב"י קב ונקי אין זה כלל בכ"מ ונעלם ממנו דברי התוי"ט הנ"ל :

יא **וכן** היכי דלא איתפרש טעמי' ג"כ אין הלכה כמותו (עיין בתוי"ט פ"ב דכלאים מ"ב ועיין עוד בתפארת ישראל פ"ט דמנחות מ"ג אות כ' שכתב ג"כ דאין הלכה כראב"י היכי דלא מסתבר טעמי' כמ"ש הרא"ש בפירושו לנדרים כ"ג ע"ב ובפסקיו רפ"ה ובהלכות קטנות דף ס"ד ע"ב ובתוס' בברכות דף כ"ג ע"ב :

יב **משנת** ראב"י קב ונקי ואף בברייתא הלכה כמותו (עיין בהרא"ש בבילה פ"ק סימן ז' ומביאו ג"כ הפמ"ג ביו"ד סימן ע"ז במ"ז סק"ה ועיין בשו"ת חכ"ל סימן נמד שהביא בשם הכ"מ שדעתו דדוקא במשנה הלכה כמותו ולא בברייתא אמנם דעתו ודעת השאלה שם דאף בברייתא הלכה כמותו ותמיה לי שלא הביא כלל דברי הרא"ש שהבאתי שכתב בהדיא כן וע"ש בתשו' הכ"ל שהאריך בזה קלת ע"ש ועיין בתפארת ישראל פ"ט דמנחות מ"ג אות כ' :

יג **יש** להסתפק בהא דקי"ל כ"מ ששנה רשב"ג במשנתנו הלכה כמותו אי דוקא במשנה או אפילו בברייתא הלכה כמותו (עיין בפ"ת ליו"ד סימן פס"ד סק"ז מש"ש בשם תשו' ש"ל ובאמת לכאורה יש להביא ראיה מהש"ס מנחות (ל"א ריש ע"ב) דקאמר התם מי קאמר במשנתינו כל מקום ששנה קאמר ופרש"י מי קאמר כו' דמשמע משנה ולא ברייתא ע"כ מוכח דכל היכי דקאמר במשנתנו משמע דוקא משנה ולא ברייתא מגילה גם ברשב"ג דקאמר ג"כ בהך לשנא משמע דוקא משנה ולא ברייתא וזה ראיה ברורה לפע"ד ועיין בתוס' במנחות שם ואין להאריך ועיין לעיל אות ט' וי' שוב מלאתי ג"כ בקונטר כללי הגמרא שכתב ג"כ דהלכה רשב"ג דוקא במשנה ולא בברייתא יע"ש ויש לעיין בזה לעת הפנאי ועיין עוד בס' קרבן נתנאל בשו' הרא"ש בגיטין פרק השולח אות ע"א וברא"ש שם סימן כ"א וע"ל כלל ד' אות י"ט שהבאתי עוד ראיה לזה מתוס' חולין פ"ח ועירובין פ"א ועוד בכמה מקומות :

יד **הא** דאמר בש"ס כ"מ שאמר ר' יהודה בערובין הלכה כמותו היינו אפילו רבים פליגי עליה ואפילו בברייתא (עיין ברא"ש פרק בכל מערבין סימן ד' וע"ל אות ז' ולקמן אות י"ז :

טו **לפעמים** מלינו דאין הלכה כראב"י והטעם דמשמי' דאחרינא קאמר ואפשר דליה לא ס"ל ועוד משום דבזה ס"ל כב"ש (עיין בתוי"ט פ"ד דכלאים מ"ה ועיין בשבועות פ"ב בתוי"ט בש ד"ה ומרבילין ולע"ק ויש ליישב וע"ל כלל ב' אות ג' ועפי"ז יש להסיר תמיהת התוי"ט פ"ד דמקואות מ"ה על הרמב"ם לפסק בש כר"מ נגד ר' יוסי דהטעם הוא משום דהפלוגתא הוא משמי' דאחרינא אבן לפלא על התוי"ט דסותר א"ע ועיין מ"ש בכלל ב' בש בהליכות :

טז **וכן** אע"ג דקי"ל ר"מ ור' יוסי הלכה כר"י ה"מ היכי דפליגא אליבא דנפשייהו אבל היכי דפליגי אליבא דב"ש וב"ה לא (עיין בש"ך ביו"ד סימן ר"א ס"ק ל"ג בש"ב בשם הב"ח והש"ך בעלמו כתב וז"ל ול"ע בכמה דוכתי משמע בכל גונא הלכה כר"י ולע"ד יש להבי' ראי' לזב"ח מדברי התוס' מנחות דף ל"ב ע"א בד"ה מגעל יושבא בכלל בלח"ז אות ג' (וג"ל דלאו דוקא בהני אלא כל היכי דקי"ל הלכה כמר לגבי מר היינו דוקא היכי דפליגי אליבא דנפשייהו אבל היכי דפליגי משמיה דאחרינא ליתא להך כללא אבן בתוי"ט דפ"י פ"ג מ"ה לא משמע כן ול"ע ועמ"ש בכלל ב' אות ג' בזה ול"ע) ואמנם מ"ש הש"ך דהלכך פסקינן כר"מ משום דבירושלמי תנא כר"מ יש להביא ראי' לדבריו מהתוי"ט פ"ב דנגעים מ"ה יובא בסמוך אות ה"י :

יז **יש** מי שאומר דנגד רבים אין הלכה כראב"י (ר"ן שבועות דף פ"ט ע"ב) ויש מי שחולק עליו דגם נגד רבים הלכה כמותו (עיין בתפארת ישראל פ"ט דמנחות מ"ג אות כ' שהביא ראיה מיבמות דף ל"ז דגם נגד רבים הלכה כמותו דלא כהר"ן יע"ש וע"ל אות י"ד ואות ז' :

יח **לפעמים** מלינו דפסקינן כר"י אפינו נגד הסתם והטעם משום דמלינו בירושלמי דתני ר' חייא למלתיה דר"י בלשון חכמים (עיין בתוי"ט פ"ב דנגעים מ"ה ועיין בתענית פ"ב מ"ט ועיין עוד בפרה פי"א מ"ט ול"ע

קס

כללי הש"ס כלל א

א **יש** להסתפק בהא דאמרינן הלכה כר"ע מחברו אי הלכה כמותו כשחולק עם ר' חנינא סגן הכהנים וי"ל דכיון דר"ח היה בדור שלפניו לא הוה בכלל חברו (עיין בתוי"ט פ"א דנגעים מ"ד שמיישב כן דברי הרמב"ם שכתב הלכה כחכמים אע"ג דלאו סתמא פליג אר"ע כיון דר"ח לאו חברו הוה קרי ליה בשם חכמים אמנם הוא בעצמו כתב שהוא דוחק ומביא בשם נוסח א"י שפסק הלכה כר"ע ומשמע דדעתו נוטה דהלכה כר"ע אף נגד ר"ח ול"ע ועיין בתוי"ט פ"ג דפאה מ"ו ודוק ועיין באות שאח"ז ועיין לקמן כלל ב' אות ה' :

ב **הלכה** כר"ע אף נגד ר' טרפון (כן משמע בתוי"ט פ"ה דמכשירין מ"ד דתופס עיקר דר"ט חברו הוה והוא בכלל הלכה כר"ע מחברו וכן משמע מדברי התוי"ט פ"ג דפאה מ"ו דמביא שם בשם הרמב"ם דפוסק כר"ע אף דשם ר"ט חולק ועיין באות הקודם :

ג **יש** להסתפק אם הלכה כר"ע אף נגד ר' יהושע (הנה התוי"ט פ"ג דכריתות מ"ט כתב דהלכה כר"י נגד ר"ע אמנם ל"ע דבתוי"ט גופא פ"ג דפאה מ"ו פסק כר"ע אף דר"י חולק שם מטעם דהלכה כר"ע מחברו גם הרע"ב ספ"ג דשבועות פוסק כר"ע לגבי ר"י ול"ע. ועיין במסכת כלה דקאמר שם היאך מלאך לבך לעבור על דברי חברך כו' אמרו גדול היה ר"ע שהכחיש את רבותיו. ודו"ק ואין להאריך ועיין בפסחים פ"ו מ"ה ול"ע ועיין עוד בש"ס ברכות דף ס"ב ע"א אמר ר"ע פעם אחת נכנסתי אחר ר"י כו' א"ל בן עזאי עד כאן העזת פניך ברבך וכו' :

ד **הלכה** כר"ע אף נגד רבי (עיין בש"ע של הרב הלכות נזקי ממון סעיף כ"ג בק"א אות ד' :

ה **הלכה** כר"ע אף נגד רבים היכי שחולק עם כל אחד ואחד (ספר תורת אביגדור דף ס"ח ע"ב בשם קרבן נתנאל והוא פשוט לדעתי וכן משמע מדברי התוי"ט פ"ג דפאה מ"ו שכתב בהדיא וז"ל והכא אין שנים חברים בסברא אחת אלא כולהו פליגי אהדדי. עכ"ד הרי בהדיא כמ"ש וק"ל ועי"ל כלל ד' אות א' דכן משמע מהתוס' ביומא שהבאתי שם ועיין עוד בש"ך ביו"ד בקיצור הנהגת הו"ה אות ז' ובנו"ב מה"ת חח"מ סימן ג' ובס' עמודי אש בקונטרס כללי תורה כלל י"ב דף כ"ג ול"ד ויש לפלפל בזה ואכמ"ל :

ו **ר"מ** ור"ש הלכה כהמחמיר (כ"כ התוי"ט בכמה מקומות הלא המה פ"ט דחולין מ"ז ומ"ח כלים פ"ה מ"ג (ועיין עוד שם פ"ז מ"ה ודו"ק) ופ"ז מ"ד שם ובנגעים פ"ד מ"ד מטעם דר"מ ור"ש לא איפסק הלכתא בפרק מי שהוציאוהו ונקטינהו לחומרא דלא כהרב בעל מבוא התלמוד שכתב דר"מ ור"ש הלכה כר"ש וכ"כ הנו"ב ח"ד סימן כ"ו יע"ש שהביא ג"כ בשם הליכות עולם דר"מ ור"ש הלכה כהמחמיר והשיג ג"כ על המבוא התלמוד ולפי הנראה נעלם מהנו"ב דברי התוי"ט הנ"ל שכתב בהדיא כן בשם הכ"מ וכן מצאתי עוד בכ"מ פכ"ד מהט"מ ה"ד יע"ש שהשיג על הראב"ד שכתב דר"מ ור"ש הלכה כר"ש אמנם לכאורה נראה דהיכי דפליגא במילתא דרבנן הו"ל לפסוק כהמיקל מאחר שהוא רק משום ספק וכן נוטה קצת דעת הכ"מ שם ול"ע בזה ואכמ"ל :

ז **הלכה** כר"מ בגזרותיו אפילו היכי שרבים חולקין עליו (עיין בהרא"ש פ"ק דשבת סימן י"ז ועיין בתוס' שבת דף י"א ע"א ד"ה לא יעמוד ועיין לקמן אות י"ד וי"ז:

ח **נסתפקתי** היכי שחולק רבי עם רשב"ג אביו האיך הלכה (דהנה הרב נו"ב חאה"ע סימן מ"ו כתב בפשיטות דהלכה כרשב"ג דהוא אביו ורבו (וכ"כ במבוא התלמוד) והשיג על השב יעקב דדעתו דהלכה כרבי וכן מצאתי בים"ש פ"ה דב"ק סימן ל"ב דף ל"ה ע"א שכתב בשם סמ"ג דבכמה מקומות פסק הרי"ף כרשב"ג נגד רבי אמנם מדברי מהרש"ל שם משמע דהיכי דנשנה דברי רבי תחלה הלכה כרבי (ול"ע בכל הני דהלכה כמר לגבי מר היכי דנשנה דברי אותו שאין הלכה כמותו תחלה היאך הלכה ומדבריו שם משמע דבכל גונא הלכה כת"ק ע"ש ול"ע) אמנם מדברי הש"ך ביו"ד סימן קכ"ז ס"ק כ' משמע דהלכה כרבי אף נגד רשב"ג. וכפי הנראה שנעלם מהנו"ב דברי הש"ך והרש"ל הנ"ל ול"ע ועיין בתוי"ט פ"ה דמעשרות מ"ה שוב מצאתי בב"י ביו"ד סימן קפ"ז ד"ה כתב הרשב"א מתם משמע ג"כ דהלכה כרבי מחברו אף נגד רשב"ג ס"ב מצאתי בשו"ת הרא"ש סימן ט' שכתב ג"כ דהי"ו ספק והביא ג"כ דברי הש"ך והשב יעקב הנ"ל וכעת בא לידי ג"כ שו"ת שם אריה ושם חאה"ע סימן ל' כתב ג"כ על הנו"ב הנ"ל דאין זה תימא על הש"י דדעת הרבה פוסקים דהלכה כרבי אף נגד רשב"ג ולייו לעיין ביד מלאכי סימן רל"ח שהאריך בזה ואין ספר זה ת"י לעיין בו ועיין בס' עמק המלך הלכות גרושין בדיני ברירה אות ע"נ בד"ה וע"פ הדברים שחולק על הש"ך והעלה דאין הלכה כרבי נגד רשב"ג זולת היכי דנשנה דברי

רבי

הקדמת המחבר לקונטרס כללי הש"ס

אמר המחבר מאחר שכל עסקי הוא רק להועיל לתלמידים קטנים כמוני להאיר עיניהם בש"ע ואחרונים למצוא כל דין בנקל ולא יצטרכו לחפש בהרבה ספרים ויהי׳ הכל מוכן לפניו **מגדים חדשים** וגם ישנים צפנתי לך ע"כ אמרתי לספח כאן קונטרס **כללי הש"ס** אשר חברתי בימי בחרותי בהיותי כבר שיתסר או שיבסר מלוקט מש"ס וראשונים אשר אספתי ולקטתי אחת הנה ואחת הנה ממקום אשר שם הדברנה עם מעט נופך משלי והיא קוטן אחד מחבורי הנקרא ספר הכללים (אשר בו אספתי הרבה כללים הנוגעים לכמה ענינים שונים בשיטות עמיקות מלוקט מהרבה ראשונים ואחרונים והי׳ כי ירחיב ה׳ את גבולי אדפיס אותו בל"נ) ויהיה נחוץ מאוד להתלמידים המיגעים עצמם בש"ס להאיר עיניהם בכמה ענינים שונים על אפיקי הש"ס והפוסקים וגם קצת כללי הש"ע והפוסקים הגם כי בכללי הש"ע והפוסקים קצרתי מאוד מחמת הוצאת הדפוס כי רבה היא;

זאת אני מוכרח להודיע להכמים יודעי העתים כי ידעתי כי כעת נדפסו הרבה ספרי הכללים פן לפעמים ימצאו איזה דברים אשר כבר נדפס שם ויבואו לחשוד אותי כי גנוב אתי לזאת כדי לקיים והייתם נקים וגו׳ מעיד אני עלי השמים וארץ ויעיד עלי בוחן לבות וכליות כי אני נקי מזה ומעולם איני עושה כזאת להתלבש בטלית שאינו שלי ואינם כלל בביתי ספרים הללו כאשר יעידון ויגידון עלי אנשי שלומי ולא נאמרו הדברים הללו לא להלכה ולא למעשה בלתי אם יעיין המעיין בהספרים שציינתי ויראה אם האמת נכון עמי כמו שכתבתי בהקדמה לחיבורי מגדים חדשים קוו קויתי לה׳ שיתענג עיני המעיין בזה כי עשיתי זאת רק לחבר את האוהל להיות אחד כי כל מי שיחזיק את ספרי בידו יאיר עיניו בש"ס וראשונים ובש"ע ואחרונים בבקיאת הנפלא שנמצא בו:

הוא ית׳ יראה עמלי ויגיע כפי ויזכני לעסוק בתורתו הקדושה מתוך הרחבה ויזכני להשלים בהדפסה כל החיבורים שחברתי וגם מה שאחבר עוד וביחוד חבורי **מגדים חדשים** על כל ארבעה חלקי ש"ע אשר זה מוקדם אצלי להדפיסם מכל החיבורים שהם ת"י כי הם תכלית ועיקר גדול בעו"ה בדור יתום כזה כמו שהארכתי קצת בהקדמה והשי"ת יאריך ימי ושנותי בטוב ובנעימים ויזכני ללמוד וללמד מתוך עושר וכבוד ונחת בתוך כלל ישראל אבי"ר :

הטיה במבא"מ ונשפך וכה"ג וצ"ע בזה לדינא כי מדברי אחרונים לא משמע כן ומ"מ המיקל בזה במקום שיש איזה צד להקל לא הפסיד ועמש"ל סימן פ"ט ס"ג סק"ה ובתשובה הארכתי בזה:

עוד קצת השמטות

(סימן כ"ה ס"ב)

ג **והם** היתרת שבעלם הכף עיין בפמ"ג מה שהביא השני פרושים אחד מ"ש המחבר היתרת והוא פירוש הרמב"ם אבל רש"י פירש גיד קטן מחובר לשדרה ולענין דינא יש להחמיר כשני הפרושים בין שנטל היתרת מאליתא בין שנטל גיד הקטן עכ"ד ע"ש ועיין בשו"ת מים חיים סימן כ' שכתב דהמנהג בעירו (ק"ק אוסטראהא) רק להשגיח על גיד הקטן כפרש"י ולא על היתרת והאריך הרבה בזה והעלה דעיקר כדעת רש"י ושגם דעת הרמב"ם כן וראי' שהמחבר בב"י לא הביא רק פרש"י והשמיט פירוש הרמב"ם והיאך יתכן שבש"ע לא העתיק רק לשון הרמב"ם והשמיט פרש"י א"ו מ"ש הרמב"ם אם נתעכל ניבי' לשון רבים הכוונה להורות שגם הקנה השני מהגיד הקטן התקוע בכף ג"כ בכלל נתעכל ניבי' שלא נטעה לומר דדוקא קנה הגיד שתקוע בבוקא דאטמא לבד הוא בכלל איעכל ניביה ושוב מצא ג"כ בת"ח כלל פ"ו דין ו' שמבואר כן יע"ש שהאריך הרבה בזה:

אכן בשו"ת טו"ט מה"ת סי' קל"ז האריך הרבה בזה והעלה דהעיקר כדעת רוב פוסקים החולקין על רש"י ודעת רש"י יחידאי הוא נגד כל הנך רבוותא החולקין עליו יע"ש וע"ש בתשו' מ"ח שהביא בשם הגל"י שדעתו להחמיר בבהמה שבחייה היתה צולעה אם רואין שהיתה צולעה ואיעכל ניביה אף אם לא נשמט ובצד השני לא היה שום רעותא וה"ה אם לא איעכל ניביה רק שאר רעותא הן דם הן משמוש על הבוכנא אם נמצא בצד שצולעות ולא בצד השני יש להחמיר והוא ז"ל כתב דאין להחמיר בזה ואין להפסיד ממון של ישראל בסברות כרסות אשר אין להם ראי' מפורש בש"ס ובפוסקים יע"ש:

(סימן נ"ו סק"ה)

ועיין בשו"ת שו"מ ח"ב סימן כ' שנשאל בריאה שהיה נראה על הקרום שלה מלמעלה שרוטות הדומות ותחתיו כנגד אותו מקום רובן הולע אשר אינו כמורנא ע"פ בקיאת המומחים וזה שמה אשר יקראו לה שרייבער כי דרכה לעלות שרוטות מבולבות הדומות מלמעלה כעין כתב נגד מקום שבינתה והשיב להטריף כי הוה תר"ל דהולעים כאילו הוה רעותא ולא דמי למורנא דדרכם לגדל בריאה משא"כ בתולעים כאלו דאין דרכם לגדל בריאה ומעלמא קאתי וים לחוש שמא ניקב דרך הושט (עיין בס"ק שלא"ז ול"ע) וגם דאינו והאי עכ"פ ספק הוה ורעותא דשרוטות הוה ג"כ רעותא והוה תר"ל כיון דהתולע מכוין נגד השריטות יע"ש ועיין בשו"ת טו"ט מה"ת סימן כ"ט שנשאל ג"כ על כד"ז ממש והאריך בזה והעלה ג"כ להטריף בזה דאינו דומה למורנא יע"ש באריכות שהתמרמר על המכשירים בזה:

(סימן נ"ה ס"ה)

ח **והאבר** אסור מדרבנן עבה"ט מ"ש בשם ש"ך דהאבר אם יש בו ספיקא אזלינן לקולא יע"ש ועיין בפר"ת לקמן סימן ס"ב סק"ז שכתב להחמיר בספיקו מפני שיטות הרמב"ם דס"ל דהאבר אסור מה"ת יע"ש ועיין בלבו"ש שם סק"נ שכתב ג"כ להחמיר בזה דהרבה פוסקים ס"ל דאסור מה"ת יע"ש ועיין בערוגות הבושם לקמן סי' ס"ב סק"ד שהעלה ג"כ להחמיר בספק אבר המדלדול יע"ש באריכות ועיין בערה"ב עוד מ"ש באריכות מדינים האלו ועיין עוד בשו"ת מנחת משה ח"ד סימן ד' מ"ש בזה.

ט שם **קודם** שימלחנו עבה"ט מ"ש בשם ש"ך כיון שרבנן חשבו להאי אבר כאלו נחתך כו' ועפ"ת ס"ק י"ג מ"ש בשם השבו"י להתיר ג"כ מה"ט החלב והבילים יע"ש ועיין בערה"ב שהשיג על השבו"י דל"ד למ"ש הש"ך דהתם הוי תרתי חומרא דסתרי אהדדי אבל לענין החלב והבילים יש להחמיר כיון דלשיטות הרמב"ם האבר המדלדול אסור מה"ת ואין לוקין עליו א"כ חזינן דנחשב קצת כמחובר א"כ לענין החלב ובילים ג"כ נחשב קצת כמחובר והאריך בזה ונשאר בצ"ע לדינא:

(סוף סימן נ"ו)

אבן בשו"ת בית שלמה סימן ס"א תפס בפשיטות כדעת הש"ך דאינו מועיל בדיקות לוה"ג אף בבהמה היכי דלא נקשר וכתב שזה פשוט והתרעם על מי שהכשיר בזה יע"ש:

(סימן פ"ב)

א **ס"נ** אם יש לו נ' סימנים בגופו עיין בפמ"ג בשפ"ד סק"ח שכתב בשם הכנה"ג בהגב"י אות כ"ח כ"ט ל"א דעוף הנקרא פאוואן בעולה שלו מהודרת משמע מדברי רש"י פכ"ה (קט"ז ע"א) דהוא עוף טהור וכן משמע בב"ק פ' הפרה המגס בה"ט (דף מ"ג ע"א) אמרינן דוכיפת ופרש"י פאוואן שאלבייא כיון דישב' מיני פאוואן אין לאכול שום אחד מהם עכ"ד ועיין בהגהות שנדפס על הש"ס מהגאון מהר"י לאנדא ז"ל (בעשמ"ה לל"ח וגו"ב) שכתב ע"ד רש"י פא"ט הנ"ל וז"ל דוקא זה שיש לו שם נוי פאוואן שלבייא הייט פאוואן היער אבל פאוואן סתם בלי שם הוא עוף טהור כמו שפרש"י לקמן קט"ז ע"א נוצה פאוואן עכ"ל משמע דדעתו בפשיטות דפאוואן סתם בלי שם נוי יש להכשיר ול"ע אם יש לסמוך ע"ז בזה"ז דאפשר דא"א בקיאין כ"כ בזה כמ"ש הכה"ג והפמ"ג והגאון מהר"י ז"ל כפי הנראה שלא ראה דברי הכנה"ג:

(שייך לסימן נ"ה סק"ג)

והנה מ"ש הגאון מהרש"ק להקל כיון דקי"ל דיש ס' בכלי נגד קליפת הכלי ומסתמא הקליפה הוא שלים עובי הכלי הנה לכאורה מדברי הט"ז לקמן סימן ק"ב סק"ח (ועש"ך שם סק"ט) לא משמע כן דהא"כ למה יחמיר בכלי שנתערב בין רוב כלי היתר שמא יתערבו התבשילים ביחד ויבוא לאכול מהאיסור הא ברוב כלים יש ס' נגד בלוע של כלי אחד לפ"ד הגאון מהרש"ק וגם מ"ש הגאון מהרש"ק להקל מטעם ספק דהרמ"א מתיר זה גם שם יש ספק ולהדיא להקל ואין להאריך א"ו דלא ס"ל סברת מהרש"ק ואפשר דשם רק לחומרא החמיר הט"ז להגעילם מטעם זה כיון דאפשר בניקל אבל בכ"ת דא"א בהגעלה ג"כ יש להקל אף לדעת הט"ז כמ"ש הפמ"ג שם ועוד י"ל דשם יש לחוש שמא לא יתערבו רק מקלת תבשילים מהקדירות של היתר ומהקדירה של איסור יהיה כל התבשיל ואז לא יהיה ס' נגד הבלוע מהקדירה של איסור וק"ל:

(סימן ק"ג ס"ה)

בחתיכת איסור שלא נפגמה עט"ז מ"ש דמה שהוא בעין אינו נפגם אפי' אחר כמה ימים. וזה דעת הרשב"א כו' ע"ש ובאחרונים דכתבו דהעיקר כדעת הא' ובאמת נ"ע דהרשב"א עצמו במשמרת הבית ניזר דעית מטעם שע"ג שכין נפגמה אפי' לשעתה ומכ"ש באב"י ואין מביא ראי' מחתיכות של בשר ושל שומן המרובה ועומדת בפני עצמה יע"ש והובא בט"ז לעיל סימן י' סק"ו ולפלא על כל אחרונים שהשמיטו דעת המשמרת הבית לגמרי ואפשר שחזר בו הרשב"א במשמרת הבית והלא הרשב"א הוא עיקר המחמיר בזה (הגם שיש עוד דעת הראשונים המחמירים בזה עבב"י סי' קכ"ב) והוא בעצמו ניזר להקל ואפשר שחזר בו קצת הגם שלא הכריע בזה לגמרי להקל רק כתב לנמנם בזה ועכ"פ יש להקל במקום שיש עוד איזה צדדים להקל כגון בספק אם יש ס' נגד

דבכל גונא לא הוה ברכה לבטלה א"ו דעיקר הטעם כיון דדעתו ורצונו לאכול או לשחוט וכה"ג וצריך לברך עובר לעשייתן כמצות חכמים צריך לברך שפיר אף שאח"כ אירע לו אונס לא הוה ברכה לבטלה כיון דהיה מוכרח לקיים מצות חכמים כתקונה (ודע דלכאורה מדברי הריטב"א משמע דאפי' בלא אונס לא אכל ג"כ לא הוה ברכה לבטלה ומ"מ בודאי בלא אונס מחויב לדחוק א"ע לאכול כדי שלא יבוא לידי חשש ברכה לבטלה וכ"כ הג' החכם הנ"ל בשו"ת ב"מ שם ופשוט דגם הריטב"א יודה לזה וכמ"ל):

ועפ"ז יש ליישב דלכאורה יש להקשות דאפי' בזמן הש"ס דהיה כשרות מצוי יותר מטרפות מ"מ איך תיקנו לברך על השחיטה שמא לפעמים ימצא טרפה ואין הולכין אחר הרוב בברכות כמ"ש הפמ"ג בא"ח בפתיחה כוללת ה"ד סי' י"ב וע"ש במ"ש דס"ס ורוב לא מהני בברכות הן אמת דדברי הפמ"ג צ"ע מכמה מקומות וכמ"ל וכתבתי מזה בספר הכללים וגם עיקר דברי הפמ"ג צ"ע דהא גם באיסור דאורייתא מועיל ס"ס ורוב היכי דליכא חזקה להיפך ועיין בשו"ת ב"ש חא"ח סי' ק"ב שדעתו ג"כ נוטה דמועיל ס"ס ורוב בברכות מ"מ לא העלה ג"כ דבר ברור ועיין עוד בספר עמודי אש דף י' אות ה' ועמש"ל בכללי הוראת או"ה אות ב' וסי' רפ"ו סק"ג ואין כאן מקומו וכתבתי באריכות קצת מזה בספר הכללים יהיה איך שיהיה למה לא תקנו מתחלה לברך אחר בדיקות הריאה כיון דשם מיעוט המצוי להיות שם טרפות ומה"ט תקנו לבדוק הריאה כיון דשם שכיח קצת טרפות וא"כ הו"ל לתקן לברך ברכת השחיטה אחר בדיקות הריאה כדי שלא יהיה לפעמים ברכה לבטלה ודמי לדבר שאתיליד בו רעותא דצריך לברך אחר הבדיקה ולא חלקו בין רעותא לרעותא ומשמע דאף דהוה רעותא כ"ד וע"פ רוב לא יטרף בזה מ"מ כיון דיכול לברך ג"כ אחר השחיטה והבדיקה יותר טוב לברך ג"כ אחר השחיטה והבדיקה וא"כ ה"נ מעיקרא הו"ל לתקן הברכה על השחיטה אחר בדיקות הריאה כדי שלא יבואו לידי ברכה לבטלה (ואין להקשות דלפ"ז אין לברך עד שיבדוק אחר כל הטריפות כיון דלפעמים יהיה נטרף ע"י שאר טרפות דז"א כיון דעכ"פ ראוי לאכול תיכף אחר בדיקות הריאה בלי שום עוד בדיקה א"כ שוב לא הוה ברכה לבטלה ודו"ק ועדיין יש לפלפל וקצ"ע גם בזה) אכן לפמש"ל מיושב שפיר דכל שמקיים מצות התורה כתקונה אף שאח"כ אירע לו אונס שאינו רשאי לאכול לא הוה ברכה לבטלה ודו"ק היטב כי הדברים ברורים:

שוב מצאתי אח"כ להכו"פ בסימן זה סק"ו שנסתפק היכי דהתחיל לשחוט אחת ובירך על השחיטה ונטרפה אם יכול לשחוט אחרת בלא ברכה דבירושלמי איתא נטל פוגלא ע"מ לברך ונפל ממנו צריך לחזור ולברך וכן פסק בש"ע או"ח סימן ר"י ס"ו במחבר ורמ"א הגיה דהייטו דוקא שלא היה דעתו לאכול מאותו המין א"כ גם הכא כן היכי דלא היה דעתו לשחוט. עוד ונמלך לשחוט צריך לברך וכתב ג"כ לחדש די"ל דל"ד לשם דהכא לא הוה ברכה לבטלה כיון דעשה כדת ודין לברך ברכת השחיטה דמוקמינן אחזקת כשרות אף שאח"כ נטרפה מ"מ המצוה לא זזה ממקומה דכך המצוה לשחוט ולא לחוש דלמא ימצא טרפה מ"מ כתב דאף דהסברא נכונה מ"מ קשה לסמוך על סברא זו לכן אם דעתו היה ברור לשחוט עוד אחרים ונטרפה לא ישחוט אחרים כי מה לו להכניס לספק ברכה רק אם יש שוחט אחר יתנו לשחוט חיה או עוף ויכוין להוציאו ואח"כ יכול הוא לשחוט בהמה אחרת בלא ברכה עכ"ד הרי דהוא ז"ל הרגיש קצת בסברא זו רק דלא רצה לסמוך על סברתו לדינא ובאמת אילו היה רואה דברי הריטב"א הנ"ל בודאי היה סומך ג"כ למעשה שמותר לשחוט בלא ברכה בהמה אחרת היכי דנטרפה הראשונה ולא הוה ברכה לבטלה כמש"ל ואין להאריך עוד שוב מצאתי ג"כ בספר עמודי אש דף ע"ז ע"א וע"ב שהעלה ג"כ לדינא במי שבירך ואח"כ נמלך שלא לעשות המצוה יש בידו לחזור לצורך גדול ולא הוה ברכה לבטלה כשאינו עושה המצוה אולם בכדי בודאי לא נתיר לעשות כן יע"ש שהביא ג"כ דברי הריטב"א והביא ג"כ דברי הכו"פ (אולם לא העתיק יפה דברי הכו"פ דבאמת לא כ"כ הכו"פ לדינא רק לסברא בעלמא ולפי מה שהביא בעל ע"א בשמו משמע דסמך הכו"פ כן לדינא וז"א כמש"ל) וע"ש מה שהאריך קצת בזה והדברים ברורים ואין להאריך עוד:

(סימן כ"ד סק"ג)

והעירני בזה חכם אחד ליישב דברי הפמ"ג דהכא מה שאולם הצמר מהכבשים לאו משום צורך לאדם רק משום חשש החלדה לכן שפיר כתב הפמ"ג דמשום חומרא בעלמא אין לעבור על לצעב"ח עכ"ד אך באמת ז"א דבאמת י"ל דאף משום חומרא דהחלדה ג"כ היה צורך לאדם דחיישינן שמא יטרוף הבהמה בזה אף דהוא רק משום חומרא בעלמא עכ"פ למה גרע זה משאר דברים הצריכים לאדם דלית ביה משום לצעב"ח כיון דנצרכים לו ה"נ נצרך לו משום חשש איסור שמא יתליד הבהמה בזה וז"פ וביותר י"ל דהלא ברמ"א שם אינו מבואר לשון זה צורך לאדם רק בזה הלשון כל דבר הצורך לרפואה או לשאר דברים לית ביה משום לצעב"ח כו' ודאי פשוט דגם שרפא דאסורא נכלל בזה ודו"ק ובאמת כעת ראיתי דגם הפמ"ג הרגיש קצת בזה במ"ש בסוף דבריו י"ל כיון דאינו מתכוין לכך שרי צ"ע עכ"ד כוון בדבריו המצוצים למ"ש אכן פליאה עליו שלא הביא דברי הרמ"א בא"ע הנ"ל כמש"ל דאז לא היה נשאר בצ"ע דהדבר פשוט כמש"ל:

ועיין

הכלים שבשלו בהם ס"ט ונודע לאחר מעל"ע וגם בזה נאמר בל"ע כדרכו ז"ל שהיה מאד נזהר' הוראה אכן בכ"ח כתב להחמיר משום דרגילין להשתמש בהם דבר חריף כגון בארשט וכדומה ול"ש בהם אב"י כי האיסור חוזר וניעור וכן בכיסוי קדירה דל"ש בה אב"י ג"כ אין להתיר יע"ש. ומשמע שם מתוך התשו' דהיכי דנודע להדי' שהוא אב"י ג"כ מדבר חריף יש להתי' ולע"ד יש להקל בכל גוונא כשנודע לאחר מעל"ע דע"פ רוב אין הבארשט חריף כ"כ ודאי דמי לפירות חמוצים דבהפסד קלת לא הוה דבר חריף עיין לעיל סימן צ"ו בט"ז סק"ט ובפמ"ג שם ואין להאריך ובפרט מה שהחמיר הגאון החסיד זצ"ל בכיסוי אב"י בודאי במהכ"ת מביא לידי גיחוך ועיין בסימן צ"ג בש"ך סק"ד ובפרט הכא דיש לצדד להקל אף בנודע שהוא ב"י כמ"ש הוא ז"ל בעצמו בתוך התשו' ובפרט בכ"ח דבלא"ה המג"י מיקל עמש"ל סימן קכ"ב סק"א ע"ש ובפ"ת וכמ"ש בשמו הוא ז"ל בעצמו בתשובה ואין להאריך בדברים פשוטים :

עוד קצת השמטות

(סימן ב' סק"ג)

ועיין בשו"ת רח"כ סימן ב' שהעלה דבפחות מג"פ אין להעבירו אם ניכר שעשה בשוגג וליכא חימוד ממון וסגי בקבלת ד"ח היכי דאנו רואים שמתחרט באמת על עוונותיו אבל היכי דניכר דאינו דואג ואינו מתחרט כלל הוה פושע ולא מהני קבלה ד"ח יע"ש ועיין בשו"ת ברכת משה סימן כ"ה שהעלה ג"כ בבודק שנמצא שלא בדק כהוגן (עיין בס"ק שלפני זה) פ"א שנמצא אחריו סרכא והעלה דהיכי דיש הוכחה נכונה דבשוגג היה ולא הוחזק במעשה זו ג"פ דסגי ליה בקד"ח ולרווחא דמלתא יש להעבירו על חודש א' אף שאין לו אמתלא טובה על שגגתו מ"מ כיון דאינו עוסק בבדיקת רק לפרקים נוכל לתלות בקיאתו בחסרון ידיעתו היטב בבדיקות אבל תקנתו קלקלתו בזה שבבדיקות לא יעסוק בעצמו משך זמן בלתי שיבדק אחד הרגיל אחריו ואחר שיעידו עליו שרגיל בזה יעסוק גם בבדיקה אחר שיקבל עליו ד"ת כמבואר בסימן קי"ט סח"י שוב אין ערעור עליו ועומד בחזקת כשרות כדמעיקרא יע"ש באריכות ועיין עוד בשו"ת רח"כ סימן ט"ו ובשו"ת בית שלמה סימן כ"ע הובא קצת לקמן סימן קי"ט סק"ה אכן בשו"ת שו"מ ח"ב סימן י"ד דעתו דאפי' רק פ"א אם הוציא טרפה מת"י יש להעבירו ומכ"ש בשני פעמים דאז נקרא פושע יע"ש באריכות וע"ש עוד בח"א סימן רס"ט ורע"ג ונ"ל דבזה הכל כפי ראות עיני המורה עמש"ל סי' א' סקכ"ג :

(שם סק"ד)

בעת ראיתי דנעלם מהרב טו"ט מה דמבואר בא"ע סי' קכ"ג ס"ה דמבואר בהדי' שם דיו"כ דינו כשבת יע"ש בב"י ובחמ"ה סקי"א ובב"ש סק"ח דמבואר בהדי' דהמחלל שבת ויו"כ דינו כמומר (ודוקא היכי דמחלל יו"ט אין דינו כמומר) יע"ש והכי מוכח מהרמב"ם ספ"ג מה' גירושין דיו"כ דינו כשבת במ"ש כל האחרונים ואין כאן מקומו ולפלא על הטו"ט שנעלם ממנו כ"ז וכותב סברות וד"ע וכי הגרי אין בגלעד :

(סימן יט סק"ג)

בעת עלה בדעתי לתרץ מה שהקשה בעל ערה"ש עפמ"ש הריטב"א בחידושיו לחולין דף ק"ו דאם בירך ענט"י ונמלך שלא לאכול לא הוה ברכה לבטלה יע"ש והעתיקו האחרוני' את דבריו עיין בשע"ת בא"ח ר"ס קנ"ח ועיין עוד בשו"ת ח"ס א"ח סימן ס"כ ובשו"ת מנחת משה לידידי הגאבד"ק קאמינקא נר"ו חא"ח סימן ז' שביאר שם ג"כ סברא זו דאם בשעה שבירך היה בדעתו לקיים המצוה כתקונה אף שאח"כ נאנס ולא קיים מ"מ לא הוה ברכה לבטלה דבשעה שבירך היה בדעתו לקיים המצוה כתקונה יע"ש בספרו ברכת משה סימן מ' שהרגיש שם הגאון המחבר בעל מכתב ליחזקיה להביא ראי' מדברי הריטב"א הנ"ל ותיתי לי שתיכף בראותי סברא זו הבאתי ג"כ ראיה מדברי הריטב"א הנ"ל וע"ש שהגאון הנ"ל הקשה ע"ז מתשו' הרשב"א ח"א סי' י"ח וע"ש בסימן מ"א מה שהשיב לו הגאון המחבר לחלק יע"ש ואכמ"ל ועכ"פ סברת הריטב"א ברורה כיון דבשעה שבירך היה בדעתו לגמור המצוה כתקונה אף שאח"כ אירע לו אונס לא הוה ברכה לבטלה ועפ"ז מיושב דל"ק כלל היאך מברכין על השחיטה בזה"ז דמצוי טרפות יותר מכשרות (ועכ"פ פחות ממחצה בודאי לא הוה ג"כ לכאורה אין לברך דספק ברכות להקל ועמ"ש בסמוך) כיון דבשעה שמברך בדעתו לקיים המצוה כתקונה ומברך אקב"ו על השחיטה דהכי נותה תורה כשרוצה לאכול צריך לשחוט מקודם ולא לאכול בלא שחיטה והוא רוצה לאכול וצריך לשחוט מקודם ומברך שפיר על השחיטה ברוצה לאכול מזה השחיטה ואם אח"כ אירע לו אונס שאינו יכול לאכול מחמת שאירע לו איזה טרפות בבהמה הן מצד הדין והן מצד חומרא שהחמירו האחרונים בודאי לא הוה ברכה לבטלה דאונס הוא דאין לך אונס גדול מזה דהלא צריך לברך עובר לעשייתן וזה ברור ואמת ואין להתעקש ולחלק דשאני התם גבי נט"י דלא אסיק אדעתיה דיארע לו אונס שלא יאכל בעת שנטל ידיו וא"כ שפיר מברך כתיקון חכמים אבל הכא גבי ברכת השחיטה הו"ל לאסוק אדעתיה שמא לא יאכל מהבשר כיון דמצוי טרפות דז"א דאם אתה מחלק חלוקים כאלה אף התם גבי נט"י יש לחלק דאם אירע לו אח"כ אונס המצוי ושכיח לו אונס זה שלא יאכל וא"כ לא יהיה רשאי לברך בעת נט"י דהו"ל לאסוק אדעתי' שמא יארע לו אונס הזה השכיח ומצוי לו שלא יאכל ובאמת מדברי הריטב"א משמע דאין לחלק

דבכל

דהלכה כרבה"ה בחולין דף נ׳ ע"ב דאמר מפרעתה הוה כרס הפנימי והשאר הוה כרס החיצון ולדידיה בין הגלעות הוה כרס החיצון ולא מיטרף רק ברובא וגם לחוש שמא ניקב אחד מאברים הפנימים ליכא ס"ס ובפרט באומן לא חיישינן כלל יע"ש שהאריך בזה ולפע"ד צ"ע בזה עפ"ת שם בסי׳ מ"ח ואכמ"ל ועמש"ל סי׳ מ"ח סק"ב :

(סימן נ"ה סק"ז)

אבן בשו"ת מנחת משה חי"ד סי׳ ד׳ אות ה׳ הביא בשם הפחד יצחק אות לפני עור בשם אמונת שמואל סימן י"ד שכתב וז"ל בהמה או עוף שנשבר אבר שלם במקום שעושה אותה טרפה שקי"ל ה"א והאבר אסורים או שנשבר במקום שאינן עושה אותה טרפה שהאבר אסור שרי למכור לכותי משום שמא הכותי לא יאכלנה וימכרנה לאחר דאלפני קפדינן ואלפני דלפני לא קפדינן עכ"ל (ועמש"ל סימן קנ"א סק"ה ויש לפלפל ואכמ"ל) וע"ש בשו"ת מנ"מ שהביא ג"כ בשם שו"ת הר המור סימן ה׳ שכתב לצדד למכור הב"מ לעכו"ם היכי דנתנבלה הבהמה משום דשמא דעכו"ם אינו קונה בשביל עצמו רק בשביל עכו"ם אחר והוה לפני דלפני יע"ש והנה כעת הספרים הנ"ל אינם ת"י כעת לעיין בהם ולפע"ד צ"ע ביותר זה לפמ"ש היד מלאכי סימן שס"ז הבאתי דבריו בספר הכללים לצדד לאסור היכי שמושיט כוס יין לנזיר לשתות או אבמה"ח לב"נ אף שהנזיר לא שתה כלל והב"נ לא אכל כלל ולא נכשל כלל באיסור אפ"ה עבר אלפני עור דהעיקר על הנתינה קפיד רחמנא כיון שנתן מכשול לפניהם יע"ש שהביא ראיה מהש"ס מו"ק דף י"ז וא"כ ה"נ הרי עבר על לפני עור במה שמכר להם אבמה"ח אף שאח"כ העכו"ם לא אכל בעצמו רק עכו"ם אחר מ"מ עיקר על הנתינה קפיד רחמנא בזה שנתן לפניו המכשול כמ"ש היד מלאכי ואפשר דיש לחלק דשאני התם דנותן כוס יין לנזיר כדי שישתה הוא בעצמו ולא אחר וכן היכי דנותן אבמה"ח לב"נ ג"כ נותן לו שיאכל הוא בעצמו א"כ תיכף עבר על לפני עור לא תתן מכשול במה שנתן לפניהם אף שאח"כ לא אכל כלל הב"נ ולא שתה כלל הנזיר מ"מ עיקר על הנתינה קפיד רחמנא והרי נתן משא"כ הכא שמכר לו דרך מכירה ולא קפיד כלל שיאכל העכו"ם בעצמו וא"כ אינו עובר על לפני עור רק דוקא בעת שאוכל העכו"ם בעצמו שאז דוקא עבר על לפ"ע במה שנתן לפניו המכשול ולא בעת הנתינה וכיון שאח"כ לא אכל העכו"ם בעצמו הוה לפני דלפני וא"כ לא עבר כלל הישראל על לפ"ע ודוחק קצת ועדיין צ"ע בכ"ז :

(סימן סט ס"י)

ג **עכו"ם** עיין בפמ"ג בשפ"ד סקמ"ב שכתב דע קטן שאומר שהדיח הבשר בקדירה אין להתיר עסי׳ קכ"ז ס"ה בהגה דהיכי דאתחזק אסורא אף במה שבידו ובדרבנן אינו נאמן ואשה נאמנת במה שבידה יע"ש כ"ל עכ"ד ועיין בספר עמודי אש דף ע"ג ע"ד שהשיג עליו דליתא דמבואר בהדי׳ בשו"ת הריב"ש סי׳ רמ"ה דהיכי דאתחזק אסורא כיון דהוה בידו נאמן וכ"כ הש"ך בסימן קכ"ז וכן מבואר בתה"ד סימן כ"ז וכ"כ המ"א סימן תל"ז סק"ח וא"כ ליתא לדינא של הפמ"ג עכ"ד ע"ש :

(סי׳ ס"ט סקי"ג)

שוב מצאתי בשו"ת טו"ט מה"ת סימן קנ"ט שכתב להקל באיסורים דמהני רגל"ד כדעת הנו"ב דדוקא במידי דבעי עדות לא מהני רגל"ד ובזה כתב הנו"ב דאין לסמוך על דבריו למעשה אבל במידי דלא בעי עדות מהני רגל"ד וראי׳ מסימן צ"ח דמהני שם טעימת קפילא מטעם דהוה רגל"ד עכבט"ז שם יע"ש ועדיין צ"ע בזה לעת הפנאי :

(סימן ס"ט סק"ה)

ועיין עוד בבה"ט באה"ע סימן י"א סעיף קטן כ"א :

(סימן ק׳ ס"א)

ב **ואבמה"ח** עפ"ת מ"ש בשם הלבו"ש בשוחט שחתך רגל אחת מאווזא׳ חיה כו׳ ע"ש ועיין בשו"ת טו"ט מה"ת סימן ר"ה שאלה כזו ממש והאריך בזה וכתב לצדד להקל בזה די"ל דבטל בס׳ ומ"מ סיים דלא מלאו לבו להקל לענין הרגלים גופייהו אכן לענין הכלים יש להתיר אף דנתבשל בפחות מס׳ להשהות הכלים מעל"ע ולהשתמש בהם אח"כ יע"ש באריכות :

(סי׳ ק"ה ס"ג סקי"א)

שוב בא לידי ספר קטן נקרא בשם ישועות חיים ובסי׳ זה סק"ט הביא בשם שו"ת נפש חיה סי׳ מ׳ שכתב ג"כ דאף רותח שאוסר בעינן שהה קצת כמו במליחה דמבואר דבעינן שהה קצת והביא ג"כ ראיה מטיפת חלב לעיל ר"ס צ"ב כמ"ש הפ"ת בשם החמו"ד וע"ש במ"ש עליו בעצמ"ח שהרגיש ג"כ קצת בדברי אחרונים הנ"ל שהבאתי ונשאר בצ"ע ולענ"ד דיש להחמיר כמ"ש וצ"ע ליישב הראי׳ שהביאו מטיפת חלב (כי הראיה שהביא הנ"ח ממליחה יש לדחות בנקל) מ"מ לדינא בודאי יש להחמיר כמ"ש כמו שנראה מרוב אחרונים :

(סי׳ ק"ט סק"ז)

ועיין בשו"ת שו"מ ח"א סימן ס׳ שכתב ג"כ דאינו כ"ל דברי הלבו"ש במ"ש דאף דנודע האיסור לאחר כל דלא נודע לעה"ב לא מקרי ידיעה אך מפני שאין ספרו בידו לא אוכל להתוכח עמו עכ"ד ומשמע מדבריו דאף דנודע לאחר שאינו מב"ב ג"כ מיחשב ידיעה וצ"ע בזה :

(דיני ס"ס אות י"ט)

בעת בא לידי שו"ת זכרון משה כ"י כתב ג"כ להתיר הכלים

לקמן סי' קכ"ז סקי"ד מה שהאריך לחזק פסק הפ"ע דבכל מקום אמרינן דהוה כשנים ועיין בדגמ"ר שם בסי' א' מ"ש בזה ועפמ"ג שם בשפ"ד ס"ק כ"ז דעיקר כדעת המחבר ויש לפלפל בזה ואין כאן מקומו ועכ"פ לפלא על הגאון מהרש"ק ז"ל שלא הרגיש בזה וכתב להיפך ממש דהשו"ע גרע מע"א וזה לא ניתן להאמר ועוד דסותר ד"ע מ"ש בטו"ע מה"ג סי' ג' שכתב שם דהשו"ב נאמן יותר מהרב דהרב לא גרע מע"א דאינו נאמן נגד השו"ב הבאתי דבריו לעיל סי' א' סקכ"ג כן אמת דזה אינו מוסכם דדעת הש"ל הובא בפ"ת שם סקכ"א דהרב נאמן יותר מהשו"ב והאמ"ל ועוד כיון דהספק אינו בגוף השחיטה בזה הכל מודים דאמרינן כ"מ שהאמינה התורה כו' כמ"ש הט"ז ססקכ"ב ובזה מיושב מה שהקשה הפ"ת ס"ק ט"ז על הש"ל יע"ש :

(לסוף סי' ל"ש)

שוב בא לידי שו"ת ברכת משה ושם בסימן וא"ו הביא בשם הדברי חיים ח"ב שכתב להטריף בריאה שמזיע דם דאם אין נקבים אינו יוצא דם ומה שהתחכמו אחרונים שזה זיע ידוע לכל שגם הזיע בא מהנקבים הקטנים שקורין פארים א"כ כיון שיש נקבים לפנינו נהי שיש מקום לתלות בו דהיינו הפארים הנ"ל מ"מ לא גרע מזאב דכתבו הטעם דא"ל בדיקה היא משום דהספק נולד אח"ש ולא איתרע בחייה א"כ הכא דאיתרע בחייה ודאי. צריך בדיקה מדינא דש"ס א"כ אנן דלא בקיאין בבדיקה טרפה בודאי עכ"ד ובעל שו"ת ב"מ כתב דגם המנהג בעירו ק"ק קאמינקא להטריף בזיעה אפי' רק תחת ב"ב או קרום ואומרים שכן מקובלים מהרה"ג הקדוש מהר"י מסמילא זצ"ל להטריף בזה אבן אין לערער על המנהג מקומות שמקילין בזה דיש להם על מה לסמוך אבן כ"ז היכי שמזיע תחת ב"ב או קרום אבן היכי דנמלא זיע תחת סרכה שלא כסדרן שעברה ע"י קליפה בזה יש להטריף בפשיטות וחלילה להקל בזה כיון דסרכה שלא כסדרן הוה רעותא גדולה ובצירוף כ"ד מטריפין מי הוא אשר ירים ראשו להקל כשיש עוד רעותא דזיע וע"ש עוד מה שהאריך להתרעם על מי שרוצה להקל בזה וע"ש שהבוא"ל הביא בשם ספר קהלות הקודש שכתב להכשיר בזה דע"י שניקב קרום העליון יוצא הזיע ומה"ט יש להכשיר ג"כ כשמזיע תחת הסרכה והוא כר"ו האריך להשיג עליו דאין להעמיד יסוד היתר ע"ז יע"ש ועמש"ל בשם הברכת יוסף שכתב ג"כ סברא זו דהזיע בא מנקיבת קרום העליון וצ"ע בזה ואין כעת לפני ספר ברכ"י לעיין בו ולפמ"ש לעיל בשמו ג"כ אינו מכשיר רק כשמזיע תחת הב"ב ובאמת נדקו דברי בעל ברכת משה דאף לפי סברא זו דהזיע בא מנקיבת קרום העליון מ"מ עכ"פ לא גרע מסרכא שלא כסדרן שעברה ע"י מו"מ ונמצא תחתיו ניקב קרום העליון דיש להטריף כמ"ש הפמ"ג והלב"ש נהי דכתבתי לעיל סי' ל"ז סק"ב דיש מקילין גם בזה ועיין עוד לעיל סק"ט מ"מ הדבר פשוט דרעותא דזיע בודאי גרע טפי מנגלד קרום העליון ואין להאריך בדברים פשוטים כי הדבר פשוט להטריף בנמצא זיע תחת סרכא שלא כסדרן :

(סי' מ"א סקי"ב דף כג ע"א שורה י)

אבן הטו"ע סותר א"ע דבגוף הספר טו"ע סי' קס"ז העלה להקל בהפ"מ בסרכא נגד המכה יע"ש שהשיג על הבאר יעקב שמחמיר בזה בזה ובזה מצאתי בשו"ת מים חיים סי' י"א שהעלה ג"כ להקל היכי דיש נקב נגד הסרכא או מכה קטנה כמו גולקא קטנה לצד פנים ומצא מוגלה בתוכה ואחר שקלפו אותה היה הבשר בריא כראוי בלי שום רעותא דכן משמע מדברי הכ"ל דלא מטריף רק היכי דנמצא מחט נגד הסרכא דאז יש לחוש שמא נקב המחט מעל"ע וחזרה לפנים אבל היכי דנמצא רעותא אחרת אין לחוש יע"ש בהגה מבהמ"ה שכתב דהיכי דנמצא נקב נגד הסרכא בגוף הטור ולא בקמטים בזה יש להטריף דבזה יש לחוש שמא נעשה ע"י קוץ או מחט ואפי' בספק יש להחמיר כיון דהרמ"א העיד שבודאי יש שם קוץ כו' ע"ש :

(שם בס"ק הנ"ל דף כ"ב בדין נמצא מחט תחוב בקמטים)

וכן בא לידי שו"ת זכרון משה כ"י העתיק שם תשו' הגאון החסיד מהר"י מסמילא זצ"ל שכתב להקל היכי דנמצא מחט תחוב בקמטים וסרכא נגדה עפמ"ש הט"ז ס"ס מ"ח (כמ"ש בתשו' מ"ח שהבאתי) וע"ש שכתב שזה קיל יותר מנמצא ולא תחוב דשם יש לחוש שמא נתחבה במק"א כמ"ש הפ"מ סברא זו ויש להביא ראי' לסברא זו מהט"ז לעיל ס"ס ל"א יע"ש וכן שמעתי מפורש מפי הגאון החסיד משעפיטיווקא שהורה להקל בנמצא וזה עדיף מנמצא כמש"ל עכ"ד ע"ש :

(סי' מ"ב ס"א)

אמרה שניקבה עבה"ע מ"ש אבל אם ניקבה הכבד ג"כ כנגדה טרפה ע"ש ועיין בשו"ת טו"ע מה"ת סי' קל"א שהעלה דאף אם ניקבה הכבד שלא מעבר לעבר ג"כ טרפה דעכ"פ אינו סתום ובמקום הפ"מ יש לעיין יע"ש בארוכות קצת ובסוף דבריו הביא מ"ש בחיבורו מהדורא ולו להקל בזה אם אין הנקב מעל"ע וכתב דלא נעלם ממנו שם ראיות החדשים שכתב כאן ואינו לפני לעיין בו וצ"ע בזה :

(סי' נ"א סק"ג)

שוב מצאתי בספר עמודי אש דף ס"ב ע"ג שנשאל בפרה שחלתה והומן דקר אותה במרצע קטנה למעלה בין הצלעות וספק אם נקב לחלל והשיב דיש להקל לענין החלב מפרה זו דהוה ס"ס שמא לא ניקב עד החלל וגם אפי' הגיעה לחלל ג"כ לא הוה רק ספק טרפה דדעת כמה ראשונים

כתב להחמיר בזה לעת עתה ולדינא יש להקל בזה בכל גוונא :

(סי' נ"ו סק"ו)

ועיין בט"ז לקמן סי' מ"ח סק"ג מבואר ג"כ דדעתו להקל אפי' היכי דנמלא נקב בכרס כמו בריאה ועפמ"ג שם :

(שם סק"ח דף יח ע"א שורה יט)

גם הפמ"ג במ"ז סק"כ הרגיש בזה על התב"ש מ"מ ירא להקל לדינא נגדו לכן בהפ"מ יש להקל במקצה רוב האוגה ולא כולה יע"ש :

(שם שורה כ"ח)

עיין בשמ"ח לעיל סי' ל"ה ס"ז ובתב"ש אות ט' ובפמ"ג שם במ"ז ס"ק י"ג :

(שם סוף ס"ק ח')

שוב ראיתי בפמ"ג במ"ז סק"כ שהרגיש ג"כ קלת במ"ש לעיל יע"ש במש"ש והכמ"ל :

(סי' נ"ז ססק"ה דף יט ע"א)

ועיין בשו"ת רח"כ סימן ח' שהעלה להכשיר בסרכא מתוך הקמט ועברה ע"י מו"מ מטעם דקמט דמי לחסרון מבפנים וחסרון מבפנים היכי שאינו נכנס לתוכו אגודל וגם אינו ככף כפופה לא נחשב רעותא כלל לכן גם כאן לא נחשב רעותא כלל היכי שאינו נכנס להקמט אגודל וגם אין הקמט ככף כפופה יע"ש שהשיג על התב"ש בסי' זה סק"ח שהחמיר בזה ועיין בהגהות יד שאול כאן שהשיג עליו והעלה דאין להקל בזה וקלת פליאה עליו שהשיג עליו מדברי התב"ש ובאמת לא ראה שהוא ז"ל בעצמו הביא דברי התב"ש והשיג עליו ולדינא נ"ע בזה :

(סימן נ"ח אחר סק"א)

בשהוא ירוקה כ' בהגהות יד שאול נשאלתי במה שנמלא בבהמות מראית פסולות ובמקלת מקומות חזר למראה כשרה ודעת ספר הה"כ דסגי בבדיקות ג' מקומות כמו בבועות ולפע"ד ז"א דבריאה אין ראי' מן הרוב על המועט כמ"ש הרשב"א הובא בש"ך לקמן סי' פ"ד ס"ק כ"ח בשביל שהוא מועט המלוי ומכ"ש כאן דאינו הרעותא מה מועיל בדיקות ג' מקומות שחזר למראה כשרה להיות ראי' על רוב הריאה עכ"ל ומשמע דבבועות בדקין מודה דסגי בבדיקות ג' בועות ועמש"ל סי' מ"ו סק"ח בזה ועפ"ת שם סק"ז ויש לפלפל בדבריו והכמ"ל :

(סוף סי' נ"ח)

דס"ב למראה המותר עבה"ט סק"ג בשם ש"ך דאפי' לא נהפך למראה הריאה ממש אלא למראה המותר ג"כ כשר דלא כט"ז שמסכים עם רש"ל להחמיר בזה יע"ש וכ"כ השמ"ח והפמ"ג ועוד אחרונים דיש להקל בזה בהפ"מ אם נתהפך למראה המותר (ועיין בהגהות יד שאול מ"ש בזה ודבריו נ"ע) וכ"כ הנו"ב תי"ד סי' י' דכין שנתהפך למראה המותר או למראה שלא הוזכר בש"ס לא לאיסור ולא להיתר (משום דאזיל לשיטתיה דמכשיר המראות שלא הוזכר בש"ס לא לאיסור ולא להיתר דלא כהתב"ש סימן זה סקי"ג שהחמיר בזה כמו שהאריך בתשו' זו להשיג עליו) יש להכשיר כיון דאין לנו הוכחה דמראה כשרה נחשב רעותא כלל ועוד כיון דכל דיני ריאה כשהיא נפוחה חזינן ועוד כיון שהרמב"ם והרא"ש כתבו בפי' דאם חזרה למראה המותר כשר מי יחלוק עליהם להחמיר בלי ראי' יע"ש :

(סי' נט ססק"א דף יט סוף ע"א)

ועיין בשו"ת שו"מ ח"א סי' ש' מה שחקר ג"כ בזה דהיאך נאמן ע"א לומר דמלא טרפות כיון דאתחזק היתר ע"ש במ"ש בזה :

(סי' נ"ט סק"ה)

אבן בשו"ת בית שלמה סי' ע"ג כתב דככר נהגו להקל בסרכא תלויה היולא מן הבועה אף לדידן דנוהגין לקלוף בנחת ויש להקל בזה בהפ"מ יע"ש וכן בשו"ת ברכת משה בקונטרס יפה לבדיקה שער ב' נ"ו כתב ג"כ דככר נתפשט המנהג להקל בזה בהפ"מ בסרכה תלויה על בועה אף ע"י קליפה דידן ואין לשנות וכן בסרכה ממקום למקום ג"כ יש להקל בהפ"מ וכ"ש או לצורך גדול וכן משמע מדברי הד"ק בדיני תר"ל אות ס"ר שמיקל בזה הגם דמדברי הב"ש נראה שמחמיר בזה העיקר לדינא נהקל בזה יע"ש שהאריך להשיג על הק"ס בזה וע"ש עוד בתשו' ב"ש בהגה מבהמ"ח שם שהביא ג"כ בשם ספר יהושע שכתב להכשיר בזה בפשיטות אף בסרכה ממל"מ ע"ג בועה ע"ש שהביא ג"כ בשם הד"ק שמיקל בזה וכתב רק להשגיח היטב בין הבועה להעור שע"ג עכ"ד ע"ש :

(שם סוף סקי"א)

שוב מלאתי ג"כ בשו"ת בגדי ישע סי' ב' העלה ג"כ להקל למעך ולקלוף הסרכה תוך שנתו כל שאינו יונק אם ככר נהגו להקל בזה אין לשנות המנהג כמ"ש ג"כ הרא"ם אפרים סי' ל"ט ס"ק כ"ח שהביא פוסקים להקל בזה וכ"ש אם ספק תוך שנתו בודאי יש להקל כמ"ש בתשו' ג"ש להקל בזה הלכה למעשה וכן אם יש ספק במנהג איך נוהגים בזה ג"כ יש להקל דזה דמי לספק תוך שנתו שהיקל בזה הג"ש יע"ש :

(שם סקי"ב דף כ ע"ב שורה כא)

הן אמת דהאחרונים שם בסימן א' חולקין על פסק הש"ע שם וס"ל דדוקא לגבי עדות אשה הוה כשנים אבל בשאר איסורים הוה כחד לגבי חד עיין בט"ז ובש"ך שם ועיין בש"ך

לקמן

קונטרס השמטות

(סי' א' סק"א דף ד' ע"ג שורה טז)

שוב מצאתי נ"כ בשו"ת טו"ט מה"ג סי' ע"ו שהעלה ג"כ לדינא בשוחט שפסלו שחיטתו עבור שעבר על הח' ושחט בלי רשות הפאחטרוס והרב בכפרים ובעת התירו הפאחטרוס והרב לשחוט בלי רשות וכתב דאפ"ה אסור לאכול משחיטת השו"ב הנ"ל כיון דחשוד לאו"ד ל"מ בעת התרת הפאחטרוס אף שוחט בעת בהיתר וכתב דאין להביא ראי' מדברי התב"ש סכ"ב דכתב דאם השוחט שעבר על הח' שחט במקום אחר דשחיטתו כשרה דשם מיירי בדיעבד דוקא וגם מיירי שלא פסלו בפירוש דבזה בלא"ה התב"ש מיקל בהפ"ת אבל היכי דפסלו בפירוש אף במקום אחר. ששחט בהיתר ג"כ שחיטתו אסורה וכן משמע מדברי הרמ"א שכתב ואם נתבטלה התקנה כל השוחטים בחזקות כשרות משמע דוקא שוחטים אחרים כשרים אבל זה השוחט שעבר על הח' שחיטתו אסורה לעולם והכי משמע בפסקי מהרא"י שממנו הוציא רמ"א דין זה להמעיין שם דלא מיירי כלל משוחט זה שעבר על הח'. רק משאר שוחטים עכת"ד יע"ש שהעלה דגם היכי דלא פסלו בפי' ג"כ אין להקל לאכול משחיטתו ששחט אח"כ בהיתר. רק בדיעבד ולא לכתחלה יע"ש:

(סימן ס"ו סק"ה דף ח' ע"ב שורה כ"ד)

ועיין עוד בנוב"ק חיו"ד סי' ל"ז ויש לפלפל בדבריו ואין כאן מקומו:

(סי' ס"ז סק"ד)

וקצת פלא עליו שלא הביא כלל דברי הט"ב מה"ת חיו"ד סי' ח' מבהמ"ה (שהביא ג"כ הפ"ת) שכתב בהדי' להיפך דהפוסקים מיירי שנתערבה האם קודם שחיטת הבת יע"ש ועיין עוד בשו"ת שו"מ ח"א סי' רכ"ד מ"ש עוד ע"ד החו"י הנ"ל:

(סימן י"ח סקי"א דף י' ע"א שורה ס')

ונאמר וכעין הדברים בספרי שו"ת טו"ט מה"ג סי' מ"ט דחלילה וחלילה להשו"ב ליטול יותר מהכשרות מן הטרפות וכתב דאפשר דהתב"ש ס"ק ל"ד בשם רש"ל שכתב נגדד להיתר אפשר דהוא מיירי בבודק ולא בשוחט שהוא צריך בדיקות הסכין בכוונת הלב ואינו ידוע לשום אדם רק להשי"ת לכך בודאי הוה חשדא אפי' אם לא יתכוון להכשיל במזיד רק שלא ידקדק לכוון בכוונת הלב וממילא יהיה כמה מכשולות ואם התב"ש מיירי ג"כ בשוחט באמת דבריו תמוהים ובפרט בזה"ז דהדור פרוץ יע"ש שהאריך קצת בדבריו הנעימים וע"ש בסי' כ"ה במעשה בעיר אחת שהמנהג שם שהשוחט נוטל חלק העשירית מכל בהמה כשרה לבד והאריך להתמרמר על השוחט ששחיטתו אסורה אפי' הכלים אסורים יע"ש באריכות:

אבן בשו"ת שו"מ ח"ב סי' ע"ו ליד להיתר בשוחטים שנוטלים חלק עשירית בעירות קטנות שיש שם קצב אחד במוכרח ניתן בשר בשר או בעירות גדולות בטריפות שאינן כמו כשרות אבל בלא"ה לא יע"ש באריכות מ"ש נגדד להקל כיון שנוטל שכר גם מהטרפות (כגון בנידון הנ"ל שנוטל גם חלק עשירית מהטריפה רק שאינו שוה כמו הכשרה ומשו"ת טו"ט הנ"ל מוכח שהיה נוטל רק מהכשרות כמבואר שם בהדי' מיהו מדברי השו"ט הנ"ל מוכח. דבכל גוונא יש לאסור) הגם שהוא נוטל פחות מכפי שנוטל מן הכשרות מ"מ אם יטרוף יצטרכו לשחוט ויקבל שכר מן הטרפות ומן הכשרות ודוקא היכי דנוטל שכר רק מהכשרות בזה יש לאסור אבל היכי דלוקח גם מהטרפות ליכא חשדא יע"ש באריכות ועיין עוד בשו"ת מים חיים חיו"ד סי' ל"א שכתב ג"כ סברא זו לענין השוחטים שנוטלין העשירית מכל כשרה יע"ש שכ"כ גם בשם הפר"ת סק"ל הביאו ג"כ התב"ש יע"ש מה שהאריך בזה:

(סימן י"ח סק"ב ד' י' ע"ג שורה ס')

שוב ראיתי ג"כ בפמ"ג לעיל סי' י"ז במ"ז סק"ב שכתב לענין ברכה על השחיטה יהא לי שאין להכניס בספק ברכה וישחוט אחר עמו עכ"ד:

(סי' כ"ג סק"ו)

וכן בא לידי כעת ספר שו"ת זכרון משה כ"י מהרב הג' החסיד מו"ה משה זאב ז"ל אבד"ק זאלטפאליא ושם בסימן ג' כתב ג"כ נגדד להקל בנידון הקזה שעושין לבהמות מ"מ למעשה הוא ז"ל ירא להקל בזה (כדרכו ז"ל שהיה מאוד מירא הוראה) ושם בסי' ד' העתיק תשו' הגאון החסיד מהרמ"מ מליבאוויטש זצ"ל האריך הרבה בזה והעלה להקל בזה כיון דבקיאין עוסקין בזה באופן באם יסכים עמו הגאון המחבר ז"ל וע"ש בסי' ה' עוד תשו' גדול אחד שהסכים להיתר בזה רק ע"י אומן ישראל אבל בבהמות ישראל להתיר ע"י אומן עכו"ם מטעם דלא מרעי אומנותיה אין לנו סמך כ"כ וגם אין להתיר מטעם דעבידי לגלוי' ג"כ לא שייך בזה כי אם תמות יאמר שמחמת ההלאה מתה ומתוך תשובתו מבואר דבבהמות עכו"ם יש להתיר מטעם דהם עליהם כמו בסירוס תרנגולים דהוא ג"כ מטעם זה כיון דהתרנגולים שלו יע"ש ודבריו צ"ע ויש לפלפל בדבריו ואין להאריך בזה כי כבר רבו המתירין בזה בכל גוונא וגם מתוך תשו' ניכר ברק מתורת הומר' ורוב עדתו

כתב

לפ"ד הרמ"א דמחמיר שם בא"ח לכתחלה דאין הולכין אחר רוב השמישו מ"מ הכא יש להקל כיון דעיקר האיסור משום חלב טמא כבר כתבתי לעיל סימן קט"ו בשם שו"ת בית שלמה ובהגה מבהמ"ח שם מש"ש בשם זכור לאברהם להקל בקדירה שנתבשל בה חלב של עכו"ם ומבואר שם דאף בכ"ר יש להקל ובפרט הכא דע"פ רוב הם כלי שליש' ודאי דאין להחמיר ובזה ניחא ג"כ מה שנשאלתי מחכם אחד על מה שהעולם אינם נזהרין שתיכף אחר סעודת בשר שותין טייא בשאלין של חלב דשתו בהם חלב רותח והם תמיד ב"י ולא ראינו אף לבע"נ שיחמירו בזה ושותין בהם טייא בסעודה של בשר קודם בהמ"ז ואיני זוכר מה שהשבתי לו אז אך באמת מלבד שאין שום חשש כלל לפי מה שנתבאר לעיל סי' פ"ט ס"ג וע"ש בסק"ד מש"ש בשם שו"ת טו"ט מה"ג סימן קפ"ג ועש"ך שם דאפי' לא הודח יפה ג"כ מותר ועפ"ת שם ועמש"ש. ומכ"ש בשאלין ודאי דאין להחמיר כלל דע"פ רוב הם כלי שליש' וגם כששותין בהם עתה ג"כ אינם רק כלי שליש' לכן אין להחמיר אף לבע"נ לכן לא ראינו מי שמחמיר בזה שלא לשתות בסעודה של בשר טייא בשאלין של חלב אף מאנשי מעשה המחמירין הרבה חומרות וז"פ :

גם מ"ש הטו"ט דבטייא אין בו משום בש"ע עפ"ת לעיל סימן ק"א סק"א בשם תבו' פמ"א ח"ב סימן ס"ב שדעתו נוטה להחמיר בזה שעינינו רואות דטעם"מ ומזמנים עלייהו לכן ראוי לבע"נ להחמיר יע"ש אך פשוט דבכלים בודאי אין להחמיר מפני זה עיין לעיל סימן ק"ג סט"ז א"כ הכא ודאי אין להחמיר כיון דמדברי הפמ"א משמע דרק מלד חומרא יש להחמיר לבע"נ א"כ בכלי ודאי אין להחמיר כיון ד"א דא"ל כלל הכשר כמבואר שם סי"ג (וקצ"ע דברי הפמ"א דמתחלת דבריו משמע דמעיקר הדין יש להחמיר ומסוף דבריו משמע דרק לבע"נ יש להחמיר ואין ת"י הפמ"א לעיין בו אך בדברים האלו שומעין להקל ולא להחמיר ובפרט דיש חולקין וס"ל דאין בטייא וקאווע משום בש"ע עפ"ת ועיין ביד אפרים שם וכן מנהג העולם להקל בזה וקצרתי בזה) האלכתי קצת בזה ללמוד זכות על אחב"י ששותים טייא בבית עכו"ם או על הוואגזאלען שמחזיקים עכו"ם ושותין ג"כ בהשאלען אף דאנשי מעשה מחמירין בזה ויש מאנשי המעשה ששותין רק מהגלאז ויש שאינם שותין כלל (משום חשש בש"ע כמש"ל) מ"מ רובא דעלמא אינם נזהרים ולפמ"ש יש להקל בזה לשתות אף מהשאל ואין בו שום חומרא ומ"מ המחמיר לשתות רק מהגלאז ולא מהשאל (ומכ"ש מי שמחמיר שלא לשתות כלל מחשש בש"ע כמש"ל) תע"ב מיהו המיקל בזה לא הפסיד ועוד נשאר דיו בקולמוס להאריך בזה עוד במקום אחר אי"ה ובתשובה כתבתי באריכות קצת יותר :

ו ס"ז **כך** סתם כלים שלנו. עבה"ט סק"ד ועפ"ת ועיין בחידושי הגרשוני שכתב דאף דקי"ל סתם כלים אב"י הייני דוקא היכי דמסופק אם השתמש כלל במין כלי זו תוך מעל"ע כגון שתחב כף של בשר לחלב והוא מסופק אם השתמש כלל בכפות באותו מעל"ע בזה אמרינן דמסתמא הכלי אב"י אבל אם ידוע דהשתמשו באותו יום בכפות בכ"ר לא בכל הכפות רק במקצתן וא"י אם באותו כף השתמש או לא בזה לא אמרינן מסתמא אב"י ויש להחמיר באיסור דאורייתא היכי דלא אמרינן תולין בחד ספיקא או אם ידוע דאותן שלא השתמשו הם מרובן יותר עד שבטלין חד בתרי אותן שנשתמשו יש מקום להתיר ול"ע לפי הענין עכ"ד ע"ש ועיין בשו"ת בית שלמה סימן קע"ה מ"ש בזה ויש לפלפל בדבריו ואכמ"ל :

תם חלק ראשון

בזה ואינו כעת ת"י ועיין בשו"ת שם אר' ח"ד סימן ס"ח ועיין עוד בשו"ת בית שלמה סי' קפ"ו מה שהאריך בזה:

ב **ס"ג** בהג"ה י"א דבדברי' חריפים. עפ"ת מ"ש בשם החכ"ל דמהני ייבון יב"ח ועיין בזכרון אברהם לעיל סימן ק"ג שהאריך לחלוק על החכ"ל והעלה דכל הפוסקים ראשונים ואחרונים חולקים על החכ"ל לכן אין להתיר בבלוע ע"י חמין ונבלע ע"י כבוש ומליחה לאחר יב"ח יש לסמוך להקל בהפ"מ דוקא להתיר ול"ע עכ"ד ועיין בשו"ת שו"מ ח"ג סימן כ"ח שהאריך גם כן לסתור דברי החכ"ל יע"ש באריכות גדול:

ג **אבל** אם היה האיסור ד"ח. עבה"ט ועיין בנה"כ מה שתמה על הש"ך במ"ש דמונים מעל"ע מבישול הבשר ולא מבישול הד"ח דהא בלע ופלט מהדר וחורפיה משויה לשבח מה שפלט ועיין בהגה"ו ובחו"ד שמתרצים דעת הש"ך דאין הבלוע משויה לשבח יע"ש ועיין בערוגות הבושם בשו"ת שבסוף ספרו סימן י"ד שהאריך הרבה בזה והעלה שדברי הש"ך תמוהים והעיקר כדעת הנה"כ דמונים משעת בישול ד"ח ולא מבישול הבשר או החלב יע"ש באריכות וע"ש עוד מה שחקר דהיכי דחתכו בצלים או ד"ח בסכין לכאורה יש למנות המעל"ע משעת שחתכו בסכין הד"ח דע"י דוחקא וד"ח משויה ליה לשבח והוה כבישול ול"ע למה אינם חוקרים אחר זה אם תוך מעל"ע חתכו בצלים או שאר ד"ח או אחר מעל"ע וע"ש מ"ש לתרץ קצת ועיין עוד בספרו סימן ק"ה ס"ז מ"ש בזה ועיין עוד בפמ"ג לעיל סימן צ"ו סק"ג ובאו"ח סימן תנ"ז במ"ז סקי"ג ובשו"ת בית שלמה ח"ד סימן קס"ח ובשו"ת טו"ט מה"ג סימן רע"ו ועמש"ל סימן ק"ה סקי"ד ובתשובה הארכתי קצת בזה:

ד **אם** היה האיסור ד"ח. עבה"ט ועיין בפמ"ג לעיל סימן צ"ה במ"ז סק"א שהביא בשם ספר בית ישראל דהיכי דהבלוע חריף ל"ש נ"ט בר נ"ט וכ"ה בהגהו' פרישה קכ"ב אות י"א בשם ר' אנשיל דלא כרמ"א ובאו"ה לא מצאתי עכ"ל מ"ש דלא כר"א הנה כאן לא כתב כלום מזה רק בקכ"ב לענין נטל"פ ולדינא צ"ע בזה עכ"ל הפמ"ג ומדבריהם מבואר שהשיגו ג"כ על הרמ"א בבישול ד"ח דבזה ל"ש נטל"פ כמו שלא שייך נ"ט בר נ"ט בבלוע חריף וצ"ע ועיין בזכרון אברהם שהשיג על הפמ"ג והעלה דשייך נ"ט בר נ"ט גם בבלוע ד"ח ולא ידענא למה היסב קושיותו על הפמ"ג דהא הוא ז"ל לא כתב בזה כלום רק הביא שכן מבואר בהגהות פרישה כדעת הבית ישראל והזכרון אברהם העלים עין מזה וכתב כ"ז ע"ש הפמ"ג כאלו מדעתו יצאו הדברים האלה והדרכה המעיין שם בפמ"ג יראה דגם הוא מגמגם קצת על דבריהם ועיין בש"ע של הרב ז"ל באו"ח סימן תמ"ז סכ"ט דמבואר ג"כ מדבריו דבלוע חריף אינו נפגם לעולם כדעת הגהות פרישה והב"י אכן באמת דברי רבינו הרב ז"ל צ"ע דמדבריו לקמן סמ"ו לא משמע כן ודוקא בי"ש הדין כן ועמ"א שם סק"ה ואכמ"ל וכבר האריכתי בזה בחידושי לאו"ח שם וגם בתשובה האריכתי בזה שוב מצאתי בערוגת הבושם בשו"ת שבסוף ספרו סימן י"ד שהאריך הרבה לחזק פסקו של הרמ"א דלא כהפמ"ג הנ"ל יע"ש באריכות:

ה **שאב"י**. עפ"ת בשם הגו"ב בקאווי שאלין ועיין ביד אפרים לעיל סימן קכ"א ס"ו שמביאו וכתב עליו צ"ע דהא כל שתיה בשאלין ע"י עירוי מכ"ר הוא וא"כ אפי' בדרך באושפיזא יש להחמיר ולשפוך מהכלי ראשון לכלי אחר שאין רגילין להשתמש בכל יום דאמרינן ביה סתם כלים אב"י ומשם רשאי לשפוך להשאלין אף אם עדיין היד סולדת ואם אין היד סולדת בו הכל שרי ואפי' בעירוי דמסתמא הכלים נקיים ומודחים הם עכ"ל ועיין בשו"ת טו"ט בהשמטות סימן ל"ו דף נ"ט ע"ב שמיקל בטיי"א שאלין כיון דרוב תשמישן בכ"ש ובטיי"א אין בו משום בישול עכו"ם רק החשש משום חלב עכו"ם (עמש"ל סימן קט"ו סק"ד בשם שו"ת בית שלמה ולפי"ז יש להקל גם בזה) וכיון שהרוב הוא ע"י כ"ש יש להקל ובפרט בפירלילייאין דיש דעות דאינו בולע כלל (ע"ל סק"ה ולעיל סימן ק"ל סק"ח) ובפרט היכי דהכלי קנה מן הנכרי דהוה כדיעבד לכן המיקל בזה לא הפסיד עכ"ד ע"ש והנה כפי הנראה שהגאון בעל טו"ט לא עיין היטב בגו"ב שלא רצה להקל מטעם כ"ש ובפרט לפמ"ש היד אפרים דרוב תשמישן ע"י עירוי מכ"ר כמש"ל וגם מה שהיקל מטעם דסתם כלים אב"י ג"כ סתר הגו"ב זה דכל שעה שותין בהם לא יוכל לומר שהם אב"י ובודאי הם ב"י אמנם נראה דיש להקל בשאלין כיון דע"פ רוב הם כלי פליסי שע"פ רוב מערין מהשאמאוואר או משאר כ"ר להגלאז ומשם שופכין להשאלי החלב אם כי לפעמים הם כלי שני עכ"פ יש להקל עפ"ד הסוברים להקל אף בכלי שני עיין לעיל ס"ס צ"ד בפ"ת ובמנ"ח מש"ב להקל אף בכלי שני ואף דלפעמים מבשלת לה שיהיה כ"ר ג"כ יש להקל לפי"ד הסוברים דהולכין בכלי אחר רוב תשמישו עיין באו"ח סי' תנ"א ס"ו אך באמת זה דוקא שהכלי אב"י אבל היכי דהכלי ב"י אין הולכין בו אחר רוב תשמישו עיין בבה"ט שם סקכ"ג ובש"ע של הרב שם סל"א וסל"ג ובשו"ת בית שלמה סימן קפ"ח שהביא שכ"כ ג"כ המק"ח בשם המ"ע וכ"כ בשו"ת טו"ט מה"ג סימן קנ"ג ועמש"ל סימן צ"ב סק"ט והנה כבר כתב הגו"ב דהכא ל"ש לומר דסתם כלים אב"י כיון דבכל שעה שותין מהם אך באמת לא שכיח שיהיה השאלי כ"ר וג"כ אפי' ע"י עירוי מכ"ר ג"כ ל"ש כ"כ א"כ שפיר אב"י מתשמיש כ"ר או אפי' מעירוי וא"כ שוב שפיר יש להקל מטעם דהולכין בו אחר רוב תשמישו ואף

לפי"ד

דמה שיש לו היתר עכשיו לבשר או לחלב לא בעי! אף בא"מ ולפ"ז חלב במים לא בטל לאוכלו בבשר וה"ה כשמגעילים כלי בשר או חלב לא מתבטל הבשר או החלב במי הגעלה וחוזרים ונבלעים בהכלי ודמי למ"ש הפוסקים בא"ח סימן תנ"ב דבחמץ בפסח נ"מ הגעלה אח"ז אסורו משום דהמים חוזרים ונבלעים ה"ה לענין בשר וחלב דלא בטל וחוזר ואוסר הקדירה לכן המנהג להחמיר דחוששין לשיטת הרי"ף וכמ"ש הפר"ח והסעה"מ דיש לחוש להחמיר כדעת הרי"ף (ועיין בשו"ת בית שלמה סימן קע"ה ובהגה מבהמ"ח שם אות א' ועמש"ל סימן נ"ז) אבל בליבון אין להחמיר ללבן מכלי בשר לחלב או להיפך דל"ש טעם זה ובזה מיושב מה שהקשה המ"א בסימן תק"ט עכ"ד ע"ש ולפ"ז נ"ע נ"כ היכי שמגעילין ג"כ לצורך פסח ויש לפלפל בזה והכמ"ל והמיקל לא הפסיד כיון דבלא"ה הוא חומרא בעלמא יש להקל היכי דמגעיל בלא"ה לצורך פסח כמ"ש הח"ס :

ו **צריכה** ליבון . עיין בשו"ת בית שלמה חא"ח סימן ע"ד שכתב בכלי נחושת שנאסרה ע"י השמישו ע"י אור צריך ליבון ממש ולא סגי בלפוי בדיל דזה הוה לובן קל דלא כמו שעלה ע"ד הכם אחד דודאי בעי ליבון כדינא שנצוצות נתזין ממנו או שיסור קליפתו החיצונה ואין ליבון כזו בלפוי בדיל וגם אף בכלים שדי בהגעלה ואז די להם בליבון קל הרבה מחמירים שאינו די בלפוי וצריכה הגעלה אחר הלפוי כמבואר בפר"ח ובאחרונים והחבורים הביאו בשם האר"י ז"ל שהיה מחמיר להגעיל קודם הליפוי דוקא מטעם דהליפוי מפסיק כמו בכלי שיש בה טלאי והליפוי לבד אינו מועיל ועכ"פ בכלי הצריך ליבון ודאי דאסורה עד שילבנה כדינא וע"י הליפוי לבד בזור כאחותו שהוא אסור עכ"ד ע"ש :

ז **ס"ה** בהגה. מיקרי דיעבד. עיין בשו"ת הרדב"ז ח"ג סימן ת' ובהגהות יד שאול כאן מ"ש בזה ועיין עוד לעיל סימן פ"ז סקי"א מש"ש בשם שו"ת מים חיים :

ח **ואפי'** לחתוך בה ד"ח. עפ"ת מ"ש בשם הבכ"ש דכל בע"כ יחוש כו' ועיין בהגהות יד שאול לעיל סימן נ"ו ס"א שהעלה דמדינא יש להחמיר בזה יע"ש :

ט **ס"ז** מלבנה כו' עיין בשו"ת נאות דשא סימן קל"ג מה שתמה על דין זה לפי מה דפסקינן בא"ח סימן תנ"א דסכינים די בהגעלה ואמאי צריך כאן ליבון יע"ש מ"ש ליישב ועיין בספר עמודי אש דף ע"ג ע"ב וע"ג מה שהאריך ליישב דברי הש"ע יע"ש באריכות :

הלכות נ"ט לפגם סימן קכ"ב

א **ס"ב** לבשל בה לכתחלה . עפ"ת ועיין בספר עמודי אש דף ס"ו שהאריך בזה והעלה ג"כ לאסור נטל"פ אף באיסור דרבנן דלא כהגאון יעב"ץ בספר מגדל עוז בה' בב"ח שהתיר לבשל לכתחלה בקדרה של עוף בחלב ואב"י וכן בשו"ת גא"י חי"ד סימן ק"ד התיר ג"כ נטל"פ באיסר דרבנן והוא גר"ו חולק עליהם והעלה לאיסור יע"ש באריכות גדול :

ועיין בשו"ת חתם סופר סימן ג' שכתב וז"ל ועל הכלים אם יסמוך בכ"ח והפ"מ בשהוי מעל"ע רבו הדעות באחרונים המביאם בכה"ג סימן א' והמחמיר תע"ב והרוצה לסמוך להקל כאשר בלא"ה אפשר דטעכ"ע לאו דאורייתא ע"כ המיקל לא הפסיד עכ"ד ומדבריו מבואר דמיקל גם באיסור דאורייתא (כדעת המנ"י שהביא הפ"ת סק"א) ואין בידי ס' כנה"ג וגם ס' הח"ס אין ת"י לעיין בו וצ"ע בזה :

ועיין בזכרון אברהם לעיל סימן ק"ג שהאריך למלא זכות להגאונים הסוברים דכ"ח מותר באב"י שהביא הפמ"ג לעיל סימן ק"ג בשפ"ד סקי"ז (ועפ"ת סק"א) ומ"מ סיים דלדינא עיקר להחמיר כדעת הפמ"ג שם ועיין בערוגת הבושם לעיל סימן ק"ג סק"ה שהאריך בזה והעלה ג"כ דאין להקל בזה :

ומ"ש הפ"ת ראי' מפסקא דר"א עיין בערה"ב שכתב ג"כ ראי' זו ועיין בספר ע"א שם מ"ש בזה ליישב (ועיין עוד בהגהות יד שאול לעיל סימן ס"ט סי"ב שדחה ראי' הרשב"א ג"כ די"ל דדם שמלחו יש לו עיקר מה"ת והבאתי קצת דבריו בסימן ס"ט שם א"כ ממילא נדחה ג"כ ראי' שכתב הפ"ת) ועיין בשו"ת שואל ומשיב ח"ב סימן נ"א שהאריך במעשה שאירע שבשלו תרנגולת ובעת אכילה מצאו בזפק ברזל דק נקוב כמו מחט תחוב ולא נודע מהיכן בא והיה תערובת גדול מכלים הרבה שהודחו יחד ואסר כל התערובות והכלים שאפשר בהגעלה צוה להגעיל אמנם כלי פירצלייאן טוב שא"א בהגעלה והאריך להתיר אותן באופן שישהו מעל"ע וכשרים דיש לצרף הסברא דשיע ולא בלעו ויש להקל אף דנודע קודם מעל"ע אכן בסוף התשובה סיים והנה בכלי פירצלייאן שנדדתי למעלה הנה נזכרתי שבשו"ת הרדב"ז ח"ג והובא בפר"ח או"ח סימן תנ"א מביא דפירצליין שלנו אינו פירצליין טוב ודינו ככלי חרס עכ"ל ומשמע דחזר בו מהתירו שכתב למעלה וע"ש סימן ק"כ סק"א ופ"ת שם סק"ב ועיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן ע"ב שכתב ג"כ דהמקילין בפירצליין מיירי בהטובים מאד הבאים מלייפציג שהם ככלי זכוכית ממש אבל בפירצליין של מדינתינו ודאי דדינם ככ"ח ואין להקל בזה יע"ש ובתשובה כ"י האדכתי בזה לצדד להקל ב"ת לאחר מעל"ע באיסור דרבנן והבאתי שם ג"כ בשם שו"ת יד יוסף מגדול אחד שמצדד להקל בכ"ח לאחר מעל"ע באיסור דרבנן ואינו כעת ת"י ועיין עוד בשו"ת כתב סופר שהאריך

בזה

עכ"ל ונראה דהמחמיר בזה לטבול קודם שקובעים בתנור הע"ב כיון שהגאונים לא כתבו רק לישב המנהג ועיין בבינת אדם שער או"ה אות ס"ו ובפ"ת לעיל סק"א וקצרתי בזה :

ה **ס"ז** צריך טבילה. עבה"ט ועיין בשו"ת בית יהודה סימן ג' שכתב דאף שעורכין עליו שמחוברין הדפין זל"ז ע"י שליבת שמחזק במסמרים יש להסתפק אם הוה כמו מעמיד של ברזל ואף להתוס' והרא"ש בחשוקת של ברזל א"צ טבילה לפי שאין משתמש במתכת הכא נערכת ע"ג מסמרים עכ"ד ומביאו ביא"פ וכתב ולפע"ד דאין זו קרוי משתמש במתכת בשביל שהמסמר תחוב ונוגע על העיסה ולא ראינו מי שהצריך טבילה כלל עכ"ד ולע"ד צ"ע בזה :

ו **ס"ח** השואל או השוכר כו'. עיין בספר עמודי אש דף ע"ב וע"ג שהביא בשם הרדב"ז שהשוכר כלי מעכו"ם צריך טבילה והוא נר"ו הארץ לחלוק עליו והעלה דא"צ טבילה יע"ש שכן דעת כל הפוסקים :

ז **ס"ט** משכן עכו"ם. עבט"ז מה שהאריך להתיר להשתמש במשכן עכו"ם שלא ברשות ועיין בש"ע של הרב ז"ל ה' גזילה וגניבה ס"ד :

ח **ס"י** בהג"ה אבל אם עשאו לעצמו. עיין בס' עמודי אש בחדושיו לירושלמי דף כ"ז ע"ב :

ט **סי"א** וחזר ולקחו ממנו כו'. עפ"ת מ"ש ולפ"ז כו' עיין בספר עלי לבונה שכתב ג"כ כשחוזר ולוקחו מן העכו"ם צריך טבילה בלא ברכה אך דעתו דצריך למוכרם בע"פ משום דאסור להשכיר כלי על חמץ לאותן השינקארעס שמוכרין היי"ש עם הכלי וזכוכית יע"ש :

י **סי"ב** צריך להטביל ידי הכלים. עיין בספר עמודי אש דף ע"ג ע"ב שהעלה דאף היכי דידות הכלים א"צ טבילה ואפ"ה אינם חוצצים להכלי כמבואר לקמן סי' ר"ב דידות הכלים אינם חוצצים דלא כשו"ת פירי עהרה שכתב להחמיר היכי דידות הכלים א"צ טבילה דיש ליקח הידות מהכלים קודם טבילה יע"ש באריכות :

יא **סט"ו** אם הטביל כלים ע"י עכו"ם. עט"ז ס"ק י"ז מ"ש אבל תמיה לי היאך יברך על מה שיטבול העכו"ם כו' ע"ש ועיין בהגהות יד שאול מה שהשיג על הט"ז יע"ש:

יב **יתננו** לעכו"ם במתנה כו'. עיין בהגהות יד שאול שכתב אף שעובר משום לא תחנם כיון שעושה בשביל עצמו כדי שיוכל לשתותו ל"ש לא תחנם כמ"ש הרשב"א והר"ן לענין מה ששחרר ר"א עבדו להתפלל כו' עכ"ד ע"ש ועיין בספר עמודי אש דף ע"ב ע"ד ודף ע"ג ע"א שהעלה דגם מתנה ע"מ להחזיר מהני ול"ש בזה ג"כ חנינה יע"ש באריכות גדול :

סימן קכ"א

א **ס"ב** ליקח מהם כו' עיין בשאלת יעבץ ח"ב סימן קע"א שכתב עביט של מי רגלים וגרף של רעי אין להתיר ע"י הגעלה וליבון לפי שהליבון יותר קשה (וכ"ז בלא עהרו מבליעה לא שר מהם הר"ר אלא בהזירתם לכבשונות או בלובן שגלולות נתזין מהם דפנים חדשות בא לכאן עכ"ד ע"ש ומביאו ג"כ ביא"פ :

ב **של** מתכת כו'. עיין בספר עמודי אש דף ע"ג ע"ד שכתב דכלי אדמה (היינו כלי חרס שלא נצרפו בכבשן רק נתיבשו בחמה זה נקרא כלי אדמה עמ"א בא"ח סימן תנ"א סק"ד ובש"ע של רבינו הרב ז"ל שם סכ"ה) צריכין הגעלה וסגי להו בהגעלה כן מבואר בהג"א סוף ע"ז וכ"כ הכה"ג בהגה"ט אות ח"י ומהשו"מ ה"ג סימן ר"ב נעלם דברי הג"א והכה"ג עכ"ד ע"ש אכן לדינא גם דעת השו"מ שם כן דצריכים הגעלה ודי להם בהגעלה יע"ש שהביא כן ג"כ בשם הפמ"ג בא"ח סימן תנ"א סק"ד ובספר מקור חיים בחדושים סק"ט יע"ש שוב מצאתי בש"ע של רבינו הרב ז"ל בא"ח סימן תנ"א סעיף י"ב מבואר שם בהדי' דדי להם בהגעלה יע"ש ועיין במ"א שם סק"ד :

ג **או** אבן עיין בשו"ת שו"מ שם ובספר ע"א שם :

ד **ואח"כ** מטבילן. עפ"ת מ"ש בשם הדגמ"ר דבא"י שרי לטבול תחלה כו' עיין בהגהות יד שאול שהשיג עליו דלפי שיטת הרשב"א אף בא"י אף בפגום אבל ראוי לגר והו"ל נבילה רק מה שנתבשל בתוכו לית תו טעם מבושת והכמות האיסור בטל ברוב ולפי"ז עדיין השרץ בידו ולכך צריך להגעיל מקודם עכ"ד (ועפ"ת לעיל סימן ק"ב סק"ו מש"ש בשם תשו' רעק"א מה שתמה על הש"ך שם ועיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן ר"ס מ"ש ליישב תמיהת רעק"א ויש לפלפל בזה והכמ"ל) ועיין בעמודי אש דף ס"ז ע"ב שהגיה ג"כ דברי הדגמ"ר הללו בצ"ע ובפרט לשיטת קצת פוסקים דס"ל דנטל"פ לכתחלה אסור מה"ת יע"ש :

ה **ס"ד** לענין חמץ בפסח. עבה"ט ועפ"ת מ"ש בשם תשו' רעק"א שתמה על הש"ך ועיין בספר עמודי אש דף ע"ג מה שמישב דעת הש"ך ע"ש ומ"ש עוד הפ"ת בשם הח"ס שהמעיין בלשון תשו' רמ"ע כו' ועיין בהגהות אמרי ברוך שכפי הנראה שכוון ג"כ לדעת הח"ס אך לשונו קצת מגומגם ול"ע יע"ש ואין להאריך :

ומ"ש עוד הבה"ט בשם המ"א דאין להגעיל מכלי בשר לכלי חלב או להיפך כו' ועפ"ת מ"ש בשם הח"ס. ועיין בערוגת הבושם לעיל סימן צ"ט סק"י שכתב הטעם למנהג העולם דחוששין לדעת הרי"ף בשמעתא דריחא מילתא

דמה

ו סח"י טבח שילאו טריפות מת"י. עיין בשו"ת שו"מ ח"ב סימן ק"ע שנשאל בטבח אחד שמכר בשר טרפה בחזקת כשר והעבירו אותו מאומנתו והכריזו עליו כדין וגם נתנו לו תשובה על החטא הלז אבל לא הגיעה לתשובה הראוי לחטא כזה ואין קצבים בעיר שרוצים לשחוט רק הקצב הזה אם מותר לעמוד אצלו נאמן ומשגיח ועל פיו ימכר הבשר והקצב הזה לא יהיה לו נגיעה בהבשר הכשר רק הוא יתן המעות ליקח בהמות לשחוט והבשר טריפה ישאר ת"י הקצב ויכול למכור הרבה בשר טרפה לעכו"ם והשיב דודאי אין חשש אם הנאמן יהיה ביום ובלילה כ"ז שהחנות פתוח והמפתח יהיה ת"י וישמור היטב לבלתי יהיה שם עירוב מבשר טריפה ויהיה חתום בחותמו הבשר וגם המפתח ויכריזו שלא יקחו בשר רק אם יהיה הנאמן במעמד המכירה והנאמן יהיה ירא ה' מוחזק בכשרות בודאי אין חשש כלל ומה שחשש השואל כי אין ליתן בשר טריפה להקצב משום דאין עושין סחורה בנבילות וטריפות רק במזדמנו (ע"ל סימן קי"ז סק"ב מש"ש בשם שו"ת בית שלמה ויש לפלפל בזה ואכמ"ל) הנה זה מיקרי ג"כ נזדמן שהרי עיקר שוחט בשביל הבשר כשר ומ"ש עוד השואל כיון שהוא משום קנס וכשיתירו למכור ע"י נאמן אינו כלל קנס אצלו ז"א דזה גופא הוה קנס מה שמוכרח לשלם להנאמן מעות שכירתו אין לך קנס גדול מזה וגם בושתו מרובה שיכריזו שלא יקחו בשר רק מהנאמן ולא ממנו עכ"ד ע"ש ועיין בס"ק שלפני זה מש"ש בגליון דלכאורה מדברי הב"ש משמע דאינו רשאי להיות לו חלק בהזביחה ומשמע דבכה"ג אסור וכן הורותי להחמיר בזה כי כן נראה מצד הסברא כי סחור סחור אמרינן לנזירא כי כמה מכשולות יכולין לצמוח עי"ז ואין להאריך בזה כי גם השו"מ כפי הנראה לא התיר רק בשעת הדחק היכי שאין שום קצב בעיר לכן יש להתיר בכה"ג בשעת הדחק הגדול והחכם עיניו בראשו להחמיר ולהקל בזה כפי ראות עיניו ואין להאריך :

הלכות הכשר כלים סימן ק"ב

א ס"א או של זכוכית. עפ"ת מ"ש בשם שא"י דכלי פירצליין א"צ טבילה כו' ע"ש וע"ש עוד מ"ש לענין בליעה כתב ג"כ דדמי לכלי זכוכית דאינו בלוע ומביאו ג"כ ביא"פ וע"ש דכפי הנראה דיש שם ט"ס במ"ש ונוהגים להתיר בבליעת איסור וצ"ל ונוהגים להחמיר בבליעת איסור כי כן המנהג אם לא היכי דיש עוד צדדים ועיין עוד בשו"ת שו"מ הבאתי דבריו לקמן סימן קכ"ב סק"א ומש"ש עוד בשם שו"ת טו"ט מה"ג וע"ש עוד ביא"פ בשם שא"י דרחיים שנותנים בהם קאווע חייבים בטבילה דעדיף מרחיים של פלפלין (ומביאו ג"כ הפ"ת סק"ח וכתב להחמיר להטביל בלא ברכה)

ועוד כתב ביא"פ שם בשם שו"ת בית יהודה סימן כ"ב דלוחית של זכוכית שמנקפין מבחוץ בשיב דקלים שעושין למשמרת שלא ישבר א"צ טבילה ולא מחמת שהש"ב מגין רק לפי שאין משתמשין לשתות בהם ממש כמו כוסות וגם אין מבשלין בהם כקדרות ולא חשיבי כלי סעודה ודמי לחבית וכיוצא בו שמכניסם לקיום שא"צ טבילה ול"ד למשפכת ונראה שזה תיקון הכשר שהיה בלי בישול על האש אך בשכה"ג הביא בשם א"ה שנראה שצריכים טבילה ומ"מ עמא דבר שא"צ טבילה ע"ש ובאמת המנהג הוא להטביל הצליחות הגדולים שקורין בל"א פלעשער ובוטלעס וא"כ אף שזה מוקף בשיב שקורין גיפלאכטין אין זה פוטר מטבילה ולא ראיתי נזהרין בזה עכ"ל היד אפרים ונראה להחמיר להטביל בלא ברכה או יטבול עם עוד כלי הצריך ברכה ויכוין לפטור גם את זה הכלי :

ב צריך להטבילם במקוה. עיין בספר עמודי אש דף ע"ב מה שמפלפל אם טבילת הכלים דאורייתא או דרבנן ע"ש ובהשמטות דכלי זכוכית לא הוה רק מדרבנן אף להסוברים דהוה מה"ת כדעת הפר"ח דלא כספר מקור מים חיים שהשיג עליו ודעתו דטבילת כלי זכוכית הוה מה"ת והביא שכן מבואר בס' האשכול דטבילות כלי זכוכית הוא מדרבנן יע"ש :

ג בהי"ה דכלים המצופים באבר כו'. עבה"ט ועיין בספר עמודי אש דף ע"ג ע"ב שהביא בשם התפא"י בע"ז פ"ה דכתב דכלים המצופים באבר מבפנים או מבחוץ או בשניהם יחדיו יטבול בלא ברכה והוא כר"ו חולק עליו וכתב דיותר נוטה דהיכי דמצופים מבפנים ומבחוץ דצריך לברך וכ"מ בלבוש ובפר"ח ובכה"ג ע"ש ועיין בהגהות יד שאול ועיין לעיל סק"א :

ד ס"ה שא"צ טבילה. עפ"ת מ"ש בשם תשו' שבו"י בכלים הנקבעים בתנור והנה קצר מאד בהעתקתו ואין בידי ספר שבו"י כעת לעיין בו אכן לפי מה שהעתיקו בספר יד אפרים מהגאון מהרא"ז ז"ל מבואר דמעיקר הדין אותן הקדרות שנקבעים בתנור צריכים טבילה דהוי ככלי סעודה כיון שלוקחין ממנו מים ללוש הפת ולוקח לתבשילין ונותנים ממנו לשתות טעם אך כדי ליישב המנהג שאינם נזהרים לטבול כתב כיון שקובעין אותן בתנור אינו מקבל שום טומאה וכ"ש טומאה זו כמ"ש הטור כו' ועוד דלא חשיב כלי סעודה כיון שאין שותין ממנו מים רק נותנים המים לפת ומה ששותין הוא רק מיעוטא ועיקר תשמיש הכלי לא נעשה לכך וכתב שהטעם האחרון הוא רק לסניף ומנהגן של ישראל תורה היא שאינם טובלים כלים כאלו ועיין ביד אפרים שסיים ע"ז ונראה דמה"ט אינם נוהגים לטבול יורות גדולות של נחושת שקובעים בווייגהייזער משום דעיקר תשמישו הוא בעת שמחוברין לקרקע וכה"ג א"צ טבילה עכ"ל

ג **מותר** לאכול עם אחרים כו׳. עבה״ט בשם ש״ך בשם מהרלב״ח מי שנוהג איסור באיזה דבר כו׳ ואוכל בבית מי שמתירו כו׳ ע״ש ועיין בתפארת ישראל בעדיות פ״ד מ״ה שהוכיח מהמשנה שם דצריך המתיר להודיע להאוסר כדי שלא יכשל בה וכתב דלא כמהרלב״ח בתשו׳ סימן קכ״א ולא ידענא היכן מצא זה במהרלב״ח אדרבה מבואר בדבריו בהדי׳ דצריך להודיע להאוסר אם לא היכי דניכר האיסור ואין לומר דמיירי אף היכי דניכר האיסור דזה דוחק מצד הסברא דלמה לו להודיעו כיון דרואה בעיניו וגם אין ראיה כלל מהמשנה הנ״ל ודוק וגם מה שהעלה לדינא דרק מצד חסידות צריך להודיע ולא מדינא צ״ע דמדברי מהרלב״ח לא משמע כן ויש לפלפל הרבה בדבריו ואכמ״ל ועיין בשו״ת טו״ט מה״ג סימן רס״ד שוב מצאתי בספר עמודי אש דף כ״ז ע״ב שהשיג על התפ״י בזה כמ״ש וגם מ״ש דרק מצד חסידות צריך להודיע דז״א דחיוב גמור להודיע ע״ש עוד שהביא בשם מוצל מאש דאפי׳ בדבר שאסור לכתחלה אפ״ה צריך להודיע וע״ש שהשיג על הפ״ת שכתב דבדבר שמחולקין בסברא באופן שלדעת המתירין אינו אלא טועה בזה אסור לאכול עמהם דז״א דבכל גונא מותר לאכול עמהם יע״ש :

ד **סי״ב** ואין בידם להמלט. עיין בהגהות יד שאול שכתב אבל ביכול להמלט רק מפני הנאת ממון אינו ממלט נפשו נהי דמיקרי אונס אבל מ״מ לשחיטה אינו כשר דעכ״פ אינו מוחזק בכשרות ועש״ך לעיל סק״א ועיין שו״ת תשבץ ח״א סימן ס״ג ועיין בש״ע של רבינו הרב ז״ל לעיל סימן ב׳ בק״א אות ט׳ שכתב ג״כ דהאנוסים דיכולים להמלט על נפשם רק מפני ממונם אינם יכולים להמלט הם כמומרים אע״פ שמקיימין כל המצות בצנעא כי בע״ז לא חלקו בין לתאבון בין להכעיס עכ״ד ע״ש ומשמע דהוא ז״ל מחמיר בהם יותר ממ״ש בהגהות יד שאול ואין להאריך :

ה **סי״ז** טבח שילא טרפה מת״י כו׳. ואין לו התגלגלות כו׳. עבה״ט ועיין בשו״ת רבינו חיים כהן סי׳ ט״ו שכתב שזה מיירי בנכשל באומנתו כגון טבח שנקר ומצא אחריו חלב או שבדק ולא מת״י טרפה בזה אין לו התגלגלות לומר שוגג הייתי דא״כ לעולם יאמר כן כמ״ש הרשב״א הטעם אבל מי שנכשל שלא באומנותו ומכר טרפה בחזקת כשרה בשוגג שאירע לו מכשול בזה ודאי מקמינן ליה בחזקת כשרות היכי שמעולם לא נשמע עליו שום שמץ פסול רק זה הפעם שאירע לו מכשול מוקמינן ליה בחזקת כשרות ככל ישראל ובשוגג הוה ולא במזיד ועוד כיון דבפעם ראשון הוציא טריפת מת״י אין להחמיר עליו כמ״ש הט״ז בס״ק ט״ז בשם הר״מ מוריזבורק ואף שהש״ך בס״ק ל׳ גבי מוכר דברים אסורים כתב דאפילו בפעם ראשון אין דבריו מוכרחין והאריך קצת בזה והעלה דבנ״ד כיון דרק בפ״א אירע לו מכשול שילא טריפה מת״י שלא מאומנותו וגם מעולם לא נשמע שום שמץ פסול עליו א״צ תשובה ולא קבלת ד״ח עליו ומותר להיות טבח בלי שום פקפוק כלל יע״ש :

ועיין בשו״ת בית שלמה סימן כ״ט בטבח שקנה שור בכור אצל עכו״ם והבכור היה של ישראל שמכרו לנכרי והנכרי חתך אזניו ומכרו להטבח וה״י אם הוא כדאי והנה הבכור בודאי היה אסור לשחטו והבשר אסור בודאי אך הטבח לא ידע מזה שהוא בכור בשעת מכירה אך אח״כ הודה מעצמו שאח״כ נתודע לו בעת שמכר מכר כל הבשר אך קרוב הדבר שהיה עדיין נמצא בשר ביד הקונים ולא הודיע להם מה דינו של הטבח (כן מבואר קצת המעשה מתוך התשו׳) והשיב כיון דהיה בידו להודיע להקונים ולא הודיע ועבר על לפ״ע דרבנן שמצוה להפריש חבירו מאיסור והפסד שעבר גם אלפני עור דאורייתא כיון דכל העדה סמכו עליו עיין בתשו׳ הרשב״ש שהביא הפמ״ג לעיל סימן י״ח בשפ״ד ס״ק ל״ב אף דהוא בפ״א אין לדונו כשוגג כיון דיש בזה חומר ממון אף בפ״א אין לדונו כשוגג כמו״ש השמ״ח לעיל סימן ב׳ ס״ה והכא כיון דהוה מודיע האמת היה מחויב להחזיר לכ״א הדמים שקבל כמבואר בח״מ סי׳ רל״ב י״ל שהעלים מפני זה אמנם כיון דעל פי דין אין אדם נפסל על פי עצמו דהא עכשיו היה יכול להכחיש לומר שלא ידע עד הנה כיון שאין לפניו שני עדים כשרים שידע והעלים אף שיש כאן רגל״ד וגם יש ע״א שהודיע להקצב מזה המעשה מ״מ כבר האריכתי בתשו׳ דאף ברגל״ד ויש ע״א וגם בהודאת פיו אעפ״כ אין אדם נפסל על פי עצמו אלא ע״פ שני עדים כשרים ע״כ אם הקצב בל״ז אינו מוחזק לאיש כשר הנה אלהים מצא עונו ויעברנו לגמרי אך אם הוחזק לאיש כשר ולא נשמע עליו שום שמץ פסול אם הוא נותן אמתלא מקובלת וגם איש עני הוא כבר נידד רש״ל ביש של שלמה שבזמה״ז קשה להחמיר בדינים האלו ע״כ יש להעבירו על שני חדשים שלא יהיה לו שום חלק בזביחה (עמש״ל בס״ק שאח״ז בשם הבו״מ דמבואר מדבריו דמותר להיות לו חלק בזביחה רק שאין לו נאמנות יע״ש ומדברי הב״ש לא משמע כן) ואח״כ כשיקבל עליו ד״ח יחזור ויתירנו וכ״ז אם נותן אמתלא מקובלת לדבריו אמנם המעות שקיבל בעד הבכור מחויב להחזיר לכ״א הדמים אף אם היה שוגג גמור דהיסורי הנאה אין להם דמים ואף אם אינו יודע למי יחזיר מ״מ כיון דמכר הבשר לבני העיר יכתבו הרבנא זל״ז ויגבו ממנו ומהראוי לעשות מהמעות הזה צרכי רבים לצורך דבר מצוה או דבר קדושה וגנאי להם עכ״ד ולכאורה עפמ״ש בתשו׳ רח״כ יש לצדד להקל עפי אי מעולם לא נשמע עליו שום שמץ פסול אך באמת הכא הוה קצת מזיד לכן יש להחמיר עליו עפי ואכמ״ל ועמש״ל סימן ב׳ ס״ק ג׳ :

וכי נביא הוא ויודע שזה שמשליך הוא של איסור והשאר היתר ולא נמצא זה בשום פוסק (ואפשר דהכונה כדי לתלות שזה שהשליך הוא של איסור כעין שמבואר בסימן ק"ט לענין יבש ביבש אך באמת יש לחלק ולא מצינו זה בשום פוסק) ויש להאריך בזה אך באמת הוא הדבר אשר דברתי לעיל דאין ללמוד מקאורים היכי דהלשון מגומגם ואין לו פי' והעיקר כיון דל"ש גבינות עכו"ם רק גבינות ישראל וגם הישראל מכיר הגבינות שלו בטב"ע בודאי יש להתיר בפשיטות:

ד ס"ד אם לא היה בו אלא מפתח. עבה"ט ועיין בשו"ת חכ"צ סימן ל"ט בסופו שהשיג על הפר"ת שמתיר להשהות התבשיל בתנורו של עכו"ם לצורך שבת יום ולילה אחד במפתח לבד דז"א דל"ד לאומן ותגר (ועיין בס"ק שלפני זה) ומפתח אחד אינו כלום אף שחוזר ורואהו מה יוכל להכיר במפתח ובעיקר הקדרה א"א להיות בה סימן בענין גדולה וקטנה ואף בענין השומן שהרי מלטמקת והולכות כל הלילה וגם אינו מתירא להפסיד אומנותיה שהרי יחשוב אם ידע לא יאמנו לו ויחתמו בחב"ח עכ"ד ומביאו וביא"פ ועיין בס"ק שלפני זה:

ה ס"ז מקום מעבר לרבים. עבה"ט ועיין בשו"ת שבו"י ח"ג סימן ע"ד אחד שלח ע"י עכו"ם שומן מהותך כמו חצי מידה דרך רחוב יהודים במקום מעבר לרבים לכאורה היה נראה להתיר אף אם שהה כ"כ שהיה יכול להחליף וכדאיתא בסי' קי"ח אך יש לדחות די"ל דוקא חבית שהוא דבר מסוים ונתפס עליו כגנב אבל בכ"ד מצי להתנצל שנשפך מעט וחזר למלאותה והואיל שעושה בפשיעה בלא שמירה ראוי לאסור עכ"ד ומביאו ביא"פ יע"ש עוד מ"ש בשם שו"ת תשב"ץ סימן מ"ה שמבואר מדבריו דאף היכי דיש סימן וטב"ע וגם הוא מקום מעבר לרבים ואפ"ה יש לת"ח להחמיר ע"ע לקדש א"ע במותר לו יע"ש:

ו ס"י ואם אינו נהגה בחליפין כו'. עיין בספר עמודי אש דף כ"ח ע"ב שנשאל באיש אחד שהפקיד מצות שאפה על חג הפסח וגם שומן של פסח בבית אדון אחד בחדר מיוחד שישן שם האדון ואין אוכלין שם ואח"כ בא ליקח המצות והיה מסקלס שוה כמו שהניחם (ע"ל סק"ג ומ"ש בשם שו"ת צ"ש דדעתו דמשקל לא הוה סימן) והשומן היה לו בו טב"ע מה דינם של המצות והשומן והשיב ע"ז באריכות גדול והעלה להתיר המצות והשומן כיון דהעכו"ם אינו נהגה כלום מהחליפין וגם בהשומן הוה לו בו טב"ע ע"ש שהעלה דא"ל טב"ע גמור רק בטב"ע כ"ד סגי רק מתחלה צריך שיכיר הדבר היטב אבל אח"כ סגי בהכרה כ"ד ע"ש באריכות גדול ועיין לעיל סימן ס"ג סק"ב ועיין בשו"ת מים חיים חאה"ע סימן כ':

ס"ב בהג"ה אין להאכילה. עבה"ט מ"ש עכו"ם שאמר אל תאכל מקדרה זו שאני הגעלתי כו' ולפע"ד נראה דבכה"ג יש להורות שיאכל הישראל המאכל לפני עכו"ם תיכף כדי שלא ירגיל העכו"ם א"ע בכך כדלקמן ס"ס קכ"ד בהג"ה מיהו כ"ז היכי דאומר אל תאכל מקדרה זו בהכ"ג דנראה הדברים שאומר להכעים בכה"ג יש להורות שיאכל בפניו בכדי שלא ירגיל בכך להכעים לישראל בדברים האסורים אבל היכי דמסל"ת ומתוך דבריו אנו שומעין שנתן חלב בקדרה אף די"ל דאינו נאמן להאסור מ"מ בכה"ג אינו מחויב לאכול בפניו כיון שאנו רואים שאינו מתכון להכעים ועיין בט"ז לקמן סימן קכ"ב סק"ד דמחמיר באם אומר לפי תומו בלי שום שאלה דיש לאסור ע"פ ועיין לעיל סימן ל"ט סק"א וסימן כ"ז סק"א האריכתי בזה וכאן אני בורח מן האריכות:

ח ש"ם אין להאכילה. עבה"ט ועפ"ת מ"ש בשם התפל"מ ובאמת בש"ך מבואר להיפך דהרמ"א לא מיירי כלל בלהכעים עש"ך ס"ק נ"ח ואפ"ה כתב הש"ך בס"ק נ"ט דל"ד קאמר הרב דה"ה לעכו"ם אחרים אסור ואין בידי ס' התפל"מ לעיין בו ואפשר דחולק על הש"ך ודייק כן מדברי הרמ"א מדכתב אין להאכילה משמע דלעכו"ם אחרים מותר משום דמיירי היכי דעכו"ם נותן להנאתו ולהכי קאסר רק לעכו"ם גופיה אבל הש"ל (שמביא ג"כ הבה"ט) דמיירי בלהכעים להכי כתב דגם לעכו"ם אחרים אסור ועכ"פ קשה על הפ"ת שהעתיק דברי התפל"מ בסתם ולא הרגיש שהם סותרים דברי הש"ל ולדינא צ"ע בזה:

סימן קיט

א ס"א בהג"ה שיש לחוש לאיסור. עבה"ט ועיין בש"ע של רבינו הרב ז"ל לעיל סימן ב' בקו"א אות ח' ובהגהות יד שאול כאן מ"ש בזה:

ב ס"ז בהגה מי שהוא חשוד בדבר כו'. עבה"ט בשם ש"ך דלא מיקרי חשוד לענין דלא יהיה נאמן אפי' בשבועה כו' ומשמע דתפס הש"ך עיקר גם כן לדינא דנאמן לאותו דבר בשבועה אף שהוא חשוד ע"ז היינו משום שאינו נחשב בעיניו לעבירה כיון שהעולם מקילין בו אבל על השבועה לא נחשד ועש"ך לקמן ס"ק כ"ב דגם דעת המהרש"ל כן וקצת צ"ע על הש"ך שלא רמז לעיין בס"ק כ"ב כדרכו וגם משמע מדברי הש"ך שם דמגמגם ע"ז והכא כתב בפשיטות כן מיהו יש חלוקים בזה היאך מקילין בו אם הרבה או רק מעט מקילין כמ"ש הש"ך שם והכי משמע מלשון דלא משמע לאינשי שהוא עבירה משמע דאינו נחשב בעיניהם כלל עבירה ולהכי אין חוששין ע"ז כלל משא"כ התם דרק מקילין בו אבל יודעים שהוא עברה קלה ולהכי אינם מקילים בה הרבה וק"ל:

מותר

לברזא עכ״ד) אך נראה דכוונת השואל שהחבית שתיגזה מכל הגדדים רק בלשון העולם נקראין בשם מגופת א״כ הוא ברור שאין לחוש לשמא הוסר החשוקים ופתח א׳ משוליו והחליף אף להמחמירין בר״ש ק״ל לענין יין לחוש שמא הוליא יין מבין הנסרים ומכ״ש לפי דפסק רמ״א דל״ת לזה בדיעבד דודאי ל״ת בדיעבד כו׳ ואף אולי מועט חבית שנתרעעו קלת מרבוי הדרך כל שלא נפתחו לגמרי נראה נמי דאין לחוש שמא פתחו לגמרי והחליף ובפרט שהשואל כתב שיש סימן להכיר כי גבינה ישנה היא והיא מעופשת מכל הגדדין ואם היה לוקח מן הגבינה ונתן שם אחרת תמורתה מחדש היה ניכר אמנם מה שיש לחוש שמא החליף הנכרי חבית שלימה או כמה חבית משלו וא״כ מה יועיל דל״ת בזה לזיופא הא יש לחוש לחששא דאמרן כו׳ וגם מ״ש השואל די״ש למעלה על השוליים רושם נומערין על כל חבית הנה ל״מ אם הנומרין הוא על אותות וכתב נכרים דאינו מועיל דמנא ידעינן דשל ישראל הוא אלא אף אם בכתב שלנו מ״מ יש לחוש לדעת הי״ה שמבואר בש״ע דבמקום שמלוין כו׳ ומהרי״ט בש״א סי׳ י״ב ובש״ב חי״ד סימן ג׳ חש לה לענין גבינות ומכ״ש בזמה״ז כשה״ר הפרוץ מרובה ומכ״ש מה שנשלח ע״י הבאהן ממקום רחוק מאד ועל הבאן ודאי שכיחי שחשודין להכשיל לישראל וחוץ אפי׳ ודאי כתב ישראל כשר יש לחוש שמא הנכרי קנה מהישראל אלו החבית עם הנומרין כשפנה הישראל הגבינה מהם ונתן לתוכן הגבינות שלו כו׳ וגם מ״ש השואל להתיר מטעם משקל דשקלו הרבה חבית ונמלאו מכוונים כפי המכתב של המוכר ישראל ג״כ אינו עולה יפה כמ״ש המהרי״ט והפר״ח סימן זה ס״ק ל״א יע״ש וגם א״ל היתר מטעם דהבאהן הוא מעבר לרבים כדאיתא לקמן ס״ז דז״א דעיקר הטעם משום דמירתת ובאן הנכרי שממונה על הבאהן אשר ת״י כל הסחורות מי יודע ורואה מה הוא עושה במקום אוצר הסחורות אמנס עיקר מה שיש לצדד היתר היא עפמ״ש הטב״ק חא״ח סימן כ״ג ובמה״ת חא״ח סימן ע״ב לענין נוקער בפסח דהלוקח מן התגר ל״ח לזיוף קמח משום דאומן לא מרעא אומנותיה יע״ש במה״ת שהאריך בזה וה״נ ידוע דעסק הבאהן ומשפטו שודאי הוא כתגר לעשות הכל באמונה עלהיו״ט ול״ח שמא אחד ממשרתיו עשה זיוף ודאי דטעמא כיון דתגר יזהר בזה מאוד גם משרתיו ועבדיו מורתתי לזיוף דאימת רבן עליהם ואם סומכין ע״ז דל״ח שמזייף את שלו למכר לאחרים ומכ״ש דל״ח דמרעא אומנותיה וישלח ידו בשל אחרים להחליף כמו בנ״ד והאריך עוד בזה וסיים שלבו מפקפק להחליט היתר ע״ז ע״כ לע״ע יכתבו לישראל המוכר אם כתובת הנומרין שע״ג החבית יהיה נכרין שם בטב״ע וכשישיג מכתב מהמוכר שיהיה נכרין אז יחתוך מכל חבית קלת מהשוליים אשר נכתב עליו הנומרין ולשלוח ע״י הבאהן להמוכר ואם יכתב המוכר שמכיר כתב הנומרין שהוא כתבו

ע״ג החבית של הגבינות האלו אז ההיתר פשוט ואם א״א לברר עי״ז יתישב בזה עוד הפעם וע״ש עוד בתשו׳ שלאחריה בסימן קפ״ח שהאריך מאוד בענין זה ומשמע דדעתו נוטה נהיתר מטעם הנ״ל דהבאהן הוה כתגר ולא מרע אומנותיה אך מפני שהגאון מלבוב ז״ל אסר אותן הגבינות לא רצה להחליט להיתר בעובדא זו ועיין בס״ק שאח״ז (ועיין בשו״ת ברכת משה סימן ד׳ לענין היכי שהביא ק״ס על הפסח ע״י הבאהן בלי שום חותם ולא רצה להחליט שיתר מטעם דהבאהן הוה כתגר ולא מרעא אומנותיה יע״ש והכמ״ל וקלת משמע מדבריו דדוקא לענין פסח החמיר שם אבל לענין שאר איסורים יש לצדד להקל) וע״ש במה שהשיג על הגאון מלבוב במ״ש דלא הוה הפ״מ כיון דלהקונים לא הוה הפ״מ אף דלישראל המוכר הוה הפ״מ דז״א דזה הוה הפ״מ והבאתי קלת דבריו לעיל סימן ל״א סק״ב יע״ש במ״ש דהיכי דהשאלה על כמה כלים ובכל כלי בפ״ע לא הוה הפ״מ רק בצירוף כלים הרבה לא הוה הפ״מ וע״ש בפ״ת ובמש״ש ועיין בשו״ת ברכת משה סימן ה׳ שדעתו להקל בזה שגם זה נקרא הפ״מ יע״ש :

ועיין ביד אפרים ס״ז שהביא בשם שו״ת גו״ר חי״ד כלל א׳ סימן י״ט בגבינות שעושין אומנים בכפרים ומשלחים ע״י עכו״ם משרת שלהן במדינה ליד ישראל אין לחוש לחלופין שיוכלו לקנות גם כן בזול גבינות כאלו ולפי זה יש לצדד היתר גם בנידן דהב״ש אך באמת אין ללמוד מן הקלורים וכתב שכתב עוד טעמים בזה ואין הספר ת״י לעיין בו ואפשר שכתב עוד טעמים דל״ש בנידן דהב״ש כידוע דאין לסמוך על הספר כשכותב ב׳ או ג׳ טעמים כשטעם א׳ או ב׳ ל״ש בנ״ד עיין תשו׳ ח״ל סימן ע״ג וגם אפשר דהב״ש איירי בגבינות יקרות שבאים עם הבאן ממדינת מאלדאווא בזה שפיר יש לחוש לחלופין ול״ש הטעם שכתב הגו״ר וגם בלא״ה דברי הגו״ר צ״ע ואין להאריך וכתב עוד היא״פ בשם שו״ת פרי אדמה ח״ג דף פ׳ ע״ב מי ששלח גבינות ע״י גוי ישמעאל בלא חותם כ״א בשק תפור והישראל שמכר לו מכיר שהם אלו וגם לא שכיח גבינה כזו שהעיר שמביאין שם אין שם גבן עכו״ם רק ישראלים שניחוש שהחליף וגם דאפשר שמו כל המשא במקום אחד ומירתת להחליף (נ״ע אם יש לסמוך על התירים כאלו) יש להתיר בהפ״מ וישליך אחד או ימכר ב׳ או ג׳ חרולים יע״ש וטעמו בזה שכתב להחליף או למכור ב׳ נראה דאע״ג דל״ש גבינות כאלו מ״מ אפשר שבאו גבינות אסורים והחליף לכן אין חשש רק על ב׳ או ג׳ ולעפי ל״ח כיון דאין שם רק אומן ישראל עכ״ל היא״פ ול״ע דלא נמלא כעין זה בשום פוסק דממ״נ לפי טעם ההיתר שכתב משום דל״ש גבינות רק מגבן ישראל א״כ יש להתיר כל הגבינות ואם יש לחוש לחלופין א״כ יש לחוש לכל הגבינה ומה יועיל מה שמשליך ב׳ א׳ ג׳ חתיכות

לא רצה להקל ואין כאן מקומו להאריך בזה) וכבר האריך במק״א דהעיקר כדעת התב״ש בזה לכן אסור הערמה זו למכור לעכו״ם הבהמות והם ינחרו אותם ולמכור אח״כ הבשר לעכו״ם ועוד כיון דהערמה ניכרת טובא אפי׳ בדרבנן אסורה יע״ש שהאריך בזה :

ד **מותר** למוכרם. עבה״ט מ״ש בשם החו״י ועפ״ת מ״ש ונראה דה״ה דאסור לבשל טרפה כדי למוכרם לעכו״ם דחיישינן לתקלה ע״ש ועיין בשו״ת שם ארי׳ סימן כ״ו שהאריך הרבה בזה אדות מה שנוהגין בכפרים שמבשלין בשר טרפה ומוכרים לעכו״ם לאחדים הבשר עם הרוטב ומתחלה חוכך ג״כ להחמיר בזה דודאי חיישינן לתקלה כמ״ש החו״י דאין ליבש בשר טרפה דחיישינן לתקלה אך בסוף דבריו מלא היתר להתיר ממ״ש המהרש״א בחולין דף ק״ו וסיים דאין למחות ביד העושין כן ויש להם על מה שיסמוכו ובפרט אם אינו באפשרות למכור בשר חי רק מבושל ואם לא יבשלו לא יהיה נמכר כלל ויפסיד הכל דודאי יש להתיר דהרי במקום פסידא התירו לקבל חזירים בחובו והרי בנזדמן לו דבר הראוי לאכילה מותר למוכרו וזה דא״א באופן אחר הוה כנזדמן לו דבר הראוי לאכילה מאיסורים דמותר למוכרו עכ״ד ע״ש ולפע״ד נראה דיש להתיר למכור בשר מבושל דל״ח לתקלה כיון דהוה זמן מועט ובכ״מ מצינו דל״ח לזמן מועט לתקלה כידוע דבשר מבושל א״א לעמוד זמן הרבה דנתקלקל מהר והיינו דומה לבשר יבש דכתב החו״י לאסור דדרך בשר יבש לעמוד זמן מרובה לכן חיישינן לתקלה משא״כ בשר מבושל דאין דרך לעמוד זמן מרובה ול״ח לתקלה בזמן מועט ועיין לעיל סימן כ״ז ס״א ובש״ך שם ס״ק מ״א ולעיל סימן ל״ז ס״א ובאמת צ״ע איזה זמן הוה זמן מרובה ויש להאריך ועפ״ת לעיל סימן כ״ז סקכ״ב מ״ש בשם הח״ס ובמ״ש סקי״ב בשם שו״ת קנאת סופרים ועיין עוד בנו״ב מה״ת חי״ד סימן י״ג ובהגה מבהמ״ח שם מ״ש דהיכי דנשחט חיישינן טפי לתקלה אפי׳ בזמן מועט דמתוך שרואה שהיא שחוטה לפניו וסבר שהיא טרפה ויאכלנו יע״ש מבואר מדבריו דאפי׳ בפחות מכ״ה יום חיישינן לתקלה ויש להאריך בזה ועכ״פ בזה דאין דרך לעמוד רק יום או יומים יש לצדד להקל דל״ד כ״כ לבשר יבש דחיישינן לתקלה דשם דרך לעמוד זמן מרובה בבית חיישינן לתקלה משא״כ בבשר מבושל כמש״ל ועדיין צ״ע בזה ועמש״ל סימן קנ״ח סק״ב בגליון שם :

ה **בהגה** וצריך למכרה מיד.כ׳ בהגהות אמרי ברוך ועי׳ חידושי הרשב״א לב״ק ד׳ פ״ב מבואר דעתו חיוב המכירה על יד אינו רק בכלבים וחזירים אבל בשאר דברים האיסורים שנזדמנו לו בירושה מותר לגדלן כו׳ ואפשר דגם הא״ח אינו אוסר רק היכי שמגדלן שיהיה שמינה כיון שמשתכר ובונתו לזה הוה כעושה סחורה משא״כ כשאינו מרויח בגדולן אבל בחזירים גם בכה״ג אסור עכ״ל ע״ש :

סימן קי״ח

א **ס״א** יין ובשר. עבה״ט ועיין בשו״ת שבו״י סימן ע״ב דבמקומות שנוהגין לשחוט אצל הנכרי בהמה של הנכרי ע״י חותם כדינו אע״ג דבי״כ או היין של עכו״ם לא מהני הב״ח וצריך להיות יושב ומשמר מ״מ הכא שאינו רק חשש חלופים לא חיישינן שאין לו ריוח שאם ירצה הישראל שאינו שמן כהבשר שהגיח לא יקח ועוד דהא טרח והוליא הולאות ושחט ומכלה קנת העור ע״י שחיטה .ובכה״ג לא חיישינן כמ״ש בסי׳ קל״א עכ״ד ומביאו ג״כ בא״פ :

ב **ס״ג** ודפוסים אע״פ שיש בהם כמה אותיות כו׳. עיין בהגהות אמרי ברוך שנשאר בצ״ע בדין זה דמ״ש חקיקה מכתיבה דמבואר לעיל דשתי אותיות חשוב כב׳ חותמות ואם יש לחוש שמא מלא עכו״ם הדפוס וחקק בו וא״כ גם לחותם אחד לא יחשב וע״ש שהביא בשם מהר״מ אש בספרו אור הגנוז על י״ד סימן ק״ל סק״ג שכתב בפשיטות שאם חתם ב״פ בחותמו של שעוה המגופה ועל דופני החבית לא גרע משני אותות כיון דחתם ב״פ והוה כחותם בתוך חותם מבואר דל״ח שמא מלא הנכרי חותם של ישראל דאם ניחוש למליאה מה לי חתם בשני מקומות או במקום אחד הרי ביד העכו״ם להחתים בחותם שבידו בכמה מקומות אמגם משו״ת ט״ב מה״ת סימן ע״א מבואר בפשיטות דאפי׳ מאה התימות שכולם נדפסו בחותם אחד כחד חשיבי וע״כ טעמא דחיישינן שמא מלא עכו״ם חותם ישראל וחתם בו לכל רצונו וא״כ קשה כנ״ל דגם לחותם אחד לא יחשב ע״ש מה שהאריך עוד קצת בזה :

ג **וי״א** שבמקום שמצויים כו׳. עיין בשו״ת בית שלמה סימן קפ״ז שנשאל במעשה שנשלח ממדינת מאלדאווא הרבה חבית עם גבינות כשרות ע״י הכאן בלא חותם אם מותרים למכור הגבינות לישראל וכ׳ השואל שהחבית הם רוכם מגופים היטב ומעט שנתקלקלו מרוב הדרך והוא ז״ל השיב דמ״ש השואל דרובם מגופים כו׳ לשונו אינו מדוקדק דאין המגופה מועיל כלום אף לדעת הסוברים דסתימת המגופה הוה כחותם א׳ עיין בהגהות רמ״א סימן קכ״ט סס״א ובש״ך שם סקי״א זה דוקא בסתימת סיד או טיט דמירי שם המחבר בש״ע ועיין בט״ז סימן ק״ל סק״ז אבל בסתימת מגופת של עץ לא הוה כחיתם כלל לכ״ע (ועיין בהגה מבהמ״ח שכתב ע״ז וכ״כ הצ״ל בתשו׳ סימן ל״ג שכן הסכמת כל הפוסקים אבל בתשו׳ עה״ג סימן ל״ח לידד טובא להקל באם המגופה מהודק היטב בחוזק שיש טורח לפותחה דהוה כחותם אחד אף שאינה טוחה בטיט כלל ועיין בתשו׳ צ״צ סי׳ פ״ו שנראה כחולק שם בין מגופה לברזא

ב **בן** סחורה. עפ"ת סק"ה מ"ש בשם הפ"ת והטו"ב שמתירין בדם לסחור בו ע"ש וכ"כ השו"מ ח"ג סי' קנ"ג דדם לכ"ע מותר בסחור' ומ"ש עוד הפ"ת סק"ב בשם הבה"י דלכתחל' אסור לסחור בפירות המתולעים כו' עמש"ל סימן פ"ד סק"ד בזה ועיין בשו"ת בית שלמה סימן ק"נ שנשאל על מה שנוהגין לעשות סחורה בדגים יבשים טמאים וגם מבשלים ומוכרין על יד לנכרים ואין מוחה בידם מטעם איסור סחורה בדברים טמאים והשיב דבאמת דגים האלו הם דגים טהורים רק שנמלחו עם דגים טמאים וא"כ אין אסורן מה"ת דהא ציר דגים טמאים הם מדרבנן ובאיסור דרבנן מותר לעשות סחורה ואף אם יש בהם שמנונית ויש חשש איסור תורה מ"מ כבר נידדו הרבה אחרונים להקל לענין ספק איסור תורה כו' ואין לפקפק על הסחורה ועוד י"ל אולי הוא דג ברביעא שהרבה קדמונים התירוהו ואף שאנו מחמירים מ"מ מיקל הפר"ח לסחור בו מטעם איגהו מיכלי אכלי כו' אבל אם הוא דגים טמאים ממש ודאי איסור גמור הוא והרבה פוסקים אסור מה"ת ומצוה למחות ולהפרישם מזה יע"ש וע"ש עוד במה שנוהגים הקצבים בשעה שאינו בנמצא אצלם בשר טרפה הם קונים מהקצבים אחרים בשר טרפה ומוכרים לנכרים הבאים לקנות אצלם יום יום והשיב הנה גם בעיני היא דבר קשה כיון שהב"ח והש"ך ופר"ח מחמירין בזה (ומביאם ג"כ הפ"ת סק"ד) ובפרט שהב"ח והש"ך הביאו רא' ברורה מהתוס' בסוכה והט"ז דחה בדוחק והאריך הרבה והעלה דעיקר היתר בזמה"ז כיון שהקצבים משלמים מס מהומגות זאת כאשר החק מהמלכות במדינה זו שב"א מחויב לשלם מהמסחר או מהומגות שלו ובטו"ב מה"ת סימן כ"ג כתב ההכם הגואל היתר זה מטעם מס המלך והבריס ואף שהטו"ב דחה זאת דא"כ בטל הדין שלא יעשה סחורה בדברים אסורים ואינו דומה לציד דהם נותן מהומגות הזאת כו' הנה בזמה"ז הוי הכי שהקצבים משלמים מס מהומגות הזאת כמש"ל א"כ אזיל ליה הדחיה של הטו"ב ובפרט הכא דיש לצרף דעת הט"ז דמתיר בלא"ה ונאמן עלינו עדותו שכן המנהג להקל ובפרט דרוב טרפות שלנו הוא מחמת ספק דרוב טרפות הוא מסרכות ושאר טרפות הריאה הוא רק ספק א"כ אין למחות ביד המקילין יע"ש שהאריך בזה אי איסור סחורה בדברים טמאים הוא מה"ת או מדרבנן (ועיין בס"ק שאח"ז) ועיין בשו"ת טו"ט מה"ג סי' קט"ז מ"ש לאסור במה שהמנקרים נוהגים לקנות בשר אחוריים מהקצבים ומנקרים אותם ומוכרים לאחרים וכתב להסור משום חשד יע"ש ולכאורה יש להעיר לאסור בזה משום איסור סחורה בדברים אסורים כיון שבעת הוא בשר טרפה אך באמת י"ל כיון דקונה ע"מ לנקרה ולעשות בשר כשר אין איסור בזה אך יש להעיר באדם אחר שאינו מנקר אם מותר לקנות בשר אחוריים כדי למכור לעכו"ם כיון דבעגם הוא בשר כשר רק משום הגיד אסור וא"כ י"ל דמותר לקנות דאין העכו"ם נותן ביוקר מפני הגיד ועיקר המסחר הוא רק בבשר ובפרט לפמ"ש שם הטו"ט בנ"ד דהגיד בטל ברוב ואין איסור מה"ת א"כ בודאי מותר לסחור בו כיון דאינו אסור רק מדרבנן אך באמת דברי הטו"ט צ"ע דהרי ג"ה הוה בריה ואינו בטל כלל עיין לעיל סימן ק' וגם איך שייך בטל ברוב כיון דאפשר להכיר האיסור מיהו יש לדחות דבריה אינו רק דרבנן וגם היכי דאפשר להכיר האיסור גם זה אינו ברור אלא דאינו בטל מה"ת ובפרט כיון דאין כל אדם יכול לנקר וצ"ע בזה כעת והכמ"ל דגם הטו"ט לא כתב זה רק לפום ריהטא דהמנקר יהיה סובר כן יע"ש ועכ"פ בזה יש לצדד להקל במקומות שאין מנקרין אחוריים והקצב הוא דחוק לבשר למכור לנכרי בזה מותר לקנות מקצב אחר האחוריים דבזה יש לסמוך על הט"ז דמתיר ואין להאריך ועמש"ל סימן קכ"ז סק"ה :

ג **חוץ** מן החלב. עבה"ט ופ"ת ועיין בשו"ת שו"מ ח"ב סימן קנ"ט שנשאל על מה שנוהגין שהישראלים לוקחים שומן חזיר מעכו"ם ועושין בורית ונרות אם מותר לעשות בו סחורה והאריך אם איסור סחורה בנבלות וטרפות הוא מדאורייתא או מדרבנן והשיג על הטו"ב (שהביא ג"כ הפ"ת) שכתב שלא מצא לאחד מהפוסקים הראשונים שיהיה סובר דאיסור סחורה בדברים טמאים הוא מה"ת והביא הרבה מגדולי הפוסקים שסוברים שהוא מה"ת וגם יש פוסקים שהוא מדרבנן ובגוף הפלוגתא מאן ספין ומאן רקיע להכריע בזה אכן כאן יש להתיר דבבר מבואר בש"ל להתיר בכה"ג כיון שכבר נבאש ונפסד עד שאינו ראוי לאכילה ועומד רק למלאכה מותר ואין לגזור שמא יבוא לאוכלו אף דרוב מנין ורוב בנין סוברים דאיסור סחורה בדברים טמאים הוא מה"ת מ"מ בדבר שאינו עומד לאכילה אין לגזור (ע"ש שכתב דאף שלא מצינו גזרה בתורה מ"מ ע"כ צריכים למ"ש התוי"ט והט"ז דדמי להלכה תוה"מ דמסבן הכתוב והחכמים איזה אסור ואיזה מותר א"כ בדבר שאינו עומד לאכילה שפיר י"ל דלא גזרי בזה זת"ד יע"ש) ואף דחזיר חמור טפי וקם ליה באסור הייטו לגדל חזירים עצמם אבל לקנות השומן מהן אינו בכלל אסור וכבר נהגו כן בכמה מקומות ומכ"ש היכי דמערבין אותו באחר חלב פשיטא דשרי עכ"ד יע"ש : ומ"ש הבה"ט בשם הט"ז נשאלתי כו' אם יכול הישראל למכור התיישים וכתשו' מ"כ אוסר אבל הט"ז חולק כו' ע"ש ועיין בשו"ת רבינו חיים כהן סוף סי"ד בתשו' מגכד המחבר שנשאל אם מותר לעשות ערמה למכור הבהמות לנכרים והם ינחרו אותם והאריך הרבה בזה והעלה דאיסור סחורה בדברים טמאים הוא מה"ת לדעת רוב פוסקים וכיון דכתב התב"ש דהערמה אסור מה"ת בדאורייתא (עיין בשו"ת מים חיים הא"ח סימן ח' מה שהשיג על התב"ש בזה מ"מ לדינא

לה

בית דוד שהביא הפ"ת לקמן סימן של"ט סק"ג שאוסר אפי' בדיעבד מה שנתבשל עמהם ע"ש שהביא ג"כ בשם ספר חסד לאברהם שכתב כן וע"ש עוד בסימן כ"ז כ"ח מה שהאריך מאד בדינים האלו ועמש"ל סימן של"ט ול"ע בזה לדינא אבן בזה. יפה כתב הב"ש דבילה קלופה כיון דמבואר בש"ס דאוכלה מתחייב בנפשו ודמו בראשו ודאי אפי' בדיעבד אסור ואפשר דמטעם שומר וגו' כמ"ש הפ"ת יש לצדד להקל בהפסד גדול בדיעבד שוב מצאתי בשו"ת שם ארי' שם סימן כ"ו ראיתי שתפש ג"כ בפשיטות דקך דחשיב בנדה אסור אפי' בדיעבד אך כתב דל"ד לשאר דברים דהיכי דאיתמר איתמר דבשאר דברים י"ל דבדיעבד מותר יע"ש ול"ע בזה לדינא:

ז **בהגה** המביאים לידי סכנה. עט"ז סק"ו מ"ש דאילן שרי לקלון באם צריך למקומו יע"ש ועפ"ת סק"ו. ועיין בספר עמודי אש דף ע"א אות ו' שהביא שכ"ד הרבה פוסקים אחרונים דהיכי דצריך למקומו שרי לקלון האילן דלא כשו"ת מנחת משה סימן ל"ז יע"ש ועיין בשו"ת בית שלמה סימן קל"א שכתב ג"כ דמדינא מותר לקלון בצריך למקומו וגם א"ל דנהי דבל תשחית אין כאן אבל עכ"פ איכא חשש סכנה דודאי לא הוה שותא הרא"ש להתיר גם הט"ז הורה להתיר למעשה מ"מ לצאת מידי כל פקפוק יש למכור האילנות לעכו"ם קודם הקלילה בקנין כסף ובשטר ואח"כ יכול העכו"ם לקללם עכ"ד ע"ש:

ומ"ש הפ"ת בשם השע"ת עיין לעיל סק"א מ"ש בזה ומ"ש בשם צוואת רי"ח לא ישא אשה ששמה כשם אמו או שמו כשם חמיו כו' עיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן רס"ג שכתב להתיר באם אחד מהם יש לו עוד שם אחר בצירוף שם השוה לשני אין קפידא ומותר להתחתן וכעין הדברים ג"כ בספרו קנאת סופרים בהשמטות לשירי טהרה סימן כ"ו דף ל"ט. ע"ד עוד כתב בטו"ט שם דגם לישא בת כהן אינו נראה לאסור דהש"ס לא אסרו רק בבת כהן לע"ה ובזמה"ז ליכא ע"ה הנקרא ע"ה (עיין בתשו' חו"י סימן ע' שכתב ג"כ דאין לנו ע"ה בזמה"ז ומביאו ג"כ הפ"ת לקמן סימן ר"ז סקט"ז ובאהע"ז סימן ב' סק"ט יע"ש) ונידון הנושא אלמנה אם לזווג לה נילה ראשונה העולם נהגו לאסור בזה וראוי לחוש לו עכ"ל ועיין עוד בשו"ת שם ארי' סימן כ"ז וכ"ח מה שהאריך בדינים האלו:

ועיין בשו"ת שם ארי' חאה"ע סימן ס"ה שהביא ראיו' מש"ס סוטה דף י' ע"ב דמשמע שם דלא היה נזהרין שלא יהיה שם חמי' וחתנו שם אחד לכן אין לחוש ועוד אף למאן דקפיד דוקא במשולשין יש להקפיד כמ"ש החכ"א אם אחד מהם נקרא בב' שמות השני רק בשם אחד בודאי אין לחוש אף למאן דקפיד גם בשם הנשתקע בודאי אין לחוש וכ"ז אפי' למאן דקפיד וכן אין לחוש שלא יתחתן עם איש אחד שני פעמים שני אחים או בן ובת כיון דמבואר בהדי' בש"ס דפ' זוגות אחים כהנים היו נשואות לפ' אחיות זוגות כהנות כמ"ש ג"כ הגו"ב ומ"ש במדרש רבה איכה דתליניה בהדא גיפנא הוא טעות כדאיתא בירושלמי תענית דנשאו בלילה א' בהדא גופנא הכונה שהנשואים היה בעיר ששמה גופנא והבאתי זאת כדי שלא יאמרו הזי מה עלתה בם יע"ש:

ח **שלא** לשתות מים בשעת התקופה. עבה"ט ועיין בשו"ת שם ארי' סימן כ"ח שהאריך להוכיח דחשבון התקופות שלנו אינה אמיתית ותקופה אמתית הוא קודם י"ב ימים מהתקופה שלנו לכן מאן דחש לתקופה יש לחוש עיקר להתקופה אמיתית ולא לתקופה שלנו והאריך בזה מאד דהעיקר החשש של סכנה מהתקופה הוא יסוד חלום ורעוע ומאן דמיקל לגמרי לא הפסיד ומכ"ש דאין לאסור בדיעבד היכי דבשלו מהמים כו' (ע"ל סק"ו) ואין להחמיר בדינים האלו וכן כמ"ש הש"ך להחמיר במאכלים ומשקין מבושלים או כבושים ומלוחים אינו אלא חומרא בעלמא ומעיקר הדין אין לחוש (ע"ל סק"ו מש"ש בשם הב"ש דגם בבילה שעבר עליהם לילה ג"כ אין לחוש במבושלת) אחר שגוף הדין רפה בידינו לכן שומעין בזה להקל ולא להחמיר ע"ש מה שחקר על הדברים שמבואר בצוואת רי"ח ועוד בכמה דברים שמבואר בפוסקים דיש לחוש לסכנה מדוע לא נזכר זה בש"ס שהש"ס מביא כל מה שיש לחוש משום סכנה וע"ש עוד בסימן כ"ז מה שהאריך בזה:

סימן קיז

א **ס"א** אסור לעשות בו סחורה. עיין בשו"ת שו"מ ח"ג סימן קכ"ב שהעלה דבפועל ל"ש איסור סחורה בנבלות וטרפות ע"ש באריכות גדול דלא כהחו"י והח"ס שהחמירו בזה אבן בשו"ת בית שלמה סימן קל"ב האריך בזה והעלה דגם בפועל שייך האיסור דאין עושין סחורה בנבלות וטרפות ומתרעם על המנהג בקהילה אחת שהנכרים נוחרים הבהמות ויהודים באין בשכרן ומפשיטין הבהמות ולוקחין הבשר להמקולין ומחתכין אותן לחתיכות ומוכרין על יד לעכו"ם דודאי יש גם בעבודת הפועל בשכר בדברים האסורים משום איסור סחורה ומכ"ש אם מקבלים מכל בהמה וע"ש שהביא ג"כ בשם הח"ס שכתב להחמיר בזה מטעם אחר משום דילמא אתי למיכל מיניה ועוד חוץ לזה כיון דהעכו"ם נוחר הבהמות יש איסר לישראל למכור הב"מ לנכרים שהם אסורים משום אבמה"ח וא"כ עובר הישראל על לפ"ע יע"ש שהאריך להתרעם ע"ז ועיין לעיל סימן כ"ז ובפ"ת שם סק"א ובמש"ש ועיין עוד בשו"ת ב"ש ס"ס ק"ע ולעיל סימן ק"א סק"ח ולקמן סימן קנ"א סק"ב:

כמו איסור בעין ועש"ך לעיל סימן ל"ו סק"א ובפמ"ג שם סק"ו ובאו"ח סי' תמ"ז במ"ז סק"ג ובשו"ת בית שלמה חי"ד סימן קס"ח ובשו"ת טו"ט מה"ג סימן רע"ו ובערוגת הבושם סימן ק"ה ס"ק י"ב והוא כי קצרתי הלכך לא דמי לשאר טעם שכתב האו"ה דאינו אוסר בדגים דע"י דוחקא וד"א מוליא עיקר הטעם דהוה כמו איסור בעין דיש לאסור משום סכנה והארכתי בזה אכן כתבתי לצדד להקל כיון דיש פוסקים דלא הוה ד"א רק קורט של חולתית וכבר ידוע מה שגרשו הפוסקים סברא זו ועי' בט"ז סי' ל"ו סק"א מ"ש בשם מהרא"י (עמ"ש בס"ק שלפני זה דאין להחמיר כ"כ בסכנה דנשתנו הטבעים) והארכתי עוד בזה ולדינא נכון לבע"נ להחמיר בכ"ז הגם שהעולם נוהגין להקל בזה :

ד **בהגה** מיהו בדיעבד אינו אסור. עבה"ט מ"ש כתב רש"ל וע"כ נ"ל כו'. ועיין בהגהות יד שאול שכתב וז"ל עט"ז שחולק על רש"ל ואינו מתיר רק הלחם שנאפה בתנור אחד עם בשר לאכול אח"כ עם דג והבאה"ג נתן בזה מכשול שכתב בשם הט"ז שמתיר אפי' בשהם במבשל או צולה בשר עם דג וא"א דנהי דהדין כן אבל הט"ז חולק בזה ובשעורי רז"ה חולק ג"כ על הבאה"ג וכמ"ש ויפה כתב דגם הש"ך חולק על רש"ל עכ"ל ובאמת המעיין בט"ז יראה דאינו חולק כלל על רש"ל ואדרבה משמע שם בהדי' דמסכים לדבריו כמבואר להמעיין בדבריו ואין להאריך בזה והבאה"ג לא נתן שום מכשול בזה ולא יתנה לצדיק כל און ואין ספר שעורי רז"ה ת"י לעיין בו ואין לנו אלא מה שעינינו רואות אברא דמדברי הט"ז סק"ג מבואר דחולק על רש"ל בבשר שצולן עם דג אך י"ל דשם מיירי שנגלה בתנור קטן באופן שבב"א מחמירן ג"כ בדיעבד בזה יש להחמיר ג"כ הכא אבל היכי דנגלה בתנור גדול שמחמירין רק לכתחלה בב"א בזה יש להקל הכא דקיל טפי והיכי דמחמירין ג"כ בדיעבד בב"א בזה כתב הט"ז דאין להקל רק בלחם שנאפה עם בשר דבזה יש להקל ודוק היטב כי זה ברור הנע עלמך שהיתכן שדברי הט"ז סותרין מיניה וביה שבסק"ב העתיק דברי רש"ל ולא חלק עליו ואדרבה מבואר מדבריו דמסכים עם רש"ל א"ו כמ"ש והבאה"ג מיירי בתנור גדול כמ"ש בהדי' אכן לדינא צ"ע דהש"ך בשם הב"ש מחמיר מאד בדינים האלו וחלק על רש"ל ותמיה על הבה"ט שלא העתיק דבריו וצ"ע בזה :

ה **איננו** אסור. עפ"ת מ"ש בשם התכ"א בשם ספר הברית דשמנית אין להם ארס כו'. עיין בשו"ת בית שלמה סימן פ"ו בהגה מבהמ"ח אות א' שהביא ראי' להיפך מדש"י בתהלים ק' ק"מ פ"ד חמת עכשוב חמת לשון ארס כמו חמת תנינים יינם עכשוב עכבים הרי מפרש דיש להם ארס אמנם בעיקר הדין מסכים ג"כ דשממית בטל בס' מטעם שהביא התכ"א בשם המ"א דלאחר מני אלף מסוכנת במאכל ומסתמא מלא כן באיזה מקום או מהחום יע"ש :

ו **ס"ה** ולא יתן תבשיל כו'. עפ"ת מ"ש בשם השבו"י אם נתן אוכלין ומשקין תחת המטה אי אסורין בדיעבד כו' ע"ש ועפ"ת סק"ה ועיין בש"ע של רבינו הרב ז"ל ה' שמירת הגוף ונפש ס"ו שכתב שלא יאכל שום קלוף או בילה קלופה או בצל קלוף שעבר עליהם הלילה מפני שר"ר שורה עליהם אפי' הם צרורים בבגד וחתומים ואם שייר בהם עיקרם והוא השער שבראש השום והבצל או מעט קליפתם מותרים וכן לא ישתה משקים מזוגים שעבר עליהם הלילה בכלי מתכות או כלי נתר והה"ל מים עלמן שעבר עליהם הלילה בכלי מתכות עכ"ל והיא מהש"ס נדה דף י"ז :

ועיין בשו"ת בית שלמה סימן קפ"ט שנשאל מה שנתחדש כעת בכמה עירות שיהדים לוקחים בילים לאלפים ורבבות ושוברין הקליפות ושופכין החלבנים בפ"ע בהרבה חבית ושולחים למדקים אשר נלרך שם לאיזה פעולה והחלמונים לא יצלח למלאכה ע"כ ממלאים החלמונים בפ"ע בחבית ומוכרים אותם במקומם לאכילה ורבים נמנעים לאוכלם מטעם דאיתא בש"ס נדה דף י"ז ע"א שבילים קלופות שעברה עליהם לילה האוכל אותם מתחייב בנפשו ודמו בראשו והוא ז"ל השיב ג"כ להחמיר בזה אפי' בדיעבד דל"ד לקך דחשוב בש"ע דכתב השבו"י דאין לאסור בדיעבד דשם איתא בלבין זה בש"ס לא יתן אוכלין ומשקין תחת המטה ושפיר י"ל דאין לאסור רק לכתחלה אבל בהנך המבואר בש"ס דכל האוכל מהם מתחייב בנפשו ודמו בראשו ודאי אפי' בדיעבד אסור וע"ש שהעלה דאין סכנה רק בבילה חיה ולא בבילה מבושלת אף שהוא קליפה יע"ש באריכות קצת :

ועיין בערוגת הבושם לעיל סימן ו' סק"א שהאריך להוכיח דכל הני שאסרו חז"ל משום ר"ר כגון הך דהכא דלא יתן תבשיל כו' וכל כה"ג. מותר וראי' מדברי השב"י שם הובא בט"ז שם דלפי מה דמבואר בירושלמי הטעם דאין שוחטין בקרומות של קנה משום ר"ר וא"כ בדיעבד מותר וא"כ נראה מזה דכל מה שאסרו משום ר"ר בדיעבד מותר לכן תמיה על הגאון מווילנא שהביא בספר ב"א (הובא ג"כ בפ"ת סק"ד) שאוסר אפי' בדיעבד והביא דבספר חיי אדם נופיה ריש או"ח כתב ראי' זאת מדברי השב"י הנ"ל דמוכח דבדיעבד מותר (כמדומה שגם השבו"י שהביא הפ"ת הביא ראי' זאת מדברי השב"י והוא כעת ת"י) וכן מה שאוסרים מים שעבר עליהם התקופה דמורה אחד רצה לאסור אף מה שנתבשל עמהם דליתא דבדיעבד אין לאסור ע"ש:

ועיין עוד בספרו שו"ת שם אר"י חי"ד סימן כ"ט שהאריך להוכיח דבדיעבד אין לאסור מים שעבר עליהם התקופה מה שנתבשל עמהם וכן אין לאסור בדיעבד היכי דבשר נתבשל או נאפה ממים שבשכינת המת דלא כהרב בעל

הראשונות שנעשו בזמן שהיה בידו עדיין מהקיבה מתוקנת שמסר לו השוחר לפי שהיה ביניהם הפסק ימי החג והוא מכיר הראשונות קודם הפסקה שהיו כבר יבשות הדומות והאחרונות דאתיליד בהו רעותא היה לחות ולבנות לפי שאף שנידון שאחר שכלתה הקיבה המתוקנת לא רצה להטריח לבקש קיבה מתוקנת ומ"מ בעודה שהיה לו מתוקנת לא שביק כו' ומ"מ הב"ד שבעירו אסרו גם הראשונות מפני גורך שעה וגם לא היה מקום פסידא מהקרן רק הריוח אין זה קרוי הפסד עכ"ד ועפ"ת לעיל סימן ל"א סק"ב ובמש"ש סק"ב ובשו"ת בית שלמה שם :

ד **כחלב** שחלבו עכו"ם דאסורה. עפ"ת מ"ש בשם הח"ס במ"ש דתערובות אוסר אפי' הכלים כו' ע"ש ועיין בשו"ת בית שלמה סימן קפ"ו שהעלה להתיר בכ"ח שנשתמשו בהם גבינות של עכו"ם ע"י הגעלה ג"פ כיון שאין לו עיקר בדאורייתא כמו בבשולי עכו"ם לעיל ס"ס קי"ג והאריך הרבה בזה דזה דוקא באם אין בהם חשש איסור תורה כגון שלא נמלחה הגבינה אבל היכי דיש חשש איסור תורה כגון שנמלחה הגבינה ויש חשש שמא נידוך המלח במדוכה שלהם או שמא גררו המלח בסכין שלהם אין להתיר ע"י הגעלה אך באופן שיסכים עמו עוד איזה גדול יע"ש באריכות גדול וע"ש בהגה מבהמ"ח שהביא שם בשם זכור לאברהם שהקדרה שנתבשלה בה חלב של עכו"ם מותר בדיעבד וא"כ יש סניף נגרף להקל עכ"פ ע"י הגעלה ג"פ בכ"ח ועמש"ל סימן ס"ט ס"ק ע"ז ול"ע בזה אך באמת הכא קיל טפי מטעם שכתב בהמ"ח דיש מי שמתיר אף בלא הגעלה א"כ אפשר דדמי ג"כ לחלת ח"ל וק"ל :

ה **ס"ב** בהגה וכן המנהג פשוט. עבה"ט מ"ש בשם ש"ך שחולק על רמ"א ועפ"ת מ"ש בשם אחרונים שחולקין על הש"ך ועיין בהגהות א"ב שהביא ג"כ בשם הא"ר בא"ח סימן רמ"ד שחולק על הש"ך והוא ז"ל דעתו נוטה לדעת הש"ך וחולק על הא"ר יע"ש :

ו **ס"ג** בהגה אבל אסור להביאה עמו. עפ"ת מ"ש בשם הנו"ב מ"ש והביא ראי' מגמרא איברי בשר נחירה כו' ועיין בשע"ת בא"ח סימן תקנ"א ס"ט :

סימן קט"ז

א **ס"א** משקים שנתגלו כו'. עבה"ט של הרב מהרי"ט ז"ל במ"ש בשם לוואת רי"ח שלא ידיח ידים שחרית במים מגולים ק"ו להדיח פיו יע"ש העתיק ג"כ בתו"מ ועיין בשע"ת בא"ח סימן ד' סק"ז שכתב בשם שלמי צבור שלנט"י שחרית אין להקפיד על מים מגולים אפי' במקום דשכיחי נחשים שלא אסרו אלא לשתיה יע"ש שהביא אח"כ דברי הבה"ט הנ"ל וסיים השע"ת ובמדינותינו לא קפדי הגלוי כלל אפי' להדיח פיו וכ"ש לנט"י עכ"ל (ומביאו ג"כ הפ"ת לקמן סק"ו בקצרה) ול"ע דמאי ראי' מייתי ממדינותינו הלא כבר החליט הש"ע שאין נחשים מצוים כלל בזמנינו ואפשר דמיירי אפי' במקום דידוע בבירור שיש נחשים (וגם בזה נ"ע עמש"ל סימן ס' ס"ג) או אפי' להמחמירים גם בזמה"ז עפ"ת מ"ש בשם השל"ה מ"מ אין להקפיד לנט"י או להדחת פיו ועיין בהרע"ב תרומות פ"ח מ"ה שכתב בהדי' וכשם שאסרו לשתותן אסרו להשקותן לבהמתו ולרחוץ בהם פניו וידיו ורגליו ולגבל בהם את הטיט ולהשתמש בהם שום השמיש עכ"ל הרי דכתב בהדי' דגם ברחיצה אסור שוב מצאתי בהדי' בטור או"ח סימן ק"ס שכתב בהדי' דמים שנתגלו אסורים לנט"י והטור כתב דהאידנא דאין חוששין לגלוי כשרים לנטילה ע"ש בב"י ועיין בהגהות יד שאול לקמן סימן של"ט ס"ה הרי בהדי' דמאי דאסור בגלוי אסור גם בנטילה ומקורו מהש"ס דע"ז דמים שנתגלו אסור לרחוץ בהם פניו ידיו ורגליו ומזה המליא ג"כ הרע"ב שהבאתי לעיל כמ"ש הב"י ודוחק לחלק בין נט"י שחרית ובין שאר נטילה וגם סתמא דש"ס הנ"ל משמע דבכל גונא אסור לרחוץ ואין להאריך דלדידן אין נפ"מ כלל כיון שא"א מחמירין גם לשתיה ומכ"ש דאין להקפיד לנטילה אכן לאותן המחמירים בשתיה כדעת השל"ה יש להחמיר ג"כ בנטילה דדין אחד להם כמוש"ל :

ב **ס"ב** בשר ודג כו'. עפ"ת מ"ש בשם השבו"י דאין חילוק בין בשר בהמה לעופות ע"ש ועיין בהגהות יד שאול שהעלה ג"כ דאין חילוק דגם בבשר עופות יש סכנה עם דגים כמו בבשר בהמה דלא כספר מקור ברוך להרב מברעסלא שמיקל בזה וע"ש שכתב דאין להחמיר כ"כ בדינים האלו דעכשיו נשתנו הטבעים כמ"ש המ"א בסימן קע"ג :

ג **בשר** ודג. עיין בערה"ב לעיל סימן ל"ה סק"ג שכתב להחמיר בדגים שמבשלין בחומן חזק בכלי בשר דאפשר דיש בו סכנה דבד"ח לא אמרינן נ"ט בר נ"ט דמוליא כל הטעם וא"כ י"ל דהוה סכנה ג"כ דבשאר הוה טעם קלוש ב' נ"ט מש"ה מתיר האו"ה אבל בד"ח דהוה חד טעם י"ל דהוה סכנה וכן במבשל לחוד ומערה אותו אח"כ על הדגים י"ל ג"כ דהוה סכנה כיון דהוה טעם אחד והעולם נוהגים לבשל חומן ולסננו משום תולעים ולאוכלי עם דגים מלוחים וא"כ אין לבשל בכלי של בשר עכ"ד ונאמר ונשנה הדברים בשו"ת שבסוף ספרו סימן י"ד יע"ש ובתשו' האריכתי וכתבתי דלכאורה יש להחמיר שלא לחתוך ג"כ בצלים לתוך דגים שמבשלים כמנהג העולם שמבשלים דגים עם בצלים (ואפשר דיש להחמיר נ"כ שלא לאכול ג"כ בצלים שנחתכו בסכין של בשר עם דגים מלוחים כמנהג העולם מיהו אפשר דבנון אין להחמיר כיון דהוה רק בנון ול"ע כי באמת אין לחלק) כיון דאיכא דוחקא וגם ד"ח הרי מוליא עיקר הטעם וממשו והוה

כמו

ז **דמלוח** אינו כרותח בגזירה זו. משמע דלשאר דברים מלוח הוה כבישול ממש ועי' בהגהות יד שאול מה שהאריך קצת בזה וצ"ע :

ח **סט"ז** בהגה אפי' לבריא. עבה"ט דהט"ז והאחרונים חולקין ע"ז דחלילה להתיר לבריא ואפי' לחולה עצמו אינו מותר רק בשבת ולמ"ש אסור יע"ש . ועפ"ת ועי' בהגהות יד שאול שכתב ליישב דעת הרא"ה דכל שעושה לצורך חולה ל"ש קירוב הדעת ואיתון דל"מ בחולה שאב"ס דאסור לישראל לבשל בשבת ובודאי מוכרח לעשות ע"י עכו"ם אלא אף מה שעושה לחולה שיב"ס ל"ש קירוב הדעת דהא אין לבו ודעתו ע"ז והוא טרוד בצערו ומ"ש הט"ז מסי' קי"ב ס"ה לענין פלטר באמת הרא"ה לשיטתו דגם שם מותר ועש"ך שם עכ"ד ולדעתי קשה לסמוך לדינא על סברא בעלמא נגד רוב אחרונים שמחמירים בזה ועי' בשו"ת טו"ט מה"ג סי' קע"ב :

סימן קיד

א **ס"א** בהגה ותבואה. עיין בכנה"ג בהגב"י שתמה ע"ז דהרשב"א סובר דאין בו משום בש"ע ולא גרס חתנות יע"ש ועיין בע"א שמביאו ג"כ והאריך לחזק פסק הרמ"א יע"ש :

ב **ס"ד** בהגה עד שאין ס' לבטלו . עבה"ט דהט"ז חולק ע"ז דא"צ ס' רק שני בששה חלקים ע"ש ועיין בהגהות יד שאול מ"ש ליישב דעת הרמ"א דכאן צריך דוקא ס' יע"ש :

ג **ס"י** וטרית טרופה כו' . עיין בספר תפארת ישראל פ"ב דע"ז מ"ו אות כ"ה שכתב שכן יש ליזהר כמי מלאכול סערדעלען דאף שהוא מין דג קטן טהור עכ"פ ע"י שנכבש במלח זמן מרובה כמוחו קשקשיו ושמא נתערב בו דג של טמא וכן שמעתי מפה קדוש של אאמ"ו שהיה נזהר מלאוכלן מה"ט עכ"ל :

ד **סי"ב** הרשב"א היה נזהר כו' . עבה"ט מ"ש אך מה שכתב דאף אם היה חוטי בשר בטלין ברוב השיג כו' דהא מבשא"מ הוא יע"ש ועיין בדגמ"ר מ"ש ליישב דעת הש"ך וכיון דעיקר הטעם דמבשא"מ אינו בטל משום כשיתבשלו יתן טעם וא"כ דבר שאין דרך לאוכלו רק ע"י תערובות בהיתר הרבה שא"א שלא יבשל בס' א"כ א"א שלא יבוא לידי איסור תורה זה גם במבשא"מ בטל בינם ברוב ומיקרי היתר ומותר לערבו אח"כ לכתחלה בתבשיל לבטלו בסי' עכ"ד ובאמת לכאורה יש להביא ראי' לדבריו מדלעיל סימן צ"ט ס"ז ולקמן סימן קכ"ב ס"ה אם נבלע איסור מועט בכלי של היתר כו' ע"ש אך באמת הט"ז חולק שם ומביא הרבה ראיות לסתור דבר זה וכ"כ הב"ח והלבוש וכן הש"ך שם בסימן קכ"ב הביא דיש חולקין ע"ז מיהו אפשר דיש לחלק בדוחק גדול בין נידן דהתם לכאן ובאמת דבר גדול דבר הט"ז בזה וצע"ג בזה ועיין עוד בט"ז מה"ת חא"ח סימן ס"ו ויש לפלפל בזה והאמ"ל וגם מ"ש עוד הדגמ"ר אמגם היתר שכתב הש"ך מטעם נתיבש והביא ראי' מעור הקיבה יש לדחות דאין הנידן דומה לראיה כמ"ש בט"ז חי"ד סימן כ"ו עכ"ד ובוגתו דיש לחלק בין בב"ח דוקא מועיל יבש שלא לחול איסור אבל בשאר איסורים אינו מועיל יע"ש ועפ"ת לעיל סימן פ"ז סקכ"א שהרגיש ג"כ על הנ"ב מדברי הש"ך דכאן ולא ראה שכבר הרגיש זה הנו"ב בעצמו בדגמ"ר ובאמת לכאורה יש להביא ראי' לדבריו מדברי הר"ן פרק כל הבשר הובא ג"כ בש"ך לעיל סימן צ"ד ס"ק כ"ב מש"ש לחלק בין נ"ט בר נ"ט דהיתרא ובין נ"ט בר נ"ט דאיסורא ודוק שם ותמצא כעין סברת הט"ז וקצרתי בזה ועיין בשו"ת מים חיים חי"ד סימן כ"ה כ"ו ובשו"ת רח"כ חי"ד סימן כ"ב ודוק בכל הלשונות שציינתי ותמצא כמה הערות טובות ישמע חכם ויוסף לקח ואני בורח מן האריכות ועמש"ל סימן פ"ז ס"ק י"א :

סימן קטו

א **ס"א** שחלבו עכו"ם . עפ"ת בפרה חולבת שילא ממנה דם ועמש"ל סימן פ"א ס"ה וסימן מ"ה ס"א :

ב **שחלבו** עכו"ם. עיין בתשב"ץ ח"ג סימן קמ"ג דחלב שחלבו עכו"ם ואין ישראל רואה אינו משום תקנה וגדר אלא ספיקא דאורייתא משום תערובות חלב טמא וכבר העידו לי לאחר שחלבו הגמל וגשאר לחלוחית ממנו חלבו בו בהמה טהורה וגם יש לחוש שמא עירבו בו בידים הרבה עכ"ד יע"ש ומביאו ביא"פ :

ג **בהגה** ונהגו להחמיר כו' . עיין בשו"ת מקום שמואל סימן ע"ד בגבינות הבאים מכרכי הים ירקרקות או אדומות ואומרים שסורין אותן יותר ממעל"ע בשומן דג טמא שקורין וואלפיש שהוא טראן מותרין בדיעבד דשומן טראן מסריח מאד ואין לך דבר שנפשו של אדם קצה בו יותר מזה וכה"ג כתב הרלב"ח בתשובה בהיתר שמן זית (ועיין בתשו' רמ"א סימן כ"ד ובשו"ת בית שלמה סימן קצ"ז) עכ"ד ומביאו ביד אפרים (ובפ"ת סק"ד מביאו ג"כ בקצרה) וכתב ע"ז ובמדינות האלו נהגו לאסור בגבינות כאלו אם לא שמביאם יהודי ובידו כתב הכשר מב"ד יפה אסר שם עכ"ד :

ועיין בשו"ת בית שלמה סימן קפ"ז קפ"ח הבאתי קצת דבריו לקמן סימן קי"ח ס"ג וכתב עוד היא"פ בשם שו"ת מים רבים ח"ד סימן כ"ז באחד שהיה מעמיד גבינות בעדר והושיב אחד לשמור ושוב נודע שלא נזהר לשמור את הקיבה שמעמידין תחת רשותו אין לאסור הגבינות

הראשונות

ב **ס"ן** בהגה או מיני מתיקה שקורין לעקעך. עבה"ט ועי' בפר"ח מה שמביא בשם הרשב"ץ שהביא הב"י בסי' קי"ג דמיני מתיקה שעושין עכו"ם מסולת ודבש דדבשא עיקר וסולת לדובקא בעלמא ושכדין נוהגין בהם היתר אלא שבע"נ יחוש לעצמו וכן הביא בשם הריב"ש בתשו' סימן תכ"ח והוא ז"ל השיג ע"ז והעלה דכ"ד שמברכין עליו במ"מ וכשקובע סעודה עליו צריך לברך עליו המוציא ובהמ"ז יש בו משום פש"ע אבל היכי דאפי' כשקובע עליו סעודה א"צ לברך המוציא ובהמ"ז וגם אין מברכין עליו במ"מ היכי שהדבש עיקר והסולת לדבוקי בעלמא אין בו משום פש"ע יע"ש באריכות קצת ועיין בהגהות יד שאול שהביא שמצא בתשו' תשב"ץ ח"א סימן פ"ט ושם נדפס הגה מבנו הרשב"ש שכתב ג"כ לאסור אותו מיני מתיקה וכתב דאם היה אביו רואה איך הוא נעשה היה אוסרו יע"ש ועיין ביד אפרים שהביא בשם התשב"ץ ח"ג סימן י"א שיש לאסור הסופגנין משום בישול עכו"ם:

ג **סט"ז** וכבר נתבאר לעיל דנוהגין להקל. עט"ז ועיין בהגהות יד שאול מ"ש עליו:

סימן קיג

א **ס"ב** שהוא נאכל כמות שהוא חי. עיין בת"ח בע"ז דף כ"ט שכתב הטעם דאוכלין מיני מרקחת של עכו"ם אע"ג דעולה על שלחן מלכים ואינו נאכל כמות שהוא חי משום דבעינן דוקא דיהיה עולה ללפת בו את הפת כמ"ש גם בש"ע ומרקחת לא הוה ללפת בו את הפת עכ"ד והובא גם בעלי לבונה ול"ע דבזמנינו אנו רואים דהדרך ללפת את הפת עם מרקחת כמו שטרודעל וכדומה לכן יש להחמיר בזה ועיין בערוגת הבושם בסוף ספרו מה שהעיר בענין הצוקער שמבשלין עכו"ם שיש בו חשש בישול עכו"ם יע"ש מה שהעיר לענין הדם שנותנים בצוקער הובא לעיל סימן ק"ה ס"ק ט"ו יע"ש בסוף ספרו מה שנתוכח בזה עם הגאון מהרש"ק ז"ל מה שרצה ללמד זכות על המנהג והוא ז"ל חזר להחזיק דבריו ועיין בשו"ת טו"ט מה"ת סימן רכ"ה שתי תשו' שם להגאון בעל ערה"ב מה שהאריך בענין זה ועיין עוד בשו"ת שם הרי' (שחיבר בעל ערה"ב) שנתוכח שם עם הגאון מהרי"ש ז"ל מלבוב ע"ש מסי' י"ט עד סי' כ"ג פלפול ארוך בזה:

שוב מצאתי בספר תפארת ישראל על משניות פ"ב דע"ז מ"ו אות כ"ב שכתב ג"כ להתיר במרקחת של עכו"ם דאין בו משום בש"ע אף דאינו נאכלין חי והרי בישלו עכו"ם כיון דאינן באין בתורת מאכל ממש רק לקנוח והרי אינן עשוין ללפת את הפת כמ"ש בפר"ח דדבר שבא לקנוח סעודה צריך שיהיה ראוי גם ללפת בו את הפת יע"ש ועפ"ז היה אפשר להשקיט מעלינו קול הרעש שהרעיש הגאון בעל ערוגת הבושם על חשש בישול הצוקער שמבשלין העכו"ם דיש חשש בו משום בש"ע דהרי הצוקער מלפת את הפת יע"ש באריכות בתשובתו שבסוף ספרו. להגאון מהרש"ק ז"ל אכן לפמ"ש התפא"י לכאורה נראה כיון דכל המאכלים שעושים מצוקער אינם באי' בתורת מאכל ממש רק לקנוח כמו שטראדעל לעקעך וכדומה י"ל דלא מקרי ללפת את הפת כמ"ש בפר"ח וכמדומה שעל זה כוון ג"כ הגאון מהרש"ק ז"ל בתשובתו השניה שהשיב להגאון בעל ערה"ב עיין בשו"ת טו"ט מה"ת סי' רכ"ה ובאינם הטיח עליו הגאון בעל ערה"ב בדברים לומר שאין ממש בדבריו מיהו עדיין דברי התפא"י צ"ע ויש להאריך בזה והכמ"ל ול"ע בכ"ז לעת הפנאי:

ב **ס"ד** בשפחות שהיה לנו. עבה"ט ועיין בהגהות יד שאול מ"ש בזה:

ג **ס"ח** וסלקה. עבה"ט והיינו דלא כהב"ח דמתיר אם סלקה עכו"ם והחזירה ועי' בהגהות יד שאול שהביא בשם ספר זכות אבות דהייטו שסלקה לגמרי מלהתבשל אבל כל שסלקה לצורך בישול וכדומה לאו סלקה מקרי ועפ"ז כתב ליישב דעת הב"ח דכל שסלקה עכו"ם אינו ניכר קירוב הדעת ובזה נסתר כל מה שכתב הט"ז דביטל מעשה ישראל דז"א דאדרבה היה מוכרח לתקן מה שעוות וסלק מעשה ישראל ובזה מבואר למ"ש בשם זכות אבות דכל שסלקה לצורך בישול לאו סלקה מיקרי. עכ"ד:

ה **ס"ט** בהג"ה ויש מתירן בכ"ע. עפ"ת מ"ש בשם התפל"מ ועיין בשו"ת שם ארי' סי' י"ט כ"א כ"ב מה שהאריך בזה והסכים ג"כ לדבריו יע"ש באריכות:

ה **סי"ב** בהגה ע"י הדחק. עבה"ט ועי' בשו"ת אבקת רוכל סי' ל' חטים שטולקין עכו"ס עד שמגיעים כמאב"ד וחוזרין ומיבשין אותם עד כדי לעשות גריסין ושוב אין נאכלין אלא ע"י בישול אחר מותרים כיון דמתיבשים כ"כ עד שאין נאכלין אלא ע"י בישול אחר והבישול הא' אינו ניכר בהם ע"ש ועיין בשו"ת מים רבים ח"ד מסי' ע"ו עד סי' י"ט בהיתר ערמונים ותרמוסים שבישלו העכו"ם בכליהם שאין בו משום בישול עכו"ם וגעול נכרים ושם תשו' ממי שהשיג ע"ז וחזר המחבר והשיג עליו עכ"ל היד אפרים:

ו **סי"ג** והמעושן. עבה"ט ועי' בשו"ת שבו"י ח"ג סי' ע"ד בנכרי שהביא לישראל מתנה דגים מעושנים אין שום חשש מחמת שעישנו ע"ג כירה שלו שמבשל בו מאכליו כמו שאין חוששין לעישן ישראל מחמת חשש שמא עישנו ע"ג בישול חלב כמ"ש בתה"ד סי' י"ג כיון שאין היד סולדת בזיעה ויש ראי' ממה שמתירין כאן המעושן משום בש"ג ולא הזכירו החשש זיעה מהתבשיל ומ"מ להרחיק מריח איסור שמא תלה אותו לעשן עם בשר דבר אחר או דגים טמאים ונגע באיסור גופא יש להדיח הבשר ג"פ במימות מחולפים וכה"ג מבואר באו"ח סי' תמ"ז לענין בשר יבש עכ"ד ומביאו ג"כ ביא"פ ועי' לעי' סי' ל"ח ס"ח בפ"ת ובמש"ש והכמ"ל:

דמנות

בכ"ז והמיקל לא הפסיד (שוב מצאתי בתו"ד בסי' זה בביאוריס סק"ג שכתב בהדי' דתולין בקדרה הנאסרת אפי' רק מחומרא בעלמא יע"ש ועי' עוד בשו"ת טו"ט מה"ג סי' רמ"ח שהאריך להוכיח דהעיקר דאין תולין בספק איסור ורא' מדאין תולין כהס בכתס יע"ש באריכות בתשו' השני' שם שהרגיש ג"כ בסוף התשו' שם בדברי התו"ד וכתב לחלק בתירוץ דחוק דשם נאסר מכח איסור ודאי רק דהוה משום חומרא בעלמא אבל היכי דנאסר משום ספק איסור אין תולין יע"ש ודבריו דחוקים ולפלא למה לא עיין היטב בתו"ד דשם כתב דהא דאין תולין כתס בכתס הוא משום דשם אין תולין רק במעין פתוח יע"ש וא"כ ממילא נסתרה ראייתו וגם שאר דבריו צ"ע לכן צ"ע למעשה)·

ג **מאלו** השתי התיכות. עבה"ט ועפ"ת ועיין בשו"ת טו"ט שם אות ד' דהיכי שהיה לפניו שתי קדרות אחת איסור דרבנן ואחת היתר ולקחו מאחד מהן מאכל לתוך מאכל אחר וא"י מאיזה מהן לקח והורה מורה אחד ע"פ הכלל דספיקא דרבנן להקל וחכם אחד חלק עליו דאין להקל כיון דאתחזק איסורא כמ"ש הש"ך בכללי ס"ס הגם שהפר"ת חולק עליו כבר הכריעו אחרונים כהש"ך והוא ז"ל כתב דמ"ש החכם החולק בפשיטות דהכריעו אחרונים כהש"ך ל"ש בזה הכרעה כיון שהרמב"ם פסק לקולא כו' (ע"ל בדיני ס"ס אות כ' מש"ש בשמו) והוא מחלוקת ישנה אמנם בגוף הדבר במ"ש דזה הוה אתחזק איסורא הוא טעות דזה לא הוה אתחזק אסורא דהש"ך מיירי דווקא בדבר דהוה מתחלה איסור ויש לו חזקה דמעיקרא לאסור רק כעת ספק אם הותר בזה ס"ל להש"ך דמוקמינן ליה אחזקה דמעיקרא אבל בחתיכה מב' חתיכות זה לא נקרא חזקת איסור רק אתחזק אסורא נקרא לענין אשם תלוי וכדומה אבל לענין סד"ר וכדומה אזלינן ביה לקולא ולא כתב הש"ך אות כ"א בדיני ס"ס דס"ס באיתחזק איסורא הוה כגופו של איסור רק באם כבר נתערב אז כיון דודאי יש כאן איסור נחשב כ"א כגופו של איסור' אבל כל עוד שלא נתערב לא נחשב חזקת איסור לכן יפה הורה המורה להקל בזה וע"ש שמביא ראיה לזה ממ"ש הש"ך סק"ג (הובא קצת בבה"ט) ולא ראה מ"ש השעה"מ (הובא בפ"ת) דאל"כ לא היה צריך לכ"ז דהא בחזקת איסור יש להקל בנפל לקדרה כיון דיש חזקת איסור כנגדה יע"ש:

ד **ס"ה** היו כאן שתי קדרות של היתר כו'. עבה"ט ועש"ך סקי"א והנה לכאורה יש להסתפק באם שיש שני קדרות אחד של ישראל ואחד של עכו"ם וקדרה של עכו"ם ידוע בבירור דהיתר גמור הוא שלא נשתמש בה שום איסור ונפל איסור דרבנן לתוך אחת מהן וא"י לאיזה מהן איך הדין אם יש לתלות דנפל איסור קדרה לשל עכו"ם ול"ש בזה לומר מאי חזית דודאי תולין הקלקלה במקולקל דהיינו בעכו"ם או אפשר כיון דגם קדרה של עכו"ם היתר היא שייך בזה לומר ג"כ מאי חזית ומה בכך דבעליו עכו"ם:

וראיתי בשו"ת טו"ט מה"ת סי' ר"ל ד' נ' נשאל כעין זה בדיר שיש בה צאן של ישראל ועכו"ם ונכנס שם זאב באופן שהם אסורים משום דריסה ורצה אחד לחדש שיש לתלות שדרס רק בצאן של עכו"ם כיון דאינו טרפה רק מספק הוי כב' קדרות והוא ז"ל התרעם מאד עליו ודחה זה מב' טעמים אחד דהתם גבי קדרות אם נפל לקדרה של איסור הקדרה של היתר מותר לגמרי ואין בו חשש איסור הלכך תולין להקל משא"כ הכא גבי דרוסה אפשר דדרס שניהם של עכו"ם. ושל ישראל או מזה מעט ומזה מעט ואיך שייך לתלות בזה להקל ועוד דהתם גוף הקדרה הוה של איסור משא"כ הכא דגוף הצאן הם מותרים ולא אזלינן בתר הבעלים יע"ש והנה דחיה הב' דלא אזלינן כלל בתר הבעלים שייך ג"כ הכא כיון דהקדרה היתר גמור ומה בכך דהבעלים עכו"ם כיון דאזלינן בתר גוף הדבר וגוף הדבר דהיינו הקדרה והתבשיל שבתוכה היתר גמור ומה בכך דהבעלים עכו"ם והוה כמו ב' קדרות של היתר ולזה הדעת נוטה כן הגם שאין לסמוך על הספר כשכותב ב' טעמים היכי שטעם אחד ל"ש בנ"ד עיין בתשובת חכ"צ סי' ע"ג ועדיין צ"ע בזה ועיין בשו"ת בית שלמה סי' קפ"ב שנשאל בשתי קדרות באחת היה בשר עוף ובאחת היה ירקות והיה ספק אם בישלו בה בשר בהמה תוך מעל"ע או אפשר שכבר עבר מעל"ע מעת בישול הבשר ותחבו כף לתוך אחת מהקדרות וא"י לאיזה מהם מה דינם של הב' קדרות דאם לא היה טפל רק על אחת מהן היה מותרים הקדרה עם עוף היתה מותרת מטעם סד"ר והקדרה עם ירקות היה ג"כ מותרת מטעם ס"ס שמא לא נתחב הכף וא"ת דנתחב שמא לא היתה הקדרה ב"י אך כעת דנפל הספק על שתיהן ביחד שייך שפיר לומר מאי חזית וא"א להתיר שתיהן והאריך הרבה בזה והעלה להתיר הקדרה עם בשר עוף אבל הקדרה שעם ירקות יש לאסור מצד חומרא ומצד הדין גם הוא מותרת יע"ש:

ד **ס"ז** שתיהן מצטרפות. עי' בשו"ת טו"ט מה"ג סימן י"ד:

דיני פת ושלקות וחלב וגבינה של א"י· סימן קי"ב

א **ס"ב** שהוא שעת הדחק. כ' בהגהות יד שאול המחבר השמיט סדה וברמב"ם פי"ז ממ"א הזכירו ועיין במגיה ובכ"מ ועיין בא"ח כתב בשם הרא"ה דכל שאין פלטר מצוי מותר אפי' פת בעה"ב אין לו לילך בשדה חוץ לתחום וגם בתוך התחום כל שהוא חוץ לעיר ע' אמה ושירייס אלא שהוא מבוער לת"ח ע"ש מ"ש ליישב שיטתו ולע"ד צ"ע בזה:

זהו א״כ שפיר כל שבספק אחד איתרע חזקת איסור וא״כ מועיל ס״ס להתיר אבל בא״א אף אם אתה מרבה ספיקות כל היום אבל עכ״פ כל שהספק אם מת אם חי הוא שוב החזקת א״א במקומו. יע״ש. ועיין בספרו שו״ת שו״מ ח״ב סימן קס״ח ועיין בשו״ת מנחת. עני חא״ח סימן י״ט שהעלה דאף לפ״ד הש״ך דלא אמרינן סד״ר להקל היכי דאתחזק אסורא מ״מ היכי דגם בספק יש נגד חזקה כגון היכי דהספק אי אמרינן חזקתו בדוק בזה יש להקל דאיתרע חזקת איסור דמעיקרא מכח חזקה דהשתא דמספקינן ביה והוא כלל חדש אשר לא עמדו עליו אחרונים יע״ש באריכות ואפשר דגם בס״ס באיסור דאורייתא ג״כ היכי דיש בספק אחד נגד חזקה אפשר דיש להקל ועדיין צ״ע בזה ואכמ״ל :

אות לה **עפ״ת** ועיין בספר עמודי אש דף כ״ו וכ״ז שהעלה דבספק דברי קבלה להחמיר כמו בשל תורה ובספק תקנת הנביאים העלה להקל דלא כספר בית יצחק שכתב להחמיר. בספק תקנת הנביאים אבן בסוף דבריו. נשאר קצת בצ״ע מדברי רש״י בתענית דף כ״ד ע״ב ומדברי הב״י בהו״ח סימן תקנ״ד דמבואר שם דתקנת הנביאים חמיר כדאורייתא אולם. סיים דמכל הפוסקים מוכח להיפך דהוא רק מדרבנן (אבן בד״ח פ״ק דברכות סימן ז׳ אות נ״א כ׳. ג״כ דתקנת הנביאים חמיר כד״ת ויש להחמיר בספיקו יע״ש ועיין בנו״ב תי״ד. סימן כ״ג ובתשו׳ הארכתי) ועיין בשו״ת בית שלמה חי״ד סימן קפ״ג דדעתו להקל בספק דברי, קבלה כמ״ש הנו״כ אבן בספק הלמ״מ חוכך בזה ולא העלה בזה דבר ברור ובתשובה הארכתי בענינים האלו וכאן אקצר ועמש״ל סימן ר״ח סק״א בזה אות ל״ו דאין לנו לבדות שום ס״ס או סד״ר כו׳ ועיין בשו״ת חכם צבי סימן קל״ה שכתב ג״כ כהש״ך בשם המהרא״ח בתשו׳ סימן כ״ב ותמיה עליו שלא הביא כלל דברי הש״ך אמנם מחמעות כל הפוסקים אחרונים. משמע דלא ס״ל כהש״ך מ״מ לדינא ראוי להיות מתון מתון שלא לסמוך על ס״ס באיסור תורה ועל סד״ר שבדה מלבו כ״א בצירוף עוד איזה צדדים והחכם עיניו בראשו ואכמ״ל :

סימן קי״א

א **ס״א** שתי קדרות. עי׳ בשו״ת טו״ט מה״ג סימן רמ״ז אות ב׳ דהיכי שהיה לפניו ב׳. קדרות אחד היסור דרבנן ואחד היתר והוליא מעט תבשיל מהקדרה האסורה לראות אם נגמר הבישול והחזיר המעט תבשיל וא״י באיזה מהן והורה מורה אחד אם יש ס׳ בהיתר אז דוקא מותר והוא ז״ל כתב דזה טעות נגד המפורש בש״ע דבדרבנן אמרינן שאני אומר מיהו אם היה האיסור בשר עוף בחלב היה תליא בפלוגתת הט״ז והש״ך בסימן צ״ח והיה אפשר לומר שספק כהט״ז מ״מ גם בזה העיקר כהש״ך וגם באיסור דאורייתא היה אפשר לצדד להקל. כיון דידוע לו שנטל מן הקדירה האסורה ודמי הדבר להחזיר לאותו מקום שנטל משם משום דסרכה נקט ויש להביא ראי׳ מדברי הט״ז סימן ס״ט בספק אם מלחו. הבשר תחלה דסרכה נקטה כו׳ ומשמע דלטעם זה יש להתיר אפי׳ בשל תורה (עפ״ת לקמן סימן קנ״ט סק״ב ובמש״ש) ואף דהנה״כ חולק שם כאן אפשר דמודה. כיון דהוא זמן מועט כמו רגע אין דרך לשכוח ומסתמא ממקום שנטל לשם החזיר ומביא ראי׳ מפ״ג. דכתובות מיהו חלילה להקל לסמוך ע״ז. ולא כתבתי רק דרך הערה בעלמא עכ״ד. ע״ש :

ב **אחת** של היתר ואחת של איסור. עיין בשו״ת תפארת יוסף חי״ד סימן י״ב. שכתב להסתפק לדינא בשני קדרות אחד של היתר גמור ואחד של איסור שיל״מ כמו ביצה שנולדה ביו״ט וכדומה ונפל איסור דרבנן לאחד מהם אם נימא בזה שאני אומר דלתוך איסור נפל כמו דלע״ע אסור או דילמא כיון דהאיסור יש לו מתירין וכעת יהיה אסור לעולם לא אמרינן בזה שאני אומר כמו ב׳ קדרות של היתר ונפל איסור לתוך אחד מהם ואינו ידוע איזהו דאסרינן שניהם מכח מאי חזית דאסרת להאי וה״נ שייך לומר כן מאי חזית דאסרת להאי איסור שיש לו מתירין שלא יהיה לה היתר כלל ונתיר לאידך לכן יש לאסור שניהם יע״ש שהאריך לצדד להיתר מ״מ סיים שכל זה כ״ל להלכה ולא למעשה יע״ש ול״נ דאין להחמיר אפי׳ למעשה כיון דבאמת הקדירות שניהם מותרין דהוה סד״ר עש״ך סק״ד וה׳ ונהי דמחמירין בשני קדרות של היתר מטעם שע״כ נפל איסור לאחד מהם ולא משגיחין במה דהוה ספק דרבנן כיון דע״כ אחד מהם נאסר ואמרינן בכ״א מאי חזית אבן כיון שיש בקדירה אחת שום רעותא תולין בה הקלקלה ככ״ל שוב מצאת בכליל תפארת שם מבני ברק נר״ו שמביא ג״כ בשם הישועת יעקב שהסביר הדבר כמ״ש אלא שאני הוספתי קצת יותר וכתב ג״כ שהכריע לדינא כדברי התפארת יוסף ואין ספר ישועת יעקב ת״י ואיני יודע הכרע להלכה ולמעשה או דוקא להלכה ולמעשה כמ״ש התפ״י לכן נ״ל דבהפ״מ יש לסמוך ולהתיר ובפרט שיש לנו תנא רבה דמסייא לן הגאון בעל שערי משפט שכתב ג״כ דיש להתיר בכה״ג ומביאו ג״כ הה״י וגם התפ״י כ׳ דלהלכה יש להתיר לכן כדאי הגאון בעל שעה״מ בהפ״מ לסמוך עליו אף למעשה ומה״ט נ״ל ג״כ אפ׳ היכי דהקדירה אחת היא רק ספק איסור ג״כ יש להקל לתלות בה מטעם שכתבתי לעיל כיון דהקדירה יש בה שום רעותא תולין בה הקלקלה ול״ש בה מאי חזית אמנם הגאון מהרש״ק בספרו טו״ט מה״ת סימן ר״כ החמיר בכה״ג דאין תולין בספק איסור לכן צ״ע להקל בכה״ג בספק איסור אבן בדין הראשון בדשיל״מ לכאורה יש להקל דהוה כודאי איסור ועדיין צ״ע

בכ״ז

שם עכ״פ מהראוי לצרף דעתם וראיתי שגם הוא ז״ל הרגיש שם בזה בתחלת תשו׳ אלא שדחה זה ולא ראה שכבר קדמוהו האחרונים ועכ״פ ראוי לצרף (אכן מה שדחה שם דאין זה ספק שמא לא נגעו זב״ז דהדרך לנגוע זב״ז בזה יפה כתב וכ״כ לעיל שם בשם הטו״ע והשו״מ) ויש שם בנידון השאלה כמה צרופי צדדי היתר ולא ידעתי למה היה מיגע הוא למצא צדדי היתר בדרך דחוק ורחוק כמובן למעיין שם דבודאי יש להקל בזה ואין להאריך ועיין עוד בהגה מבהמ״ח כתב שם בשם תשו׳ ב״א שדעתו להחמיר דלא כהפמ״ג ומ״מ כתב דהמורה להקל כהפמ״ג לא מהדרינן עובדא אולם הג׳ בד״ק החזיק מאד בדעת הפמ״ג להקל יע״ש ועוד יש לצרף להתיר שם כיון דנודע קודם הבישול וי״ל דבטל ברוב אף דהיה שם אחר מליחה עיין בפ״ת לעיל סימן ק״ט סק״ד בשם תשו׳ חב״י בשם זקינו אף שהפ״ת תמה עליו והשכים ג״כ בתשו׳ ב״ש בתשו׳ שם סימן קל״ד וכן כתבתי גם בשם שו״ת טו״ע דאחר מליחה דינו כלאחר הבישול עכ״פ מהראוי לצרף דעתו לכל הנך צרופי צדדי היתר שנתבאר למעלה :

ועיין בט״ב חי״ד סימן ל״ג ובשו״ת מים חיים חי״ד סימן כ״א תמצא דיש להקל בכה״ג במליחה ואני בורח כאן מן האריכות והן אמת דדברי המ״ח שם תמוהין כאשר תמה עליו ח״ז הרב המובהק מו״ה יעקב עזריאל ז״ל בגליון הספר שם ועכ״פ יש כאן צדדים דיש לסמוך בזה על הפמ״ג והלב״ש אף לפ״ד ולמה היה צריך ליגע למצא היתר בדרך דחיק ורחיק ודוק בכ״ז כי קצרתי כאן ובמקומות אחרים האריכתי בכל פרט ופרט מצדדי היתר שכתבתי וכאן אקצר ועיין בתשו׳ ב״ש שם שדעתו שיש ללקט החתיכות שומן לפ״ע שומן מאווזא אחת ולמוכרה אף דכבר נחתכו לחתיכות קטנות וקשה לומר דנזדמן כל החתיכות מאווזא הטרפה יע״ש שביאר טעמו :

ועיין בפמ״ג לעיל סימן ל״ט במ״ז סק״א שכתב בשם תשו׳ הב״ח סימן קכ״ז דאם נמצא מכה ישנה בכלפות שנסרכה הריאה אף קודם ג״י החלב אסור והכלים אין לאסור קודם ג״י דנטל״פ מדרבנן והוא ז״ל חולק עליו בהיתר הכלים כיון דהספק הוא בדאורייתא רק מצד אחר בא לו שהוא מדרבנן אין להתיר כמ״ש המהרי״ל ח״ג סימן ק״ו יע״ש ועיין בספר חמודי דניאל הלכות כלי ראשון אות ד׳ דף כ׳ ע״א וע״ב וע״ג שהאריך בזה וכתב קצת ליישב דעת הב״ח ולדינא העלה דאם נשתמשו מן החלב כמו ד׳ וה׳ שבועות מקודם דלפי אומדן דעתינו יכול להתהוות מכה כזה בתוך אותו הזמן יש להכשיר אפי׳ החלב דמקודם כיון דלא נזכר בש״ס ובפוסקים ראשונים ואחרונים סברא זו של הב״ח דבמכה ישנה יש להטריף אף קודם ג״י ואדרבה מדסתמו משמע דאין חילוק אכן בתוך ד׳ וה׳ שבועות שלפי אומדן דעתינו בודאי היתה טרפה דהחלב בודאי אסור והכלים אחר מעל״ע דינם כך דכל כלי שאין בה שום צד להקל כגון היכי שבישלו חלב בקדרה דליכא שום צד להקל יש לאסור אפי׳ אחר מעל״ע דדברי הב״ח מגומגמים במה שהתיר הכלים לאחר מעל״ע אכן בכלים שיש צד להקל כגון בכ״ש וכה״ג שיש איזה צד להקל לאיזה פוסק יש להקל כאן יע״ש ובאמת צ״ע דלכאורה עיקר הגמגום מה שגמגם הפמ״ג דאין להתיר הכלים מצד סד״ר כיון דע״י גלגול הוא דרבנן הא הוא ז״ל כתב להקל בזה היכי דנודע אחר מעל״ע כמבואר לעיל וכ״ד הפמ״ג בעצמו (כמ״ש הפ״ת ג״כ בשמו) לעיל בדיני ס״ס אות א׳ ועיין בחמו״ד מה שמגמגם ע״ד הב״ח מטעם אחר יע״ש לכן צ״ע בזה ולדינא יפה כ׳ החמו״ד דהיכי דיש עוד איזה צד להקל בודאי יש להקל לענין הכלים וצ״ע בזה והאכמ״ל :

דין כ׳ וכ״ז שאין לו חזקת איסור כו׳. ועפ״ת ועיין בנו״ב הי״ד סימן נ״ג שנעלם ממנו דברי הש״ך כאן ומדייק מדברי הש״ך לקמן אות כ״ז שכתב דבס״ס במקום חזקה ל״מ באיסור דאורייתא וא״כ ה״ה בסד״ר דכך הוא ספק אחד בדרבנן כמו בס״ס בדאורייתא יע״ש ובאמת נעלם ממנו דברי הש״ך כאן שכתב בהדי׳ כן וגם מש״ש וכ״מ מדברי הט״ז בסימן ס״ט ס״ק כ״ד דבחזקת איסור ל״א כד״ר להקל ובאמת המעיין שם בט״ז יראה דאין הכרע כ״כ וע״ש בפמ״ג ובתשו׳ האריכתי בזה וגם שאר דברי הנו״ב צ״ע כמש״ש בתשובה ועמש״ל סימן ק״ב סק״ה וגם מה שתופס שם בפשיטות דתקנת עזרא לא הוה כ״א מדרבנן ובאמת אין זה פשיטות כ״כ ועי״ל בדיני ס״ס אות ל״ה ובתשובה כתבתי מענין זה בארוך ועכ״פ משמע דדעת הנו״ב נוטה דסד״ר ל״מ במקום חזקה כדעת הש״ך כאן וכ״מ מהרבה אחרונים שתפסו בפשיטות כן ועיין בשו״ת טו״ע מה״ג סימן רמ״ז אות ד׳ שנראה שהוא ז״ל לא רצה להכריע בזה מאחר שהרמב״ם פסק לקולא בה׳ מקומות כמ״ש הפר״ח אין בידינו להכריע נגד ההרים הגדולים והוא מחלוקת ישנה ועיין לקמן סימן ק״א סק״כ מש״ב בשמי אכן מדברי אחרונים מבואר שתפסו בפשיטות להחמיר בזה וא״כ בודאי אין להקל ועמש״ל סימן קנ״ח סק״י :

דין כ״ז דבר שיש לו חזקת איסור אע״פ שיש בו ס״ס גמור ה״ז אסור כו׳. ועיין בשו״ת רבינו חיים כהן חי״ד סימן למ״ד וחאה״ע סימן מ״ב שדעתו להתיר בס״ס אפי׳ היכי דאתחזק איסורא כדעת הפר״ח וכן מליצו בתשובות הרבה שהתירו עגונות הרבה ע״פ ס״ס ואין לך אתחזק איסורא יותר מא״א ומכ״ש היכי דאיכא תלתא ספיקא בודאי יש להתיר כדעת הש״ך דמיקל בג׳ ספיקות דלא כט״ז יע״ש ועיין בהגהות יד שאול בדיני ס״ס אות ל״ב מ״ש להגדיק דעת הט״ז דבענוגה בודאי לא מועיל אפי׳ הרבה ספיקות אף לפ״ד הש״ך דדוקא בשחיטה כיון דהספק ע״י התערובות שמא לא

במידי דרבנן דאין להחמיר כלל בספיקא וזהו שכתב בדאורייתא ולא כתב דמדאורייתא יע"ש :

אות טז **אם** יש כאן ס"ס. עפ"ת מ"ש בשם השעה"מ שהביא ראיה ברורה לזה מש"ס פ"ק דפסחים ועי' בהגהות יד שאול מ"ש לדחות ראי' זו ע"ש :

אות יט **אין** אומרים ספק דרבנן. עפ"ת ועי' בשו"ת טו"ט מה"ג סימן ר"ט שהניח בצ"ע זה ממשנה מסכת תרומות פ"ג מ"א דמוכח שם דאף שמד"א בא שהוא דרבנן ואפ"ה ספיקו לקולא יע"ש :

ומ"ש הפ"ת בשם אחרונים להתיר בבישול ספק טרפה ולא נודע עד אחר מעל"ע יע"ש - ועי' בשו"ת שם ארי' סימן ס"ח שפקפק מאד ע"ז וחוכך להחמיר בזה דנהי בכך שנעשה דרבנן מ"מ אכתי איכא הך גזירה שגזרו בכלי שאב"י אטו ב"י והך גזירה להיכן אזדא ובפרט לפמ"ש אחרונים להחמיר גם בכלי שבשלו בה איסור דרבנן לאחר מעל"ע ואפי' בכ"ח דלית לה תקנה (עיין לקמן סימן קכ"ב בפ"ת ובמש"ש בזה) משום גזירה דגזרו באב"י אטו ב"י ולא מחלקינן כלל ולמה ניקל כאן ובפרט מה שהוסיף עוד הלב"ש להקל בספק טרפה ויש מי שמתיר או דסובר דהינו רק דרבנן אף דבש"ע הכריע כהאוסרין מ"מ מועיל דעה זאת להקל בכלים לאחר מעל"ע והביא ראי' מדברי הרמ"א לעיל סימן ס"ו ס"ד ובאמת אינו ראי' משם כו' וסיים כללו של דבר לדעתי קשה להקל בכלי שאב"י יותר מב"י ומי יכול לחלק להקל נגד גזרתם וידעתי שכבר פשטה הוראה ע"פ דברי אחרונים הנ"ל להורות היתר בכל כה"ג ולדידי הדבר צ"ע בזה וע"ש עוד שכתב קצת לקיים הדין דאחרונים שכתבו להקל יע"ש וע"ש בסימן ס"ט אמנם משמעות דבריו שכתב רק ליישב המנהג שכתב נתפשט ע"פ דברי אחרונים והוא ז"ל בעצמו חוכך להחמיר בזה כמבואר עוד מתשו' סימן ס"ט ועמש"ל סימן פ"א ס"ה בשמו :

ועיין בשו"ת טו"ט מה"ת סימן קמ"א שהשיג על הלב"ש דמתיר הכלים אף בנודע כשהוא ב"י היכי דיש דעה להקל ומביא ראי' מדברי הרמ"א לעיל סימן ס"ו דאין ראי' משם דהרמ"א איירי מגוף האיסור שנתערב אז דינו להקל משא"כ הכא דאין מקום להקל בגוף האיסור א"כ גם בכלים אין להקל דהכלים בתר איסור גרירא (עיין בשו"ת בית שלמה סימן כ"ט) כיון דא"א דנין על הכלים רק על גוף האיסור והאיסור אסור מדינא לכן גם הכלים כמותן וכיון דהלב"ש רוצה לחדש דין חדש עליו הראי' ואף דהלב"ש אינו מיקל רק באיסור דרבנן ויש דעה להקל ולא באיסור דאורייתא ואף לדברי הלב"ש היינו דוקא היכי דלא הורה בו המורה לאיסור ותחלה נעשה מעשה זו שנתבשל בכלים ואח"כ בא לשאול אז ס"ל כן אבל היכי דכבר הורה המורה לאסור על גוף הדבר וכבר קם דינא ונעשה כחתיכה דאסורא אם אח"כ בישלו בהכלים מודה הלב"ש דהכלים טרפה ואפי' היכי דטעה המורה היכי דלא טעה בדבר משנה דאין הדין חוזר כו' ומכ"ש אם הורה כהלכה כו' עכ"ד ע"ש שהאריך קצת בזה ודבריו קצת מגומגמים וצ"ע ובפרט מ"ש ליישב דעת הלב"ש דהלב"ש מיירי דוקא באיסור דרבנן ויש דעות להקל ולא באיסור דאורייתא ז"א דהמעיין בלב"ש יראה דמיירי גם באיסור דאורייתא וכבר השיגו בזה גם הרב בעל עמודי אש בקונטרס או"ה דף ע"ד ע"ב ע"ש ודבריו נכונים וכן הבין ג"כ בעל ש"א בדברי הלב"ש כמש"ל בשמו וגם החילוק הראשון אינו מובן כ"כ אכן על חלוקו הב' דדוקא היכי דלא הורה בו המורה לאיסור כו' לכאורה כונתו למ"ש הרעק"א בתשו' (שהביא ג"כ הפ"ת) כיון דיש בשר עדיין לפנינו ואנו צריכים לדון על גוף הבשר לחומרא ממילא גם הכלים טרפה אמנם כתב שבתשו' כתב לסתור דבר זה ואין בידי תשו' רעק"א לעיין בו ועיין בפ"ת לעיל סימן ס"ט ס"ק כ"ד ובמש"ש ס"ק י"ג ועיין עוד בפ"ת לאה"ע סימן א' ס"ק י"ד וכבר הארכתי בזה בתשו' והבאתי ראי' לכאן ולכאן וכאן אני בורח מן האריכות (ועיין במגדים חדשים באה"ע שם) ולדינא צ"ע בזה ובפרט באיסור דאורייתא אף דיש דעות להקל ובפרט שכבר כתבתי לעיל בשם הרב ש"א שמגמגם ג"כ בזה ובפרט היכי דנודע שיש עדיין הבשר אמנם באיסור דרבנן מי שמורה להקל דלא כהטו"ע אין מוחין כיון דיש לו על מה לסמוך וצ"ע עוד לעת הפנאי (אכן כעת מצאתי בספר חמו"ד דף ל"ו ע"ד סימן ק"ה שכתב ג"כ להקל בספק פלוגתא אף באיסור דאורייתא והביא ג"כ ראי' מדם ביצים יע"ש וצ"ע אם יש להקל כ"כ) :

ומ"ש הפ"ת בשם הפמ"ג דיש להקל בזה בהפ"מ כמו בס"א בגוף וספק השני בהערובות בלא נודע עד אחר שנתערב דמותר בהפ"מ יע"ש ועיין בשו"ת בית שלמה סימן קל"ה שהאריך להשיג בזה על הפמ"ג והלב"ש והעלה דאין להקל בסד"ר ע"י גלגול אף דלא נודע אחר מעל"ע. וגם הש"ך דמיקל בס"א בגוף וס"א ע"י תערובות בהפ"מ וס"מ אבל לא היקל מטעם סד"ר ע"י גלגול ועכ"פ מודה דאסור לאוכלם כולם כאחד יע"ש שהעלה דאין לסמוך על הפמ"ג ולב"ש רק בהפסד רב מאוד או בצירוף עוד סניפים יע"ש עוד מה שהאריך לענין ספק טרפה שנמלח השומן עם עוד שומן ויש רוב נגדה ודבריו שם צ"ע ולא ידענא למה לא הביא שם דעת השבו"י שמיקל לגמרי בספק טרפה שנמלחה ע"י קליפה ועמש"ל סימן ק"ה ס"ק ט"ו. והן אמת דמיירי שם שכבר נחתכו לחתיכות קטנות דא"א לקלוף מ"מ כיון דהוה שם חמשה אווזות בוודאי היה ס' נגד הקליפה עמש"ל סימן ק"ה ס"ק י"ב. ואף דיש חולקין על השבו"י עכ"פ ומהראוי לצרף דעתו וגם יש ללמד בשלים שלנו המנוקבים למטה בהרבה נקבים דאין לחוש לצירן וכמ"ש החכ"א הבאתי שם בסימן ק"ה אף שהגאונים הטו"ע והשו"מ השיגו עליו בזה וכמו שהבאתי

הפר"ח דס"ל דכאן הש"ך מודה כיון דבכוון נלקח משם למק"א וגם הבשר שכבר נמכר במקולין ג"כ אסור עפ"ד המחמירין במעשה דק"ק ווילנא (הובא בפ"ת סק"ד וע' בס"ק בא"ח"ז) והסכימו כן הבל"ש והחו"ד והוא ז"ל השיב לו דלענין הבשר שנשאר במקולין יפה הורה לאסור ע"פ טעמו כי אמנם על הבשר שכבר נמכר יש להתיר דמקרי פירש ממקום קביעות ואין ענין כלל לעובדא דק"ק ווילנא דשם הוה ידיעה מאיזה בהמה נמכר ע"כ תפסו הגדולים שפיר שא"ל שחלי שבהמה יהיה כשרה ותלי הבהמה טרפה משא"כ הכא דכ"א שלקח יודע מאיזה בהמה לקח א"כ שפיר י"ל על כ"א כל דפרוש מרובא פרוש וגם בלא"ה רבו המקילין עכ"פ על הפרוש וכתבו' הארכתי לספיא ידי המקילין לגמרי (ע"ל סימן ק"א סק"י מש"ש בשמו) ולפ"ז אפשר להתיר גם הנשאר במקולין אלא שכבר כתבתי דכ"ד שא"י מאיזה בהמה לקח כ"א אין ענין למחלוקת הנ"ל ע"כ הנשאר בקביעות אסור והנמכר מקודם מותר עכ"ד וע"ש מה שהעיר עוד בענין זה וכתבו' שלאחריה בסימן ק"פ האריך עוד בענין זה וע' בשו"ת טו"ע מה"ג סימן ר"ז שכתב ג"כ כעין סברא זו יע"ש וע' עוד בטו"ע שם סימן רס"ב בקצב שהיה לו בחנות ד' צלעות בשר כשר וצלע אחת בשר טרפה ושכח ומכר הכל בחזקת כשר ולא זכר מי שקנה הצלע הטרפה והורה מורה אחד להיתר כדין המבואר כאן דכל מה שלקחו קודם שנולד הספק מותר וחכם אחד חלק עליו כיון דהקצב ידע מזה שזה טרפה רק ששכח ומכר הכל בחזקת כשרה ומוכח מדברי החו"ד דאם פירש קודם שנולד הספק הכל אסור והוא ז"ל השיב דיפה הורה המורה להיתר מתרי טעמי כיון דהקצב שכח ומכר הכל בחזקת כשרה וסבר דהכל כשר הרי כבר נעשה התערובות מיד ומה בכך שאח"כ נזכר בשעה ששכח כבר נעשה התערובות ועוד דאפי' אם לא היה התערובות קודם ממ"נ אם מכיר הקצב למי מכר הטרפה יאמר עתה ואם אינו יודע עכ"פ כשהגיע ליד הקונים נעשה התערובות והרי כתבו הפוסקים דאפי' אחת בבית ואחת בעליה מצטרפין א"כ ביד הקונים נעשה התערובות קודם שנודע שאחת טרפה והוה כמו פירש קודם שנודע התערובות ומותר עכ"ד :

ג **מותר**. עפ"ת מ"ש מענין מעשה דק"ק ווילנא בקצב אחד ששחט בהמות כו' ע"ש וע' בשו"ת בית שלמה סימן ק"ע כתב דכמה השו' החזיקו בדעת הגאונים החמ"ת ומהר"ה להתיר הכל יע"ש עוד בסימן קע"ט (עי' בס"ק שלפני זה ולעיל סימן ק"א סק"י) וע' בשו"ת טו"ע מה"ג סימן ר"ז שרמז לחיבורו מי נדה שהביא ראיה לדעת האוסרין הכל ובחיבורו על ע"ז הביא ראיה לדעת המכריעין דמה שפירש מותר ומה שנשאר עדיין אסור יע"ש וע' בשו"ת שו"מ ח"ג סימן ב' :

ומ"ש הפ"ת בשם תשו' ח"ס דלא בעינן דוקא פירש שילא מן הבית אלא כל שפירש ממקומו כו' ע"ש וע' בשו"ת טו"ע שם סימן רע"ז שהביא השואל בשם ספר אחד (לא נתפרש שמו שם) דהיכי שפירש בתוכו בית ממקום למקום לא נחשב פירש כיון דהדרך לעשות כן והוא ז"ל פלפל בזה ודעתו ג"כ נוטה לזה דלא נחשב פירש בכה"ג יע"ש :

ד **ס"ן** הותרו כל האחרים. עפ"ת מ"ש בשם הפמ"א וע' בחו"ד בביאורים סק"י שהעלה דהיכי שנאבד אבר אחד ולא ניכר מאיזה בהמה מותרים האברים מכל הבהמות שהיא כעין אבר שנאבד ושאר כל האברים אסורין וכתבו' גאוני בתראי מבואר אפי' היכי דניכר הראש מאיזה בהמה הוא דמותר מ"מ יש לחלק דשם עכ"פ על הראשים יש לספק שמא אין בתערובות איסור משא"כ בקדירה דהוה ממש כאילו היה קיים החתיכה עצמה כיון דהטעם נשאר באותה החתיכה עצמה ומ"מ צ"ע להתיר בניכר עכ"ד ותמיה על הפמ"א שהעלים עין מתשו' גא"ב שכתב להתיר בכה"ג וגם יפלא קצת על החו"ד שהעלים עין מדברי הפמ"א וצ"ע וע' בשו"ת טו"ע מה"ג סימן רי"א מ"ש בזה :

ה **כשאוכל** הנשארות שתים שתים כו'. ע' בחו"ד בביאורים סקי"ג שהעלה דכל היכי דשרי לאכול שתים שתים אפילו אם נתבשלו יחד ג"כ שרי לאכול דלא כמו שמשמע מדברי המ"א בא"ח סימן תס"ז סק"ד דבכה"ג היכי דנתבשלו יחד אסורן לאכול ע"ש וע"ש בהגהות א"ב מ"ש קצת ליישב דברי המ"א וע"ש עוד בחו"ד מ"ש בענין היתרים המבוארים כאן כגון בנפלו ובשתי תערובות אי שייך ג"כ ביבש ביבש שנתערב שלא במינו בפחות מס' יע"ש :

ו **בהג"ה** אסור לאדם אחד. עבה"ט וע' בחו"ד בביאורים סקי"ד שהעלה דאם נפל רוב מהתערובת מותר לאדם אחד לאכול השאר יע"ש שהביא ראי' לזה מזבחים דף ע"ו ע"ב :

דיני ס"ס

אות יא **השני** ספיקות הם מס"א כו'. עיין בפמ"ג שנסתפק הא דס"ס מש"א אינו ס"ס אם הוה מה"ת או מדרבנן ע"ש ועיין בספר עמודי אש דף כ"ג ע"ג ועו"ד מה שהאריך בזה יע"ש :

אות טו **ודוקא** שנסבר הטעם כו'. עי' בשו"ת שואל ומשיב ח"ב סימן ל' ועמ"ך מ"ש בשם מ"ע דבדאורייתא אזלינן לחומרא כו' וע' בדגמ"ר שכתב דלפי זה לדעת הרמב"ם דספק מה"ת אינו אסור רק מדרבנן א"כ יש להקל בס"ס אף שאינו מתהפך יע"ש וע' בהגהות יד שאול שדחה דבריו דשנת הרמ"ע רק עכ"פ בדאורייתא אזלינן לחומרא ולדעת הרמב"ם עכ"פ מדרבנן יש להחמיר מבא"כ

נתבטל ואת"ל כדעת הש"ך דלמא הוה הטרפה אלל השני והוה ס"ס להקל ככ"ל ללמוד זכות על מנהגן עכ"ד ע"ש והנה לכאורה לא כתב הגאון ז"ל טעם האחרון להקל בב' וג' שוחטים רק לרווחא דמלתא כתב כן להשואל בעובדא דידיה דלפי טעמים הראשונים שכתב יש להקל גם בשוחט אחד וגם הטעם האחרון הוא מגומגם דהרי לפ"ד הש"ך ל"מ מה שהוא בב' קדרות כמ"ש הש"ך סקי"ב (הובא ג"כ בבה"ט) ואיך יכול לומר בספק השני את"ל כדעת הש"ך דהרי לפ"ד הש"ך דל"מ בב' קדרות א"כ לא מהני ג"כ מה שהוא בב' שוחטים מיהו אפשר ליישב בדוחק אך א"ל לזה דטעמים הראשונים מספיקים ליישב המנהג ובפרט הטעם הראשון שכתב הוא סברא ישרה מאד ומתוק לחיך כיון דמשליך בשביל זה אולי ימצא שם טרפה הוה זה כנודע ועיין בס"ק שאח"ז מש"ש בשמו ג"כ כעין סברא זו ועיין בשו"ת של רבינו הרב ז"ל סימן י"ח:

ומ"ש הפ"ת בשם תשו' חב"י דה"ה במליחה הדין כן אם לא נודע עד אחר מליחה כו' ל"מ ביטול וצריך ששים כו' ע"ש ועיין בשו"ת טו"ט שם סימן רל"א ועוד בכמה תשו' דדעתו ג"כ נוטה כן דהיכי דלא נודע עד אחר מליחה ל"מ ביטול ברוב וצריך ס"ס יע"ש ועיין בשו"ת מים חיים חי"ד סימן כ"א ודבריו שם קל"ע ואין להאריך ועי' בשו"ת בית שלמה סימן קל"ג שכתב ג"כ דדברי החב"י בשם זקינו תמוהים ודעתו ג"כ דלאחר מליחה דינו כלאחר הבישול וע"ש עוד בסי' קל"ה ועמש"ל בדיני ס"ס אות י"ט :

ז **בהג"ה** וי"א דאם נודע התערובות. עי' בשו"ת טו"ט מה"ג סימן רמ"ב שהעלה דאפילו לא נודע להם האיסור בבירור רק נודע להם שיש כאן שאלה מיחשב זה נודע דעיקר הטעם דבעינן נודע דכל שלא נודע לא נצרך להם הביטול והוה כהיתר בהיתר דלא בטיל (נע"ק בזה ע"ל ס"ס ל"ט סס"ו ובהג"ה ובש"ך. שם מיהו יש ליישב) ולא חל שם ביטול אבל כל שנודע להם שיש חשש שאלה א"כ אסור להם בלי שאלת חכם וע"י ביטול יהיה מותר וא"כ נצרך להם הביטול וכל דנצרך הביטול לאיזה דבר מהני הביטול יע"ש ועמש"ל בשמו בס"ק שלפני זה וע"ש עוד בסי' רל"א שהעלה דלא בעינן דוקא נודע לבעלים אלא אפילו לאחד מב"ב מהני דלא כהלב"ש ואפי' ידע מזה נכרי ג"כ לידד להקל דמיחשב ידיעה וע"ש עוד בסימן רל"ב ועי' בשו"ת בית שלמה סימן קכ"ח שנשאל ג"כ ע"ז איזה מקרי ידיעה אם דוקא היכי שסבר הורה המורה להתיר אז מתירים בנתבשלו אח"כ או אפי' היכי דרק נודע התערובות לבעלים אף שמסופקים בדין מקרי נודע והשיב דזה בעיא בירושלמי פ"ב דערלה מ"ג אם ידיעת ספק הוה ידיעה להתיר התערובות ואין לפניו כעת הירושלמי לראות אם נפשט הבעיא אבל מ"מ נראה דלא מקרי ידיעה אלא באם היה ספק על התערובות אם היה שם איסור כלל כההוא דירושלמי אבל אם יש ידיעה בתערובות רק שמסופק בהוראה מסתברא דמקרי ידיעה אבן לע"ע איני מחליט הדבר ולענין אם לא נודע לבעלים רק נודע לאיש אחר כתב דזה ג"כ בעיא בירושלמי הביא הר"ש שם אם ידיעת חבירו מקרי ידיעה וע"ש מה שהאריך קצת בזה ותמה על הלב"ש בח"ד. סל"ב שאשתמט מניה דברי הירושלמי וכתב בפשיטות דכל שלא נודע לבעלים אף אם נודע לאדם אחר לא מקרי ידיעה :

ט **ויי"א** דאם נודע כו'. עי' בפמ"ג במ"ז סק"ד שכ' ביבש ביבש ברובא במינו ונודע התערובות ונתבשל כך דבהפ"מ מותר ואח"כ הוכר איסור בקדירה מה דינו והביא בשם שו"ת חכ"ל סימן כ"א שדעת השואל להקל בכה"ג כיון שכבר התיר ודעת החכ"ל להחמיר בזה והוא ז"ל כתב דודאי אם הוכר האיסור ושהה אח"כ בקדרה ודאי דצריך ס' דהרי עתה פולט מאיסור בלא כי פליגי שהוכר מקודם או נלטנן ואח"כ הוכר מ"מ הואיל ונתבטל האיסור מקודם תו אין לאסור והא"ל אוסר מ"מ בהפ"מ כה"ג צ"ע לדינא עכ"ד. וע' בזכרון אברהם שכתב דהפמ"ג הכריע להקל ויפה הכריע ע"ש שהאריך בזה ול"ע כיון דהפמ"ג הניח בצ"ע ולא הכריע להקל מ"מ מרמיזת דבריו משמע קצת דדעתו נוטה להקל בהפ"מ כידוע למי שבקי בנועם לשונו :

סימן קי

א **ס"ה** קודם שנמצא הטרפה. עי' בכו"פ סקי"א דכל מה שלקחו קודם שפירש אף מה שלקחו באחרונה שרי דלא כשו"ת דרכי נועם שאוסר ב' אחרונים ול"ד לדלקמן ס"ו בהג"ה דשם אחרונים אסורים יע"ש וע' בפמ"ג בשפ"ד סק"ל ובחו"ד בבאורים סק"ה שהסכימו לדבריו וע' בשו"ת שו"מ ח"א סימן פ"ג מ"ש בזה ועמש"ל סימן ק"א סק"י :

ב **קודם** שנמצא הטרפה כו'. ע' בשו"ת בית שלמה סימן ק"ע שנשאל בעובדא שאירע ששחטו ששה בהמות בבית המטבחיים ותלו מכל בהמה הדקין על היתד כהו"א בפ"ע בכדי שיהיה ניכרים הדקין מכ"א מאיזה בהמה הם ואח"כ לקחו כל הששה בהמות משם על עגלה אחת והוליכו אותם אל המקולין ונתנו ד' בהמות בחנות אחד ושנים בהחנות השני' ואח"כ חזרו לבית המטבחיים וערבו כל הדקין ואח"כ מכרו להקונים בשר מבהמות הנ"ל עד שכבר נמכר מהם שני בהמות לגמרי ומהארבעה מכרו ג"כ אך נשאר מכל ארבעה בשר שלא נמכר ואח"כ נמצא טריפות בדקין של אחד ולא נודע מאיזה בהמה והורה השואל שהנשאר במקולין ודאי אסור ולא מקרי פירש במה שנלקח מבית המטבחים להמקולין הדא מכח דברי החו"ד סק"ה (דס"ל דלא מקרי פירש רק ממקום שנולד הספק יע"ש) שנית מכח דברי

הפר"ח

סימן קט

א **ס"א** חד בתרי בטיל. עפ"ת ועיין בזכרון אברהם שכתב דהעיקר כדעת האומרים דמדרבנן בעינן כפל בכל האיסורים גם באיסור דרבנן ומדאורייתא לא בעינן כפל ובזה יובן ליישב כמה קושיות שם בפר"ת עכ"ד :

ב **חד** בתרי בטיל. עי' בשו"ת טו"ט מה"ג סימן ר"י במעשה שנמצא ספק טרפה בדקין ונחת ואמרו שהספק הוא על ג' בהמות שנתערבו זב"ז הדקין כולם ועדיין ב' בהמות במקולין שמעט מכר מהם והכשיר החכם השואל מטעם דבטיל חד בתרי ולהפמ"ג והתו"ד והלב"ש אחד בבית ואחד בעלי' מלטרפין וה"נ מלטרפת גם הבהמה שכבר נמכרת וגם מטעם ספק אחד בגוף וספק אחד בתערובות מתיר הש"ך בהפ"מ בלא נודע בינתיים והרב אחד חלק ע"ז מטעם דהפמ"ג בסי' ק"י ס"ק ל"ז חולק על הכו"פ בשם שמ"ק וסובר דפרוש הוי היתר וא"כ הבהמה הנמכרת הוה היתר ונשארו רק הב' והוה רק ס"ט חד בחד והוא ז"ל השיב דיפה הורה השואל להיתר והאריך בזה והשיג על הפמ"ג. והעלה דמה דפירש איננו ודאי היתר רק ספק רק דהתורה התירה הספק כהשמ"ק והכו"פ (עיין בשו"ת שו"מ ח"ג סי' ק"ד הובא קצת לקמן סי' ס"ב סק"ד) א"כ מלטרף ג"כ מה שנמכר ובטל ברוב וגם יש לצרף דעת הב"ח שהביא הש"ך בס"ק י"ב דאפי' בישלן בב' קדרות קודם שנודע ג"כ מותר. וא"כ ס"ל דביטול א"צ ידיעה א"כ גם הכא נתבטל קודם שפירש ואף דלא נודע עד אחר שפירש. וגם יש לצרף דעת התו"ד סימן ק"י דקודם שנולד הספק לא מיחשב פירש לכן יפה הורה הרב השואל להכשיר עכ"ד ע"ש :

ועיין בספר עמודי אש דף כ"ח ע"א מה שהביא שם בשם היד המלך פ"ב מה' שבת הלכה כ' דדעתו דפירש הוה ודאי גמור ואין בו ספק כלל והוא גר"ו כ' עליו דנעלם ממנו דברי הרא"ש בתוספותיו לב"מ דף ו' ע"ב שכתב דפירש הוה ספק רק דהתורה התירה יע"ש ולפלא עליו שלא הזכיר כלל דעת השמ"ק והאחרונים בזה ועיין עוד בשו"ת שו"מ ח"א סימן כ"ט שדעתו ג"כ כהשמ"ק יע"ש :

ג **בהגה** ויש מחמירין להשליך אחד כו'. עיין בשו"ת טו"ט מה"ג סי' רל"ח דמבואר מדבריו בספק איסור אין להחמיר להשליך אחד אבל מ"מ יש להחמיר שלא לבשלן ביחד דבזה אין חילוק בין ספק איסור לוודאי איסור דכל היכי דאיכא לברורי לא סמכינן ארובא א"כ בשלמא היכי דבישל כ"א בפ"ע נוכל לומר דזה היתרא הוא אבל אם בישלם ביחד הוה וודאי ספק איסור עכ"ד ודבריו צ"ע דלכאורה יש ללמד גם בזה להקל :

ד **אבל** שלא במינו כו'. עמש"ל סימן ס"ט סי"ד די"ל דזה דוקא בחתיכה חיה אבל בחתיכה מבושלת של איסור שנתערבה אפי' בשא"מ י"ל דסגי ברוב דבזה אין שייך לומר דאם יבשלם יתן טעם כיון דכבר נתבשלה יע"ש שהגהתי הדבר בצ"ע :

ה **שלא** במינו. עבה"ט בשם ש"ך במ"ש או שיש כאן ב' או ג' מינים ונודע שאחד מהן איסור ע"ש (ועיין בדגמ"ר שכתב דלדעת הב"ח והאחרונים בפירוש דברי הטור שהביא הש"ך בסימן ק"י ס"ס קי"ד מקרי זה קבוע וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי ולא בטיל עכ"ד. ועיין בס"ע של רבינו הרב ז"ל שהגיה ג"כ דברי הש"ך בצ"ע וכתב דאין להקל בזה גם ביבש בלח כיון דאינו נתערב יפה והתערובות ניכר אף שהאיסור אינו ניכר מ"מ האיסור אינו מתערב יפה והאיסור מופרש ומובדל יע"ש :

ו **מותר** להרבות. עבה"ט מ"ש והש"ך חולק ע"ז כו' אלא כשבשלן אחר שנודע אבל לא קודם שנודע כו' ועפ"ת ועיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן רל"ו שנשאל מחכם אחד אודות מה שנוהגין השוחטים שלוקחים רגל אחד מכל אווזא בשעת ששחט ומנהגם להשליך אחד ולבשל הנותרי' וכאשר נתודע להם אח"כ טרפה באווזות אין שובין אלא כלל על הכלים והחכם השואל תמה ע"ז דהא דמהני בנפל אחד מהם (לקמן סימן ק"י ס"ז) הוא משום דאזיל ההיתר בדבר השיב וחזר לדין תורה שנתבטל ברוב וא"כ לפמ"ש הש"ך דקודם שנודע התערובות אין לו ביטול מה"ת ומה"ט כתב הנו"ב (הובא ג"כ בפ"ת) דאם נמלח עם אחרים קודם שנודע התערובות נאסרו אחרים וא"כ בכה"ג שנתבשלו קודם שנודע התערובות נאסרה הקדרה וכלי סעודה והוא ז"ל השיב דמה שכתב בלשונו דבר חשוב ז"א דלא בשביל זה הם משליכין אחד דאם בשביל דבר חשוב הרי הוי בעינן שיהיה נופל מאליו ולא שיפיל אדם בידים רק האמת דרגלים של אווזא שלא נחתכו עדיין מעורן אינו דבר חשוב כמבואר לעיל סימן ק"א רק הטעם שמשליכין היא מפני מה שמבואר ברמ"א כאן ביבש ביבש שנתערב דנוהגין להשליך אחד להומרא מיהו לו יהיה כן יפה העיר השואל דל"ש כאן לומר דיבש ביבש בטל ברוב כיון דהיה קודם שנודע התערובות ואחר שנודע התערובות כבר נתבשלו (נ"ד נתבשלו אלא אפי' נמלחו כבר ג"כ ל"מ ביטול לפ"ד הנו"ב שזכר תחלה וכ"כ הוא ז"ל בעצמו כן בכמה תשובות אעתיק דבריו בסמוך) אך נלמד זכות על מנהגן י"ל דהש"ך לא איירי רק בנידון דשם דקודם שנודע לא עלה ע"ד שום אדם אולי יהיה בזה טרפה אבל הכא דמשליכין במתכוין אולי יהיה נמצא טרפה יתבטל וקודם ידיעת הטרפה עלה ע"ד אולי נמצא טרפה יתבטל הוה זה כידוע וגם י"ל כיון דמצוי שם טרפה בכמה כשרות הוה זה כידיעה ודאי והנה ודאי יש שם ב' או ג' שוחטים אם נתערבו הרגלים יחד ולא נודע באיזה חלק הוה רגל הטרפה אי אגל שוחט זה אי זה א"כ הוה כעין ס"ס שמא כדעת הסוברים דאף בלא נודע נתבטל

סימן ק"ז

א **ס"א** בהג"ה ואם לא עשה כן. עפ"ת ועיין בחו"ד שהשיג על הש"ך והעלה דגם ע"י כבוש ומליחה ג"כ אינו אסור אלא מדרבנן ע"ש שהביא ראי' לזה ועיין בספר עמודי אש דף ע"א ע"ד ודף ע"ב שהשיג על החו"ד ודוחה ראיותיו והביא דהחו"ד בעצמו בספרו נחלת יעקב בחולין דף ק"ב כתב דע"י בישול הוה דאורייתא ונראה שחזר בו ממ"ש בחו"ד ע"ש באריכות. אכן בהגהות יד שאול לעיל סי' נ"ב דעתו דציר דגים אינו רק דרבנן אף בבישול דלא כהש"ך כמ"ש המג"י והנו"ב יע"ש :

ב **שמא** הטרפה נשאר לבסוף כו'. עיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן רכ"ב בקדרה של תנור בית החורף שושאבין ממנו מים חמין ושאבו ממנו מים ונמצא בו צפרדע והנה בעת נטילת המים עתה היה ס' נגד הצפרדע אך היה החשש כיון דשואבין ממנו מים בכל פעם אולי היה בו צפרדע מאתמול ונשאר בו רק מעט מים ונאסרו המים דחנ"נ והוא ז"ל העלה להיתר בזה כיון דחנ"נ בשאר איסורים אינו רק דרבנן א"כ הוה ספק דרבנן דיש להקל וגם בלא נודע דעת הטו"ז והרמ"א בסימן צ"ט דבלא נודע לא נ"נ ונהי דהש"ך חולק מ"מ מידי ספיקא לא נפקא וי"ל דהוה ס"ס שמא לא היה שם צפרדע כשהיה בו מעט מים ואת"ל דהיה שם דלמא בלא נודע לא נ"נ וגם יש סברא לומר דלמא כשנתמעטו המים כבר נצטנן המים דכן הדרך כי לעתותי ערב נתמעטו המים וגם התנור נצטנן ע"ש עוד שכתב עוד צד היתר ולפע"ד בלא"ה יש צד היתר דאפשר דהצפרדע הוה נטל"פ ומותר אפי' בלא ששים ועיין לעיל סימן ק"ד. ובאמת הוא ז"ל לשיטתיה אזיל לעיל סי' קנ"ד גבי דג שבלע צפרדע ואסר שם מטעם כבוש ולא רצה להתיר מטעם נטל"פ והבאתי קצת דבריו לעיל סימן ק"ה סק"א אך מבואר שם ג"כ מדבריו דרק מצד ספק אסר דגם ספק נטל"פ אסור כיון דהוה איסור דאורייתא יע"ש. וא"כ הכא דהוה רק כד"ר דחנ"נ בשאר איסורים הוא רק דרבנן א"כ יש לצדד להקל אפי' היכי דנתודע שהיה הצפרדע במים בעת שלא היה ס' כיון דכעת יש ס' יש להקל בצירוף הטעמים שכתב הגאון ז"ל ויש להאריך ואכמ"ל ותמיה על הגאון ז"ל שלא דבר כלל מזה אם הצפרדע הוה נטל"פ וצ"ע בזה לדינא :

ג **ס"ב** בהג"ה וכן המנהג פשוט כו'. עיין בתשו' מהר"ש אלדוואי סימן ע"ט ומביאו ג"כ בקצרה בד"מ יע"ש :

סימן קח

א **ס"א** אין צולין כו'. הנה זה פשוט דהא דאסרינן מחמת ריחא הוא דוקא באיסור מצד עצמו אבל באיסור בלוע אינו אוסר דלא עדיף מנוגעין זב"ז בצלי. דאינו אוסר דאינו הולך מחתיכה לחתיכה בלא רוטב כדלעיל סימן ק"ה ס"ז. ועיין בט"ז סק"ו ובש"ך סקי"ג ובפמ"ג במ"ז סק"א. אכן בזה יש להסתפק היכי דהבלוע שמן דהולך מחתיכה לחתיכה בלא רוטב א"כ אפשר דגם בריחא אוסר או אפשר דריחא קיל מגלוי בנוגעין ועיין בהג"ה לקמן בסעיף זה ובש"ך ובט"ז שם שכתבו דלהכי מצטרף כל מה שבתנור אף דאין בלוע הולך בלא רוטב מ"מ בריחא דקיל יש להקל בהפ"מ יע"ש בפמ"ג שכתב דהיכי דהבלוע שמן אף באין הפ"מ מצטרף כל מה שבתנור וי"ל דזה דוקא לקולא אבל לחומרא י"ל דהבלוע שמן אינו הולך כיון דבריחא יש להקל כיון דבלא"ה יש מקילין בריחא ובתשובה הארכתי בזה וכאן אני בורח מן האריכות. וכעת מצאתי בעצ"ל שכתב ג"כ להסתפק בזה היכי דהבלוע שמן או הולך בריחא יע"ש. שוב מצאתי בערוגת הבושם שכתב בפשיטות דבלוע שמן אוסר בריחא ולפע"ד צ"ע בזה :

ב **בהגה** אסור לאכלו בחלב. עבה"ט בשם ש"ך דהיינו בפת מועט אבל בפת מרובה אסור אפי' לבדו ע"ש ועיין בפר"ח ומג"י שחולקין על הש"ך דאפי' בפת מרובה אין להחמיר כ"כ בריחא לאסור הפת אפי' לבדו ומביאם הפמ"ג והוא ז"ל החזיק בדעת הש"ך דתחת המחבת חמיר טפי דבזה אמרינן ריחא מילתא הוא והוה כלש ממש בחלב ואסור אפי' לבדו יע"ש. ועיין בהגהות מהרש"ק שהגדיק דעת הפר"ח ומג"י כיון דאף איסור ממש דעת הרמ"א להקל בהפ"מ א"כ בודאי אין לגזור לאסור אפי' לבדו דלמא אתי למיכל בחלב כיון דבהפ"מ מותר ובמחכ"ת שגג בזה דבודאי תחת המחבת חמיר טפי ואסור אפי' בהפ"מ ולא ידענא היכן מצא זה ברמ"א להקל בזה בהפ"מ ואדרבה מפרש בהדי' להיפך דאסור בדיעבד ולא חילק כלל ומשמע דאפי' בהפ"מ אסור ובודאי לדקו דברי הפמ"ג דתחת המחבת גרע טפי וגרע מריחא בתנור דבזה אמרינן ריחא לאו מילתא הוא משא"כ תחת המחבת הוה כלש ממש. שוב מצאתי בעלי לבונה שהגיה נ"כ מתחלה דברי הש"ך בצ"ע ושוב כתב דיש ליישב דתחת המחבת גרע טפי כמש"ל וע"ש. ותמיה שלא הביא דברי הפמ"ג כדרכו שכ"כ בהדיא :

ג **אסור** לקנות. עבה"ט מ"ש לא חשבינן הקנייה לכתחלה כו'. עיין בספר עמודי אש דף ס"ז ע"ד ודף ס"ח ע"א מה שהוכיח מזה דמותר לקנות מהעכו"ם מה שנתבטל אצלו האיסור דזה מיירי דיעבד דלא כשו"ת רדב"ז ח"ג סימן תקמ"ז שכ' שזה מקרי לכתחלה יע"ש ופלא שלא הביא ג"כ ראי' מדלעיל סימן צ"ו ס"ד בהג"ה יע"ש. ועמש"ל סימן מ"ה סק"ד בגליון והדברים ארוכים ויתבאר אי"ה בספר הכללים :

נאסר אפי' ממאכל שיש בו איסור בלוע שמן מפני שהכלי קשה לבלוע ע"ש שהביא ראי' לזה . ועיין בערוגת הבושם ס"ק י"ב שהאריך להשיג עליו מדברי הט"ז ס"ק ט"ו (שהביא הפה"ע כאן) שכתב בהדיא שהכלי לא נאסר ממאכל שבלוע בו איסור שאינו מפעפע כו' . משמע דבדבר שמן שנבלע במאכל אוסר הכלי וגם שאר הראיות שהביא החו"ד דחה אותם יע"ש אכן בזה כתב להסתפק היכי דחתכו צנון בסכין של בשר שמן ואח"כ חתכו הצנון בסכין של חלב דהצנון נאסר דע"י דוחקא בלע מבב"ח כדאיתא לעיל סימן צ"ו מה דינו של הסכין של חלב די"ל דע"י דוחקא וד"ח בלע הסכין טעם בשר דבלוע שמן הולך מחתיכה לחתיכה בלא רוטב והאריך בזה והביא דברי הפמ"ג באו"ח סימן תמ"ז במ"ז ס"ק י"ג שכתב בזה דאין הסכין נאסר אך י"ל דהפמ"ג מיירי באיסור כחוש . ושוב הביא דברי הלב"ש בחידושי דינים שכתב להסתפק בזה וסיים דיש להורות להשהות הסכין שלא יהיה ב"י עכ"פ וכן אני מורה ובא רק בחתך צנון בסכין של איסור ואח"כ בסכין כשר בזה נשאר בצ"ע אם יש לאסור הסכין וע"ש עוד שהעלה דגרירה לא הוה דוחקא . לכן במלח טאלפין שגוררין בסכין דק דק שמעתי בשם הגאון מו' סענדיר ז"ל אבד"ק סאטאנוב שאין זה מקרי דוחקא דסכינא דדוחקא לא הוה רק בחותכי' בחתיכה ולא בכה"ג שמגררים דהיכא נעשה דק כקמח ונופל מהסכין וע"ש שהביא עוד ראי' לזה מ"מ נשאר קצת בצ"ע אם יש לסמוך ע"ז :

ועיין בשו"ת בית שלמה סימן קס"ח שכתב ג"כ דלא יפה עושים המורים שמתירים בפשיטות אם חתכו צנון בסכין של איסור או של בשר ואח"כ חותכין בסכין של חלב ומתירין הסכין מטעם שכתב הפמ"ג באו"ח סי' תמ"ז דגם דוחקא וד"ח אינו מוציא בלוע מאוכל כמו ברותח דאינו יוצא מחל"ח בלא רוטב דז"א דהא עכ"פ הבלוע יוצא בלא רוטב ועכ"פ נבלע מבשר שמן בתוך הסכין דהא בד"ח אף אב"י אוסר דהא אף הפמ"ג מודה דדוחקא אינו קל מרותח דללי רק למסופק אם עכ"פ אינו חמור ועכ"פ אינו קל ובשומן מפעפע אף בחם בלא רוטב וח"ו לסמוך ע"ז בדבר שלא נמצא בקדמונים ובחו"ד בעצמו סותר דבריו דבסימן צ"ו סק"ו לא משמע כן יע"ש באריכות ועמש"ל סימן קס"ב ס"ג בהג"ה :

טו **ס"ט** בהגה וי"א דכל מליחה אינה אוסרת רק כ"ק כו'. עי' בפמ"ג שהביא בשם השבו"י שמיקל בספק טרפה שנמלחה עם בשר כשרה להתיר ע"י קליפה אף בשמן ממש דיש לסמוך ע"ד הרא"ה דמיקל אף בשמן ע"י קליפה ויש בזה ס"ס שמא אינה טרפה ושמא הלכה כהרא"ה דדי בקליפה יע"ש . ועיין בנו"ב חי"ד סימן כ' שחולק על השבו"י והעלה דאין להקל וכן הסכים החו"ד בבאורים סק"ז . ועיין בשו"ת טו"ע מה"ת בהשמטות סימן ג' ובספרו בפנים סימן ר"י . ועוד בכמה תשובות שהסכים ג"כ דאין להקל בזה דהעיקר כהנו"ב והחו"ד (אכן מש"כ דגם השבו"י והפמ"ג מודים בשמן ממש כבר כתבתי לעיל סקי"ב דז"א יע"ש) ועיין עוד בספרו שו"ת טו"ע מה"ג סימן רי"ט שהאריך ג"כ בזה והעלה דאין לסמוך על השבו"י והפמ"ג להקל בס"ט במליחה וע"ש שהעלה ג"כ דאין לסמוך על מה שכתבו המקילין להתיר שמא לא נגעו זב"ז ז"א דהדרך כשמולחים לקרב החתיכות זה אצל זה וגם אין לסמוך עמ"ש התב"א דבכלים המנוקבים אין לחוש לפליטת ציר (עיין לעיל בתשו' קמ"ה הבאתי קצת דבריו לעיל סימן ע"א סק"א ולכאורה סותר א"ע . אך באמת גם שם לא כתב להתיר מטעם זה לחוד רק מחמת כמה צדדי היתר כמש"ש) וגם בשלמא לענין ציר דם מהני הנקבים דלמטה מכח דטבע הדם רק לפלוט למטה ולא למעלה משא"כ ציר טרפה נמשך גם לצדדים וגם הדרך בזמנינו כשמולחין הרבה ביחד מניחין זעג"ז אף אם על רגע מועט נמי בזמה"ז אין חילוק בין זמן הרבה לזמן מועט לכן יש להטריף יע"ש :

ועיין בשו"ת שו"מ ח"ב סימן נ"ב שהעלה ג"כ שלא להקל בספק טרפה שנמלחה עם בשר כשר וכתב ג"כ דאין לצדד להיתר שמא לא נגעו זב"ז דהדרך כשמולחין נוגעין זב"ז ואין זה ספק כלל וגם אין לסמוך עמ"ש התב"א להקל בכלים המנוקבים כמש"ל וע"ש באריכות קצת ועמש"ל בדיני ס"ס אות י"ט בשם שו"ת בית שלמה שדעתו ג"כ כמ"ש הגאונים השו"מ והטו"ע וע"ש במש"ש :

טז **ס"ד** מלח הבלוע מדם. עיין בס"ס ערה"ב בקונטרס התשו' סי' ע"ו מה שהאריך מענין הצוקר בהזאוואדען שבמקצת הזאוואדען מערבין בצוקער הרבה דם עד שאין ס' נגד הדם. גם מערבין קצת חלב והאריך הרבה בזה וסיים שקשה לו למצוא היתר בזה ע"ש בסוף הספר מה שנתוכח שם עם הגאון המנוח מהרש"ק ז"ל שמלמד זכות על המנהג ועיין בשו"ת טו"ע מה"ת סימן רכ"ה ועיין עוד בספרו שו"ת שם אהי' מסי' י"ט עד סימן כ"ג מה שנתוכח עם הגאון מהרי"ש ז"ל מלבוב בזה . ועוד בכמה תשו' מה שהאריך בזה וע"ש עוד שהעיר לענין חשש ביטול עכו"ם לענין הצוקר וכתב שם שהחשש מהחלב והדם כבר נתבטל כי אין משימין עוד בהצוקער ויובא לקמן סימן קי"ג סעק"א בקצרה :

סימן ק"ו

א **ס"א** החתיכה עצמה כו'. עפ"ת מ"ש בשם הנו"ב דע"י מליחה יש להקל באפשר לסוחטו כו' ע"ש ועיין בערה"ב שהאריך להשיג על הנו"ב בזה יע"ש :

(ועמש"ל בדיני ס"ס אות י"ט) ולפע"ד צ"ע להתיר לבשל לכתחלה בשר בקדרה זו דאף דהוה סד"ר לאחר מעל"ע מ"מ אין לעשות ספק דרבנן לכתחלה עיין במג"י בכללי ס"ס אות ד' וה' (ועיין במ"א סימן יוד סקי"א ויש להאריך בזה ואין כאן מקומו) ובאמת בכה"ג יש להסתפק ג"כ אי מותר לבשל לכתחלה בשר חיה ועוף בקדרה שיש להסתפק שמא בשלו בה חלב תוך מעל"ע או אפי' בשר בהמה היכי דיש ספק שמא קודם מעל"ע בישלו בה חלב ובודאי יש להחמיר בזה דאין לעשות ספק דרבנן לכתחלה וה"נ יש להחמיר בנידן שכתב החמו"ד ובלא"ה כיון דיכול להשתמש בהיתר בחלב יש להחמיר בזה ועיין לעיל סימן צ"ד ס"ה ובט"ז ובש"ך שם והכמ"ל :

ומ"ש הפ"ת בשם הכו"פ דדוקא בספק שיש כאן ב' חתיכות כו' ע"ש ועיין בחכ"א שער או"ה אות ד' שהחזיק ג"כ דברי הכו"פ וכתב שם דעת רוב פוסקים ועיין בפמ"ג ובעצ"ל מה שהאריכו בזה :

ט **שיתננו** על האור וירתיח. עיין בספר עמודי אש דף ע"א ע"ד שחקר כמה זמן השיעור הזה והביא בשם תפארת ישראל בפסחים פ"ב ציון מ"ד כתב דכבוש בתוך חומץ וציר הוא ח"י מינוטען ובספר שלמי שמחה דף מ"ה הוכיח דהשיעור לא פחות משבעה מינוטען. ובספר בל"י בהקדמה כתב דהשיעור הוא כדי מיל והוא כהתפארת ישראל אולם בספר ויכוח מים חיים כתב דא"א בקיאין בשיעור שיתחיל להרתיח וצ"ע עכ"ד ע"ש :

י **ס"ב** שהיס"ב כו'. עפ"ת ועיין בספר עמודי אש דף נ"ח בקונטרס מועד ושבת אות יוד מה שהאריך בזה ודעתו נוטה להחמיר לשער היכי דכריסו של תינוק נכוה ולא בהיד סולדת בו והביא ג"כ דברי הבכ"ש מה שמחלק בין דאורייתא שצריך לשער בכריסו של תינוק ובין דרבנן דמשערין רק בהיס"ב והביא ג"כ דברי הפרישה באו"ח סימן ש"ח שצריך לשער בכריסו של תינוק דלא כמנהג מורי הוראות דמשערין רק בהיס"ב והאריך הרבה ונשאר בצ"ע :

יא **ס"ג** נפל איסור חם. עפ"ת מ"ש בשם חמו"ד דהיינו נאסר תיכף אם סלקו מיד כו'. ובאמת אין לסמוך ע"ז כלל וראי' מדברי הט"ז באו"ח סימן תנ"ב סק"ב. ומש"ע של הרב ז"ל שם ס"ד מ"ש בין אם ישהה הרבה ברותחין או יוציאנו מיד ע"ש וגם הפמ"ג בפתיחה לבב"ח כתב כן בפירוש אבל אסור הוא באכילה אם סלקוהו מיד כו' ולזה העירני חותני הרב המופלג מו"ה חיים עוזר מו"ל מבילאזיר ועיין עוד בהגהות נועם מגדים על הפמ"ג מהגאון מהרי"ש ז"ל שם שציין לעיין בריטב"א חולין דף ק"ח דכתב דאין בו איסור תורה. ועיין בפמ"ג סוף סימן צ"ב בשפ"ד שם שכתב נפל נר חלב על הכלי ושהה קצת כו' משמע דהיינו נאסר תיכף ואפשר מפני שהכלי קשה לבלוע עיין בחו"ד סימן זה ס"ק ט"ז בבאורים הבאתי דבריו לקמן ס"ז (או אפשר דכונתו דהיכי דלא שהה די בהגעלה מיהו צ"ע בזה) ועיין עוד בהגהות מהרש"ק על הפמ"ג לעיל סימן צ"ה סק"ט הבאתי דבריו לעיל סי' צ"ה ס"ב. ועיין עוד במ"א ובח"י סימן תנ"ד סק"ד ובש"ע של הרב ז"ל שם ס"ז מבואר ג"כ שם דאפי' היכי דסלקוהו תיכף נאסר מיד ואסור באכילה יע"ש והכמ"ל. ועיין עוד בשו"ת בית אפרים חי"ד סי' ל' מבואר ג"כ מדבריו דנאסר תיכף והובא ג"כ בפ"ת לעיל סי' צ"ח סק"ד ותמיה על הפ"ת שלא הרגיש בכ"ז ובודאי יש להחמיר אפי' היכי דסלקוהו תיכף :

יב **ס"ה** צריך נטילת מקום. עפ"ת שמחלק בין היכא דהנטילה הוא מדינא ובין היכי דהנטילה הוא לחומרא כו' ע"ש. ועיין בשו"ת טו"ט מה"ת בהשמטות סימן ג' מש"ש דברים תמוהים. ראשית מה שתמה על השואל דלא מצינו שום חילוק בין היכי דהנטילה היא מדינא כגון בכחוש ובין היכי דהנטילה הוא רק לחומרא דתמיד הנטילה בטלה ברוב אף היכי דמדינא צריך קליפה ולא ראה דברי הפמ"ג והשמן רוקח ועוד אחרונים שכתבו בהדיא לחלק בין היכי דהקליפה הוא מדינא כגון בכחוש אז בודאי צריך ס' נגד הנטילה אבל היכי דהנטילה הוא רק לחומרא כגון בשמן אז בודאי צריך ס' וכשר בלא ששים וזה מבואר כדברי השואל שם (ועיין לעיל סימן צ"א בש"ך סק"ח ובט"ז שם סק"ז) וגם מש"ש הטו"ט דגם השבו"י והפמ"ג שכתבו להקל בספק טריפה במליחה ע"י קליפה היא רק בדבר הנראה שמן אבל בשמן ממש גם הם מודים דצריך ס' ולא סגי בקליפה ודבריו תמוהין דהמעיין בשבו"י ופמ"ג יראה דמקילין בשמן ממש לסמוך ע"ד ראבי"ה דמיקל בשמן ממש בקליפה. ועיין עוד בנו"ב חי"ד סימן כ' ועמ"ש בסמוך ס"ז ס"ק ט"ו מזה. שוב מצאתי בספר עמודי אש דף ע"ב סוף ע"א שהשיג עליו בזה דאף בשמן ממש כתבו השבו"י והפמ"ג להקל כ"ק יע"ש :

יג **ס"ז** אלא מה שבלע ממקום אחר כו'. עיין בחו"ד לעיל סימן ע"ב סק"ב שכתב דהיכי דהאיסור בעין מונח על החתיכה נאסרין אף שאר חתיכות ול"ש בזה אין איסור בלוע יוצא מחתיכ' לחתיכה בלא רוטב כיון דהאיסור בעין ע"ש שהביא ראי' לזה וכ"כ עוד בסי' זה ס"ק ח"י: אכן בפמ"ג בשפ"ד סקי"ח. כתב בשם המ"ב בהדיא להיפך דאפי' דהאיסור בעין נוגע בחתיכ' אפ"ה אין שאר חתיכו' נאסרין דגם בזה שייך אין איסור בלוע הולך מחתיכה לחתיכה בלא רוטב אפי' היכי דלא סלקו להאיסור עכ"ד ע"ש ועיין בספר עמודי אש דף ע"א ע"ג אות ע"ו שהעלה ג"כ להלכה דאין חילוק דגם בבעין קי"ל דאינו יוצא מחתיכה לחתיכה בלא רוטב עכ"ד ע"ש. ועיין בשו"ת בית שלמה סי' ק"ס בהגה מבהמ"ח שם שהשיג ג"כ על החו"ד בזה יע"ש באריכות :

יד **בהג"ה** אבל כלי שבלע איסור כו'. עבה"ט ועיין בחו"ד בבאורים ס"ק ט"ז שהעלה דאין כלי נאסר

בחלב מעל"ע ע"ש שהביא ראי' ומ"מ בסוף דבריו סיים ואפשר שיש לומר כשנתנו חלב לתוך המים מתקררים ואינם נבלעים ול"ע עכ"ד ויש לפלפל בזה ואכמ"ל וע"ל סק"ד :

ב **עם** היתר כו'. עיין בחו"ד בבאורים סק"ב שהעלה להלכה דאם עמד חלב בכלי מעל"ע ואח"כ בשלו בכלי בשר דמותר דבהיתרא ל"ש כבוש יע"ש ועיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן רכ"ה שהאריך הרבה להשיג על החו"ד שבודאי גם בהיתרא שייך כבוש והעלה לדחות ראיות החו"ד והעלה דחלילה להקל בזה יע"ש (ועיין בשו"ת שו"מ ח"ג סי' ס' פלפול ארוך בזה אם בהיתרא שייך כבוש והאריך שם ליישב דעת הד"מ שהביא המ"א באו"ח סי' תמ"ז במ"ש דבהיתרא ל"ש כבוש. אמנם לדינא לא העלה בזה דבר ברור ונשאר בצ"ע ועיין עוד בשו"ת שם ארי' סימן כ"ט :

ג **מקרי** כבוש. עבה"ט מ"ש דהיכי דהכלי עמד מלא אינו נפגם אפי' לאחר מעל"ע כו'. ועיין בהגהות יד שאול מ"ש בזה. ולפע"ד שזה דעת מהרש"ל שהביא הש"ך לעיל סימן ק"ד ס"ק ט"ז ודוק. ואין ספר יש"ש כעת לפני לעיין בו :

ד **והרי** הוא כמבושל. עיין במנ"י כלל כ"ד אות ב' דאם תוך מעל"ע שפכו המים ונתנו מים אחרים אף שהיה מעל"ע בצירוף או יותר מ"מ בעינן מעל"ע בלי הפסק ובלא"ה לא הוה כבוש והביאו ג"כ הפמ"ג במ"ז סק"א וכתב ג"כ להקל בזה בהפ"מ וע"ש ועפ"ת לעיל ס"ק ל"ג ובמס"ש סקט"ו ועיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן רי"ד במעין שנפל לתוכו דבר טמא ונטבע שם במעין ונשהא שם יותר ממעל"ע ולא היה במים של המעין ס' נגד הדבר טמא וכמה ב"א שאבו מן המים ההם ובשלו בו תבשילין וגם אפו לחם מן המים והשיב להקל בזה כיון דבמעין ניתוסף בכל פעם מים חדשים ואפי' בכבוש בכלי אם הוסיפו תוך מעל"ע מים לוגים לא מקרי כבוש (צ"ע בזה) וא"כ בזה נמי כיון דבתוך מעל"ע באו מים חדשים מן המעין ובפרט ע"י שאיבה נתוסף בכל פעם מים חדשים אין לו דין כבוש כלל וזה היתר נכון עכ"ד ע"ש ולכאורה לפמ"ש בסימן ס"ט ס"ק י"ט בשם הט"א לכאורה גם הכא יש להחמיר כיון דלא היה רגע אחת בלי מים אך י"ל דוקא שם דמיירי לענין דבר הנכבש כגון לענין בשר שלא נמלח כיון שלא היה רגע אחת בלי מים הוה כמבושל. משא"כ הכא דמיירי לענין המים אם המים נאסרו כיון דבכל פעם באו מים חדשים א"כ לגבי המים בודאי לא הוה כבוש דהם לא נכבשו מעל"ע כיון דבכל פעם שואבין המים ישנים ובאו מים חדשים בזה אפשר דגם הרב בעל עמודי אש מודה בזה מיהו מדברי הט"ז משמע דבכל גונא לא הוה כבוש ובאמת י"ל כיון דבאו בכל פעם מים חדשים הרי הם מקררים ג"כ המים ישנים וגם הם מקררים הדבר הנכבש וצ"ע בזה ודוק ועי' לעיל סק"א :

ה **אבל** פחות מכן כו'. עיין בערוגת הבושם לעיל סימן ק"ג ס"ג סק"ט שכתב להעיר בדבר חדש לפי מה דאיתא בפסחים דף י"ב דלר"י אדם טועה בב' שעות ולר"מ ב' שעות וא"כ ה"נ יש להחמיר בפחות ממעל"ע קצת דניחוש שמא טעה וכבר יש מעל"ע וכן לענין כלים שאב"י אמאי סגיא במעל"ע מצומצם ניחוש שמא טעה ואין כאן מעל"ע שלם ובאמת המנהג שלנו אינו כן רק אנו מורים במעל"ע מצומצם בין להקל בין להחמיר והאריך וכתב דשוב מצא בפ"ת לעיל סי' ס"ט סי"ג (סקכ"ט) שמביא בשם נו"ב תנינא שהעיר לענין בשר ששהה ג"י בלא מליחה והוא ז"ל כתב דבאמת זה אינו קשה דבשר ששהה ג"י בלא מליחה הוא רק חומרת הגאונים ועוד דם במלחו הוא רק דרבנן (ובאמת כתב זה הפ"ת בעצמו שם) אבל מה שהקשיתי מקדירה שאב"י ומכבוש דבעינן מעל"ע מצומצם צ"ע עכ"ד ע"ש באריכות. ובאמת יש ליישב קצת כיון דבלא"ה בכבוש יש דעות דלא הוה כבוש רק אחר ג"י (ושיטת רש"י דלא הוה כבוש רק בחומץ וציר) וגם בקדרה ב"י ע"פ רוב גם בפחות ממע"ל קצת יש לינת לילה ויש דעות דלינת לילה פוגם. לכן יש לצרף דעתם ועיין בשו"ת שם ארי' סי' ס"ח ובשו"ת קנאת סופרים בהשמטות לשירי טהרה סימן מ"ט דף נ"ג ע"ד ועמש"ל סימן ל"ג ואכמ"ל :

ו **בהדחה** סגי. עיין בספר עמודי אש דף ע"א ע"ג וע"ד ועמש"ל סימן נ"א סק"ד :

ז **בהדחה** סגי. עפ"ת ועמש"ל סימן ל"ו סק"ב :

ח **וספק** כבוש כו'. עבה"ט ועפ"ת מ"ש בשם שו"ת מנחת עני דגם החו"ד מודה בספק כבוש בב"ח אף שנתבשל אח"כ יע"ש (ועמש"ל סימן פ"ז סק"א בשם הערוגת הבושם שהתיר ג"כ בספק כבוש בב"ח אף שנתבשל אח"כ ועיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן רמ"ז אות ד' שדעתו ג"כ נוטה להקל בספק כבוש בב"ח אף שנתבשל אח"כ יע"ש ועיין בשו"ת בית שלמה סימן ל"ט שכתב ג"כ לחדש דבספק כבוש יש להקל אף שנתבשל אח"כ. אכן כתב דכ"ז רק לפלפולא ולא למעשה יע"ש :

אכן בספר עמודי דניאל דף ל"ו ע"ד כתב ונראה דאם ספק אם נכבש חלב בקדרה של בשר אסור לבשל בו בשר דכשיבשל בו יהיה דאורייתא ומ"מ נראה דמותר להשהות הקדרה שלא יהיה ב"י ואח"כ מותר לבשל בו בשר דהא כשאב"י אינו אלא כד"ר אע"ג דכתב הפר"ח בכללי דיני ס"ס דאם בשלו ספק טרפה בקדרה לא מהני להשהות הקדרה מעל"ע כיון דמצד איסור עצמו הוא ספק דאורייתא ומצד אחר בא לו שהוא מדרבנן אבל כאן דמתחלה נמי לא היה אלא מדרבנן מותר להשהותה מעל"ע ולבשל בה בשר דלעולם לא היה כאן איסור דאורייתא וע"ש בכללי דיני ס"ס שכתוב דבב"ח יש להקל אפי' נתבשל בו ספק טרפה עכ"ל (ועמש"ל

ועמש"ל סק"א בשם הערה"ב משמע שם כדעת האמרי ברוך :

ה **נגד** האיסור הראשון. עפ"ת מ"ש בשם הלבו"ש דא"ל ס' נגד כל האיסור כו' ע"ש ועיין בשו"ת בית שלמה הא"ח סי' פ"ז ובהגה משמ"ה שם אות א' שכתב דהיכי דהתבשיל היה פחות מן היורה ויש בו חלק איסור משערין כפי כל האיסור ודלא כמ"ש הלב"ש בח"ד לה' תערובת סי' מ"ז רק כמ"ש החו"ד בסי' ק"ג והוא מילתא דסברא דמי גרע אם היה איסור לבד בהכלי דמשערין בכל האיסור כיון דלא ידעינן כמה בלע וא"כ מה מועיל בהם עוד היתר הלא דבלע גם את האיסור גם את ההיתר רק דהיכי דלא היה בכח הכלי לבלוע הכל או אמרינן לשער בהכלי לפ"ע בליעה משניהם וז"ב עכ"ד ועיין עוד בחו"ד בבאורי' סק"ו ובשו"ת כ"ש שם :

ו **ס"ד** בהגה בשר או חלב ביין כו'. עפ"ת מ"ש בשם תשו' נו"ב דהיינו חלב בעיני ובפמ"ג מבואר דהיינו חלב בקמץ ולפע"ד מלשון או"ה שמביא הט"ז בסק"ו כמ"ש כגון כף שאסורה מחלב ונפל ליין וע"ש בט"ז מ"ש דחלב פוגם ביין כמבואר שם לעיל מיניה וכ"כ רמ"א בסמוך מבואר דרמ"א מיירי בחלב בקמץ דהאו"ה מיירי בחלב בקמץ ועיין בפמ"ג וצ"ע ועיין בהגהות יד שאול שהסכים להנו"ב והשיג על הפמ"ג ועיין בהגהות א"ב ותמיה שהעלימו עין מדברי או"ה והט"ז שהבאתי דשם מיירי בהדיא בחלב בקמץ וצ"ע ועיין בחו"ד שכתב ג"כ כהנו"ב וצ"ע :

סימן קד

א **ס"ב** מידי יוש ויוש שומן בקדירה כו'. עפ"ת מ"ש מענין אי שייך פליטה בבע"ח ע"ש ועיין בהגהות יד שאול שכתב בשם נו"ב שהביא ראי' ברורה דל"ש בליעה ופליטה בבע"ח ע"ש (לא מצאתי זה בנו"ב ואולי ט"ס וצ"ל גא"י כמ"ש בספר עמודי אש בשמו כמו שאכתוב בסמוך) וגם הוא ז"ל הביא ראי' דל"ש בליעה ופליטה בבע"ח ועיין בשו"ת קנאת סופרים בהשמטות לטו"ע סימן כ"ה דף ע"ט ע"א שהביא שם ג"כ מ"ש בחיבורו טו"ע סימן קנ"ה דל"ש בליעה ופליטה בבע"ח וע"ש מ"ש ליישב דלכאורה קשה מחולין דף ח' דפריך שם הא בכשרה נמי בלע אבמה"ח דשאני התם דיש לחלוחית וגם מחמת רתיחת ביה"ש לכן שפיר בולע שם יע"ש ועיין בספר עמודי אש דף ע"א ע"ב וע"ג שהביא ג"כ בשם שו"ת גא"י חי"ד סימן נ"ח שכתב ג"כ דל"ש בליעה ופליטה בבע"ח והוא נר"ו דחה ראי' והעלה דשייך כבוש גם בבע"ח יע"ש אכן בספר ערוגת הבושם לעיל סימן י' סק"ה האריך בזה והעלה ג"כ דל"ש בליעה ופליטה בבע"ח יע"ש ועיין עוד בספרו שו"ת שם אר' מהעט"ז ס"ס ל"ז מ"ש בזה :

סימן קה

א **ס"א** איסור שנשרה עם ההיתר כו'. עי' בש"ת טו"ט מה"ג סי' קנ"ד בדג שנמצא בתוכו שרץ המים הנקרא זאבע והיה מעל"ע בתוך הדג אחר מיתת הדג (עמ"ש בסי' הקודם) והטריף חכם אחד מכח כבוש ע"פ מה שראה בספר טו"ט מה"ק סימן קנ"ה וקצת חכמים חלקו עליו. והוא ז"ל השיב דיפה הורה עפמ"ש בספרו. וכתב לחזק דבריו דודאי שייך ביה כבוש והשכל נותן כן דמה לי אם היה כבוש בתוך דבר צלול שיש בו טופח כדי להטפיח ומה לי אם הוא כבוש מבפנים ואדרבה מבפנים גרע טפי דאין לו אויר המקרר והחום מבפנים המסייע אל הכיבוש וגם מ"ש המערערים דהוה נטל"פ מי יודע זה הרי הש"ך בס"ס ק"ז כתב דרוב פוסקים ס"ל דדברים המאוסים לא הוה נטל"פ וטעמם אוסר ומחמיר הש"ך בדליכא הפ"מ וגם הרי בעכברא בשכרא מוכח דהיכי דהוה לשבח אף דהוה דבר מאוס אוסר ואולי מן השרץ הזה הוא נטל"ש בהדג ומי יודע זה. ואם היה ספק אם הוה לפגם או לשבח נמי אסור כדין ספק דאורייתא לחומרא. לכן יפה הורה בזה לאיסור עכ"ד ע"ש ועמש"ל סימן ק"ז ס"א ועבט"ז לעיל סימן ל"ב סקי"א והפשר דבספק אם נשרה השרץ מעל"ע לאחר מיתת הדג יש לצדד להקל :

וע"ש עוד בסימן רכ"ו באיסור שנשרה והיה ס' בהיתר נגד האיסור ושהה בו מעל"ע ואחר מעל"ע נטלו נוטע מן ההיתר ולא ידעו שהאיסור בתוכו מעט ואח"כ ערך שעה נודע שהאיסור שם והשיב דזה כשר דכבוש מעל"ע הוה כמו מבושל שנלטגן ואינו עושה כרותח להיות עולמית כן כק הוה כרותח ונצטנן ובעינן מעל"ע שנית ובלא"ה מותר ותדע דאם היה אח"כ כרותח ג"כ אם נפל בו אחר מעל"ע (ר"ל איסור) ואין בו ששים נאסר מיד ובע"כ דלא הוה כרותח ממש עכ"ד ע"ש ועיין בספר עמודי אש דף ע"א ע"ג מה שהאריך הא דכבוש מעל"ע אי הוה תמיד כרותח או לאחר מעל"ע נפסק הרתיחה יע"ש שהביא אחרונים שכתבו לכאן ולכאן והוא נר"ו דעתו נוטה דגם לאחר מעל"ע הוה כרותח ולפ"ז כתב לחדש דאם כבשו בכלי איסור מים ואחר מעל"ע שפכו המים ונתנו בו דבר לא שיאסר תיכף דהכלי נתרככה ופולטת וא"ל דדוקא היכי כשהמים בתוך הכלי אז מועיל גם אחר מעל"ע דז"א כו' ע"ש שהביא ראי' מהרשב"א במשמרת הבית וסיים וזו דבר נפלא ולע"ג עכ"ד ומשמע קצת דבנידן דהטו"ט היכי שנפל במים איסור לאחר מעל"ע בזה פשיטא דאסור תיכף וצ"ע בזה :

שוב מצאתי בספר חמו"ד דף ל"ז ע"ב אות כ"א שכתב ג"כ לחדש דאם שרו בשר במים מעל"ע ואח"כ נתנו חלב לתוך המים הבשר נאסר תיכף אע"פ שלא נשרה בחלב

והכו"פ ורבינו הרב ז"ל והתו"ד כמש"ל שוב ראיתי דבלא"ה מכח קושיות הש"ך מוכרחין אנו לומר כן דיש חלוק בין היכי דיש ממשות האיסור אלא שנימוח ובין היכי דניטל גוף האיסור ולא נשאר רק טעם דהנה מה שהקשה הש"ך על הרמ"א ממ"ש הפוסקים דיין איסור שנתערב אפי' טיפה אחת בחבית אוסר יע"ש ובאמת קשה לכאורה מדברי הרמ"א גופא שכתב לקמן דכל איסור שלא היה ניכר קודם שנתערב בטל ועט"ז וש"ך שכתבו כגון ענבים שלא מהן יין בשבת שנתערב ביין שלא נהסס קודם השבת יע"ש משמע דאם היה ניכר האיסור לא בטל משום דשיל"מ ולכאורה קשה הא גם שם אין כאן ממשות איסור אלא טעם אלא ע"כ מוכרחין אנו לחלק כמש"ל דיש חלוק בין היכי דיש ממשות איסור אלא שנמחה ואינו ניכר בודאי אינו בטל אבל היכי דסלקי גוף האיסור ולא נשאר אלא טעם בודאי בטל . וע"כ מוכרחין אנו לומר כן דאל"כ קשה מדידיה אדידיה כמש"ל וכמ"ש הש"ך גופיה חלוק זה אלא שכתב זה נדוחק דרמ"א ס"ל כן ובאמת לולא דברי רבינו הש"ך הייתי אומר דתרוץ זה רחב כפתחו של היכל דע"כ ס"ל כן דאל"כ קשה מדידיה אדידיה כמש"ל (אכן לפמש"ל בשם התו"ד לכאורה אינו ראי' משם אכן בודאי הש"ך לא ס"ל חלוק זה וגם בלא"ה לפמ"ש דברי התו"ד צ"ע ודוק) וכן משמע מהט"ז דס"ל כן דדוקא היכי דסלקו לאיסור ולא נשאר אלא טעם בזה ס"ל לרמ"א דבטל יע"ש . שוב מצאתי בהגהות יד שאול שכתב שמצא בספר היש"ר לר"ת סי' תק"א שכתב בהדיא שבדבר שאין בו רק טעם ל"ש דשיל"מ יע"ש . ועוד יש להוכיח כן מדברי הטור והמחבר לעיל ס"א שכתבו בין שלימה בין טרופה אינה בטלה . וא"כ בילה טרופה הוה לא בלא היכי דנתערבה יפה ואפ"ה כתבו דהוה דשיל"מ ורמ"א שתק בזה . וע"כ היכי דגוף האיסור נמוח ודאי אינה בטילה מיהו יש לדחות דבילה טריפה הוה יבש ביבש דניכר האיסור . ויש להוכיח כן מכמה מקומות ואין להאריך :

סוף דבר הכל נשמע דהיכי דסלקא גוף האיסור ולא נשאר רק טעם בודאי לא הוה דשיל"מ ויש לנו על מי לסמוך דהרבה אחרונים ס"ל כן . ובראשם רבינו הרמ"א ז"ל וכבר ישבתי דבריו היטב הדק . אכן היכי דנמוח גוף האיסור יש ג"כ מקום לומר דאין לו דין דשיל"מ מטעם שכתבתי למעלה אלא דע"כ רבינו הרמ"א ז"ל לא ס"ל כן . וכן משמע מדברי אחרונים דלא ס"ל כן . ולכן קשה להקל בזה ובלא בלא מחמיר ג"כ התו"ד דמיקרי דשיל"מ וכ"מ ג"כ מדברי הרמ"א גבי איסור שלא היה ניכר קודם שנתערב כמש"ל :

וכן משמע ג"כ קצת בכו"פ לכן יש להחמיר בזה ועוד נשאר דיו בקולמוס לכתוב הרבה דברים אלא שאכמ"ל ובחידושי הארכתי עוד בזה :

ז **כל** איסור שלא היה ניכר כו' . עבה"ט ועיין בכו"פ סק"ח ובפמ"ג במ"ז סקי"א ובחו"ד בבאורים סק"ז ובספר עמודי אש בקונטרס או"ה אות י"א דף ע' ע"ג ובספר זכרון אברהם בסי' זה מ"ש בזה ועיין בס"ק הקודם :

סימן קג

א **ס"א** בהג"ה מיהו דברי' החשובים כברי' כו' . עפ"ת מ"ש דדשיל"מ אפי' פגום בעצמו לא בטל כו' ע"ש ועיין בערה"ב ס"ס ק"ב שכתב בענין נטל"פ בדשיל"מ לכאורה תליא בהך דעות בש"ע או"ח סי' תמ"ז בדבר שאסור במשהו אי נטל"פ אסור ולדעת הסוברים דנטל"פ אף משהו לא הוה א"כ גם בדשיל"מ יש להתיר אבל להסוברים דהוה משהו אסור גם בדשיל"מ אמנם אי איכא תרתי נטל"פ וגם כ"ע בר כ"ע י"ל דשרי דאע"ג דהוה כ"ע בר כ"ע דאיסורא מ"מ כיון דהוה לפגם שוב הוי היתר והוה כ"ע בר כ"ע דהיתרא וכ"ע בר כ"ע אף משהו לא הוי . ועיין באו"ח סי' תמ"ז ס"ו ובמג"א ס"ק מ"א ועדיין צ"ע בכ"ז ושוב נשאר בצ"ע מדברי הר"ן פג"ה ממה שהקשה על הרי"ף גבי פת שאפאו עם הצלי דמשמע שם דבכ"ע בר כ"ע נשאר טעם משהו ע"ש ולפע"ד בפשיטות יש להוכיח מדברי הר"ן פכ"ה שמביא ג"כ הש"ך לעיל סי' צ"ד סקכ"ב מש"ש דלא שרי כ"ע בר כ"ע אלא בשל היתר כבב"ח כיון דטעם השני היתר הוא כיון דאיקלש כולי האי לא חשוב לאיסור אבל במידי דאסורא כל היכי דאיכא טעמא אוסר עד סוף העולם עכ"ל מבואר מדבריו דבכ"ע בר כ"ע נשאר טעם משהו וזה פשוט ומ"מ בנטל"פ בצירוף כ"ע בר כ"ע יש ללדד להקל ואין להאריך :

ב **ס"ב** אבל אם השביח ולבסוף כו' או פוגם כו'. עמש"ל סי' צ"ה סק"ד בשם הערה"ב בזה :

ג **בהג"ה** אע"ג דהאיסור נטל"פ עפ"ת מ"ש בשם תשו' כנ"י דאם בשלו בקדירות איסור תבשיל שהאיסור נטל"ש ואח"כ בישלו תבשיל שהאיסור הראשון נטל"פ דנאסר התבשיל השני וכתשו' ג"ש השיג עליו והעלה להתיר התבשיל השני וע"ש ועיין בשו"ת רבינו חיים כהן סי' כ"א שהאריך ג"כ להשיג על הכנ"י והעלה דבכה"ג בודאי מותר התבשיל השני דאין הנאסר חמור מן האוסר וע"ש באריכות גדול :

ד **נאסר** התבשיל השני כו' עש"ך סק"ח דהוה כדבר שתחלתו פגום ולבסוף השביח יע"ש . ועיין בהגהות אמרי ברוך שכתב דהיכי דנפל איסור הפגום בתבשיל ואח"כ נפל מקלתו בתבשיל אחר שהאיסור לשבח צ"ע אם לא משערין לפי המדומע עכ"ל אכן בהגהותיו להחו"ד כתב בחידושיו סקי"א בפשיטות דא"ל לשער נגד כל האיסור רק לפי המדומע יע"ש . אכן מדברי החו"ד שם קצת לא משמע כן

ופמש"ל

ושו"ת בית אברהם שהקשו על הגו"ב מכלים דכתב הרשב"א דלא הוה דשיל"מ משום דצריך הוצאות להגעילו משמע דבלא"ה הוה דשיל"מ אף דיכול להשתמש היום בכלי זו וגם לאח"ז וע"ש מה שנדחק לתרץ אבן לפמ"ש לק"מ ובאמת לא ראו שהגו"ב בעצמו סי' כ"ג מיירי מכלים שם דהוה דשיל"מ לסברת החולקין על הרשב"א ולא הרגיש דלכאורה יש סתירה לפ"ד בגל"א אבן באמת הדבר ברור כמ"ש ותמיה גדולה על בעל פ"ת שכתב בפשיטות דלסברת הגל"א באמת בכלים לא הוה דשיל"מ ולא תלי ולא הרגיש בכל מ"ש וכד נייס ושכיב כתב לדברים האלה במחב"ת :

ה **שנתערב** באחרים. עבה"ט ועיין בפמ"ג שכתב דכלי בשר שנתערב בין כלי חולבת צריך ששים דוקא ולא סגי ברוב דשמא ידיחס ביחד ויבא לידי נתינת טעם וטעימת קפילא לא מהני לדידן יע"ש בשפ"ד אות ח' ועיין בחו"ד בבאורים סק"ב דדעתו אינו כן דגם בכלי בשר שנתערב בין כלי חולבת ג"כ סגי ברוב ול"ח שיבא לידי נו"ט כיון דבלא"ה צריך להמתין עד אחר מעל"ע כמ"ש הש"ך א"כ שוב ל"ח לנו"ט כיון דהוה נטל"פ הגם דאסרו גם בכלי שאב"י היינו משום שכבר נקרא שם איסור על הכלי משא"כ הכא דהוה כשאר איסור שנתערב שאינו יכול לבוא לעולם לנו"ט דמותר יע"ש מ"ש עוד דא"ל טעימת קפילא ומ"מ סיים דבכלי מתכות יש להחמיר להגעיל לכתחלה כמו"ש הט"ז יע"ש. ועיין בהגהות מהרש"ק שהשיג ג"כ על הפמ"ג במה שהחמיר להצריך ס' שמא ידיחס ביחד דהוה גזירה לגזירה כיון דצריך להשהות הכלים עד לאחר מעל"ע ואז הוה רק דרבנן לא גזרינן שוב שמא יבוא לידי כך ועוד דהוה ס"ס שמא לא ידיחס ביחד ואת"ל דידיחס שמא לא ידיחס בדרך שנאסרים כגון בכ"ש וכה"ג ולכך בודאי מותר להשתמש בכל הכלים כמין הכלים שהם רוב ובאין הפסד יסיר אחד אבל ביש הפסד לא יסיר אחד ומותר להשתמש בכל הכלים כמין הכלים שהם הרוב ולא כפי המועט כמו שמשמע מלשון הש"ך עכ"ד יע"ש. ועיין בספר חמודי דניאל ה' תערובת אות כ' דף כ"ב ע"ג וע"ד שהאריך ג"כ להקשות על הפר"ח במה שהחמיר דלא מהני ביטול ברוב בכלי בשר שנתערב בכלי חלב ודעתו נוטה להקל בזה דמהני ביטול ברוב יע"ש :

י **ס"ד** בהגה אבל טעמו בטל. עבה"ט ועפ"ת ועי' במנ"י כלל ע"ד אות ח' שהכריע להלכה דהיכי דנמוח גוף האיסור אינו בטל אבל היכי דאין כאן גוף האיסור רק טעם בטל ואין בו משום דשיל"מ ומביאו הפמ"ג ועיין בס"ע רבינו הרב ז"ל בחו"ח סי' תקי"ג ס"ה בק"א שם אות ג' וד' שכתב ג"כ כהמנ"י ע"ש ולפע"ד נראה ג"כ להלדיק דברי הרבינו הרמ"א ז"ל דהגה על גוף דשיל"מ דאינו בטל פרש"י הואיל ויש לו מתירין לאחר זמן לא יאכלנו באיסורו ע"י ביטול ולכאורה יש לחקור הא גם זה היתר הוא כיון דהתורה התירה ע"י ביטול אלא דבאמת אינו היתר גמור אלא כיון דאינו ניכר האיסור התורה התירה מטעם דאזלינן בתר רובא אבל גוף האיסור יש בעולם אלא דכ"ז שאינו ניכר האיסור התורה התירה (ועיין בשו"ת בית שלמה חי"ד סי' קע"ז בהגה מבהמ"ח שכתב ג"כ כדברינו דגוף האיסור ישנו בעולם וראי' מדאמרינן חוזר וניער באם נפל עוד איסור אבן ראיתו צ"ע דשאני התם כיון דסוף סוף יש טעם דאיסורא ודוק עיין לעיל ס"ס ל"ח ועמ"ש בסמוך ואכמ"ל) אבל בדשיל"מ דלמחר יהיה היתר גמור דהיינו שגוף האיסור יהיה נהפך להיתר בזה לא אזלינן בתר הביטול וזה שייך היכי שגוף האיסור בעין וישנו עדיין בעולם אלא שאינו ניכר בזה לא אזלינן בתר הביטול אבל היכי דממשות איסור אין כאן רק טעם הו אפילו דגוף האיסור נתערב ג"כ כיון דנתמעך מאד ונתבטל דגוף האיסור אינו בעולם כלל כיון דנתמעך בזה ל"ש טעם רש"י על שתאכלנו באיסור תאכלנו בהיתר כיון דגוף האיסור אינו בעולם והוה כמו נשרף האיסור וא"כ הוה זה ג"כ היתר ועיין בתשו' נו"ב מה"ת חי"ד סימן מ"ה ובתשו' ח"ס חי"ד סי' ס"ט ודוק שם ותשכח כדברינו וזה דמי לעלים שנשרו מן הדקל ביו"ט דבטל ולא אמרינן בזה דשיל"מ משום דמקלי קלי לאסורא כדאיתא בש"ס ביצה דף ד' ובש"ע או"ח סי' תק"ז ס"ב וה"נ כן הוא כיון דאין כאן רק טעם הוה כמו נשרף האיסור כיון דגוף האיסור נתבטל ואינו בעולם כלל ובסברא זו הארכתי בחידושי בהרבה מקומות הגם שאפשר דל"ד כ"כ לעלים שנשרו מן הדקל ועמש"ל סי' ל"ט ס"ה בשם היד אפרים ובפ"ת שם סק"ג ודוק (ועיין בשו"ת ב"ש שם בהגה מבהמ"ח דשם ג"כ אינו מבואר כן. ורהיטו מהא דאמרנו חו"כ והיכי דנשרף ל"א חו"כ וכבר כתבתי לעיל דאינו ראי' משם כיון דסוף סוף יש טעם ובחדושינו הארכנו הרבה מזה וכתבנו ליישב דעת המחבר לעיל ס"ס ל"ח ממה שתפסו עליו הדגמ"ר שם ושאר אחרוני' דאיך איסתמט מיני' דברי הרמב"ם פי"ח מפה"מ דאיסורים אינם מבטלים זא"ז וע"פ סברות האלו כתבנו ליישב וקשה עלי משא האריכות כאן) וגם אפשר היכי דיש גוף האיסור הגם שנתמעך ונתבטל בלא בלא אפ"ה אפשר לומר דישנו עדיין בעולם ולא נתבטל מטעם דשיל"מ אבל היכי דסלקו גוף האיסור וישנו רק טעם בזה ברור ופשוט דל"ש בזה דשיל"מ כיון דגוף האיסור אינו בעולם כלל ולהכי יפה פסק רבינו הרמ"א ז"ל דהיכי דאין כאן ממש האיסור רק טעם בטל שפיר ול"ש בזה דשיל"מ וכ"כ הכו"פ והחו"ד דכל שהסירו האיסור רק טעם בטל שפיר ועיין בחו"ד בבאורים סק"ד שכתב נידן קושיות הש"ך כו' נראה דלא מקרי טעמו ולא ממשו רק באיסור נמוח בנבלע בדבר גוש שזה ניכר וזה אינו ניכר אבל בלא בלא שניהם שוים טעמו וממשו מיקרי ובזה נתישב קושיות הש"ך יע"ש באריכות ודבריו צ"ע קצת אבן בספר חכ"א כלל כ"ג אות כ"ה תפס כדעת הש"ך דהבלוע בדשיל"מ לא בטל יע"ש ואין להשגיח עליו נגד רוב אחרונים הרמ"א והמנ"י והט"פ

לבטל (עמש"ל סימן ק"י ס"ק א) הגע עצמך הלא אפי' נמרעו כולן קודם שנודע הטריפות מותרין כולן לפ"ד הגש"ד והט"ז והא בפירש קודם שנודע האיסור אף בשיש אחרונים מותרין כמ"ש הכו"פ לקמן סימן ק"י סק"א (עמש"ל סימן ק"י ס"ה) א"כ גם עכשיו שלא נמרעו השנים מיתרין דאל"כ איך אפשר לומר שהמריעה שהיא המצוית אותן לאה"ל יהיה גורמת היתר האמהא (לפע"ד אין דבריו ברורים כ"כ) א"ו כמש"ל אמנם כ"ז לפ"ד הגש"ד והט"ז וכ"מ בתשו' מהרי"ל סימן קס"ט דבחתיכה הוה פירש אמנם יש לפקפק על עיקר הדין דהגש"ד והט"ז והאריך הרבה וסיים דלא מלאו לבו להקל למעשה בזה ובפרט שנתגבלה בפחיטה א"כ הב"מ אסורים משום אבמה"ח ולא בטלו משום בריה א"כ באנו למחלוקת שבין הגדולים בתשו' גא"כ והט"ז ופר"ח בסי' ק"י שהרבה מחמירים בזה דהכל לא בטל דה"א מעוף אחד להתיר המקולת ולאסור המקולת (עיין לקמן סימן ק"י ס"ד ובפ"ת שם סק"ד ובמש"ש בזה) אף שכמה אחרונים המליצו כמה היתרים במה שנוהגים למכור הב"מ לנכרים (עיין לעיל סי' כ"ז בפ"ת ובמש"ש) ובכמה תשו' החזקתי בדעת הגאונים החמ"ח ומהר"ה להתיר הכל מ"מ בכ"ד כיון דיש כמה עילוי ופשירי לא מלאני לבי להקל עכ"ד ע"ש באריכות ובאמת כל דבריו צ"ע ויש לפלפל בהם ובפרט במ"ש א"כ באנו למחלוקת שבין הגדולים כו' דא"א מעוף אחד להתיר המקולת כו' באמת צ"ד כלל כיון דבני מיני אסורים הם ואין זה דבר תמוה כלל ודו"ק (ע"ל סי' ק"ז סק"א) והעיקר לדינא מי שמורה להקל להתיר הב' שנמרעו כדעת הגש"ד והט"ז אין למחות בידו כי יש לו על מה לסמוך ועל הב' שלא נמרעו צ"ע ואכמ"ל ובסי' ק"י האדרכנו בדינים האלו :

יב **ס"ט** דומות ומכוונות יפה כו'. עבה"ט מ"ש בשם הב"ח שקבל מחכם אחד כו' והט"ז חולק עליו ועיין בכו"פ דהיכי דנתערב חד בתרי יש לצדד להקל ע"ש ועבפמ"ג ועיין בזכרון אברהם שהסכים עמו בזה וכתב דאפשר דגם החולקין על הב"ח לא איירי אלא בנתערב חד בחד כדמשמע בהדיא מדברי הב"ח דגם בזה מתיר אבל בנתערב חד בתרי יש להקל דבזה כ"ע מודים כיון דאיטו אלא מדרבנן יש לצדד להקל יע"ש :

סימן קב

א **ס"א** כל דשיל"מ . עיין בפמ"ג בשפ"ד סק"ב שהביא בשם הכנה"ג בשם תמים דעים דבדבר שאינו אסור לכל העולם לא הוה דשיל"מ והפמ"ג מפקפק בזה דהרי נדרים חשיב דשיל"מ אף דמותר לכל העולם יע"ש ועיין בפ"ת לעיל סימן ע"ז סק"ב מ"ש בזה :

ב **אם** נתערבה באחרות כו'. עפ"ת מענין אי אזלינן בדשיל"מ אתר הרוב ועיין בערוגת הבושם מה שהאריך בזה ועיין עוד באחרונים שציינתי לעיל סי' ע"ז סק"ב . ועיין בש"ע של רבינו הרב ז"ל באו"ח סי' תקי"ג בק"א אות ב' שכתב דהעיקר דלא קי"ל כדעת רש"ל ואזלינן בתר רובא בדשיל"מ ג"כ כמ"ש הרמ"א ביו"ד סי' רל"ג בשם התוס' ומהר"ס והג"מ והרא"ש דאף בחדש שהוא דשיל"מ אזלינן בתר רובא וכ"מ בגמרא כו' עכ"ד ע"ש ועיין עוד בספר עמודי אש דף כ"ג ע"ד ובהשמטות שם מ"ש בזה (אבן בסימן ע"ז שם כתבתי בשם השו"מ דדעתו להחמיר דלא אזלינן בתר הרוב בדשיל"מ :

ג **ואפילו** ספק כו' . עיין בשו"ת פ"ת שדעתו להקל בספק דשיל"מ בדרבנן ועיין בספר עמודי אש דף כ"ה ע"ג ועי"ד שהאריך הרבה לחלוק עליו והעלה כדעת רוב פוסקים שכתבו להחמיר בספק דשיל"מ אפי' בדרבנן יע"ש באריכות :

ד **ס"ג** כלי שנאסר כו' עפ"ת מ"ש בשם תשו' רעק"א שהקשה על הש"ך דהא קי"ל בנטל"פ בעינן ג"כ רוב כו' ע"ש ועיין לקמן סימן קכ"א סק"ד מש"ש בשם הגהות יד שאול . ומ"ש עוד הפ"ת דלפמ"ש הגל"ח דהא דדשיל"מ לא בטל היינו לענין אכילה א"כ גבי כלים ל"ש דשיל"מ ע"ש ובתשובה האדרכתי בזה והעליתי דגם לסברת הגל"ח היכי דא"צ רק שהוי מועטת או רק הולאה מועט או טרחא קלה אף שיכול לעשות בשעה זו וגם לאחר זמן מ"מ גם להגל"ח הוה דשיל"מ דאל"כ תיקשי על הגל"ח מכלים לדעת החולקין על הרשב"א וס"ל דגם בכלים הוה דשיל"מ אף דיכול להשתמש גם עתה קודם הגעלה וגם אפי' לסברת הרשב"א היא רק מועטת דצריך הולאות להגעילו הא לאו הכי הוה דשיל"מ אף דיכול להשתמש בכלי גם קודם הגעלה א"ו דוקא היכי דצריך לשהות זמן רב בזה שייך סברת הגל"ח וגא בשהוי מועטת כגון בכלים שצריך לשהות רק שעה אחת או שתים כדי להגעילם ובזה יתישבו היטב דברי הטו"ק ח"ד סי' כ"ג (הובא ג"כ בפ"ת לקמן סי' קנ"ט סק"ב הולכירה קשה על דבריו לפמ"ש בגל"ח וכבר כשאלתי ע"ז מחכם אחד אבן לפמ"ש לק"מ דגם הגו"ב מודה היכי דצריך לשהות זמן מועט הוה דשיל"מ אף דיכול גם עתה לעשות מעשה זו וגם לאחר זמן דאל"כ תקשה על הגו"ב מכלים כמש"ל ומ"ש הרב פ"ת דלהגל"ח משום זה כלים לא הוה דשיל"מ תמיה דהא גם מדעת הרשב"א מוכח דכלים הוה דשיל"מ נהי דצריך הולאות להגעילו או לפי טעם מהרש"ל דאיטו תגוי בזמן הא נא"ה הוה דשיל"מ וכן לדעת מהרי"ל הוה דשיל"מ או כמ"ש ועיין בגו"ב שם ודוק. ווה דמי למ"ש המהרי"ל דבהולאה מועטת הוה דשיל"מ וה"נ בשהוי מועטת הוה דשיל"מ ואף דיכול לעשות מעשה זו עתה וגם לאחר זמן . ובתשובה האדרכתי עוד בזה . שוב מלאתי בספר עמודי אש ד' כ"ו ע"א אות ה' שהביא ג"כ בשם ספר יהושע ובי"ת

דבר שבמנין דדבר שבמנין לא הוה כ"א דבר בינוני לא מאוס ולא ר"ל ע"ש ועיין בזכרון אברהם שהאריך להשיג על הפג"מ דמה ענין מאוס לבטל החשיבות דמנין אטו אם נתלכלכו הבע"ח עד שטורח להדיח לכלוכותו יתבטל זה דבר לא ניתן להאמר והאריך עוד להקשות על הש"ך וסיים לכן נראה דדברי הפליתי נכונים וחלילה להתיר עכ"ד אכן בערוגת הבושם החזיק בדברי הש"ך ודחה דברי הכו"פ בשתי ידים יע"ש ובאמת לפע"ד מה שדחה הרב זכרון אברהם דברי הפמ"ג איננה דחי' כלל דשאני בע"ח דיש בו חשיבת מצד שהוא חי הנגע עלמך אפי' אם הבע"ח הוא כחוש מאד עד שאינו ראוי לאכילת אדם אפ"ה איננה בטלה ועיין בט"ז לקמן סימן ק"י סק"ב ומכ"ש דאינו מועיל לבטל החשיבת דבע"ח מצד שנתלכלך משא"כ בדבר שבמנין דהעיקר דאינה בטלה מצד שיש בה חשיבת קצת עד שמצד חשיבתה מונין אותה לכן היכי דמאוס שאין בה חשיבת כלל ואדרבה הוא נמאסת בעיני האדם לכן שפיר בטל חשיבתה מצד דבר שבמנין ועיין בט"ז שם ותבין כי דברינו נכונים ודוק כי קצרתי אכן לפמ"ש בהגהות יד שאול שם להשיג על הט"ז יש קצת מקום לדברי הזכרון אברהם ולדינא צ"ע בזה והבוחר יבחר ועיין בשו"ת שואל ומשיב ח"א סימן ק"מ (ועיין בפ"ת לקמן סימן ק"ג סק"א ויש לפלפל ואכמ"ל) :

שוב מצאתי בשו"ת טו"ט מה"ג סימן ר"ג דדעתו ג"כ כהפמ"ג דדבר מאוס ג"כ לא הוה דבר שבמנין וע"ש שהעלה בנידן שאירע לפניו בשני כליות של בהמה טריפה שנתערבו בששה עשר כליות כשרים וכתב דלכאורה יש לאסור דלא בטלו ברוב כיון דהוה דבר שבמנין אך לכאורה כיון דמחוסר תיקון גדול דהיינו לנקר החלב שבהם א"כ כמו דלא נחשב חה"ל דמה שראוי לעכו"ם לא הוה חה"ל (עיין בס"ק הקודם) א"כ כמו כן לא הוה דבר שבמנין לפ"ד הש"ך דשוין הם אכן לכאורה יש לגמגם דניקור החלב לא מיחשב תיקון גדול כמו כבש בעורו (כפי הנראה דנעלם ממנו דברי הנו"ב אך אפשר דיש לחלק וק"ל) אכן י"ל דמה שנאסר הוה כמו דבר מאוס דאיסורו מבטל חשיבתו אכן לכאורה מדברי הפמ"ג לקמן סימן ק"י בשפ"ד סקי"א לכאורה לא משמע כן והאריך קצת בזה והעלה להקל בהפ"מ ושעת הדחק דאיסורו מבטל חשיבתו וי"ל דגם הפמ"ג מודה בזה די"ל דווקא בדיקת הריאה דהוה דרבנן משא"כ בדבר האסור מה"ת מודה דאיסורו מבטל חשיבתו והסכימו עמו חכמי עירו אך באין הפ"מ אין לסמוך ע"ז כיון דאין לנו ראי' מדברי ראשונים יע"ש :

ו **בהגה** וכן נוהגין מלבד תרנגולת כו'. עיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן ד"ר :

ז **ס"ה** קורקבן כו'. עבה"ט מ"ש דקורקבן של אווז חשיב חה"ל ע"ש ועיין בהגהות יד שאול שכתב להעיר בדבר חדש דביו"ט אם אירע תערובת אפשר להקל דקורקבן לא הוה חה"ל דאינו ראוי לאכילה כ"כ שיש בהמה רבה כו' ע"ש שהוכיח כן מהש"ס ביצה דף ל"ג וראיתו קלושה מאוד כמו שיראה המעיין ואין להאריך וגם הרי לא נזכר בדברי רש"ל רק קורקבן של אווז שיש בה חשיבות כמו שאנו רואים בעינינו אבל לא מבר אווז כי בוודאי אין בה חשיבות יותר מקורקבן של שאר עופות א"כ ממילא נסתר ראיתו בלא"ה ואין להאריך :

ח **וכן** שאר ב"מ. עבה"ט מ"ש בשם הט"ז מענין בשר אווז שעל החזה שקורין ביילעג ועפ"ת ועיין בפמ"ג שכתב נלדד בהפ"מ בבילעג שהפסיק דלא הוה חה"ל ועיין בשו"ת טו"ט מה"ת סי' ר"י שכתב בתוך התשובה לתמוה על השואל שמדבר מענין הפוסקי' ולא זכר מדין חה"ל דהרי כתבו הפוסקי' דבילעג של אווז הוה חה"ל וה"ה שוק שלם של אווז הוה חה"ל ואינו בטל בס' עכ"ד ע"ש. ועיין עוד בספרו שו"ת טו"ט מה"ג סימן ד"ר :

ט **ס"ו** או נהרסקו עד שנאבדה צורתן בטלי כו'. ראה זה מצאתי בשערי תשובה בא"ח סימן תרע"ג סק"ט שכתב בשם השבו"י שכתב וז"ל דאפי' אם קודם הביטול לא הוה ראוי לכבד ואחר הביטול יהיה ראוי לכבד ומכ"ש להיפך אם בשעת הביטל ראוי לה בטל אף אם לאחר הביטל לא יהיה ראוי עכ"ל השבו"י ע"ש מ"ש הוא לפקפק ע"ז ומה מאד אני תמה על שני מאורות הגדולים שיהיו בהעלים עין דברי הש"ע דכאן דמבואר להדיא להיפך בשני הדינים דאם קודם הביטול לא היה ראוי לכבד אף דאחר שנתערב ראוי לכבד אעפ"כ בטל כדמשמע לעיל ס"ג וכן אם היה ראוי לכבד קודם הביטל ואחר שנתערב שוב אינו ראוי לכבד ג"כ בטל כמ"ש כאן סעיף זה וזה פשוט ומבואר ואין להאריך ואין בידי כעת ספר שבו"י לעיין בו וצ"ע :

י **ס"ז** מותרת ממ"נ כו'. עיין בשו"ת פמ"א ח"א סימן ק"ה ובספר עמודי אש דף ע"א ע"ב :

יא **ואפי'** נתחבו רובן אין תולין. עבה"ט מ"ש אע"פ שבכ"מ הולכין אחר הרוב מ"מ הכא כל שנשתנה מקדמותו הוא מן הרוב כו' ע"ש ועיין בשו"ת בית שלמה סימן ק"ע שנשאל בשוחט ששחט חמשה עופות ומרט הנוצות מע"ג העופות ושנים נשארו עם הנוצות ואח"כ נודע שעוף אחד מהחמשה עופות נפסל בשחיטה והורה רב אחד שהג' שנמרטו מותרין אע"פ שהם הרוב אמרינן בהו כל דפריש מרובא פריש כיון שנשתנו מקדמותם כמ"ש הגש"ד והט"ז כאן והוא ז"ל השיב דודאי לפ"ד הגש"ד והט"ז בודאי יפה הורה המורה להיתר ולפ"ד הגש"ד והט"ז יש להתיר גם השנים שלא נמרטו כיון דתולין שהאיסור נשאר בהם א"כ י"ל דהאיסור בטל ברוב דלא הוה חה"ל כיון דעדיין לא נמרטו הנוצות מהם אף דאינם רק שנים מ"מ י"ל דמצטרפי ג"כ הג' שנמרטו לבטל אף דלגבי דידהו דכולהו דהיתרא נינהו מ"מ לגבי אחרינא י"ל דמצטרפי

לבטל

דלוקה אכ"ש כמבואר בט"ז סק"א כמ"ש המנחת עני ועיין בפמ"ג במ"ז סק"א דמחמת חשיבות לא חלקו בין איסור דאורייתא לדרבנן שמה שגזרו חז"ל עשאוהו כד"ת ועיין בכו"פ סק"א משא"כ הכא דעיקר אסורא מד"ת אין לה חשיבות כלל וצריך כזית כמו בכל איסורים והיינו לוקה אכ"ש לכן אין בה כלל דין עיקר הבריה כיון דעיקר הטעם דבריה משום דלוקה אכ"ש משא"כ הכא דל"ש זה ודוק היטב כי קצרתי ועיין בפמ"ג היטב ותמיה גדולה על בעל עמודי אש שהעלם עין מדברי הט"ז שהביא ג"כ המנחת עני שמבואר הטעם דבריה משום דלוקה אכ"ש ולדינא צ"ע בזה שוב ראיתי בחכ"א כלל נ"א שער או"ה שכתב ששמע בשם גאון אחד מק"ק ברא"ד דהא"ג דקי"ל במורנא שנמצאה בריאה דכשרה מ"מ אם נמצא בה ג' תולעים א"כ הוחזקה אותה ריאה בתולעים ואסורה באכילה עד שיבדוק אחר תולעים עכ"ל וכפי הנראה שכוון על הגאון בעל בית אפרים אף שלא הזכיר כלום מענין אם מותר למכור לעכו"ם או לא וגם כפי הנראה דמועיל בדיקה אף בריאה שהוחזקה בתולעים ואין בידי ספר ראש יוסף לעיין בו וצ"ע בזה ועיין בשו"ת מנחה ... כי יש לדקדק בדבריו קצת דאינו מועיל בדיקה וגם יש לדקדק בדבריו ג"כ להיפך דמועיל בדיקה וצ"ע בכ"ז לעת הפנאי. שוב מצאתי בערה"ב לעיל סימן ל"ו שדעתו ג"כ להחמיר שלא לאכול מריאה שנמצא בה ג' תולעים אבל מותר למוכרה לעכו"ם וגם מתמעות דבריו דאינו מועיל בדיקה יע"ש ועיין עוד בספרו שו"ת שם ארי' חי"ד סימן נ"ו:

ד **ג'** תולעים כו'. עבה"ט מ"ש בשם הט"ז אבל בשאר דוכתי קי"ל כרשב"ג דבתלתא זימני הוי חזקה יע"ש ועט"ז דמדבריו מבואר בהדיא דבכל דוכתי קי"ל כרשב"ג דדוקא בג' זימני הוי חזקה אף במידי דאורייתא ודוקא בספק נפשות מחמירין בתרי זימני הוה חזקה ולא בשאר דוכתי וכ"כ הפמ"ג בהדיא וזה פשוט אכן הלום מצאתי להכו"פ שכתב וז"ל מה שהקשה הט"ז הא במילי דאורייתא תרי זימני הוה חזקה בלא"ה לק"מ דהא ליכא איסור תורה דהא נתבטל רק מדרבנן א"כ פשיטא דבעינן ג"פ ומה בכך דגוף האיסור תורה דם נדה דאורייתא רק ווסתות דרבנן ובעינן ג' פעמים וה"ה בזה עכ"ל מבואר מדבריו דבאיסור תורה יש להחמיר בתרי זימני דהוה חזקה אכן לא ידענא למה הטעמים כן בט"ז דהט"ז כתב בפשיטות להיפך דאף בדאורייתא בעינן ג"פ כמש"ל והט"ז אינו מקשה כלום כמו שיראה המעיין ואפשר דט"ס בדבריו וצ"ל מה שהקשה הב"ח דהב"ח מחמיר בתרי זימני דהוה חזקה כמ"ש הט"ז בשמו ואין ספר הב"ח לפני כעת לעיין בו והכו"פ כפי הנראה אזיל לשיטתיה דגם לעיל סימן א' בפלתי אות ח' כתב ג"כ דמה"ת קי"ל בתרי זימני הוה חזקה וצ"ע בזה ועיין עוד בשו"ת קנאת סופרים בהשמטות לס"ת סימן כ"ז שמבואר ג"כ מדבריו דקי"ל בכ"מ דדווקא בג"פ הוה חזקה הבאתי דבריו לקמן סימן רע"ט סק"ד (אכן דעת מרן המהרי"ט בניות חי"ד סימן ע"ו דדוקא בדבר טבעי צריך ג"פ אבל היכי דהוא רק לגלוי מלתא בתרי סגי יע"ש אכן דברי המהרי"ט צ"ע ואכמ"ל ועיין בשו"ת שו"מ ח"א סימן רס"ט ורע"ג וח"ב סי' י"ד ובספר ע"א דף נ"ה ע"ד ונ"ו ע"א ובספר הכללים כתבתי בארוכות קצת מזה) ועיין עוד בשו"ת קהלת יעקב חאה"ע סימן ד' הובא ג"כ בפ"ת באה"ע סימן ע' סק"ב:

סימן קא

א **ס"א** ואם הוא ספק כו'. עפ"ת מ"ש בשם שאלת יעב"ץ הא דדבר חשוב אינו בטל אם הוא מה"ת או מדרבנן ועיין בערה"ב לעיל סימן ק' מ"ש בזה ועיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן ר"כ בענין הא דבע"ח אינו בטל כ"א מדרבנן אינו ברור כ"כ דמדברי התוס' פ"ק דב"מ דף ט' והב"מ ה' מעילה משמע דהוה ד"ת יע"ש כי לא העלה בזה דבר ברור:

ב **ס"ב** ובכ"ח. עפ"ת מ"ש בשם הגו"ב במעשה שאפו קרעפלעך כו' מ"מ בטלים ברוב כו' ע"ש ועיין בחו"ד מה שהקשה על הגו"ב במ"ש דבטלים ברוב דהא אפשר להכיר האיסור ע"י טעימת קפילא ומתרץ כיון דיש רוב א"ל לברר ע"י טעימת קפילא כמו שאנו סומכין בסתם כלים דאב"י אף דגם שם יש לברר ע"י טעימא ומה"ט אין אנו בודקין אחר כל ח"י טריפות ולפ"ז חתיכה הבלוע מאיסור שנתערב באחרת בס' דל"ש שוב הסברא דאם יבשלם יתן טעם א"צ להטעים כ"א לקפילא ומותר לאכול כולם ואותה החתיכה שירגיש בה טעמא דאסורא יזרקנה והשאר מותר דלא כהפר"ח עכ"ד ע"ש ועיין בהגהות אמרי ברוך שם וביד אפרים מ"ש בזה:

ג **בהגה** כל חתיכה שלא נאסרה רק כ"ק בטלה כו'. עבה"ט ועיין בש"ך מ"ש בזה ועיין בהג"א סימן כ"ד פג"ה דשם משמע בהדיא דגם חתיכה שלא נאסרה רק כ"ק שייך בה חה"ל:

ד **ס"ג** תרנגולת בנולתה כו'. עפ"ת מ"ש בשם הגו"ב דמה שראוי לעכו"ם לא מקרי חה"ל כו' ע"ש ועיין בפמ"ג שכתב ג"כ סברא זו ועי' בערה"ב שהאריך הרבה בזה ומביא ראי' לכאן ולכאן ולא העלה בזה דבר ברור ועיין עוד בספר זכרון אברהם מה שהאריך בזה ועיין עוד בשו"ת טו"ט מה"ג סי' ר"ג שדעתו ג"כ נוטה דמה שראוי לעכו"ם לא מקרי חה"ל:

ה **שהרי** אינה ראויה להתכבד כו'. עבה"ט מ"ש דגם דבר שבמנין לא הוה כו' ע"ש ועיין בכו"פ שהשיג בזה על הש"ך והעלה דהוה דבר שבמנין דאין הגולה והטור מהרבים מבטל מדבר שבמנין יע"ש שהביא רא' לזה ועיין בפמ"ג שהסכים עם הש"ך כיון דמאום הוא לא הוה

ה **וכן** למי שנתבטל בשבילו. עבה"ט ועפ"ת דאם דהוא מסופק בהוראה ושאל ללומדים אך לא שאל ללומדים מפורסמים לא מיקרי שוגג יע"ש ועיין בשו"ת טו"ט מה"ת סימן ק"ם שהביא ג"כ בשם תשו' ח"ס סימן מ"ט דאם שאלו למי שאינו בקי בהוראה הוה כמבטל איסור במזיד והוא ז"ל השיג ע"ז דהוה כשוגג וכן מוכח בא"ע סימן י"ז בנשאת ע"י הוראת חכם ולא מחלקינן בין חכם לחכם יע"ש ובאמת גם שם דעת הנ"ל דצריך דוקא חכם מפורסים בהוראה וגדולה מזה כתב שם דבעינן דוקא מגדולי הדור אבל לא ממי שהוא מוסמך להוראה דסמיכה אינו מועיל רק לדיני או"ה יע"ש ומביאו שם ג"כ הבה"ט שם ס"ק ק"ו ובפ"ת שם ס"ק ק"מ יע"ש שמביא שכן נ"כ דעת המהרי"ק שורש פ"ד יע"ש ומהטו"ע נעלם כ"ז ואין בידי ספר ח"ס לעיין בו ותמיה שלא הביא דעת הנ"ל שכ"כ ועיין עוד בשו"ת בית שלמה היו"ד סימן ב' ועיין עוד בשו"ת מים חיים חא"ח ס"ס ה' ודבריו שם קצת צ"ע ואכמ"ל :

ו **דאמרינן** ביה חנ"נ. עבה"ט מ"ש בשם הש"ך לכאורה קשיא כו' אפ"ה החתיכה נעשית באיסורה כו' ועיין בהגהות אמרי ברוך שכתב אם יש רוב נגד החתיכה וס' נגד האיסור שהיה בה מותר עש"ך סימן ק"ט סק"ד עכ"ל :

ז **אבל** נודע התערובות קודם כו'. עפ"ת מ"ש מענין אם לא נודע התערובות קודם במקום דאמרינן חנ"נ ע"ש ועיין בחכ"א כלל מ"ד אות י' שפסק להקל בהפ"מ וסעודת מצוה היכי דלא נודע התערובות קודם וכבר נתבטל דלא אמרינן חנ"נ בשאר איסורים ומכ"ש באיסור דרבנן די"ש לסמוך על או"ה ורמ"א וכו"פ שפסקו להקל בזה אבל בב"ח אין להקל יע"ש ועיין בבינת אדם סוף שער או"ה סימן נ"ח :

ח **מה** שנתוסף אח"כ. כ' בהגהות א"ב משום דקנסינן שוגג אטו מזיד כן היתה באו"ה כלל נ"ד והיינו כשנתוסף בידים אבל כשנתוסף ממילא אף בנודע מותר היכי דל"ש חנ"נ עכ"ל :

ט **ס"ן** נ"ש נודע בינתים. עש"ך סק"ל"א ועיין בהגהות אמרי ברוך מ"ש בזה א"ל פשיטא כו' דגבי היתר בהיתר נ"ש ביטול כו' ע"ש :

י **אע"פ** שאין בבשר כו'. עבה"ט מ"ש ועיין בגו"ב מה"ת חא"ח סימן ע"ב וחיו"ד סימן קפ"ו ובשו"ת תפארת צבי הא"ח סימן י"ט ובספר עמודי אש דף ס"ח ע"ג מ"ש בזה :

סימן ק

א **ס"א** כגון נמלה כו'. עפ"ת מ"ש בשם הכו"פ מה שלמד היתר על המיל"בין הנמצאים בהקמח או בפירות יע"ש ועיין בפמ"ג לעיל סימן פ"ד בשפ"ד ס"ק נ"א שהשיג על הכו"פ וסיים דאין להקל כלל ועיין בזכרון אברהם לעיל סימן פ"ד שפקפק ג"כ על דברי הכו"פ משום דיש ס"ס לאסור דילמא קי"ל כהרא"ש דלא בעינן בריה נולד ודילמא מעלמא אתי ולפ"ז כתב לחדש דאם מצא בקמח מילבין והשאר א"א לבדוק דכבר נתבשל או נאפה יש לצדד להיתר לפמ"ש הט"ז לעיל סימן פ"ד סק"ז והמ"א בסימן תס"ז סקי"ב דבדבר דאתי מעלמא לא אמרינן בג' הוה חזקה א"כ כאן מותר ממנ"פ אם מינהו קרבי ליכא איסורא ואם מעלמא שוב ליכא חזקה א"כ ממילא מותר מה שנתבשל או נאפה מ"מ מסיים דאעפ"כ על בינתי לא אשען יע"ש והנה מ"ש דיש לפקפק משום דיש ס"ס לאיסורא דילמא קי"ל כהרא"ש דלא בעינן נולד באיסורא כי לכאורה זה לא הוה ספק כלל כיון דפסק בש"ע סתם דבעינן נולד באיסורא ולא הביא כלל דעת הרא"ש וקי"ל דדעה שלא הובא אין מצטרפין אותה לספק כלל כמ"ש אחרונים וא"כ לא הוה ס"ס גמור לאיסורא ועכ"פ ראוי לצרף סברתו לדעת הכו"פ ומ"מ לדינא צ"ע ועיין בהגהות יד שאול שכתב שמצא בספר דגמו"ר קמא שנדפס מחדש שכתב ג"כ ששמע שהגאון מהר"י חידש זאת ובתחלה קלסו ואח"כ דחה דבריו ע"ש ועיין בחו"ד שהשיג ג"כ על הכו"פ והעלה ג"כ דהמילבין הוי בריה ע"ש שהאריך וע"ש בהגהות אמרי ברוך שהמליץ בעד הכו"פ ועיין לעיל סימן פ"ד סק"ז :

ב **ס"ב** אם אינו מכירו כו'. עפ"ת מ"ש בשם תשו' חו"י דפרעוש הוי בריה יע"ש ועיין בפמ"ג שהסכים ג"כ עם החו"י והוסיף דאף כינה מזיעת אדם הוי בריה ע"ש ועיין בזכרון אברהם שמתחלה מגמגם ג"כ על הפרעוש אם הוי בריה מ"מ העלה דבפרעוש אין להקל אבל בכינה יש להקל דלא הוי בריה וכן כתב הכו"פ להקל בכינה וע"ש :

ג **ס"ד** שנמצאו בהם ג' תולעים כו'. עבה"ט ועיין ברא"ש הפרים סימן ל"ו דריאה המוחזקת בתולעים כגון שנמצאו בה ג' תולעים אסורה אפי' למוכרה לעכו"ם משום אבמה"ח ובריה אינה בטלה יע"ש ועיין בשו"ת מנחת עני סימן כ"ט שהאריך להשיג עליו דזה לא הוה בריה כלל דטעמא דבריה משום דלוקה אכ"ש משא"כ באלו התולעים דאינם בכלל השרץ השורץ על הארץ ואינם נאסרים רק משום אבמה"ח וצריך בהם דוקא כזית כמו בשר מן החי וע"ש שהאריך להתרעם על הגאון בעל ראש אפרים שרוצה לחדש חומרא חדשה בדבר הנהוג בכל תפוצת ישראל להיתר והעלה דהריאה מותרת אף לישראל ומכ"ש לעכו"ם יע"ש ועיין בספר עמודי אש דף ס"ט וריש דף ע' שמצדיק דעת הראש אפרים דמ"ש בתשו' מנחת עני דטעמא דבריה משום דלוקה אכ"ש ז"א דהא גם באיסור דרבנן הדין דאינה בטלה כאשר הביא דעת כמה אחרונים וע"כ הא דאינה בטלה היא משום חשובה א"כ גם בתולעים הדין כן עכ"ד ע"ש ולפע"ד אפשר דאינו ראי' כ"כ דודאי הטעם דבריה אינה בטלה משום

דלוקה

כל אדם יכול לבטל כיון דהיה יכול בנקל לעשות בהיתר שמכר כל חמצו לפרוע גם המן זה ולמה יבטל עכת"ד ודבריו נכונים אכן ראיתי בשו"ת מנחת משה בקונטרס חוקת הפסח דין כ"ח שכתב עליו ודבריו תמוהין דמה בכך דהיה יכול לעשות בהיתר מ"מ כעת יש על התנן איסור מחמן שעבר עליו הפסח ושוב אין לו אופן לעשות בהיתר רק ע"י שיבטלו ואיך יכול לבטל לכתחלה איסור המן בשעה"פ שאסור דרבנן יע"ש ובמחכ"ת לא הבין כלל כונת השו"מ דכונת השו"מ כיון דהיה יכול לעשות בנקל בהיתר בלא ביטול לפרוע תוך השטר מכירה גם מין זה וזה נקל לו יותר מביטול וא"כ שוב ל"ש לגזור דכל אדם יעשה כן ויסמוך על הביטול דלמה לו לבטל כיון דיכול לעשות בנקל בהיתר בלא ביטול ול"ש שוב סברת התוס' דמה הועילו חכמים בתקנתן מה שתיקנו שימכור כל אדם חמצו ולא יסמוך על הביטול דהרי הכא עשה הכל כתיקון ומכר כל חמצו בשטר מכירה כד"ת וגם זה המין היה יכול למכור בנקל בלי שום טירחא וא"כ כעת ששכח למכור בודאי מותר ע"י ביטול ול"ש לגזור שמא בפ"א יעשה כן דמה לו בכך כיון דיכול למכור בנקל יותר מביטול לפרוע תוך שטר מכירה גם מין זה ודוק וגם, כיון דחזינן דעשה הכל כד"ת ומכר כדינו אנן סהדי דהוי אונס גמור מה שלא מכר מין זה ולא חיישינן שמא יערים גם בפ"א כיון דחזינן דעשה הכל כד"ת ול"ש שוב לינזור דמה הועילו חכמים בתקנתן ונכון :

ועיין עוד בשו"ת שו"מ שם ח"ג סימן ק"כ שכתב לצדד להיתר היכי דשכח מין אחד דיש לצדד להקל אהה"פ דל"ש שוב חשש הערמה כיון דחזינן דעשה הכל כד"ת רק ששכח מין אחד א"כ הוה אונס גמור ומדמה זה למ"ש הש"ך לעיל סימן ל"ט ס"ק מ"ב וגם בזה השיג עליו בשו"ת מנ"מ שם דין כ"ד דסוף סוף לא עשה כתיקון חכמים במה שלא מכרו והרי גם בריאה היכי שנבדקה הריאה ריבה ומיעט לא נבדקה ונאבדה הוה כלא נבדקה כלל כמ"ש הפ"ת סי' ל"ט ס"ק מ"ד והרי גם שם עשה כתיקון חכמים יע"ש וכבר כתבתי דסברת השו"מ נכונה מאוד דהרי מחשבתו ניכרת מתוך מעשיו דהוה אונס גמור במה שלא מכר מין אחד ולא שייך חשש הערמה כיון דחזינן דעשה הכל כתיקון חכמים וניכר דהוה אונס גמור ומה שהביא השו"מ ראי' מריאה ובעל מנ"מ השיג עליו והביא ראי' מריאה גופיה לסתור סברתו באמת אגב ריהטא כתב השו"מ ראי' מריאה לחזק סברתו ובאמת י"ל דהכא קיל טובא מריאה דהתם עיקר התקנתא שתיקנו לבדוק הריאה משום דשם שכיח קלא סרכות ושאר טריפות ומפני זה אסור לדידן בנאבדה קודם בדיקה משום דחיישינן שמא יערים בפ"א ולא יבדוק משום דיחוש שמא ימצא בה טריפה לכן ישליכנה בלא בדיקה וא"כ מפני טעם זה מה לי אם לא בדקה כולה או אם לא בדקה מקצתה והרי חיישינן למקצת שלא בדק שמא יש שם טריפה וישליכנה בלא בדיקה משום דאדם בהול על ממונו ומעלים עין שמא ימצא שם טריפה ויהיה לו הפסד משא"כ הכא כיון דהיה יכול לתקן הכל בהיתר גמור ובלי שום הפסד וכבר ראינו מתוך מעשיו דעשה הכל כתיקון חכמים וגם זה המין היה יכול למכור בנקל בלי שום הפסד רק שהיה לו אונס גמור במה ששכח ולא פרט מין זה בתוך השטר מכירה וא"כ אנן סהדי דהוה אונס גמור ול"ח שמא יערים בפ"א ולא ימכור דמה איכפת ליה כיון דיכול לתקן זה בנקל בלא שום הפסד והוא סברא נכונה מאד שלא לאבד ממונם של ישראל בחנם ויש להאריך עוד בענין זה רק מפני שאין כאן מקומו ולא כתבתי זה רק אגב ריהטא ולדינא אין לסמוך על זה כ"א בשיש עוד איזה צד להקל והכמ"ל ועי"ש עוד בתשו' שו"מ ח"א סימן ס"ח הובא קצת דבריו במג"א לאה"ע סימן קכ"ו סכ"א בהגה ועמ"ש במג"א לאה"ע סימן קי"ט ס"ו דיש להביא ראי' להפמ"ג מהא דכתבו כמה לאחרונים דהיכי דעובה לכתחלה כדי שיהיה נקרא דיעבד הוה כלכתחלה דומיא דמבטל איסור עיין בס' התנוך סימן קמ"ח ובמהרלנ"ח בשיטה עמוקים ח"ב סימן פ"ב סכ"ב בשם גדולי האחרונים (ועיין בס' ע"א דף נ"ו ע"ד מה שהאריך בזה) (ועיין בח"מ באה"ע סימן קי"ט סק"ד מ"ש בשם תשו' מהרי"ו שמסתפק בזה) וא"כ פשוט דבנידון הפמ"ג דמבשל במזיד בקדירה שאב"י כדי שיהיה נקרא דיעבד דזה הוה כלכתחלה ואסור :

ד אין מבטלין. עש"ך שהביא פלוגתא בזה אי הוה דאורייתא או דרבנן ועפ"ת מ"ש בשם הגו"ב דהוקא לבטל הטעם של איסור הוא מדרבנן אבל לבטל ממשות האיסור שנא בינם הוא מדאורייתא יע"ש ועיין ביד אפרים שכתב עליו דמ"מ נראה דבאיסור דרבנן נמ"ד מבטלין אי למאן דסובר אין מבטלין ושרי במקלי קליה איסורא אפי' בכה"ג דהאיסור בעין מותר כדמוכח מהא דענים שנשרו לתוך התנור יע"ש ועיין בהגהות יד שאול שכתב ואיסור משהו בלוע מבטלין אף לשיטת הרשב"א דס"ל דאסור לבטל מה"ת כשהוא בעין עכ"פ למ"ד דאינו רק מדרבנן מותר לבטל שו"ת הרשב"א ח"א סימן רכ"ב והביא ראי' ממסכת תרומות פ"ה ממגורה שפנה ממנה תרומה כו' עכ"ד ול"ע אם יש לסמוך ע"ז כי לא נמצא כן בשום פוסק ועיין בספר עמודי אש דף ס"ז ע"ד ודף כ"ח מה שהאריך בדברי הגו"ב הנ"ל ועיין עוד בשו"ת טו"ט מה"ג סימן ר"ה (ועיין עוד בר"ן פא"מ שהביא הט"ז סקט"ו מש"ס בשם הרשב"א מבואר בהדי' דהרשב"א ס"ל דאיסור משהו מבטלין לכתחלה ומשמע שם דאפי' איסור בעין מבטלין מיהו אפשר דאין ראי' משם דדוקא להוסיף מותר ולא לבטל לכתחלה ועמש"ל סימן קי"ד סק"ג והכמ"ל) :

וכן

בל"ע ועיין בספרו שו"ת שם אריה סימן ס"ג שהראה לו חכם אחד דברי הרשב"א בתה"א ומביאו הב"י ג"כ בסימן קכ"ב שמבואר מדבריו בהדי' דהמבשל במזיד בקדירה שאב"י אסור דהוה כמבטל איסור לכתחלה והוא ז"ל האריך לחזק דבריו בדברים דחוקים ועיין בספר עמודי אש דף ס"ז ע"ב שהביא ג"כ בשם ספר זית רענן שכתב להתיר בכה"ג במבשל במזיד והוא נר"ו הוכיח מכמה פוסקים דאסר בכה"ג בדיעבד יע"ש (שוב מצאתי בשו"ת בית שלמה ס"ס קע"ו שדעתו ג"כ כהפמ"ג דאם תחב במזיד כף שאב"י אסור כמ"ש הפמ"ג יע"ש) וע"ש עוד שחקר אם רשאי ליקח חתיכה ולפוגמה עד אשר תתבטל טעמה ממנה אם הוה כמבטל איסור לכתחלה או לא והביא בשם שאילת יעב"ץ שכתב לאסור בכה"ג והוא נר"ו האריך הרבה והעלה להיתר ותוכן דבריו דדוקא כשמבטל איסור והאיסור נשאר בתוכה והוא נהנה ממנה אף שמרגיש טעם קלוש בזה אסור אבל כשפוגם האיסר ומשנה עצמותה עד שנשתנה האיסר בזה ודאי מותר עכ"ד יע"ש באריכות ולפע"ד נ"ע דדוקא ביבש ביבש דנשאר גוף האיסר מש"ה בלא בלא בודאי לא נשאר שום ממשות איסר דקי"ל בלא בלא יש בילה והוה האיסר כמאן דליתא בעולם כלל ועיין בנו"ב מה"ת חיו"ד סימן מ"ה ותשכח כדבריט ועיין עוד בתשו' ח"ס חיו"ד סימן ס"ט (ועמש"ל סימן י"ד סק"ב ולקמן סימן ק"ב סק"ה וקצרתי כאן) וע"כ הא דאין מבטלין איסר הוא מטעם דילמא יבא לפעמים לנתינת טעם גמור כמש"ל בשם הצרה"צ (אכן לכאורה מדברי הרשב"א הנ"ל לא משמע כן ומ"ש שם בתשו' ש"א דבריו דחוקים כמש"ל ונ"ע בזה) א"כ אפשר דגם הכא שייך הטעם שמא לא יפגום האיסור היטב ויהיה נשאר עדיין בו קצת טעם ולא ידעתי מי הגיד לבעל ע"א דגם בש' נשאר בו עדיין קצת טעם קלוש ולא ידעתי היכן מבואר זה בפוסקים (הן אמת דיש פוסקים דסוברים דאפי' למעלה מס' צריך ג"כ טעימה עיין בב"י לעיל סימן צ"ח היינו משום דלכתחלה אין לסמוך על ששים דלפעמים יש טעם גמור גם למעלה מס' אבל היכי דטעמו ואין כאן טעם או לדידן דסומכין על ס' וא"ל לטעום בודאי סומכין כיון דיש ששים אין כאן טעם כלל ועיין בש"ך לעיל סימן צ"ח סקכ"ט ובפמ"ג שם ובטו"ב מה"ת חא"ח סימן ס"ו מש"ש בשם הפ"ת ויש לפלפל ואכמ"ל) וגם אפי' לפי דבריו מה בכך דיש טעם קלוש כיון דהתורה התירה טעם זה ואין לומר דדוקא בדיעבד מותר אבל לכתחלה היכי דמבטל איסר כיון דהוא נהנה מזה בודאי לא היתרה התורה כמש"ל בשם הר"ן ועיין בש"ע לקמן סימן ק"ג ס"ב דא"כ אף אנו נאמר ג"כ הכא דדוקא בדיעבד היה דנפגמה הנבילה מותר אבל לא לפוגמה לכתחלה כיון דהוא נהנה מזה כמ"ש הר"ן פ"ב דע"ז והובא בש"ע שם כעין סברא זו אך באמת אין לחדש חומרות

וסברות חלושות מדעתינו ולדינא נ"ע שוב מצאתי ביד אפרים שהביא ג"כ דברי השאילת יעב"ץ הנ"ל ותמה עליו ג"כ כמו שתמה עליו בעל עמודי אש כיון דמשנה האיסר בודאי מותר והביא ג"כ מדברי החכ"צ סימן ק"א שכתב ג"כ בהדי' כן ותמיה על בנו הגאון יעב"ץ שהעלים עיניו מדברי אביו הג' ז"ל יע"ש ולפע"ד נ"ע בזה מטעם שכתבתי לעיל ובאמת כעת ראיתי דלכאורה מדברי הר"ן שרמזתי לעיל שהובא בש"ע לקמן סימן ק"ג לכאורה ראי' גדולה לדברי הגאון יעב"ץ ודוק ונ"ע בכ"ז ואין להאריך:

בעת ראיתי דיש לאסור המבשל במזיד בקדירה שאב"י לפמ"ש התוס' בפסחים דף ל' ע"א ד"ה לפהינהו דמש"ה אסור לבטל אף איסור דרבנן דאל"כ מה הועילו חכמים בתקנתן שאסרו עד ששים הואיל ויכול להוסיף ולבטל איסור יע"ש ומהרב בעל ערה"ב כפי הנראה נעלם דברי התוס' האלו א"כ ממילא מטעם זה יש לאסור אף המבשל במזיד בקדירה שאב"י ג"כ מטעם זה דאל"כ מה הועילו חכמים בתקנתן מה שאסרו לבשל בקדירה זו כיון דאף המבשל במזיד בקדירה זו מותר ושפיר כתב ג"כ הרשב"א בתה"א ומביאו הב"י בסימן קכ"ב דמש"ה המבשל במזיד בקדירה שאב"י אסור דדמי למבטל איסור לכתחלה כיון דחד טעמא הוא דאל"כ מה הועילו חכמים בתקנתן ודו"ק (ועפ"ז יש לצדד להקל לפגום חתיכת איסור לכתחלה דל"ש שוב הסברא שכתבתי שם ועדיין נ"ע בזה):

שוב בא לידי ספר חמודי דניאל וראיתי שם בה' תערובות אות ג' סוף דף ל"ג וריש דף ל"ד שדעתו ג"כ דהמבשל במזיד בקדירה שאב"י אסור אפי' בדיעבד למי שאמר כן לעכו"ם לבשל בשבילו וכן היכי דבישל העכו"ם בקדירה שלו בשבילו (אע"ג דסתם כלים של עכו"ם אב"י) כמו בביטול האיסור במזיד והביא ג"כ דברי הרשב"א בתה"א בית ד' שער ד' והביאו ג"כ הב"י לקמן סימן קכ"ב שכ"כ בהדי' יע"ש מה שצדד להיתר היכי דהעכו"ם בישל לעצמו בקדירה שלו והותיר דמותר הישראל לאכול המותר דל"ש בזה קנס כיון שלא רצה לעשות איסור כלל וכן היכי שבישל אפי' ישראל לחולה שיש בו סכנה או אפי' אין בו סכנה דמותר לו לבשל בקדירה שאב"י כמו שמותר בבשולי עכו"ם כמ"ש בש"ע א"ח סימן שכ"ח מותר לבריא לאכול המותר יע"ש:

ובדרך אגב מידי דעיוני משוטטין בדברי התוס' האלו ראיתי להר"ב שו"מ מה"ק ח"ת סימן ע"ז שכתב לחדש ע"פ דברי התוס' הנ"ל דהיכי דמכר החמץ בע"פ כד"ת רק ששכח מין אחד למכור וכתב לצדד להקל אחה"פ ע"פ דברי התוס' הנ"ל דהכא ל"ש מה הועילו חכמים בתקנתן כיון שעשה כד"ת ומכר הכל וגם זה המין היה יכול בנקל למכור לכן מותר לערב יי"ש זה ברוב ולבטל ול"ש לומר דא"כ מה הועילו חכמים בתקנתן דהרי

כל

דמאי דבה הקילו כמה דברים מוכח דבשאר אסורים דרבנן אסור הטעימה עכ"ד יע"ש באריכות גם בערה"ב מסיק לאסור הטעימה באיסור דרבנן אך מ"מ כתב דבבורית יש להתיר לטעום כיון דנפגם כ"כ עד שאינו ראוי לאכילת כלבים בזה ליכא למיגזר דילמא אתי למיכל כיון דאינו ראוי לאכילה כיון דעיקר הטעם דגזרו בטעימה דילמא אתי למיכל משא"כ הכא דל"ש לזה כיון דאינו ראוי לאכילה לכן שרי לטעום עכ"ד ע"ש :

ג **בהגה** ואין נוהגין עכשיו לסמוך כו'. עבה"ט סק"ה ופ"ת סק"ג מ"ש לענין אי מהני טעימת ישראל ע"ש ועיין בחו"ד בביאורים סק"ב שכתב ע"ד הש"ך דזה דוקא כשאוסרו גוף האיסור נמס ואין שם אלא טעמו אבל כשהגוף האיסור מעורב בתוכו אין נוהגין לסמוך על טעימת ישראל כלל כדמוכח לקמן סימן ק' ס"ד גבי גיד שנמוח דבעינן ס' אף שאין בגידין בנו"ט והעיקר נראה דאפי' בטעם אין לסמוך אטעימה עכ"ד ע"ש ועיין בספר עמודי אש שהביא דברי החו"ד (אך לא העתיק יפה דברי החו"ד מ"ש בסוף דבריו דהעיקר דגם בטעם ל"מ טעימת ישראל כמש"ת בס"ק שאח"ז ושם הוכיח דדעת רמ"א דל"מ טעימת ישראל אף בטעם דלא כהש"ך) והשיג עליו דבהדי' מבואר בב"ח וש"ך דמהני טעימה אף בגוף האיסר בתוכה ודחה הראי' של החו"ד והעלה דהעיקר דלכתחלה אין לסמוך על טעימת ישראל ובדיעבד מותר עכ"ד ע"ש ועיין לעיל סימן פ"ז סק"ט וסימן ל"ז סק"ה :

ד **ס"ב** טרפ שהיה רובו היתר. עיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן רמ"ד :

ה **רבה** עליו ומבטלו. עבה"ט ועיין בפמ"ג במ"ז סק"ה שהעלה דגם בדשיל"מ אם נתערב תחלה במינו ואח"כ בשאינו מינו ויש ס' נגד האיסור בכל אחד בפ"ע דאמרינן ג"כ סלק את מינו כאילו אינו ושאינו מינו רבה עליו ומבטלו אבן בבילה שנולדה ביו"ט אחר השבת דהיא אסורה מדאורייתא בזה לא אמרינן רואין עכ"ד ע"ש ועיין בהגהות מהרש"ק שם שדחה דבריו די"ל דבדשיל"מ לא אמרינן רואין כמו דלא מהני ביטול משום דאמרינן עד שתאכלנו באיסר ע"י ביטול תאכלנו בהיתר לשיטת רש"י ה"כ לא אמרינן רואין דעד שתאכלנו ע"י היתר דרואין מוטב שתאכלנו בהיתר גמור יע"ש :

ו **ס"ח** בהגה אם אסורים מחמת עצמן. עבה"ט מ"ש בשם הט"ז ונ"ע לענין שומן של איסור כו' ועיין בהגהות יד שאול שכתב וז"ל והנה לפי דבריו כל שהיה ששים אם אירע אח"כ שבשלו באותו יום בשר או להיפך חלב הוה כאב"י שמחמת החלב או הבשר שבשלו היום כל שהיה ששים נתבטל אבל ז"א דמ"מ כל שעשו טעם אז אף שהיה ס' מ"מ נעשה הקדירה חולבת או להיפך ונאסרה הקדירה ונאסר אח"כ הבשר או החלב ולזה כיון די"ז הג' מהר"ל הבד"ק האלבארשטאט בספרו המטה בשם עטרת צבי ע"ש בסי' ג' אף שקלר בדבריו וכן נוהגין כל בעלי הוראה עכ"ד ודבריו מגומגמים וצריכין עיון וכמדומה שנוהגין בעלי הוראה להיפך ועיין בספרו שו"ת שו"מ ח"ג סימן ע"ט שנשאל ע"ז וכתב שם לחזק דבריו דכל שהיה בקדירה שומן או חלב נעשה כל הקדירה חולבת (ר"ל אם מחלב נעשה כל הקדירה חולבת ואם משומן נעשה כל הקדירה של בשר) אף שהוא רק מעט דלא ידעינן כמה בלע וכמו שמבואר די"ז בספרו וכן נוהגין כל בעלי הוראה עכ"ל ודבריו צ"ע כי היא חומרא חדשה שלא שמענו זאת ויש לזה פירכא מכמה מקומות ועמש"ל סימן פ"ט סק"ד וצ"ע ואין להאריך :

ז **ס"ט** קדירה שיש בה כ"ע זיתים כו'. עיין בדגמו"ר מה שפקפק בזה ובחדושי הארכתי ליישב זה בכמה אנפין ואכמ"ל ועיין בספר עמודי אש דף ס"ת ע"ב מ"ש בזה:

סימן צט

א **ס"א** עצמות איסור מצטרפין כו'. עפ"ת מ"ש בשם מהר"י הלוי שמסופק אם גם במליחה מצטרפין עצמות איסור עם ההיתר יע"ש ועיין בספר עמודי אש דף ע"ב ע"א וע"ב שכתב בפשיטות דגם במליחה מצטרפין עצמות איסור להיתר יע"ש שהביא ראי' לזה מדברי הראב"ד בת"ד סימן ז' ומתשו' גאוני בתראי סימן י"ז שכתבו דבמליחה מצטרפין עצמות איסור להיתר וסיים וכן יש להורות עכ"ד ע"ש ולכאורה אפשר לדחות ראייתו דאפשר דהם מיירי באיסר כחוש דגם מהר"י מודה דמצטרפות כמ"ש הפ"ת וצ"ע כי אין הספרים הנ"ל ת"י לעיין בהם אך לכאורה מסתימת דבריהם כפי מה שהביא בעל ע"א בשמם משמע דבכל גוונא מצטרפות עצמות איסור להיתר במליחה אף באיסור שמן :

ב **ס"ד** אבל אם הוא מין במינו כו'. בהגהות אמרי ברוך כתב צ"ע בכה"ג לענין הרוטב שהוא אינו מינו ודעת הש"ך לעיל סימן צ"ח סק"ח דלא אמרינן סליק את מינו כאלו אינו להתיר גם את אינו מינו עכ"ל :

ג **ס"ה** אין מבטלין כו'. עיין בפמ"ג בשפ"ד סק"ח שכתב דהמבשל בקדירה שאב"י במזיד אפי' בדיעבד אסור וחולק על תשו' בנימין זאב שכתב להתיר בדיעבד דז"א דהוה כמבטל איסור לכתחלה יע"ש ועיין בערה"ב אות נ' שהשיג על הפמ"ג והעלה דבדיעבד מותר אפי' המבשל במזיד דהעיקר הטעם דאין מבטלין איסר לכתחלה משום דשמא יבא לידי נו"ט גמור משא"כ הכא דל"ש זה יע"ש שמביא ראי' לזה ומ"מ בסוף דבריו משמע דנשאר בצ"ע

לאפות בו פת והרי מן הקדירה נזחל לתנור דיש ללמוד היתר דדוקא אם זב בשעה שכבר הפת בתנור אז לא הוה נ"ט בר נ"ט בין לטעם החו"ד דהוי יחד (עפ"ת ועמש"ל סימן צ"ה סק"א) בין לטעם דידי משום ריחא משא"כ הכא דעדיין אין הפת בתנור והריח כבר כלה והלך לו וזה הוה ממש נ"ט בר נ"ט וגם ע"פ רוב יש ס' בפת נגד המעט שנזחל בתנור ולחום שמא עדיין יש קלא בעין ז"א דמחמת חום התנור מתייבש תיכף ובפרט אטו הוא יודע שיהיה נזחל ע"ג כירה הוא סומך שלא יהיה נזחל ואם יהיה נזחל הוה כדיעבד ואין קפידא רק לראות שלא להושיב הפת במקום הזה ולא לקרב הקדירות ממש למקום מושב הפת ממש עכ"ד ע"ש עוד שהאריך בזה :

ועיין בשו"ת שם ארי' בהשמטות סימן י' שהאריך הרבה והעלה דהעיקר כדעת הלהע"ו דדוקא היכי דזב תחת הפת ממש אבל היכי דזב בתנור רחוק מן הפת הוה נ"ט בר נ"ט ומותר דלא כהחו"ד שכתב דבשעת בישול נ"ט בר נ"ט וגם יש להקל שמא אינו מפעפע דהוה איבעיא דלא איפשטה לכן יש להקל לאכול הפת לבדו במילחא אבל לאכול בחלב הפת יש להחמיר כיון דבלא"ה דעת הרי"ף גבי פת שאפאו עם הגדי דהוה דשיל"מ כיון דאפשר לאכול בלא חלב וכתבו הפר"ח סימן ק"ב והשעה"מ פט"ו מהמ"א דיש להחמיר כדבריו יע"ש באריכות ועיין בס"ק שלפני זה ועיין בזכרון אברהם לקמן סימן ק"ח שתמה ג"כ על מנהג העולם שעומדין ב' קדירות של בשר ושל חלב על הכירה רותחת ונזחל מן החלב וכן מן הבשר דכ"ז שלא נזחל תחת הקדירה אין בעיני העולם שום איסר ובאמת לדעת הש"ך יש בזה איסור גדול (כבר נתבאר דהרבה חולקין על הש"ך) וכן כשנזחל מן החלב תחת הקדירה של בשר אינם אוסרים רק הקדירה של בשר והלא גם הקדירה של חלב מהראוי לאסור כיון דנאסר הקדירה של בשר חוזר החלב ואוסר גם הקדירה של חלב יע"ש :

ה **ס"ב** תנור שטחו באליה. עפ"ת ועיין בערה"ב שהאריך בזה אי מהני ס' לפת שנילש בחלב והעלה דאף להמחמירין וסוברים דבפת ל"מ ס' דוקא לפת שנאפה בתנור עם גלי או שטח התנור בשומן יש סברא לומר דבכ"ש אוסר אבל היכי דנתערב בעיסה כגון שלש עיסה בחלב בודאי מהני ס' כיון דלא חל על העיסה עדיין שום איסור דהרי יכול לאפות מעט מעט או לשנות צורת הפת וכתב שמעשה בא לידו שנילש עיסה במים שהודחו כלי בשר ובמים לא היה ס' כ"א בצירוף הקמח ואפו מזה הפת והתיר הפת לאוכלו עם בשר כיון דכבר נתבטל בס' אבל עם חלב אין להתיר דזה הוה כלכתחלה ולשיטת הרי"ף הוה כדשיל"מ כו' (עיין בס"ק שלפני זה) וה"ה היכי דליכא ס' י"ל דשרי להוסיף קמח ומים עד שיהיה ס' דעדיין אינו נאסר ולא נ"נ וגם כולו היתר ואח"כ יהיה מותר לאפות לעשות פת מזה עכ"ד ע"ש ועיין בחכ"א שכתב להתיר לפת שנאפה בחלב היכי דיש ס' יש להתיר לאכול עם חלב אבל לא עם בשר ומסתימת דבריו משמע דאין חילוק בין פת שכבר נאפה בחלב לעיסה שנילושה בחלב דלא נאפה עדיין דלא כמ"ש הערה"ב ועיין בב"א שם אות כ' דהעיקר דגם עם בשר מותר דזה דמי למ"ש הרמ"א לקמן סימן צ"ט סס"ו בחלב שנפל למים אך הואיל וילא מפה הכו"פ יש להחמיר שלא לאכול הפת עם בשר דנ"ל כעין פשר ובפרט היכי דנתכוין לכך לבטל החלב בס' כדי לאכול עם בשר הו"ל מבטל איסור לכתחלה ואסור מדינא לאכול עם בשר יע"ש ועיין עוד בחכ"א דאם אינו יודע אם יש בו טעם חלב מותר לטעמו אם אין בו טעם חלב מותר לאכלו לבדו עכ"ד ופשוט דמותר לאוכלו גם עם חלב רק עם בשר אסור כמש"ל בשמו ובאמת צ"ע דלמה מותר טעימה לישראל דלמה גרע זה משאר איסורים וע"ש שהיקל ג"כ לחלק הפת להרבה ב"א במקום הפ"מ כמ"ש הכו"פ וגם שיעשו סימן בכל ככר אם זב תחתיו שומן יתהיב עלם בכל ככר ואם זב תחתיו חלב ימשוח מלמעלה בגבינה וכיון שעושה ב' דברים יש להתיר וכן הורה הרב מהר"ש הזקן ודוקא בדיעבד אבל לכתחלה לא יסמוך ע"ז כיון שהוא מפרש בגמרא עכ"ד ולע"ד צ"ע אם יש לסמוך על קולות האלו אפי' בדיעבד דבדברי כל אחרונים שהבאתי בסימן זה לא משמע כן ועיין בעל"ל ועיין בהגהות מהרש"ק שכתב להקל ג"כ ביש בפת ס' נגד השומן אך באופן שיחתוך מקום הבקעים בפת עד כלות הבקוע דשם חיישינן לאיסור בעין ואם נפל על מקום מיוחד בפת ולא נודע מקומו צריך לחתוך כל מקום הבקעים שבפת יע"ש עוד מ"ש בדינים האלו ודבריו קצת סותרים למ"ש בספרו שו"ת טו"ט מה"ג כמש"ל סק"ב :

הלכות תערובות סימן צח

א **ס"א** יטעמנו עכו"ם כו'. עש"ך מ"ש ומחות' האלוף מו"ה גרשון כו' ועיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן רכ"ג אות ב' מ"ש בזה :

ב **יטעמנו** עכו"ם. עבה"ט ופ"ת מ"ש בשם תשו' נ"ל דבכל איסור דרבנן שרי טעימה בלשון ועיין בספר עמודי אש בקונטרס או"ה דף ס"ט אות ח' שהאריך הרבה בזה וסיים דבעיקר הדבר נ"ל ראי' מוכרחת לאסור הטעימה מירושלמי נדרים פ"ח ה"א דאיתא שם מטעמת אין בה משום ברכה ולא משום גזל ולא משום דמאי ופירוש הקה"ע שם דמותר לטעום דמאי ומדהוצ"יאו רק דמאי

לך מר יותר מעט זית ואין לפני כעת המכילתא ואפשר דהעט יוסף לא דקדק להעתיק המכילתא יפה כיון שאינו אלא מפרש ואין נפ"מ לו לדינא ול"ע בזה כי באמת אף לפי הלשון שהעתיק הטו"ע ג"כ אינו ראי' כ"כ דקאי על הפרי ואין להאריך :

ד **שמביאים** עכו"ם בחביות. עמש"ל בל"א סק"א :

סימן צז

א **ס"א** שמא יבא לאכלה כו'. עבה"ט מ"ש בשם הט"ז דבמדוכה שדכין בה בשמים כו' ע"ש ועיין בהגהות מהרש"ק שכתב דדוקא גבי מדוכה שדכין בה דבר חריף דל"ש בה נ"ט בר נ"ט ולא נטל"פ אז חיישינן שמא ישתמש בו עם בשר או להיפך אבל בקדירה שצוכין להחם בה מים שאינן לא לבשר ולא לחלב ומשתמשין בה בין לבשר בין לחלב אם אירע שנעשה של בשר אינו נאסר לגמרי דאין כאן חשש טעות דאף אם יארע שישתמש גם לחלב הרי אין משתמשין רק למים ויש כאן כמה נ"ט ולדעת כמה פוסקים מותר לכתחלה עם חלב (אף לדידן דאסור לכתחלה רק בדיעבד מותר אם המים בחלב מ"מ כלל גדול בזה דכ"מ שמותר בדיעבד ל"ח לכתחלה שמא ישכח עט"ז לעיל סימן ב' סק"ד וסימן ל"א סק"א) גם אחר ב"י הוה נטל"פ לכן אין לחוש כלל שמא יארע מכשול כנלפע"ד דאם נעשה של בשר או של חלב יש להחזיקו כך עכ"ל ועיין בתו"ד שכתב ג"כ דבשאר כלים אין להחמיר כיון דהוה נ"ט בר נ"ט וגטל"פ אחר מעל"ע ע"ש ובאמת לפע"ד ל"ע במ"ש הגאון מהרש"ק כיון דלדידן בדיעבד מותר המים ל"ח לכתחלה שמא ישכח דבאמת גם המים אסור אפי' בדיעבד דהמים הוה כמו נגלו כמ"ש הפמ"ג לעיל סימן נ"ה דהרוטב של דגים אסור דדוקא הדגים מותרין דהוה ג' נ"ט ולא הרוטב וה"נ לענין המים ועבפמ"ג לעיל סימן נ"ה סק"ד בספ"ד ועמש"ל סימן נ"ה סק"ב ואין להאריך מ"מ לפע"ד ג"כ אין להחמיר בזה כ"כ כיון דאיכא טעמא שכתב הגאון ז"ל דלאחר מעל"ע הוה נטל"פ וידוע דסתם כלים אב"י וגם ידוע דעת רמ"א דמותר בב' נ"ט לכן אין להחמיר שמא יבוא לידי כך וצ"ע שוב ראיתי בספר עלי לבונה שכתב מתחלה לאסור לפ"ד הט"ז בקדירה שמחמם בה מים תמיד לחלב ולבשר ואם אירע שזב תחתיה חלב או רוטב של בשר שיהיה אסור אף לחלב או לבשר לחוד אך כתב דלפמ"ש הפמ"ג דהיינו לפי שעה אבל יחדו נ"כ מכתש של חלב שוב מותר להשתמש במכתש זה לבשר וה"ה הכא אם יחדו קדירה אחרת לחלב או לבשר מותר עוד כ"ל דל"ד למדוכה דאפשר בהגעלה אבל בקדירה אם נאסר להשתמש בה שוב אין לה תקנה לכן אם יחדוה לחלב מותרת עכ"ד ע"ש :

ב **הפת** אסור. עפ"ת מ"ש בשם הלב"ש דאם נתערב ככר זה בין ככרות אחרות כו' ע"ש ועיין בערה"ב שהאריך בזה והעלה דהיכי דהפת מועט נתערב בין ככרות אחרות ונעשה מרובה אין איסור כלל אך היכי דנאפה מתחלה פת מרובה ונתערב בין ככרות בזה יש לאסור לאוכלם עם בשר אך לאוכלם בפ"ע מותר כיון דעיקר האיסור משום גזירה יש לסמוך ע"ז להקל ואם באפשר לעשות תקנה לחלק להרבה ב"א שיגיע על כל אחד דבר מועט כמ"ש הבו"ש בשם זקנו בודאי מה טוב ואפשר להתיר גם למכור אחד אחד לבאר אנשים ולהזהירם שלא יאכלו עם בשר יע"ש :

ועיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן קל"ה שהאריך והעלה דבין פת מרובה שנתערב בין ככרות בין פת מועט בטל ברוב דאין להחמיר כ"כ בדרבנן כיון דבלא"ה הוה תרי דרבנן דהרי עיקר האיסור דפת שמא יבא לאוכלם עם בשר ואפי' אם יאכלו עם בשר ג"כ אינו אלא איסור דרבנן מיהו דאסרו הכא גם תרי דרבנן אבל מנ"ל להחמיר כ"כ דאינו בטל ליתן עליו דבר חשיבות (כמ"ש הלב"ש) דלא בטל ע"ש עוד שהאריך לדחות דברי הלב"ש שהחמיר בזה דאין לגבב חומרות בדרבנן יע"ש ועיין בהגהות מהרש"ק ול"ע דדבריו סותרים אהדדי קצת לפמ"ש בספרו ואין להאריך ועיין בסק"ה :

ג **או** שישנה טורת הפת כו'. עפ"ת מ"ש וכן לחלקו להרבה ב"א כיון דכבר נאסר וכ"נ כו' ולפע"ד היכי דלש עיסה בחלב אפשר דמועיל לחלקו להרבה ב"א כיון דלא נאסר עדיין ולא חל עדיין שום איסור דהרי יכול לאפות מעט מעט או לשנות צורת הפת ודוקא בזב שומן תחת הפת בזה אינו מועיל לחלקו להרבה ב"א כיון דכבר נאסר וכ"נ משא"כ בשודה עיסה כמש"ל סק"ה סברא זו בשם הרב בעל ערה"ב יע"ש :

ד **בהגה** ואם זב תחתיו. עבה"ט סק"ג ועפ"ת מ"ש בשם הגאון מו"ה שור ז"ל דקאמר הרמ"א ואם זב תחתיו יע"ש ועיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן קל"ט שהאריך הרבה בזה והעלה דאם הוא בענין דפייך ריחא רק שאנו מקילין בזה בדיעבד בזה יש להחמיר אפי' היכי דלא זב תחת הפת ממש אבל היכי דל"ש כלל ריחא כגון שפתוח לגמרי וכדומה אז יש להקל. היכי דלא חזינן דלא זב תחת הפת ממש וע"ש שהעלה להיתר היכי דיש ס' בכל הפת נגד מה שזב דממ"נ אם אינו מפעפע ליכא חשש כלל ואם מפעפע הרי מפעפע בכל הפת בשוה ומצטרף כל הפת בשוה לבטל לכן בשמן יש להתיר ע"י שיש בכל הפת ובחום יש להתיר ע"י סילוק מכל פת בצד הסמוך לתנור ובשעת הדחק לפי ראות עיני המורה יש להתיר היכי שהתנור פתוח קצת אבל בסתום לגמרי אין להתיר אי ליכא ס' בכל הפת וע"ש שהאריך ליישב מנהג העולם שמעמידין קדירות לבשל בתנור שנורפין לאפות

שיעור גלייה דהיינו כחצי גלייה אבל אם היה רק כמו רגע ממש שתיכף שלקוהו נראה דמותר דאינו דומה לבעלמא דאוסר תיכף (עפ"ת לקמן סימן ק"ה סק"ח ודבריו צ"ע כמש"ש דבנ"ט בר נ"ט דהוה טעם קלוש כמו שמקילינן לכמה פוסקים בדיעבד וכן לדעת הש"ך אף דהמחתון לבד הם ובכל דוכתא תתאה גבר כאן מותר והיינו מכח דבאיסור די בטעם כ"ד אבל בנ"ט בר נ"ט בעינן טעם ממש לכן טעם ממש אינו יוצא מיד רק בשיהם תמין והוי שיעור בישול וגלייה ואז יוצא עיקר הטעם אבל לא בשיאו מועטת וכיון דלדעת כמה פוסקים מותר לגמרי נראה להקל בכה"ג בדיעבד לאוכלו בחלב עכ"ד :

ד **אבל** אם היה דבר חריף כו'. עפ"ת שהסתפק בהא דחורפא מחליא לשבח אי הוה דאורייתא או דרבנן ע"ש מ"ש בשם תשו' ש"ל דחיך אוכל יטעם כו' ע"ש ועיין בערוגת הבושם לקמן סימן ק"ג שהאריך הרבה בזה ודעתו דהא דאמרינן דחורפא מחליא ליה לשבח אינו מה"ת ואינו חוזר וניעור לכן אף שנשבח אח"כ אינו אסור כ"א מדרבנן ע"ש שהעלה דגם הא דאמרינן לקמן סימן ק"ג פוגם ולבסוף השביח דאסור יהא ג"כ מדרבנן מטעם שכתב הכו"פ דמה"ת ל"א חוזר וניעור וא"כ ה"נ אף שהשביח אח"כ מ"מ כיון דנפגם מתחלה כבר נעשה היתר ומה שהשביח אח"כ אינו חוזר וניעור לאסור מה"ת ורק מדרבנן אסור אבל השביח ולבסוף פוגם העלה דאסור מה"ת ואסור גם בהנאה אף בעת שהוא פוגם ע"ש עוד מ"ש לענין נ"ט בלא שהוא השביח ולבסוף פוגם ע"ש ועיין עוד בספר עמודי אש דף ס"ו ע"ד מ"ש בזה (אכן מלקמן סימן נ"ו ס"א בהגה ובש"ך שם סקי"ב מבואר בהדי' דהא דחורפא מחליא ליה לשבח הוא מה"ת יע"ש בפמ"ג שכתב בהדי' כן ואכמ"ל וצ"ע בזה) :

ה **ס"ד** שאם נתנו אפר כו'. עש"ך ועפ"ת מ"ש דוקא לענין בב"ח מהני אפר להקלים הטעם כו' ע"ש ובהדושי האלכתי בזה וכתבתי ג"כ לפרש כונת המחבר כן מקודם שראיתי דברי הפ"ת דהכי מדויק לשון המחבר שכתב אם נתנו אפר כו' קודם שהניחו הקדירות בתוכה משמע דוקא קודם שהניחו הקדירות אז האפר יכול להקלים הטעם שלא יוכל לחול עליו איסור בב"ח אבל היכי שכבר הניחו הקדירות בתוכה דאז כבר חל עליו איסור בב"ח אז בודאי לא מהני אפר להתיר ובזה מיושב כל מה שהקשה הש"ך על המחבר וכעין סברא זו כתב הר"ן פכ"ה הובא בש"ך לקמן סימן צ"ד ס"ק כ"ב לענין נ"ט בר נ"ט ובנו"ב קמא חיו"ד סימן כ"ו יע"ש והארכתי בזה וכעת נדפס ערה"ב להגאון מוהרי"ל וראיתי שכתב ליישב דעת המחבר כמ"ש יע"ש שהעלה כן לדינא שאם נתערב אפר קודם שנתערב איסור בב"ח מותר אח"כ התערובות אבל אם נתנו אפר אחר שנתערב בב"ח אסור התערובות אבל בשאר איסורים אם נתערב אפר בתוכם מותר ע"ש בארוכה שוב מצאתי בס' מגדל עוז להגאון יעב"ץ ה' בב"ח פ"ח אות כ"ה שכתב ג"כ לחזק פסק המחבר כאן יע"ש שקילר מאוד בדבריו וסמך על מ"ש בחבורו ואין ת"י חבורו לעיין בו אכן כתב ג"כ דלא התיר המחבר אלא בדיעבד כמו שמשמע מלשונו ולא לכתחלה יע"ש שהביא ג"כ בשם אביו הגאון ז"ל שהעלה ג"כ להלכה כדעת המחבר ועיין ביא"פ מ"ש בזה :

סימן צו

א **ס"א** שחתכם בסכין של בשר. עבה"ט ועיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן רע"ו דהיכי דחתכו בצלים בסכין של בשר על הטעלער חלב או להיפך דהבצלים והסכין והטעלער טריפה כיון דהוה דוחקא וגם דבר חריף ודאי מפליט ומבליע יע"ש ועמש"ל סימן ק"ה ועיין בפמ"ג בשפ"ד סק"ב ויש לעיין בזה :

ב **ואם** חתכן דק דק כו'. עבה"ט ועיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן ק"ל שדחה דברי השואל שרצה לפרש דהרמ"א מיירי דוקא היכי דהסכין ב"י אבל באב"י יש להקל כיון דנ"ל בשאר איסורים דרבנן וגם יש דעות דדוקא קורט של חלתית הוה ד"ח ולא בשאר אסורים והוא ז"ל האריך לדחות דבריו והעלה דיש להחמיר באין הסכין ב"י יע"ש :

ג **ס"ד** מי לימוני"ש כו'. עש"ך סק"כ מ"ש אי נמי י"ל דזיתים חרופים כמו נגון כדאמרינן בערובין דאמרה יונה כו' ע"ש ועיין בספר באר יעקב לקמן סימן ק"ה שהשיג ע"ז מהתוס' פסחים דף ל"ו שכתבו דזה קאי על העץ ולא על הפרי גופא יע"ש ומביאו ג"כ בערה"ב לקמן סימן ק"ה סק"ח וכן בהגהות יד שאול הביא בשם דורש לציון שתמה על הש"ך מהתוס' הנ"ל ועיין בחו"ד לקמן סימן ק"ה סק"א שהביא מפסקי התוס' בע"ז דשמן זית הוא עז וחריף ובליע אף בלונן ועיין עוד בפ"ת לקמן סימן ק"ה סק"ב מ"ש בשם תשו' שבו"י ובאר יעקב ועיין במדרש תנחומא פרשה בשלח סימן כ"ד דף פ"ט ע"ב דאיתא שם ר' אלעזר המודעי אומר של זית הוה ועיין בעץ יוסף שכתב ע"ז וסיים במכילתא שאין לך עץ מר יותר מעץ זית עכ"ל מבואר קצת מזה דמה שאמרה יונה יהיה מזונותי מרורין כזית קאי על העץ כמ"ש התוס' משום דהוא מרור יותר מכל העלים שוב מצאתי בשו"ת טו"ט מה"ג סימן ר' שנשאל ע"ז מגדול אחד שהקשה על הש"ך מתוס' פסחים הנ"ל והוא ז"ל האריך הרבה בזה ושם הביא המכילתא בזה"ל ויורהו ד' עץ זה עץ זית דאין לך מר בה‍אילנות אלא זית עכ"ל ומדייק הוא ז"ל מדלא כתב אלא עץ זית משמע דקאי על הפרי גופא כדעת הש"ך יע"ש עוד שהאריך בזה וצ"ע דבעץ יוסף העתיק בשמת המכילתא שאין

לך

שכו׳ ח״ס אם יש להחמיר בכלי שלישי כו׳ ע״ש ועיין בערה״ש לקמן סימן ק״ה סק״ע שהשכים ג״כ עם הח״ס דלפ״ד הסוברים להחמיר בכלי שני דמפליט ומבליע ה״ה בכלי שלישי ורביעי אפי׳ בכמה כלים כ״ז שהיס״ב רק אם הדבר ספק אולי נתקרר ע״י ג׳ וד׳ כלים אז יש להקל בספק כיון דבלא״ה יש מתירים אפי׳ בכ״ש אפי׳ בברי שהיס״ב ואין חילוק בין כלי שלישי ורביעי ובין דבר גוש לדבר לח בכולן יש להחמיר באין הפ״מ ובהפ״מ יש להקל בכל גונא אפי׳ בדבר גוש כמ״ש בתשו׳ ח״ס עכת״ד ע״ש ועיין בשו״ת טו״ט מה״ג סימן קפ״ג שכתב דהמנהג להורות היתר תמיד בכ״ש ולית מאן דחש לדברי הט״ז לאסור בכ״ש לכן אפי׳ הרולה להחמיר היינו דוקא בכלי שני אבל לא מה שעירוי מכלי שני לכלי שלישי יע״ש ועיין עוד בספר תפארת ירושלים על משניות פ״ו דפסחים מ״ב אות למד מה שהביא ראי׳ לדעת רמ״א שיש להקל בכ״ש אפי׳ בדבר גוש ממשנה פ״א דמעשרות מ״ז יע״ש :

סימן צה

א ס״א משום דהוה נ״ט כו׳. עבה״ט ועפ״ת מ״ש בשם תשו׳ פני ארי׳ דטעות שבש״ד שהביא הפמ״ג היא מוטעית כו׳ ועיין בקונטרס נועם מגדים שנדפס מהגאון מהרי״ש ז״ל מלבוב על הפמ״ג שהביא ג״כ דברי בעל תשו׳ פני ארי׳ והוא ז״ל מלדד קלת לקיים הגרסא בש״ד שהביא הפמ״ג לפמ״ש בתשו׳ מהריב״ל דדוקא באוכל הוה טעם כעיקר ד״ת אבל בכלי לא הוה ד״ת א״כ הרי אנו רואין דהכלי לא נכנס הטעם כ״כ כמו באוכל א״כ אפשר דדברי הש״ד יש להם מקום כפי מה שכתוב לפנינו עכ״ד יע״ש ועיין בשו״ת מנחת מנחה סימן י״ז מש״ש הגאון הנ״ל בקלרה יע״ש עוד מסימן ט״ו עד סימן כ׳ :

ועיין בחו״ד שהביא ג״כ בשם הש״ד כהפמ״ג דדוקא כשהטעם א׳ בכלי והשני באוכל הוה נ״ט בר נ״ט אבל באוכלין אפי׳ אלף טעמים חשוב כחד וע״ש בהגהות אמרי ברוך אות ב׳ שכתב ע״ז דהמחבר לא העתיק יפה דברי הש״ד כמבואר להמעיין בש״ד ונ״ל דהא דלא אמרינן מאוכל לאוכל נ״ט בר נ״ט דוקא אם לא היה הפסק כלל אפי׳ פ״א ע״י נ״ט בכלי רק הב׳ נ״ט הוא מאוכל לאוכל כגונא דפשטידא המבואר בש״ד אבל בפמ״ג בסימן זה ובראש יוסף דף קי״א מחליט דטעם אחד מאוכל לאוכל אינו בא בחשבון נ״ט בר נ״ט עכ״ל :

ועיין בזכרון אברהם שהשיג על הפמ״ג והעלה דגם טעם א׳ באוכל והב׳ בכלי ג״כ מותר דהוי נ״ט בר נ״ט ע״ש שהביא ראי׳ לזה ומ״ש הפ״ת בשם החו״ד דלא אמרינן נ״ט בר נ״ט בשעת בישול כו׳ ובתשו׳ ב״א חולק עליו כו׳ ע״ש ועיין בהגהות מהרש״ק שכתב ג״כ דבחדושיו

יד

דזה דברי החו״ד רק דאין חילוק בדבר ובעת נדפס שו״ת טו״ט מה״ג סימן קס״ט האריך להשיג על החו״ד בזה ועיין בהגהות אמרי ברוך על החו״ד שהעיר ג״כ על החו״ד מדברי הר״ן פכ״ה בד״ה וכ׳ בסה״ת ע״ש ועיין עוד בשו״ת שם ארי׳ בהשמטות סימן י׳ שהשיג ג״כ על החו״ד יע״ש באריכות קלת ועיין עוד בשו״ת בית שלמה סימן ק״ס בדעתו ג״כ נוטה דלא כהחו״ד ועכ״פ ראוי לצרף דעת החולקין על החו״ד יע״ש :

ב ס״ב בהגה ובדיעבד מותר בכל ענין. עפ״ת מ״ש דוקא בנתבשלו שיש ג׳ נ״ט כו׳ וכ׳ עוד החו״ד דהא דגללו אסור כו׳ ועיין בשו״ת טו״ט מה״ג סימן ק״ע שהשיג על החו״ד דלפמ״ש הפמ״ג במ״ז סק״א דהוקא היכי דנבלע בתחלה בכלי ואח״כ באוכל הוה נ״ט בר נ״ט אבל אם בתחלה באוכל ואח״כ בכלי ואח״כ לחלב לא הוי נ״ט בר נ״ט דכל באוכל הוה ממש ולא נ״ט (ועיין בס״ק שלפני זה דלכאורה סתירה ג״כ מדברי החו״ד גופא) א״כ גם הכא כן היכי דהוא ע״י בישול מן הבשר למים ומן המים לקדירה לא מיחשב רק חד נ״ט ומן הקדירה לדגים הוה טעם שני ולא הוי ג׳ נ״ט ואסור להמהרש״ל דאוסר בגללו וגם מה שהביא החו״ד שם ראי׳ מהתוס׳ דחה ראייתו שם ועיין בהגהות א״כ על החו״ד שהעיר ג״כ על החו״ד מדברי הפמ״ג הנ״ל ועיין עוד בשו״ת שם ארי׳ שם שהשיג ג״כ על החו״ד ודחה ראיותיו ועיין עוד בטו״ט שם שהעלה דהיכי דבישלו בקדירה של בשר נקיה תבשיל הנקרא גריץ והוא ללול ואח״כ שמוה בקערה של חלב ונתנו בו חמאה דלהסור למהרש״ל דאוסר בגללו דהוה רק ב׳ נ״ט כיון דהוא ללול ומעורב עם המים ביחד לכך אסירה הגריץ עם החלב אפי׳ בדיעבד לדעת מהרש״ל עכ״ד ע״ש ועיין בהגהות מהרש״ק על הפמ״ג בשפ״ד סק״ד דהיכי דבישל מים בכלי שהיה בו חלב מעורב עם דבר אחר שני שלישי ד״א ושלים חלב ואח״כ בישלו בשר במים הללו נראה להתיר כיון דהגן משערין רק לפי המדומע א״כ גם הקדירה לא בלעה רק שלים חלב ושני שלישי ד״א וא״כ בזה י״ל דאיכא ס׳ בכל המים נגד החלב ובקדירה כיון דיש בקדירה ס׳ נגד קליפת הכלי (עבש״ך סימן ס״ו ס״ק ס״ה) א״כ לכאורה כיון דהכלי מסתמא דקה קליפתה הוה ג״כ כערך שלים מעוביה וכיון דא״ל לשער רק נגד שלים חלב שיש בקדירה זו הוה כמו דא״ל ס׳ רק נגד שלים הקדירה וגגד שלים הקדירה מסתמא יש ס׳ במה שבקדירה נגדה ואף אם ספק הוי כיון דיש עוד ספק דהרמ״א וכמה פוסקים מתירין עכ״פ בדיעבד הוה כעין ס״ס ולכך יש להתיר התבשיל עכ״ד :

ג רק עלו בכלי של בשר. עש״ך מ״ש דהיינו שאחד מהם הכלי או הדגים חמים כו׳ אבל אם שניהם חמים הו״ל כגללו עכ״ד ועיין בהגהות מהרש״ק שכתב דהיינו דוקא שם שהי׳ ממש כשיעור בישול כמאכ״ד או שיעור

ובמחב"ת שנה בזה מאד דבאמת בש"ך בשם רש"ל מבואר להדי' להיפך ומזה הביא הגו"ב ראי' לדבריו כמש"ל ואפשר דט"ס בדבריו וראייתו מחתך שכין דלרש"ל צריך לשער נגד כולה אע"פ שיודע שיש בשום פעם חילוק אכן לא ידענא למה מקשה מדברי רש"ל גבי חתך סכין על הגו"ב ולא הביא שייעתא לדבריו מדברי הש"ך שהשיג שם על המהרש"ל ובאמת הש"ך דחה שם דברי רש"ל בלי שום טעם ועיין בפמ"ג שם ואפשר דטעמו של הש"ך מטעם שכתב הגו"ב באמת כיון דיודע שיש בשום פעם חילוק לא אמרינן בזה מילתא דלא רמיא עליה. דאינשי לאו אדעתיה ומיושב מה שהקשה ג"כ הפמ"ג ודוק ובפרט שכן דעת רש"ל בעצמו גבי תחיבת כף דמהני ברי ליה כמש"ל וצ"ע בכ"ז ועיין עוד בערה"ב ובע"א מ"ש בזה (שוב מצאתי בפמ"ג לקמן סימן צ"ו במ"ז סק"ד שהביא בשם היש"ש פג"ה סימן מ"ב מה שמחלק בין תחיבת כף לסכין יע"ש וצ"ע בזה ואכמ"ל) ומ"ש הפ"ת ועיין כו"פ דצריך לשער נגד הכף שתחב בקדירה ואפי' מה שלמעלה מהתבשיל כו' ע"ש ועיין בחכ"א כלל מ"ו אות ו' שהשיג ג"כ על הכו"פ דא"צ לשער רק נגד מה שתחב בתבשיל ולא נגד מה שתחב בחלל הקדירה ואפי' בכלי מתכות אין להחמיר אע"ג דקי"ל חם מקצתו חם כולו וקי"ל בתחיבה שמקצתו בתוך הרוטב שמפעפע ומפליט מכולו זה דוקא במאכל הבל בכלי אפי' כלי מתכות קי"ל דאינו מפליט מכולו וע"ש שמביא ראי' מאו"ה כלל מ"ז סימן מ"ב שכתב בהדי' לתוך התבשיל יע"ש ועיין בערה"ב סק"א שהעלה ג"כ להקל דא"צ לשער רק נגד מה שתחב בתבשיל ולא בקדירה יע"ש בנשאר בל"ע דאמאי לא בעינן ש' נגד מה שלמעלה מתחיבת הכף כ"ק יע"ש ועיין בזכרון אברהם מ"ש עוד בזה ועיין עוד בשו"ת טו"ט מה"ג סי' קל"ז:

ג **וסברא** דאזוגה עיקר. עפ"ת מ"ש מענין חם מקצתו חם כולו בשם תשו' פמ"א ועיין בערה"ב מה שהאריך בזה ועיין בש"ק הקודש ועיין עוד בשו"ת טו"ט שם:

ד **ס"ג** הכל אסור בהנאה. עבה"ט מ"ש אבל לא לפני הכלב אפי' אין הכלב שלו ועפ"ת ועיין בספר עמודי אש דף ע"ד סוף ע"ב שהביא בשו"ת תשב"ץ ח"ג סימן רל"ג מבואר בהדי' דכל איסורי הנאה אסור ליתן לכלב חבירו ולאו דוקא בחמץ בפסח הולם אינו אלא מדרבנן כמו שהאריך בשו"ת פנ"י חא"ח סימן י"ב עכ"ד ע"ש:

ה **שאינו** נהנה מגוף האיסור. עפ"ת מ"ש בשם הח"ס דלמכור לעכו"ם הקדירה הבלוע מבב"ח אין בו בית מיחוש כלל ע"ש ועיין בהגהות מהרש"ק שכתב דאסור למכור לעכו"ם להסוברים דבב"ח גוף הכלי נעשה נבילה וא"כ הו"ל כבב"ח עצמו ושוב הביא דברי הח"ס שהתיר למכור וסיים ולפע"ד נראה כמ"ש עכ"ד ע"ש:

ו **ס"ה** בהגה ונוהגין להחמיר לאכול המאכל כו'. עבה"ט ועט"ז וש"ך ועיין בספר עמודי דניאל דף ע"ו ע"ב שכתב נראה דה"ה אם שניהם אינם בני יומן אם אין ש' נגד הכף אין לאוכלו לא עם בשר ולא עם חלב דהוי לכתחלה ואין טעם כלל לחלק בין אם היה הקדירה בת יומא שאסור לאוכלה במינה או שאינה בת יומא ואדרבה גרע טפי דכשהקדירה ב"י הוי קלא לדיעבד דהא אם היה החלב בקדירה ותחבו כף שאב"י בודאי לא היה אוסרים את המאכל דהוי דיעבד אפי' נתנו חלב אח"כ בקדירה הוי דיעבד אם לא שנתן במזיד לא מיקרי דיעבד עיין בסי' צ"ט ס"ה אע"ג דהכא קיל הרבה מאיסור דרבנן מ"מ במזיד לא מקרי דיעבד וצ"ע וכן מ"ש בסי' צ"ה ס"ג בהגה והמים שהגים בהם איסור ה"ה בשניהם אב"י דאין טעם לחלק בין זה לזה דהא מ"מ יש בהם פגם בשר בחלב עכ"ל:

ז **ס"ו** בהגה נגד החלב שבלעה הקדירה. עבה"ט ועיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן קל"ד בקדירה עם חלב שתחב לתוכה כף של איסור ב"י ולא היה בה ש' נגדו ושוב אח"כ תחבו לתוכה כף של בשר ב"י ולא היה בה ג"כ ש' נגדו ונשפך החלב להתבשיל הנקרא באר"שט ללבן הבאר"שט ולא הוה בו ש' נגד החלב רק נגד שתי הכפות והעלה דמ"מ צריך ש' בבארשט נגד כל החלב דהא אמרינן נ"נ בשאר איסורים (היינו בלח בלח שהביא רמ"א לעיל סימן צ"ב ס"ד קולא בהפסד גדול) א"כ נ"נ מתחיבה ראשונה ואם לא אמרינן נ"נ בשאר איסורים וא"כ שוב הוי החלב היתר בפ"ע ונהי דאסור באכילה מכח הבלוע שבו מ"מ היא גופא היתר בפ"ע א"כ כשתחב לתוכו כף של בשר נ"נ מכח בב"ח ואינו דומה למ"ש הש"ך כאן (הובא ג"כ בבה"ט) וא"כ ממ"נ בעינן ש' נגד כולה או מתחיבה ראשונה או מתחיבה שניה עכ"ד ע"ש: ולע"ד צ"ע דאין כאן ממ"נ גמור דהא אמרינן דלא נ"נ מתחיבה ראשונה אבל עכ"פ כבר נאסר החלב וא"כ לא נ"נ ג"כ מתחיבה שניה מכף של בשר מכח בב"ח דל"ש לומר דכ"א היתר בפ"ע כיון דהחלב כבר אינו היתר בפ"ע ומה בכך דהיינו איסר מל"ע סוף סוף נ"ד נמוס לבב"ח והוא כעין שכתב הש"ך כאן וכיון דקי"ל דטעם כעיקר דאורייתא הוא איסור ממש מיהו להסוברים דטעם כעיקר דרבנן בזה י"ל כיון דנעשה אח"כ מתחיבה שניה איסור דאורייתא אפשר לומר ג"כ דנ"נ כיון דמתחלה הוה היתר בפ"ע מה"ת ולא הוה גופו של איסר רק טעם מאיסר כמ"ש הוא ז"ל בעצמו סברא זו קלא ולזה אפשר שכוון ג"כ השואל ובמחב"ת לא הבין כלל כונת השואל ולדינא אפשר להקל היכי דיש עוד צדדים להקל כגון היכי שעבר לילה אחת על הכפות שלא נשתמשו בהם כיון דיש סוברים דלינת לילה פוגמת (עמש"ל סימן נ"ג) אפשר לצדד להקל בהפסד גדול ולכ"ע דא"ל ש' רק נגד הכפות:

ח **ס"ז** בהגה אבל אם הוא כ"ש. עבה"ט ועפ"ת מ"ש בשם תשו'

ופ"ת מענין קדירה חדשה ששהה בה חלב כל הלילה כו' ע"ש ועיין בשו"ת מנחת עני חיו"ד סימן ל"ד שכתב ג"כ דאין לחוש לדברי הט"ז כי רבו החולקין ומתירין והכי הוי שוגיא דעלמא ואף דהפמ"ג מחמיר בזה באין הפ"מ מ"מ מאן דלא חש ליה אין גורעין בו ובפרט היכי שכבר נעשה מעשה עכ"ד ע"ש ועיין בהגהות מהרש"ק על הפמ"ג בסימן ק"ה שכתב דאף להסוברין דכ"ח הדם בולע מיד מ"מ אינו נאסר רק כ"ק דהוקא היכי דשהה מעל"ע דכבוש כמבושל הוא דבולע בכולו אבל הכא אינו כמבושל ממש ואינו בולע רק כ"ק ולפ"ז אם היה בקדירה חלב ואח"כ בישלו בקדירה בשר דהבשר מותר כיון דקי"ל דיש בקדירה ס' נגד קליפת הקדירה רק הקדירה אסורה וגם בלא"ה יש לסמוך על הנה"כ דאין ללמוד מיי"נ דחמור בכמה ענינים עכ"ד ע"ש:

ועיין בפמ"ג בשפ"ד סק"ה שנסתפק אם היה כבוש מעל"ע בחלב ועבר לילה אחת ובישל בה בשר אם יש להתיר די"ל דלינת לילה פוגמת וגם יש דעות דכבוש הוה ג"י ושייך ג"כ שבע מלבלוע יע"ש ועיין בעלי לבונה שכתב דבכ"ח חדש והיה בו חלב מעל"ע ודאי אסור אף בהפ"מ כיון דבזה ל"ש שבע מלבלוע לא סמכינן אהך סברא לחוד דלינת לילה פוגמת ועדיין צ"ע עכ"ד ויפה כיים בצ"ע דהרי הפמ"ג כתב עוד סברא דיש דעות דכבוש הוה רק ג"י והוה כעין ס"ס ואין להאריך ועיין בשו"ת שם אר"י סימן ס"ח ובשו"ת קנאת סופרים בהשמטות לשירי טהרה סימן מ"ט דף מ"ג ע"ד ועמ"ש לקמן בדיני ס"ס אות י"ט ול"ע בכ"ז ואכמ"ל:

סימן צד

א **ס"א** התוחב כף חולבות כו'. עבה"ט ועיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן קפ"ג שנשאל בכף שנתחב ברוטב של בשר ואח"כ נתחב לחלב אם צריך לשער נגד כל הכף או לפי ערך המדומע כיון דהיה שם ג"כ מים והשיב הנה מצד הסברא היה נראה לומר כן (דיש לשער לפי המדומע) אך אני חוכך בזה תמיד הואיל כי שומן של בשר הוא כבשר עצמו ודרך הקדירה של בשר הוי ע"פ רוב אם אינה מרתיחה היטב אז עומד השומן למעלה וכשתוחבין הכף נתחב בשומן תחלה וא"כ נבלע הכף מן השומן ובזה יש להצריך ס' נגד כל הכף ואפי' אם אינה ידוע הוי ספיקא והיה נראה דאם היה רוטב של בשר עוף ונתחב אח"כ לחלב כיון דהוה ספיקא דרבנן יש לשער לפ"ע אבל בבשר בהמה הוה ספיקא דאורייתא וצריך לשער ס' נגד כל הכף והיה נפ"מ לנו אם יש לנו עוד ספק יהיה ס"ס ודי לשער לפי ערך ולדינא דרכי לפסוק תמיד דשלא לצורך שבת או הפ"מ אני משער נגד כל הכף ולצורך שבת או הפ"מ די לשער לפ"ע וכן אני מורה עכ"ד ומשמע דמיקל בהפ"מ או לכ"ש אף בתוחב כף בבשר בהמה דגם בזה יש לשער לפ"ע ואפי' באין לנו עוד ספק ול"ע דדבריו סתרי קצת אהדדי ואפשר דקאי על בשר עוף דגם בזה יש להחמיר באין הפ"מ מיהו מלשונו לא משמע כן ומשמע דמיקל בכל גונא בהפ"מ או לכ"ש ועיין בחכ"א כלל מ"ד אות ז' מבואר מדבריו דהינו מיקל ברוטב לשער לפי המדומע רק בהפסד וע"ש ובאמת מה שהביא שם ראי' מדברי תו"ה שהביא הרמ"א לקמן סימן צ"ע בס"ו מכוית חלב שנפל למים כו' דמשמע דוקא ביש ס' במים באמת אינו ראי' משם כלל דשם לא איירי מזה כלל ואפשר דשם מיירי בקדירה של בשר שלא היה ס' אפי' לפ"ע ועיקר אמשעינן שם דאע"ג דהיתר בהיתר לא בטל אפ"ה מותר כמ"ש הש"ך שם ע"ש ודוק כי קצרתי ולדינא בהפסד גדול או אפי' בהפסד מועט בצירוף כ"ש יש להקל בזה:

ב **משערין** בכל מה שנתחב ממנו בקדירה כו'. עפ"ת מ"ש הנה בש"ך אין זכרון מזה כלל יע"ש ובמחכ"ת שגג בכונת הט"ז דדברי הט"ז ברור מללו דיש ראי' גדולה מדברי הש"ך בשם מהרש"ל בר"ס זה שכתב דאם אינו ברור לו עד כמה תחב כו' מבואר דאם אומר ברי לי עד כמה תחב משערין נגד מה שתחב ולא אמרינן בזה מילתא דלא רמיא עליה דאינש לאו אדעתיה וז"ב בכונת הט"ז (גם דברי הפ"ת שהביא הפמ"ג צ"ע מדברי הש"ך והינו כעת ת"י) אכן לכאורה דברי מהרש"ל סתרי אהדדי דגבי סכין כתב להיפך דיש לשער כנגד כל הסכין אפילו היכי שאומר ברי לי עד כמה תחק כמ"ש הש"ך בס"ק כ"ח שוב מצאתי בערה"ש סק"ד שהאריך ג"כ דאמאי לא צריך ס' נגד כל הכף אמאי לא אמרינן בזה מילתא דלא רמיא עליה דאינש לאו אדעתיה ובס"ס מבואר בהדי' דצריך לשער נגד כל הסכין כמ"ש הש"ך בשמו ע"ש ולא הרגיש ג"כ דבהדי' גבי תחיבת כף גם מהרש"ל סובר דצריך לשער נגד מה שתחב כמש"ל וא"ל דמ"ש מהרש"ל דאם אינו ברור לו השוכה היכי דניכר תחיבת הכף דז"א דמלשון ברור לו משמע דסמכינן על דבריו דאל"כ הל"ל דאם אינו ניכר ודוק ובפרט, גם הט"ז מפרש כן (ומ"ש הפ"ת אפשר דט"ס ול"ל ס"ס ל"ד במחכ"ת כד נייס ושכיב כתב זה שסתרי בהדי' כתב הט"ז שבודאין עד היכן תחב הכף ולא אמרינן בשעה שנתחב לא ידע שזה בשר וזה חלב הרי בהדי' דקאי על תחיבת הכף) ועיין בספר עמודי אש דף ע"ד שנגע מאד וכתב שבש"ך כתב בשם מהרש"ל בתוחב כף בקדירה אף שאומר ברי לי עד כמה תחב לא מהני וצריך ס' נגד כולה משום דהוה מילתא דלא רמיא עליה דאינש ומזה מקשה על הט"ז דהרי בפעם אחרת יודע שיש חילוק אפ"ה אמרינן מילתא דלא רמיא עליה דאינש לאו אדעתיה עכ"ד ע"ש

ובמחכ"ת

שכיח כיון דהזיע עולה מגיע מתחלה לקדירה וזה פשוט והאמ"ל:

ט **בהגה** מידי דהוה אשתי קדירות כו'. עבה"ט ועיין בהגהות יד שאול שהביא בשם הכנפי יונה שהשיג ע"ז ודעתו לאסור בשתי קדירות הנוגעות זב"ז וכן בספר תורת יקותיאל מחמיר בזה והוא ז"ל מצדד להחמיר בקדירה של איסור הנוגעת בקדירה של היתר אבל בקדירות של בב"ח אין להחמיר ובזה מיושב כל מה שהקשה הכנפ"י ודבריו נאמרו וגם בס"ס ל"ז אכן מהרא"י שהביא בסיום דבריו מהש"ס דע"ז משמע דדעתו נוטה להקל גם בקדירה של איסור שנגעה בקדירה של היתר כדמשמע מהרא"י שם וצ"ע ועיין בפמ"ג במ"ז סקכ"ט דאפי' הזיעו הקדירות ג"כ מותרות ע"ש ועיין בזכרון אברהם שכתב עליו דלא הבין כונתו דאם הזיע מבחוץ לא נראה להתיר גם הרא"י מת"ה לא קאי אמזיע מבחוץ ואם הזיע מבפנים הדבר פשוט להיתר וא"ל ראי' עכ"ד ע"ש:

ועיין בשו"ת ברכת משה סימן ח' בהעלה דהא דכתב רמ"א דאם שתי קדירות נגעו זב"ז דאינם אוסרין מיירי אף בקדירה של חרס דסתם קדירות של חרס הן דלא כמו שעלה ע"ד חכם אחד דרמ"א מיירי דוקא בקדירה של מתכות יע"ש באריכות שהעלה להתיר בשתי קדירות הנוגעות זב"ז בלי שום חילוק קדירה של מתכת לכ"ח כמ"ש הרמ"א והאחרונים ושם בסימן ע' נדפס שם תשו' גדול אחד והסכים ג"כ לדבריו והשיג על הגהות יד שאול שרוצה להחמיר בזה והעיקר כדעת הרמ"א ואחרונים דיש להקל בזה יע"ש והנה מ"ש דסתם קדירות של חרס הן לכאורה יש להביא ראי' לדבריו מדלעיל סימן פ"ז ס"ו ע"ש בש"ך בס"ק כ"א ודוק ועיין עוד לקמן סימן צ"ג ס"א ובש"ך סק"ב משמע שם ג"כ דסתם קדירות של חרס הן יע"ש וק"ל:

י **ס"ט** נר של חלב. עבה"ט ועיין בפמ"ג שכתב ודע דאם נפל נר של חלב על הכלי ושהה שם קצת אם הוא מתכות יש תקנה בלובן ואם עץ אין תקנה לכאורה דהוה תשמישו ע"י אור כו' עכ"ד ע"ש ועיין בעלי לבונה בסימן זה ולעיל בסימן צ"א שנסתפק בל"ע בזה דאמאי לא סגיא ליה בהגעלה הא הוה רוב תשמישו שלא ע"י אור יע"ש והביא ג"כ בשם ספר אחד שהשיג על הפמ"ג בזה ועיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן קל"ג שהביא ג"כ בשם חכם אחד שהקשה כן על הפמ"ג והוא ז"ל כתב ליישב דברי הפמ"ג ל"מ לפמ"ש בחבורו ה' פסח דאף המתירין לא אמר אלא בסתם אם לא ידעינן אם נשתמש בו בחמין אבל בידעינן דנשתמש בו בחמין (או ע"י אור) ודאי בעי הגעלה או לובן ודאי ה"נ הדין כן אלא אפי' להסובר דאפי' ידעינן דנשתמש ג"כ הדין כן דהולכין אחר רוב תשמישו מ"מ ע"כ דוקא לאחר מעל"ע דתוך מעל"ע ודאי אסור דטעמו להיכן אזיל רק היכי דנשתמש בו לאחר מעל"ע דאינו אם נר רק מכח גזירה אטו ב"י בזה י"ל כיון דעכ"פ עושה הכשר הרואה יאמר שהוא בעבור שרוב תשמישו כך לכן הכשירו כך אבל היכי דכשר לגמרי ונשתמש בו ע"י אור הצריך לובן אם נתיר אפי' לאחר מעל"ע ע"י הגעלה הרואה יטעה גם בתוך מעל"ע להצריך רק הגעלה וזה אסור מדינא וא"כ אותה גזירה דגזרינן בכל נטל"פ שייך ג"כ הכא יע"ש. אכן לקמן בתשו' רל"ז כתב לצדד להקל דדי בהגעלה יע"ש בנידון הלאקשען ברעט שנפל עליו נר דלוק דדי בהגעלה דאף הפמ"ג לא כתב זה בבירור שצריך לובן ובאמת י"ל דאף דהוה אור כיון דהתתאה גבר והוי לובן די בהגעלה דנהי דע"י אור לא אמרינן תתאה גבר מ"מ בכה"ג די בהגעלה עכ"ד ע"ש וצ"ע בזה לדינא:

יא **נר** של חלב. עפ"ת מ"ש אי מותר להדליק שפופרת של טאבאק מנר של חלב יע"ש ועיין בשע"ת בא"ח סימן ר"ו סק"ט שכתב בשם המח"ב שיש מתירין להדליק הפייפא מנר של חלב ופר"ח מתיר להדליק מראש השלהבת ובלה"ק כתב בשם הרב מו"ה דוד גרשן שספר לו שראה בחלום שהיה מנדין אותו מן השמים ע"ז על הדלקת הפייפא מנר של חלב יע"ש עוד:

ועיין בשו"ת בגדי ישע חא"ח סימן כ' וכ"א שהאריך להתיר לעשן הטאבאק מנר של חלב אף אם מקרבה אצל הפתילה ומבעירה משם ואף בע"כ אין להחמיר בזה דלא כהפר"ח וכן מותר לעשן טוטין ביום התענית יע"ש באריכות גדול ומ"ש הפ"ת בשם תשו' משאת משה דאם אחד נזהר אסור למי שאינו נזהר כו' ועיין ביד אפרים לקמן סימן ק"ט ס"ד שכתב שבתשו' הנ"ל כתב לצדדים להטעות אותו שיאמר שהדליק מנר של שעוה והביא ראי' לזה (אין גוף הספר לפני שהפ"ת לא העתיק כן בשם הס' הנ"ל) והוא ז"ל כתב דודאי אסור להטעות אותו באמירת שקר על לא דבר והראי' יש לדחות וקצרתי עכ"ד וצ"ע לפ"ז היכי דשותק ואינו אומר לו כלום אפשר דאינו מחויב להגיד לו דל"ש כאן אמירת שקר וצ"ע לדינא אם יש להתיר בכה"ג והאמ"ל ועיין בשו"ת טו"ט שם סימן רס"ד וע"ש ביד אפרים שכתב בשם תשו' משאת משה שמי שנוהג איסור אסור ליתן למי שנוהג היתר מקטרתו להדליק לו אם לא שיפרש בהדי' לו שלא ידליק מנר של חלב יע"ש ומ"ש הפ"ת לצדד להיתר בזה משום דחלב הוי לפגם כמ"ש הכו"פ ועיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן רל"ו דלא ניחא לו היתר זה ומי שהורה כן ראוי לנזיפה ושום מורה הוראה אינו מורה כן ואפי' בהפ"מ חס להזכיר להורות כן יע"ש:

סימן צג

א **ס"א** בהגה אם לא היה מאכל בקדירה כו'. עבה"ט ופ"ת

לא נפסק כיון דסוף סוף למטה נפסק ויש עוד מעלה שהיה ע"ג כלי צונן ויש לו דפנות המקררות נראה להתיר ובכה"ג אין לי ראי' לאסור דבשלמא בלא נפסק הקלוח נהי דהיה על דבר צונן מ"מ כמו באם נפסק הקלוח אף דיש לו חדא לריעותא דנפסק אך דיש לו מעלה דלא הוה על דבר צונן ובעי קליפה ומניה דה"ה נמי להיפך באם לא נפסק דיש לו מעלה דלא נפסק אף דיש לו הדא לריעותא דהוה על דבר צונן מ"מ דומה לנפסק ולא הוה על דבר צונן ושקולים הם לאסור כ"ק אבל באם נפסק למטה וגם היה תחלה על דבר צונן א"כ הוה תרתי לטיבותא ואף שלמעלה לא נפסק אין לנו ראי' לאסור יותר מלהתיר עכ"ד:

ונאמר ושנה הדברים בספרו שו"ת טו"ט מה"ג סימן קע"ה וקפ"ג וכתב דכל המורים נוהגין כן דלא כהפמ"ג וע"ש עוד בסימן קע"ג שהעלה דהא דבלא נפסק הקלוח יש להחמיר אף שהולך ע"ג כלי צונן זה דוקא היכי שהולך הקלוח באורך כיון דהולך הקלוח באורך הוה רק כנוגעין זב"ז ולא שייך עילאי ותתאי אבל אם הקלוח הולך ברוחב וגם הצדדים בזה י"ל דהוה כנח ע"ג הכלי וכיון דנח והאי נתקרר וי"ל בזה תתאה גבר וכ"ע מודים בזה יע"ש שהאריך בזה ושיים דהרוצה להחמיר יש להשהות הכלי מעל"ע ואם ירצה יגעיל הכלי אף דמכוסה בגלאזורע דאין לה תקנה כמ"ש בחבורי טו"ט מ"מ בזה מותר להגעיל וע"ש בנשאל בתנור ברזל שקורין שפאהר והתנור ע"ג רגלים ארבעה ותחת התנור עד הקרקע הוא גבוה לערך י"ט ותחת התנור הנ"ל עמדו ע"ג קרקע קדירות הרבה של בשר מהם קדירות של ברזל ומהם קדירות של חרס ונשפך מהתנור הנ"ל קדירה של חלב רותח על קרקע צונן שתחת התנור ומשם נשפך על הקדירות ואינו ידוע אם נפסק הקלוח מן הקדירה של חלב קודם שהגיע אל הקדירות של בשר או לאו וגם אינו ידוע אם היס"ב בחלב ע"ג קרקע וגם על הקרקע שנשפך החלב הוא מפוזר הרבה אפר וכתב השואל שם קולות הרבה והוא ז"ל דחה הקולות וגם מ"ש דהוה ספק שמא נפסק הקלוח הנה בש"ך סימן ק"ה מבואר דגם בנפסק הקלוח צריך קליפה רק שהפמ"ג כתב דכאן שאני כיון שנזחל ע"ג כירה צוננת וזה בכירה של אבנים אבל בתנור של ברזל דהוה כולו חם ובפרט בברזל דהם מקלתו חם כולו א"כ לא נתקרר ובעינן קליפה אף בנפסק הקלוח והרי הקדירה במקום הקליפה מיהו כאן יפה אמר השואל כיון דעכ"פ היה על הקרקע תחלה א"כ נצטנן מן הקרקע לכן אם נפסק הקלוח יש להתיר לגמרי עכ"ד ע"ש מ"ש עוד לצדד כיון דהלך הקלוח ברוחב ולא באורך והשיג על הפמ"ג כמש"ל ובאמת יש לצדד בנידן השאלה כיון דנזחל ע"ג אפר ועיין בפמ"ג במ"ז סקכ"ה ובפ"ת סק"ז דאין להקל לסמוך ע"ז לגמרי ועכ"פ יש לצרף זה לסניף לשאר צדדי היתר שהיה שם:

ה **ס"ן** בהגה ואז הקדירה כו'. עיין בספר עמודי אש דף כ"ט ע"ג וע"ד מ"ש בזה:

ו **ס"ח** הזיע עולה. עפ"ת מ"ש בשם הפמ"ג דבאוכלין אין זיעתו כמוהו יע"ש ועיין בשו"ת בית שלמה סימן קס"ד שהאריך בזה להשיג על הפמ"ג והעלה דגם באוכלין זיעתו כמוהו וע"ש שנשאל בדבר התנורים של ברזל ויש בהם תנור קטן ולמעלה יש כיסוי מעט של ברזל והכיסוי נמוך והמנהג פשוט לבשל שם בשר ואח"כ תוך מעל"ע מבשלין שם חלב והשואל העיר בזה דיש איסור בדבר יען שבעת שמבשלין שם בשר עולה הזיע למעלה ואח"כ כשמבשלין שם חלב ומזיע למעלה ונופל הזיע למטה והוא ז"ל השיב דהשאלה כמות שהיא מבוארת בפמ"ג בא"ח סימן תנ"א בא"א סקמ"ד ומבואר שם דיש לאסור אפי' בדיעבד ובנ"ד נמי אף שמסיקין בכל פעם לא הוכשר ע"י ליבון מפני דהסיקו מבחוץ בהאי הטריס הנקראים ענגלישע קעכין ואף שבתנורים של ברזל מבשר לחלב די בליבון קל כמ"ש המרדכי כו' מ"מ נראה דאף במקום שדי בליבון קל כשמשימו כך הכשירו והסיקו מבחוץ לא מהני וע"כ ודאי יש להחמיר בזה יע"ש באריכות וע"ש עוד בסימן קס"א וקס"ב אכן בשו"ת טו"ט מה"ג סימן קצ"ו מבואר ג"כ שאלה זו והאריך הרבה והעלה להקל וע"ש עוד מה שהאריך בענין זיעת אוכלין אי הוה כמוהו ועיין בשו"ת מנחת משה בקונטרס חוקת הפסח דין כ' שהביא שם בשם שו"ת משאת משה שכתב דזיעת אוכלין לא חשוב כמוהו אכן בשם שו"ת דברי שאול הביא שם שהשיג על הפמ"ג והעלה דגם זיעת אוכלין חשוב כמוהו יע"ש:

ז **הזיע** עולה ונבלע בקדירה כו'. עיין בפמ"ג בדגמו"ר שכתב דגם המחבת נאסרה שהזיע נאסרה יע"ש וכ"כ הפמ"ג ועיין בהגהות אמרי ברוך בהגהותיו לדגמו"ר שכתב דהיכי דפתוח קצת מן הצד למעלה י"ל דאין הזיע יורדת שוב למטה רק בעליותה מן המחבת אל הקדירה ולחוץ עכ"ל ועיין בשו"ת טו"ט שם ודבריו צ"ע קצת:

ח **ונבלע** בקדירה כו'. עיין בפמ"ג במ"ז סקכ"ט שכתב דאם הזיע עולה לעליונה והקדירה עליונה חמה אף שאין היד סולדת בזיע אסור ובצוננת בעינן יס"ב בזיע תה"ד סימן ק"א בפסקיו וכן הביאו המנ"י כלל כ"ו אות כ"ז ע"ש ועיין בזכרון אברהם שהשיג ע"ז לפ"ד הש"ך בסימן צ"א דהיכי דאינה ניכרת הקליפה אינה אוסרת אם נתערבה א"כ מאי טעמא יאסור כאן אף אם הזיע נופלת על התבשיל מ"מ הזיע גופה לא נאסרה רק כ"ק יע"ש ודבריו צ"ע ומ"מ גם לפי דבריו הקדירה גופה אסורה כיון דנאסרה כ"ק רק התבשיל מותר לפי דבריו אכן זה דוקא היכי דנופלת הזיע על הקדירה אבל היכי דנופלת הזיע רק לתוך התבשיל אפשר דיש להתיר גם הקדירה אכן זה אינו

שכיח

חלב ול"ת שמא ישכח ויאכל עם בשר כדלקמן סימן צ"ז ואפי' אם נימא דגם להדחה לא מהני ג"כ יהיה מותר אפי' לכתחלה ל"ת לשכחה ומתרץ דכונת הטור והמחבר דוקא בלחם שאינו מיוחד דוקא עם בשר או גבינה דוקא בזה חיישינן שמא ישכח ויאכל עם גבינה כיון דהדרך הפת לאכול עם כל דבר אבל אם מיוחד הלחם דוקא לאכול עם בשר בזה ל"ח שמא ישכח ויאכל עמו גבינה וכן להיפך והכי נהיג עלמא כשאוכלים לחם עם בשר או עם חמאה וחלב אז מיחדים הלחם לבשר או לחלב וחותכין הלחם בסכין אשר שמנונית קרום ע"פ ואין איש אשר שם על לב להיות נזהר בזה כמ"ש הט"ז כאן דצריך ליזהר שלא יגע הבשר בלחם א"ו כמ"ש כיון דמיחדים הלחם לבשר או לחלב אין חשש שמא ישכח ויאכל עם מין אחר כיון דהוה רק דבר מועט ל"ח לשכחה כדלקמן סי' צ"ז יע"ש :

ג **ס"ד** קולף הבשר. עבה"ט מ"ש דאפי' נפל חלב רותח כו' שלא נפסק הקלוח כו' סגי בקליפה כו' ועיין בעלי לבונה שכתב דהיינו לבשר אבל להחלב כה"ג אסור כולו ולא מהני ס' נגד הבשר כמו בעכבר בסי' ק"ד בש"ך סק"ו דנאסר מעט ע"י עירוי וג"כ וצ"ע עכ"ד :

ד **מדיח** הבשר ומותר. עבה"ט מ"ש בשם או"ה דבשאר איסורים צריך קליפה כו' ע"ש ועיין בספר עמודי אש דף ע"א ע"ג וע"ד מה שהביא שם הכה"ג דס"ל דבפחות ממע"ל צריך כדי נטילה או עכ"פ כ"ק והוא כר"ו תמה עליו דהלכה רווחת דקודם מעל"ע אינו אוסר כלל אפי' כדי נטילה או כ"ק ע"ש ואפשר דהכנה"ג ס"ל כדעת או"ה שהביא הש"ך כאן ואין בידי ס' כנה"ג לעיין בו ואכמ"ל כי לדינא בודאי לא קי"ל כן אלא דאינו אוסר כלל בפחות ממעל"ע ועבפמ"ג ועכ"פ לפלא על בעל ע"א שלא העיר כלל מדברי האו"ה שוב מצאתי בס' מגדל עוז מהגאון יעב"ץ בדיני בב"ח פרק ה' אות ע"ז דמבואר ג"כ מדבריו דפחות ממעל"ע קצת אוסר כ"ק דבדיוק אמרו כבוש כמבושל דוקא אבל קודם מעל"ע נעשה כרותח ואוסר כ"ק כדרך כל מבושל שמרתיח תחלה ועפ"ז כתב ליישב מה שהקשו אחרונים לקמן סימן ק"ה ס"א על או"ה שאוסר כבוש בכלי יע"ש ולפע"ד צ"ע הרבה בזה כי הוא דין חדש הגם שעפ"ז יש ליישב דברי האו"ה היטב דאזיל לשיטתיה ודו"ק מ"מ לדינא צ"ע ואכמ"ל :

סימן צב

א **ס"ד** בהגה אם האיסור דבוק. עבה"ט מ"ש בשם הט"ז ועיין בשו"ת מנחת משה חיו"ד סימן כ' שהעלה דגם באיסור בלוע שייך איסור דבוק אכן היכי שאינו דבוק בעצם רק שנמצא בתוכו אף לפמ"ש הט"ז דלפי טעם שמא פ"א הוציא חוץ לקדירה וג"כ יש להחמיר בזה באיסור דאורייתא עבפמ"ג מ"מ באיסור בלוע יש להקל דאינו יוצא מחתיכה לחתיכה בלא רוטב ואף לפמ"ש הט"ז לגדר להקל באיסור עצמו מ"מ כפ"מ להקל גם לענין החתיכה גופיה כיון דלא נפלט כלל מחל"ח בלא רוטב וע"ש שהאריך בזה ולא העלה בזה דבר ברור יע"ש באריכות ולפלא שנעלם ממנו דברי הש"ך לקמן סימן צ"ו סק"ט דמבואר שם דל"ש איסור דבוק באיסור בלוע וע"ש בפמ"ג דמגמגם בזה וחוכך להחמיר גם באיסור בלוע דשייך איסור. דבוק ואף המיקל עכ"פ כל הלגון אסור יע"ש ולפלא שנעלם כ"ז מבעל מג"מ ולדינא צ"ע בזה ואכמ"ל :

ב **אם** נתערב איסור לח בהיתר לח: עיין בערה"ב סק"ז שכתב דאף דל"א חנ"נ מ"מ אם נתערב היתר ברוב איסור ונפל אח"כ למקום אחר צריך ס' נגד כולה דמה"ת אזלינן בתר הרוב וכשם שאם נתערב איסור ברוב היתר אמרינן דהאיסר נהפך להיתר וה"נ להיפך אמרינן דהיתר נהפך לאיסור ואזלינן בתר הרוב מה"ת וכ"ז כשנתערב מב"מ אבל היכי דנתערב מבשא"מ כיון דטעם כעיקר מה"ת י"ל דא"צ ס' נגד כולה רק נגד האיסור יע"ש שהאריך בזה :

ג **ס"ז** בהגה ואם נשפך חלב. עבה"ט מ"ש וצריך ס' ממה שאומדין שיש חלב בעין תחת הקדירה ועיין בתו"ד בביאורים סק"ב ולעיל סימן צ"א סק"ו שהעלה דא"צ ס' רק נגד החלב שתחת הקדירה ולא נגד מה שבצידי הקדרה שאינו נוגע בהקדירה דדבר לח לא מיקרי חיבר וגם לא בעינן ס' נגד מה שנבלע בכירה רק נגד מה שיש בעין כמו שמשמע מהט"ז ס"ק כ"ה כיון דאין הבלוע יוצא מדופן לדופן בלי רוטב ולפ"ז שני קדרות שנוגעים זב"ז אפי' לחין מותר כשיש ס' כנגד הבעין דזה לא מקרי רוטב להוציא הבלוע מדופן לדופן כו' עכ"ד ע"ש ועיין בעלי לבונה שהניח בצ"ע דברי התו"ד במ"ש דא"צ ס' נגד מה שבצידי הקדירה יע"ש ועיין בספר עמודי אש דף ע"ד ע"א שהחזיק דברי התו"ד והשיג על הבעל"ל ודחה דבריו בשתי ידים ועיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן רכ"ו שהעלה ג"כ דא"צ ס' רק נגד החלב שסביב הקדירה שנוגע בקדירה. ולא כנגד המותר הנמשך מן הקלוח יע"ש :

ד **אם** נפסק הקלוח כו'. עיין בפמ"ג לקמן סימן צ"ה ס"ק ח' שהעלה דאם לא נפסק למעלה מן הקדירה אף דנפסק למטה לא מיחשב נפסק הקלוח יע"ש ועיין בהגהות מהרש"ק שם שהשיג עליו וז"ל הנה העלה המחבר (כונתו על הפמ"ג) דבלא נפסק הקלוח אף שנוזל על דבר קר ומשם ניתז על הכלי אסור ולפע"ד אינו נראה כן וכל ראיותיו אינן ראיות רק אם לא נפסק הקלוח כלל ומחובר הוא לגמרי אף באמצע הוי על הכלי קר אסור אבל אם נפסק הקלוח מכלי וגם היה על דבר קר מה בכך שלמעלה לא

לירוף גדול יש להקל בזה משא"כ בשומן ודאי הוה כממשו של איסור וחלילה להקל בזה באין ס' ואדרבא י"ל דאף אם יש בתבשיל ס' נגד השומן כיון דהשומן הוה מילתא דעבידא לטעמא לא בטל אפי' בס' ועיין בכו' ל"ח ס"ח ובט"ז שם מיהו בזה ל"ע דבזה אפשר דיש להקל ועיין היטב בט"ז שם ואכמ"ל אך באמת דבר קשה להקל גם ביש ס' דזה נראה בחוש דמרגיש טעם שומן אף היכי שהושם בתבשיל שיש יותר מס' נגדו ול"ע בזה ועכ"פ בפחות מס' בודאי אין להקל דלא כהפ"ת ובתשו' כתבתי בארוכה וכאן קצרתי :

ו **ס"ד** בהגה מיהו ע"י נעילה בקרקע. עבה"ט מ"ש ליישב דברי מהרש"ל דמיירי דאסור לנעוץ בקרקע לאכול בו גבינה עצמה יע"ש ועיין בבינת אדם שער או"ה אות ל"ח כתב ג"כ דהמעיין ביש"ש יראה דמיירי לחתוך בו גבינה עצמה ואפשר דהנוסחא מוטעת נזדמנה להש"ך ומ"ש הש"ך על רש"ל מסי' נ"ו לק"מ דכונת רש"ל הוא כמ"ש המ"א סי' תק"ט דלכן אסור להגעיל מחלב לבשר שיטוהו לטעות וז"ש מהרש"ל דאינו נכון עכ"ל ועיין בהגהות יד שאול שמתרץ ג"כ דברי מהרש"ל כן דכונת רש"ל דלהתיר בתמידות שינעוץ סכין ויאכל בו בשר ואח"כ גבינה לא התירו זה לנהוג כן בתמידות דשמא ישכח ויאכל בלא נעילה כעין שכתב המ"א בסימן תק"ט ובזה ל"ק מ"ש הש"ך דשם מיירי במקרה יע"ש ועי"ש בחכ"א כלל מט אות י"ד דאף בשלא בשעת הדחק מותר לחתוך לחם לאכול עם הגבינה בסכין של בשר רק שיקנח היטב שלא יהיה שמנונית דבוק בו יע"ש אכן לכאורה מהגהות יד שאול משמע דאפי' לחתוך לחם בסכין של בשר ג"כ אסור בתמידות לאכול עם הגבינה וכן להיפך לדעת רש"ל אכן מלשונו אין הכרע ומשמע ג"כ קצת דס"ל כדעת הב"א וצ"ע ואין להאריך :

סימן צ

א **ס"ג** בהגה דלאחר ליית הכחל כו'. עבה"ט ועיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן קנ"ו שנשאל ע"מ שנוהגין שבכחל אחר חצי צלייתו מדיחין אותו במים ואח"כ משימין עליו קמח והשואל רצה להחמיר מכח מה שמבואר לעיל סימן ע"ח הטופל בצק בעוף כו' דיש להחמיר בזה"ז והוא ז"ל השיב דאין חשש בזה חדא כיון דשם בבצק המחובר יחד ולא בקמח דהוא דבר מפוזר ומפורד והאריך לצרף כמה צרופי היתר וסיים דאין לגבב חומרות כיון דלדינא דש"ס הוה מותר אף בתוך שיעור צלייה אפי' בבצק כל שדרכו להיות מפורר ולפ"ז מכ"ש בקמח דמותר ונהי דנהיגינן לחומרא מ"מ לאחר חצי צלייתו ובקמח שאינו בצק ודאי דאין להחמיר וגם בכחל לבשלו אחר צלייה בלי בשר נמי אין איסור רק חומרא לכן ודאי דאין להחמיר בכה"ג והנח להם לישראל מנהגם עכ"ד ע"ש שכתב עוד כמה צדדי היתר :

ב **ולא** אמרינן כבוש כמבושל. עבה"ט מ"ש והשיג עליו הט"ז דהא בב"ח כו' ועיין בדגמו"ר שהקשה על הט"ז מעובדא דההוא בר גוזלא בחולין דף קי"ב וסיים לכן דברי הט"ז צ"ע ועיין בהגהות א"ב שכתב ג"כ כיון דאם יבשלו אח"כ הוה בב"ח מה"ת א"כ גזרינן גם בכבוש בחלב שחוטה שלא יבשלו ויבא לידי בב"ח דאורייתא כשיבשל בשר שבלע חלב חיה ע"י כבישה יע"ש (לע"ק עיין לקמן סי' ק"ה בפ"ת שם סק"ג מ"ש בשם שו"ת מ"ע ובמש"ב ועיין סי' פ"ז סק"א ודוק והכמ"ל) ועיין בהגהות יד שאול מ"ש בזה כיון דאין בישול אחר בישול ה"ה דאין בישול אחר כבוש יע"ש ולענ"ד בלא"ה לק"מ דזה הוה ג"כ כמו שני גזירות ודוק :

ומ"ש הבה"ט ולי צ"ע עמ"ש רמ"א דלא כבוש כו' ועיין בערה"ב סק"א שהשיג עליו דזה בניאה דחלב היולא מן הקיבה לא הוה חלב שחוטה דזה יולא מדדי הבהמה בחייה יע"ש שמביא רש"י מחולין דף קי"ג וע"ש שהאריך בזה ועיין בהגהות יד שאול שהרגיש ג"כ בזה ועיין בש"ך לעיל סי' פ"ז סקל"ב מבואר ג"כ מדבריו גם מדברי הב"ח שהביא שם דחלב קיבה אסור מה"ת יע"ש ותמיה על הערה"ב והגהות יד שאול שלא הרגישו בזה בדברי הש"ך הנ"ל :

סימן צא

א **ס"ב** דילמא יאכל בלא הדחה. עבה"ט מ"ש בשם רש"ל דלא יפה עושים הולכי דרכים כו' ועיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן קל"ח שנשאל אם מותר לקנות אונעדקים דמביאים עכו"ס בחבית אם אין מצוי אלל ישראל והשיב דודאי מותר לקנות ואין לחוש שמא היו מתחלה בקדירות כי קי"ל כאן נמלא כאן היה ואפי' בספק סמכינן ע"ז להקל וגם אם היה כבושין מתחלה בקדירה כיון דנכבשו אז לא היה דבר חריף רק אח"כ נעשו המולים הנה בזה אם אמרינן דבדבר חריף אסור אפי' אינו ב"י אינו ברור ויש בזה פלוגתא עמ"א וח"י סי' תמ"ז וגם אם הוה זה ד"ח אינו ברור לכ"ע לכן ברור דמותר לקנות מבופרי דסופרי עכ"ד ע"ש ולפלא שלא הביא כלל דברי רש"ל ות"ח שהביא הט"ז וגם דבריו צ"ע ואין להאריך ול"ע לדינא :

ב **ס"ג** שאם יגע בו אסור לאוכלו כו'. עפ"ת מ"ש בשם הפמ"ג דכפי הנראה הוה ב' חששות שמא יאכל עם גבינה ושמא ישכח להדיח כו' ע"ש ועיין בערה"ב סק"ב שלחה ג"כ דברי הפמ"ג דזה הוה חששא קרובה דהדרך לאכול עם לחם בשר וגבינה אכן העיר שם בקושיא אחרת דלמה חיישינן שמא יאכל עם הלחם נ"כ גבינה הא הוי רק דבר מועט ובדבר מועט מותר אפי' לכתחלה לאפות פת עם חלב

בכמה מקומות ואין להאריך ומ"ש הפ"ת לכאורה לא שמעני כנוש פסול רק באתרוג עיין בספר עמודי אש דף ע"א ע"ד מ"ש בזה :

יג **דמאחר** שנתייבש הוה כעץ בעלמא כו׳ . עבה"ט סקכ"ז ועפ"ת מ"ש בשם הנו"ב דדוקא בב"ח כיון דנתייבש מקודם כו׳ ועיין בהגהות אמרי ברוך בהשמטות שמתחלה נסתפק בדין זה אי דוקא בב"ח התיר הש"ל או אפי׳ בעור קיבת נבילה התיר הש"ל ומביא ג"כ דברי הנו"ב וכתב אח"כ ולפמ"ש על הגליון דהיבשת אינו מוציא מן האיסור את האיסור מקודם שנתייבש אבל אין לו כח לפלוט טעם מגופו ולכך היכי דסילק את האיסר רק שיש חשש מחמת הטעם מותר א"כ י"ל דהש"ל מיירי אף על המכניס חלב לעור קיבת נבילה ומובן עכ"ל ולכאורה מתשו׳ רח"כ שהבאתי מקודם משמע דאין לחלק כלל בין בב"ח לשאר איסורים ועיין עוד בשו"ת מים חיים שם בסימן כ"ה מה שהאריך להשיג על הנו"ב ועיין בס"ק הקודם ועיין עוד לקמן סימן ק"ד סק"ג מש"ש ומ"ש הפ"ת מענין בשר יבש עיין בס"ק י"א מש"ש בשם התמו"ד :

סימן פח

א **ס"ב** המגירים. עבה"ט בשם ש"ך מיהו אסור לעלות לחם כו׳ והטעם משום דאדם רגיל בו כו׳ ואפשר דגם יי"נ אסור להעלות על השלחן ששותה יין כשר דנ"כ לא בדיל מניה וראי׳ מדברי הג"א בפסחים פ"ק אות ז׳ ודוק וצ"ע על הש"ך שלא העיר כלום מדברי הג"א ומשמע מדבריו דבכל אסורים מותר להעלות על השלחן חוץ מן הלחם וצ"ע מדברי הג"א הנ"ל ואין להאריך :

ב **אם** עשו שום היכר. עבה"ט מ"ש בשם תשו׳ בי"ע דמי שאכל בשר אסור לישב אצל מי שאוכל גבינה ע"ש ועפ"ת ועיין ביד אפרים שדחה ראיות הבי"ע וכתב דאין לחוש לזה כלל ואף לדבריו דוקא שזה שאכל בשר לא שעיד עדיין רק אכל מעט בשר באקראי אבל אם כבר סעד סעודתו ואינו תאב לאכול כלל אין לחוש ומכ"ש אם הוא איש נכבד בענין שגנאי הוא לו שיושיט לו חבירו ויאכל פשיטא שאין חשש וע"ש עוד שכתב שמי שאכל בשר מותר לו להתעסק במאכלי חלב ולא חיישינן דילמא אתי למיכל מניה אם אין שהמתעסק לתקן מאכלים יאכל ממנו בשעת תיקון וכן עמא דבר שבני בית הם עוסקים בסעודה לצורך הלילה במאכלי חלב אף שאכלו בשר בצהרים ואין פוצה פה ומצפצף וכ"כ בשו"ת תשובה מאהבה בשם כנפי יונה שיש להקל דכדאי הם המתירים לאכול גבינה אחר בשר להקל בכה"ג ומ"מ נראה דבמאכלים שדרך שהמתעסק בהם אוכל בשעת מלאכתו שיש לחוש דאידי דטריד בעבידתיה בלע ג"כ וקאכל איסורא אסור להתעסק באותן המאכלים והכל לפי הענין ואם שנים עוסקים ויודעים זה מזה שאכלו בשר ודאי אין להחמיר דמדכרי אהדדי כדקי"ל לענין קריאה לאור הנר עכת"ד ע"ש :

סימן פט

א **ס"א** עד שישהא שש שעות. עפ"ת מ"ש בשם הפמ"ג דגם בלועס תבשיל שיש בו שומן יש להחמיר כו׳ ועיין בהגהות מהרש"ק שכתב מיהו דוקא לועס אבל טעם בלשונו ופלט מיד נראה דא"ל להמתין לכ"ע ואין בזה גדר וסיג כלל דבשלמא בלועס כיון דבלועס בשר יש להמתין ראוי לגזור הא אטו הא אבל בטעם לבד אף אם לקח חתיכת בשר לתוך פיו ותיכף החזירו שלם יראה דא"צ להמתין דטועם אטו לעסו לא מחליף וא"כ מכ"ש אם טעם שומן ופלט דא"צ להמתין ואין גדר וסיג כלל עכ"ל :

ב **שש** שעות . עפ"ת מ"ש בשם אחרונים דהסכימו דאינם זמניות ועיין ביד אפרים שהביא בשם גן המלך דדעתו דלעולם אין משערין לפי הזמן ולעולם צריך להמתין רבע היום ובקיץ שהיום ארוך ימתין הרבה ובחורף ימתין מעט ובאמת לא נהגו כן רק ממתינין שש שעות דהיינו חלק רביעי מעל"ע בין בקיץ בין בחורף ובמקום שיש מיחוש חולה יש לסמוך על הפר"ח עכ"ל :

ג **ס"ב** בהגה שכל שהגבינה קשה. עבפמ"ג במ"ז סק"ג מ"ש אבל בתר גבינה רכה ראיתי מקילין קצת וסומכין על הקנוח והדחה ואפי׳ מאן דמחמיר מברך בהמ"ז על סעודת חלב כו׳ ע"ש משמע דמדינא א"צ לברך בהמ"ז אחר גבינה רק לחומרא ועיין מ"ש עוד בספ"ד ס"ק ט"ז ועיין במ"א סימן תצ"ד סק"ו שכתב בהדי׳ וז"ל עיין ביו"ד סימן פ"ט דא"צ להפסיק בבהמ"ז אם אינו אוכל גבינה קשה עכ"ד :

ד **ס"ג** בהגה ושומן של בשר. עט"ז סק"ה ועיין בהגהות יד שאול מ"ש על דבריו :

ה **רק** שנתבשל בקדירה של בשר. עבה"ט בשם ש"ך ועפ"ת ועיין לקמן סימן קכ"ב סק"ג מש"ש ועיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן קפ"ג שכתב דהדבר פשוט דגם אחר בשר מותר לאכול תבשיל שנתבשל בקדירה של חלב ב"י וכן עמא דבר ולית מאן דחש להחמיר חומרות כאלו דלא כמו שעלה ע"ד חכם אחד להחמיר בזה:

ומ"ש הפ"ת להקל בתבשיל שהושם בו מעט שומן לאכול אחריו גבינה בתשו׳ האדכתי בזה והעליתי דחלילה להקל בזה ואין ראי׳ כלל מדברי הש"ך דהטיח שע"פ הקדירה לא הוה כממשו של איסור כמ"ש הרשב"א במשמרת הבית הובא בט"ז לעיל סימן י׳ סק"ו יע"ש ולכן בזה כיון דיש

עוף בחלב נאסר לא הוה נ"ט בר נ"ט דהתירא כו' מ"מ מטעם אחר מותר בהנאה דהא לענין איסור תורה הוה בשר עוף כמו ירקות והוה נ"ט בר נ"ט דהתירא אלא דחז"ל אסרו בשר עוף בחלב ומדרבנן אסור ולא הוה נ"ט בר נ"ט וכיון שאינו אלא בב"ח דרבנן מותר בהנאה עכ"ד ע"ש :

אכן בשו"ת טו"ט מה"ג סימן קפ"ז נשאל ג"כ על נידן הנ"ל מהחכם הנ"ל ולא רצה להסכים לדעת השואל והעלה דהבשר בהמה אסור בהנאה וגם אפי' הבשר עוף אסור בהנאה וע"ש שדבריו קצת מגומגמים ואינם מובנים כ"כ ונראין דברי הב"ש בטעמו :

ז **ס"ד** בהגה ונראה לפ"ז כו'. עש"ך ועיין בנ"ל ועיין בשו"ת שו"מ ח"ב סימן ע"א :

ח **ס"ז** אבל המבשל שליא כו'. עבה"ט מ"ש אבל איסורא איכא במבשל ואוכל והוא לשון הש"ך ומשמע דגם בשליא הדין כן דאסור בבישול בחלב וראה זה מצאתי בהג"א פרק בהמה המקשה סימן ט' שכתב וז"ל מכאן הוה דן רבינו יואל הלוי על שליא של נבילה או של טריפה שנתבשלה עם בשר כשרה שאינה אוסרת הואיל דלא מטמאה טומאת אוכלין משום דלא חשיבא אוכל ש"מ דפירשא בעלמא היא אע"פ דע"י מחשבה אית לה טומאת אוכלין מיהו הואיל מעיקרא פירשא היא דלא חזי לאדם עכ"ל הג"א מלשון זה משמע דשליא אינה חשיבא כלל אוכל ופירשא בעלמא היא ומותר אפי' לכתחלה אם נתבשלה עם כשרה וא"כ לכאורה הדין כן ג"כ אם נתבשלה בחלב דמותר ג"כ לאוכלה אפי' לכתחלה כיון דפירשא בעלמא היא כמו אם נתבשלה שליא טריפה או נבילה עם בשר כשרה דמותר אף לכתחלה דפירשא בעלמא היא וא"כ ה"ה אם נתבשלה ג"כ בחלב דחד טעמא הוא דאינו חשוב כלל אוכל ול"ע ועיין לעיל סימן פ"א ס"ד ובש"ך שם ועמש"ש סק"ד דיש ליישב קצת יע"ש :

ט **פטור**. עפ"ת מ"ש בשם הפמ"ג דיש להסתפק לענין עור בחלב כו' ועיין בס"ס ערוגת הבושם בתשובה שם ועמש"ל סימן ס"ט סק"י :

י **ס"ו** בנמלח בקיבתה כו'. עבה"ט ועפ"ת מ"ש בשם הפמ"ג דאם נמלח כו' ובישלו הגבינות כו' ע"ש ועיין בהגהות אמרי ברוך בהשמטות שכתב עליו ול"ע אם טעם הגבינה ובפרט אם אוכל הגבינה ואינו מרגיש בו טעם בשר מה"ת יהיה אסור בבישול דהא טעימת ישראל מהני אף למנהגינו כדברי הש"ך בסימן צ"ח סק"ה כמו גבי לנון יע"ש ועיין לקמן סימן צ"ח סק"ג מש"ש בשם החו"ד דדעתו דאין לסמוך כלל על טעימת ישראל ואף לדעת בעל עמודי אש שהבאתי שם הוא דוקא בדיעבד ולא לכתחלה ע"ש ובפ"ת שם סק"ג :

יא **בהגה** מולחין אותו ומייבשין אותו. כ' בספר חמו"ד סוף דף יוד וי"א נראה דה"ה בלא מליחה דכמו דנעשה כעץ לענין בשר ה"ה לענין דם ועוד דהא הקיבה א"ל מליחה כלל כמ"ש בסימן ע"ה ובודאי מיירי דליכא שומן דאם היה שומן היה אסור משום בשר א"ו דאורחא דמילתא קאמר דדרך למולחו וכ"כ הש"ך לקמן סימן קי"ד סק"א אבל בארצות אלו אפי' ימלא בשר יבש מותר ובודאי דהנכרים אין מולחים ובפמ"ג כתב כאן אבל בשר יבש כעץ אסור וה"ה עור הקיבה בבישול דמתרכך וה"ה ע"י שרייה מעל"ע יש להחמיר ול"ע דבש"ך שם משמע דאפי' בשר יבש ע"י בישול מותר ואפשר דהתם מיירי בהוטים שהם דקים והוי כעור הקיבה ול"ע עכ"ד ועיין בס"ק שאח"ז :

יב **וממלאים** אותו חלב מותר. עפ"ת מ"ש בשם תשו' רעק"א ועוד בשם תשו' ח"ס מענין אם מותר להעמיד החלב בעור קיבה יע"ש ועיין בשו"ת מים חיים חיו"ד סימן כ"ה שנשאל ג"כ על עשיית גבינת החלו ומתחלה האריך והעלה דלכתחלה יש לאסור דאף דאיכא ס' נגד עור הקיבה מ"מ אין מבטלין איסור לכתחלה ואף דמייבשין העור ונעשה כעץ ומ"מ אולי אינה יבשה ממש כיון דנתייבשה רק יום אחד בחמה ועוד דהרי מבואר בש"ך סקל"ג דלכתחלה אסור לעשות כן ועוד כיון דנכבש במים עם חתיכת מלח כ"ד שעות י"ל דנתרכך העור ויהיב טעמא והאריך הרבה בזה אמנם בס"ס כ"ו חקר והגיד לו דבכל המקומות עושין כן וכתב ליישב המנהג כיון דא"א בע"א הוה כדיעבד ומותר לעשות כן לכתחלה כעין מ"ש הרב בהגה לקמן סימן ל"ה ס"א ולקמן סימן קכ"א ס"ו וע"ש בהגה מבהמ"ת שהביא ג"כ בשם תשו' רעק"א סימן ר"ו שכתב ג"כ להתיר אף לכתחלה יע"ש :

ועיין בתשו' רח"כ סימן כ"ב נדפס שם תשו' גדול אחד אודות מה שנוהגים לתת במשקה מעד שלחופית של דג טמא ונקרא קרוג ומייבשין אותו מקודם ונותנים אותו במשקה מעד וטבעו להלליל המעד ומוריד השמרים למטה וכתב לצדד להיתר ע"פ מ"ש רמ"א כאן בעור הקיבה ואף דהש"ך אוסר לכתחלה עיקר טעמו משום מ"ע שהרי אינו ידוע לכל מה טיבו של דבר זה וראי' מדברי הש"ך לקמן סימן קט"ו סקכ"א מ"ש להתיר גבי כרכים דאפי' אם ימצא חוטי בשר יבש יש להתיר כמו גבי קיבה ולכאורה סותר א"ע דהכא כתב דאסור לכתחלה אלא ע"כ כמ"ש יע"ש שהאריך עוד בזה להתיר באופן שיסכימו עמו יע"ש ועיין בנו"ב חיו"ד סימן כ"ו שהאריך ג"כ בזה להתיר ועיין בשו"ת מ"ח שם סימן כ"ה מה שהאריך להשיג על הנו"ב וקלרתי בזה כיון שכבר נהגו בכל המקומות להתיר בשני דברים הנ"ל וקשה לשנות המנהג בזה ויפה כ' בשו"ת מ"ח דאף דלכתחלה יש לצדד לאיסור מ"מ כיון דכבר נהגו כן וא"א לעשות הגבינה בע"א (וה"ה בהקרוג הנ"ל) הוה כדיעבד כמו שמשמע

בהגהותיו לס' דגמו"ר סימן ל' ועוד אחרונים ועיין בערה"ב שהאריך הרבה ללמד להלכה בכבוש ומליחה דאם בישלו אח"כ דאינו אסור מה"ת מ"מ סיים דמסתפינא להקל במה שהחמירו אחרונים ובפרט באיסור דאורייתא אך במקום שיש עוד איזה לדדים להקל כגון בספק כבוש דדעת הט"ז לקמן סימן ק"ה להקל בזה אף בשאר איסורים משום דיש לאוקמי' בחזקת היתר אם בב"ח הוה ספק כבוש יש להתיר בבישלו אח"כ ג"כ יש להקל וכן בכ"מ שיש לדדים להקל יש להתיר בבישול ובהנאה אף שבישלו אח"כ יע"ש באריכות ועיין לקמן סימן ק"ה בפ"ת סק"ג מש"ש בשם שו"ת מנחת עני ובמש"ש סק"ח:

ב **ס"ג** אינו נוהג אלא בבשר כו'. עפ"ת מ"ש בשם הרמ"ש בכבד שטיגנו בחמאה כו' ע"ש ועיין בנו"ב תיו"ד סימן ס"ט שנשאל ג"כ ע"ז וכתב שהמורה להיתר בזה יורה כבן סורר ומורה יע"ש שהאריך בזה וכפי הנראה שנעלם ממנו דברי הרמ"ש הנ"ל המגס לדינא חלילה להקל בזה מאחר דהמהר"ס סי"ף בעצמו לא כתב זה לדינא רק לסניף בעלמא כמ"ש הפמ"ג שוב מצאתי בערה"ב סק"א שדעתו נוטה דלאו וכ"ש טוגן דאינו אסור מה"ת מ"מ כתב דבנידון דהרמ"ש בכבד שטיגנו בחמאה יש להחמיר דהוה מה"ת מטעם אחר כיון דחמאה הוה מז' משקין כשנימוחין כמ"ש הט"ז באו"ח סימן קס"ח סק"ט דחמאה שנמוחה דינה כחלב א"כ שפיר הוה משקה לענין זה דנחשב כבישול ודוקא היכי דנטגן בחלב הוה טוגן דלאו משקה הוא אבל היכי דטוגנו בחמאה דהוה מז' משקין הוה דרך בישול יע"ש באריכות:

ג **מותרים** בבישול ובהנאה. עיין בפמ"ג בפתיחה לה' בב"ח בד"ה ודע ועיין בהגהות מהרש"ק שכתב להתיר לבשל זייף בחלב כיון דהבורית כבר הוא לפגם לפיכך אף שיש בו חלב ודעת הרמב"ם דלוקין על חלב בחלב כמ"ש בש"ס דף ק"ג מ"מ עם הבורית שכבר נפגם מותר ותימא על הש"ע שדין אם טהג בטמאה בב"ח העתיק שפיר ודין חלב בחלב לא העתיק וזה יותר ול"ע עכ"ד ע"ש ועיין בספרו שו"ת טו"ט מה"ג סימן קפ"ט שהאריך בדין חלב בחלב והעלה דאם אכל חצי שיעור חלב וחצי שיעור חלב או כזית מזה וכזית מזה לוקה על אכילתו ומכ"ש דאסור בהנאה יע"ש באריכות ועיין ביד אפרים שכתב בשם השבו"י ח"א סימן ס' שדעת הרמבם שחלב בחלב אסור בהנאה ובמח"ב כתב בשם הרמב"ם בפירוש המשנה דכריתות בנקודה הנפלאה מבואר דמותר בהנאה ע"ש ואין הספרים ת"י לעיין בהם ועיין בערה"ב בסוף הפתיחה לה' בב"ח שמלמד להיתר בחלב בחלב או נבילה היכי דיש עוד לד להקל כגון טוגן וכלייה דדעת כמה פוסקים דהוה דרבנן יע"ש ועיין בסידור מגדל עוז ה' בב"ח אות ט"ו שכתב ג"כ דחלב בחלב לוקין על בישולו לד"ה יע"ש:

ד **ובשר** חיה ועוף כו'. עיין בספר עמודי אש דף ע"ג ע"ד שהביא בשם שו"ת גא"י חיו"ד סימן ע"ד דעוף שנכבש בחלב מותר וכמו כן פסק הג' יעב"ץ במגדל עוז אולם הוא נר"ו חולק עליהם ודעתו דגם בשר עוף שנכבש בחלב אסור וע"ש שהאריך לדחות ראייתו ולכאורה לא ידענא למה כתבו דוקא להקל בבשר עוף ולא בבשר חיה דגם זה אינו אלא מדרבנן ואפשר דבשר חיה חמור טפי כיון שבשרה דומה לשל בהמה כדלקמן סימן פ"ט ס"ב וע"ש בש"ך ועיין בחגורת שמואל בעל הלבוש סימן פ"ז אות ו' ול"ע כי אין הספרים הנ"ל ת"י לעיין בהם ואפשר דה"ה בשר חיה רק נקטו דעוף שכיח יותר נקטו בלשונם עוף (אפשר שבשו"ת גא"י שם הוה מעשה בבשר עוף) וה"ה חיה דחד טעמא הוא דאינו אסור אלא מדרבנן שוב בא לידי סידור מגדל עוז וראיתי בה' בב"ח אות י"ט שכתב וז"ל וי"ל שבשר חיה ועוף שנתבשל בכל אלה שאינן אסורין מד"ת כגון מטוגן כבוש ומלוח ושארא דאמרן דהוה להו תרי דרבנן מותר באכילה וא"ל אפי' בטול ברוב וע"י בטול והאי לית מאן דחש לה עכ"ל הרי דנקט גם חיה (ומסתמא גם בשו"ת גא"י מבואר כן) אמנם לדינא אין להקל בין בעוף בין בחיה:

ה **מותר** בבישול ובהנאה. עפ"ת לעיל סק"י מ"ש בשם תשו' שער אפרים בחמאה שנתבשלה בקדירה של בשר כו' ועיין בשו"ת שו"מ ח"ב סימן קל"ג שהעלה ג"כ דאסור לערב חמאה בחלב לעשות נרות להדליק בהם וע"ש שכתב ללמד דאסור מה"ת ועכ"פ מדרבנן בודאי אסור ע"כ חלילה להקל בזה יע"ש:

ו **מותר** בבישול ובהנאה. עיין בפמ"ג במ"ז סק"ב שכתב ירא לי כזית חלב שנפל על החתיכה שיש ס"ט זיתי בשר ונאסרה נפלה החתיכה לשאר בשר ויש ס' כנגד כזית חלב ולא כנגד החתיכה נשארה באסורה בהנאה והשאר מותר בהנאה דהא לית בהו טעם חלב כלל אלא דקבלו טעם מחתיכת איסור דנ"נ או הוה כקיבלה טעם משאר איסורים ומותרים בהנאה אבל אם החלב עדיין נ"ט בשאר אוסרת עד אלף פעמים בהנאה ואף שכבר נאסר החלב פ"א כו' עכ"ד ע"ש:

ועיין בשו"ת בית שלמה חא"ח סימן כ"ה שתכם אחד חידש דהיכי דבישלו בשר עוף בקדירה של חלב ב"י ואח"כ נתנו בשר עוף זה בתוך קדירה שעם בשר בהמה ל"מ אי איכא ס' בבשר בהמה נגד החלב דאף אם היה גם בשר הראשון בשר בהמה מותר הבשר השני בהנאה כמ"ש הפמ"ג הנ"ל אלא אפי' היכי דליכא ס' נגד החלב מ"מ מותר הבשר בהמה בהנאה מטעם דלגבי בשר בהמה הוה נ"ט בר נ"ט כיון דבשר עוף בחלב מותר בהנאה והוא ז"ל הסכים עמו וכתב דאף דקצת יש לדחות כיון דעכ"פ בשר

עוף

אבל היכי דאין כאן תערובות אין להתיר מטעם זיע כמ"ש הלה"פ שהביא הבה"ט ול"ע :

י **והשאר** מותר. עבה"ט מ"ש כתב רש"ל כיון דאיכא טרחא אין להאמין לנשים ות"ח כתב דהמנהג להקל יע"ש ועיין בשו"ת בית שלמה סימן קנ"ו שהאריך הרבה ליישב המנהג שנתפשט בכל מקום שהנשים וקטנים וקטנות בודקין הפלאמ"ען לצורך פאווידל"ע אמנם שיש דכ"ז אם היה הברורה בפלאמ"ען לצורך פאוויד"לע מעיקר הדין אבל המעיין בים"ש יראה שנהגו בימיו לעשות פאוויד"לע מווינשי"ל וקארש"ין בלי שום בדיקה וכתב כשיש ס' נגד הפירות המתולעים אין להחמיר וגם בתשו' ל"ל סימן י"ב מבואר דהמנהג לעשות פאוויד"לע מפלאמען בלי שום בדיקה ואחד מהטעמים כתב שם דאף אם אין ס' נגד הפירות המתולעים מכל מקום בפלאמ"ען בכל אחד בפני עצמו יש ס' נגד התולע ורש"ל לא החמיר רק בווינ"שיל וקרשי"ן דהם קטנים ואין בכל הפרי ס' נגד התולע מש"ה הוצרך נגד כל הפירות המתולעים ונראה דלא חששו לגוף התולע משום בריה משום דכבוש גופי' יש ספק שמא נימוחו ובתשו' הארכתי בזה (עמש"ל סק"ט בשמו) ובפרט בפאוויד"לע שלאחר הבישול מרסקין את הפירות מאד ומסננין אותו ע"י כברה כו' פשיטא דכבר נתרסקו התולעים ומותר מצד הדין בלי שום בדיקה רק שח"ו להתיר זה בזמנינו מהמת כמה טעמים אבל עכ"פ אין להחמיר ע"י ברורת קטנים וכל בע"נ יחמיר לעצמו אבל לא להחמיר לאחרים בדיעבד אמנם ע"י ברורת נשים אין מקום להחמיר עכ"ד ע"ש :

יא **סי"א** אסור לאכול מבדיקתה. עיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן קס"ו שהעלה דדוקא מכאן ולהבא אסור לסמוך על בדיקתה אבל מה שבדקה כבר מקודם מותר יע"ש באריכות וע"ש עוד מה שהאריך באשה שבדקה קרוי"ט ואחר בדיקתה מצאו שני תולעים והשלישי היה ספק אם היה תולע יע"ש מה שהאריך בזה מה דין הקרויט :

יב **סי"ג** שנפלו בו נמלים. עפ"ת ועיין בפמ"ג בשפ"ד סקל"ז שכתב בשם הבל"י במרקחת שיש בתוכו מיל"בין יש ליטול בעומק כדי נטילה והשאר מותר שכתב הכנה"ג שאין מיל"בין תוך הפרי רק למעלה על הפרי והוא ז"ל גמגם בזה דמאן לימא לן שאין מילבין תוך המרקחת בין הפירות ואולי במשקה לא יש לנדד ואין אני אומר לא איסור ולא היתר עכ"ד ועיין בהגהות מהרש"ק שהחזיק דעת הבל"י דבע"כ טעם הכנה"ג דמיל"בין הללו אוהבים את האויר או אפשר שאין להם קיום במקום דחיק א"כ בשלמא בלי משקה יש ריוח בין פרי לפרי משא"כ ע"י דבש ומרק נקרש ונעשה גוף אחד ואין ריוח בין פרי לפרי והדרבא אני תמה על הבל"י שהוצרך כדי נטילה כשוכי אגבע ודי לקלוף רק למעלה ולא יותר ואפשר דבמשקה צלול יש להחמיר יותר דדמי לקמח מיהו במשקה צלול יש להתיר מטעם דלא פירש (עמש"ל סק"ט בשם הכ"ש) ועיין בחבורו מ"ש בזה היתר חדש במילבין במרקחת עכ"ד ועיין בספרו שו"ת טו"ט מה"ג סימן קנ"ו מה שהאריך הרבה בענין זה :

יג **יתחממנו** עד שיהיה ניתך כו'. עפ"ת מ"ש בשם הגו"ב דלא שרי אלא כשכבר עירב כו' ע"ש ועיין בשו"ת בית שלמה חא"ח סימן פ"ט שהאריך בזה ודעתו נוטה דלא כהגו"ב וע"ש בהגה מבהמ"ח משמע שם דדעתו נוטה להחמיר כדעת הגו"ב ובפרט באין הפ"מ יע"ש ועיין עוד בספר עמודי אש דף כ"ח ע"ב מ"ש בזה ע"ש :

יד **סי"ד** חטים מתולעים מותר לטוחנן. עבה"ט ועפ"ת ועיין בעה"ג סק"ו שהאריך אודות התולעים שהם כמו זבובים וקורין אותם וואסיק שהם שכיחים בדגן וחטים וא"א לטחון אותם כי הם יוצאים מתחת אבן הרחיים וגם הם יוצאים מתחת נפת הרחיים שקורין בייטי"ל ונמצאים בקמח הרבה תולעים והעלה דאין שום תקנה אף לנפות את הקמח בנפה כיון שיוצאין דרך הבייטיל א"כ יצאו גם דרך נקבי הנפה וע"ש באריכות גדול ועיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן קס"ה שכתב דאף הש"ך החולק מודה דאם אין רוב מתולעים מותר לטוחנן ועוד דאפי' האוסרין מיירי דוקא במקום שאין דרכם לרקד הקמח אחר הטחינה אבל בחטים דפסח הכל מרקדין הקמח אחר הטחינה בודאי אם היה רואה איזה תולעת כ"ד היה מרגיש בו וכן אח"כ בעת עשיית המצות שעושין אותן דק מאד ודאי הי' מרגישין אפי' תולעת כ"ד לכן כדין הורה להתיר עכ"ד ע"ש :

טו **סט"ו** בהגה על הגבינה. עבה"ט ועפ"ת דהפר"ח החמיר לאסור אף תולעים שבגבינה כו' ועיין בשו"ת ב"ש סימן קנ"ה הבאתי קצת דבריו לעיל סק"ט וע"ש מש"ש עוד בשם שו"ת שו"מ :

הלכות ביצים סימן פו

א **ס"א** לפיכך אין לוקחין ביצים כו'. עיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן קס"ו :

הלכות בשר בחלב סימן פז

א **ס"א** אלא דרך בישול. עבה"ט ופ"ת סק"ג מ"ש דאף באלו דאינו אסור אלא מדרבנן מ"מ אם בישלו אח"כ אסור מה"ת ע"ש באמת כן הסכימו ע"ז הרבה אחרונים הגו"ב והפמ"ג והחו"ד וכ"כ בספר אמרי ברוך בהגהותיו

להאוסרין מידי ספיקא לא נפקא וא"כ יש כאן ס"ס שמא לא מקרי פירוש ושמא נמוח וא"כ ממ"נ אין כאן חשש כלל וא"ל דאין עושין ס"ס בידים כיון דקודם בישול אין כאן ס"ס דז"א כיון דאם נימא דקודם בישול מותרין כדעת הב"ח ל"ש לומר כן כיון דעכשיו התירא הוא דטעמא דאין עושין ס"ס בידים הוא משום דאין מבטלין איסור לכתחלה וכיון דעכשיו דהתירא הוא ל"ש לומר כן כו' אלא שכ"ז לדעת הב"ח אבל לפ"ד הט"ז דחולק על הב"ח וס"ל דאף במילבין קטנים חיישינן שמא פירשו והסכימו כן כל האחרונים וא"כ ל"מ דאסור לאוכלן אלא דגם לבשלן אסור דאין עושין ס"ס בידים מ"מ בהני פלאמען שנדרשו היטיב בחבית ונעשו כמו גוש אחד והני מילבין עיקר יצירתם מהחום השולט במקום הליחות וא"כ י"ל דנהי דשלט החום מלמעלה ונתהווה מילבי"ן אבל שיהיה שולט החום באמצע החבית הסתימה מכל צד ויתהוו שם מילבין זה דבר שאינו מצוי ועכ"פ מידי ספיקא לא נפקא א"כ הוה ס"ס שמא אין מילבין בהנשאר ושמא לא פירשו ואף דמבואר בש"ע ס"ט דאם נמצא ג' תולעים הוחזק דיש שם יותר ולאו ספיקא הוא מ"מ אין כאן חזקה גמורה להפלאמען שבאמצע החבית והאריך עוד בכמה צדדים להתיר מה שנשאר בחבית בלא מילבין אמנם למעשה אינו רוצה לסמוך על דעתו עד שיסכים עמו עוד איזה חכם מחכמי הדור עכ"ד (ע"ש ועמש"ל סקי"ב) :

ועיין בשו"ת שו"מ ח"ב סימן מ"ז במעשה שאירע שכבשו כרוב בחבית ובדקו אותם מתולעים עלהיו"ע ועמד לערך ב' שבועות ואח"כ מצאו על הדפין המונחים שם על הכרוב הרבה תולעים ואחר שטלטלו החבית ממקומה מצאו עוד תולעים על הארץ בסמוך למקום שהחבית עמדה שם אך היה מקום לתלות כי בסמוך לה עמדה ג"כ קדירה אחת מלא חלב שעדיין לא התיכו אותו לערך ב' שבועות והיה מלא תולעים כמו תולעים שדרך להיות בחלב או שומן אשר ניכרין וטלטלו הקדירה למעלה על החבית הנ"ל עם הכרוב כי לא היה באפשר בשום אופן רק לטלטל דרך החבית ותיכף למחרתו עיינו בהכרוב ומצאו תולעים רוחשין על הדפין שמונחים על הכרוב והם מהתולעים שנתהוו מהחלב וכתב להקל בזה דודאי תולין במצוי שנפלו מהקדירה של חלב כיון שהיה לה חזקת היתר שבדקו אותה מתולעים קודם שכבשו הכרוב ויש סברא לתלות מחמת שטלטלו הקדירה של חלב ע"ג החבית נפלו לתוך החבית בודאי תולין ולא אמרינן שנתהוו מהכרוב ובפרט שנמצא ע"ג הדפין ולא בחבית עצמה וא"ל אפי' נטילה כעובי אצבע יע"ש ובאמת עיקר חסר מן הספר ונראה כונתו דכיון שתולין שמהקדירה של חלב נפלו יש להתיר מטעם דמבואר לקמן סט"ז ובהגה שם ועמש"ל בשם שו"ת בית שלמה לענין שומן של פסח יע"ש ואכמ"ל :

ועיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן קס"א בלוקארייע שנמצא בשלשה פעקליך לוקארייע משלשה סוחרים מילבין קטנים והשיב דלדינא אין להחזיק ריעותא מפעקיל אחד לחבירו דכל פעקיל הוא ענין בפ"ע ואין דומין לראזינקעס שנמצא בתוכו מילבין אם נמצא במקצת מילבין הרי הוחזק הכל דשאני התם דכל הראזינקס ביחד משא"כ הכא מ"מ לא מלאו לבו להקל לענין שתייה מהלוקארייע שנמצא מג' סוחרים אך להחורים להעכו"ם הסוחרים יש להקל יע"ש :

וע"ש עוד בסימן קס"ב בעכו"ם שמכר לישראל כ"ז שקין קמח בזול קצת פחות מהשער שבשוק והלך לו לדרכו ופגע בישראל וסיפר לו לפ"ת איך שמכר היום קמח בזול מחמת שירא שלא יתקלקל שמצא כמה פעמים בהקמח נוילבין רוחשים והשיב דודאי אינו נאמן לאחר שמכר ויצאו מת"י כמבואר לעיל סימן ע"ז אבן היכי שאמר קודם שמכר ויצאו מת"י ג"כ יש לצדד להקל למוכרו לעכו"ם יע"ש ובאמת גם לאחר שיצאו מת"י ג"כ יש להחמיר במהימן לי' אפי' בלא מסל"ת כמ"ש הש"ך שם בשם תשו' הרשב"א ועיין בט"ז ס"ס מ"ח. ולקמן סימן קג"ב סק"ד דדבריו סותרים קצת ואכמ"ל. ול"ע על הגאון ז"ל שלא דיבר כלל מזה ואפשר דאזיל לשיטתי' עפמ"ש בספרו שו"ת טו"ט מה"ת בהשמטות סימן ע"ד דף ע"ו וכבר כתבתי לעיל סימן כ"ז סק"א דדבריו תמוהין וגם סותר א"ע שם והארכתי קצת בזה שם אבן אפי' בלא מהמין לי' נ"כ ל"ע כיון דאיכא רגל"ד שמכר בפחות מהשער שבשוק ועיין בט"ב הא"ע סימן ל"א הובא קצת ג"כ בפ"ת לעיל סימן ס"ט סקי"ז איברא דשם כתבתי דהפ"ת שגג שם בהעתקתו דהט"ב שם גזר אומר שלא לסמוך על סברתו מ"מ לאומדא בודאי יש להחמיר כדבריו אבן באמת י"ל ג"כ להיפך דהכא גרע טפי דאינו נאמן כיון דלפי דבריו היה איסור תורה כיון שמצא מיל"בין (עיין בשו"ת ב"ש סימן קנ"ה) א"כ כמו שאינו נאמן להקל בדאורייתא כמו כן ג"כ אינו נאמן להחמיר בדאורייתא אף דבאיסור דרבנן אפשר לומר דנאמן ברגל"ד כמ"ש הט"ב מ"מ באיסור תורה גרע טפי ודוק היטיב וכבר הארכתי בזה בכמה מקומות ועמש"ל סימן ל"ט סק"א אך באמת הכא יש לצדד להקל דהכא יש לנו עמוד גדול לסמוך על הכו"פ שמיקל לגמרי במיל"בין בקמח הגם שיש חולקין עליו מ"מ יש לצרף דעתו להקל בכה"ג אף באכילה לישראל ובפרט למוכרו לעכו"ם ועמש"ל סק"ז ועכ"פ ל"ע על הגאון בעל טו"ט שלא העיר כלל בזה :

ומ"ש הבה"ט בשם לה"פ להתיר יי"ש של חדש כו' ועיין בשו"ת רבינו הרב ז"ל סימן כ' שנשאל ג"כ אם יש לנהוג היסור חדש ביי"ש והשיב דבר פשוט כי יש להתירו מטעם תערובות ואף כי הוא בדשיל"מ להשהותו עד אחר העומר דז"א דהא מטעם חמץ א"א להשהותו כ"א עד הפסח עכ"ל מבואר מדבריו דוקא מטעם תערובות יש להתיר

אבל

עם איזה תולע דרך פה הנפה לתוך תוך הקמח או על דופני הנפה מבחוץ וכ"ז לנפות דוקא בנפה דקה שיהיה דקים מאד מכמות התולעים בבירור ואם עשו עיסות ורהאשטיגע"ס מקמח ואפו הרבה לחמים מזה ובהקמח הנשאר נמצא אח"כ גורגעליל"יע אזי אין לגרף הרקדה שניפו מהקמח לבוס יותר כיון דלא דקדקו בהרקדה לעשות כפי הנ"ל אז לא די שאין הרקדה מסעייא להקל אדרבא מסעייא להחמיר כיון דניפו הקמח יש פירוש אליבא דכ"ע ע"כ כל הראשטשינגע"ס וכל העיסות שעדיין לא נאפו אסורים לאפותם לצורך אכילת ישראל רק ימכרו לעכו"ם באופן שלא ימכור לישראל אמנם העיסות שכבר נאפו בהם שוודאי נתאוו תוך הקמח ולא אתי מעלמא יש להתיר מטעם ס"ס שמא לא פירשו ואת"ל פירשו שמא נמוחו באפייה ואם הוא בענין שהוא בבית שמצוי בתוכו המין הזה ואתי בתוכו שרחשו ממקום אחר נעשה אם י"ל מקום ספק שמא עכשיו באו ממקום אחר לתוך הקמח הזה ג"כ מותר מטעם ס"ס אף שיש ספק שמא פירש ל"ש בזה מ"מ יש ס"ס שמא אח"כ באו לתוך הקמח ואת"ל מקודם היה שמא נמוחו באפייה וזה אליבא דכ"ע הוא וגם הש"ך והגה"כ ופר"ח מודים בזה דדוקא להתאוות ברגע אחת הוא דבר רחוק אבל שיבוא ממק"א זה דבר מצוי שיוכל לבוא ברגע אחת שיהיו גדולים בכמותם כיון שבאו ממקום אחר ומותר מס"ס אליבא דכ"ע עכ"ד ע"ש עוד שהאריך הרבה וכמה הלכתא גבורתא איכא למשמע מני׳: ועי"ש עוד בסימן קנ"ה שנשאל שנמצא במגדול אחד שנקרא שאפ"ע שנחלק בנסרים תחתיים שניים ושלשים שנקראים פאליצע"ס ועמדו בתוכו כמה קדירות ובתוכם מרקחת וגם בכלי אחד שומן של פטם וגם בכלי אחד המשקה שמתמלא ע"י בישול משזופים ונמצא בפאליצ"ע אחת בשלשה כלים תולעים קטנים הנקראים מילבי"ן וגם על המשקה משזופים הנ"ל ומעתה שאל השואל על שאר כלים אם יש לחשוש מהמת שנמצא בג' כלים א"כ הוחזקה במילבין ואם יש להקל עכ"פ על המרקחת אשר בפאליצע"ס אחרים בתוך השאפע הנ"ל וגם שאל נידן השומן ונידן הפא"ק אשר נמצא בו המילבי"ן אם להתירו ע"י סינון והביא השואל שמורה אחד הורה דלא מהני סינון להמשקה הנ"ל ושאר המאכלים שלא נמצא בתוכן המילבין התיר והשואל דעתו להיפך בשתי הוראות והוא ז"ל השיב שנ"ל להכריע בזה כי בזה יפה הורה המורה דלא מהני סינון כי החוש יעיד שמשקה עב כמו משקה הנ"ל א"א לסנן ע"י בגד שנקביה דקים מאד ואם אין הנקבים דקים מכמות המילבי"ן גם המילבי"ן יעברו דרך. שם גם נמצאים מילבי"ן דקים מן הדקים עד שיעברו דרך נקב דק מאד ומה שמבואר לקמן סי"נ לענין דבש שנפלו בתוכו נמלים דמהני סינון הנה נמלים לאו היינו מילבי"ן כמו שמפרשים העולם רק הם נקראים מוריסקע"ס שנמצאים בקן אחד לאלפים והם רוחשים עכ"פ רוב לדברים המתוקים לדבש ומרקחת אבל למילבין ודאי דלא מהני סינון אמנם לענין המאכלים שבפאליצע זו שלא נמצא בתוכן מילבין שהורה המורה להיתר בזה לא יפה הורה ואין להכשיר המאכלים שנמצאו בפאליצע זו שנמצאו בתוכו מילבין כיון שנמצא בג' כלים אמרינן שהוחזק כל מה שבפאליצע בתולעים אמנם לענין המאכלים שנמצא בפאליצע"ס אחרות יש להקל כיון שכ"א מופסק בנסרים כמו חדרים קטנים אין מחזיקן איסור ממקום אחד לחבירו ואם היה נמצא בשלשה פאליצע"ס מילבין היה מקום להחמיר גם לענין המאכלים שבשאר פאליצעס (נ"ע בודאי גם בזה יש להקל לפי טעמו שכתב כיון שהוא מופסק בנסרים כמו חדרים קטנים כו' אין מחזיקין איסור ממקום למקום) אבל כיון שלא נמצא המילבין רק במאכלים שבפאליצע אין מחזיקן לפאליצעס אחרות אמנם למעשה קשה עלי להקל גם בפאליצעס אחרות רק באופן שיטול בנחת מכל מאכל שבכל כלי שעומדים בפאליצעס אחרות כעובי אצבע והשאר איטו מותר רק באופן שירתיח אצל האש השאר והשומן של פטם אף אם היה עומד בפאליצע שהוחזק בה מילבין יש להתיר בפשיטות דהא רמ"א סמך ע"ד ראבי"ה להתיר בתולעים המתאווים בבשר וגבינה ובכל דבר שאינו בא מגדולי קרקע אף אם פרשו וחזרו כל שנתערבו בשאר מאכל ואינו ניכר ועיין הגהת רמ"א ס"ס זה ואף שהפר"ח והפ"ת חלקו על רמ"א מ"מ הרבה אחרונים הסכימו עמו וע"כ הכא יש לסמוך להקל כיון שאינו ידוע אם יש מילבין בשומן ומכ"ש היכי שהשומן עומד בפאליצ"ע אחרת בודאי יש להקל בלי שום פקפוק אמנם לפי שהוא מכיר את השואל דירא חטא ע"כ יקח גם מהשומן כמו קליפה דקה על כל השטח מלמעלה בנחת והשאר כשר בלי שום פקפוק עכ"ד ע"ש:

ועי"ש עוד בסימן קנ"ט באחד שיש לו כמה חביות פלאמע"ן של אשתקד ופתח אותם ומצא עליהם כמו פיזור מילבין ולקח מכל חבית בעומק כמו רבע ועוד לא נראה עליהם כלום והאריך לגדד כמה צדדים להתירא והביא דברי הב"ח שהקל בקמח שנתהווה בה מילבי"ן קטנים וגם דברי הב"ח בתשו' שכתב להתיר ראזינקעס שנתהווה בהם מילבי"ן קטנים רק שהעולם נוהגין בהם איסור ועכ"פ אין לאסור התערובות ולדבריו יש תקוה להתיר עכ"פ הנשארים שאין בהם מילבין ואף שעיקר מאכל פלאמען הוא ע"י בישול ואז אם יש מילבי"ן יפלו לתוך המים ובודאי הוה פירוש וביותר בזה כתב הפ"ת סס"ק כו' אלא שלדעת הב"ח בתשו' גם בזה אין חשש דסובר דודאי הני מלבין נימוחים בבישול ואף אם נאמר דלא כהב"ח ומדי ספיקא לא נפקא שמא אינם נימוחים מ"מ הדבר ידוע במילבין אם נתנם לתוך המים מתים מיד ורוב פוסקים מתירים בפירשה מתה ואף

להאוסרין

שיש לתלות שע"י מעשה הזאת נתהוה הדבר כמו כאן י"ל דע"י שהיה לחין במחובר נתהוה מהתולעים זבובים וא"כ כל שהיה יבשים אין להחמיר להחזיק איסור ומ"מ המחמיר תע"ב ע"ש:

ועיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן קנ"ח שנשאל ג"כ על כד"ז ממש והאריך בזה והעלה דעיקר לדינא דאם רק מיעוט דשכיח כן בארבים אבל לא ברובן ודאי דמותרין ומה דאפשר בבדיקה יבדוק (הכונה ע"י שיחתוך לשנים כל ארבים וזה פשוט) ומה דלא אפשר מותרין כך אבל אם הוחזק הרוב להיות כך אסורין דזה אינו דומה לנאבדה הריאה דשם היה רק מועט דשכיח מיהו אם נבדק רק קופה אחת או שק אחד ונבדק בו ג' ולא היה בתוך הפרי הזבובים ודאי מותר אותה הקופה והשק עכ"ד וע"ש בתשו' השניה שפירש כונתו דא"ל לבדוק רק בין ב' החלקים דשם נחשב נחזק ריעותא אבל בפנים ממש כיון דשם לא נחזק ריעותא א"ל לבדוק דלא כמורה אחד שטעה בזה יע"ש וע"ש בסימן ק"ס שנשאל בתולעים שנמצא במים ואי אפשר להסירם גם ע"י סינון וכתב להיתר דאין להם דין בריה שמתחלה הם גדולים במים ואינם אסורים מתחלת ברייתן כפ"ע לכן אין להם דין בריה ואף שאח"כ פורשין ונאסרו מ"מ מתחלה לא נאסרו ואין להם דין בריה דבבריה קי"ל דנ"ל נאסר מתחלת ברייתו לכן בטלין במים זה תוכן כונתו וע"ש בסימן קס"ד שנשאל מעיר אומין ששכיח במי נהר שגדל שם כמין כנים קטנים וכמעט שאין נראים לעין רק לעין השמש נראים רצוא ושוב בתוך המים וא"א לסננם מחמת קטנותם וכתב שכבר השיב להיתר בזה פעמים בחבורו מהדורא ז' ליו"ד סימן ר"א (אינו נמצא ת"י) ולק"ק טולטשין בחבורי כתבתי בקיצור להיתר (הכונה על תשו' שהבאתי למעלה וכתב הגם דהיכי דבא לעולם ע"י תערובות אינו בטל (עפ"ת לעיל סימן י"ד סק"ג ובמש"ש ועיין עוד לעיל סימן פ"א סק"ה) מ"מ הוא האריך להביא ראיות מכמה פוסקים דגם בבא לעולם ע"י תערובות בטל מיהו במים הנ"ל נראה להתיר מיתר הטעמים שכתבנו בתשובות הנ"ל יע"ש וכבר כתבתי כי אין ת"י התשובה שרמז עליה שהאריך שם אכן מ"ש בקיצור בסימן ק"ס להתיר דאין לה דין בריה כו' דאינן בפ"ע אין להם דין בריה תמיה דכתב זה מד"ע ולפלא שהעלים עין מדברי הכו"פ לקמן סימן ק' שכתב היתר זה לענין המילבי"ן שנמצאים בקמח ובפירות ול"ע כי רבו החולקין על הכו"פ עפ"ת שם ובמש"ש סק"א וגם במ"ש ללדד להתיר דבא לעולם ע"י תערובות בטל צ"ע דסוגיא דעלמא אינו כן אלא דבבא לעולם ע"י תערובות אינו בטל כאשר הסכימו הרבה אחרונים ע"ז עפ"ת שם בסימן י"ד ובמש"ש ועמש"ל סימן פ"א סק"ה מש"ש בשמו בספרו שו"ת קנאת סופרים נראה שם דהוא ז"ל בעצמו חש לדעת הסוברים בבא לעולם ע"י תערובות לא בטל רק לרווחא דמילתא כתב עוד טעם לאסור אף לדעת סוברים דבטל ואפשר דטעם זה שייך ג"כ הכא דמהמים גופי' נתהוה הכנים האלו ודו"ק ואין להאריך מיהו יש ללדד להתיר עפ"ד הט"ב שהביא הפ"ת שם ויש להאריך בזה אך אני בורח מהאריכות ול"ע בכ"ז:

ח **אינו** מתקיים יב"ח. עיין בהכ"א שער או"ה כלל נ"ח ובבינת אדם סימן נ"ו שהביא בשם הרב מהר"ש הזקן מווילנא שהורה בקליפת מארא‌נגען שמוחזקת בתולעים להניחם בתנור חם עד שישרפו שם המילבי"ן והוא ז"ל חיזק דבריו ומביא ראי' מתוס' פ"ב דע"ז דהיכי די"ב מהני מהני ג"כ יובש בתנור וכיון דקי"ל דבריה שאין בה עצם אינו מתקיים יב"ח גם יובש בתנור מהני ועיין בספר עמודי אש דף ע' ע"א וע"ב שהאריך להשיג על החכ"א והעלה דהוראה זו לאו דסמכא היא והביא דגם בשו"ת עמק הלכה חיו"ד סימן נ"ד השיג על החכ"א יע"ש ועמש"ל סק"ה בשם שו"ת שו"מ:

ט **ס"ט** בהגה שהוחזק בתולעים. עבה"ט ופ"ת ועיין בשו"ת בית שלמה סימן קנ"ד שנשאל אודות הרבה אנשים שקנו קמח אצל הרבה אנשים ולשו הרבה מהם עיסות והרבה אשר עדיין נשאר ת"י ואח"כ נמצא אצל מוכרי הקמח תולעים שחורים גורגעלי"ע וגם אצל הרבה קונים נמצא מין תולעים האלו והשיב ע"ז באריכות גדול מחזיק כמה דפים וסיים סיומא דהך פיסקא בנידן תולעים גורגעלי"ע אם נמצאו תוך הקמח הן שנתהוו מהקמח או שבאו ממקום אחר תוך הקמח אם הקמח אינו הרבה ודאי יש להתיר ע"י ריקוד לאור היום בנפה דקה שנקביה דקים הרבה מכמות התולעים אבל בקמח הרבה מאד לא מלאני לבי להתיר למעשה אולי אי אפשר כי קשה לנפות כרי רב של הקמח בדקדוק יפה והמתיר בהפ"מ אף בזה בנפה יפה לא הפסיד ואם נתהוו גורגעליע בתבואה או לכתחילה אין להתיר לטוחנם עד שיבררו הברי יפה מכל התולעים ועכ"פ בשעת הדחק יראה לברר עד שבודאי יש ס' נגד התולעים ובדיעבד בשעת הדחק אף בספק אם היה ס' יש להתיר משום דיש כמה פוסקים דס"ל דבטלים ברובה בעלמא כל שנטחנו וצריך לטוחנם ברחים של מים עיין כרו"פ וגם צריך דוקא לרקד הקמח לאור היום בנפה דקה וכנ"ל וכגון דא צריך להודיע דכל היכי דשרינן ע"י ריקוד צריך לדקדק היטיב שישאוב הקמח תוך השק בכלי אחר וישים במתון תוך הנפה דאם ישאוב בהנפה עצמה תוך השק כנהוג לעשות כן אז אינו מועיל הרקדה כלל שהתולעים נדבקים בדופני הנפה מבחוץ ונופלים תוך הקמח המנופה כו' וגם צריך לדקדק שישים מהכלי הקמח בכל פעם תוך הנפה מבחוץ במתון ובלאט בכדי שלא ישפוך קצת קמח חוץ לנפה או על דופני הנפה מבחוץ ובכל זה שינפה במתון שלא יצא הקמח

פעם

שפקפק בזה וסיים בל"ע על מה שמקילין העולם להסתחר בדברים מתולעים שפרשו וחזרו דהוה ד"ת ע"ש ועיין בהגהות מהרש"ק שכתב ליישב מנהג העולם והשיג על הפמ"ג יע"ש ועיין בזכרון אברהם שחפש ג"כ זכות ליישב מנהג העולם שמקילין כהפר"ח מ"מ סיים בל"ע ועיין בשו"ת שו"מ ח"ב סימן מ"ג שהאריך בזה ודעתו נוטה להחמיר בזה יע"ש :

ה **ס"ח** שדרכן להתליע. עיין בשו"ת בית שלמה סימן פ"א ופ"ב שהאריך לאסור כל הכבדים של בהמות גסות ודקות זולת עגלים ועלאים מחמת שעמד על הבחינה ובדק בהרבה כבדים ונמלאו הרבה תולעים בשמפונות שלהם ובהרבה נמלאו למאות לכן טוב להכריז לאסור הכבדים לישראל אבן למוכרם לעכו"ם כתב להקל יע"ש באריכות גדול עוד בסימן פ"ד פ"ה פ"ו והביא שם בסימן פ"ב מה שכתב הגאון מהרש"ק ז"ל לחתוך השמפונות מתוך הכבדים ולהשליך והוא ז"ל כתב דז"א כי ברובן כל השמפונות הדקים מלאים תולעים דקים וח"ו לשמוע ולסמוך על לדדי היתר שאין בהם ממש יע"ש :

אבן בשו"ת שו"מ ח"ב סימן מ"ה נשאל ג"כ ע"ז וכתב להקל אף בתחילה לישראל כי בעת שמולין הכבדים נתרסקו התולעים ונפסד טורתן ובטלים וג"ע ל"ש בהם כיון דהם פגומין ובטלים ברוב יע"ש שהאריך בזה וסיים דהדבר ברור להקל ויעלזו חסידים ומה גם כיון דלא נדע כלל אף ששכיח (מדברי הב"ש מבואר דבכל הכבדים הוא כן לכן נ"ע אכן כפי הנראה אין כל המקומות שוין בזה יש מקומות ששכיחין הרבה ויש מקומות שאינם שכיחים כמו במדינתינו כמו שאכתב בסמוך וכ"כ בשו"ת טו"ט שבגלילות שלו לא היה שכיחים כמו שאכתב בסמוך בשמו) הדבר שימלאו תולעים אפשר דמותר להעלים ולא לבדוק כלל כמ"ש מהר"א שטיין ומהרש"ל בסמ"ג בה' נדה אף דבשו"ת בי"ע חולק ע"ז כבר הארכתי לבאר דברי מהר"א שטיין (עיין בשו"ת מנחת משה חיו"ד סימן ה' מה שנדפס שם תשו' הגאון מהרי"ש ז"ל ולע"ק) וע"ש בסימן מ"ו מ"ש עוד אם צריך לבדוק אח"ז יע"ש (והנה מ"ש להיתר מטעם שמולין הכבדים ונתרסקו התולעים כו' עמש"ל סק"ח בשם החכ"א כעין זה ובעל ע"א השיג עליו יע"ש ול"ע על השו"מ שלא זכר מ"ש התום' ואכמ"ל :

ועיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן קס"ג שנשאל ג"כ אם צריך לבדוק בכבדים במקומות ששכיחים תולעים הללו וכתב ג"כ לצדד להתיר על גוף התולעים אף אם רואים אותם בהדי' כיון שאינם נראים רק בעת שהכבד חם תיכף אח"ש אבל אח"כ כשנתקרר אינם נראים כלל א"כ נראה שהם מגוף הכבד ולא מעלמא וה"ז דומה לשליל הניתר במעי בהמה בשחיטת אמו ואפי' אם הוה מעלמא כיון דהזינו דנשתנו ונעשין לבשר הכבד ויש לסמוך על דעת רבינו יונה דס"ל בנבילה הנהפך לדבש דמותר אף שהמ"א הקשה עליו בסימן רע"ז הח"י בסימן תס"ז מתרץ דבריו ע"ש שכתב עוד שניף להתיר וסיים לכן במקום הפ"מ היה נראה להתיר אפי' הכבדים דחזינן בהו תולעים אך אני אומר להלכה ולא למעשה עד שיצטרף אחד מגדולי המורים ובפרט כי זה אינו שכיח סביבותינו ולא אוכל לשפוט למראית עין וע"כ לבדוק אחריהם בשתמא כדאי כל הנ"ל שלא לחוש לזה בסתמא עכ"ד ע"ש באריכות ובסביבותינו לא נשמע שום איסור על הכבדים מפני תולעים ואפשר משום דאין שכיחים במקומות. הללו בכבדים וא"צ לבדוק אחריהם כי כדאי הגאונים הטו"ט והשו"מ לסמוך עליהם שלא לבדוק אף במקומות השכיחים ובפרט במקים שאינו שכיח ועיין לקמן סימן ק' סק"ג בענין ריאה שמוחזקת בתולעים אי מותר למכור לעכו"ם יע"ש :

ו **כשהם** מחוברים. עבה"ט מ"ש בשם הבה"י ראיתי אנשי מעשה כו' ועפ"ת ומש"ש בשם תשו' ח"ס שרב אחד החמיר שלא למכור בחנות שלו פירות יבשים עמש"ל סק"ד מזה ומ"ש עוד בשם שאילת יעב"ץ דאורז יש לו תקנה ע"י חימום וע"י ראיית כלי זכוכית המגדל הראות כו' ועיין בשו"ת טו"ט מה"ת בהשמטות סימן כ"ג דף ס"א ע"ג וע"ד שהשיג על השאי"י דלא נראה לו היתר זה דהבדיקה ל"ש רק במה דאפשר לכל אדם אבל במה דאפשר רק בדרך רחוק ע"י כלי לא נחשב בדיקה להיתר וראי' כל המומחים אומרים שאם נביט במים בזכוכית יש בכל מים תולעים ואם נביט בשכין של שחיטה יש בכל שכין פגומים ואנו לא משגיחין בזה בע"כ דהבדיקה ע"י כלי זו לא נחשב בדיקה להחמיר ומכ"ש דאין להקל ע"י ראי' זו יע"ש שאוסר ג"כ לחמם בתנור ולבודקם כמ"ש השאי"י יע"ש :

ז **עד** שיבדוק הפרי. עיין בשו"ת שו"מ ח"ב סימן מ"ד שנשאל אודות ששכיח במקולת קטניות שקורין ארבי"ס נמלאו מבפנים כעין זבובים קטנים בתוכו והוא שלם ונקי מבחוץ בלא שום רושם שחור רק אח"כ כשמחתך הארבים לשנים באותו מקום שדרך לחלק לשנים נמלא בתוכו כעין זבוב קטן והורה מורה אחד להיכור באמר שהוא ספק איסר תורה ובפרט שרץ העוף כזבובים שחייבתם התורה שתי מלקות ומטמטם. הנפש ולכך הורה שאינו מועיל שום בדיקה כי אינו ניכר שום רושם מבחוץ וכיון דבריה אפי' באלף אינה בטלה לכן אין תקנה אלא לחתוך כל ארבים לשנים ואל"כ אסור לבשל הארבים ורב אחד כתב להתיר והוא ז"ל כתב להסכים עם המורה לאיסור ודחה דברי החכם שכתב להיתר והעלה דודאי אינו מועיל הבדיקה מבחוץ והביא ג"כ דברי הפרי תואר שכתב ג"כ דאינו מועיל בדיקה מבחוץ ואפי' בפולין שדרכם לעשות נקוד שחורה מבחוץ לפעמים לא ישחורו ויש בתוכם תולע וצריך בדיקה מבפנים עכ"ד הפ"ת וא"כ דברי המורה לאיסור נכונים ומ"מ נראה דכ"ז אם הדרך להיות תולע מבפנים בלי מקרה המסבב אבל כל

וגם בהגהות יד שאול נשנה הדברים להתירם והביא שהרבה מקומות שאכלו אותם וגם כמה גדולי ישראל שאכלו אותם וביחוד הגאון הקדוש משעפיטאווקע זללה"ה שאכל אותם וגם בספרו שו"ת שו"מ כתב בכמה תשו' להתירם והביא כמה גב"ע שאוכלים אותם העופות גם באה"ק יע"ש גם בספר ערוגת הבושם בשו"ת שבסוף ספרו האריך הרבה בפלפול עצום להתירם והתמרמר מאוד על המחמירים ורגז ושחק עליהם יע"ש באריכות ועיין עוד בספרו שו"ת שם ארי' חיו"ד כמה תשובות בזה גם בשו"ת בית שלמה מראה פנים להתירם ע"ש מסימן קמ"ד עד סימן קמ"ט מ"מ למעשה חוכך קצת להחמיר עד שיתברר היטב אם הם ממש ממין האוכלים מכבר באה"ק יע"ש פלפול ארוך אכן בשו"ת טו"ט מה"ג סימן ק"כ החמיר מאד והתרעם על המקילין בהם כיון שאין לנו מסורת יע"ש עוד בסימן קנ"א וקנ"ב :

הלכות דגים סימן פג

א **ס"א** בהגה או בכלי. עפ"ת ועיין בשו"ת שו"מ ח"ג סימן כ"ד שהאריך בזה והעלה ג"כ דכל שהקשקשים נקלפים ע"י מים רותחים מותר בלי שום פקפוק יע"ש ועיין בספר הי' יהושע בדיני דגים אות ב' שהביא בשם שו"ת בגדי כהונה (מובא ג"כ בפ"ת) ושו"ת הר המור שהשיגו על הנו"ב ופסקו לאסור כיון שאין נקלפים אפי' בכלי אלא ע"י שרייה באפר ובטעמ"ת הנ"ל כתב ואני הייתי באותו מקום ששכיחי מיני דגים האלו ונסיתי ע"י מים רותחים ונקלפו הקשקשים ביד עכ"ד :

ב **ואפי'** אין לו כו'. עיין בשו"ת בית שלמה סימן קמ"ט אודות המוני דגים קטנים הנקראים באבקע"ס והשואל רוצה לאוסרם מחמת ב' טעמים א' מחמת שנמצא כמין ההוא דגים טמאים כדמותם וכלמם שנית משום שהזנב מהטהורים אינו סדוק לשנים וחושש לדברי הר"י החסיד שבסמ"ק שהובא בב"י שהר"י מפריש היה חושש והמחמיר תע"ב והוא ז"ל השיב לו דאין לחוש כלל לזה מטעם הא' בודאי אין לחוש כיון דהסימני טהרה של תורה מפרשת ביניהם ואין לחוש לאחלופי כלל ומהטעם הב' ג"כ אין לחוש כיון דלא הובא זה בש"ע ואין מקום לחדש ולהחמיר על אחינו בני ישראל בחנם ולהוסיף על מה שאסרה תורה וחז"ל זולת להכריז ולהודיע שיהי' זהירים היטיב בבירורת טהורים מתוך הטמאים עכ"ד ע"ש באריכות קצת :

ג **ס"ה** מותר לקנות מהעכו"ם כו'. עיין בשו"ת בית שלמה סימן ק"ג הובא קצת דבריו לקמן סימן קי"ז סק"א :

ד **ס"ח** ביצי דגים כו'. ובלבד שיהי' אדומים אבל השחורים כו'. עיין בערה"ב שהעלה דאפי' לסחור בביצי דגים שחורים אסור ואין לסמוך על סימני ביצי דגים דהעיקר דסימני ביצי דגים הוא דרבנן ולא דאורייתא ואיך נתיר איסור סחורה דהוא דאורייתא ע"י סימנים דהוא מדרבנן אכן בביצי דגים אדומים כיון דבש"ע מתיר אותם אפי' באכילה וגם דהפר"ח חולק על הש"ע מ"מ יש לסמוך על הש"ע עכ"פ שמותר לסחור בהם וסיים והוגד לו שנוהגים בזה היתר כל הרוכלים לקנות ולמכור עוברי דגים שקורין איקר"א שחורים ולדעתי אין שום היתר בשחורים כלל כמ"ש ויש למחות בידם עכ"ד ע"ש :

הלכות תולעים סימן פד

א **ס"א** אלא על דופן הכלי מבפנים מותרים. עיין בפר"ת סק"ו שכתב דהא דשרי בפרוש על דופן הכלי מבפנים או בדופני הבור דהיינו רביתייהו לאו למימרא שמותר ליקח תולעת בידו ולאוכלו דאף שפורש עליו ואוכלו בפיו אסור אלא כשחוזר לתוך המים ושותה עם המים שרי וע"ש שמביא ראי' מלשון הרמב"ם בפ"ב מהמ"א שכתב שחזר ונפל לתוך המים מותר משמע דוקא היכי דחזר ונפל לתוך המים מותר יע"ש ועיין בפמ"ג במ"ז שהביאו ודעתו נוטה להקל אף שלא חזר התולע לתוך המשקה מ"מ נאסר בל"ע ועיין בערה"ב שהאריך ג"כ בזה ודחה ראיות הפר"ת מ"מ לדינא נאסר בל"ע :

ב **ס"ג** בהגה וכן מותר לערות המשקים. עבה"ט ועיין בפמ"ג בשפ"ד סק"י שכתב בשם הכנה"ג שכתב בשם הלמש"א דאותן יתושים שהם בעלי כנפים אסורים אף במשקין דמסתמא הם פורחים באויר ולא התיר אלא אותם שאינם בעלי כנפים עכ"ד ע"ש עוד ס"ס זה שכתב ג"כ כן ועיין בערה"ב סק"ב שהשיג ע"ז דזה דין מחודש ולא נמצא בשום פוסק והאריך בזה והביא ג"כ ראי' מדברי המחבר כאן שכתב או יתושים ויתוש הוא בעל כנפים והעלה דאין להחמיר ביתושים יותר מבתולעים במשקין ובפירות דלא כהכנה"ג והפמ"ג יע"ש :

ג **ס"ד** אלא מקלתו. עיין בערה"ב שהעלה דזה דוקא היכי דפירש מקלתו בארץ אבל בפירש לאויר אין להחמיר דהוה ס"ס דלא כהפר"ת שהחמיר גם בפירש מקלתו לאויר יע"ש :

ד **ס"ה** בהגה ואסור למוכרו לעכו"ם כו'. עפ"ת סק"ה ועיין בפר"ת שמתיר לסחור בדבר מאכל שיש בו תולעים דלא כהבה"י שאוסר ועיין בפמ"ג בשפ"ד ס"ק ח"י

שפקפק

בשעות כי כך וכך שעות צריך שיהיה נגלד המכה יע"ש שהביא שמוכים לזה והביא ג"כ ראי' מבשר ששהה ג"י בלא מליחה וכבוש יע"ש (ועיין בספר חמו"ד דף מ' ע"ב שהעלה ג"כ דהגך ג"י חשבינן להו מעל"ע יע"ש) ועיין בעה"ב סק"ה מה שחקר שם דלמה לא הצריכו לבדוק בהמה שמתה דלמא יש בה סרכא ויאסור החלב למפרע ג"י יע"ש באריכות :

ד ס"ד שליא שהתמור גולר בו. עבה"ט ועיין בשו"ת טו"ט מה"ת סימן ב' ובספר עמודי אש דף ע"ד ע"ב ועמש"ל סימן פ"ז סק"ז ועפמ"ש אחרונים הנ"ל קצת יש ליישב מה שהקשיתי שם ועדיין צ"ע בזה והמ"ל :

ה ס"ה וחלב ומי חלב. עפ"ת מ"ש לענין פרה חולבת שילא ממנה דם עם החלב ע"ש ועיין בשו"ת שם אר' סימן ס"ט שמבואר מדבריו דמהני היכי דיש בחלב ס' נגד הדם וע"ש שהעלה דהיכי דא"א לברר אם היה בחלב ס' נגד הדם וכבר בישלו החלב ונשתמשו בכלים הרבה ויש תערובות גדול בכלים וכתב דאף דלכאורה יש להקל בזה מטעם ספק דרבנן כיון דדם שבישלו דרבנן מ"מ אין להקל מטעם אחר דמלד אחר יש בזה איסור תורה דהוה דם מן החי אף דאין ב"נ מצווה על דם מן החי כמ"ש הרמב"ם פ"ט מה' מלכים מ"מ כבר הארכתי בספרי ערה"ב והעליתי דלישראל יש בזה אבמה"ח כו' א"כ הוה ספק דאורייתא לכן יש לאסור הכלים שנתבשל מאותה חלב אך היכי דלא נודע עד אחר מעל"ע מהבישול כבר פשט המנהג הלכה להתיר הכלים בספק איסור ולא נודע עד אחר מעל"ע אף שבתשו' הקודמת שדיתי בי' גרגא (עמש"ל בדיני ס"ס אות י"ט) עכ"ז כה"ג יש להתיר הכלים בלא נודע עד אחר מעל"ע מפני שיש נלדד. ונומר דא"ט רק איסור דרבנן דדם שבישלו דרבנן ובדם מן החי אפשר דאין בו איסור תורה עכ"ד ע"ש באריכות (ועיין עוד לעיל סימן מ"ה סק"ד מש"ש בשם הענ"ל) :

אבן בשו"ת קנאת סופרים סימן נ"א בהשמטות לטו"ט דף ע"ט ע"ג העלה לאסור בפרה חולבת שילא ממנה דם ולא בטל הדם בחלב מלד שבא לעולם ע"י תערובות ועוד דאף אי נימא דבעלמא דבר שבא לעולם ע"י תערובות בטל דוקא היכי דעכ"פ בפנים היה כל אחד גוף בפ"ע אף דלעולם בא ע"י תערובות ביחד בטל שפיר דעכ"פ נקרא תערובות אבל בדם וחלב כיון דדם נעכר ונעשה חלב א"כ יתכן דהוה כולו חד גם בפנים שהיה כולו דם ורובו נהפך לחלב ומיעוטו נשאר דם כמעיקרא א"כ כיון דגם היה ביחד והיה כולו דם ודאי אינו בטל גם נראה כיון דבא לעולם ע"י תערובות א"א לדעת אם יש בו ס' או לא וי"ל דיש בו הרבה דם רק שהרבה נשאר בחלב רק מעט נשאר בהכירו לכך לכ"ע החלב אסור עכ"ד ודבריו צ"ע ובפרט בסברא דדם נעכר ונעשה חלב אף שכ"כ ג"כ בתשו' חב"י דבאמת אנן לא קי"ל כן ועיין לקמן סימן קפ"ד ס"ז ובסימן קפ"ט סל"ג ועיין בפ"ת לקמן סימן ל"ח סק"ד שהרגיש ג"כ בסברא זו שם ולפלא למה לא העיר כאן בזה והעתיק דברי החב"י ולא חלי ולא הרגיש בזה ול"ע בזה גם מ"ש לאסור דלא בטל מטעם דבא לעולם ע"י תערובות עמש"ל סימן פ"ד סק"ז בשמו בספרו שו"ת טו"ט דהוא ז"ל בעצמו כתב דהארך להוכיח במקום אחר דהעיקר כדעת הסוברים דבטל גם בבא לעולם ע"י תערובות גם מ"ש ועוד דאפי' אם נימא לכאורה גם טעם זה שייך ג"כ התם אפ"ה לא חש לזה וע"ש במה שהגהתי דבריו בל"ע ויש לעיין בכ"ז :

הלכות סימני עופות סימן פב

א ס"ג בהגה ואין לאכול שום עוף אלא במסורת כו'. עפ"ת מ"ש לענין אווזות הבר וגם לענין אווזות שראשי הרעומן שחורות יע"ש ועיין בסוף ספר זכרון אברהם מה שנדפס שם תשו' הגאון מהרי"ש ז"ל מלבוב שהביא בשם ספר דברי דוד שהרב הג' מו"ה זעליג ז"ל התיר אותן אווזות שמקצת הרעומיהן שחור וגם שאומרים שבא על אמם אווז הבר שגם אווז הבר באמת מותר וגם נדפס שם עוד תשו' גדול אחד שהתיר אותם והוא ז"ל האריך לפלפל בזה יע"ש ועיין בשו"ת בית שלמה סימן ס"ח שהביא ג"כ בשם תשו' חסד לאברהם שכתב להתיר אותן האווזות והוא ז"ל צדד להחמיר בהם וכתב טעמים למנהג המקומות שנהגו להחמיר שלא לאכול אותן האווזות וסיים אף אם מותרין מצד הדין אין להתיר באותן המקומות שנוהגין להחמיר בהם דהוה כדברים המותרים ואחרים נהגו בהם איסור דלא כתשו' חסד לאברהם שכתב דהוא מנהג בטעות דזה תמיה לומר כן על הרבה מקומות שנוהגין בהם איסור ולזאת כיון שבקהלתכם נוהגים בהם איסור ח"ו לפרוץ גדר להתיר יע"ש (ועיין בשו"ת ברכת משה סימן ל"ג שנשאל ג"כ על אותן אווזות שהרעומיהן שחור והעלה להתיר במקום שנהגין לאוכלן ואין לסתור המנהג אך במקום שנוהגין לאוסרן ג"כ אין לסתור מנהגם להתיר אך במקום שאין מנהג ידוע המורה להיתר אין מזניחים אותו ואותו מין שקורין לעבעדי"ס או גארנאלי"ס פשוט דאסורים בכל גונא יע"ש באריכות קצת :

ועיין עוד בספר זכרון אברהם בתשו' הגאון מהרי"ש ז"ל מה שהאריך בענין תרנגולים שיש להם ג' סימני טהרה וגם הבילים הוא כביצי תרנגולת שלנו רק שרגליהם ארוכות יותר מתרנגולים שלנו וגם רחבים קצת הרגלים יותר מתרנגולים שלנו והם שמנים ונדמים עם תרנגולים שלנו וקורין אותם גאלאגאגא"קע הינ"ער והאריך הרבה להתירם

וגם

בל"ע ע"ש וע"ש בהגהות מהרש"ק שכתב ג"כ להקל דלא אמרינן איסור דבוק אף להחמיר מטעם דקרוש הוספק מפסיק וא"כ ס' רק נגד הפרש שבהוספק ולא נגד כל העוף יע"ש ועיין בספרו בו"ת טו"ט מה"ת סימן ב' :

סימן עח

א **התופל** בלק בעוף כו'. עמש"ל סימן ג' ס"ג בשם בו"ת טו"ט מה"ג סימן רכ"ו :

הלכות בהמה וחיה טהורה סימן עט

א **ס"ג** הנולד מן הטריפה מותר. עבה"ט וראה זה מצאתי בספר תפארת ישראל על המשניות פ"ה מעדיות מ"א אות ט' שהוכיח שולד טריפה אסור ודבר זה היא בניאה גדולה והעלים עיניו מש"ס ערוך וכל הפוסקים מלאים מזה דהנולד מן הטריפה מותר כמבואר ג"כ בש"ע ונלאיתי להשיב על דבריו כי המעיין שם יראה כי דבריו ממילא נפרכין ואין ממש בדבריו ובמחב"ת כל ניים ושכיב כתב זה ועיין בשו"ת טו"ט מה"ת סימן רל"ז בבהמה שהיתה בוקא דאטמא דשף מדוכתיה וילדה ולד וינק הולד איזה שבועות והגאון המנות מבוטשאטש (הוא הג' בעל ד"ק) הורה דהולד אסור ולאחר פטירתו עמדו קצת ורצו להתיר מטעם דהדין פשוט בש"ס ופוסקי' דהנולד מן הטריפה מותר ואולם הכם אחד רצה להצדיק את הצדיק מטעם דנתפטמה כל ימיה באיסור ולהכי הורה הג' ז"ל לאסור הולד מבוס דינקה תמיד מהטריפה והוא ז"ל האריך הרבה בזה והעלה דכבודו במקומו מונח והדבר פשוט להתיר יע"ש באריכת :

ועיין בסידור מגדל עוז להג' יעב"ץ ה' הבדלות מינין טהורים מן הטמאים פ"א אות י"ט שכתב וז"ל בהמה שנתפטמה כל ימיה בדברים אסורים יש אוסרים אפי' להדיוט כיון דעיקר גדולתה באיסור ולפ"ז נ"ע גם בדין הקודם שאין להתיר ולד טריפה בחלצ אלא דוקא בנתעברה איזה זמן קודם שנטרפה וגם לא ינקה מאמה עדיין אבל אם מיד אחר שנטרפה נתעברה וינקתו ג"כ היא לבדה נמצא שעיקר גדולתה באיסור ונתפטמה בו כל ימיה ודאי שלדעת האוסר כל שלא נזונת מד"א אסורה אע"פ שכשרה שינקה מטריפה באקראי כשרה אפי' למזבח אבל אם לא נתפטמה רק בחלב טריפה הרי נתפטמה בדבר איסור כל ימיה ואסורה ודאי לדברי האוסר אפי' נתעברה ממנה הרבה קודם שנטרפה כ"ש אם היה גם כל ימי עבורה במעיה אבל מ"מ נראין דברי המתירין גם בנתפטמה כל ימיה בדברים אסורים עכ"ל יע"ש מ"ש עוד בגליון שם ועפי"ז אפשר ליישב הוראת הגאון החסיד מבוטשאטש דלפ"ד האוסרין בנתפטמה כל ימיה יש לאסור הולד טריפה אך באמת כבר האריך בתבו' בי"ע סימן א' להתיר ג"כ בכה"ג בספק טריפה מטעם ס"ם ועבפמ"ג במ"ז סק"ה שמביאו ועיין בשו"ת טו"ט שמביאו ג"כ והאריך לקיים דבריו אולם בודאי טריפה יש לדון לאסור ולד טריפה לפי"ד המחמירין בנתפטמה כל ימיה אולם העיקר כדעת המתירין גם בנתפטמה כל ימיה בדברים אסורים כמ"ש הג' יעב"ן ועש"ך לעיל סימן ס' סק"ה ובפמ"ג שם ועמש"ש סק"ב ואכמ"ל ולדינא נ"ע בזה ועמש"ל סימן כ"ז סק"א :

סימן פ

א **ס"ג** שור הבר מין בהמה הוא · עיין בשו"ת מים חיים סימן כ"ב בדין בע"ח הנקרא ווילדע ליג ובלשון יון דעקע קאזא וגדול אחד האריך להתיר חלבה דבודאי מין חיה היא והוא ז"ל הוכך להחמיר בזה והאריך בזה וסיים דעכ"פ לכתחלה בודאי יש לאסור חלבו יע"ש בסימן כ"ב וכ"ג וכ"ד פלפול ארוך בזה :

הלכות דברים היוצאים מן החי סימן פא

א **ס"ב** ונמצא טריפה. עיין בחכ"א כלל ל"ו שכתב דבהמה שנולעת על ירכה באסור החלב שמא יתברר הדבר ותהא טריפה למפרע ע"ש ועיין בספר עמודי אש דף כ"ד ע"ד שהשיג עליו והעלה דהחלב מותר דאף אם נמצא שנתקלקל הגידין אינו טריפות ברור ולא מיקרי אפשר להתברר ע"ש עמש"ל סימן נ"ה סק"א עוד מזה ועיין עוד לעיל סימן מ"ה סק"ד לענין בהמות המסתוכנים דס היאך דין החלב :

ב **השתא** הוא דנטרפה. עפ"ת מ"ש בשם הלב"ש דלפעמים גם החלב מבהמה כשרה אסורה למפרע כו' ע"ש ועיין בשו"ת טו"ט מה"ת סימן ו' שהשיג על הלב"ש והעלה דהחלב מותר גם בספר עמודי אש דף ס"ג ע"ג הסכים ג"כ דהחלב מותר והאריך להשיג על הלב"ש יע"ש :

ג **בהגה** תוך ג"י. עפ"ת מ"ש בשם תשו' ב"א דהנך ג"י הם מעל"ע ע"ב שעות כו' ועיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן קמ"ע שכתב ג"כ שהוא מורה תמיד דהנך ג"י הם מעל"ע וכן מורין כל בעלי הוראה אף דמפורש לא נמצא כן (נעלם ממנו דברי הבית אפרים) אבל השכל נותן כן כו' דאין זה סברא שיהיה תלוי בענין היום רק

בשעות

בבליעת כ"ח א"ל ככ"פ וגם בכלי מתכת ריקן שצריך לובן דוקא דהא בנגיעה בעלמא מצריכים שיהיה בחור עד שיתלבן עכ"ל ע"ש :

ועיין בעלי לבונה לקמן סימן ע"ו ס"ד שכתב דכ"ז אם הכבד אלל האש אבל כלי הס שנגע בבשר שלא נמלח אינו יוצא הבליעה בלא רותב כלל ולא נאסרה הקדירה כלל דדוקא בצלייה ומליחה יוצא דם לעצמו כמו שכתוב בסימן ק"ה אבל לא הס בחם דלגבי זה נחשב בליעה ואינו יוצא כלל אך באופן שהודח הבשר מהדם בעין שעליו עכ"ד ע"ש ומ"ש הפ"ת מענין נצלות ע"ג הנייר בשם הט"ז עיין שם בפמ"ג שמפקפק על הט"ז וע"ש בהגהות מהרש"ק שדחה דברי הפמ"ג ודעתו נוטה לדברי הט"ז ובפרט בדיעבד יע"ש ועיין ביד אפרים סימן ס"ה שהביא בשם חדושי אה"ע שתמה על הט"ז וכתב לאסור אף הכבד ומכ"ש שאר בשר או מוח אע"ג דברי נצלות מוח בקרומו גם במשבלות כ"כ וכן נראה דעת המחב' עכ"ל ועיין בחק יעקב סימן ס"א סק"ז :

ב **ס"ה** בהגה שלא למלוח כבד כלל. עפ"ת לענין כבד שנשרה במים מעל"ע ועיין בספר עמודי אש דף ס"ה ע"ב וע"ג שהאריך הרבה בזה :

ג **או** עם בשר . עפ"ת מ"ש בשם הרדב"ז בכבד שמלחו עם ב"מ דיש לאסור ועיין בהגהות יד שאול לקמן סימן ע"ה שכן הורה ג"כ הלכה למעשה ודעתו כיון דב"מ הדמים מועטים ודם הכבד מרובה בודאי יש לאסור ומביא ראי' מתוס' פסחים דף ע"ד ואח"כ כתב שוב מצאתי בשו"ת הרדב"ז כדברי ובמתחי מאוד שבראשית השקפה הורותי כן עכ"ד :

ד **ס"ו** בהגה מיהו הכבד עצמה אסורה . עבה"ט ועיין בערה"ש שדעתו נוטה להתיר בכבד כיש ס' נגד הכבד והאריך בזה וסיים לכן נראה דהסומך בזה על דברי הפוסקים שמתירים ג"כ הכבד לא הפסיד וכן הסכים בשו"פ ופר"ח להתיר הכבד בזה עכ"ד :

סימן עד

א **ס"א** הטחול כו'. עיין בערוגת הבושם מה שהאריך לצדד להתיר הטחול כשנתבשל בלא מליחה ויש ס' נגד הטחול דיש להתיר גם הטחול אף בלא הפ"מ ומ"מ בסוף דבריו נשאר בצ"ע וע"ש עוד מה שהעיר אי טחול יש לו טעם . דם וגפ"מ לענין הערובות שיהיה נקרא מין במינו לגבי דם יע"ש :

סימן עה

א **ס"א** בלא הדחה שאם השומן דבוק כו'. עיין בערה"ש שהאריך והעלה דלכתחלה יש להחמיר למלוח גם הראלות מצד פנים והעולם לא נהגו כן ורארי בזה להחמיר לעצמו למלוח הראלות גם מבפנים מלבד מה שמולחים מבחוץ והמחמיר תע"ב וע"ש שהאריך בזה ולא ראיתי מי שמחמיר בזה וגם כל דבריו צ"ע ויש לפלפל בהם ולהשיב עליהם אך אני בורח מן ארוכת כאן וגם הוא ז"ל בעצמו לא כתב רק לבל י"ש להחמיר לעצמו לכן קצרתי בזה והרוצה להחמיר יחמיר ותע"ב והמיקל וסומך על המנהג לא הפסיד :

ב **בהגה** מצד פנים ולא מצד חוץ כו'. עבפמ"ג שכתב בשם הגנ"ג להתיר בהפ"מ וסעודת מצוה בנמלח בצד פנים ולא מצד חוץ אבל בהפ"מ לחוד אין להתיר יע"ש ועיין בערה"ש שהעלה דאין להקל אף בהפ"מ והפסד גדול יע"ש באריכות :

ג **מיהו** בדיעבד אין לחוש . עבה"ט ועיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן קנ"א שנשאל בתרנגולת ולא נמלו ממנה השלל של ביצים שבתוכה וגם נמלח ונתבשל כך רק שהיה קטנים ולא כמו חלמונים של שאר ביצים וכ' דיפה הורה השואל להקל בזה דאף לפ"ד הט"ז והש"ך המחמירים בנמלח עם בשר היינו דוקא בנגמר החלמון ולא היכי דלא נגמר החלמון וכמה שיעור גומרו יש לשער לפ"ע כמו שראינו בשאר ביצים ואם הם קטנים מחלמונים של שאר ביצים יש להקל כיון דהוה מילתא דרבנן דדם שמלחו דרבנן לכך בזה גם אנהגו בקיאים וגם י"ל דהוה כ"ס דלמא לא נגמר החלמון ואת"ל נגמר . דלמא כדעת המתירין גם בנגמר ולא חשב חסרון ידיעה כיון דהוה חסרון ידיעה לכל העולם לכן מותר בפשיטות עכ"ד :

ד **ומותר** למולחן עם בשר. עיין בפמ"ג בשפ"ד ס"ס זה שכתב שמעתי אומרים שרב אחד הורה בראלות שנהפך לעבר המאכל ומלאו בקמח בלא מליחה ומלגו במים רותחין ע"י עירוי והתיר המורה בעירוי כ"ק מבשל ואין מחזיקין דם בב"מ והם כ"ק וימלח לד החיצון וטוב הורה כו' מיהו עדיין היסר תנאי אחד שהורה למלוח לד הב' בלי נטילת שומן מעל הכרכשא ובזה לא יפה הורה דטעם דמותר דטריד או שריק ובמבושל ל"ש ה"ט וע"כ צריך ליטול השומן מעל הכרכשא כיון דהכרכשא נתבשלה ע"י עירוי ואולי השומע טעה עכ"ד ועיין בעלי לבונה שהשיג על הפמ"ג בזה ודעתו נוטה לדעת הרב המורה דא"צ ליטול השומן מעל הכרכשא יע"ש באריכות קצת :

ה **ס"ב** בהגה ובדיעבד מותר. עפ"ת מ"ש בשם המג"י בעוף שנמלח עם הזפק כו' ע"ש ועיין בפמ"ג לעיל סימן ס"ט במ"ז סק"ג שהשיג ג"כ על המג"י והניח בצ"ע

י"ל דבינתיים נלען מש"כ אם שופכין הרבה כפ"א בעוד שעדיין חם דודאי מבליע בכולו והא דאין ערוי אוסר יותר מכ"ק דוקא אם נשפך קלוח אחד ונפסק תיכף אבל לא היכי דשופך הרבה חמין כפ"א דודאי מבליע בכולו כמו בהרבה עירות והבשר כולו לכן היה ראוי לאסור הבשר שנמלג עם הראש כמו שנתבשל עם הראש דצריך ס' נגד כל הראש והם לאו הכל אסור וכיון דבלא"ה הט"ז בסימן ק"ה מחמיר בערוי אפי' בכ"ש להבליע בכולו ונהי דלא קי"ל כן מ"מ בכה"ג אין להקל מיהו במקום הפ"מ היה אפשר לצדד להקל כסתימות לשון הפוסקים דכל ערוי אינו אוסר רק כ"ק אבל שלא במקום הפ"מ נראה לפסוק כמ"ש וגם יוצא מדברינו חידוש דין דכלי שדרכו להשתמש ע"י עירות הרבה יכשרו אותן בענין דישפכו עליו הרבה חמין יחד כשיעור כמה עירות ויוצא בזה לכל הדעות וכדי שלא ליתן הדבר לשיעורין ראוי לעשות כן בכל עירות מה שמכשיר ע"י ערוי יעשה כן ואז לא יבא תקלה במה דהוה תשמישו ע"י כמה עירות עכ"ד:

סימן עב

א ס"א הלב נתקבץ הדם בתוכו כו'. עיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן קמ"ח שנשאל בשוחטי בהמות שאין מוכרין הלב לאלתר ומונח כך יום או יומים בלא קריעה והדם הוא כנוס בתוכו אם ניחוש בו לכבוש לומר דהוה כבוש בדם או לא והשיב הנה לכאורה נ"ל דאסור דאף זה הוה כבוש וראי' ממ"ש הרמ"א לקמן סימן ל' דבכחל אפי' אם מונח כך יום שלם עם חלבו מותר ומפרש שם הטעם משום דחלב שחוטה דרבנן ומשמע דבשאר בשר אסור משום מ"ע דדוקא כחל בחלב עצמו ל"ש מ"ע משא"כ בשאר בשר בחלב שחוטה ואפי' אם נימא דגם שאר בשר מותר זה דוקא התם דאינו נאסר רק מדרבנן משא"כ בדם דהוא מה"ת ואפי' היוצ כרת הוא בדם הלב וגם ע"י כבוש לא הוה כבישול ממש דלימא בי' דם שבישלו דרבנן (עיין בס' עמודי אש דף ס"ה מה שהאריך להביא דעת אחרונים בזה אי דם כבוש דאוריתא או דרבנן) וא"ל דשאני לב דשיע ולא בלע ז"א דהרי דעת כמה פוסקים דלא קי"ל כהך סברא והכי קי"ל לחומרא אך יש מקום להקל די"ל דל"ש כבוש רק באם היה מגולה לאויר בשום זמן משא"כ בדבר שלא היה מגולה לעולם לאויר לא אמרינן בו כבוש כמבושל וראי' לדברי מהא דאמרינן פ"ב דפסחים כו' הן אמת דע"ז לבד אין לסמוך להתיר ודבר זה צריך בדיקה בש"ס ופוסקים אך כיון דבלא"ה כתבו הפוסקים הובא בד"מ סימן ע"ב דדרך הדם להתיבש תוך הלב ובנקרש כבר העלו הפוסקים דל"ש כבוש ועכ"פ נידי ספיקא לא נפקא וא"כ הוה כאן כמה ספיקי דלמא לא הוה כבוש כה"ג כל שלא נראה לאויר העולם או דלמא היה יבש תחלה או נתיבש תוך שיעור מליחה או דלמא לב שיע ולא בלע לכן יש להקל בדיעבד אבל לכתחלה יש ליזהר ודאי שלא להניחו מעל"ע בלא קריעה עכ"ד ע"ש אכן בתשו' שאח"ז נשאל ג"כ על כד"ז וכתב טעם אחר להתיר כיון דהדם הוא מהלב עצמו ל"ש בו כבוש יע"ש ותמיה שלא זכר כלל גרופי היתרים שכתב למעלה וע"ש עוד בסימן קמ"א שכתב להחמיר בבשר שנשרה קודם מליחה וספק אם נשרה מעל"ע מטעם ס"ס שמא כדעת הפמ"ג דדם שנכבש אסור מה"ת וא"ל כהחו"ד דדם כבוש דרבנן דלמא כדעת הסוברים דסד"ר באיתחזק איסורא אסור יע"ש ודבריו צ"ע ויש לפלפל בהם ואכמ"ל ועיין בשו"ת רח"כ סימן כ"ד בתשו' מנכד המחבר שכתב להוכיח כדעת החו"ד דדם כבוש אינה אסור כ"א מדרבנן דלא כהפמ"ג ודעתו להתיר בספק דם כבוש יע"ש באריכות:

ב ולמולחו אח"כ. עיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן קמ"ח בלב שמלחו בלי הדחה קמייתא וכתב להתיר כיון דבלא"ה יש מכשירין בלא הדחה קמייתא אבל עכ"פ בלב דשיע י"ל דכ"ע מודים בזה דכשר ובפרט דע"י הדם שמבפנים נתרכך הלב והוה כהודח מק"א בצירוף הלב דשיע יש להתיר בפשיטות יע"ש:

סימן עג

א ס"א הכבד יש בו ריבוי דם כו'. עפ"ת מ"ש בשם תשו' הה"כ ועיין בפמ"ג לקמן סימן ק"ה במ"ז ס"ק ט"ז שכתב כבד צלויה ע"ג אש ונגעה בקדירה שיש בה תבשיל חם יש לצדד להתיר התבשיל דצורא מישרק שריק כמו שפוד וכמו במילוי כו' ואף שהמאכל הרך אינו בולע ה"ה הכלי חרס כו' א"כ כה"ג יש לצדד להתיר התבשיל ומיהו נטילה כרוחב אגודל בעינן אלא מטעם טעמים דכתיבנא יש להתיר והקדירה נראה דבאין הפסד קצת יש לאסור עכ"ד ע"ש ועיין בהגהות מהרש"ק בסימן ע"ו שכתב וז"ל והנה בדין כבד צלויה שנגעה בקדירה של חרס שאצל האש עיין בפמ"ג לקמן סימן ק"ה שמותרת הקדירה והחו"ד כתב בשמו להיפך ולא הוא (אכן באין הפסד גם הפמ"ג אוסר הקדירה כמש"ל) ולדינא ראוי להחמיר כדעת החו"ד עכ"ד ע"ש ועיין בחכ"א כלל נ"א אות ו' מש"ש בזה:

ועיין ביד אפרים שהביא ג"כ תשו' הה"כ שכתב ג"כ דהיכי דנגע הכבד בשעת צלייה לקדירה שיש בה תבשיל רותח ואין ס' בקדירה נגד הכבד יש לאסור דמה שנבלע דרך הקדירה במאכל אין כח באש לשאבה ובקדירה ריקנית אפשר דמותר דהו"ע משתבך במאכל האש בתבו מיד עכ"ד והוא ז"ל כתב ע"ז דהיינו בקדירה ריקנית אצל האש ולא סלקו מיד אחר הנגיעה ולפע"ד אסור בזה דגם

בבליעת

מנוקב מלמטה מנוב רק שהיה המקום מגופע וכדומה וכיון דא"א לזוב הדם מלמטה ממש רק זב לצדדים אז יש חשש כי בדרך הליכתו נפל על הבשר שבשר נמלח ונבלע בו ואף גם בזה אין לאסור רק היכי שהיה הבשר שבשר נמלח מונח למטה אז יש לחוש כי בדרך הליכתו בלע אבל אם הבשר שבשר נמלח מונח למעלה יש להקל כיון דדם אינו מפעפע למעלה ואף אם יש ספק אם היה מונח מלמטה או מלמעלה ג"כ יש להקל כיון דדם במלחו דרבנן יש להקל בספק אך כיון שכתבו הפוסקים דדרך המלוח להתהפך אין להקל מספק (ועיין לקמן סק"ג מש"ש בשמו דיש להקל גם בזה וצ"ע) אבל בנ"ד שהבשר היה מונח בכלי שהיה נקבים תחתיה ממש דהדם אינו זב לצדדים כלל ובפרט דהט"ז חולק על עיקר דין זה דהדחה אינו סותם נקבי הפליטה ועוד י"ל דגם המחמירים דהדחה סותם נקבי הפליטה זה דוקא היכי דלא נמלח מחדש אבל היכי דנמלח מחדש י"ל דחוזרין נקבי הפליטה להפתח ולפלוט וגם דעת כמה פוסקים דמליחה אינו חוסרת רק כדי קליפה ולא יותר ובפרט בדם שהוא כחוש מ"מ מהני טעמי היה נראה להקל אפי' בלא נמלח מחדש ומ"מ לא מלאני לבי להקל והורותי לחזור ולמולחו כדין שיעור מליחה ולקולפו תחילה כ"ק קודם המליחה וכיון דהוה הפ"מ וכ"ש כן נראה בזה נכון לדינא עכ"ד וכפי הנראה שלא ראה הגאון ז"ל דעת הנ"ל והמ"ב שכתבו להקל דאין הדחה סותם נקבי הפליטה (ומביאם הפ"ת) דאל"כ לא היה מיגע הגאון ז"ל להמציא כ"כ הרבה צרופי צדדים להיתר ועיין לקמן סימן ק"ה סקע"ו :

ב **אם** לא נכבש בתוכו יום שלם. עבה"ט ועפ"ת ועיין בשו"ת בית שלמה סימן קכ"ט :

ג **ויחזור** וימלחנו כו'. עבה"ט ועיין בחכ"א כלל ל"ב אות ט"ז שהעלה דאם נמלח בכלי מנוקב ונפל אח"כ לכלי שאינו מנוקב או ע"ג קרקע אפי' תוך שיעור מליחה אינו אסור רק מה שבתוך הציר אבל מה שלמעלה מהציר מותר דעיקר הטעם מה שבמעלה מהציר אסור הוא רק משום קנס לכן דוקא אם נמלח מתחלה בכלי שא"מ בזה שייך למקנסי' אבל לא בנפל אח"כ דבזה ל"ש למקנסי' דלא כהש"ך ע"ש ועיין בהגהות יד שאול שהשיג עליו והעלה דלבישול בודאי אסור ואפשר דגם לגבי אסור דלמא יבשל אח"כ רק לאכול הוי מותר מה שלמעלה מהציר דאינו רק משום קנס יע"ש :

ד **שלמעלה** מן הציר שרי. עבה"ט ש"ס זה מ"ש דהכא לא קי"ל כן אלא הכל אסור ועפ"ת מה שהשיג עליו יע"ש ועיין בספר עמודי אש דף ס"ה ע"ד שהביא שבספר תפל"מ השיג על הש"ך ודעתו דגם מה שלמעלה מהציר אסור והוא נר"ו השיג עליו והעלה להתיר מה שלמעלה מהציר כיון דבלא"ה מדברי הט"ז סק"ז משמע דגם מה שבתוך הציר מותר ועכ"פ מה שלמעלה מהציר נראה להתיר יע"ש ועיין בהגהות מהרש"ק שהשיג ג"כ על הבה"ט דדם אינו מפעפע למעלה לכן לדידן מה שחוץ לציר מותר וע"ש עוד שכתב להתיר אם נמלח בשר ששהה שיעור מליחה והודח עם בשר שנמלח עתה ולא נודע באיזה אופן היה מונחים די"ש להקל דלמא הוה מונח הבשר שבשר נמלח למעלה יש להקל גם בספק דדם במלחו דרבנן אף שכתבו הפוסקים דדרך המליחה להתהפך יש לצרף דעת המחבר בסימן ק"ה דבדבר כחוש יש להקל בהפ"מ ע"י קליפה (צ"ע דדבריו סותרים למ"ש בסק"א בשמו) והיכי דלא נודע מקום נגיעתו יש להקל אף בלי קליפה דהך לד הקליפה בטל ברוב ובס' יש להקל בהפ"מ וכ"ש וכדומה אבל בלא"ה אין להקל יע"ש :

ה **לתוך** הציר שעל הקרקע. עבה"ט מ"ש דראוי להסתפק אם הקרקע נקרא כ"מ ובקרקע המרוצף באבנים המג"י והכו"פ התמהו בזה דזה הוה ככשא"מ ע"ש ועיין בהגהות יד שאול שכתב דבקרקע שלנו שהוא מנסרים ויש בו גומות יש להקל כל שהוא לכ"ש וכדומה כל שהגביהו תיכף מן הקרקע ועוד כתב דאם לא נודע המקום שנגע בקרקע ועברו ובשלו כך אין לאסור כיון דלא נאסר רק כ"ק עכ"ד ע"ש ועמש"ל סימן ס"ח בשם הגהות מהרש"ק המבואר מדבריו לצדד דהיכי דהקרקע מכוסה בנסרים הוה ודאי ככשא"מ אם אינו מקום מדרון יע"ש :

סימן עא

א **ס"ג** בהגה הקרום והגיות אסורים. עבה"ט ועיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן קמ"ו דהיכי שמלחו ראש של עוף בלא חתיכה ובלא נקיבת העלם ואח"כ מלגו אותו בחמין מכ"ר כששפכו עליו ועל שאר הבשר ולא היה בו ששים נגד המוח והקרום ואח"כ בישלו זה הבשר שנמלג עם הראש לבדו בלא הראש וקצת חתיכה מן הבשר שנו בקדירה אחרת של בשר שלא נמלג עם הראש מה דינן של התבשילין הללו והשיב הנה בגוף הדין מבואר כאן דהקרום והמוח אסורים ועפ"ך דאף בעוף הדין כך ונידן שאר בשר הנה לכאורה היה נראה להתיר כיון דעיקרו אינו מבליע ומפליט רק כ"ק לדעת רוב פוסקים וא"כ כאן הוה העלם של גוף המוח והראש במקום הקליפה וגם עור של הראש הוה במקום קליפה לכך היה ראוי להתיר הכל רק הראש לבדו נאסור אך היה ראוי לאסור מטעם שכתב הט"ז בשם או"ה לקמן סימן צ"ד סקי"ב דכלים שמשמשין ע"י עירוי הרבה מבליע בכולו א"כ אם שופכין הרבה חמין על הבשר הוה כדין עירוי הרבה דמה לי אם שפכו הרבה עירות וא"ז או אם שפכו הרבה בפ"א הדרבה זה עדיף דאם שפכו וא"ז י"ל

יע"ש ומשמע שם בהדי' אף היכי דנפל הספק מקודם שנמלח הרי דלא חלקו כלל וצ"ע ואין להאריך שוב מצאתי בספר תמו"ד דף יוד ע"ד שדעתו ג"כ כדעת הפו"פ דאף קודם שנמלח מותר ע"ש מ"ש עוד בזה ועיין עוד בשו"ת שו"מ ח"א סימן קפ"ב :

כד **ס"ק ד** בשר ששהה כו' ונתערבה אותה חתיכה . עיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן קנ"ו :

כה **בהגה** וכן הדין בנתבשל בלא מליחה כו' . עבה"ט בשם ש"ך מה שהקשה ע"ז דמין בשא"מ צריך ס' שמא יבשלם ויתן טעם ועיין בפו"פ מה שהאריך בזה ליישב דברי הרמ"א ולפע"ד נראה ליישב דברי רבינו הרמ"א ז"ל בפשיטות די"ל דדוקא בבשר חי צריך ס' במין בשא"מ משום דחיישינן כשיבשלם יתן טעם משא"כ הכא דמיירי כשכבר נתבשל הבשר ואח"כ נתערב בזה פשוט דא"צ ס' דל"ש שמא כשיבשלם יתן טעם כיון דכבר נתבשלה וזה סברא ישרה ליישב דברי רבינו הרמ"א ז"ל ומעתה לפ"ז יצא לנו דין חדש דהיכי דנתערבה חתיכה ביבש במין בשא"מ דצריך ס' כשיבשל יתן טעם עיין לקמן סימן ק"ט ס"א בהגה זה דוקא בחתיכה חיה ולא בחתיכה מבושלת וצ"ע בזה לדינא כי לא מצאתי זה לשום אחד מהפוסקים ראשונים ואחרונים וצ"ע בזה :

כו **סמ"ך** שנשרה במים מעל"ע . עפ"ת מ"ש דלפ"ז אם נפל בשר שלא נמלח לנהר כו' ע"ש ועיין בספר עמודי אש בקונטרס או"ה אות ט"ז דף ע"א ע"ד שחולק ע"ז והמעיין במנ"י כלל כ"ד סק"ב ובשו"ת שב יעקב חיו"ד סימן כ"ז ובעיקרי דינים חיו"ד סימן ס"ט ובשערי דעה סימן ק"ה סק"א מבואר דעיקר הטעם דלא יהיה רגע בלי מים ובנהר דלא הוי בלי מים כל מעל"ע שפיר הוי כבוש וז"ב עכ"ל ולע"ד עדיין צ"ע בזה ועמ"ש לקמן ק"ה סק"ד :

כז **ס"ק ח** בשר שנמלח בכשא"מ כו'. כ' בספר עמודי דניאל דף י' ע"ב נראה דאם מלחו בשר כשר בכלי שאינו מנוקב ומלאו ככד מלוח תחתיו או בשר שאינו מלוח הבשר העליון כשר דדם אינו מפעפע למעלה כמ"ש בש"ע כאן ובסימן ע' בהגה ע"ש בט"ז ובש"ך ולקמן סימן ק"ה ס"א בהגה ע"ש בש"ך ופמ"ג שם סק"א עכ"ד :

כח **ס"כא** במקום שאין מלח כו' עיין בספר עיקרי הד"ט שכתב להתיר במקום שאין מלח מצוי למלוח בצוקער בלי שום פקפוק והפסד שמרובה פשיטא לא דיבר בו מרן בס"ס ס"ט ע"ש ועיין בערה"ש שמביאו והאריך להתמרמר עליו דחלילה וחלילה להתיר למלוח בצוקער כמו במלח דהמלח הוא עז וחריף ומרתיח במלוח ומוציא דם אבל בצוקער הוא טוב ומתוק ואין בו שום חריפות ובודאי אין בו כח להוציא דם וחלילה לסמוך ע"ז להקל ואפי' להיפך לחומרא אין לחוש כגון היכי שנמלח בצוקער בלא הדחה קמייתא או בכשא"מ אין לחוש לדונו כעין מלח בשום ענין והאריך בזה וסיים שמעשה כזה בא לידו ששכחו ומלחו עם צוקער שסברו שהוא מלח וכבר בשלו הבשר ואסר הבשר וגם הכלים והביא אח"כ ג"כ בשם ספר חסד לאברהם שנשאל שמלחו בשר עם האלו"ן והרופאים אומרים שהוא מין מלח וכתב ג"כ דאין לסמוך ע"ז כלל ואין לנו רק מה שאמרו חכמים שצריך למלוח במלח והיינו מלח פשוט דוקא ולא שאר מינים אף שאומרים שהם ג"כ מיני מלח ע"ש :

ועיין בשו"ת שו"מ ח"א סימן קמ"ב שנשאל ג"כ אודות שמלחו בשר עם צריף שקורין אלו"ן והשיב ג"כ בפשיטות לאסור הבשר ואודות הכלים כתב לצדד להתיר לאחר מעל"ע באותן הכלים שא"א בהגעלה ויש הפסד גדול כיון דטבעו של האלו"ן לסרוף הדם ע"כ יש לסמוך להקל לענין הכלים באותן שא"א בהגעלה ואותן שאפשר בהגעלה בודאי יש להחמיר להגעיל יע"ש באריכות בתשו' השניה שביאר כי דעתו אינו נוחה להקל גם בהכלים רק כ' שיש מקום לצדד להקל לענין הכלים ליישב קצת דברי המורה שכבר הורה להקל יע"ש שהתמרמר מאד על המורה הזה שרוצה להשוות האלו"ן למלח יע"ש באריכות ודבריהם פשוטים ונכונים והכי מורה לשון הטוש"ע שכתבו במקום שאין מלח מצוי יצלו הבשר כו' משמע דחוץ ממלח אין שום תקנה רק לצלייה . ולא שום דבר אחר אף שנראה בחוש שיש בו חריפות כמו מלח ובפרט בצוקער אשר נראה בחוש שאין בו שום חריפות ואדרבה יש בו מתיקות וטעם ערב בודאי חלילה להקל ואף לחומרא אין לחוש כלל כמ"ש הרב בעל ערה"ש אבן בשאר דברים חריפים והרופאים אומרים שהוא מין מלח כמו האלו"ן הנ"ל נהי דאין לסמוך ע"ז להקל למלוח בו מ"מ לחומרא אני חוכך קצת להחמיר ובפרט לפ"ד הרב שו"מ שכתב לצדד להקל לענין הכלים היכי דמלחו בו אפשר דיש לחוש לחומרא כגון היכי שמלחו בכשא"מ וכה"ג מיהו יש לדחות דלפי הטעמים שלו שכתב דהאריך יש לו כח דסורף הדם ומכלהו במקומו משמע דאינו יוצא לחוץ הדם כלל אפשר דאין לחוש ג"כ לחומרא מטעם זה ודוק ויש להאריך בזה ולדינא צ"ע :

סימן ע

א **ס"ק** בהגה ואפי' בדיעבד נוהגין לאסרו . עבה"ט מ"ש וה"ה דיש לאסור אם נפל בשר כו' ע"ש ועפ"ת ועיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן קמ"ה שנשאל ג"כ על נד"ז בבשר שכבר נמלח והודח ששכחו וחזרו ומלחוהו עם בשר שנמלח להוציא דם והיה הפ"מ וצורך שבת והיה עדיין תוך י"ב שעות והאריך הרבה להתיר מחמת כמה צרופי טעמים די"ל דגם הפוסקים לא החמירו רק היכי דאין הכלי

מנוקב

זו לענין הקרבים שמשפנים דאין להחמיר כיון שהם מכוסים ולא הי' מגולים לאויר העולם יע"ש והכמ"ל :

שוב מצאתי בהגהות הגאון מהרש"ק על הפמ"ג בשפ"ד סק"ג שכתב דהיינו דוקא בנפתחה האווזא אבל בלא נפתחה ודאי דמהני למולח עיין בחבורו מהדורא ד' מ"ש בזה ואין בידי לעיין אפשר דכוונתו כמש"ל וצ"ע בזה ועיין בפמ"ג לעיל סימן ס"ח בשפ"ד סקכ"ו מש"ש בשם מהר"ש מלובלין דאם מלחו העוף עם הנוצות דמועיל המליחה ע"ג הנוצות כמו ע"ג השיער יע"ש ועיין בהגהות מהרש"ק שם שהשיג ע"ז דודאי לא מהני המליחה שע"ג הנוצות שהם רחבים ועוכבים זע"ז ובודאי הם הפסק ולא יגיע המלח אל הבשר רק בנוצות הקטנות הדקות בזה אפשר להקל יע"ש :

יז **בלא** מליחה. עפ"ת מ"ש שרי לבעל השומן בס' כו' ע"ש ועיין בפמ"ג בפתיחה ובשפ"ד סקנ"א שהעלה לאסור לעשות כן ועיין בערה"ש שהאריך בענין זה ומביא דברי הגר"ע בתשו' ודחה דבריו והעלה לאסור יע"ש באריכות :

יח **בלא** מליחה. עפ"ת מ"ש בשם תשו' ברית אברהם ועיין בערה"ש שכתב בפשיטות דיש לחשוב משעה שתצא נפשה ומביא ראי' מלעיל סימן כ"ב גבי ורידין שצריך לשחוט הורידין ולנקבם בשעה שמפרכסת שעדיין הדם חם א"כ מבואר דבעודה מפרכסת עדיין הדם חם ואין מתיבש בתוכה עכ"ד ע"ש :

יט **ואחר** שנמלחו לא יבשלנו. עפ"ת מ"ש בשם תפ"ל בבישלו בשר שבהמה ג"י ונודע אחר שבהמה הכלים מעל"ע מה דינם של הכלים האלו יע"ש ועיין בהגהות יד שאול שהביא בשם גדול אחד שכתב להקל בזה לענין כ"ח דדי בהגעלה ג"פ ודמי לחלת ח"ל והוא ז"ל דחה זה דשאני התם דאין לו עיקר מה"ת משא"כ הכא גבי דם דיש לו עיקר מה"ת יע"ש ובאמת גם באסורי דרבנן דאין לו עיקר מה"ת ג"כ לא מצינו קולא זו באחרונים להגעיל הכ"ח ג"פ רק בחלת ח"ל דשם קיל טפי ועיין ביו"ד סימן שכ"ג ובש"ך שם סקט"ז דבטלה ברוב בעלמא לדעת המחבר מעיקר הדין ועיין בנו"ב מה"ת חיו"ד סימן כ"א מ"ש להקל לאחר מעל"ע בכלים שנאסרו מאיסור דרבנן ועיין בפ"ת לקמן סימן קכ"ב ובמש"ש ואכמ"ל והארכתי מזה בתשו' ועיין עוד בספר ע"א דף ס"ח ע"ד ובשו"ת בית שלמה סימן קפ"ו הבאתי קצת דבריו לקמן סימן קט"ו סק"ד שגם שם דבריו צ"ע אך באמת שם קיל טפי כמ"ש בהמ"ח שם כמש"ש ועמש"ל סימן ס"ו סק"ב ומ"ש הפ"ת בשם התפ"ל כיון דהספק הוא על הבשר ולא על הכלים כו' עיין לקמן סימן ק"י בדיני ס"ס אות י"ט בפ"ת שם מש"ש בשם תשו' רעק"א שכתב לסתור סברא זו ולפ"ז הכא יש להקל ובפרט דהכא היינו אלא חומרת הגאונים ועיין עוד בפ"ת לאה"ע סימן א' סקי"ד מ"ש בשם הישועות יעקב אך כבר כתבתי דקשה להקל גם על הכלים גופי' ובתשו' האריכתי בהענינים האלו ועיין במג"ח באה"ע שם (ועיין עוד בחיי אדם ה' ברכות כלל ה' אות כ"ד ושם בשם הפר"ח והכנה"ג וע"פ מש"ש בודאי יש להקל כאן וגם במ"ש הפ"ת לקמן בדיני ס"ס אות י"ט בשם הרעק"א אכן במ"ש הפ"ת באה"ע שם בשם הישע"ק צ"ע. ויש לפלפל בזה ואכמ"ל ובספר הכללים כתבנו באריכות קצת מיהו עדיין צ"ע בכ"ז) :

כ **ואחר** שנמלחו לא יבשלנו. עפ"ת מ"ש בשם הרדב"ז ואם יתן אותם במים רותחין אחר הצלייה מותר ועיין בערה"ש שהשיג ג"כ לדברי הרדב"ז וכתב דנראים דברי הרדב"ז לדינא יע"ש :

כא **שרי"ג** ואם שרו אותו במים. עפ"ת מ"ש בשם המנ"י ועמש"ל סקי"א וי"ב מזה ומ"ש בשם תשו' ח"ס ע"ד העופות שנותן שהורה אחד להסיר הנוצות לפני שרייתן עמש"ש סקי"ב בשם הפמ"ג והגהות מהרש"ק לעיל סימן ס"ח סקכ"ו ולפלא שלא הביא כלל דברי הפמ"ג מש"ש בשם תשו' מהר"ש מלובלין ואין בידי כעת תשו' ח"ס לעיין בו :

כב **פחות** חצי שעה. עפ"ת מ"ש בשם תשו' לוית חן דנמצא דאמרינן בפ"ק דפסחים אדם טועה ג' שעות א"כ אינו רק ג"י פחות שלשה שעות ועיין בערה"ש כאן מ"ש בזה ועמש"ל סימן ק"ה ס"א מזה :

כג **ספק** אם נמלח תוך ג"י. עיין בשו"ת בית שלמה סימן קכ"ג ובשו"ת טו"ט מה"ג סימן קל"ז ועיין בכו"פ שכתב דכ"ש אם יש ספק אם הבשר עדיין תוך ג"י לשהייתו או אחר ג"י דאוקי הבהמה בחזקתה בחזקת הי' יע"ש ועיין בהגהות מהרש"ק על הפמ"ג בפתיחה שמגמגם בזה די"ל דדוקא נקט רמ"א בשר שנמלח דהיינו שבשר נמלח והספק אם נמלח תוך ג"י בזה מותר כיון דא"ל לעשות עוד מעשה יותר אבל היכי דהבשר עדיין לא נמלח רק שהספק הוא על הבשר דלמא עדיין הוא תוך ג"י לשהייתו כיון דסוף סוף לע"ע הבשר אסור וצריך לעשות לו מעשה יותר א"כ מאי חזית דיעשו לו מעשה יותר במלוח יעשו לו מעשה יותר בצלייה ושוב מצא בכו"פ דכתב דכ"ש בכה"ג דמותר והוא ז"ל האריך בזה והניח בצ"ע ויותר נראה לחומרא יע"ש ולכאורה דבזמן ל"ש סברא זו כיון דא"א בצלי וגם בזמן בלא"ה קיל לפ"ד השבו"י ועכ"פ ראוי לצרף סברתו אכן מדברי הבית שלמה שם משמע דאין לחלק ובכל גוונא מותר וגם בתשו' טו"ט מביא דברי הכו"פ בסתם ולא השיג עליו יע"ש ועיין בשו"ת ב"ש שם ובשו"ת טו"ט שם שהעלו דאם קנו בשר אצל קצב אחד ששחט שני בהמות ונפל ספק אולי קנה מאותה בהמה שבשר הוא לאחר ג"י והעלו דמותר כדין המבואר כאן בהגה ולא כמו שרצה חכם אחד לחלק יע"ש

הפכ"י יע"ש ועיין בס"ק שאח"ז :

טז **ששהה** ג"י. עיין בערה"ב בשו"ת שבסוף ספרו בהשמטות שם שנשאל בשליל הנמלא בבהמה ולא נפשט עורו ועברו עליו ג"י בלא הדחה ומליחה רק בתוך ג"י נשרה במים, כמו שהוא שלם עם עורו אם מועיל לו השרייה שע"ג העור והשיב דאף שמצד הסברא נראה דהשרייה שע"ג העור אינו מועיל ול"ד לעור האווזות דמקילין אחרונים להדיח ע"ג עורם דשאני עור העוף דרכיך ואית בי' נקבי' כמ"ש המנ"י ל"ע עיין בנו"ב סימן י"ב ואין להאריך ועיין בס"ק הקודם אבל בעור בהמה אין נומר כן אכן מטעם אחר יש להקל בשליל דתנן בפרק העור והרוטב אלו שעורותן כבשרן וקחשיב שם עור השליל וא"כ כיון דעור השליל הוא כבשר והוא מחובר ודבוק לבשר א"כ הוה הכל כחתיכה אחת עבה של בשר ואין כאן הפסק בין עור לבשר וזה דוקא בשליל אבל עור של בהמה בודאי הוצן בהדחה ומליחה אך בעגלים יש להסתפק אם מהני הדחה ומליחה ע"ג העור כמו בשליל והביא דברי הר"ן דמבואר מדבריו דמהני הדחה ומליחה ע"ג העור ומ"מ בסוף דבריו משמע דנשאר בצ"ע בעגלים :

ועיין בשו"ת טו"ט מה"ת בהשמטות סימן ל"ג דף כ"ה ע"ג וע"ד שנשאל ג"כ מגדול אחד בעגלים שרוצים הטבחים להדיחם ע"ג עורם טרם שעברו עליהם ג"י כי אמרו הטבחים שאם יפשיטו עורם יקלקל הבשר הרבה מחמת הדחה ושרייה דמים וכתב דמה שנסתפק השואל אם מותר לשרות לכתחלה כדי להשהות ג"י זהו למותר דאין לנו אלא הכרעת הש"ך בסימן זה דמותר לעשות כן לכתחלה ובגוף הדין אם מותר לשרות ע"ג העור האריך הרבה בזה והעלה להתיר מב' טעמים א' דממ"נ אם העור והבשר נחשבים כגוף אחד א"כ מגילא הדחה שע"ג העור לגבי הבשר הוה כמו חתיכה עבה ואם אינה גוף אחד וא"כ שוב אין הבשר מגולה לאויר העולם ולא נתקשה כלל וצד השני שהוא מגולה הרי בו יהיה שולטין המים גם מבפנים היתר שני דהרי יש דעות דנמלח מצד אחד כשר מטעם כיון דנמלח מצ"א המלח מוכך הטעם גם מצד השני וה"נ בשרייה כיון דצד אחד נשרה כדינו ומבפנים מועיל גם נרכך צד השני ונהי דלענין מליחה לא קי"ל כן מ"מ לענין חומרת הגאונים נראה לצרף זה על שריית צד אחד בהעור מבחוץ וצד השני יהיה נשרה מבפנים אך באופן שאחר השרייה יפשיטו העור וינקרו אותן מחוטי חלב תוך ג"י לשהיטתו ואף דאם ינקרו אח"כ יצטרך הדחה מחדש כדין התך כל נתך לשנים מ"מ לדעתי מקומות הללו אפשר להדיח במים היטב ולא יתקלקל מראית הבשר בשביל מקומות מועטים הללו ואם לא יהיה אפשר נמי לא יהיה אסור דבשביל מיעוט מקומות הללו אין לו דין בשר ששהה ג"י עכ"ד ע"ש ומשמע מדבריו דמותר גם בבהמה לפי הטעמים שכתב ועיין בערה"ב שהרגיש ג"כ א"כ בדברי הטו"ט הנ"ל והוא ז"ל נשאר בצ"ע גם בעגלים כמש"ל בשמו וע"ש עוד בטו"ט שם בתשו' השניה שם שהשיג ג"כ על הפמ"ג בשפ"ד סק"ג מ"ש בשם המנ"י דאווזא ששהה ג"י בלא מליחה והודח ע"ג העור דהורה זקנו דיפשוט העור והבשר יצלה והמנ"י והפמ"ג חולקים עליו דז"א דבאמת אין לחוש לזה דהוה כחתיכה עבה כיון דהעור ראוי לאכילה הוה כחתיכה עבה יע"ש :

שוב נדפס כעת שו"ת טו"ט מה"ג סימן ק"מ וראיתי שם שנשאל נידון אווזא ששהה ג"י והודחה מבחוץ תוך ג"י והשואל רוצה להחמיר מחמת דברי הפמ"ג בשפ"ד סק"ג הנ"ל והוא ז"ל השיב לו בפשיטות להקל דמה שחוכך הפמ"ג להחמיר דהדחה מצד אחד אינו מועיל לרכך דבריו תמוהין דלמה נחשב מצ"א דהרי כ"ז שלא נפתחה מועיל לו מליחה מצד חוץ דהוה כחתיכה עבה וסותר דברי הפר"ח וגם דעת עצמו במ"ז סק"ג בסוף ואם לענין מליחה הדין כן מכ"ש לענין הדחה דאינו אלא חומרת הגאונים וגם הרי שם ג"כ ע"כ הודח ע"ג העור ואיך מועיל הדחה ע"ג הבשר (ובאמת אין הכרח כ"כ די"ל דמיירי דנפשט העור מע"ג הבשר והפר"ח והפמ"ג לא אשמעינן רק דמועיל מליחה מצד חוץ כ"ז שלא נפתחו אבל מזה אם מועיל מליחת העור לגבי בשר מזה לא מיירי כלל) דודאי הוה כמו חתיכה עבה דהדין פשוט דא"צ לחתכה לשנים ומותר להדיחה כמו שהוא יע"ש ובאמת דבריו צ"ע דאף דחתיכה עבה א"צ לחתכה לשנים קודם הדחה וגם האווזא נחשב כמו חתיכה עבה מ"מ אם חתכה קודם מליחה צריך לחזור ולהדיחה עוד הפעם ואם לא עשה כן הוה כלא הודח כלל כמבואר לעיל ס"א ובהגה שם א"כ גם הכא נסתמא חתכו האווזא קודם מליחה כמו שהדרך לעשות כן א"כ צריך לחזור ולהדיחה וכבר הוא לאחר ג"י וא"כ אין ראי' מדברי הפמ"ג שהביא דשם מיירי כשמלחו כמו שהוא (ובלא"ה אין ראי' משם כמש"ל) אכן דברי הפמ"ג בשפ"ד שם צ"ע דמדוע לא דובר כלל מזה אך באמת לא קשה כלל דודאי אף שחתך אח"כ א"צ להדיחה רק בצד שחתך עש"ך סק"ג ובמזו"ד שם אבל לא בכל החלל העוף דשם לא חתך כלל א"כ מקום החתך לא נחשב רק דבר מיעוט ובודאי יש ס' נגד החתך ועבפמ"ג סק"ג דאם נחתך מעט דיש ס' הובא ג"כ בפ"ת סק"ג (ועוד י"ל דהרי עיקר החומרא הוא משום הטעם כדי לרכך וכבר כתב הש"ך בסק"ג דלטעם כדי לרכך אין להחמיר בחתך ודוק) וכ"כ הוא ז"ל בעצמו סברא זו לעיל לענין ניקור כמש"ל בשמו אך באמת לא היה צריך הגאון מהרש"ק ז"ל לכל זה דבפשיטות בקיצור היה לו להתיר דהרי צד שבחוץ נשרה היטב והצד שבפנים א"צ כלל שרייה כיון שהוא מכוסה ואינו רואה כלל פני האויר אינו מתקשה כלל כמש"ל בשמו (מיהו שם לא סמך על טעם זה בלבד) וכ"כ הוא ז"ל בעצמו סברא

מלאתי ג"כ ביד אפריס שהרגיש ג"כ בזה וכתב ג"כ דתלי בוקי סרוקי בהגאון מהר"ס ז"ל והביא ג"כ דברי התפל"מ שכתב כמש"ל בשמו אלא שצריך לזהר שלא יתהפך ע"ש ביא"פ שכתב דהיכי שאינו ידוע אם נתהפך יש להקל ע"י קליפה יעי"ש עוד מ"ש בזה) :

י **יחזור** וימלח לד השני כו'. עבה"ט ועיין בפמ"ג בשפ"ד סקט"ו מה שמסופק אם צריך לחזור ולמלוח מב' הצדדין או רק מצד שלא נמלח מיהו במליחה דמתיר הט"ז הוא במליחת ב' צדדין יע"ש ועיין בספר תמידי דניאל דף ו' ע"א וע"ב שהעלה בפשיטות דצריך למלוח מב' צדדין אף היכי דלא הודח עדיין החתיכה כיון דאין המלח עושה פעולתו עוד וא"כ הותו לד שלא נמלח עדיין לא הוה רק נמלה מצ"א ובודאי לא חילקו בין חתיכה דקה לחתיכה עבה לכך צריך למלוח מב' הצדדין וא"ל דהמלח שבצד הנמלח כבר לא יפעיל כלום להותו לד שלא נמלח כי לא יכול לפעול דרך הבשר שנמלח כמ"ש בסימן ע"ה ס"ב בהגה גבי הלחולת דז"א דדמי לעגם דמהני מליחה למוח שבתוכו כמבואר בסימן ע"א ס"ז בהגה ומזה דנתי לבשר שנמלא נקרם בפנים בשעת מליחה דמהני מליחה אחר הקרישה אע"ג דמלח בחוץ על אותן מקומות שבשר פלטו דמן עכ"ד וע"ש לקמן דף ח' ע"ב וע"ג מ"ש בדין בשר שנקרש מש"ש לחלק דל"ד לחלחולת יע"ש ועיין לעיל סק"ד :

יא **ש"ט** בהגה אפי' בכ"ש מבשל. עבה"ט מ"ש בשם הט"ז מעשה באשה אחת שבשלה בשר ושכחה אם מלחה תחלה כו' ועפ"ת ועיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן קל"ט באשה שמלחה בשר והדיחתו ובשלה אותו ונסתפקו אם שהה שיעור מליחה או לא והאריך להתיר כיון שמלחה וסופו לנאת אתרע חזקתו יע"ש וכפי הנראה דיש להתיר בזה אף לדעת הש"ך בנה"כ ותמיה שלא הוזכר בכל התשו' הפלוגתא שבין הט"ז והש"ך בזה וע"ש בסימן קל"ב דהיכי דספק אם מלחו הבשר בכ"מ או בכשא"מ והאריך ג"כ להתיר אף לפ"ד הש"ך בנה"כ דתרי הטעמים של הש"ך בנה"כ שכתב לאסור ל"ש יע"ש :

שוב בא לידי ספרו קצות שופרים וראיתי שם בהשמטות לטו"ט סימן ל"ד דף ע"ט ע"ד שכתב לאסור באשה שמלחה בשר והלכה לה ובאתה אשה אחרת ונטלה ובישלה וא"י אם שהה שיעור מליחה או לא וכתב לאסור אף לפ"ד הט"ז כיון דמלח להוציא דם צריך לידע בבירור שיצא הדם יע"ש שכתב עוד טעמים וראיות וגם סותרים למ"ש בספרו טו"ט כמש"ל בשמו ומתוך שאין בידי חבורו נדרי זריזין שרמז לתשובתו שם ובאן קיצר לא יכולתי להאריך וע"ע שוב מלאתי בטו"ט שם סימן קכ"ד שנשאל שם בבשר שהודח וספק אם תוך שיעור מליחה או אחר שיעור מליחה ומחלק שם בין היכי דידוע השעה שמלח הבשר רק שהספק על זמן הדחה וספק אם הודח תוך זמן מליחה או לא דיש להקל בזה דמוקמינן הבשר בחזקת מלוח אבל להיפך דא"י השעה שמלח רק ידוע השעה שהודח דבזה יש להחמיר יע"ש וע"ש בסימן קנ"ד שכ' להחמיר בכל גונא יע"ש וצ"ע דדבריו סתרי אהדדי ואין לנטות ממנו :

יב **אפי'** בכ"ש. עפ"ת מ"ש בשם הפמ"א באשה שנהה לבעלה כו' ע"ש ועיין בשו"ת שואל ומשיב ח"ג סי' קט"ו מ"ש בזה :

יג **ש"י** בהגה ובחד מנייהו סגי. עפ"ת מ"ש בשם הגו"ב ובמחכ"ת נתן מכשול לפני המעיינים דשם גזר אומר שלא לסמוך ע"ז להתיר לעכו"ם שלא מצל"ת היכי דאיכא רגל"ד שלא נצרף זה אפי' לסניף יע"ש אולם בספרו נו"ב מה"ת חא"ע סימן מ"ז צירף לסניף אבל לא סמך ע"ז למעשה ועיין בפ"ת בא"ע סימן י"ז סקמ"ב שהוא ז"ל בעצמו הביא זה ומביא שם ג"כ בשם תשו' ח"ס סימן מ"ו שכתב עליו בצדיקים נאמר ותגזר אומר ויקם לך כו' כי אין מזה בדברים האלה וכן בספר עמק המלך פי"ב מה' גירושין הלכה ע"ז השיג עליו ובמקום אחר הארכתי הרבה בענין זה וכאן אני בורח מהאריכות :

יד **ש"א** שנתבשל. עפ"ת מ"ש בשם בר"י דאם נתנו הבשר במים רותחין א"צ ס' יע"ש ועיין בשו"ת מנחת מנשה סימן ג' שהגיה בצ"ע דלכאורה לא מהני שיתור הלועה רק היכי שבתשו הורידן או שעיקרו כל הזיעין דליכא דם כנוס כמ"ש לקמן סימן ע"ג ס"ב גבי כבד יע"ש :

טו **ש"ב** בשר ששהה ג"י. עפ"ת מ"ש מענין שומן אווזות שלא הודח תוך ג"י ע"ש וע' בערה"ב סק"א שאגיה דבר חדש בשומן שלא הודח תוך ג"י להלוט אותן ברותחין אחר המליחה לפמ"ש הלח"מ דלהכי מהני הלועה ברותחין לדעת הרמב"ם לפי שאין בו רק מעט דם וא"כ בשומן אחר מליחה בצירוף דעת השבו"י דשומן אינו מוחזק כ"כ בדם יש לחלטו ברותחין ואף לפמ"ש הגו"ב דבעור שומן אווזא יש דם (עמש"ל סק"ה בשמו) י"ל דמועט הוא לערך השומן שאין בו דם אם ייעב הדבר בעיני היושבים בשאות למשפט ואם באפשר לחלוט בחומן טוב יותר אך אם יש הפסד בדבר יכול לעשות החלוטה ברותחין עכ"ד ע"ש :

ומ"ש הפ"ת בשם הגו"ב דגם השבו"י מודה היכי דלא הפשיט השומן מע"ג הבשר ובאמת לפמ"ש הפמ"ג בשפ"ד אות ג' בשמו מבואר בהדי' דמתיר אפי' שלא הפשיט השומן מע"ג הבשר והורה להפשיט העור ולבשל והבשר ילכה יע"ש שב"כ ח"ז הגאון ז"ל והמג"י גופי' כתב להקל גם לענין הבשר דעור היא בי' נקבים ועולה ג"כ לבשר יע"ש ואין ספר שבו"י כעת ת"י לעיין בו וגם שאר דברי הגו"ב צ"ע ולא האריך בזה כי בלא"ה דברי השבו"י הוא נגד כל אחרונים גם בערה"ב כתב דחלילה לסמוך על השבו"י

סק"ה שכתב דגם הדחה לא מהני דודאי א"א להדיח מהדם כשהוא קרוש ואפי' בדיעבד יש לאסור (אכן בפמ"ג בשפ"ד ססק"ה היקל בדיעבד כשהודח בעוד שהיה קרוש) ואם לאחר המליחה נמצא בתוך החתיכה מקצת קרוש צריך להדיח אותו מקצת המקום הקרוש ולמולחו בפ"ע ואסור למולחו ביחד דמאותו מקום שלא נקרש יצא הדם כבר ויבלע מהדם שיצא ממקום שהיה קרוש כו' ויותר טוב לצלותו דממה היה קרוש יותר ונתרכך מעט מעט בתוך שיעור מליחה דכן הדרך להרפות קרישתו מעט מעט עכ"ד ע"ש ועיין בערוגת הבושם שהשיג עליו במ"ש דיש לחתוך המקום הקרוש ולמולחו בפ"ע דזה בודאי אינו דקשה לצמצם ועוד דיש לחוש שנפשר מעט מעט כמ"ש בעצמו והאריך בזה והעלה דאם כבר הודח אחר המליחה במקום הפ"מ יש להקל ע"י שיחזור וימלחנו שנית אף דהפ"מ ל"ש בזה כיון דיש היתר בצלי כמ"ש גבי נמלח מל"א מ"מ קצת הפסד איכא כשאינו יכול לבשל כדרך רוב העולם שהעיקר אצלם הרוטב לאכול עם דייסא אך צריך להמתין שיהיה נפשר הכל היטב וצריך לשרותו ערך חצי שעה במים קודם מליחה משום הדחה ראשונה שהיה בעת שנקרש דלא מהני ואח"כ יחזור וימלחנו ואם לא הודח עדיין אחר המליחה בזה נסתר בצ"ע אם לעשות כדעת הג"ש (שהבאתי ג"כ הפ"ת) להדיחו רק מעט כדי להסיר המלח והציר או הפסד דצריך להדיחו היטב כדי לרככו כיון דהדחה ראשונה לא מהני כלל למה שנקרש וא"כ צריך לשרותו ולהדיחו היטב כדי לרככו כדין הדחה ראשונה ע"ש שמראה פנים לכאן ולכאן וסיים וצ"ע בזה להכריע איך עדיף טפי :

ו **ס"ב** אם מלח ולא הדיח תחלה. עיין בשו"ת טו"ט מה"ת סימן כ"ז בהשמטות דף כ"ח ע"ד שנשאל שרצו להדיח הבשר הדחה קמייתא ולקחו מי מלח היינו מי באר שעושין ממנו מלח ושפכו עליו ותיכף נזכרו ולקחו הבשר מכשא"מ והשיב דודאי טריפה דאינו דומה למ"ש הש"ך לקמן סי' ע' סק"ע בנפל לציר חדא דהרי שם הרבה חולקים ואף להש"ך שאני ציר שבשר עשה פעולתו והוציא דם פ"א לכן פסק כחו ואין לו כח עוד להבליע כ"כ משא"כ הכא במי מלח שעדיין לא עשו שום פעולה והם דומין ממש למלח והדרבה זה גרע ממלח דבמלח בלא הדחה קמייתא כשר בהפ"מ ובזה נראה דאסור דהרי טעם המתירין דאין דרך המלח להבליע רק להפליט (וצ"ע עיין ש"ך וט"ז סק"ה מ"מ בין כך ובין כך יפה כתב הגאון ז"ל והוק ואין להאריך) משא"כ הכא דהוא דבר לח ודבר לח דרך להבליע ולכ"ע אסור בלא הדחה קמייתא עכ"ד ע"ש אכן ראיתי בס' תי' יהושע שנדפס מחדש ס' הדחה באות ה' אות כ"ח הביא שם בשם הבית אפרים במעשה שאירע ששרו הבשר במים הללו קודם מליחה כשיעור כבושה וכתב דיש להקל - בצלי בהפ"מ אף דמים הללו חריפים מציר מ"מ י"ל דאין להם כח להפריש ממקום למקום כמו ציר מלוח ובלא הדם בעין שעליה היתה מותרת ע"י מליחה אף בשרה בהם שיעור כבושה אך מחמת דם בעין שעליה שלא הודח אם שהה שם שיעור כבושה יש לאסור באין הפ"מ אף בצלי ובהפ"מ מותר בצלי דו"ק אבל לא לקדירה ע"י מליחה אבל אם לא שהה שם שיעור כבושה מותר אף לקדירה ע"י מליחה עכ"ד ע"ש ודבריו צ"ע ואין בידי ספר ב"א לעיין בו ובאמת מדברי הטו"ט מבואר דאף בלא שהה שיעור כבושה ג"כ יש לאסור בכל גוונא ומשמע דאף בצלי וכבר הרגיש ג"כ המחבר תי' יהושע ג"כ מדברי הטו"ט הנ"ל ולדינא צ"ע ואין להאריך :

ז **בהגה** מיהו במקום הפ"מ כו'. הטעם דאנו סומכים על ב' הטעמים שכתב הש"ך לעיל סק"א ועט"ז סק"א דלהנך טעמים מועיל הדחה ומליחה שנית ולפ"ז לכאורה יש להקל במולח בלא הדחה בכשא"מ כיון דאין כח במלח להוציא דם וצ"ע ואפשר דע"כ יש להקל בכה"ג במה שחון לציר כיון דבלא"ה דעת המחבר בסעיף ח"י להקל עכ"פ יש להקל בכה"ג היכי דנמלח בכשא"מ בלא הדחה קמייתא וצ"ע :

ח **ס"ד** בגה ויש אוסרים אפי' בדיעבד. עבה"ט ועיין בערה"ב סק"ה שכתב דבשומן של בשר מותר בדיעבד אם נמלח מל"א דהא איתא לקמן סימן ע"ה גבי חולחלת דמולחין אותו בצד החלון שאם השומן דבוק ומבואר שם בט"ז דאע"ג דבס' ס"ט מבואר דבעינן שימלח מב' הצדדים הכא שאני דאינו מוחזק כ"כ בדם וכ"כ הש"ך שם אך לכתחלה ודאי נראה דיש למלוח גם השומן מב' הצדדים ואע"ג דהתם לכתחלה מולחין השומן ע"ג החולחלת הפכו התם מפני שיש טורח להפריד השומן לכן די בזה אבל בשומן בפ"ע בודאי ראוי למולחו משני הצדדים אך בדיעבד מותר כשמלח מצד אחד אך בעור שומן אווזא אין להקל בזה כמ"ש הג"ב דבעור האווזא יש דם הרבה אף שהוא שמן דעור גופי' יש בו דם דהא גם האווזא כחושה יש לה עור ויש לה דם לכן בשמינה יש דם עור ודינה כשאר בשר עכ"ד :

ט **אם** לא נצרך. עפ"ת מ"ש בשם תשו' רב משולם דאין חילוק אם צד הנמלח הוא למעלה כו' היינו דלא כהר"ר משה מהורלאדנא דס"ל שם דחתיכת בשר שנמלחת מצד אחד אסור אם הנמלח לצד מטה דדם לא מפעפע למעלה וע"ז כתב דטעות הוא דודאי המלח מפעפע בין למעלה בין למטה ועיין בספר עמודי אש בקונטרס או"ה דף כ"ד ע"ד שכתב דלא סיימו קמי' דברי הר"ר משה דהרי ספרו בידינו והוא התפל"מ ושם כתב דבשר שנמלח מל"א דלא מהני צ' אחר י"ב שעות היינו כשמניח אותו צד שימלחנו עתה למעלה אבל כשנותנו למטה אז שוב אינו מפעפע למעלה ומותר למולחו אחר כמה ימים ובזה צדקו דבריו ושבשו הדברים קמי' דרב משולם עכ"ד ע"ש (שוב מצאתי

נ"ע אם יש לאסור הרגל מכח נמלח בכשה"מ הא ודאי אם היה מונח הרגל לארכו ודאי דאסור דהוה נמלח בכשה"מ כי מיבעי לי אם עמד על טלפיו מי נימא כיון דהטלפים מפסיקים בין גוף הקרקע להרגל א"כ כמו שלא קצצו הראשים הם נחשבים ככשה"מ והוסרים כן נמי אם נקצצו הראשים דהמה נחשבים ככ"מ כאלו נמלח הרגל בכ"מ וגם דלכתחלה אסור להעמיד גם כ"מ על הארץ כבסי' ס"ט מ"מ בדיעבד קי"ל התם דבשר כן ה"נ דבשר דהטלפים הם ככ"מ וכיון שבהם אין הדם מתקבץ רק יוצא לחוץ תיכף או נימא שלקוצא אין נחשבים ככ"מ רק כגוף הרגל בעצמו והוה כנמלח בכשה"מ כו' מיהו נראה דלדינא אין להחמיר רק לאסור מה שבתוך הטלפים ולא יותר כיון דדעת המחבר בלא"ה שאוני אסור רק במה שבתוך הציר ואף שלדידן שמחמירים בכה"ג יש להקל עכ"ד ע"ש:

ונאמר וגנה הדברים בספרו שו"ת עו"ט מה"ג סימן ק"כ וע"ש עוד שכתב דגם אם נמלחו הרגלים בכ"מ יחתכו הטלפים זה דוקא אם מונח הרגל או עומד ולד הטלפים הנחתך מונח למטה באופן שיפלוט דרך בם אבל מונח הרגל ולד שנחתך הוה למעלה ומכ"ש אם עומדים ולד שנחתך למעלה והלק השני למטה הוא מגום דין לא נחתכו הטלפים מגום והעולם אין נזהרים בזה וראוי להזהירם עכ"ד ע"ש:

הלכות מליחה סימן סט

א **ס"א** צריך להדיח הבשר. עפ"ת מ"ש בשם הב"י דבמקומות הקרים ובזמן הקור הגדול כו' ע"ש ועיין בשו"ת עו"ט מה"ג סימן קל"ג שנשאל על מה שנוהגין הקצבים בחורף להשרות הבשר בנהר שלא יהי' בשר ששהה ג' ימים בלא מליחה אי שפיר למיעבד הכי דהרי מים צוננים מטרשי לי' והאריך הרבה בזה והעלה דאין שום חשש בזה ומותר למיעבד הכי לכתחלה וע"ש ותמיה שהעלים עין מדברי הב"י שהביא ג"כ הפ"ת ול"ע בזה כעת וע"ש שסיים בסוף דבריו בתשו' השניה ועוד יש לצרף להיתר בזמן הקרה דהבשר נקרש מצד עצמו והנה דרך הבשר הנקרש כשמכניסין אותו לבית כפשר ופולט מים ופ"א אירע שהיה אווזות שלא הודחו תוך ג"י אך הכניסו מקורשים לבית תוך ג"י והתרתי מטעם הנ"ל דמים הנפלטים מן הקרישה גופייהו הוה כהדחה וראתי לסמוך עלי לבדי וכתבתי להגאון מהרא"מ ז"ל והסכים ע"י להוראתי והיתרנו וכותב אגי לו חידוש דין עכ"ד ע"ש:

ונאמר וגנה הדברים בספר יד אפרים מהגאון מהרא"ז ז"ל להתיר בשר קרוש שנפשר תוך ג"י ועברו ג"י בלא הדחה דהפשרה גופה הוה כהודח תוך ג"י דמותר בדיעבד אם כה יאמר הטבח שהיה משקה טופח על פניו יש להתיר ומ"מ יש להזהיר להטבח שישרה הבשר הזה במים ח"ש קודם שימכרנו כדי שיתרכך היטב לפי שלפעמים הקונה יש לו שעה דחוקה לבשל ושורה דרך עראי והעברה וכיון שזה כבר עברו ג"י אע"פ שנסמך על מי הפשרה מ"מ טוב לכתחלה לרככו עתה בשרייה היטב עכ"ד ע"ש:

ב **צריך** להדיח הבשר קודם מליחה כו'. עבה"ט ועיין בתשו' בית אפרים שכתב דדם בעין שנפל על הבשר ונתיבש ונקרש אין די בהדחה ובטיפה לבדה אלא צריך לשפשף היטב הובא דבריו בקצרה בספרו יד אפרים וכתב דלפי טעם שהדם נתיבש על פניו א"כ גם בזה יש להחמיר לשפשף היטב בשעת הדחה להעביר מה שנקרש על פניו אם לא שעדיין הוא חם כגי בהדחה בעלמא ומ"מ יש לנקותו ביד כיון דלפעמים אינו נסרך מעל הבשר ע"י הדחה בעלמא לגמרי ונשאר לתלוית הדם בעין קיים על פניו אף לאחר הדחה וכן ילמד אדם בתוך ביתו ליזהר בזה עכ"ד ונראה דבשרייה אין חשש כלל וא"צ לשפשף הדם מע"ג הבשר דבודאי הדם נסרך מע"ג הבשר וכ"מ מלשונו שכתב זה דוקא בהדחה וכתב עוד שם בשם הרדב"ז ח"ב סימן ל"ז מי שאין לו מים להדיח הבשר אין תקנה לאכול הבשר ע"י בישול בקדירה כ"א ע"י צלי ע"ג גחלים או בשפוד וקולף החצון ואוכל השאר ואם הוא סמוך לשחיטה ועדיין לא נקרש ונתיבש שני כשמוקנת יפה באופן שלא ישאר על פניו ושרי בלא קליפה ועיין לקמן סימן ע"ו שדעת הש"ך דלצלי לא בעי הדחה קמייתא כלל ועמש"ש בשם הכה"ג דיש להצריך הדחה קמייתא לצלי עכ"ל יד אפרים:

ג **חתך** כל נתך. עפ"ת מ"ש בשם החו"ד דאם אכל החתול קצת כו' ועיין בערוגת הבושם מה שהאריך בזה:

ד **בהגה** ונהגו שלא להשתמש. כ' בספר תמודי דניאל דף ו' ע"ג כלי חרס הדש בשבאו כלי שרי' לבשר אפי' למ"ש בפר"ח סימן ק"ה סק"א בד"ה איברא דכ"ח חדש בולע תיכף אפי' בצונן (לפלא למה לא הביא דברי הפמ"ג בשו"ד כן שם"ג וע"ש במש"ש) ואפי' למהרש"ל דבעי תלי מעל"ע אין לעמוד על הדבר דלפעמים אין שופכים מהר ושוהה המים בתוכו מ"מ אם לאחר איזה שבועות בשלו בו דבר היתר אע"פ בשרו בו בשר באותו יום מקרי אינו ב"י דלא בלע אלא בפעם ראשון אם לא שנשרה מעל"ע באותו יום עכ"ד ועיין בחכמת אדם כלל ל' אות ו' וצ"ל דאם הוא דחוק לשרות באקראי בקדירה וכיוצא בו מותר להדיחו ולהשתמש בו כיון שאינו מיחד הכלי לשרות בו ואפי' להשתמש רותח בהכלי אחר שידיחנו יפה מותר בדיעבד עכ"ד:

ה **שמלא** ק"ח. עבה"ט מ"ש בשם מהרש"ל בשר שנקרש ועפ"ת ועיין בחו"ד בביאורים סק"ה

במקום שחזר בדבר אחד מדבריו ויותר נראה דיש להגיה בדברי הש"ך וכצ"ל אבל במה שהיקל מהרש"ל בנמלא על החלמון לבד אבל לא בנמלא על החלבון אינו נראה כלל וכוונתו דבאמת יש להקל גם בנמלא על החלבון וז"ב בכוונת הש"ך וכ"ז לענין הבילים גופי' אבל לענין הכלים בודאי גם לדעת המנ"י מותר לאחר מעל"ע בלי שום פקפוק עכ"ד ע"ש ובאמת לפע"ד א"צ לשום הגה בדברי הש"ך ואין כאן חזרה כלל וכוונת הש"ך רק להשיג על המהרש"ל במה שהיקל בפשיטות בחלמון דאין כאן ספק בחלמון וע"ז כתב הש"ך דז"א דקשה להקל נגד הפוסקים המחמירים בזה וא"כ עכ"פ מידי ספיקא לא נפקא ודו"ק גם בהגהות הגאון מהרש"ק על הפמ"ג כתב שבתשובות שלו כתב דאין כאן חזרה כלל בדברי הש"ך ולא ביאר טעמו כאן וכעת לא מצאתי בתשובותיו שלפני :

ועיין בלבו"ש בחדושי דינים שלו שנמשך ג"כ אחר דברי המנ"י שהש"ך חזר בו לכן החמיר בנמצא על החלמון גם במינו דצריך ס' ואין דבריו נראים כלל שוב בא לידי שו"ת עו"ע מה"ג סימן ק"ח ושו"ת שם ארי' חיו"ד סימן ע"ז וראיתי שדעתם ג"כ בפשיטות להקל בנתערב חד בתרי במינו בין בנמצא על החלבון או על החלמון דלא כהמנ"י והלבו"ש יע"ש באריכות קצת :

ומ"ש הבה"ט בשם הט"ז מעשה בא לידי ועפ"ת מ"ש בשם הפמ"ג דאפשר דגם הש"ך מודה כאן כו' וע"ש בפמ"ג שכתב הטעם כיון דהרבה דעות דדם בילים דרבנן ע"ש ולפע"ד יש להביא ראי' לדבריו מדברי הש"ך לקמן סימן שכ"ג סק"ה מ"ש בשם הד"מ שם דסלק את מינו כאלו אינו ושאינו מינו רבו עליו ומבטלו דלכאורה סותר א"ע למ"ש לעיל סימן צ"ח סק"ה אכן לפמ"ש הפמ"ג ניחא כיון דחלה ח"ל דרבנן ודוק מיהו אפשר לדחות חלת ח"ל קיל יותר משאר איסורי דרבנן ועמש"ל סימן ס"ט סי"ב סק"ט"ז :

ועיין בשו"ת בית שלמה סימן קכ"ב דהיכי דבישלו ד' בילים וא"כ נמצא באחד מהם טיפת דם דיש להתיר השאר משום דבטל ברוב ואין לחוש שמא בסוף העירוי נשאר במים הבילה אסורה עם אחת ונאסרה מה"ת כיון דהוא רק חד בחד דז"א דהוה ס"ס שמא אין כאן דם במקום האוסרו ואת"ל שהיה במקום האוסרו שמא היה תמיד רוב בילים לבטלו ומותר מה"ת ואכתי אסור מדרבנן מ"מ מדרבנן סגי בספק אחד לבטל שמא לא היה הדם במקום האוסרו וכה"ג מותר כמ"ש הש"ך בדיני ס"ס אות ע"ז ובסימן זה סק"י ועיין בש"ך שמתיר גם בחד בחד אף דלא קי"ל כן כמ"ש המנ"י כלל ס"ב אבל בכה"ג דהוה ס"ס בודאי יש להתיר וגם יש לצרף דעת הסוברים דדם בילים דרבנן וגם יש לצרף דעת הכו"פ והפמ"ג בשם הכה"ג משום דדם שבישלו הוה רק דרבנן ע"כ ברור דיפה הורה המורה להתיר ע"ש וקלא דבריו צ"ע ויש לפלפל בהם ואכמ"ל מיהו דינו אמת דיש להקל בכה"ג בפשיטות :

ד **ס"ז** בילים המוזרות. עפ"ת מ"ש בשם התפל"מ דה"ה בילים הנמצאים במעי התרנגולת כו' אכן בפמ"ג בשפ"ד סקי"ד כתב וז"ל יש רוצים לומר בילה במעי תרנגולת שחוטה זורק הדם ואוכל השאר ואפשר דגזרו כמו בילה בת יומא ול"ד לספנא דהכא גזרינן טפי מיהו דרבנן הוי וזה פשוט עכ"ל מבואר דדעתו נוטה להחמיר בזה :

סימן סז

א **ס"א** אלא בדם הנפש. עפ"ת מ"ש בשם תשו' ח"ס אדות דם השחיטה שנקרש ומתמליתו מתמלים מים לגולים כו' ע"ש ועיין בשו"ת שם ארי' חיו"ד סימן כ"ט מה שהאריך בזה ועיין עוד בערה"ב בפתיחה לה' מליחה מ"ש בזה :

ב **ס"ג** בהגה שיש לכתחלה לשבור מפרקת כו'. עיין בשו"ת שם ארי' סימן כ"ט אדות מה שנוהגים השוחטים שאוחזים העוף בצוארו תיכף אח"ש כדי למרוט הנוצות והעוף נחנק ומת בידם והשואל מפקפק ע"ז מדין נשבר המפרקת דכאן וכל קרובי מיתה בכלל זה והוא ז"ל השיב דאין קפידא בדבר ואין לדמות בענינים האלו מדעתנו ובפירוש כתב התב"ש דהכאה על הראש וכן לדחוק על הצואר ברגל שנהגו בו היתר הרי שהתיר ג"כ מה שדוחקים על הצואר ברגל א"כ מה לי שדוחקים ביד או ברגל ואדרבה ברגל נדחק יותר מביד לכן אין לפקפק ע"ז ובפה נוהגים השוחטים שאוחזים בכנפים והעוף תולה ומורטים הנוצות ועי"ז נעשה כ"פ שמוטת הגף לפעמים באחד ולפעמים בשניהם לכן אנחנו מכשירין כל השמוטות שתולים בזה אם לא כשניכר שנעשה מחיים ומה"ט אפשר דעדיף טפי לאחוז בצואר ואין איסר עכ"ד ע"ש ועיין בשו"ת בית שלמה סימן ק"כ שכתב להשואל וז"ל וע"ד השו"ב שמורטין הנוצות מהעופות גם לדידי לא ניחא לי בכך ועכ"פ הם מוזהרים ועומדים שמהעופות הנשלחים לשחוט ע"י נכרי חלילה להם למרוט כלל עכ"ל :

סימן סח

א **ס"ח** פרסות הרגל כו'. עיין בהגהות הגאון מהרש"ק שכתב וז"ל ואם מלחו הרגל וקצצו ראשי הטלפים והעמידוהו ע"ג קרקע ובפרט היכי שהקרקע מכוסה בנסרים דזה ודאי הוה ככלי שא"מ אם אינו מקום מדרון (צ"ע דאדרבה לכאורה זה הוה ככלי מנוקב דיש חורים וגומות בין נסר לנסר וכ"כ בהגהות יד שאול לקמן ס"ס ע' ועמש"ש) צ"ע

דאף דבניקור הבשר די בהדחה מועטת מ"מ היכי דלא ניקר הבשר צריך דוקא לשרות ח"ש וע"ש עוד מ"ש לחלק דבעת שהחום גדול או שהקור גדול יש להחמיר לכתחלה שלא להשהות הבשר אף בפחות מג"י ע"ש באריכות קצת :

ו סב"א חוט או קרום. עפ"ת סק"ט ועיין בשו"ת בית שלמה סימן ק"ז הבאתי קצת דבריו לעיל סק"ג :

הלכות דם סימן סה

א ס"א בהגה ובלבד שני בקליפה. עש"ך דאם לא קלפוהו ובשלו כך מותר בדיעבד ועיין במג"י שחולק עליו ודעתו דצריך ס' נגד כל החתיכה דאמרינן חנ"נ ועיין בהגהות יד שאול שמביאו וכתב דהסומך על הש"ך בהפ"מ לא הפסיד עכ"ד ועיין בהגהות מהרש"ק על הפמ"ג מ"ש בזה :

ב ס"ז בהגה ונהגו להחמיר כסברא האחרונה. עיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן קל"א שכתב הגה מה שהורה הרב לאכול כבן פקועה גם חלק האחוריים בלי ניקור מחוטי דם וגיד לא טב הורה נגד דעת הפר"ח וקצת האחרונים דגיד של בן פקועה אסור (לא ידענא למה השמיט דברי הש"ע) וגם חוטי דם בודאי אסורין לכך לא יפה הורה אם כי בדיעבד הכלים כשרים לכתחלה לא יפה הורה ומה גם דבזה"ז והאי אין להורות היתר בדבר דהוה חידוש פן יבואו לפרוץ יותר כו' עכ"ד ע"ש :

ועיין בערה"ש סק"א שכתב דהרמ"א הכריע כאן להחמיר בג"ה ולעיל סימן ס"ד ס"ב לענין חלב דשליל הביא ג"כ המחבר שני דעות והרמ"א לא כתב שם כלום נראה דעתו להכריע כדעת הרשב"א והר"ן ושאר פוסקים דמחלקין בין חלב דשליל דמותר וגיד הנשה סוברים דאסור וע"ש מה שהביא בשם הפמ"ג והכו"פ שכתבו דבר נחמד לחלק בזה דלכך גיד הנשה אסור משום דאין בגידין בנו"ט לכך אינו בכלל כל בבהמה תאכלו כיון דאינו בר אכילה משא"כ בחלב דהוא בר אכילה הוא בכלל כל בבהמה תאכלו והיא פלפול בזה והניח טעם זה בצ"ע וע"ש :

ג ס"ט גופו של גיד אינו אלא כעץ. עיין בערוגת הבושם מה שנסתפק אי גיד אין בו טעם כלל כעץ בעלמא או אפשר דיש בו קצת טעם רק שאינו טעם גמור והוה רק בגדר שלא כדרך אכילתו ויש בזה נפ"מ טובא יע"ש באריכות ועיין בעלי לבונה :

ד סי"ד מיהו אין לוקחין בשר. עפ"ת מ"ש בשם השבו"י דלא יפה עושים הרבנים במה שמכריזין שכל בשר ההובא ממדינה כאלו אוכל בשר טריפה ע"ש ועיין בשו"ת בס אחי' הח"מ סימן י"ז שכתב שיש גזרות וחרמות מקדמונים על כל עיר ועיר שלא לאכל משחיטת שוחטים אחרים רק משחיטת השוחטים הקבועים וממונים מאנשי העיר יע"ש וכן מורגל בפי העולם שיש ח' מהקדמונים שלא לאכול משחוטי חוץ ובכמה עיירות מכריזין איסור בזה שלא להביא בשר מחוץ להעיר לעיר זולת בכפר שאין שוחט קבוע שהם מוכרחים להביא בשר ממקום אחר ועיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן ז' וסימן כ"א מ"ש בזה :

סימן סו

א ס"ג נמצא עליה קורט דם כו'. עיין בשו"ת בית שלמה סימן קט"ו שנשאל בביצה שנמצא בה שני חלמונים ועל חלמון אחד נמצא טיפת דם וכתב השואל להתיר החלמון שלא נמצא בו דם משום דשאל לקצת בקיאים ואמרו שנולד משני חלמונים שני אפרוחים רק שאין יכולים לצאת לאויר העולם מהקליפה והוא ז"ל השיב דלא היה צריך לשאלת הבקיאים כי כן מבואר בהדי' בבעל' השמים הביאו הפר"ח סימן נ"ו ועכ"ז אין להקל כי מי יאמר דלא שדי תכלה בכולה ביצה אף בחלמון האחר כיון שהם תוך הקליפה אחת ומשמעות הש"ס והפוסקים דשדי תכלה בכולה היינו בכולה ביצה ואם היה זה מקום הספק אף אם ספק לכל העולם שלא במקום הפ"מ אינו מצטרף לא לענין ס"ס בדאוריתא ולא לענין ספד"ר עכ"ד ומשמעות דבריו דבהפ"מ קצת או בע"ש היכי דנחוץ מאוד או כה"ג יש להקל וצ"ע :

ב ס"ג קורט דם. עיין בשו"ת מנחת מבה סימן כ"ט מ"ש להתיר מה שנמצא על הלבן או חלמון של ביצים תבלול כעין סובין יש מהם בצבע אדום ויש מהם בצבע אחרת אך כולם על תמונה אחת כיון דמצוי בכל הביצים נמצא כעין מראות האלו וא"כ י"ל דהכי רביתייהו ואינו בכלל נמצא עליה קורט דם יע"ש באריכות דמסיק דאף מי שרוצה להחמיר לא יחמיר אלא במראה הנוטה לאדום או לשחור יע"ש שהביא ג"כ בשם ספר יד יהודה סימן ס"ו סק"ט ג"כ להתיר בכה"ג ואף אם הוא ספק דם יזרוק זה הדם והשאר מותר יע"ש ·

ג ס"ד בהגה יש להתיר התערובות. עבה"ט ועפ"ת מ"ש ודבריו סותרים זא"ז כו' ואולי חזר בו הש"ך כו' ע"ש ועיין בשו"ת מים חיים סימן ח"י שנשאל בדם ביצים שנמצא על החלמון לבד ונתערב עם ביצים אחרים ברוב ולפ"ד המג"י שהש"ך חזר בו אם עכ"פ יש להתיר הכלים לאחר מעל"ע והאריך בזה להתיר הכלים לאחר מעל"ע אף לפ"ד המג"י ובלא"ה גוף דברי המג"י במ"ש שהש"ך חזר בו אינם נראים כלל דלא ידוע דדרכו של הש"ך להאריך ולפרש ומ"ש במקום

בזה והעלה דהדעת נוטה דגם בב"נ שייך ביטול ברוב ומותר גם לכתחלה לבטל ברוב ואין בו משום מבטל איסור לכתחלה וגם"מ לענין אם נתגלה בשחיטה שכתבו האחרונים לעיל סימן כ"ז דאסור למכור הב"מ לנכרי משום אבמה"ח דהוה כמונח בדקילא (עמש"ש) א"כ מותר לבטל לכתחלה ב"מ ברוב שאר ב"מ ולמכור לעכו"ם עוד העלה דמה דאסור להושיט לב"נ הוא בב"נ גדול אבל בב"נ קטן אינו מוזהר על הושטה ע"ש עוד מה שהאריך לענין נטל"פ אי מותר לב"נ ועיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן ק"ו :

ב **אסור**. עפ"ת מ"ש בשם תשו' ח"ס מה שחולק להחמיר למכור ביצים לב"נ יע"ש ועיין בשו"ת רבינו חיים כהן סוף חיו"ד בתשו' מגכל המחבר שהאריך הרבה ליישב מנהגן של ישראל שמוכרים ביצים לעכו"ם בין מכשרה בין מטריפה ולית מאן דחש לדעת הח"ס וסיים דמנהגן של ישראל תורה היא יע"ש בארוכה גדול כמה טעמים להיתר בזה :

ג **אסור** בבהמה. עפ"ת מ"ש בשם השל"ה ועיין בשו"ת מנחת משה חיו"ד סימן א' :

הלכות בשר שנתעלם מן העין סימן סג

א **ס"א** רוב המוכרים. עבה"ט ועיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן ק"ט דהיכי דנמלא בעיו"כ עוף שנשחט בכפר כיון דרוב אוכלי בשר עופות ישראלים אף דהוה דרך מעבר לרבים נכרים ובפרט בכפר כיון דידוע דביום זה רוב אוכלי בשר עופות ישראלים מותר וע"ש :

ב **והוא** מכירו ודאי. עש"ך סק"ז ועיין בספר עמודי אש בקונטרס או"ה סימן ח' שהאריך הרבה בענין טב"ע דכודאי לריך שבעתו עין דהיינו שלריך להכיר את החתיכה מקודם היטב אבל אח"כ סגי בטב"ע כ"ד יע"ש בארוכת ועיין בשו"ת מים חיים חאה"ע סימן כ' ועיין לקמן סימן ק"ח סק"ו :

ג **ס"ב** אם מלאו במקום. עש"ך סק"ח מה שהאריך בזה דרוב טבחי ישראל אף אם מלאו במקום שלא הניחו ל"ח וברוב טבחי עכו"ם דוקא אם מלאו במקום שהניחו שרי יע"ש ועיין בפמ"ג בשפ"ד שם שכתב מיהו היכי דהביא עוף בשר ממקום אחר חיישינן אף ברע"י והיכי דהרוב הסביבה ישראל ל"ח ושרי הבשר ע"ש ועיין בהגהות הג' מהרש"ק שם שכתב דהיינו דוקא עוף הפורח ולא חזיר וכלב שא"י לפרוח ולא חיישינן שמא ממקום אחר הביא עכ"ל :

הלכות חלב סד

א **ס"ה** האלי' מותרת. עט"ז ועיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן קי"ב :

ב **מה** שלנד פנים. עיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן ק"ד :

ג **ס"ז** נהגו אלא באחוריים. עבה"ט ועפ"ת מ"ש מענין בשר שבין צלע י"א לי"ב ועיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן קי"א שדעתו ג"כ כדעת הח"ס שהבשר שבין צלע י"א לי"ב שייך לצד פנים וא"ל להניחו לצד אחוריים דהקצבים נאמנים ע"ז אם אומרים שבקיאים לנקרו אם נותנים להם נאמנות על הכל נאמנים ג"כ ע"ז דלא כהגו"ב ובפרט שכן המנהג וחלילה להוציא לעז על הראשונים שאכלו חלב יע"ש שדבריו קלת מגומגמים :

ועיין בשו"ת בית שלמה סימן ק"ז שדעתו ג"כ להקל בזה והוכיח שגם דעת הגו"ב כן דלא כמו שהבין הח"ס בדבריו ועכ"פ אין להחמיר לומר שיש חלב בבשר שקודם הצלע הגדולה התחתונה רק קרום כמ"ש הח"ס כי דברי המ"ב מכריען שכתב דאף הצלע התחתונה הגדולה שנהגו להניח לצד אחוריים אינו רק חומרא בעלמא אף שבספר כנה"י סימן ס"ד מחמיר אחר בצלע הי"ג מ"מ גם לפי טעמו אין להחמיר בבשר שבין צלע י"ב לי"ג וכ"כ בשו' בית יצחק מדינא ניקור אף שלכתחלה יש להחמיר בבשר שבין צלע י"ב לי"ג מ"מ בדיעבד אין להחמיר ומ"מ כיון דהמנהג בכל תפוצות ישראל בגלילותינו לדין הבשר הזה כמו בשר אחוריים ומוכן לחלק הפנים סמוך ממש לצלע י"ב והבשר שלאחר צלע י"ב מניחין לחלק אחוריים כמ"ש הבית יצחק וכ"כ הלחה"פ וא"כ הקצב שמכר הבשר הזה בחזקת כשר יש להעבירו על חודש אחד או על ב' הדשים לפי ראות עיני הב"ד ואח"כ יקבל עליו ד"ח ויחזור לכשרותו יע"ש :

ד **סט"ו** נהגו רק הקרום. עפ"ת ועיין בערוגת הבושם מה שהאריך בזה :

ז **סי"ח** נהגו לנקר הבשר תוך ג' ימים. עפ"ת ועיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן קע"ו שהאריך הרבה בביאור דברי הרמ"א והעלה דהרמ"א מיירי בלא נודח כלל דכן משמע בהדי' בב"י ובלבוש וכתב ליישב דברי הרמ"א בארוכת אכן לקמן סימן קמ"ד כתב דאף שהאריך ליישב דברי הרמ"א מ"מ לכתחלה יש להחמיר כמ"ש האחרונים

דאף

עדיין לא זכה בהם כהן כדי שיוכל למחול לישראל או למוכרם דלא כהפר"ח סימן זה סק"ג דלפ"ד יצא ידי נתינה בין כשמוחלם הכהן לבעלים או כשמוכרם בפחות דליתא יע"ש בארוכת ובהגהות מכן המחבר וכן משמע ג"כ משו"ת אבקת רוכל יובא לקמן סע"ז סק"ה שצריך שיבא ליד כהן ממש ע"ש :

שוב מצאתי ביד אפרים שהאריך בזה אי נתינה בע"כ שמה נתינה וגם האריך לפלפל אי יוצא ידי נתינה כשנותנים המתנות ליד כהן קטן וע"ש עוד שמביא בשם הרבה אחרונים שבטלו מנהג זה שנותנים דבר מה לכהן חולף המתנות ואדרבה צריך לקיים המצוה ממש ליתן לכהן הזרוע והלחיים והקיבה ביראה ואהבה ושמחה רבה יע"ש :

ב **ס"ז** ומצא טריפה פטור. עיין בהגהות יד שאול שמגמגם בזה דלכאורה י"ל דגם טריפה חייב במתנות ע"ש ועיין בפמ"ג במ"ז סק"ה דבאיסור דרבנן דעת הפר"ח דאינו חייב במתנות דלאו זבת הראוי לאכילה הוא ודעת הפ"ת דחייב במתנות דלא מפקי רבנן זכותיה דכהן והסכים עמו הפמ"ג ע"ש ועיין בערה"ב שהאריך בזה והעלה דעיקר כהפר"ח דאף דאינו אסור רק מדרבנן עכ"ז פטור מן המתנות רק היכי דמדינא הבהמה מותרת רק מצד חומרא מחמרינן בזה י"ל דחייב במתנות יע"ש וע"ש שחקר בכמה עניני טריפות שיש מקילין ויש מחמירין והרבה מן הדברים שאנו בני אשכנז נוהגין כזה ובני ספרד נוהגים להיפך לקולא ולחומרא ויש להסתפק בדבר שאנו מתירין אי רשאי ליתן המתנות לכהן ממקום אחר דנהוג לחומרא ולדידיה הוה טריפה וא"כ אינם ראוים לו רק לכלבו ולא יצא ידי נתינה אם נתן לכהן זה דהא אינם ראוים אליו יע"ש שנשאר בצ"ע וע"ש עוד שמביא בשם הפר"ח דבפרק בהמה המקשה איתא דהשוחט את הטריפה ומצא בה בן ט' חי טעון שחיטה וחייב בזרוע ולחיים וקיבה מהכא שמעינן שאם ניתר בשחיטת אמו פטור מן המתנות והוא ז"ל דחה ראיותיו מ"מ לדינא כתב ג"כ דבתוספתא מבואר דפטור ממתנות כמו שהביא הפר"ח שם ועיין בפמ"ג במ"ז סק"ה שכתב בשם הכנה"ג בהגהות הטור אות ה' שמסופק בזה ואם תפס הכהן אין מוציאין מידו יע"ש :

ג **סי"א** במקום שאין מכירין אותו. משמע דנאמן ליטול מתנות כהונה אף שאין מכירין אותו ואין לו שום עדות שהוא כהן וצ"ע בזה ועיין בהא"ע סימן ג' לענין כהן בזמה"ז אי נאמן לומר כהן אני ובאחרונים שם ובאמת גם שם צ"ע על האחרונים מדוע לא העירו בזה כלל ובתשו' הארכתי בזה ואפשר דמיירי הכא שיש לו עדים שהוא כהן רק שאינו מפורסם לכל שהוא כהן מש"ה צריך ליטול כדי שיתפרסם וידעו הכל שהוא כהן כאשר העירני בזה חכם אחד ליישב כן וכן משמע קצת בט"ז ודוחק והבאתי צ"ע דמדוע לא דברו הפוסקים אחרונים בזה לא כאן ולא בא"ע שם ובתשובה הארכתי בענינים האלו וכאן אני בורח מן הארוכת ועיין בשו"ת ברכת משה סימן י"ג מה שהשיב לי ובתשו' אנו כ"י הארכתי בזה :

ד **סי"ד** יכול לזכותם לישראל. עיין בפר"ח סק"ג שכתב דהיכי דהכהן שולח שליח לקבל מתנות יוצא ידי נתינה ומביאו ג"כ הפמ"ג במ"ז סק"י והסכים עמו דלא כמו"פ שחולק על הפר"ח יע"ש :

ועיין במחנה אפרים שם שכתב דבודאי מוכח מדבריו (ר"ל על הפר"ח) דאיירי אפי' לא מטו ליד כהן ובאמת ז"א דכל כמה דלא מטו ליד כהן לא יצא ידי נתינה (עיין לעיל ס"א סק"א) ומה שהביא ראי' מכאן סי"ד דיכול הכהן לזכותם לישראל ת"ח אינו ראי' דהתם מיירי במכירי כהונה דהתנו כאלו זכה בהם כהן וקיים בזה מצות נתינה כמבואר פרק כל הגט יע"ש גם בהגהות הגאון מהרש"ק הניח דבר זה בצ"ע ע"ש ועיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן ק"ו ועיין עוד בערה"ב מה שהאריך בזה והניח ג"כ בצ"ע ועיין עוד במחנה אפרים מ"ש עוד כמה דינים בזה יע"ש :

ה **סט"ז** מותר לאכלן. עבה"ט ועיין בהגהות יד שאול שכתב דהיינו מסתמא נתן לכהן תחלה והכהן לקח דמים בעדם אבל לא מועיל אם יתן לזרים ליתן לכהן פרוטה או יותר בעדם דבעינן שיתנם לכהן וכ"ז שלא נתנם לכהן א"י למוכרם לזרים שו"ת אבקת רוכל להב"י סימן ע"ז ועמש"ל בסק"א ובס"ק שלפני זה :

ו **ס"כ** אבל בכור שניתן לכהן. עט"ז סקכ"ב ועיין בהגהות יד שאול מ"ש בזה :

ז **סכ"ג** הלקח פטורים. עיין בערוגת הבושם שכתב דגם שותפות לוי פוטר מן המתנות כמו בכהן ועשו"ס לקמן סעיף כ"ה אף שלא כתבו כן הפוסקים רק בכהן ה"ה בזה עכ"ד ע"ש :

ח **סכ"ה** בהגה במקום שנהגין כו'. עיין בספר עמודי אש דף פ"ג ע"ד בגליון מ"ש בזה :

ט **סכ"ט** ע"מ שהמתנות שלי כו'. עיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן ק"ו :

הלכות אבר מן החי סימן סב

א **ס"א** אבמה"ח. עבפמ"ג במ"ז שמסופק בח"ש אי מוזהר שלא להושיט לב"נ או לא עוד מסופק אי אבמה"ח שנתבטל ברוב אי שרי לב"נ אי אזלינן בב"נ אחר הרוב או לא ע"ש מ"ש בזה ועיין בערה"ב שהאריך בזה

רגליה מסא"כ התם הב' דהכא איכא לברורי ע"י ללי מסא"כ התם דאם נחמיר בזה יש לאסור לגמרי זת"ד הנה לפי טעם הא' בודאי יש לאסור ג"כ החלב אכן לפי טעם הב' דאפשר לברר לכאורה הכא ל"ש זה דא"א לברר בחייה ופשיטא דזה לא מיקרי איכא לברורי מטעם שאפשר לשוחטה ולברר זה כיון דנצרך לה בחייה לחלבה ולמלאכה זה לא מיקרי איכא לברורי דדוקא היכי דאפשר לברר בקל אבל לא היכי דיש לו בזה הפסד גדול (ועיין בש"ע לעיל סימן יוד ס"א דמותר לשחוט בסכין של עכו"ם בהמה בריאה מפני שהוא מקלקל ועמש"ל סימן מ"ה סק"ד בשם שו"ת טו"ט סימן קנ"א שכתב ג"כ כמ"ש) והוא פשוט וא"כ לפי טעם זה יש להקל לענין החלב ואין בידי ספר ב"ש לראות איזה טעם עיקר בעיניו וידוע דאין לסמוך על טעם א' כשהפוסק כותב ב' או ג' טעמים ועיין בתשו' חכ"צ סימן ע"ג (עיין מ"ש בענין זה בהקדמה) מ"מ לדינא נ"ל להקל לענין החלב כיון דבלא"ה הפר"ח חולק על הב"ש והש"ך ומתיר גם הבהמה בלא בדיקה והובא דבריו בספר חגורת שמואל על הלבוש רק שסיים והמחמיר תע"ב ובודאי כיון דאפשר בנקל ע"י בדיקה מהיות טוב וגו' יש להחמיר בזה כיון דאין הפסד בדבר לבדוק ע"י נלי אבל לענין החלב דא"א לברר בנקל כמש"ל בודאי מותר וכן בספר אורח מישור הסיג על הש"ך כמש"ל :

איברא מה שהשיג הא"מ על הש"ך מדברי הב"י בסימן קט"ז אגבי הרואה לא מצאתי זאת בב"י ואדרבה הביא הב"י שם. לשון הרמב"ם בשתם בזה דבהמה וחיה שנמצאו פסוקת רגלים אסורים משום סכנת נפשות עד שיבדקו ע"ש שהעתיק כל לשון הרמב"ם (ובתשו' הארכתי לבאר דברי הרמב"ם הללו דלכאורה הם קשין יע"ש בלשונו ויסבתי דברי הרמב"ם בטיב טעם והלעתי זה לפני לומדים מופלגים ושבחוהו מאד אך כאן אני בורח מן האריכות ורק במה שנוגע לדינא) וליין הב"י עוד ע"ז מקורו פא"ט וכתבו רבינו בסימן ס' עכ"ל ואין בידי ספר א"מ לעיין בו ולולא דמסתפינא הייתי אומר דלשון הב"י אטעותי' לבעל א"מ דהב"י כתב בסמוך לזה דהאידנא נהגו להקל אפי' כו' וסבר הא"מ דז"ל הב"י דקאי אדלעיל דיש להקל בזה האידנא ובאמת אין זה לשון הב"י רק הוא ליין על דברי הטור דהאידנא נהגו להקל לענין מים מגולים והוא לשון הטור לענין מים מגולים ולא לשון הב"י כמו שיראה המעיין ואין להאריך ולדינא כיון דהרמ"א והלבוש והפר"ח והחגורת שמואל והא"מ ובעל אמרי ברוך הסכימו להקל לדינא בזה אף לענין הבהמה גופי' בודאי הסומך להקל עליהם אף לענין הבהמה גופי' לא הפסיד רק דיש להחמיר מהיות טוב כיון דאפשר בנקל ע"י בדיקה המחמיר תע"ב כמ"ש הפר"ח אבל לענין החלב דא"א לברר בנקל כמש"ל פשיטא דמותר החלב מבהמה זו בלי שום גמגום ופקפוק כלל כיון דכבר כתבתי דיש לצדד להקל. לענין החלב אף לדעת הב"ש והש"ך לטעם הב' ומכ"ש שרבו החולקין עליהן בודאי יש להקל בלי שום פקפוק :

אך זה דוקא היכי דלפי אומדנת הבקיאים אין זה לבירור דמה שנשבתה בטנה היא מחמת נשוכת הנחש רק קרוב בעיניהם שהוא כך בזה יש להקל בזמה"ז דל"ש נחשים כמ"ש הרמ"א אבל היכי דלפי אומדנת הבקיאים הוא לבירור בעיניהם דהיא מחמת נשוכת הנחש בזה לע"ג אם יש להקל דמה חילוק יש בין זמה"ז לזמן הש"ס הגע עצמך אם אנו רואין בעינינו שהנחש נשך הבהמה בודאי יש להחמיר אף בזמה"ז וז"פ דאין חילוק בין זמה"ז לזמן הש"ס וה"נ כיון דלפי אומדנת הבקיאים הוא לבירור שהיא מחמת נשוכת הנחש אפשר דהוה הדין בזה כמו שראינו בעינינו שנשכה הנחש דהבהמה אסורה ועדיין צ"ע אם יש לתפוס מבינת הבקיאים לודאי גמור ועוד אפשר לחדש ולומר דהנחשים שבזמה"ז אין כח להם הארס כמו בזמן הש"ס ומ"ש הרמ"א דבזמה"ז אין מצוין נחשים הכונה אותן הנחשים שבזמן הש"ס ולפ"ז אפשר להקל אפי' אם אנו רואין בעינינו בהדי' שנשכה נחש אך באמת מדברי הב"י לא משמע כן דהרי גבי גלוי המים כתב ג"כ המחבר לקמן סימן קט"ז דאין נחשים מצוין בינינו ואפ"ה כתב הב"י שם דהיכי שאנו רואים ששתה מהם נחש בודאי חוששין אף בזמה"ז הרי הא דאין נחשים מצוין בינינו הוא רק מהסתם אבל לא היכי שאנו רואים בהדי' שהוא מחמת נחש יש לחוש אף בזמה"ז וצ"ע בכ"ז לעת הפנאי כי הש"ע כתבו בקיצור דינים האלו ולא באר"ו כ"ז בארוכה כשאר דינים לכן הארכתי מעט במה שאין דרכי בחיבור הזה כי דרכו לברוח מהאריכות כאן ובתשו' הארכתי עוד בזה ולפי שאינו נוגע לדינא כ"כ קצרתי כאן :

הלכות מתנות כהונה סימן סא

א **ס"א** חייב ליתן לכהן כו'. עפ"ת מ"ש מענין אם נתנם לכהן ולא רצה לקבלם אי הוה נתינה ע"ש ועיין בהגהות יד שאול שחולק על הפר"ח והעלה דאינו יוצא בזה עד שיתן לכהן ממש יע"ש ועיין במחנה אפרים דף ל"ד ע"ד ודף ל"ה ע"א שמתרעם ג"כ על מה שנוהגים שמי שיש לו מתנות ליתן לכהן שאומר לכהן הילך זוז בשביל המתנות שיש לך אצלי ולפעמים הכהן מוחלם לישראל בלא דמים וכ"ז קודם שבא ליד כהן דלאו שפיר עבדי שכ"ז שלא בא ליד כהן עדיין

תשו' רעק"א אף שמדברי רמ"א משמע דוקא כשהולך מקודם כו' איני מבין כלל הרי בהדי' כ' הרמ"א או כשאר בהמה הרי דא"ל דוקא שהלך כמקודם רק סגי כשהלך כשאר בהמה ואין בידי תשו' רעק"א לעיין בו ואפשר דכוונתו על דברי הרמ"א בד"מ בשם או"ה כמש"ל דשם משמע דצריך דוקא בד"א כמקודם ואין להאריך דלדינא ודאי סגי שהלך ד"א הילוך יפה כשאר בהמה וא"ל דוקא שהלך כמקודם כדמשמע מדברי הרמ"א בהגה כאן וגם דברי הד"מ יש ליישב וכמ"ש ג"כ בתשו' רעק"א וז"ב ופשוט :

סימן נט

א **ס"א** ואם ניטל ברוחב סלע . עבה"ט מ"ש כ' עוד רש"ל ועיין בשו"ת טו"ע מה"ת סימן רל"ה מ"ש בזה ע"ש :

סימן ס

א **ס"א** בהגה בהמה שנתפטמה כו' . עש"ך סק"ה מ"ש דפשוט דמ"ש הרב בשם התוס' דאם נתפטמה הוא לאו דוקא כו' וגם פשוט דכל ימי' הוא לאו דוקא כו' ע"ש ועיין בכ"ח פא"ט אות ש"ג שכתב ג"כ כהש"ך ע"ש :

ב **אבל** אם לא נתפטמה כל ימיה כו'. עבה"ט ועיין בשו"ת טו"ט מה"ת סימן רל"ו שהאריך דבר חדש דאין כאן פלוגתא בין הפוסקים דיש חילוק בין איסור ,לאיסור דידוע דעת רבינו יונה שהביא הרא"ש גבי מוסק והגמ"א בסי' רע"ז דס"ל דאם נשתנה לדבר המותר מותר ולפ"ז נראה דבאיסור שאינו אסור מצד מהותו וגופו רק מכח ענין אחר כגון כרשיני עכו"ם וכדומה דהאיסור הוא מצד שהוא של ע"ז ואין חילוק בין אם זה כרשינים או בשר וכדומה אף באיסור אכילה כה"ג בזה אסורה הבהמה דאין שייך בזה לומר דנשתנה לדבר המותר דהרי בשר ע"ז ג"כ אסור כיון דאין האיסור מצד מהותו וגופו ונחשב הבשר של הבהמה של ע"ז כמו כרשינים לכך אסורה הבהמה בזה אבל בדבר שאיסורו מגופו כגון חלב אודם או מן הטמא וכדומה א"כ בזה אם נשתנה לדבר המותר מותר דמה בכך דהבהמה נתגדלה ע"י איסור כל ימיה לו יהיה האיסור מגופה כיון דנשתנה ונעשה ממנה בהמה טהורה ובשר כשר ליכא איסורא בזה כלל לכן כה"ג מותר אף בנתגדלה כל ימיה באיסור ואין הדבר תלוי כלל באיסור הנאה או באכילה עכ"ד ע"ש והנה אף שהסברא היא מתוקה מדבש ונופת צופים וכן ראוי למי שאמרן והפריון נמטי' לי' מ"מ דבריו צ"ע מדברי האגור שמביא הש"ך שכתב בהדי' שינקה חלב רותח משחרית לשחרית הואיל וכל גדוליה מטריפות אסור עכ"ד הרי בהדי' דגם בחלב טמא שאסור מגופו ואפ"ה אסור מטעם דכל גדוליה מטריפות ולא אמרינן הרי נשתנה לדבר המותר כדברי הג' ז"ל ואין לדחוק דזה דוקא למזבח אבל להדיוט אינו אסור רק בכרשינים כמו שמפרש הש"ך דברי האגור לשיטתו דז"א דהא היה ראוי להיות מותר גם למזבח היכי שינקה חלב טמא דהא הטעם משום דנשתנה לדבר המותר א"כ גם למזבח היה ראוי להיות מותר דגם למזבח מותר היכי דנשתנה לדבר המותר (עיין בש"ס ע"ז דף מ"ז) ואפשר דיש לומר דחלב טמא ג"כ אינו אסור מצד מהותו וגופו רק מצד שהוא דבר של טמא לכן ל"מ מה שנשתנה ומיהו צ"ע דהגאון ז"ל בעצמו לא כתב כן רק כתב דזה נקרא איסור מגופו ומדול ידי' משתלם ואפשר דגם הוא ז"ל לא אמר רק להלכה ולא למעשה וצ"ע ועמש"ל סימן ע"ט בשם הג' יעב"ץ בסידור מגדל עוז דהעיקר כדעת המתירין גם בנתפטמה כל ימיה בדברים אסורים יע"ש :

ג **ס"ג** בהגה ולדידן דלא חיישינן כו' . עבה"ט בשם ש"ך בשם ב"ש דהחמיר בזה אף בזמה"ז ומ"ש וכ"כ דעת המחבר כו' עיין בספר תורה מיכור שהשיג על הש"ך מדברי הב"י בסימן קט"ו שכתב בהדי' דגם בפסיקת רגלים לא חיישינן בזמה"ז שנשכה נחש ומביאו ג"כ בהגהות אמרי ברוך והנה נשאלתי בבהמה שלבתה תחת בטנה עד שזב ממנה מאטעריע ובעת נתרפאה ונשאלתי אם מותר לאכול החלב שלה כי חשש השואל שמא נשכה נחש כי כפי הנראה לפי אומנות הבקיאים שהוא מגבורת הנחש ואין זה לבירור כ"כ בעיניהם רק לפי אומדנא בעיניהם הוא כן והנה בש"ע לא נקיט רק בהמה שנפסקו רגליה דחוששין לנשוכת הנחש ומקורו מהש"ס חולין דף נ"ט מעובדא דההוא בר טביא יע"ש ועיין בב"י ובד"מ שכולן לא נקטו רק פסיקת רגלים דחוששין לנחש משמע דהיכי דלאיתו דנפסק או נתפחמה במקום אחר כגון בנידן דהכא אין חוששין לנהש מיהו יש לדחות דבזמנם היה שכיח דמחמת נשוכת הנחש נפסקו רגליה ולא במקום אחר שאינו נטרף אבל בזמה"ז דשכיח דמחמת נשוכה הנחש נפסק או נתפחס במקום אחר בודאי דין אחד עם בהמה שנפסקו רגליה דזיל בתר טעמא כיון דלפי אומדנת הבקיאים היא מחמת נשוכת הנחש מה לי בהמה שנפסק רגליה או נפסק או נתפחס במקום אחר וזה פשוט :

ונבוא לנ"ד הנה לפ"ד הרמ"א פשיטא דמותר החלב אכן לפ"ד הש"ך בשם ב"ש שהחמיר בזה לכאורה יש להחמיר ג"כ לענין החלב אכן לפע"ד יש לצדד להתיר החלב אף לפ"ד הב"ש והש"ך והנה ספר ב"ש אין בידי לעיין בו אכן לפי מה שהעתיק הש"ך בשמו המדקדק בדבריו יראה שכתב ב' טעמים לדחות דעת הרמ"א דל"ד לגלוי המים שמקילין בזה בזמה"ז א' דהכא נולד ריעותא גדולה שנפסק

ה **ס"ג** בהגה ואם הוכתה באבן כו'. עבה"ט מ"ש בשם ש"ך דאם הוכה בעוף נגד הריאה צריך בדיקה ולדידן שא"א בקיאין בבדיקה טריפה ע"ש ועיין בט"ז לעיל סימן נ"ב סק"ד שמבואר מדבריו שבקיאין אנו ג"כ בבדיקה אף דשם צריך בדיקה בכל השדרה אפ"ה כתב דאנו בקיאין ומשמע מדבריו דחולק עם הש"ך וכבר הרגישו בזה אחרונים יע"ש מ"ש בזה ועיין בערוגת הבושם סימן נ"ג דדוקא בריאה של עוף כתב כן הש"ך מטעם שכתבו הש"ד ורש"ל הובא בט"ז סימן נ"ג סק"ו שא"א בקיאין בבדיקת ריאה של עוף כיון שדבוקה בצלעות אין כולה לפנינו אבל בריאה של בהמה וכן בבדיקת השדרה בודאי אנו בקיאין ולהכי לא כתב הש"ך רק בריאה של עוף דא"א בקיאין דאין כולה לפנינו אבל במקום אחר בודאי אנו בקיאין דדוקא בנקב דק א"א בקיאין אבל לא בקנה וכיוצא בו שהוא דבר רחב בודאי אנו בקיאין כדלעיל סי' נ"א עכ"ד ודבריו נכונים וכן מבואר בהדי' בספר חגורת שמואל שעל הלבוש בסי' זה סקט"ו דאם הוכתה באבן במקום אחד אנו בקיאין ודוקא בריאה של עוף א"א בקיאין אבן מה שר"ל שם החג"ש נומר דהכתי הש"ך חולק עם הט"ז דבשדרה כולה א"א בקיאין דהוה שלא במקום הידוע יע"ש ולפע"ד ז"א כיון דניקב ע"י דבר רחב בודאי אנו בקיאין אף דצריך בדיקה בכל החלל כמו שמבואר להדי' לעיל סי' נ"א וזה שכתב הט"ז לעיל סי' נ"ב דדוקא בבדיקת ריסק האיברים א"א בקיאין אבל בחשש שמא נשבר או ניקב בודאי אנו בקיאין אף דצריך בדיקה בכל השדרה וא"כ י"ל דהש"ך אינו חולק כלל עם הט"ז דגם הש"ך מודה דנהגי בדיקה בכל השדרה דדוקא בריאה של עוף א"א בקיאין בבדיקה ולהכי אסור כמ"ש החג"ש בעצמו והערה"ב וכמש"ל וצ"ע לדינא שוב ראיתי במק"מ סק"ט שכתב ע"ד הש"ך ולפ"ז גם בהוכה נגד הריאה דבהמה כן דאף דאינה דבוקה בצלעות כבעוף מ"מ היא סמוכה לצלעות כדאמרינן ריאה שניקבה ודופן סותמת וכ"כ הד"ק סק"ד נגיחה והכאה נגד הריאה יש חשש אף שהעור שלם מיהו כתב דוקא בנקרע בשר שבין הצלעות עכ"ד ע"ש ומ"מ בשדרה י"ל דמודה דגם לפ"ד הש"ך אנו בקיאין דדוקא בריאה של בהמה א"א בקיאין משום דסמיכה לצלעות כמ"ש ולא בשדרה דל"ש טעם זה ולמעט בפלוגתא עדיף ועיין בס"ק שאח"ז :

ו **ס"ן** בהגה ואין להתיר רק בהלכה. עיין בס' חגורת שמואל סקט"ו. שכתב שדוקא בנפילה שצריך בדיקה בכל החלל הוא דא"א בקיאין. בבדיקה אבל בהוכתה באבן במקום אחד דא"ל בדיקה רק נגד המקום שהוכתה כדלעיל ס"ג בהגה ולא בשאר איברים וכיון דהבדיקה היא במקום הידוע בודאי מהני בדיקה אף לדידן כמו בביה"כ שניקב מצד פנים במחט שבכרס כדלעיל סי' מ"א אבל הוכה בעוף נגד הריאה שלו נראה שצריך בדיקה בריאה ולדידן שא"א בקיאין בבדיקת הריאה בעוף טריפה עכ"ד ע"ש ותמיה שהעלים עיניו מדברי הש"ך כאן סק"ד שכתב בהדי' כן דאם הוכה עוף נגד הריאה לדידן שא"א בקיאין טריפה ועיין בפמ"ג שם שכתב דאף באבר אחד אנו בקיאין בנקב משהו במקום הידוע וכ"ש קרע גדול (עמש"ל בס"ק שלפני זה ולפמש"ש לק"מ) מ"מ הא המחבר כתב כאן דצריך בדיקה משום שינוי מראה והפסד צורתו ובזה א"א בקיאין אף באבר אחד עכ"ד וא"כ מגולא נסתר דברי החג"ש דנהי באבר אחד אנו בקיאין משום נקב מ"מ משום חשש שינוי מראה אין חילוק בין אבר אחד לכולו כמ"ש הפמ"ג מיהו אכתי יש מקום לדברי החג"ש ועמ"ש בס"ק שלפני זה ואין להאריך ועיין לעיל סי' נ"א ס"ג ובט"ז שם סק"ד ובפמ"ג במ"ז שם ובש"ך סימן ל"ג סק"ו ובפמ"ג בשפ"ד שם וצ"ע בזה ואכמ"ל :

ז **אין** להתיר רק בהלכה. עש"ך סק"ה שכתב דאפי' עמדה ושהתה מעל"ע צ"מ רק בהלכה ועפ"ת מ"ש בשם הגה"כ דמתיר בה"ג בלא בדיקה בהפ"מ ובמא"כ חולק ומסיק כהש"ך ע"ש ועיין בערוגת הבושם שכתב דהיכי דאיכא עוד ספק היכי דלא ידעינן אם נפלה על צלעותיה או על מתניה דבזה יש לצרף דעת הרוקח דמכשיר בה"ג מטעם ס"ס ומביאו הפר"ח (וצ"ע דהש"ך מביא בשם הרוקח להיפך עיין בסק"ח ואין בידי ס' הרוקח לעיין בו וגם הפר"ח אין ת"י כעת) א"כ עכ"פ בה"ג היכי דעמדה ושהתה מעל"ע בודאי יש להתיר בלא בדיקה בצירוף דעת הרוקח והוה כמו ס"ס ע"ש :

ח **רק** בהלכה כו'. עיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן ק"ה שהאריך בזה והעלה דגם בעוף הדין כן דאין להתיר רק בהולך העוף ד"ה דלא כמו שעלה בדעת השואל להסתפק בזה ע"ש באריכות קצת :

ט **כמו** שהלכה קודם שנפלה. עפ"ת ועיין בשו"ת טו"ט מה"ק סימן ל' בבהמה שגוררת רגליה דכשרה דתלינן דשגרונא נקטה אם אח"כ נפלה בענין דחוששין מחמת נפילה והלכה אח"כ הילוך ד"א כמו שהלכה מקודם בגרירה לדינא ודאי נראה כיון שנולד ריעותא אי אפשר להתירה בלי הוכחה לקולא דהרי אם נפלה ולא בדקוה כלל אם יכולה לילך ושחטוה ודאי דטריפה א"כ מוכח דאף דלא חזינן ריעותא טריפה מספק כל דלא ראינו מעלה וא"כ ה"ה בגוררת רגליה דנהי דמתחילה נמי היתה גוררת רגליה מ"מ מעלה ליכא וטריפה דהוה כמו נשחטה בלא בדיקה כלל וכן איתא בד"מ בשם או"ה דעתה אין להתיר רק כשהלכה ד"א בטוב ולא נראה בום שינוי בהליכתה ממה שהיתה הולכת מקודם הרי דמפרש כמ"ש עכ"ד. ע"ש. והנה לדינא אף שדאיותיו מדברי הד"מ יש לפקפק ואין להאריך מ"מ לדינא בודאי דבריו נכונים דהוה כלא נבדקה כלל כיון דליכא שום הוכחה לקולא דמה שגוררת רגליה לא מיקרי הולך כלל ומ"ש הפ"ת בשם תשו'

אינו לפניגו בזה ודאי תולין בכלב יע"ש ועיין בשו"ת בית שלמה סימן ק"ב :

יא **סי"ח** והתחילה להטיל ביצים. עפ"ת מ"ש בשם שו"ת מגיד מראשית שכתב שיש להסתפק אם דוקא לידה בעינן או אפי' היכי דמלאו בה ביצים ג"כ סגי יע"ש ועיין בשו"ת בית שלמה סימן ק"ח שהביא בשם ספר כנפי יונה שכתב להקל בנמלא בה ביצים גמורות והוא ז"ל העלה דאין להקל בזהרק בלידה ע"ש שהביא שכ"כ ג"כ הג' מו"ה עוזר ז"ל בש"ע הקטנים נדפס דבריו (ע"ז רמז ג"כ הפ"ת) דאין להקל :

יא **דכל** שצריכין להשהותו כו'. עבה"ט מ"ש בשם הש"ך דבעוף ליכא למיחש דלא חיישינן לתקלה בזמן מועט ועיין בפמ"ג במ"ז סקמ"ז שכתב דאף רבים נדרסים נ"ח בעופות ע"ש ועיין בל"ח שעל הרא"ש פא"ע אות רפ"ה שמסתפק בזה אם היה תרנגולות רבות דאפשר לומר דאיידי דטובא לא מוזהר בהן אפי' בזמן מועט וצ"ע עכ"ד וצ"ע על הפמ"ג שלא הביאו כלל לכן לדינא צ"ע ועפ"ת מ"ש בשם הח"ס דודאי תקלה דיב"ח שכתב הרמ"א נ"ד כו' יע"ש ועיין בשו"ת קנאת סופרים בהשמטות לה' ס"ת ס"ס ד' דף ד' ע"ג שכתב וז"ל ונידן אשר שאלו אותו על ספק טריפה דמותר להשהותו כ"א יום אם לא ילדה אז אם מותר להשהות עוד איזה ימים הנה זה ודאי אינו דא"כ נתת דבריך לשיעורין ומ"ש רו"מ דבספר שאינו מוגה דמותר להשהותו ל' יום אין לו דמיון כל חד לפי ענינו וכל מדת חכמים כן הוא וכ"א כפי שיעורו עכ"ד וע"ל סי' ק"ג סק"ד :

יג **ואפי'** אינו אלא אחד. עפ"ת מ"ש בשם תשו' ח"ס דבכ"ד שהרהינו אצל הנכרי וקבע לו זמן אחר יב"ח כו' ודאי דאין לחוש כו' ע"ש ועיין לעיל סימן כ"א סק"ב מ"ש בשם הערה"ב שהשיג עליו דלא מהני תקנה זו ע"ש אכן בספר מק"מ סק"כ כ' דכוונא בזה כ' הד"ק בסקי"א והוא נר"ו מגמגם בזה מ"מ בסוף דבריו מסיק להקל בזה :

יד **והוא** חי אסור. עפ"ת מ"ש בשם הפר"ח דהא דמהני יב"ח כו' אבל שבורת הגף בעוף שטריפתו משום חשש נקובת הריאה אף אם הרבה כחול ימים אין זה מוליאו מידי ספק כו' ע"ש ועיין בשו"ת מ"ח סי"ט שהאריך להוכיח מדעת היש"ש פא"ע סוף סימן פ' דלא ס"ל כדעת הפר"ח והביא ראיות לדבריו והעלה דבהפ"מ יש לסמוך ע"ד רש"ל דאין חילוק בין טריפות מחמת עצמו או טריפות מחמת ד"א אם שהה יב"ח מסעה דאתיליד ריעותא כשר יע"ש ועמש"ל סימן כ"א סק"ד ועיין עוד בפמ"ג בסימן זה בשפ"ד סקמ"ב :

סימן נח

א **ס"א** בנפלה מעלמה. כ' בד"ק סק"א הותלקה במדרון המתלקט יוד מתוך ד' אפשר הוי כנפלה מגובה יוד וכתב עוד נפלה מחמת חולי קרא"מ"פ י"ל דהוה כהפילוה אחרים בב"א וכ' עוד נולעת ע"י דחיפה שנפלה י"ל ס"ס ספק שלא נפלה בב"א וספק שנפלה על מתניה וצ"ע דסוף סי' פסק · בעלמו כהתב"ש ס"ס ל"ב דבגוררת רגליה טריפה בנפלה אפי' בפחות מיוד טפחים ואולי כונתו כאן בטולעת רק על רגל אחד דכתב הגו"ב סימן י"ז דגם להתב"ש אין חשש שנפסק החוט דא"כ הו"ל נגלוע על ב' רגליה (והובא ג"כ בפ"ת לעיל סי' ל"ב סק"ג) אמנם בגוף דברי התב"ש פליג חמי זקני בשו"ת גא"י חיו"ד סימן ק"א כו' עכ"ל המק"מ :

ב **שם** בהגה דבעוף נמי דינא הכי. עפמ"ג בשפ"ד סק"ג דבעוף נ"ש גובה יוד אפי' כנפיו קשורים דעומד הוא על רגליו אא"כ רגליו קשורים או ליכא מדי למיסרך אז שוה לבהמה לענין גובה יוד ועיין בד"ק סק"ב שדעתו להחמיר בזה דהעוף שוה לבהמה ועיין במק"מ סק"ה שהביא ג"כ בשם אחרונים להחמיר בזה ועיין בשו"ת ב"ש סימן מ"ו שהאריך ג"כ להשיג על הפמ"ג ודעתו ג"כ להחמיר בזה ובסוף דבריו הביא בשם תשו' הבית משה שדעתו ג"כ להחמיר בעוף אפי' בנפלה מעלמה רק באופן שהיה שני כנפיו קשורים ובלא"ה אין לחוש והוא ז"ל כ' עליו דגם הג' הנ"ל לא היקל באין כנפיו קשורים רק בנפלה מעלמה ולא בהפילוה אחרים דבזה אין להקל אפי' אין כנפיו קשורים ועיין בהגהות מבהמ"ת שם שכתב שכ"מ מדברי הרדב"ז בביאור ללשונות הרמב"ם סי' לנ"ד דאין לחלק בין עוף לבהמה כלל יע"ש :

ג **ס"ב** העוף שדרסו אדם ברגליו. עיין בשו"ת טו"ט מה"ת סימן רל"ג במעשה שדרס אדם להעוף על גוהרו ממול ערפו עד שנתלש קצת מהעור הטהר ולא בדקו אותו אם יכול לילך וגם לא שהה מעל"ע ובחטוהו היכף והנה אמת הוא דהסימנים קשים הם ומגד הסימנים אין כאן בית מיחוש אך מטעם חוט השדרה היה לריך בדיקה שמא נתרסק אך הט"ז בסי' נ"ב מחלק בין ריסק לנפסק דבריסק א"א בקיאין ובנפסק אנו בקיאין ומלשון הר"ן בחולין משמע דל"ח רק באיברים הפנימים אבל בחוט השדרה לא חיישינן שמא נפסק או נקרע ובזה אנו בקיאין ע"כ נראה לי להקל בהפ"מ או לורך שבת ויו"ט ע"י בדיקת חוט השדרה אם לא נפסק ונקרע עכ"ד ע"ש :

ד **ובן** אם נפל אבן. עיין במק"מ שכתב בשם הד"ק בהמה שהיתה תחת הגשר וגררוה משם י"ל שהבטה בשדרתה בגשר כשהגביה עכ"ד :

א"כ אין לחוש אלא למה שראינו שהכה ודרס אבל במותר י"ל דנא רוגזי' ע"כ יש להכשיר בדין זה עכ"ד ע"ש ודבריו צ"ע דבאמת לכאורה בלא"ה יש להתיר בפשיטות כיון דכל המעשה הוא מפי עכו"ם ואין עכו"ם נאמן כלל להחמיר כמ"ש ג"כ בתשו' ח"ס הובא בפ"ת ועיין לעיל סימן ע"ז סי"א ובתשו' נו"ב תיו"ד סימן י"ז (הובא ג"כ קצת בפ"ת לעיל סימן ל"ב סק"ג) וכ"כ הוא ז"ל בעצמו בשו"ת טו"ט סימן רכ"ד ועמש"ל סק"א אמנם בכה"ג היכי דמהימן לי' בזה יש להחמיר ובפרט שהיה ג"כ נוסל"ת ובאמת צ"ע אם יש להקל בכ"ד דמ"ש כיון דהחתול הוה בן תרבות כו' צ"ע כיון דהחתול שבקי' להימנותי' והוה כמו היכי דחזינן דקפן עלייהו כמבואר כאן בש"ע וגם הראשון שכתב צ"ע והיות כי אין ספר קנאת סופרים הארוך ת"י רק מה שנדפס בקצור בטו"ט מה"ג לא אוכל לידע דבר ברור בזה וצ"ע בגוף הספר (שוב בא לידי שות' ק"ס הארוך וראיתי שם שהרגיש ג"כ במ"ש לעיל וכ' דאף דהיכי דהוכה דרך הכאה ורדיפה חוששין הייגו דוקא לאותה שרדף אבל להשאר אין חוששין יע"ש וגם אדות נאמנות עכו"ם כ' שם להשואל דמה דנקיט שהיה עכו"ם מסל"ת הוא למותר דממ"נ אם אמר קודם שמכרו נאמן אפי' באינו מסל"ת ואם אמר לאחר שמכרו אם מהימן לי' אסור אפי' אינו מסל"ת ואם לא מהימן לי' אפי' במסל"ת אינו נאמן כמבואר כ"ז בסימן ע"ז יע"ש ועדיין דבריו צ"ע ויש לפלפל בדבריו והכמ"ל ועמש"ל סק"א) :

ח **אע"פ** שהוא בן תרבות כו'. משמע דהיכי דלא חזינן דקפן עלייהו אין חוששין אפי' בהוא שותק והם מקרקרים כיון שהוא בן תרבות כמו בחתול לעיל ס"ה ועבט"ז כאן ובש"ך סקי"א מבואר כמ"ש ועיין בערה"ב שהאריך לתמוה ע"ז ממשנה בב"ק דף ט"ו מבואר דלת"ק אינו מועיל מה שהוא בן תרבות וכן פסק הרמב"ם ובחו"מ סימן שפ"ט האריך לפלפל בזה עם הגאון מהרש"ק מבראד ומהרי"ש ז"ל מלבוב (ועיין בשו"ת טו"ט מה"ת סימן רע"ו ורע"ז ובשו"ת שו"מ ת"א סימן ו' מענין זה) והוא ז"ל חזר והשיב להם לחזק תמיהתו ולפע"ד יש ליישב בכמה אנפין ובתשו' שכתבתי בימי בחורתי להגאון בעל ערה"ב הארכתי בזה והכמ"ל ועיין עוד בשו"ת שם אר"י' כמה תשובות בזה:

ט **סי"ג** אבל אם הוא ספק אם נכנס כו'. עיין בשו"ת טו"ט מה"ק סימן ע"ט שנשאל באיש אחד שהיה מחזיק אווזות בקאמער ובקאמער זה היה פתח פתוח לקאמער אחרת ושם היה לו כלוב עם עופת ונכנס טחור לקאמער הראשון ופגע בהאווזות ולא נדע אם היה גם בהקאמער השני והשיב הנה בתשו' הב"ח התיר אפי' אם היה הדורס באותו חדר רק דלא ידע אם נכנס לכלוב דגם זה הוה כספק על ואני פוסק יותר דאפי' אם נמצא עוף נדרס בכלוב רק שראשו או צוארו חוץ לכלוב זה הוה כספק על ספק לא על דאפשר דהעוף הוציא ראשו לחוץ ושם דרסו ולא פשט ידו לפנים א"כ הכא בכ"ד פשיטא דהעופות מותרין וז"ב ופשוט עכ"ד יע"ש ודבר זה נאמר ונשנה עוד בספרו שו"ת טו"ט מה"ת סימן רכ"ג ועוד בכמה תשו' דהיכי שמצאו הראש או הצואר של הנדרס חוץ להכלוב בין השלובות מותר דזה הוה כספק על יע"ש ועיין עוד בשו"ת שו"מ ת"א סימן רע"ז וסימן ש"ב וד"ש ובמק"מ סק"ג ול"ה ובד"ק שם וקצרתי בזה :

ועיין בשו"ת בית שלמה סימן ק"א באחד שהיה לו כלוב מלא עופות בדיר שלו ואח"כ מצא שנחסרו שנים מהם ואיש אחד אמר לו שראה ברדלס בחדר ההוא דיש להתיר דרחוק הדבר שיהיה כן ע"י ברדלס דל"ש שיקח עמו שנים והשאר ישארו בשלימות בלי רושם דריסה כלל ותולין בגנבי תמיד וגם יש כאן ס"ס כמו בספק על וכיוצא בו כ' בתשו' הב"ח החדשות סימן כ"א בתרנגולים שהי' בכלוב בדיר וגם חוץ לכלוב ומצאו מהם מתים בכלוב וגם חוץ לכלוב ולא נראה בהנשארים שום רושם דריסה דיש להתיר הנשארים משום ס"ס שמא מתו מחמת חולי ואת"ל מחמת ארס הברדלס שמא לא נגע בהנשארים וזה כיוצא בו בכ"ד עכ"ד ע"ש :

י **אן** שהוא ספק ארי או כלב כו'. עיין בערוגת הבושם סק"א במעשה שהיה שנשמע קול צעקה בלילה בנוה הצאן ובבקר נמצא כבשה אחת פצועה ומתה ולא נדע מי הכה אותה זאב או כלב כי שם מצוין כלבים עזי נפש והשואל חשש להחמיר דלא תלינן בכלב מטעם דאיתא בב"ק ט"ו האי כלב דאכל אומרא ובוגרא דאכל תרנגולא משונה הוא ולא מגבינן בבבל וה"מ ברברבי כו' וגם אין נומר דנא רוגזי' כיון שמתה דיש לחוש דלמא לא מתה עד הבוקר כמ"ש הנ"ל הובא בפר"ח סק"ו והוא ז"ל השיב לו דיש לחלק בין מיתה לפצוע דלהמית ולאכול לא שכיח אבל לישוך ולדרוס שכיח כמו שנראה בחוש ומביא שם בשם הלב"ש במעשה כזו היתר מטעם דתלינן בכלב כי כבר אירע כיוצא בזה שנכנס כלב בין הצאן ותלש האליות וא"כ אם שכיח כלבים עזי נפש יש לתלות בהם דהוה ספק כלבא כמבואר בש"ע כאן וע"ש עוד שהסכים להשואל דאין להתיר מטעם שמתה כדעת הנ"ל דלא כהפמ"ג שהשיב עליו (ועמש"ל סק"ה) ועיין בשו"ת טו"ט מה"ת סימן רע"ז שאלה כזו ממש שנשאל ג"כ מהשואל הנ"ל שפקפק ג"כ דאין לתלות בכלב מהא דאיתא בב"ק הנ"ל והוא ז"ל מתרץ לו ג"כ כמ"ש הגאון בעל ערה"ב דלנשוך ולפצוע ולדרוס זה שכיח ודוקא להמית ולאכול זה לא שכיח ומסיק ג"כ לדינא דבודאי יש לתלות בכלב היכי דשכיח שם כלבים עזי נפש ובתוך דבריו מבואר דהיכי דיש לפנינו זאב וכלב בודאי תלינן יותר בזאב משום דזאב יותר שכיח לדרוס מכלב אך היכי דהכלבים הם לפנינו והזאב

אינו

כו' ע"ש ועיין בפמ"ג שמביא ג"כ דברי הל"ל שכתב דבעינן שראה הזאב שמת הנדרס לכן אם נמצא למחר מת חיישינן שמא אח"כ מתה והפר"ח מסכים ג"כ עמו והוא ז"ל מפקפק ע"ז דהוה רק כספק ויש לאוקמי' אחזקתי' כל מה דאפשר ע"ש ועיין בערוגת הבושם שהשיג על הפמ"ג והסכים להל"ל דכ"ז דלא חזינן בודאי דלא נח רוגזי' בודאי יש לאוקמי' אחזקתי' דבודאי דרס ע"ש וכ"כ בשו"ת טו"ט מה"ת סימן רי"ח ורכ"ד ועוד בכמה מקומות כהל"ל ע"ש וע"ש בערה"ב שהעלה דבר חדש דהיכי דחזינן דנאכל מבשר אווזא הנדרסת ל"ש שוב החומרא של הל"ל דבודאי מת לפני הדורס דאל"כ לא הוה אכיל מיני' כדאיתא בב"ק דף ט"ו דשאר חיות חוץ מארי אין דרכם לאכול מחיים רק לאחר הריגה וא"כ כיון דחזינן דנאכל מבשר האווזא בוודאי מת לפני הדורס יע"ש ול"ע אם יש להקל בעופות דיש לחוש שמא דרסה עוף טמא בעוף שכמותם ועוף טמא דורס ואוכל מחיים כמ"ש התוס' בחולין דף ס"א ד"ה הדורס דעוף טמא דורס ואוכל מחיים והינו ממתין עד שתמות ועיין לקמן סימן פ"ב בט"ז סקי"א ובפמ"ג שם וא"כ בנידן דידי' שהיה הבאלה באווזות בודאי יש לחוש שמא היה גם הדורס עוף טמא וא"כ אין ראי' שוב ממה שנאכל דודאי מת לפני הדורס (מיהו י"ל דבזה"ז אינו שכיח הך עופות טמאים שידרסו וע"פ רוב שכיח אותם הטהורין שדורסין ול"ש סברא זו ויש לצרף סברא זו כיון דבלא"ה הפמ"ג ועוד מקצת אחרונים חולקים על הל"ל) ותמיה על בעל ערה"ב שלא הרגיש בסברא זו ועכ"פ ז"ב דבעוף טמא ל"ש הך סברא דהיכי דידעינן שהיה שם דורס עוף טמא ל"ש הך סברא לדעת התוס' בחולין הנ"ל אכן לפ"ד הש"ך בסימן פ"ב דלא ס"ל כפירוש התוס' שם שפיר שייך הך סברא של הרב בעל ערה"ב וצ"ע ועיין בפמ"ג שם ובשו"ת טו"ט סימן רע"ז ואין להאריך :

עוד עלה בדעתי לפקפק בהך סברא של בעל ערה"ב לפמ"ש בשו"ת טו"ט מה"ת סימן רי"ח דבעינן דוקא קטע והרגו ת"י אז נח רוגזי' ולא היכי שדרסו ומת אח"כ אפי' בפניו יע"ש וטעמו פשוט דחיישינן דבעוד שלא מת שמא אחרים דרס א"כ לפ"ז שוב ל"ש הך סברא של הרב בעל הערה"ב דאין ראי' ממה שאכל דשמא מת בפניו אבל לא ת"י ואכל אותה אחר שמתה (ועיין עוד בשו"ת שו"מ סימן כ"ח שמגמגם ג"כ בהך סברא של בעל ערה"ב וע"ש עוד בסימן ו' מ"ש בזה) ועיין בשו"ת טו"ט סימן רי"ח שכתב דבקוטע אין היתר רק אם ידעינן בודאי שמת בפניו אבל בלא"ה חיישינן שמא אח"כ מת ע"ש ותמיה דבהדי' מבואר בל"ל סימן ק' דבקטע ל"ח שמא אח"כ מת וכ"כ הפמ"ג בשמו הן אמת דבל"ל סימן ק"ה מבואר דאף בקטע בעינן דוקא שימות לפני הדורס אבל היכי שמת שלא בפניו לא מהני ולכאורה היא סתירה למ"ש לעיל סימן ק' אבל במעט עיון יש לחלק ליישב דבסימן ק"ה מיירי היכי דידעינן בודאי שלא מת בפני הדורס בזה ודאי אף דבקטע ראשו ל"ח מ"מ כיון דלא ראה אותו שמת בפניו לא נח רוגזי' וחיישינן שמא דרס אחרים אבל מן הסתם היכי דמצאו מת למחרתו וקטע ראשו בודאי תלינן שמת לפניו כיון דקטע ראשו ובזה מיירי בסימן ק' דוק בתשו' ל"ל ותשכח כמ"ש ועיין בשו"ת שו"מ ח"א סימן כ"ח :

ו **אבל** אם דרס אחרים. עבה"ט מ"ש ואם הרגם שנים או יותר ע"ש ועיין בפמ"ג שכתב שאפי' למאן דמחמיר אם הי' ב' זאבים ומצאו שני כבשים הרוגים שרי דאמרינן כל אחד קטל אחד כמבואר בל"ל ולפ"ז אם היה שני זאבים וכבש אחד הרוג אסורין כולן דאחד לא נח רוגזי' ושמא דרס יע"ש ועיין בערה"ב שהשיג עליו והעלה להכשיר בהפ"מ בב' זאבים ואחד נמצא הרוג ולפמ"ש המחבר (לקמן סי"ב) להכשיר היכי דיש ספק אם הוא שותק והם מקרקרים ובש"ך שם כ' דבהפ"מ יש לסמוך על המחבר וא"כ בכ"ד אפי' ידעינן שהוא שותק והם מקרקרים נ"כ אין ראי' די"ל דהם מקרקרים מחמת הזאב שדרס והרג יע"ש ולפע"ד צ"ע בזה שוב מצאתי במק"מ סק"ו שכתב ג"כ ליישב דברי הפמ"ג וכ' דזה גרע מספק אי מקרקרים ואפי' שתקו כה"ג צ"ע דהא בע"כ אחד מהזאבים קטע והזיק ואפ"ה שתקו וכ' עוד בשם הד"ק סק"ח דצ"ע במלינתו בשעה שקטע הב' וברח ולא דרס אח"כ אי י"ל להאוסרין קטע שמא הנלאי מילתא למפרע דלא נח רוגזי' בקטיעת הא' ושמא דרס בין א' לב' וכ' עוד בסק"ו שמצאו ב' לילות עופות מקרקרין ובניתו בבוקר הב' ונמצא ב' קטועים אמרינן בכל לילה נקטע א' ושבר וכתב בנחשרו ב' עופות י"ל דשבר הא' ברח ולהב' קטע ואכל וצ"ע דבסק"ד כ' נחשר העוף לא הוה כנקטע דשמא ברח וה"ה כאן י"ל דברחו שניהם וי"ל שם מיירי בקרקרו וכאן מיירי בשתקו דאי נימא ברחו בלא"ה כבר דבריחה לא הוה כקרקרו השתא כ' עוד בסק"ו ב' כלובים בב' חדרים הסמוכים ונמצא בכל כלוב א' קטוע אי בחד הילוך הלך הדורס מחדר זה לזה הוה כקטע ב' דפליגי בזה ואי שיהו בנת"ס קיל עכ"ל המק"מ וצ"ל סק"ע :

ז **שי"א** דחזינן דקפץ עלייהו כו'. עפ"ת ועיין בשו"ת קנאת סופרים להגאון מהרש"ק סימן י"ב בנכרי אחד שמכר ב' אווזות ואמר במסל"ת שהיה לו ג' אווזה בכלוב ושמע קול צוחה באווזות ויצא מהבית וראה שהחתול ברח מהכלוב והאווזא אחת מבעבע דם מצוארה שנשך אותה החתול עד שמתה ונשארו שנים והשיב דיש להכשיר הב' אף דשמע קול צוחה וגם ראה שהחתול ברח מ"מ אפשר לומר דהאווזא הוציאה ראשה לחוץ ושם מצאה החתול ודרסה והוא כספק על ע"כ יש להכשיר המותר וגם כיון דהחתול הוה בן תרבות

א"כ

בספרו שו"ת משיבת נפש סימן כ"א שהשיג על הש"ך והעלה דבבהמה אנו בקיאין אף אם עדיין שבור ולא נקשר והוא ז"ל האריך להשיג עליו ומ"מ לדינא העלה ג"כ כדעת המשיבת נפש דמהני בדיקה בבהמה אף אם עדיין לא נקשר כיון דלשיטת המחבר אינו אסור רק בנפסק רוב מנין ורוב בנין א"כ אפי' היכי דנפסק השנים הדקים כשר היכי דלא נפסק העב ובנפסק העב בודאי אנו בקיאין היכי דרואין דלא נפסק דמאי בקיאות שייך בזה וזה דמי למאי דמבואר בסי' כ"א לענין נקב דבקנה עב אנו בקיאין ובקוץ ומחט דהנקב דק א"א בקיאין וה"נ כן דבודאי בגיד העב אנו בקיאין וגם הדעת והסברא נוטה לזה דבבהמה שאינו רק ג' והם עבים וגדולים למה נחמיר לומר דא"א בקיאין וא"כ גם בלא נקשר אין להחמיר ובפרט במקום הפ"מ אם עינינו רואות שהגידין שלמים יע"ש שהעלה דהיכי דהוה השבר למעלה מד' אצבעות בזה יש להכשיר בפשיטות אף בלא הפ"מ דבזה יש לצרף דעת הפוסקים שהביא המחבר לעיל ס"ה דלא כהלב"ש שכתב להחמיר בזה רק אפי' תוך ד"א יש להכשיר בהפ"מ בבהמה אף בלא נקשר יע"ש באריכות :

סימן נז

א **ס"ן** אין דריסה אלא ביד. עבה"ט מ"ש אם נדרס האם כו' אם יזיק טיפת הדריסה גם לולד כו' ע"ש ועפ"ת ועיין בשו"ת טו"ט מה"ת ובהשמטות סימן ע"ד דף ס"ו שהאריך הרבה בזה והעלה לדינא דולד דריסה מותר ומכ"ש היכי דלא ידעינן בבירור רק ע"י עכו"ם מסל"ת ואין העכו"ם נאמן ואף אם מהימן לי' נראה לכאורה דמהימן לי' לא מהני רק בישראל דשארית ישראל לא ידברו כזב אבל בעכו"ם אף שאומר שמאמין לי' אינו נאמן דאשר פיהם דבר שוא כתיב ואף אם ישראל אומר כן ג"כ מותר מטעם ס"ס כיון דבכ"ד לא הוה רק ספק דריסה ספק אינו דריסה ואת"ל דריסה שמא אינו מזיק לולד ע"ש באריכות והנה מ"ש דמהימן לי' לא מהני רק בישראל ולא בעכו"ם דבריו תמוהין דבהדי' מבואר לעיל סימן ע"ז סי"א בעכו"ם שמכר שתי בהמות כו' מיהו אי מהימן לי' אסור וע"ש בש"ך בשם תשו' הרשב"א דאפי' אינו מסל"ת ועיין עוד בט"ז לקמן סימן קכ"ב סק"ד שכתב ג"כ דיש לדון במהימן לי' אפי' באינו מסל"ת דיש להחמיר אבן בסימן מ"ח סקי"א מבואר מדבריו דדוקא במסל"ת נאמן במהימן לי' ול"ע שם על דבריו מהרא"י שהביא מהב"י בשם הרשב"א סימן ע"ז והרי שם מבואר בהדי' בתשו' הרשב"א דאפי' באינו מסל"ת נאמן כמ"ש הש"ך בשמו ול"ע שוב מצאתי במנחת יעקב כלל כ"ט סק"ז שתמה על הט"ז בזה ומביאו ג"כ בערה"ב סימן מ"ח סק"ו ועיין עוד בש"ע של הרב ז"ל בא"ח סימן תס"ז ס"ו מבואר בהדי' שם ג"כ דמהימן לי' נאמן אפי' באינו מסל"ת ע"ש וכן משמע במג"א שם סק"ד ועח"י שם סק"ה ועכ"פ במהימן לי' עם מסל"ת כהך עובדא דהטו"ט כ"ע מודים דנאמן בזה העכו"ם ויש לחוש לדבריו לכן דברי הטו"ט צ"ע :

שוב מצאתי בטו"ט שם בהשמטות סימן א' שכבר שאלהו השואל ע"ז והוא נדחק ליישב דבריו יע"ש ואין להאריך לסתור דבריו כי המעיין שם יראה כי דבריו ממילא נפרכין במחכ"ת ות"ח שאמר דבר הלכה כו' לאחר מעשה אין שומעין לו וגם הוא ז"ל בעצמו לקמן סימן י"ב כתב כמ"ש ומדויל ידי' משתלם ואין להאריך בדברים פשוטים :

ב **ס"ט** למקום לר. עט"ז ס"ס זה מ"ש בשם מ"כ אם נמלא ג' נדרסים יש להחמיר ולאסור את כולם כו' ע"ש ועפ"ת ועיין בערוגת הבושם שהאריך בזה והעלה דאין להחמיר כלל כדעת הט"ז והאריך לתמיה על המחמירים בזה ע"ש ועיין במק"מ סקי"ט :

ג **שאינם** יכולים לברוח. ושבור או חולה ל"מ לי' מקום לר ד"ק סק"ד ומסתפק שם תרנגולים כיון שאין רואין בלילה והדורס רואה אולי א"י לברוח עכ"ל המק"מ ואולם המעיין בד"ק יראה דדעתו נוטה להקל בזה בתרנגולים בלילה וע"ש שהביא בשם שו"ת הב"ח והבל"י להקל בזה אולם בסוף דבריו נשאר בצ"ע :

ד **שנכנס** לדיר. עבה"ט ופ"ת ועיין בשו"ת טו"ט מה"ת סימן רכ"ז במעשה שהיה יושבין בשדה עם הצאן ישראל עם נכרי אחד ויש להם גדר גדול ע"פ השדה מוקף מכל צד גבוה ורחב מאד לערך שלשים ידות מערך הצאן ובלילה הי' נעורים ופתאום שמעו בהלה בין הצאן ויצאו תיכף וראו זאב שקפץ על הגדר חולה וכבש אחד ממשמש בדם על הצואר וניכר שהוא משיני הזאב והשיב הנה נראה בזה לגדר להיתר דתיכף שהי' צועקין הצאן יצאו לחוץ א"כ קודם שצעקו אין לחוש לדריסה רק בזה הרגע שצעקו ובזה הרגע קטן לא היה יכולים לדרוס רק מעט ובטלו ברוב כסברת המהר"ם מלובלין וגם בפמ"ג הביא דעות דהוא רק דרבנן ויש בזה ס"ס שמא היה המקום רחב ואף דמוקף גדר הוה רחב ואת"ל דלא הוה רחב שמא הוה רק דרבנן ומותר דהוה כמחבאה אחת ולרווחא דמלתא אני מסכים להיתר ע"י דנכבשינהו דניידי ושנים אחרונים מותר לנוכרים לעכו"ם עכ"ד ע"ש ועיין בשו"ת בית שלמה סימן קי"ז ובהשמטות מבהמ"ת סוף הספר מ"ש בזה וע"ש עוד בסימן קי"ב דלא ניחא לי' בהיתר זה דבטל ברוב רק בצירוף עוד כמה לדדים יע"ש :

ה **דאמרינן** כבר נח רוגזי'. עבה"ט ועפ"ת מ"ש בשם תשו' ג"ש ומה שמצאו מת דלמא שתים או ג"ש אחר הדריסה מת וכ"כ בתשו' צ"ל סימן ק"ה כו'

אבן בשו"ת בית שלמה סימן קל"א החמיר בזה מאד אף בנשבר רחוק מהגוף ונקשר שע"ש ומכ"ש סמוך לגוף היכי דלא בדקו אם היה עיב"ח כגון שנמצא אחר אכילה. אכן לענין השומן שנתערב ברוב קודם שנודע התערובת יש להקל אכן אם לא הרתיחו השומן יחד עם שאר שומן רק שנשפך למעלה השומן צריך ליטול למעלה השומן כפי מה שיעור שהיה מאווזא הנ"ל וימכרו לעכו"ם ושאר שומן שיש בו חשש שנתערב מהשומן הנ"ל בתוכו מותר עכ"ד וע"ש עוד בסימן קנ"ג שכתב להיתר לענין הכלים להשהות מעל"ע היכי דהוה רחוק מן הגוף אגודל אבל בנשבר תוך אגודל אף דנקשר קשה להקל אף דהרב מהרש"ק כ' להקל בספרו טו"ע אני איני מורה להקל רק באופן שכתבתי למעלה ע"ש עוד בסימן ק"ט מ"ש בזה :

ה **וטוב** להחמיר במקום שאין הפ"מ. עבה"ט ועיין ביד אפרים שהביא בשם שו"ת פ"י סימן ב' בשמועה הרגל מן העוף וידוע שלא נעשה קודם רק או בשעת שחיטה או אחר כן יש להכשיר בבדק ולא איפסק ניביה ואפי' נפסק הרוב כיון דלא נתעכל בשעה מועטת שרי עכ"ד וא"י מה מלמדינו הא בהדי' כ"כ הש"ך סק"ד בשם הגהות סמ"ק (הובא גם בבה"ט סק"ב) ואין תשו' פנ"י ת"י לעיין בו :

ו **אם** לא נשמט ואיעכול ניביה כשר. עפ"ת ועיין בשו"ת טו"ט מה"ת סימן ר"ו בשור שראו שהוא צולע ושחטו אותו וראו שהיה הבוכנא באסיתא ולא שף מדוכתיה אפי' כ"ש רק הגידים היה מעוכלים והשיב להטריף דכיון שראו שהוא צולע א"כ צריך בדיקה מדינא וא"א בקיאין בכל דבר הצריך בדיקה מדינא וגם בלא"ה דעת הפר"ח להטריף בעיכול ולא נשמט מ"מ בכה"ג טריפה ע"ש ובאמת דבריו צ"ע במה שכתב כיון שראיתו שהוא צולע א"כ צריך בדיקה מדינא וכו' דאדרבה מדינא אין צריך בדיקה דתולין דשגרונא נקטי' היכי דחזינן דרק צולעת ולא חזינן שום ריעותא מבחוץ והבדיקה היא רק לחומרא ועמש"ל סק"א ואפשר דכונת הגאון ז"ל כיון דצולעת וגם נתעכלו א"כ חזינן ג"כ ריעותא בזה שוב א"א בקיאין אי שף מדוכתי' ואף דמלשונו לא משמע כן וקצת לשונו מגומגם מ"מ הדין דין אמת הוא (ועוד יש להחמיר קצת בכ"ד מחמת שאמר הקצב שנתחב לו קוץ ברגלו ועמש"ל סק"א בשם המק"מ) וע"ש שחוכך להחמיר כדעת הפר"ח דבעיכול ולא נשמט ג"כ טריפה ולשיטתו אזיל למ"ש לעיל סימן ד"ר הבאתי דבריו לעיל סק"א וצ"ע בזה :

ז **ס"ה** אלא נשבר וילא לחוץ כו'. עיין בלב"ש בקונטרס טריפות הנעלמות סימן יוד ס"ה סק"ב דכתב דהיכי דנשבר במקום שעושה אותה טריפה דיש באבר זה איסור אבמה"ח דאיילי כהדדי עם איסור טריפה וא"כ אסור ליתן האבר לב"נ לכן צריך המורה ליזהר בבוא לפניו שבורה או שמוטה במקום שנטרף אף שמטריפו צריך ג"כ לחתוך האבר ולהשליכו כי השואל לא יבחין וימכור הכל לנכרי וזה פשוט עכ"ד ועיין בשו"ת שם ארי' סימן כ"ו שהסכים ג"כ עמו בזה וע"ש שהאריך בזה ועיין בספרו ערה"ב סימן זה מה שחקר היכי דמתה הבהמה אי האבר המדולדל אסור לב"נ ועיין בשו"ת ש"א שם מ"ש בזה (ועיין בקונטרס השמטות בסוף הספר) :

סימן נו

א **ס"ב** בהגה אבל הסברא ראשונה היא עיקר. עש"ך מ"ש אבל לענין דינא יש להחמיר כשני הסברות כו' ע"ש ועיין בפמ"ג מ"ש לכאורה דר"ל בהפ"מ יש להתיר בנפסק הפנימים אלא שלא מצאתי לאחד שיתיר בהפ"מ עכ"ד ע"ש ואנכי מצאתי בספר לחם חמודות שעל הרא"ש פרק בהמה המקשה אות ל"ז שהשיג ג"כ על הלבוש ומ"מ סיים וז"ל ואע"פ שהסברא ראשונה קי"ל לעיקר היינו כגון במקום שיש הפ"מ או לכ"ש עכ"ל הרי להדי' דבהפ"מ או לכ"ש סמך על סברא ראשונה ותמיה על אחרונים שהשמיטו דברי הל"ח מ"מ למעשה צ"ע אם יש להקל ומ"ש הפמ"ג ודע דגם בעוף עיקר צ"ה מבחוץ ולא לגד פנים כו' וכפ"מ בעוף אינדיק שבקיאין אגו צריך להחמיר ככל הפירושים ולבדוק מחוץ ומפנים והם יותר מט"ז בתרווייהו וצריך המורה ליזהר עכ"ל ועיין בערוגת הבושם שכתב דלפ"ז צריך להיות ט"ז בכל צד ט"ז מפנים וט"ז מבחוץ דלפי ב' הפירושים צריך מב' הצדדים ט"ז ובאמת החוש מכחיש זה יע"ש שהאריך והשיג על ספר בה"י (שמביא ג"כ הבה"ט סק"ב) שכתב דבעוף עיקר הם מבפנים ומביא ג"כ דברי המע"ל (הובא ג"כ בפ"ת) שהשיג על הבה"י יע"ש באריכות קצת :

ב **ס"ט** בהגה ישער ברוחב אגבע כו'. עפ"ת ועיין בספר עמודי אש דף ס"א ע"א וע"ב סימן ט' שהאריך בזה והעלה דאין להקל ולעולם יש לשער רק בחצי עגם אפי' בעוף כדעת הש"ך כאן והט"ז בתשו' דמחמירים בזה ומה שמזכיר הרמ"א ג"כ אגבע היא לחומרא (ר"ל דבעוף קטן דהאגבע הוא יותר מחצי עגם יש לשער ברוחב אגבע) וע"ש שהעלה דאף לדעת מהרי"ל דמיקל באגבע היינו דוקא אגבע אגודל ולא בשאר אגבעות והאריך בראיות הרבה דכל מקום שנזכר אגבע היינו דוקא אגודל בזה משערין כל השיעורים ולא בשאר האגבעות ע"ש באריכות ועמש"ל סימן כ"ג סק"ד וצ"ע בזה כאן ואין להאריך :

ג **ס"י** בהגה בבדיקת העוף כו'. עבה"ט מ"ש אבל בבהמה מהני בדיקה כו' אבל אם עדיין כו' יש לאסור גם בבהמה ע"ש ועיין בשו"ת שם ארי' בתחלת ספרו בהשמטות דף יוד שהשואל שם הביא בשם הגאון בעל נט מקושר בספרו

סימן נה

א ס"ב עצם הקולית שניתק ממקומו. עבה"ט ועפ"ת מ"ש בשם תשו' נ"ש ועיין בשו"ת טו"ט סימן ד"ר שאלה כעין זו ממש (אלא דלא נזכר שם שאמרו שהיא מחמת הכאה ומדברי הג"ש משמע קצת שאם לא נודע שהיא מחמת הכאה יש להתיר מטעם שגרונא ואין ספר נ"ש ת"י וצ"ע) והאריך והעלה לאסור החלב מבהמה זו מטעם דלא הוה ס"ס המתהפך כיון דדעת הפר"ח דבעיכול ולא שף נמי טריפה א"כ הוה רק ספק אחד שמא איעכול ניביה או לא יע"ש שהשואל הביא בשם שו"ת גא"י חיו"ד סימן נ"ה שכתב בשם המאמר מרדכי להתיר והוא ז"ל השיג עליו אמנם להשהות הפרה בביתו לימכר החלב לעכו"ם צדד להיתר ולע"ק שלא הביא דברי הג"ש וע"ש שכתב דאף דדעה שלא הובא בש"ע אין מצטרפין אותה לספק היינו דוקא לקולא אבל לחומרא מצטרפין (וצ"ע דמדברי האחרונים לא משמע כן ועיין בשו"ת ש"א חאה"ע סימן ס"ג ועמש"ל סימן כ"א סק"ד בשם שו"ת מ"ח ואכמ"ל) שוב ראיתי בהשמטות שם סימן מ"ט שהשואל הביא דברי הג"ש והוא ז"ל השיג עליו מטעם אחר יע"ש (ועמש"ל סימן פ"א סק"א עוד מזה :

ועיין במקדש מעט סק"ג שכתב וז"ל בהמה הצולעת ברגלה ואינו ניכר מבחוץ שום ריעותא ברגל ולא במקום הבוכנא וגם לא נודע שום סיבה מצלעתה זה הוא דין הש"ס לעיל סימן ל"ב דתולין בשגרונא וא"צ לבדוק מבפנים אודות אחד מטריפות הרגל אבל בנודע הסיבה כגון שהוכתה במקום הבוכנא או נתקלה ברגלה ועי"ז התחילה לצלוע אז צריך לבדוק אח"כ אודות אחד מהטריפות השייכים להתהוות ע"י סיבה זו וממילא דצריך לבדוק אם לא שף הקולית באופן המטריף והרי שייכת לצלוע ע"י ניתק הבוכנא כמ"ש ותקע כף ירך יעקב והוא צולע וכ"כ השבו"י ח"ב ס"ס נ"ט וכן אף אי לא נודע שום סיבה רק ניכר מבחוץ ריעותא ושינוי ברגל במקום שיש שום צד טריפות אף שאינה צולעת כלל צריכה בדיקה לכן בניכר מבחוץ הזזת הבוכנא בשינוי מהרגילות או ניכר בגובהם שם והיא צולעת על ירכה נלע"ד לאסור אף דיעבד בלי בדיקה דהוה כראינו שף ולא נבדק ניביה דמבואר ברמ"א לקמן דאסור ולא הותרו בשבו"י (הובא ג"כ בפ"ת סק"ד) ובשו"ת מאמר מרדכי הישן סימן ל"ה וצ"ז דיעבד בלא בדיקה או החלב מחיים אלא בדליכא עתה ריעותא דצולע לפנינו ואף גם זה דעת גדול אחד שם לאסור החלב אבל בצולע עדיין אין להתיר וכיוצא בו כ' בתשו' חו"י סימן קמ"ח בבהמה שהיה לה נפוח ברגל בשוק וצולע דטריפה בלא נבדק בצוה"ג אף דרמז שם דליכא

ס"ס משום דאינו מתהפך משא"כ כאן כ' בתשו' מאמר מרדכי (ובשו"ת נ"ש הובא בפ"ת) דיש ס"ס המתהפך שמא לא נשמט ושמא לא איעכול ניביה וכן שמא לא איעכול ואת"ל איעכול שמא לא שף אינו נראה לפע"ד דצולע ל"ש ע"י איעכול ניביה לבד בעוד שלא שף א"כ בע"כ דהוה קרוב לודאי דשף וגם הס"ס נראה כשם אחד עכ"ד ע"ש :

ב דרשה מדוכתיה. עבה"ט סק"ב מ"ש בשם הדמש"א ועיין בלבו"ש בפתיחה אות ט"ו שיצא לדון בדבר חדש דיצא הקולית לגמרי מהאסיתא לחוץ אפי' לא איעכול ניביה וגם עיב"ח טריפה והש"ע איירי שניתק ממקומו קצת יע"ש שהוציא כן מדברי הר"ן הגם שמדברי הדמש"א (שהביא הבה"ט כאן) לא משמע כן יע"ש באריכות ועיין בערוגת הבושם שהשיג עליו דמדברי כל הפוסקים לא משמע כן וכל שלא איעכול ניביה אף שיצא מחורו לגמרי כשר יע"ש וכן במק"מ בנ"ה סימן זה אות ג' השיג על הלבוש בזה וכן משמע בד"ק דלא ס"ל כהלבוש בזה ועיין עוד במק"מ אות כ"ב אכן בספר עמודי אש דף ס"ד ע"ב וע"ג הביא ראיות לדברי הלב"ש וע"ש שהשיג ג"כ על תשו' הרי"מ מבריסק שכתב להקל היכי דהאסיתא נשברה לשנים והעלה לחמיר בזה דזה דמי לדינו של הר"ן שהביא הלב"ש יע"ש :

ג שם בהגה וכן אם נשבר סמוך לגוף. עפ"ת מ"ש בשם שו"ת בתי כהונה שהעלה דהרמ"א מיירי בלא ידע אי שף מדוכתי' אבל בידוע דלא שף יש להקל יע"ש ועיין במקדש מעט סקי"ד שכתב עליו דמלשון או"ה והרמ"א לא משמע כן אלא גם בלא חזינן דשף ג"כ יש להחמיר כתשו' הרשב"א שהביא לקמן ס"ו דשבר סמוך לגוף הו"ל כנשמט וכ"כ הפמ"ג בשפ"ד אות ו' מדנפשיה (וגם מדברי הלבוש והתוי"ק לא משמע כמ"ש בשו"ת בתי כהונה כמו שהביא שם) יע"ש באריכות קצת :

ד אע"פ שחזר ונקשר. עפ"ת מ"ש בשם הט"ב בעוף שנשבר בעצם הקולית סמוך לגוף וחזר ונקשר ונמלח עם שני עופות כו' ע"ש ומשמע מדבריו דלענין העוף גופיה אין להקל אף דנקשר שאסי"י ועיין בנו"ב ותראה כדברינו ועיין בשו"ת טו"ט מה"ק סימן פ"ב ובמה"ת סימן ר"ג שכתב להקל גם לענין העוף גופיה אף היכי דנקשר שע"ש ולא בדקו בניבין כלל דנשבר אינו כנשמט כמו שנראה מלשון הש"ך סק"ו ולכך יש להקל בזה בהפ"מ וצ"ע אם יש להקל כ"כ שוב בא לידי שו"ת שו"מ ח"ב סימן פ"ט שכתב ג"כ להקל בנקשר שע"ש אף דנמצא אחר אכילה ולא בדקו אם היה עיב"ח ג"כ יש להקל אף דהוה השבר סמוך לגוף ע"ש ועיין בשו"ת בגדי ישע סימן ו' שכתב ג"כ להקל בזה והביא ג"כ בשם שו"ת פמ"א ח"ב סימן ק"ט שכתב להקל בזה בהפ"מ וכ"ש אף היכי דהוה השבר סמוך לגוף ע"ש פלפול ארוך עם גדול אחד מסימן ו' עד סימן ט"ז :

אכן

מחייס א"כ גם בשמוטה י"ל הכי אם איתא דנשמט נוחיים טודאי היה נמלא דם סביב השמוטה כדמשמע בהדי' מהש"ס בנשמט דרך להביא דם מ"מ לדינא נ"ע להקל בנשמט (ותכס אחד הראני די"ל הפירוש בש"ס מכי שמיט גדפא קאי על הנוצות ולא על שמוטת גף וכדמות ראי' יש להביא לדבריו מהש"ס חולין דף נ"א רע"א ומ"ו ע"ב (אכן לכאורה מהש"ס שם קמ"א ע"ב משמע שם דקאי על הכנפיים כמו שפרש"י שם בהדי' ואפשר משום דשם גדפא בהא) אך יהיה איך שיהיה עכ"פ אני רואה דדרך שמוטה להביא דם וא"כמ"ל) :

ועיין בשו"ת טו"ט סימן קנ"ה שהשכים ג"כ לדברי הכו"פ דהחוש מעיד שהוא כן דאם מחיים מוכרח להיות איזה רושם שיהיה נפוח הבשר זה אדום מעט אבל אם הוא יפה לגמרי ככל שבר הנעשה לאחר שחיטה ליכא מאן דפליג שהוא מותר ואין לחוש לדברי הלב"ש ע"ש וע"ש בשוחט ששחט תרנגולים ובניהם גפיהם נשמטים והשוחט אמר שלא הרגיש בשעת שחיטה שהיה שמוטה והוה במקום הנשמט קצת אדום ונגרר הדם והעלה להטריף דלא אמרינן כיון דנשמט מחיים הו"ל להשוחט להרגיש בזה כיון דיש אודם ונגרר הדם מחיים הוא ובסימן קנ"א מבואר גם מדבריו דאם אינו נגרר הדם אזלינן בתר הרגשת השוחט דאם אינו מרגיש בשעת שחיטה שום שמוטה זה סימן דלאח"ש נעשה השמוטה :

ועיין עוד בשו"ת טו"ט מה"ג סימן ק"א שכתב דהיכי דנמצא שמוט הגף וגם נגרר דם הרבה בודאי נעשה קודם שחיטה שא"א שיהיה נשמט אח"ש ויהיה נגרר דם הרבה וגם ודמומית קצת הינו שכיח שיהיה נעשה אח"ש (ובשו"ת טו"ט מה"ת שם מבואר דאודם יתכן להיות בעת הפירכס יע"ש) ועכ"פ דם הרבה בודאי אינו שכיח שיהיה נעשה בזמן מועט אח"ש והשוחט שאומר שהוא יודע שנעשה אח"ש שקר הוא דובר ובודאי היא טריפה יע"ש ועיין בשו"ת שם אחרי' סימן נ"ט שכתב דהיכי דהשוחטים אוחזים בכנפים ומורטים הנוצות לאח"ש יש להסביר בנשמט הכנפים דיש לתלות בהם והבאתי דבריו לקמן סימן ס"ז סק"ב יע"ש :

ו **בהגה** ויש מכשירין מכה כ"ש. עיין בהגהות אמרי ברוך שכתב דפשוט דהגף עצמו אסור משום ספק אבמה"ח דלענין איסור זה ליכא רק ספק אחד ואיכא נמי חזקת איסור אבמה"ח עכ"ד :

ז **ס"ד** שמא לא ניקבה הריאה. עפ"ת מ"ש בשם התפל"מ דאם ראינו שנשבר הגף או נשמט לאח"ש ואח"כ נמצא שניקבה הריאה אי תולין בו יע"ש ועיין במוקדם מעט סק"ג שכתב דאף בנשבר אם היה השבר בפירכס שאחר גמר שחיטה בעוד שמתנדנד בכנפיו חזר השבר לגוף תולין בו יע"ש במביא ראי' לזה :

ח **עוף** שהיה לו מכה עמוקה. עבה"ט ופ"ת ועיין בשו"ת טו"ט סימן קנ"ד שכתב הגה אם לא הספיקו לבדוק עד שנתבשל התלה נראה דתליא בפלוגתת הט"ז והש"ך דלהט"ז הבדיקה היא לחומרא לכן כל דנאבד לא מחזקינן ריעותא אבל להש"ך דס"ל דא"א בקיאין וס"ל דהבדיקה הוא לקולא (נ"ע דמלשון הש"ך אין הכרע דלכאורה מסוף דבריו משמע דמסכים לדעת הלבוש דגם אנו בקיאין ועפמ"ג) א"כ נ"מ לדידן אסור בלא נבדק כיון דאם היה לפנינו הוה אסור אלא אף לדינא דש"ס אסור כה"ג ולדינא דלדידן אם הוא לפנינו ואפשר בבדיקה יש לסמוך על בדיקתינו לכ"ע או הפ"מ ואם נאבד ולא נבדק אין לסמוך רק בתרתי יחד לכ"ע וה"נ וכדאי הט"ז ופר"ח דס"ל כותי' לסמוך עליו בכה"ג עכ"ל :

ועיין במק"מ סקכ"א שהביא בשם הפר"ת דאי נאבד בלי בדיקה אסור ועוד הביא בשם הד"ק דאם היה קרום שלם מפסיק בין מכה לריאה מהני וכ' עוד נרירת דם אינו כמכה לענין זה וכ' עוד נקב מפולש נגד הריאה טריפה אפי' שלא תחת הכנף והיינו בספק קוץ וכן כ' הח"ס דין הש"ע דמכה עמוקה ונ"ע עכ"ד המק"מ ע"ש עוד ועיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן קנ"א בנידון עוף שנשבר הגף סמוך לגוף והיה קשר הגודל והורה רב אחד להיתר אף שהיה תחת הכנף בין הצלעות נגרר הדם הרבה והוא ז"ל השיב דודאי האכיל טריפות לישראל כי זה דמי לדין עוף שהיה לו מכה עמוקה תחת הכנף המבואר כאן ובודאי כל דהוי ריעותא מחויב לבדוק בפנים אם נגעה המכה מעל"ע ובודאי שלא כדין הורה וגם הבלים ישברו כי העוף טריפה עכ"ד ע"ש ולכאורה מדברי הד"ק שהבאתי לעיל לא משמע כן דכ' בהדי' דנרירת דם אינו דינו כמכה ואולי יש לחלק כיון דהכא הוה ריעותא ג"כ דנשבר יש להחמיר עפי מיהו כמדומה שהמנהג העולם להקל בזה כל דהוי קשר הגודל מן הגוף ואין מבניחין כלל אם נגרר הדם תחת הכנף או לא והג' מהרש"ק ז"ל הפריז על מדותיו להחמיר יותר מדאי ואפשר דיש לחלק בין גרירת דם הרבה לגרירת דם מיעוט וגם אפשר דאינם מחויבים לבדוק אח"ז אך אם רואין גרירת דם נכון לבדוק שם כדין מכה המבואר בש"ע וצ"ע :

סימן נד

א **ס"א** צלעות גדולות. עבה"ט מ"ש בשם הדמש"א בעוף שנשבר או נתעקם הגף שלו שקורין ביילעק כו' ועיין בלבו"ש סס"ג בסיום ע"ז שהכל לפי ראות עיני המורה שיבין אם קרוב לחשש ניקב אז יטריף ועיין בד"ק סק"ג שכ' שיתקור ג"כ אולי היה חשש נפילה מ"מ באין ידיעה משמע ג"כ מדבריו דמיקל יע"ש :

עצמות קטנים (עש"ך לעיל סימן ל"ב סק"ט) חקר בשו"ת טו"ט סימן קפ"ז אם אסור וכן נסתפק בזה בשו"ת עטרת חכמים חיו"ד סימן ב' ובשו"ת עדות ביהוסף סימן י"ב ענף ב' התיר בהפ"מ ותמהני שנעלם מהם דברי הכנה"ג הגה"ט סק"ו שכתב בפשיטות דכשר והביאו הבל"י וכן יש להורות עכ"ל בעל עמודי אש ועיין בפמ"ג לעיל סימן ל"ב בשפ"ד סק"ט דרמז ג"כ לדברי הכנה"ג יע"ש אכן מ"ש בשם שו"ת טו"ט שמסתפק בדבר ובאמת המעיין בדבריו יראה שכתב בפשיטות להכשיר אפי' לדעת המהרי"ח שהביא הש"ך לעיל סימן ל"ב סק"ט שהחמיר לענין שמוטת אותן עצמות מ"מ לענין שבורת אותן העצמות יש להקל דעיקר הטעם שאנו מחמירים בנשבר הגף משום דמגלגל אנה ואנה ובשבורת אותן עצמות ל"ש זה דהם אינם מגלגלים יע"ש דקיים דכשר בלי שום ספק :

ועיין בשו"ת מים חיים סימן י"ח שהאריך בזה והעלה דעיקר דנקטינן דלא כדעת המהרי"ח דשמוטה אינו שייך רק בעצמות שמבחוץ ולא בעצמות קטנים שמבפנים והאריך לפרש דגם המהרי"ח גופי' לא פליג בעיקר הדין דשמוטת גף יע"ש באריכות שמביא ג"כ דברי היש"ש סימן ט"ז שכתב דעיקר דלא כדעת מהרי"ח יע"ש (ועבפמ"ג שם דרמז ג"כ לדברי היש"ש): שוב בא לידי שו"ת טו"ט מה"ג וראיתי שם בסימן קס"ה שדעתו להטריף בפשיטות היכי דנשברו עצמות הקטנים רק שהיקל דא"ל לבדוק אח"ז ודבריו סותרים למ"ש בספרו טו"ט מה"ת כמש"ל ועיין בשו"ת בית שלמה סימן מ"ד שהביא השואל ג"כ בשם ס' זכור לאברהם שכתב להקל בעצמות הקטנים אם נשברו והוא ז"ל דעתו נוטה ג"כ להקל בזה רק אם נשבר אותו העצם שמונח על הריאה והיה בו עוקץ וגם היה נוקב ונכנס דרך הבשר הפרוש על העצמות והגיע להריאה החמירו אחרונים ובנשבר צלע בעוף נגד הריאה היה מקום להחמיר גם בכה"ג בעצמות קטנים אף שמלשון הש"ך משמע שכל עצמות האלו מונחים על הריאה מ"מ אנו רואים בחוש שאינו כן וכ"ה לשון הרא"ה הובא בפר"ח שרק עצם אחד נוגע בריאה עכ"ד ע"ש :

ועיין עוד בד"ק שדעתו נוטה ג"כ להקל בעצמות קטנים יע"ש שדבריו מעורבבים וסותרים זא"ז ועיין במק"מ שם סק"ו שהביא ג"כ בשם הכה"ג ובשם הבל"י דשמוטה אסור בהו ושבורה מותר והוא נר"ו כתב דדוקא באין עוקץ יש להקל בשבורה יע"ש :

ב **אם** נשבר סמוך לגוף. עיין בפמ"ג במ"ז סק"א שכתב דבחסר הגף כ"ע מודים דכשר ועיין בהגהות יד שאול שהביא שכן מבואר בהדי' בשו"ת חב"י וכן בא מעשה לידי כמה פעמים והכשרתי יע"ש :

ג **אם** נשבר סמוך לגוף. עבה"ט מ"ש בשם הש"ך דאפי' נתרפא יפה כו' ע"ש ועיין בט"ז לקמן סימן נ"ה בזהב מזוקק שכתב ג"כ להחמיר בזה ועיין בפמ"ג כאן שצדד להקל באין עוקץ ובוכנה קיים אכן בס"ס נ"ה במ"ז מבואר דעתו להחמיר בזה ועיין בשו"ת טו"ט מה"ת סימן קפ"ח שכתב להקל בנשבר הגף סמוך לגוף ונקשר שא"ש ומי שמורה להקל בהפ"מ וכ"ש אין מזחיחין אותו כנראה מהפמ"ג בסימן זה אף דבסימן נ"ה כ' להיפך מ"מ אין לגעור במי שמורה להקל ושוב ראיתי בזהב מזוקק שכתב ג"כ כדברי עכ"ד וצ"ע דבזהב מזוקק כ' להדי' להיפך כמש"ל :

ד **כרוחב** אגודל אפי' בצמצום כשר. עבה"ט ועיין בהגהות אמרי ברוך שכתב בשם יאיר נתיב בעוף קטן מאוד שאין בכל העצם שיעור אגודל משערין בחצי עצם לגוף טריפה וביותר כשר עכ"ד שוב ראיתי שכ"כ ג"כ הפמ"ג בשפ"ד אות ז' ועיין במקדש מעט סקי"ב דה"ה אם אין בכל הפרק רוחב ב' גודלין די בחצי עצם וצ"ע עכ"ד ועיין בשו"ת טו"ט סימן קל"ב שכתב להקל בענין שבורת הגף דדי בשאר אצבע אף שאינו אגודל וכ"ש או הפ"מ כמ"ש הי"ש בשם מהרש"ל דדי בשאר אצבע אף שאינו אגודל ועיין בד"ק סק"ז שכתב להקל בע"ש באין עוקץ למדוד עם הבוכנה שיעור אגודל יע"ש שכ"כ ג"כ בשו"ת אמונת שמואל וכ"ל דכ"ש דיש להקל בע"ש או הפ"מ לשער במקום הקצר של אגודל או במקום הקשר של אגודל ועיין בבעה"ת באו"ח סימן י"א סק"ד שכתב להקל במידי דרבנן לשער כן ומכ"ש הכא דדעת המחבר להכשיר לגמרי בנשבר הגף דיש להקל בכה"ג דהרי התם עיקר להלכה דחייב מדאורייתא אפ"ה כתב להקל כיון דיש פוסקים דאינו רק דרבנן ומכ"ש הכא וכמש"ל ואפי' ביש עוקץ ג"כ יש להקל וז"פ :

ה **ס"ד** וא"י אם קודם שחיטה. עיין בש"ך סקי"ב דביש עוקץ דינו כשמוט ועיין בכו"פ דאם רואה שבורה ולא נגרר הדם ברור הוא דלאח"ש דקודם שחיטה אם נשבר לא ימלט דלא יהיה סביב סמוך לשבורה רושם וגרירת דם יע"ש ועיין בלבו"ש שהקשה עליו דא"כ היכי משכחת לה מ"ש הפוסקים ספק מחיים ספק לאח"ש דאם יש גרירת דם הרי ניכר דמחיים הוא ואי ליכא גרירת דם ודאי דלאח"ש הוא ועיין בערה"ב שהשיג על הלב"ש ומקיים דברי הכו"פ ומיישב מה שהקשה עליו הלב"ש די"ל דמיירי כשנמצא לאחר שהודח ונמלח או לאחר בישול אך בנשמט אפשר דאין זה סימן מה שלא נגרר הדם דאפשר דבשמוטה לא נגרר אף מחיים ואין זה סימן דלאח"ש הוא עכ"ד ע"ש ועיין עוד בספרו שו"ת שם ארי' סימן י"ב מ"ש בזה ובאמת לכאורה יש להביא ראי' מהש"ס חולין דף כ"ב ע"ב דקאמר התם מאימתי בני יונה כשרים משיצלעו אמר ר"י מכי שמיט גדפא מיני' ואתי דמא יע"ש בפרש"י הרי בהדי' דגם בשמוטה דרך להביא דם

מחיים

אינו שולט מעל"ע ולכן לא הוה כניקב לכן בודאי אין לאסור בורים השותים רותחים מפסולת יי"ש דמסתמא אינם רותחים כ"כ שיהיה נכוה בהם ויכנסו לתוך מעיו ומה"ט לא תני טריפות דנכמרו הב"מ בבהמה ובנפל למים רותחין לא חיישינן בבהמה לנכמרו ב"מ דהעור עב וקשה וכמו דלא חיישינן בנפל לאור רק בעוף שנפל למים רותחין בודאי יש לחוש לנכמרו ב"מ כמ"ש הרוקח עכ"ד וע"ש עוד שכתב דמ"מ אין לאסור הכלי והמים שנפל בהם העוף דבחיים אין שום בע"ח בולע ופולט רק אחר מיתתו לכן אפי' בכ"ר אין לחוש לאסור המים והכלי דלא כתבו' ח"ס סימן נ"ד (עיין לקמן סימן ק"ד ובפ"ת סק"ג ובמב"ש) עוד כ' דאפי' נפל העוף לכ"ש אין לחוש כלל אפי' בעוף דכ"ש אינו מבשל ואפי' לדעת המחמירין בכ"ש היינו רק דמבליע ומפליט אבל לא שמבשל א"כ אין לחוש ג"כ דנכמרו ב"מ ואפי' אם עירו על העוף מים רותחין ג"כ יש להקל דעירוי אינו מבשל רק כ"ק ואינו שולט בב"מ דהבטן של עוף מעור ובשר הוי יותר מכ"ק עכ"ד ע"ש:

ועיין בד"ק סק"א שכתב ג"כ להקל אם נפל העוף לכ"ש אף אם יש בכ"ש דבר גוש התמיד וכן בעירוי שלא נפסק הקלוח התמיד ובנפסק הקלוח היקל וגם אם בדקן יפה ואין שום ריעותא כ' להקל בבהמה בכ"ש אפי' יש בו דבר גוש ועיין במקדש מעט סק"ב שכתב בשם הד"ק דאם העמיד עוף ע"ג הכירה והכירה ניסקת וגבוה רגליו או בעמד בכלי מלא רותחין אם ידוע שאחר הגוף לא הגיע אליו הוא מהאור ורותחין יש להקל בעוף הגם בבדיקת לוה"ג (ועבפמ"ג מ"ש בשם הבל"י) עכ"ד:

ועיין בשו"ת טו"ט סימן קפ"ה באווזא שנפלה למים קודם שחיטה ונתלחלח הנוצה שלה ועמדה המשרתת והליכה האווזא על הבלעכין כדי ליבש הנוצות ותחת הבלעכין לא היה עוד אש והגחלים כבר עממו וכבו (וצ"ל דהמעשה הוה כך דלפי הטעמים שכתב לא איכפת לן אפי' אם הוה אש תחת הבלעכין) רק שהבלעכין הוה חמין עד שהיס"ב ושהתה שם האווזא לערך שמנה או עשרה מינוטין ואח"כ שחטו האווזא ומצאו על נוקבת הכרס שלה נצרר הדם והאריך להוכיח דלא כהרוקח דס"ל דחמי האור דינו כאור מיהו כ' דזה להרוקח כבר דהרוקח לא אמר רק אם כגון נפל למים חמין ובלע החום בכולו ולא כשלא הוה החום רק למטה ולא למעלה וכ"ה לשון המשנה נפל לאור מבחוץ דהאור שולט מכל צד ולא כשלא שלט החום רק למטה ולא למעלה אף דקי"ל תתאה גבר היינו רק להבליע ולא להשתנות ולגרום קלקול לפנים ועוד יש לצדד כיון דנפלה למים צוננים אולי המים מחלישים כח החום ואינו שולט מבפנים להיות נכמרין הב"מ לכן עכ"פ בדיקה שלנו בודאי מהני ובפרט שלא שהה הרבה והט"ז כ' דבעינן שיעור חמימות וצ"ע אם גם בשיעור זה אנו בקיאין או לא לכן כיון דשהה שיעור יותר מינוטין לדעתי אין זה שיעור חמימות ולומר דבהכרתי א"א בקיאין בבדיקה וגם א"א בקיאין בשיעור חמימות זה ודאי אין סברא דהוה כעין ס"ס ובס"ס כמה דעות דמהני אף בחסרון ידיעה לכן יפה הורה ע"י בדיקה עכ"ד והנה מ"ש לצדד להיתר מטעם דנפל תחלה למים צוננים אפשר דמטעם זה יש לצדד ג"כ בעובדא דהבה"י שמביא הבה"ט בסקי"א ועיין בערה"ש שנסתפק היכי דנפל לחמי טבריא אם זה הוה כחמי אור יע"ש ועיין עוד מזה בספרו שו"ת שם ארי' חיו"ד סימן ל"ב באריכות יע"ש:

ב **ונכמרו** ב"מ. עיין בפמ"ג שנסתפק אם נשתנו הושט והקנה כשנפלה לאור אי חיישינן כיון דלא מצינו חששא זו רק בב"מ וסיים דהדבר צריך תלמוד ע"ש ועיין בערה"ש שהאריך בזה והעלה דאין לחוש בסימנים כלל אפי' כשראינו שנפלה ונמצא שינוי כיון דלא מצינו רק בב"מ דוקא שוב מצא כן בחדושי הרשב"א שכתב בהדי' כן דבסימנים אין לחוש דקשים הם אצל האש ואע"ג דסיים שם וזו צריכא עיונא זה לא קאי רק אטחול אבל בסימנים אין לחוש כלל ע"ש אכן בדעת קדושים כ' בפשיטות דטריפה היכי דנשתנו הסימנים כמפרש הבה"י והבל"י רק בקנה בעינן הוריק רוב הקופה ומביאו במק"מ:

ועיין בשו"ת שם ארי' בהוספת שם סימן י"ז שהעלה היכי דנפלה לאור א"צ לבדוק החוט השדרה ולא הקרום של מוח כמו שמצינו גבי דריסה שא"צ לבדוק מפני שצלעותיה מגינות עליה וה"נ גבי חוט השדרה בסגור כולו בעצמות החוליות וכן המוח עצם הגלגלת מפסיק ומגין עליו לכן אין לחוש להם יע"ש:

ג **ס"ן** בהגה בידוע שנפלה לאור. עיין בשו"ת שם ארי' בהוספת שם סימן י"ז שכתב דזה דוקא בודאי נפלה לאור אבל בספק נפילה יש להתיר אפי' בעוף ומכ"ש בבהמה ומבואר מדבריו דאפי' נמצא קצת שנוי מראה בב"מ ג"כ יש להקל וצ"ע אם יש להקל כ"כ בעוף מיהו בבהמה יש להקל:

ד **והכי** נהוג. עבה"ט מ"ש בשם האו"ה דא"א בקיאין בבדיקת נפלה לאור ועיין בהגהות הג' מהרש"ק שנסתפק להגך הסוברים דא"א בקיאין בבדיקה ולפמ"ש הט"ז דבעינן דוקא שיעור חמימות אי שייך בזה א"א בקיאין בבדיקה ואסור אפי' בשיהוי מועטת או בזה אנו בקיאין ועמג"ל סק"א בשמו דמבואר מדבריו בשו"ת טו"ט דבזה אנו בקיאין דהרי א"א בקיאין לא אמרינן יע"ש ואפשר משום דס"ס הוה לה, יש להקל לכן כ' שם בפשיטות גם סברא זו וצ"ע:

סימן נג

א **ס"ב** בהגה אם נשבר סמוך לגוף כו'. עיין בספר עמודי אש דף ס"ה ע"א שכתב וז"ל והיכי שנשברו

עצמות

ה **אבל** בקנה וכיולא בו כשר. עיין בשו"ת טו"ט סימן קס"ב בבהמת ישראל שנכנסה לגינת עכו"ם והגינה היתה מוקפת בעלים ארוכים מתוקעים בחוץ ובראשם היה חוד כעוקצי אלבע וכשהנכרי רלה להבריח הבהמה מהגינה נתקעה הבהמה על יתד אחד מחמת הרדיפה התקיפה לא יכלה הבהמה לברוח מהר עד כי ניקבה העור והבשר עד החלל והיתד הינו כמו קוץ המבואר בש"ע והשיב דמטעם שהוא קנה רחב אין להתיר דזה דוקא אם נמלא בחלל הגוף בזה אין חשש לנקב דבדבר רחב לא שכיח שיעשה נקב ואף אם יעשה נקב מסהו רק נקב רחב בזה יש להכשיר כיון דאיכא תרתי לטיבותא ולהכי מותר אבל הכא דחזינן דניקב בכח בזה יש לחוש גם בדבר רחב לנקב מסהו (ר"ל כיון דאין כאן רק חדא לטיבותא וק"ל) ומ"מ מסיק דיפה עשה השואל שהכשיר כיון דלא ראינו שנכנס היתד לפנים מן החלל לא הוה רק ספק על ספק לא על מותרת הבהמה מטעם ס"ס ספק לא ע"ל לפנים מן החלל ואת"ל דעל שמא לא ניקב ומותרת אפי' בלא הפ"מ עכ"ד ודבריו לכאורה סותרים אהדדי מיהו יש ליישב ואין להאריך דלדינא יש להתיר מטעם ס"ס כמו"ש ועמש"ל סק"ב וג' :

ו **ס"ג** כגון בירך שהיא עבה. עבה"ט מ"ש דדוקא בבהמה אמרינן כן ולא בעוף והט"ז מתיר אף בעוף ועפ"ת ועיין בשו"ת טו"ט סימן ק"ל ובהשמטה לסימן כ"ח שכתב דאף להט"ז דוקא אם נזדמן כן בירך אבל במקום אחר דאין דרך להתחכך שם מודה אף הוא דטריפה ובפרט אם נמלא בבשר הבילעג דהוא למטה בבטן דאין דרך להתחכך שם ודאי דטריפה ואף בבהמה יש להסתפק אם נמלא בבשר דאין דרך להתחכך אפשר דטריפה לכך בעוף במקום דאין דרך להתחכך טריפה בכל ענין לכ"ע וגם מ"ש הפמ"ג (הובא ג"כ בפ"ת) דבמחט קלושתא כשרה היינו כעין שפילקעש שלנו וגם היא בלא ראש אבל אם היא עם הראש או מחט של תפירה היינו דינו של הב"ח והט"ז עכ"ד ועיין בשו"ת שם אחרי' בהשמטות סימן ע"ז שהעלה דהא דכשר במחט שנמלא בירך אפי' היכי שאינו ניכר שבא מבחוץ מדסתם הש"ע והפוסקים ולא כתבו דדוקא היכי שניכר שבא מבחוץ משמע דבכל גונא כשר אפי' היכי שאינו ניכר שבא מבחוץ ולא כדעת חכם אחד שרלה לומר דהש"ע מיירי דוקא שניכר שבא המחט מבחוץ ע"י שביל או נקב יע"ש :

ומ"ש הבה"ט כ' עוד הב"ח שמעשה היה כ"פ שנמלא באווזות כו' נוגות ארוכות כו' ועפ"ת מ"ש בשם הפמ"א שחולק על הט"ז ועיין בשו"ת טו"ט שם שכתב דלית מאן דחש לדברי הפמ"א ונהיג עלמא כדברי הט"ז וכן הורותי כמה פעמים ושלחתי להגאון מהרא"ז ז"ל לחידוש והראיתי שהכי רביתייהו שכולם מונחים בשוה עם עוקלס ביחד לצד אחד לצד השומן והם דבוקים בעלמם בראש השומן אולי תחובים בו וכולם שווים בו ולפעמים מלאתי בו ב' שורות מונחים לארכן מחמת שגדלו זה זמן רב ודחה כח הדוחה שורה אחת לחוץ והתחיל לגדל בשורה שניה וכולם היה שוה עוקלס לצד ראש השומן והראיתי דזה הכי רביתייהו והתרתי וכן הפמ"א החולק היינו בשיש לו עוקץ אבל באין לו עוקץ אין טעם וריח לחוש לו להורות עכ"ד ע"ש ועיין בשו"ת רבינו חיים כהן סימן י"ב שכתב ג"כ שכבר הסכימו כל אחרונים בתשובותיהם להיתר בעל מ"ב ובעל אמונת שמואל ובעל נ"ל ומי יבוא אחריהם יע"ש :

ז **ס"ד** הלעיטה קורט של חלתית כו'. עבה"ט מ"ש בשם המבי"ט על הבהמות שנמלא בב"מ כו' ועיין ביד אפרים שהביא באריכה ספר אבקת רוכל לרבינו הב"י שחולק על המבי"ט יע"ש גם בהגהות יד שאול הביא דברי האבקת רוכל שהסכים עמו הרדב"ז ועוד חכמים יע"ש ועיין בספר מק"מ סקי"א שהעלה ג"כ להחמיר דעכ"פ לא גרע מספק נקב דפסק בש"ע דטריפה יע"ש ועיין בשו"ת ברכת יוסף סימן י"ב שכתב דהיכי דהבהרות אין בולטות מעל"ע יש להקל יע"ש :

סימן נב

א **ס"א** עוף שנפל לאור. עיין בתב"ש שמביא בשם הרוקח דהיכי דנפל למים רותחים הו"ל כנפל לאור יע"ש ועיין בשו"ת גור ארי' יהודה שחולק עליו ומתיר בנפל למים רותחין ומביאו בשו"ת טו"ט סימן קפ"ה והסכים עמו להיתר אכן בערוגת הבושם החזיק בדעת הרוקח ועשה סמוכים מהש"ס יע"ש וכן הגאון החסיד בר"ק דעתו נוטה לדעת הרוקח והתב"ש וגם בספר מק"מ כ' ג"כ דאין להקל והשיג בזה על הח"ס (שמביא הפ"ת) בסק"ב בשורים שנתפטמו כו' שכתב להקל דמטעם נחמרו ב"מ לא אמרינן אלא באש דוקא דנעלם ממנו דברי התב"ש בשם הרוקח הנ"ל וכן בערה"ב השיגו בזה (וכעת נדפס ספר כתב סופר מבן הגאון ח"ס ז"ל כ' דכבר שאלו אותו כמה רבנים ע"ז דנעלם מאביו ז"ל דברי הרוקח והוא ז"ל האריך הרבה ליישב דברי אביו והרבה להביא ראיות לדבריו והוכיח דאדרבה משמע מדברי הרוקח להיפך דמים רותחין אין דינן כאור יע"ש כי אינו כעת ת"י) ומ"מ כ' דבעובדא דידי' לענין שתיית מים רותחין בודאי אין לחוש דאם היה רותחין כ"כ שיתמרו לא הוה השור יכול לשתותן והיה נכוה פיו ולשונו וגם כששתה בפיו טרם שבלע נלטנן ולא עדיף מעירוי שנפסק הקלוח דאינו מבשל וגם אין בו כח ליחמר הב"מ כ"כ ואפי' אם נימא דהוה כעירוי שלא נפסק הקלוח מ"מ אינו אוסר יותר מכדי קליפה והב"מ הם יותר מקליפה א"כ

אינו

ס"ד חולק הט"ז על הגה זו כו' ע"ש ועיין בשו"ת טו"ע סימן קפ"ג בפרה שילאה לחוץ לבית ובשעה קטנה ביום יצא הבעה"ב לחוץ וראה הפרה שותת דם ממנה הרבה וראה קרע בבטנה נגד ב"ה כמו רוחב ג' אצבעות וקרא לתופר לתפור הקרע והכניס התופר ידו לתוך הקרע ואמר שאינו מגיע לחלל הבהמה והשיב להיתר כיון דאף הגיע לחלל הרי דעת האה"מ והרמ"א פסק כמותו וכן הש"ך דאם הוא ספק אם ע"י חולי או ע"י קוץ כשרה מכח ס"ס ואף דהט"ז השיג עליו היינו אם עכ"פ ודאי שהגיע לחלל כיון דהס"ס אינו מתהפך לא הוי ס"ס אבל אם הוה ס"ס ספק אם הגיע לחלל כלל אז אף אם ודאי ע"י קוץ מ"מ הוה כספק על ספק לא על ובזה לא בעינן מתהפך וכשר לכ"ע (עיין בשו"ת שו"מ ח"ב סימן פ"ב דלפמ"ש צ"ע בזה) וגם התופר נאמן להעיד דלא הגיע לחלל ואף אם היה ברור לנו שנעשה ע"י סכין כל דלא נדע אם הגיע לחלל אין בזה חשש טריפות וגם מצד חשש נקרע הבשר החופה את רוב עובי הכרס אין בזה חשש חדא כיון דלא הוה נגד הכרס רק נגד שאר בני מעיים וגם כיון דלא הוה רק ג"א אין כאן טפח לכן הפרה כשרה והחלב ממנה כשרה בלי שום פקפוק עכ"ד ע"ש ודבריו צ"ע במ"ש דהיכי דיש ספק אם נכנס לחלל כלל לכ"ע מותר דמשמע דגם הט"ז מודה בזה דלא בעינן מתהפך כמו גבי ספק על וכוונתו למ"ש הש"ך בדיני ס"ס אות ט"ז דבזה לא בעינן מתהפך כיון דהספק הוא אם נכנס כלל ומתחלה אנו צריכים לדון על זה הספק יע"ש אבל צ"ע דע"כ הט"ז לא ס"ל הך סברא דאל"כ גם אם ספק ע"י חולי או ע"י קוץ ג"כ י"ל כן כמ"ש הש"ך בנה"כ לעיל סימן מ"ט וכבר רמזתי לדעת הבו"מ דמגמגם על הך ס"ס ולדינא צ"ע ועמ"ש בס"ק שלפני זה אמנם בנ"ד יש צד להיתר מחמת שהתופר אמר שלא הגיע הקרע להחלל א"כ בודאי יש להתיר בצירוף הס"ס ועיין עוד בספרו שו"ת טו"ע מה"ג סימן רס"א שכתב להקל בס' חולי או קוץ היכי דיש מכה מבחוץ וכן היכי דהנקב אינו שוה ומוכח גם מגלדיו דניכר שהוא ע"י חולי דיש להקל בכה"ג יע"ש ועיין בס"ק שאח"ז:

ד **ואם** הוא ספק כו'. עיין בפמ"ג לעיל סימן מ"ב במ"ז סק"א שכתב דהא דקי"ל ספק ע"י חולי או ע"י קוץ כשר היינו באין סרכא אבל אם יש סרכא דהיינו שהמרה או שאר איברים סרוכים אין להכשיר אא"כ העור שלם דאל"כ הוה ס"ס לאסור ספק שמא כמ"ד דסרכא פוסל בשאר ושמא ניקב ע"י קוץ יע"ש:

ועיין בשו"ת מים חיים סימן י"ט שחולק עליו והעלה דאפי' בכה"ג כשר דלא הוה ס"ס כלל דספק שמא כמ"ד דסרכא פוסל בשאר איברים לא הוה ספק כלל כיון דש"ע ורמ"א הכריעו דאין סרכא אלא בריאה ולא בשאר מקומות ולא הביאו כלל דעת הפוסקים המחמירים וסוברים דבשאר מקומות יש סרכא א"כ ודאי לא חשוב לספק כלל יע"ש ולפע"ד נראה דצדקו דברי הפמ"ג דעד כאן לא כתבו הפוסקים אחרונים דדעה שלא הובא בש"ע אין מצטרפין אותה כלל אפי' לספק הוא רק בפוסקים ראשונים שראו אותם הב"י והרמ"א ז"ל דבזה אמרינן שפיר כיון דהב"י והרמ"א ראו אותם ולא הביאו כלל דעתם אין מצטרפין אותם אפי' לספק אבל היכי דהאחרונים שהיה אחר הב"י והרמ"א פליגי על הב"י והרמ"א כגון הכא שהרב רש"ל והרב פר"ח ועוד אחרוני' עיין לעיל סימן מ"ב בפ"ת סק"א שמביאים דס"ל דסרכא פוסל בשאר איברים ודאי בזה ל"ש לומר כיון דלא הובא בש"ע אין מצטרפין אותם דזה אינו מתקבל על הדעת כיון דהב"י והרמ"א לא ראו אותם כלל ואמרינן דאדרבה אפשר אילו ראו הב"י והרמ"א דעתם וראייתם הוי חזרו בהם דהא מה"ט קי"ל דמאביי ורבא ואילך הלכה כבתראי הגע עצמך הא כמה פעמים מצינו שהאחרונים חולקין על הב"י והרמ"א ואנו פוסקין כמותם לדינא ומכ"ש ודאי מידי ספק לא נפיק והדברים ברורים ובזה נסתר ראייתו מה שהביא ראי' מדברי האו"ת מ"ש בסוף ספרו תקפו כהן יע"ש ואין להאריך: שוב מצאתי להגאון בעל שו"ת בית אפרי' חא"ע סימן ס"ג שכתב כעין סברא זו דאין ראי' מה שלא הביא המחבר והרמ"א דעת ספר הישר לר"ת כיון שהם לא ראו אותם ול"ש בזה לומר שאין חוששין לה כיון שלא הובא בש"ע יע"ש וח"פ (ובלא"ה לפמ"ש לקמן סימן נ"ה סק"א בשם הטו"ע דלהומרא מצטרפין א"כ בלא"ה ליתא לדבריו כלל מיהו דברי הטו"ע צ"ע דמדברי אחרונים לא משמע כן כמ"ש) ועי"ש עוד בשו"ת מ"ח שהעלה דעכ"פ לאחר יב"ח בודאי מותר ומה שמפקפק הבו"ל דאם ניחוש שמא ע"י קוץ עדיין יש לחוש שלא ניקב תיכף בשעת תחיבה רק אחר זמן ועדיין לא עברו יב"ח משעה שניקב כמ"ש הפר"ח לענין שבורת הגף והוא ז"ל האריך והעלה דאין לחוש כלל לזה וע"ש ואני תמה למה לו כל האריכות דהרי הוה ס"ס גמור אף לפי סברתו שמא ע"י חולי ואת"ל ע"י קוץ שמא כבר עברו יב"ח ול"ד לשבורת הגף דשם אינו רק ספק אחד מיהו י"ל דאפשר דהוה ס"ס מבס אחד ועדיין צ"ע בזה ובגוף דברי הפר"ח בחודש דבשבורת הגף אינו מועיל יב"ח מטעם דחיישינן שמא ניקב אחר זמן רב ועדיין הוא בתוך יב"ח יש להאריך דברים ועיין בפמ"ג לקמן סימן נ"ז בשפ"ד סקמ"ב וצ"ע ובמק"א אאריך אי"ה בזה (ועיין בשו"ת שו"מ ח"א סימן נ"ח שהשיג על הפר"ח והביא ג"כ בשם ס' שעורי רז"ה שהשיג ג"כ על הפר"ח דכל היכי דמטריפין ע"ש סופו כבר הגיע הקלקול להקרום רק שלא נתגלה כ"כ ובהמשך הזמן יתגלה יע"ש באריכות ועיין בהגהות הלבוש לעיל סימן מט ובשו"ת רח"כ חיו"ד סימן י"ב בהגה מנה"מ והכמ"ל):

אבל

סימן נ"ה סק"ד ובעט"ל ריש סימן נ"ה ובאמת צ"ע בזה ויש להאריך בזה ואכמ"ל) ודלא כהלב"ש שכתב להיפך ע"ש ועיין עוד במק"מ סק"א :

ב **ויש** מכשירין בזה . עיין במק"מ סק"ג מה שחקר שם בדין חסר הכבד מברייתו וה"ה יתר הכבד ע"ש מה שנשאר בצ"ע על הב"י והרמ"א ועיין לעיל סימן מ"א ס"א סק"ב מש"ש בשם הגהות יד שאול ולפי"ז לק"מ קושיתו ועיין בנו"ב תיו"ד סימן ה' (הובא קצת ג"כ בפ"ת שם סקי"ג) משמע קצת מדבריו דחסר הכבד כשר מ"מ ביתר הכבד כ' להחמיר כי יתיר גרע מחסר יע"ש ולפלא קצת ג"כ על המק"מ שלא זכר דברי הנו"ב ואז לא היה קשה לו כלל וגם מהגהות יד שאול נעלם דברי הנו"ב וקצרתי בזה :

ג **ס"ג** בהגה שנשתנה מראית הבשר . עפ"ת מ"ש בשם הנו"ב ועיין לעיל סימן מ"א סק"י מ"ש בזה :

סימן נא

א **ס"א** שניקב לחלל . עפ"ת מ"ש בשם תשו' חב"י בבהמה שלא נראה שום ריעותא מבחוץ והנה אין תשו' חב"י ת"י לעיין בו ולא נודע לי כוונתו אם הכשיר מטעם דס"ל כדעת הב"ח דהיכי דהעור שלם אין לחוש לבשר החופה את רוב הכרס מטעם שבא מנגיחת הבהמות עיין בבה"ט לעיל סימן מ"ח סק"ב ובפ"ת שם ועוד אחרונים שם ובמש"ש שם סק"ב או אפשר כיון דהנקב בין הצלעות אינו בכלל בשר החופה את רוב הכרס ועמש"ל סימן מ"ח סק"ב באריכות ועיין בשו"ת בית שלמה סימן ק"ג לפמש"ל סימן מ"ח בשמו וע"ש במה שהארכתי להביא דעת אחרונים בזה ועיין בס"ק שאח"ז (ובהשמטות שם מש"ש בשם בעל עמודי אש) :

ב **שניקב** לחלל כו' . עיין בשו"ת ברכת יוסף סימן כ"ב ע"ד פרה שהיתה מסוכנת נפוחה בבטן ודקרו אותה במרצע סמוך לשדרה ועי"ז נתרפאה איך דין החלב כי הבקיאין אומרים שאין הרפואה תלוי בנקיבת הכרס כ"א שמתכונים לנקוב קצת עובי הטחול בסימניה ועי"ז יוצא הרוח מבטן המלאה ומתרפאת והאריך להתיר מטעם דאומן לא מרע אומנתיה (וכמו"ש הפמ"ג לעיל סימן מ"ו בשפ"ד סק"י הבאתי דבריו שם סק"ג) וגם מטעם דשכיח להיתר טפי מלאיסור דעינינו רואות דהבהמות חיות מזה לכן יש להתיר ומכ"ש החלב עכ"ד ע"ש באריכות גם בשו"ת תפארת יוסף ראיתי שמצדד להקל בזה ואינו כעת ת"י וכמדומה שלא רצה להקל כ"כ לענין מעשה ועיין בשו"ת טו"ט סימן קע"ב שכתב להקל היכי דלא יצא הפרש דהוה ס"ס שמא לא נכנס המחט לפנים מן החלל ואת"ל דעל שמא לא ניקבה אברים הפנימים אכן היכי דיצא הפרש מהני שיהו יב"ח יע"ש אכן בהשמטות סימן מ"ז מבואר דאף דיצא הפרש ג"כ מצדד להקל יע"ש ועיין בבינת אדם שער או"ה סימן כ"ו שנשאל ג"כ בעז שדקרוה בין הצלעות סמוך לבטן ויצא הפרש וכבר שהתה יב"ח ונתעברה וילדה וצדד להיתר כיון דכבר עבר יב"ח כיון דהוה רק ספק טריפה ובספק טריפה מהני שיהו יב"ח יע"ש :

ועיין בערוגת הבושם שנשאל ג"כ על ענין זה ושם כ' שקרוב לודאי שניקב הכרס כי זה הוא רפואתה שילא ממנה הרוח (דלא כמש"ל בשם הברכ"י) אם מותר להשהות את הבהמה שתהא שמונה שתהא ראוי למוכרה לעכו"ם שישחטנה מיד ויאכלנה והרב השואל הביא שם בשם תשו' ח"ס שהתיר למשכן ספק טריפה אצל עכו"ם אחד עד אחר יב"ח ותו ליכא תקלה והוא ז"ל אין דעתו נוחה בזה דא"כ תקשה מההוא שרקפתא דספק דריסה דהו"ל למשכנה אצל עכו"ם אמנם לכאורה יש להמציא תקנה אחרת יותר טובה דיתננה לעכו"ם במתנה ע"מ להחזיר והשתא ל"ק כלל מההוא שרקפתא בש"ס דלמה יקח מעכו"ם בחינם וצ"ע בהיתר זה במתנה ע"מ להחזיר אבל היתר זה למשכנה ביד עכו"ם בודאי לא מהני כלל אך בנידן זה דהיא בהמה חולבת בודאי ל"מ שום תקנה למשכנה ביד עכו"ם או ליתן לו במתנה דיש לחוש להקלה דימכר החלב לישראל ושמא היא טריפה והלכה אסור אע"ג דחלב עכו"ם בלא"ה אסור מ"מ חיישינן שמא יראה הישראל החלובה ויקנה ממנה לכן אין שום היתר רק להשהותה זמן מועט שתהא ראויה לשחיטה ולמוכרה לעכו"ם ועכו"ם ישחטנה בפניו עכ"ד ולכאורה אפשר לומר דאפי' בדיעבד ל"מ שיהו יב"ח כיון דקרוב לודאי שניקב הכרס א"כ הוה כמו ודאי טריפה ויצא מכלל ספק טריפה ומה מועיל מה שמשכן אצל עכו"ם או שנותן לו במתנה והח"ס מיירי באמת בספק טריפה מיהו לפמ"ש הב"א בכל נוגא הוה ספק טריפה ועפ"ת לעיל סימן מ"ח סק"א שמביאו באריכות קצת ומ"ש הפ"ת שם ועיין עוד בטו"ט סימן קע"ב לכן יש לצדד לענין שיהו יב"ח ועיין עוד בטו"ט סימן קס"ב :

ועיין בשו"ת שו"מ ח"ב סימן פ"ב שכתב להקל בשיהו יב"ח מיהו מוכח מדבריו דאפי' דיש רק ספק אם ניקבה הכרס ג"כ אין להקל להתירה באכילה וע"ש באריכות שוב מצאתי בשו"ת בית שלמה סימן ק' שמחמיר מאד בענין זה היכי שדקר הסכין לתוך החלל דהוה ודאי טריפה דודאי ניקב הכרס ואין לעשות מזה ס"ס שמא לא ניקב ושמא הלכה כרבב"ה דודאי אינקב הכרס וגם הלכה כריב"ח (עפ"ת סימן מ"ח שם) אכן היכי דידוע שלא ניקב הכרס הוה ספק טריפה כדין קוץ שניקב לחלל הגוף יע"ש עוד בסימן ק"א באריכות ודבריו לע"ק ועמ"ש בס"ק שאח"ז (עיין בקונטרס השמטות מה ששייך לס"ק זה) :

ג **בהגה** אם הוא ספק כו'. עבה"ט מ"ש ובסימן מ"ט ס"ד

חבירו ע"ש טעמו וכ"כ במק"מ בשם אחרונים וכ' שם בשם הד"ק סימן מ"ח סק"ה דלפעמים הקוץ ניקב באלכסון ונדחק בין ב' עורות וניקב ויצא הנקב במקום אחר טריפה עכ"ד ע"ש ועיין עוד בשו"ת טו"ט סימן קע"ט בעוף שלא נמצא בו קורקבן רק הוה תלוי במעי שבין הושט לקורקבן רק הכיס הפנימי של הקורקבן שהמאכל בו זה היה תלוי ומחובר למעי הנמשך מן הוושט וכן היה יוצא ממנו מעי המחובר אל המעיים כדרך כל הקורקבן אבל בשר העור החטן של הקורקבן לא נמצא בו רושם כלל ולא היה שום מרקבון ושום רושם בעולם מעור הקורקבן רק העור הפנימי שהמאכל בו והאריך להתיר ע"פ דברי הט"ב (שמביא ג"כ הפ"ת סק"ב) שהעלה להתיר בניטל עור אחד וכ"ש בנ"ד דיש עוד מעלה דאפשר דנבראת כך בלא העליון וזה קיל יותר מבניטל ע"י חולי דהחולה י"ל דמזיק ג"כ להשני יע"ש בארוכה ועיין במק"מ שנשאר בצ"ע היכי דניטל כל הקורקבן ולא נשאר רק הכיס יע"ש :

ב **ושומן** שעליו סותמו . עפ"ת מ"ש בשם שו"ת תוי"ל שאין להקל אלא כשהמחט אינו יוצא כלל לחוץ לתוך השומן כו' ע"ש ועיין בספר עמודי אש דף ס"ד ע"א שהעלה ג"כ להלכה כן והביא שכ"כ הפרי תואר סימן מ"ט סק"ב והאריך להשיג על הרא"ש אפרים סימן ל"ו סק"א שכתב להיפך יע"ש אכן בשו"ת ברכת משה סימן ז' צידד להקל בהפ"מ אף כשהמחט נתחב קצת לתוך השומן וע"ש שהביא דעת האחרונים המקילים בזה אכן היכי דנמצא התיבה עגולה כמו קטנית נחבא בתוך השומן שע"ג הקורקבן בזה אין לגבב קולות כיון דיש ספק שמא השומן אינו בתולדה רק מחמת רוב פיטום (ועיין בס"ק שאח"ז) וגם יש ספק שמא היה בחלל הגוף וניקב אחד מאיברים הפנימים אף שהוא דבר רחב עכ"פ לא היה באפשר לבדוק כל איברים הפנימים שכמה מהם נאבדו וגם הבדיקה בזה קשה מאוד כמבואר בתשו' נו"ב מה"ת סי' כ"ה לכן אין לגבב קולות בזה אף בהפ"מ יע"ש :

ג **ושומן** שעליו סותמו . עבה"ט ופ"ת מ"ש מענין עופות המפוטמים שיש הרבה שומן ועיין בפמ"ג במ"ז ססק"ג שמביא ג"כ דברי הבע"ש ואח"כ כ' והמג"י כלל ל"ו אות א' העתיק בשומן הבא מרוב פיטום וכ' מסתימת הפוסקים משמע דהוה סתימה ובכלל ל"ה אות ה' דאף המחט עודנו שם כשירה עכ"ד ומשמע לדעתו נוטה ג"כ להקל עוד הביא הפמ"ג בשם תשו' באר עשק דאם יש סביב פי המחט שומן ועל פי המחט אין שומן ואף שיש בשר על המחט כיון דשינוי הוא שאין שומן נגד פי המחט חיישינן דקרוס מחמת מכה הוא והעתיק דבריו התב"ש אות ב' וקשיא שוב ראיתי בעלי לבונה שכתב ג"כ להכשיר בשומן הבא מרוב פיטום דסותם יע"ש שהבין ג"כ בפמ"ג כן ועיין בתכ"א כלל כ' אות כ"ג שכתב ג"כ על דברי הבאר עשק שאין אנו נוהגין כן והרוצה להחמיר יחמיר לעצמו עכ"ד ועיין בשו"ת ברכת משה סימן ז' שכתב ג"כ שיש מקום להקל בהפסד גדול כמבואר בשו"ת תוי"ל יע"ש ועיין בהגהות א"כ במסופק אם סגי שהקרום הדק שע"ג בשר הקורקבן שלם ועיין במק"מ שכתב עליו ול"נ דסגי דקרום דטחול כבשר עכ"ד :

ד **ס"ג** כדין מחט שנמצא בהמסס . עבה"ט מ"ש דהב"ח והש"ך והאחרונים השוו דין קורקבן לדין המסס אף היכי דניקב מב' הצדדים ואין ק"ד ע"ש ועיין במקדש מעט שהביא דברי התב"ש שכתב להחמיר בקורקבן דהוא עב דא"א שיהיה כל הנקב לאח"ש והסכים עמו הפמ"ג והוא נר"ו דחה דברי התב"ש דאטו מחט לא לנקוב עפי מתולעים דס"ס זה דמתירין ואמרינן דלאח"ש ניקבו כל העובי (באמת אין בסברא זו כדאי לדחות דברי התב"ש דהתם יש סברא שהלכו לבקש תמימות משא"כ הכא ודו"ק) ומ"מ כיון דבל"י כ' להחמיר אין להקל יע"ש :

ומ"ש הבה"ט בשם הרדב"ז בתשו' מחט שנמצא תחוב בקורקבן כו' וכ' הפר"ח לדידי הוה הוראה יתירה כו' ע"ש ועיין בהגורת שמואל ססק"ח שהשיג על הפר"ח מ"ש דהיא הוראה יתירה דאיכא למימר אחר הבישול יצא כ"כ לחוץ ולא קודם הבישול ומש"ה לא הרגישו בזה אבל באמת איכא למימר שמא מחיים בא ויצא לחוץ וטריפה עכ"ד :

ה **ס"ד** תולין להקל . עבה"ט מ"ש בשם הט"ז דחולק ע"ז משום דהוה ס"ס שאינו מתהפך והגה"כ דחה דבריו יע"ש ועיין בתפארת ישראל פ"י דמנחות מ"ד ציון ס"ב מבהמ"ח מ"ש ליישב מה שהקשה הט"ז ולא ראה שכבר שכבר הרגיש בזה הגה"כ כאן יע"ש :

סימן נון

א **ס"א** בהגה ולא אמרינן נבחטה הותרה כו' . עש"ך סק"ג ועיין בשו"ת טו"ט מה"ת סימן קפ"ב ובהשמטות סימן מ"ו ועיין בעלי לבונה בסימן זה ולקמן סימן נ"ה ס"ג שהעלה דהא דכתב הרמ"א ז"ל כאן דספק לאח"ש מותר וגם הש"ך מתיר בהפ"מ היינו דוקא היכי דיש במה לתלות בנעשה מחיים וגם יש במה לתלות בנעשה לאח"ש אז הוה ספק השקול וביה מיירי הרמ"א כאן אבל באין במה לתלות כלל לא מחיים ולא לאח"ש לא הוה ספק השקול ואסור אף בהפ"מ מטעם שכתב הש"ך לקמן סימן נ"ה סק"א מטעם דהוה כמו חסרון ידיעה הו כיון דאין במה לתלות משתבר יותר לאסור מלהתיר ע"ש בש"ך והאי מיתר בכה"ג אא"כ יש ס"ס מותר בהפ"מ (דהסרון חכמה אינו מזיק כלל בהפ"מ עיין בש"ך סימן נ"ג סקט"ו ובפמ"ג בשפ"ד

סימן

ג"כ בכלל בשר החופה את רוב הכרס וכן העידו לפניו השו"ב יע"ש :

ועיין בשו"ת בית שלמה סימן ק"ג שכתב ג"כ אף שהב"ח היקל באם העור קיים מ"מ כבר חלקו עליו כל האחרונים וגם מלא בתשב"ץ ח"ד בטור הראשון סימן מ"ח שכתב להיפך מדברי הב"ח אמנם כ' שם דע"פ הרוב אלו הדערך שלאקין מצוין להיות בבשר שבין הצלעות אף שהוא נגד הכרס מ"מ שם לא מיקרי כרס התחתונה ובשר החופה את רוב הכרס הוא רק בשר הבטן מן החזה ועד ירכיים כמ"ש רש"י אבל לא הבשר שבין הצלעות וכן מבואר בתשב"ץ הנ"ל דלא כתשו' הס"ל סימן כ"ב שכתב להיפך וע"ש שכתב דהיכי דכבר נאכל הבשר ולא בדקו אם קלף הבשר קיים נגד העור יש להקל לענין הכלים דהוה ס"ס יע"ש באריכות קצת :

ועיין בשו"ת שו"מ ח"ב סימן פ' שהעלה ג"כ דלא כהב"ח וגם הב"ח אינו מכשיר אלא היכי שהוא ידוע שבא מנגיחת השורים ולא בסתם והיכי דהבשר שלם אין כאן ספק כלל דודאי היא ע"י חולה ולא מנגיחת השורים (נ"ע דהא ע"כ הב"ח מיירי דהעור שלם ואפ"ה כ' דבא מנגיחת השורים ונ"ע ודוק וכבר כתבתי לעיל לפקפק בזה) וע"ש עוד בסימן פ"א שהעלה דגם הבשר שבין צלע י"ב לצלע י"ג הוא ג"כ בכלל בשר החופה את רוב הכרס יע"ש באריכות ועיין עוד בד"ק ובמק"מ מה שהאריכו בזה ועמש"ל סימן כ"א סק"ב (ועפ"ת לעיל סק"א מש"ש בשם הב"א ומ"ש עליו שם ועיין במש"ש בהשמטות בשם בעל ע"א ויש לעיין בכ"ז) :

ג **אם** נמצא עליו ק"ד כו'. עבה"ט לעיל סק"ג מ"ש בשם הנ"ל דשרכה דינה כק"ד ועפ"ת כאן ועיין בשו"ת טו"ט סימן קס"ט כתב ג"כ דשרכה דינה כק"ד וכתב שם להשואל וכן מה שהיה מכה מבפנים ושחור הוא כמו ק"ד מבפנים וטריפה כשניקב מעל"ע ואין זה שאלה כלל עכ"ד ע"ש ועיין בלבו"ש בחידושי דינים שלו אות כ"א באשה אחת שקנתה אצל הטבח כרס ודקין ואחר ב' או ג' שעות חזרה להטבח ואמרה לו זאת מצאתי בכרס הזה ושאל אותה מקום מציאתה ואמרה שהיה תחוב מקצת בדופן הכרס ומקצתו בולט אל תוך הכרס ושאל אותה למה פשפשה כ"כ והשיבה כי ראתה מבחוץ מקום קשה במשמוש קצת כמו אגוז ותחבה במקום התחוב ההוא בסכין וראתה שתחוב בו מחט אבל לא ראתה שום שינוי מראה במקום ההוא אדרבה היה שוה לכל הכרס רק שהיה קשה במשמוש והיה הפ"מ בדבר והורותי דהבהמה כשרה והאשה אסורה לאכול ממנה והכרס והדקין אסורין לכל אדם יע"ש בביאורו שביאר טעמו באריכות :

ועיין בשו"ת טו"ט סימן קס"ט שהאריך ג"כ בנד"ז ומבואר מדבריו דאפי' היה הקונה ישראל ולא אשה וקטן ג"כ אינו נאמן דאין ע"א נאמן בזה והאריך הרבה בזה והעלה כדעת הלב"ש אלא שמ"ש הלב"ש לאסור להקונה עצמו והוא ז"ל העלה דגם להקונה מותר היכי דאיכא הפ"מ כגון שנמלח עם עוד בשר וכדומה לזה ובאין הפ"מ יש לאסור להקונה עצמו ומשמע מדבריו דלשאר כל אדם מותר אף שלא בהפ"מ דלא כדעת הלב"ש שמתיר דוקא בהפ"מ יע"ש :

ד **אך** שנאבד ולא בדק כו'. עבה"ט ועיין בפמ"ג בשפ"ד אות כ"ה שכתב לענין הלכה יש לפסוק כמ"ש הב"י והפר"ח אחריו דאף שיודע באומד הדעת כל שלא בדק בדיקה המיוחדת שלא ניקב לחוץ טריפה בהפ"מ ואחר ק"ד יש להכשיר בהפ"מ עכ"פ כפסק רמ"א כאן יע"ש ועיין בלב"ש בחידושי דינים שלו אות ס"ג ובספרו שו"ת נאות דשא שנדפס מחדש מבואר דדעתו נוטה לדעת הרמ"א והש"ך להכשיר אף היכי דלא נבדק אם ניקב מעל"ע ע"ש וכן בשו"ת טו"ט סימן ס"ט העלה להכשיר אף בכה"ג שלא נבדק אם ניקב מעל"ע כדעת הרמ"א והש"ך והמג"י כדאי הם לסמוך עליהם בהפ"מ וכאשר פסק ג"כ הלב"ש יע"ש :

ה **ויש** לסמוך עלייהו כו'. עבט"ז מ"ש בשם הגש"ד ואו"ה דאם נמצא מחט בדופן כו' ועיין בשו"ת טו"ט סימן קע"ג שכתב דהט"ז לא אסר רק באם אין היכר לפניו לא מבפנים ולא מבחוץ או אם יש היכר שבא מבפנים ולא מבחוץ כמו שנראה מלשון הט"ז שכתב דאין להתיר בצד אחד מבפנים רק במונח המחט בחללו משמע דאם הוא לאורך הדופן אף דניכר מבפנים נמי אסור מ"מ היינו דוקא אם לצד חוץ אינו לפניו כגון שנאבד או הודח ונמלח דבעינן זה מתיר הרמ"א בהפ"מ בזה אם המחט מונח לאורך הדופן טריפה כו' אבל היכי דכולו לפנינו וראינו מבפנים היכר בתחובת המחט והנקב מבחוץ הוי בריא ושלם בלי מכה ובלי ק"ד בזה הוה לנו הוכחה להיפך דבא מבפנים כיון דאיכא ריעותא מבפנים ולא בחוץ לכן יש להתיר בהפ"מ יע"ש שביאר טעמו קצת באריכות יותר :

ו **סי"א** בהגה ויש מחמירין ואוסרין כו'. עיין בשו"ת טו"ט סימן ק"ע שכתב דאף להיש מחמירין היינו דוקא אם שני צדדי הקורקבן הם לפנינו אבל אם מבפנים א"א לבדוק כגון שאינו לפנינו ובצד החיצון אנו רואים שלם ויפה בזה כ"ע מודים דכשר ע"ש עוד שכתב דהפוסקים לא מיירי רק באם שוה המחט לחוץ כמו לפנים אבל היכי דקרוב יותר לפנים מלחוץ הרי קי"ל דבכל דוכתא אזלינן בתר קרוב ואמרינן דמבפנים בא וכשר אפי' לדעת המחמירין ע"ש :

סימן מט

א **ס"א** עד שניקבו שניהם זה כנגד זה. עיין בשו"ת טו"ט סימן קע"ח שהעלה שאפי' ניקב באלכסון זה שלא כנגד זה ג"כ טריפה ולא אמרינן דכ"א מגין על חבירו

בשם לחה"פ בסימן מ' שמעשה בא לידו שנמצא עצם תקועה בתולדתו בבשר הלב והכשיר בזה מטעם דהוי רביתייהו ועיין בט"ז ובפמ"ג לעיל סימן מם במ"ז סק"ד ובש"ך שם ובבה"ט ופ"ת שם וצ"ע ממ"ש הפ"ת כאן שאין לעיין בשו"ת תפ"ל דאין להתיר מטעם דהוי רביתייהו ואין בידי ספר שו"ת תפ"ל לעיין בו ולדינא חלילה לסמוך על תשו' רח"כ וגם המנהג אינו כן ולא העתקתי דבריו רק לצרף דעתו לצרף היכי דנצרך ועיין בשו"ת מנחת משה חיו"ד סימן כ"ט וקצרתי בזה:

סימן מז

א **בהמה** שנמצאו בה שתי מעים. עיין בשו"ת טו"ט סימן קס"ד שכתב דשכיח בבני מעים של אווזות ועופות להיות יוצא מהם מעי קטן אך הדבר ניכר במראית עין אם הוא ארוך קצת ומשוך ואינו עב ועגול ואז הוא יוצא מן הדקין אבל אם אינו משוך רק עגול ועב אז הוא ווארצעל וטריפה וכללי זה יהיה ולמראה עינו ישפוט והמעי הקטן היוצא הוי דרכו להיות ארכו יותר מרחבו וזה הוה רביתייהו אבל אם הוא עב והיקפו כארכו ומכ"ש יותר אז הוא ווארצעל ולכך בעופות ואווזות א"צ לבדוק רק אם מזדמן כן וישאלו כן יעשה אבל לבדוק את המעים אם יש שם ריעותא אין לחוש בסתם אבל בב"ה הן בקיץ הן בחורף שכיחי הווארצלען הללו לכן שפיר עבד הרב השואל שהכריז לבדוק כל הב"מ יע"ש:

סימן מח

א **ס"ב** שהרי החלב שעליו אסור. עבה"ט ופ"ת מ"ש מענין וואסער זיכט בשם השבו"י שיש חשש סכנה כו' ע"ש ועיין בספר עמודי אש דף מ"ד ע"א וע"ב הבאתי קצת דבריו לעיל סימן מ"ב ס"א סק"ב מבואר שם מדבריו דהשבו"י אינו אוסר רק היכי שיש עוד ריעותא עם הוואסער זיכט כגון שיש דבר בעיר וכדומה מטעם דהוה כמו תר"ל יע"ש ואין בידי ס' שבו"י לעיין בו ואפשר דזה רק ע"פ הדין אבל משום סכנה אסור בוואסער זיכט לחוד וצ"ע בגוף הספר שבו"י ועיין לעיל סימן מ"ה סק"ב וסק"ד מ"ש בזה:

ב **ס"ג** ונקרע רוב אורך הבשר כו'. עבה"ט מ"ש בהמה שנגחה חברתה כו' ועפ"ת מ"ש בשם התפל"מ ותמיה על הרב פ"ת שלא הרגיש דדברי התפל"מ סותרין דברי הבי"ע שמביא הבה"ט דמדבריו מבואר דאי ידענו בבירור שניקב בשר החופה כשיעור שנטרפה דהיינו אורך טפח טריפה מחיים אף אם העור שלם מבחוץ וכ"כ הטו"ט בהשמטות סימן מ"ה שכן משמע בהדי' מדברי הבע"י (האמנם הוא ז"ל גופיה לא כ"ל כן כמו שאכתוב בסמוך בשמו) והוא פשוט והתפל"מ כ' דאי העור שלם מבחוץ כשר ותמיה על בעל פ"ת שלא ציין עכ"פ לעיין בבה"ט כדרכו ומ"ש התפל"מ וכ"כ הב"ח להדיא כו' עיין בפמ"ג במ"ז סק"ה שהביא דברי הב"ח שכתב טעם כרס התלויה טריפה משום דסוף הפנימי לנקוב הלכך אם העור שלם מבחוץ רק הבשר נקרע מנגיחת השורים כשרה עכ"ד והוא ז"ל הביא בשם הדמש"א דבעינן קצת בשר קיים נגד העור ומ"מ לא ידענא מהיכן למד דין זה דכרס החיצונה משום הפנימי עכ"ד:

ועיין בשו"ת ברכת יוסף סימן כ"ה שהאריך בזה ומצדיק דעת הב"ח להלכה ממה שהקשה עליו הפמ"ג אכן כ' דכ"ז להצדיק דברי הב"ח וללמוד זכות על המקומות שנוהגין כמותו האמנם לדינא כיון שאחרונים כתבו בשם הדמש"א להחמיר בשלא נשאר מעט בשר לכן במקום שלא נהגו להקל יתפשו במנהגם שלא להקל כ"א כשנשאר מעט בשר נגד העור יע"ש באריכות גם בשו"ת רבינו חיים כהן סוף חו"ד בתשו' מנגד המחבר האריך להתיר כדעת הב"ח אולם כ"ז היכי דנשאר מעט בשר נגד העור אבל היכי דנקרע כל הבשר שעל הכרס רק העור קיים כ' דקשה להורות היתר יע"ש אכן מדברי הגאון בעל טו"ט בהשמטות סימן מ"ה משמע דמכשיר בכל גוונא היכי דהעור שלם ואף היכי דהבשר נקרע כולו והשיג על הבי"ע שהביא הב"ח דס"ל דבכה"ג טריפה אף דהעור הוא שלם וקיים וכדאי הוא הב"ח לסמוך עליו עכ"ד ע"ש:

אבן בגוף חבורו סימן קע"ה מפקפק על הב"ח ודעתו דלכתחלה אין להורות כדברי הב"ח ומ"מ אם הורה המורה כדברי הב"ח לא מהדרינן עובדא וע"ש עוד שכתב דגם הב"ח אינו מיקל רק היכי שידוע שבא מנגיחת השורים מטעם דהיינו רביתייהו אבל היכי שאינו ידוע אם בא מנגיחת השורים ויש להסתפק שמא הוא מחמת חולה אין להכשיר (ובאמת לפום ריהטא צ"ע דבאמת מלשון הב"ח משמע דגם מסתמא תולין שבא מנגיחת הבהמות מדכתב וידוע שזה הוה מנגיחת הבהמות כו' משמע דגם מסתמא תולין שזה מנגיחת הבהמות דהכי רביתייהו כמ"ש הגאון ז"ל בעצמו ולא ידענא מה שמדייק הג' ז"ל מלשון זה להיפך דצריך שיהיה ידוע שזה מנגיחת הבהמות אבל מסתמא יש לחוש שמא הוא ע"י חולה ובאמת צ"ע כמ"ש) עוד העלה דגם הב"ח אינו מכשיר אלא היכי דנקרע הבשר והעור קיים אבל היכי דנקדר הבשר בעיגול וניטל גם הב"ח מודה דטריפה אף אם העור שלם והוא ודאי טריפה וגם הכלים יש להטריף אכן היכי דאינו ידוע אי מחמת חולה או מחמת נגיחה אז הוה רק ספק טריפה יע"ש באריכות גם בתשו' שלאחריה העלה דגם הבשר שבין צלע י"ב לצלע י"ג הוה

שמוכח מדברי התב"ש מדכתב בסי' ל"ז דצריך לבדוק כל הבועות ולא כמבינן ארובה להאוסרין בועה יחידה במים עכורים א"כ ג"כ גבי דקין דינא הכא דצריך לבדוק כולן ולא סגי בבדיקת הרוב וע"ש עוד בעל"ל סימן ל"ז ס"ז שמביא בשם התב"ש והר"א דבתרנגולת שיושבת על הבילים אפי' יש בדקין בועה אחת ונאבד ולא בדק יש להטריף אבל באינה יושבת על המשבר יש להכשיר בבועה אחת בנאבד בלא בדיקה ובב"א שכיח מאוד וצריך להפוך מבפנים ולבדוק אם אין שם שינוי מראה ואם יש שם שינוי קצת יש לחוש לבשר שהרופא גוררו יע"ש ועיין בד"ק סקי"ג שדעתו ג"כ שצריך לבדוק כולן ולא סגי בבדיקת ג' מהם ע"ש שכ"כ בשם הותנו הגאון ז"ל ומביאו ג"כ במק"מ סקכ"ג והביא ג"כ בשם ספר יהושיע כן רק היכי דבדקו ג' מהם ונמצא שתחתיהן שלם ויפה ונאבדו השאר דקין בלא בדיקה בזה יש להקל ואין לחוש שמא היה עוד בועות בהדקין שנאבדו ושם לא היה הבשר שלם ויפה כיון דכבר נתחזק בג' בועות יע"ש בד"ק ובמק"מ באריכות:

ועיין בשו"ת מים חיים סימן י"ז דהיכי דגררו הדקין של בהמה מהפרש הנמצא בהם ובעוד שהיה עוסקין בגרירה מצאו בועה אחת והפכו את החתיכה לעבר השני ומצאו את העור חזק רק במקום אחד היה נקב קטן והאריך בזה להכשיר דודאי יש לתלות הנקב דנעשה בגרירת הסכין ואין זה כנאבד בלי בדיקה כיון דהוה רק בועה יחידית בזה אף להתב"ש כשר בנאבד בלי בדיקה ומה שרצה אחד לומר דזה דוקא בבועה בלא מוגלא ז"א דבועה בלא מוגלא לא נקרא בועה כלל רק טינרא יע"ש ובאמת בדקין של בהמה הדבר פשוט להקל אפי' בנמצא כמה בועות בכה"ג כמש"ל בשם הטו"ט להקל בנאבד בלי בדיקה ול"ע:

ועיין עוד בשו"ת טו"ט סימן קס"ה שמבואר שם ג"כ דיש להקל בבהמה בנאבד בלי בדיקה משום דבדק כמה בהמות ולא ראה כלל שיהיה הבועה שולט מעל"ע משום דעור הדקין של הבהמות גסות הוא עב ולא שכיח שיהיה שולט מעל"ע אכן דוקא בבועות קטנות כאותן שנקראין פאקטן אבל אם הוה בועות גדולות טריפה בלא נבדקו אפי' בבהמות ובעוף יש להחמיר בכל גונא בלא נבדקו וע"ש ודבריו צ"ע דקצת סתרי אהדדי דכאן כתב דמדינא דש"ע טריפה אפי' בפאקטן היכי דלא נבדקו אפי' בבהמה רק כיון שבדק בכמה בהמות ולא ראה שיהיה הפאקטן שולטין מעל"ע לכן יש להכשיר היכי דלא נבדקו אבל בבועות גדולות מטריף ולעיל סימן קנ"ח הוכיח דגם מדינא דש"ע כשר היכי דלא בדק אפי' בבועות גדולות משמע מדבריו דיש להקל לפי הוכחה שהוכיח שם אכן העיקר לדינא דבעוף בודאי יש להטריף היכי דנאבדו הבועות בלא בדיקה כמו"ש כמה אחרונים (אכן היכי דנמצא בועות על המעי שבין

הזפק לקורקבן ונאבדו בלי בדיקה אפשר דיש להקל כיון דע"פ רוב העור שלם שם דהעור עב שם יותר משאר דקין וגם שם לא הוה רק ספק טריפה (אכן בב"א ל"ש זה דאין שם זפק וק"ל) בניקב א"כ יש להקל בנאבד בלי בדיקה עיין לעיל ס"ס ל"ג ובפ"ת שם מ"ש בשם הח"ס ובמש"ש אכן בבהמה יש להקל בכל גונא דלא שכיח שיהיה שולטת הבועה מעל"ע וכן תולעים אינם שכיחים כלל בבהמות לכן יש להקל בנאבדו בלא בדיקה ועיין בספרו שו"ת קנאת סופרים דף ל"א ע"ב סימן קי"ב בתשו' ה"ב שם שכתב דהמנהג בבהמה בפאקטן הוא בודק הג' היותר גדולים ואם אין בהם ריעותא הגו מכשירין אבל בעוף אני אומר דצריך לבדוק כולן וזה נמנע לכן אם נמצא אחד או ב' אני בודק ואם יותר אני מטריפם וע"פ רוב נמצא רק בב"א וע"פ רוב נמצא בהם תולעת ולכך אני מטריפם עכ"ד ומשמע דכ"ש בנאבדו בעוף דטריפה בלי בדיקה וז"פ:

שוב מצאתי בשו"ת בית שלמה סימן ל"ט שהביא ג"כ בשם הג' מהרש"ק ז"ל שכתב להקל בדקין של בהמה שנמצא בהם בועות ונאבדו בלא בדיקה והוא ז"ל צידד ג"כ להקל בזה בלא בדיקה מ"מ למעשה תוכך להחמיר יע"ש עוד שכתב ג"כ דלא די בבדיקת ג' רק צריך לבדוק כולם כמ"ש בתשו' הה"כ (הובא ג"כ בפ"ת) אמנם היכי דנמצא הרבה בועות באופן שא"א לבדוק כ"א כמ"ש התב"ש לפתוח הבועות ולהוציא המוגלא מתוכן ולראות אם תחת המוגלא הוא שלם ויפה ומכ"ש אם כבר נמלגו הדקין ברותחין שהבשר נעשה רך וקל להתקלקל ע"י בדיקה אז אני בודק בלא הוצאת המוגלא רק אני מהפך אותן על צד השני אם אחר העיון יפה בצד השני אין נראה שם קלקול ושום שינוי מראה בעבר השני נתברר שלא שלטה הלקותא מעל"ע וכ"כ התב"ש וכמדומה שכ"כ גם בתשו' הה"כ אלא שמלשון הפמ"ג ס"ס מ"ו נראה שהצריך תרתי ולע"ד נראה ברור כמ"ש יע"ש באריכת עוד כמה דינים וקצרתי בזה:

ועיין בשו"ת רבינו חיים כהן סימן י"ג בבר אווזות שנהגו להטריף מכמה שנים מחמת כשאותבין הדקין נמצא מבפנים נגד הבועה שמבחוץ כמו פתיל קטן לבן דק דבוק בו מאד ואומרים שאותו פתיל הוא תולע וגם יש ריעותא אחרת שבמקום שהבועה מצד חוץ הוא מבפנים כנגדו כמין גומא ומתחילה אסר אותם ואוסא עליו כ"ע אסר לן יונה והאריך לצדד להיתר ועיקר יסודו מטעם דהכי רביתייהו כיון שכמעט אצל כולם יש אותן בועות עם תולעים אטו מי נימא דכולן טריפות כיון דאין כאן רק ספק טריפה דהפתיל הקטן שמא אין זה תולע רק דלדול ואף אם הוה תולע אימר שיצא מן הבועה לאח"ש לבקש חמימות כמו גבי מורנא בריאה א"כ שמא בא התולע מצד פנים ולא ניקבה רק עור אחד ולב"מ יש ב' עורות כמ"ש בשבילי אמונה יע"ש שמביא ג"כ בשם

ופ"מ שיש להטריף בענין זה כיון דהוה מסורס הוה ריעותא גדולה ע"ש וכו' עוד הפמ"ג שם בשם הכנה"ג שחכם אחד אסר תרנגולים מסורסים מפני שיש לחוש לנקיבת המעיים והוא ז"ל כ' להיתר מאחר שאומן עוסק בזה ובקי הוא בכך ורואה שלא יגע לב"מ וא"צ להמתין יב"ח מעת הסירוס ע"ש ועיין בעצ"ל ועיין בערה"ב שכתב ג"כ דמנהג העולם לאכול תרנגולים מסורסים כיון דאומן עוסק בהם דלא כספר לחם משנה דמחמיר להמתין יב"ח מעת הסירוס ולית מאן דחש ליה יע"ש באריכות :

ה שום ריעותא. עבה"ט מ"ש תרנגולת שיצאו מעיה כו' ועפ"ת ועיין בשו"ת מנחת משה סימן ז' ח' שהאריך הרבה בזה והעלה דהיכי דיצאו המעיים בין בעוף בין בבהמה דרך פי הטבעת ולא החזירו טריפה דלא כשו"ת נחלת דוד שהביא הפ"ת שכתב להקל בזה ובהחזירו מעצמן יש מקום גדול להקל בזה בהפ"מ מק"ו דאם במקום רחב אמרינן כיון דהחזירו מוכח דלא נתהפכו ומכ"ש במקום צר דא"א שם להתהפך בודאי יש להקל יע"ש באריכות שהביא כן מהטו"ע מה"ת סימן קנ"ו אכן המעיין בטו"ע יראה דלא רצה להקל להדי' נגד דעת מהרש"ל אף דלדינא נראה להיתר כיון דהדבר יצא מפי מהרש"ל יש להשהות כ"א יום עד שתטיל ביצים ובזכר יב"ח דעכ"פ לא גרע מספק טריפה דמועיל לו שיהו ובפרט כאן דהדבר נוטה להקל גם נראה דלא מיירי רק בילא דרך פי הטבעת דזה הוה מקום צר אז מטריף אפי' בהחזירו מאליהן אבל דרך נקב או בדופן או בכרס כבר בהחזירו מאליהן עכ"ד ע"ש ועיין במקדם מעט סק"ח שדעתו ג"כ דהיכי דיצאו המעיים דרך פי הטבעת טריפה בלא החזירו מאליהן ומה דתני במשנה אלו כשרות בעוף יצאו ב"מ ולא ניקבו מיירי בילא דרך הבטן אכן בהחזירו לפנים דעתו נוטה להקל בזה יע"ש אכן בערה"ב משמע דמכשיר ביצאו הב"מ לחוץ בכל גונא דאל"כ לא הוה קשיא לי' על הטור מהמשנה וע"ש עוד בערה"ב בתרנגולת שיצאה לחוץ כמו ששכיח בהרבה בהמות מחמת קושי הלידה יש להקל בפשיטות אפי' היכי דהחזירו לפנים אין דרך התרנגולת להתהפך כי היא עומדת על בסיסה יע"ש אכן בשו"ת בית שלמה חי"ד סימן ל"ג האריך בזה והעלה דהיכי דיצאו המעיים דרך פי הטבעת טריפה בין בהחזירו בין בלא החזירו בין בבהמה בין בעוף יע"ש באריכות גדול :

ו ס"ד נוהגו בנמלאת בדקין. עבה"ט מ"ש דהסכמת האחרוני' להקל בהפ"מ אם מונח המחט לארכה יע"ש ועיין בשו"ת טו"ט סימן קנ"ז שכתב דאף המכשירים לא מכשרי רק בנמלא המחט בדקין של בהמה הן דקה והן גסה כיון דהמעיים של בהמה רחבים ל"ח שמא ניקב אף שהולכת מהלך רב אבל בדקין של עוף שהם קצרים ובפרט במחט שהיא גדולה ואינה דבר קטן ודאי הוה מלתא דמסתברא כיון שהולכת כ"כ בהיקף במקום צר יש לחוש שמא ניקבה אמנם היכי דנמלא המחט במעי האחרון סמוך למקום שהרעי יוצאת בזה מנהג להכשיר דיש לתלות דבאוכל נתחבך ומשם בא הנקב ולא מן הושט ע"ש באריכות ולפע"ד נ"ע מדלקמן סימן נ"א בש"ך שם סק"ד בשם הב"ח דמבואר שם דדוקא בבהמה דדרכה להתחבך תלינן שנכנסה המחט ולא בעוף משום דאין דרכה להתחבך ולזה הסכים הפר"ח אות ד' והפמ"ג שם ודלא כט"ז שם שכתב דגם בעוף דרכה להתחבך לפעמים הרי דלא תלינן בעוף שנתחככה באוכל והרא' שמביא בטו"ט מדרישה אינו ראי' כלל דשם מיירי בשורים דדרכם להתחבך מיהו לפמ"ש הפמ"ג שם דבמחט קטנה אף בעוף שרי התם א"כ גם הכא יש לנדד להקל בכה"ג וצ"ע כעת ועיין בסולת למנחה להמג"י בנשאל במחט שיצאה מהתרנגולת דרך בית הרעי כשהטילה גללים דדעת השואל שם להכשיר אף לדעת המטריפים במחט שנמלא בדקין והוא ז"ל חולק עליו דלדעת המטריפין במחט שנמלא בדקין ה"ה כאן יש להטריף דודאי עבר דרך הדקין יע"ש ועיין בערוגת הבושם שהאריך בזה והעלה דאף דהסכמת אחרונים להכשיר דוקא בהפ"מ במחט שנמלא בדקין מ"מ כאן יש להכשיר אף בלא הפ"מ (לפמ"ש לעיל בשם הטו"ט צ"ע) וכן במחט שנמלא במעי שבין הושט להקורקבן ג"כ יש להכשיר אף בלא הפ"מ יע"ש באריכות :

ז ס"ה יש אוסרים במשהו. עבה"ט מ"ש כרכשתא שנמלא נקובה מבפנים ועפ"ת ועיין בשו"ת טו"ט מה"ת סימן קנ"ה שכתב דזה דוקא למאן דסובר דדק היוצא מן הדקין כשר אבל למאן דקי"ל דבלא הפ"מ טריפה בדק היוצא מן הדקין גם הכא יש להחמיר באין הפ"מ דזה הוה כמו דק היוצא מן הדקין יע"ש ועיין בספר עמודי אש דף ס"ג ע"ד שהשיג עליו דאין זה ענין כלל לדק היוצא מן הדקין והכא אין להחמיר כלל אף באין הפ"מ יע"ש מה שהשיג עוד על הטו"ט :

ח ס"ו בהגה ויש לבדוק . עבה"ט ועפ"ת מ"ש בשם תשו' ח"ס שדעתו שצריך לבדוק כל הטוטות ולא סגי בבדיקת ג' מהם ועיין בשו"ת טו"ט מה"ת סימן קנ"ג ועוד בכמה תשו' שדעתו דבהפ"מ א"צ לבדוק רק ג' מהם אך באין הפ"מ יש להחמיר ולבדוק כולן אך באין לפנינו רק ג' טוטות א"צ להחמיר ולבדוק אם יש יותר אפי' שלא בהפ"מ יע"ש וע"ש בסימן ק"ס שהשיג על הח"ס דדעתו שצריך לבדוק כולן והאריך לדחות כל ראיותיו וע"ש עוד בסימן קנ"ח דהיכי דנאבדו הדקין ולא הספיקו לבדוק את הבועות שהיה ע"ג הדקין והעלה להכשיר בבהמה אכן בעוף יש לאסור הבשר ואין להתיר רק הכלים כשלא נודע רק אחר מעל"ע וע"ש שהעיד שבבהמה אינו שכיח כלל שתהא בולטת הבועה מעל"ע אפי' אחד ממאה יע"ש ועיין בעלי לתרופה שכתב

שמוכח

קישקליך ודאי טריפה ואין ספק בדבר עכ"ד ע"ש:

ב **ניקבו** הדקין כו'. עיין בשו"ת טו"ע בהשמטות סימן מ"ג דף כ"ז ע"ב בדקין שנמצא באחד מן הדקין שלשה נקבים גדולים עגולים כקטנית ואחד רצה להורות היתר אם יודע שהלך שם בשעת הבהמה בסכין והוא ז"ל כ' עליו דלא טב הורה דדוקא אם לא היה עגולים יש לתלות בידא דטבחא אבל אם היה עגולים ופתוחים א"א להיות כן בסכין (א"י מה חידש בזה הלא כן מבואר בהדי' ברמ"א לעיל סימן ל"ו ס"ה) והאוש מעיד ע"ז וגם לתלות בידא דטבחא או בסכין אפשר דוקא בנמצא נקב אחד אבל בכמה נקבים לא שכיח שיהיה כן ע"י משמוש יד הטבח והסכין אף דמבואר בסי' ל"ו בבא זאב ונטל הריאה דתלינן ביה אפי' כמה נקבים היינו דוקא בזאב אבל במשמוש היד או בסכין אין לנו אלא מה שמצינו בפוסקים רק בנקב אחד ולא בב' וכ"ש בג' אלא שאיני מחליט למעשה רק מספקא לי אבל בכ"ד שהיה עגולים בודאי טריפה גמורה ואף הכלים שבישלו בהם מאותו בשר הם טריפה אף שנודע אחר מעל"ע שהיא טריפה ודאי ולא ספק עכ"ד ע"ש וע"ש בדף ס' ע"ד סימן ס"ט בקצב שנטל הדקין של בהמה והניח על הספסל ויצא מן הדקין קלוח גדול של פרש ונטלו הדקין ובדקו אותם ומצאו בדקין ב' נקבים עגולים ופתוחים שנעשה מחיים ואח"כ מצאו על הספסל ב' או ג' תולעים ורצה לתלות הנקבים בתולעים כמו גבי מורנא לעיל סי' ל"ו והוא ז"ל האריך בזה והעלה דהבהמה טריפה גמורה חדא דאף בריאה אין להכשיר רק בנמצא התולעים תוך הנקב או ע"י בדיקת השמש אם יצאו ע"י חום השמש ובלא"ה אין להתיר ונהי דכבר נהגו השו"ב לחפש אחר מורנא ואם כי קשה עלינו הדבר אך כבר כתבנו בחבורינו ליישב המנהג כיון דכבר נהגו אך זה דוקא בריאה ולא בכרס ודקין שהרבה חולקין ואוסרין לגמרי (עמש"ל סימן ל"ו סק"ה) חלילה להתיר ועוד דאין להקל רק בנמצא התולעים על הנקבים משא"כ הכא דנמצא על הספסל ולא על הדקין בלא"ה אין לתלות ואם כי באיסור אין מחזיקין איסור ממקום למקום ומכ"ש בהיתר וגם כיון דהנקבים הם אדומים ופתוחים אין להקל כלל במורנא בריאה ואם כבר נהגו השו"ב להקל גם בזה לדעתי היא ודאי טריפה ואם כי מי ישמע לנו בזמה"ז עכ"פ די להקל בזה אם הנקבים אדומים ופתוחים רק בכה"ג שנמצא התולעים תוך הנקבים אבל לא להקל לחפש אחר תולעים ומכ"ש בכרס ודקין דבלא"ה יש חולקין בודאי אין להקל לכן המכשיר בזה האכיל טריפות לישראל עכ"ד ע"ש:

ג **ונמצא** מהופכין טריפה. עבה"ט ועפ"ת ועיין בשו"ת טו"ט מה"ק סימן ע"ב שהעלה דהיכי דלא יצאו לחוץ ונהפכו קצת יש להכשיר כיון דראבי"ה מתיר לגמרי בלא יצאו לחוץ ונהפכו י"ל דאפי' הפוסקים המחמירים היינו דוקא בנהפכו לגמרי אבל בנהפכו קצת מודים דכשרה אפי' אם מחיים לא הטילה הבהמה גללים אין זה נקרא ריעותא מחיים דאולי דבר אחר גרם לה זה לכן יש להכשיר היכי דלא יצאו לחוץ מחיים ונהפכו קצת אבל היכי דיצאו לחוץ מחיים אז אפי' בנהפכו קצת יש להחמיר ולאסור עכ"ד משו"ת טו"ט הקצר שנדפס בשו"ת טו"ט מה"ג ועיין עוד בספרו שו"ת קנאת סופרים דף ע"ה סוף ע"ד סימן יוד שכתב ג"כ לדינא כן דהיכי דלא יצאו לחוץ צריך שיתהפכו לגמרי מעליון לתחתון אבל ביצאו לחוץ אפי' נהפכו רק במקצת ג"כ טריפה ועיין בשו"ת מים חיים סימן ט"ו שהעלה ג"כ להלכה כן דבלא יצאו לחוץ יש להקל היכי דלא נהפכו לגמרי מעליון לתחתון דהוה ס"ס דלמא כדעת ראבי"ה דמכשיר במהופכים בלא יצאו לחוץ ואת"ל כדעת החולקין עליו דלמא בכה"ג דלא נהפכו לגמרי לא נקרא מהופכים וכן המנהג להקל יע"ש והנה אין בידי שו"ת טו"ט מה"ק הארוך וגם ספרו קנאת סופרים אינו ת"י כעת ולא ידענא אי איירי ביצאו לחוץ ולא החזירו בזה דוקא יש להחמיר היכי דנמצאו מהופכים במקצת או דמיירי דוקא בהחזירו הב"מ לפנים בזה יש להחמיר היכי דנמצא מהופכים במקצת אבל בלא חזרו לפנים בלא"ה יש להחמיר לאסור אף דלא נתהפכו ועפ"ת סק"ד ועמש"ל סק"ה:

ומ"ש הפ"ת בשם תשו' הה"כ בהדרא דכנתא שאינה עגולה רק בדרך עולה ויורד כו' ע"ש ועיין בשו"ת טו"ט הקצר מה"ק סימן ע"ג שנשאל ג"כ על כנ"ז שנמצא כך במקצת בהמות שהדרא דכנתא אינה עגולה רק כמו עולה ויורד והוא רק במיעוטא דמיעוטא והטבחים יקראו לה חזירשה מנוסה כי יאמרו כי אצל החזירים ההדרא דכנתא כתבנית זה ויש מורים לאיסור ויש מורים להיתר והוא ז"ל השיב הנה לענין או"ה אין ללמוד טהור מטמא כלל ובפרט להקל על המתירין להביא ראי' וגם י"ל תינח אם ידעו שזה הוי מתחלת ברייתו אבל מנין לדעת כן דלמא אח"כ נהפכה וכיון דעכ"פ יצאו מן הרוב י"ל דהשתא הוא דאיתרע ועתה הוא דיצא מן הרוב ואפי' לקולא אמרינן כן ומכ"ש לחומרא ולכך נראה דודאי טריפה בזה עכ"ד ע"ש:

אבן בשו"ת בית שלמה חי"ד סימן ל"ז האריך בזה והעלה לצדד להקל בזה כיון דהדרא דכנתא לא נהפכה לגמרי מעליון לתחתון רק מקצתה נהפכה יש להקל בזה ויש לצרף דעת ראבי"ה דמיקל לגמרי היכי דלא יצאה לחוץ אף כי מתשו' הה"כ שהביא הפ"ת נראה דבגברא כך גרע טפי ליתא דאדרבה דבגברא כך יותר קיל ומ"מ סיים אמנם כ"ז להלכה אבל למעשה איני מחליט להלכה להקל בדאורייתא נגד הה"כ עכ"ד ע"ש:

ד **ובן** אם נמצאו המעים בין עור לבשר כו'. עבה"ט מ"ש כ' הל"ח ועפ"ת ועיין בפמ"ג שכתב בשם התב"ש והבל"י ופ"מ

איכא לברורי (עמש"ל סימן ס' סק"ג) ועוד כיון דאיכא טורח גדול בשחיטה לא יחשב איכא לברורי יע"ש :

ועיין בשו"ת ברכת יוסף סימן כ"ג שנשאל ג"כ על נד"ז והאריך ג"כ להתיר החלב מ"מ סיים דהיכי דאין הפסד לו אם ימכר החלב לעכו"ם יש להחמיר בזה ועיין בשו"ת שם ארי' חיו"ד סימן ס"ג שכתב דבפרה חולבת דא"א לבדוק יש להתיר החלב דהוה ס"ס חדא שמא לא ניקב הכיס ועוד דאפי' בניקב דלמא כדעת המכשירין בניקב הכיס יע"ש :

וכן בשו"ת שואל ומשיב ח"ב סימן ל' האריך ג"כ להתיר החלב מבהמה המשתנת דם ואפי' לכתחלה מותר לקנות בהמה זו יע"ש באריכות (ומ"ש הפ"ת על הגו"ב הרנים ג"כ בשו"ת שו"מ שם ועיין ביד אפרים שעמד ג"כ על הגו"ב בזה ועיין במק"מ) וע"ש עוד בח"א סימן ע"ט מ"ש בזה (והנה מ"ש דגם לכתחלה מותר לקנות בהמה זו צ"ע עיין לקמן סימן נ"ו ס"א בהגה ובש"ך שם סקט"ו דמשמע שם דלכתחלה אסור לקנות דבר שהוא מותר רק משום ס"ס מיהו יש לדחות דשם לא היה ס"ס גמור דנפסק הלכה דלכתחלה אסור והקניה הוה לכתחלה משא"כ הכא ודו"ק ועמש"ל סימן ק"ח סק"ג וצ"ע והכמ"ל) :

ועיין בשו"ת בית שלמה סימן ל"א וקנ"א שהביא ג"כ בשם ספר יהושע שכתב להתיר החלב מבהמה המשתנת דם והוא ז"ל עצמו מגמגם בזה והשיג על ספר יהושע ואינו רוצה להתיר למעשה ומ"מ כ' דמי שרוצה לסמוך על ספר יהושע להתיר החלב אין למחות בידו כי יש לו על מה לסמוך ומכ"ש שיש להתיר הכלים אם נודע לו כשהיה בו מותר להשהות מעל"ע והם כשרים יע"ש ועיין בעלי לבונה שכתב ג"כ להקל בזה אם לא נבדק כיס השתן רק לכתחלה צריך בדיקה יע"ש אכן במקדש מעט החמיר בזה מאד וכ' דשורים ופרות המשתינים דם יש לאסור החלב מחיים אם לא אחר שפסק ממנה הדם זמן גדול דאז מוכח דרק מחמת חולה היה ונתרפא ואם נשחטה צריך לבדוק השלחופית של מ"ר אי לא ניקב או נעשה בשר שהרופא גוררו ואי נאבד בלא בדיקה יש לאסור אף בהפ"מ ונכון לבדוק גם בכליות אם אין שם מכה במקום חרין עכ"ד ועיין בגדולי הקדש שהאריך לבאר טעמי' ועיין בד"ק מ"ש בזה :

ועיין בשו"ת בית שלמה סימן ל"ב דהיכי דשחטו הבהמה ונמצא נקב בשלחופית השתן אף דמבואר מדברי הד"ק דיש להחזיק הבהמה לטריפה ודאי למפרע לענין החלב מ"מ כבר דחה דבריו בתשובה אחת מ"מ לא מלאני לבי להקל נגד דבריו אמנם בלא נודע עד שנתערב ברוב במב"מ או עד שיעברו מעל"ע על הכלים שנשתמש בהם ועתה הכלים הב"י דעתי להתיר זולת אם רואין שהוגלד פי המכה או שהיא ניכרת שהיא מכה ישנה עכ"ד ע"ש :

ועיין בשו"ת שם ארי' שם שנשאל בבהמה שנעצרו מי רגליה וא"י להשתין אם צריך בדיקה בכיס השתן שמא ניקב והוא ז"ל השיב הנה לא מצינו שמחמת נקיבת הכיס יהיה נעצר השתן והרא"ש כתב להכשיר ניקב כיס השתן וכ' ראי' שהרבה ב"א מטפטף מהם מ"ר תמיד ואומרים הרופאים שהיא מנקיבת כיס השתן וחיים כמה שנים אבל שיהיה נעצר השתן מנקיבת הכיס זה לא שמענו וזה מהלכות הרופאים ולדעתי זה יכול לבוא מסיבות אחרות כמו מאבן בכיס או בגיד ששכיח וכדומה משאר חולי ומהיכי תיתי להחזיק ריעותא לכן פשוט דא"צ בדיקה בכיס השתן יע"ש :

ועיין בעלי לבונה שכתב בתרנגולת שבטנה צבה צריך בדיקה מחמת קוות מים באברים הפנימים לראות מהיכן בא המים אבל מחמת כיס השתן שניקב אינו מזיק בעוף כלל כמ"ש הפמ"ג דעוף אין לו כיס השתן (עמש"ל מזה) ופרה שילא דם מן הדדים אסור החלב והכלים שעמדו בו מעל"ע כמ"ש הבל"י בשם הנ"ש עכ"ד (ועפ"ת לקמן סימן פ"א סק"י ובמש"ש) הנה מ"ש העל"ל מענין פרה שבטנה צבה עיין מזה בפמ"ג בשפ"ד סק"ה ולקמן סימן נון בשפ"ד סק"ו וכתב דהמחמיר לעצמו תע"ב ועיין לקמן בבה"ט סימן מ"ח סק"ב בשם השבו"י שיש בזה סכנה יע"ש ובפ"ת שם ועמש"ל סק"ב בשם המק"מ דבשלחופית אין חשש סכנה יע"ש :

סימן מו

א **ס"א** ניקבו הדקין . עיין בשו"ת טו"ט סימן קס"ו שנשאל באווזא שנחסר אחד מן הדקין הקטנים הנקראים טרייפיני קישקליך וכ' דזה ודאי טריפה דודאי יש להם איזה שימוש הצריך בעוף ולא לחנם נבראו ואם הוא בכלל כל הדקין וכמו שאם נחסר מגוף הדקין טריפה ואם הוא בכלל שניא דיבה כמו"ש השואל נמי טריפה דהרי בשניא דיבה גופה טריפה כשנחסרה וה"ה בזה ומה שרצה השואל לתלות שנאבד לא ידעתי למה לא בדק מקום שנתלש ממנו המעיים אם יש שם נקב דהרי הני יש להם פה ונקב לתוך הדקין והם בשוה עומדים זה כנגד זה וא"כ הו"ל לבדוק כנגד השני הנשאר אם בצד השני יש פה פתוח בודאי הוה שם ונאבד ואם אין שם פה פתוח נראה דנחסר בבריאה וטריפה ואף אם יש שם נקב נמי יש לחוש שמא היה מטוקב ואף באם היה שם חתול וכדומה הרי הכל פליגו על החכ"ל ומכ"ש בזה ואין מדמין בטריפות בלב היה ברור לו שא"א לחיות אפי' שעה אחת בלי לב משא"כ בזה לכן נראה להטריף בכל ענין עכ"ד ע"ש ועיין עוד בספרו שו"ת טו"ט מה"ג סי' רס"א שכתב דהיכי דנחסר הטרייפני קישקליך

לנוכן כלל וכן אני מורה הלכה למעשה וכן נראה מדברי הפמ"ג סקי"ז לחלק בזה יע"ש :

סימן מה

א **ס"א** או עוף . עפ"ת מ"ש מענין אם יש לה ב' אם ועיין ביד אפרים שהביא בשם המח"ב להכשיר בין בבהמה בין בעוף אפי' שלא בהפ"מ ועיין במק"מ סק"א שכתב ג"כ בשם הפמ"ג ושו"ת נאות דשא שחיבר בעל לב"ש להכשיר אפי' שלא בהפ"מ ובלב"ש (הובא ג"כ בפ"ת) כמדומה שלא ראה דברי הפמ"ג שהיקל בזה יע"ש :

ב **וכ"ש** ניקב דכשר . עבה"ט ועיין בשו"ת טו"ט סימן קנ"ב בעוף אחד שנמצא בה שלחופית מלא מים ונסרך להשליא של בילים ובאותו מקום ניקב מקצת השליא וחשש השואל כיון דניקב האם אינו מותר רק בהפ"מ ומים בתרנגולת ג"כ אינו מותר רק בהפ"מ ותרי קולי בהפ"מ לא מקילינן והוא ז"ל השיב לו דיפה הורה המורה להיתר כיון דשם הוה שעת הדחק וכ"ש הוה כאן תרתי לטיבותא נגד השתי ריעותות וכ"כ הלב"ש בפתיחה לטריפת העצמות אות זיין דהכי נהוג עלמא דהיכי דיש הפ"מ בצירוף כ"ש וכה"ג מקילינן גם תרי קולי ועוד דיפה כ' השואל דהתב"ש מיירי דוקא במים בלא שלחופית אבל בשלחופית אין לחוש לקלקול האיברים (עיין במק"מ סוף סימן זה כשהמים בשלחופית אין חשש סכנה ג"כ) ועוד דאפשר דהשלחופית היא בילה אלא שלא נגמרה גם י"ל דהשלחופית סותם הנקב הנרקב בשלל הבילים יע"ש :

ועיין בערוגת הבושם לקמן סימן מ"ח סק"ה שהאריך להשיג על הלב"ש דהך כללא דתרי קולי בהפ"מ לא מקילינן אין זה כלל גמור דהכל לפי הענין ובמקום שנראה להקל מפני שדעת המכשירים הם עיקר וזה גופיה הוה חומרא להחמיר שלא בהפ"מ אז במקום הפ"מ מקמינן אדינא ומקילינן אפי' תרי קולי רק במקום דהוה קצת קולא להקל בהפ"מ לא מקילינן בהפ"מ תרי קולי והכל לפי ראות עיני המורה לפי רוב דעות ורוב מנין ורוב בנין דלא כהלב"ש דעשה זה לכלל גמור בקונטרס שבירת העצמות והוליד מזה סעיפים וסעיפי סעיפים יע"ש ודבריו נכונים ועיין מזה עוד בספרי שו"ת שם ארי' חי"ד סימן ס"א ובהשמטות שם מ"ש בזה ועיין עוד בשו"ת בגדי ישע חי"ד מסימן ו' עד סימן ע"ז מענין זה ועיין עוד בשו"ת מנחת משה מסימן ט' עד סימן ט"ו מענין תרי דיעבד אי יש להחמיר כמו בתרי קולי בהפ"מ יע"ש באריכות גדול ועיין עוד בשו"ת שם ארי' שם ולפי שלפע"ד לדקו דברי הערה"ב בזה קצרתי בזה ועיין בס"ק שאח"ז :

ג **או** נימוק . עבה"ט ופ"ת מ"ש מענין גישוואלענע בילים ועיין בספר עצי לבונה דהאידנא נהגו לבדוק ולראות אם האם לא נימוק והיא בריאה שלימה אז יש להכשיר ואם נימוק טריפה והיינו דע"פ יש הפ"מ רוב לכן אם היא שלימה מכשירין בהפ"מ משא"כ בנימוק האם אף דהרמ"א מכשיר ג"כ בהפ"מ היינו בנימק לבדה אבל ביש ג"כ בילים קרושים זה כשר רק בהפ"מ ותרי קולי במקום הפ"מ לא מקילינן כמ"ש הט"ז ס"ס ל"א יע"ש ונ"ל פשוט דהיכי דיש הפ"מ בצירוף כ"ש וכדומה יש להקל כמ"ש הלב"ש בטריפות העצמות אות זיין ובשו"ת טו"ט סימן קנ"ב הבאתי דבריהם באות הקודם ולפי מש"ש בנא"ה יש להקל והמיקל בזה במקום הפסד גדול לא הפסיד אפי' בלא כ"ש וכדומה :

שוב ראיתי בשו"ת בית שלמה סימן ל' שהחמיר מאד בענין זה היכי דנמצא בילים קרושים וגם האם נמוקה והביא ג"כ בשם הישועת יעקב כן והתרעם בקול רעש גדול על מי שהכשיר בזה יע"ש ולפע"ד נראה כמ"ש ובפרט בהפ"מ וכ"ש והבוחר יבחר טוב מצאתי גם בערה"ב שכתב ג"כ להקל בזה בהפ"מ אפי' היכי דנימוק האם וכ' דל"ש בזה לומר תרי קולי בהפ"מ לא מקילינן כיון דהמטריפים בנימוק הולד הוא ג"כ מטעם נימוק האם דסופה להיות נימוק כמו"ש הכו"פ וכיון דבהפ"מ מקילין בנימוק האם אף שנימוק גם הולד יש להכשיר יע"ש :

ד **או** נימוק. עיין בשו"ת בית שלמה סימן ל"ה בבהמה שמחמת קושי הלידה יצתה מקצת האם שלה לחוץ ולא החזירה דיש להכשיר בפשיטות אמנם לכתחלה יש לבדוק מקום המעיים הסמוכים לאם אם לא נתהוה בהם איזה קלקול ופ"א מצאתי קלקול שם בב"מ והטרפתי אמנם כ"ז אינו רק זהירות לכתחלה כי אף בשינוי עורות של הושט כשניקב אחד מהם ע"י חולי אין להחזיק ריעותא מעור לעור כמ"ש התב"ש סימן ל"ג סקט"ו וכ"ש דאין להחזיק ריעותא מאבר לאבר הסמוך לו וכבר נשאלתי על החלב של הבהמה זו והורותי דיש לשאול להבקיאים אם יאמרו שבודאי לא יצאו קצת מן המעיים לחוץ רק מן האם לבד מותר לאכול החלב ממנה עכ"ד ע"ש :

ה **ס"ב** בהג"ה והכי נהוג להטריף אפי' בניקב. עבה"ט מ"ש שורים המשתינים דם כו' ועיין בפמ"ג שכתב בשם הבל"י להכשיר בהפ"מ היכי דלא בדק יע"ש ועיין בשו"ת טו"ט מה"ת סימן קנ"א שנשאל ג"כ על החלב של הפרה המשתנת דם ועודנה בחיים דא"א לבדוק אי מותר החלב שלה אי לא והוא ז"ל האריך בזה והשיב להיתר מטעם דהוה ס"ס כיון דכתב הלח"פ די"ל דהדם אינו בא מכיס השתן רק מתחת הגידים הסובבים שמה וגם בניקב כיס השתן יש דיעות דכשר וא"כ כשהבהמה מחיים הוה ס"ס ולא הוה ס"ס דאיכא לברורי הדא כיון דהבהמה עומדת לחלבה ואם ישחטה יקלקלה כמבואר בסימן יוד ולא נחשב איכא

מדברי הב"ח והט"ז והש"ך בסימן קפ"ח דעמיאה בכה"ג כשנתייבש והיה אדום וכ"כ המחצית השקל שם שכן משמע מדבריהם ועיין בפ"ת שם סק"ג שכתב ג"כ בשם שו"ת שבו"י שחולק על החכ"צ בזה וגם בנו בשו"ת יעב"ץ נמנם על אביו הגאון ז"ל מ"מ בנ"ד יש להקל טפי כיון דבלא"ה דעת הש"ע להכשיר אפי' בעכורים וצלולים ברחוק מן הכוליא והפר"ח החזיק בפסק הש"ע (ועמש"ל סק"א) בודאי הכא אין להחמיר כ"כ ויש לצרף דעת החכ"צ בזה ובפרט דגם החו"ד הסכים עם החכ"צ והוה כעין ס"ס ולזאת היה לפע"ד להקל בזה אפי' אם היה ידוע בבירור שנשתנו ואין בשום דבר לתלות דמחמת זה נשתנו כגון בכלי שאינו נקי וכדומה לזה אבן בנ"ד שהיה המים ג"כ מלוחים בזה צ"ע אם יש להקל כ"כ ועמש"ל בס"ק שלפני זה אבן באלו הדינים בודאי יש להקל ולא להחמיר כיון דבלא"ה האריך בתשו' משכנ"י להקל אפי' בעכורים וצלולים היכי דרחוק מן הכוליא כפסק הש"ע והפר"ח (ומביאו ג"כ הפ"ת) וכן כתבתי לעיל סק"א בשם העלי לבונה דבמדינות האלו נהגו כן גדולי המורים וגבי דלדינא צ"ע אם יש להקל כ"כ מ"מ בכה"ג בודאי יש להקל וצ"ע למעשה :

ה **ואם** נמצא בה דם. עבפמ"ג מ"ש בשם התב"ש ועי' בשו"ת טו"ט סימן ק"מ שציין לעיין בחיבורו מגדה בש"ס דף ק"ה שהביא סמיכה לזה מדברי התוס' שם דדם עדיף מעכורים וחשוב כמים צלולים יע"ש :

ו **ויש** מי שאוסר. עפ"ת ועיין בשו"ת טו"ט סימן קמ"ט שכתב ג"כ להכשיר היכי דיש כמראה הדבש ולא הגיע ללובן דהוה ס"ס ע"ש שכתב דזה כלל נכון דהיכי שבאנו לחוש לחומרא דלא כהכרעת הש"ע והרמ"א שוב מצטרפין לס"ס אף לדעה שהכריע המחבר והרמ"א דלא כותיה יע"ש ועיין במק"מ סקט"ו שהעלה ג"כ דכמראה דבש הוא רק ספק טריפה יע"ש :

ז **ס"ג** אלא בלובן. עפ"ת מ"ש בשם הכו"פ ובשו"ת תולדות יצחק חולק עליו ועיין במק"מ ס"ק ע"ז שהביא ג"כ בשם הפר"ת והתוי"ק דהוה רק ספק טריפה ואם יש עוד ספק יש להקל ולפי"ז נכון מ"ש הכו"פ להקל בספק לקותא רק בלובן אך מ"ש עוד להקל בלקו מיעוטו ליתא עכ"ד ועיין בשו"ת מ"ח ס"ס י"ג שכתב דלפעמים יוצא טיפת מים מתוך הלובן וקשה לעמוד עליהם אם הם זכים או לא דיש להקל ולסמוך ע"ד הכו"פ אם לא נתקלקל הרוב מהלובן וגם יש ספק אם הם זכים או לא בהפ"מ ושעת הדחק יע"ש :

ח **נמצאו** בכוליא אבנים כשרה. עבה"ט ועיין בפמ"ג במ"ז סק"א שכתב בשם התב"ש אות ט' שכתב דיש ב' מיני אבנים א' מאכילה ושתיה שאין נקיים והם ניכרים והוא שהכוליא כולה שלימה רק אותן האבנים מונחים תוך הלובן כשרה אבל אותן הנולדים מכוליא גופה הוה לקותא ולמקום התרין טריפה עכ"ד ועיין במקדם מעט ס"ק י"ז ועיין בשו"ת טו"ט סימן קמ"ח בכוליא שהיה בה מים זכים עד הלובן ולא יותר ובתוך הלובן מצאו אבן והשיב דהיכי דכבר אכלו אנשי העיר הבשר ויהיה הפ"מ לכל העיר (עמש"ל סימן ל"א סק"ב ויש לעיין בזה) ודאי כבר אף אם ראו דהאבן היא מגוף הכוליא מ"מ כדאי הם המתירין לסמוך עליהן בכה"ג רק אם בא השאלה קודם שאכלו הבשר אז יש לראות אם האבן אינו מגוף הכוליא ולא ראה כנגדו חסרון בכוליא אז כשרה ולא נחשב תר"ל כיון דאינו במקום אחד ממש וכן אם לא נודע אם נראה החסרון מגוף הכוליא כגון שנאבד כשרה אבל אם היה לפנינו וניכר החסרון מגוף הכוליא אז טריפה כדעת התב"ש עכ"ד ועיין בשו"ת טו"ט מה"ק סימן ע"א במעשה שנמצא בב' כליות של שור הגדול ב' בועות ובתוך הבועות היה עצמות קטנות הרבה והיה נראה דהכי רביתייהו ומצד הבועות לא היה ספק כי לא היה מגעת לחריץ גם המים היה זכים רק מטוהים קצת (עפ"ת סק"ד ועמש"ל סק"ד) ועיקר הספק מחמת עצמות והשיב דזה כשר בפשיטות כיון דכתב הר"ן בתשו' שדרך הכליות לגדל אבנים א"כ ממילא מה לי אבנים מה לי עצמות אטו יש ציור לאבנים הנ"ל ואפי' להט"ז האוסר בעצם הנמצא תוך הלב (לעיל סימן מ' סק"ד) מטעם דחיישינן לנקיבת הלב זהו בלב כיון דהנקב מטריף בית מבה"כ בזה לכך נראה ברור להכשיר עכ"ד ע"ש :

ט **ס"ה** עד כפול. עיין בד"ק אות יוד ובמקדם מעט אות כ' :

י **שהקטינה** מחמת חולי. עיין במק"מ סק"א שכתב ובהקטינה ע"י אדם דעת המג"י והפמ"ג וח"א לאסור ובג"ה הוכחתי להתיר בהפ"מ עכ"ד :

יא **ס"ו** ולפי"ז צריך לבדוק. עפ"ת מ"ש בשם שו"ת תוי"ל דאם לא הספקו לבדוק טריפה יע"ש ועיין בשו"ת ברכת משה סימן ז' שמסיק בזה דבהפ"מ יש להקל בנאבד ולא נבדק דיש לסמוך ע"ד רש"ל שמיקל בזה לגמרי וכתבו האחרונים לסמוך עליו בהפ"מ וא"כ בנאבד ולא נבדק יש להקל אף שלא בהפ"מ כמו"ש הפמ"ג בכללי ס"ס מחודש ג' ובפרט בהפ"מ בודאי יש להקל עכ"ד ע"ש :

יב **ס"ח** דלובן בכוליא לקותא הוא. עבה"ט מ"ש ובמה ניכר דלקה היא כו' י"ל כיון דא"א למיקם עלה דמילתא כו' ע"ש ועיין בשו"ת מים חיים סימן י"ד שכתב ע"ז ונראה לפע"ד דאם הלקוי משונה ממראה הלובן היינו שנמצא לפעמים שהלקוי בבשר עד הלובן הוא כמראה מורסא לבנה נוטה ללבן ממש והלובן שבתוך הכוליא משונה מזה ויש לו מראיתו כברייתו ממש דכשרה דבזה ניכר דלא נכנס הלקותא ללובן

עצמו אין דבריו נראין בזה דכונת הש"ך דאם הוי מוגח למעלה על הלובן אפי' לא הגיע לתוך הלובן נמי טריפה עכ"ד העתקתי מסו"ת טו"ט מה"ק הקצר שנדפס בסו"ת טו"ט מה"ג :

ג **והוא** שיגיעו עד הלובן. עבה"ט ועיין בפמ"ג במ"ז סק"ד שכתב וז"ל אם מוגלא דפסולה היא בכוליא אף בלא הגיע לחריץ כמ"ש הט"ז אות ו' אם הלקותא מבפנים ולא הגיע לחריץ כשר לרש"ל וט"ז יע"ש עוד באות ו' שהשיג על התב"ש שמטריף בזה ועיין בסו"ת טו"ט סימן קמ"ה שהאריך בזה ומסיק להקל בהפ"מ עוד כ' דאף להמחמירין בחסרון מבפנים היינו דוקא אם עכ"פ יש רקבון ממש יחד רקבון ומוגלא והוה כעין בועה ממש אבל כאן שלא מתאסף יחד ואינו נראה מלא מוגלא רק שנראה ליחה יוצאת אבל לא התאספת יחד כדרך בועה להיות נקרא מלאה מוגלא אז יותר בודאי. אך לענין מעשה אם היה בא מעשה לידי אפסר שלא מלאני לבי להקל מ"מ כיון שהורא להיתר אין מזחחין אותו יע"ש אכן דבריו שם צ"ע דבעובדא דידיה היה מוגלא במקום הלובן עצמו ובזה טריפה לכ"ע דזה לא הוה חסרון מבפנים כיון שהגיע למקום הלובן תו לא הוה מבפנים וכ"כ הפמ"ג וצ"ע ועיין בד"ק אות ב' ובמק"מ סק"י שיש להחמיר היכי שהוה מסמוס גמור אפי' מכוסה מבפנים גם בלא הגיע לחריץ אבל כשרק שינוי קצת יש להקל יע"ש :

ד **מים** זכים. עפ"ת דאפי' הם מלוחים אין לאסור ועיין בשו"ת טו"ט סימן קמ"ב שנשאל היכי שהיה המים זכים רק שהם מלוחים מה דינם והעלה דבהפ"מ או לכ"ע יש להכשיר דעדיפי מכרכומי אף דבמלוחים בריאה אסורים מ"מ הכא עדיפי כיון דעיקר הטעם דמלוחים שם טריפה מטעם דשדי תכלה בכולה והוה כאלו נתקלקל כולה ולכך טריפה משא"כ הכא דהוה זה מעלה דהוה כניטל כולו דכשר דדוקא בעכורים וסרוחים דאין הדבר ברור שיתקלקל כולו ולכך טריפה דאזלינן בתר השתא משא"כ הכא ע"ש עוד כ' דאף היכי דכולו מים זכים רק לבסוף יש מעט פסולת ומוגלא טריפה דאין שיעור למוגלא כמה יע"ש שהשואל כתב כן והוא ז"ל הסכים עמו אכן בתשו' סימן קמ"ה מבואר מדבריו דכשר כה"ג בהפ"מ וצ"ע ואפשר משום דסיים בסוף התשו' שאילו היה בא לפניו לא היה מיקל רק מ"מ כיון שכבר הורה אחד דאין מזחחין אותו וקאי ג"כ ע"ז הדין ולכך הכא כיון שלא הורה הרב השואל להקל לא רצה להקל אפי' בהפ"מ ועיין שם בתשו' סימן קמ"ו כתב דמים מלוחים כשר אפי' שלא בהפ"מ יע"ש :

אבן בשו"ת מים חיים סימן י"ד כתב להכשיר בכוליא שנמצא בה מים זכים ובתחתיתה נמצא בה קצת מוגלא ולא הגיע למקום החריץ כיון דמבואר בט"ז בשם מהרש"ל דאם לא היה הבועה בולטת לחוץ יש להכשיר וה"נ כיון דלמעלה היה מים זכים ומים זכים לא נחשב ריעותא כלל נמצא דהמוגלא היא רק מבפנים דזה כשר להמטריפים אם לא הגיע ללובן (עמש"ל בס"ק שלפני זה) לכן יש להכשיר בצירוף דעת הש"ע דמכשיר אם לא הגיע ללובן במוגלא וכ' דמטעם זה כ"ל דמעשה בכל יום כשרואים מים זכים בשלחופית ואין משגיחין כלל בשולי השלחופית אולי יש שם קצת מים עכורים על שולי השלחופית שקרוב מאוד לחשש זה והוא מטעם הנ"ל יע"ש ולפע"ד דטוב יותר שלא להשגיח כלל על שולי השלחופית בכדי שלא נצטרך להקל אם נמצא שם מים עכורים או מוגלא כיון דכבר כתבתי לעיל בשם הטו"ט להחמיר בזה אם נמצא בשולי השלחופית מוגלא וכעין זה כתבתי בסמוך בשם הערה"ב לענין מים מלוחים ואפשר דמטעם זה נתפשט המנהג שלא להשגיח כלל כמו"ש בתשו' נ"ח ועיין לעיל סימן ל"ג ס"ט בהג"ה :

ועיין בערוגת הבושם סק"ה שרוצה מתחלה להחמיר היכי שהמים מרים ומלוחים כמו גבי ריאה לעיל סימן ל"ז ושוב כתב שמצא בתשו' ח"ס (הובא ג"כ בפ"ת) שכתב להקל בפשיטות וכיון שהגאון ח"ס כתב להקל יש לסמוך עליו מיהו יותר טוב שלא לטעום כלל כדי שלא נצטרך להקל אם ימצאו מרים או מלוחים ובלא"ה נכון שלא לטעום משום איסור דם לכן טוב שלא לטעום כלל וכן אני נוהג עכ"ד ע"ש ועיין בד"ק כ' ג"כ להקל במים מלוחים ומביאו במק"מ סקי"א. מים זכים עיין במק"מ סק"י שכתב וז"ל וכתב בד"ק סק"ה אי איגם נגולים לגמרי מותר רק ברחוק מחריץ ולא בחריץ או בסמוך לו וכ"ה בתב"ש סק"ה וכ' עוד בד"ק כשלא נבדק אי היה זכים טריפה וכראה שהם זכים ואין סרוחים רק שלא בדק נגד האור אי זכים לגמרי כתב שם די"ל דכשר ופשוט דרחוק מחריץ בלא בדק ונאבדו כשר מס"ס אמנם בלא בדק אי זכים וגם לא בדק אם הם בחריץ יש כאן ס"ס להחמיר ואין להקל עכ"ד ועיין בשו"ת טו"ט סימן קמ"ו בכוליא שהיה בועה רחוק מהלובן ותתכו הבועה והוה בה מים זכים אך כשנתנו אותם לתוך הגלוהית נעשו עכורים קצת אי יש לתלות דנעשו עכורים מחמת הכלי דלא היה נקי וכתב להכשיר מטעם דהוה ס"ס כיון דהוה רחיק מן הלובן יע"ש ולפע"ד היה נראה להכשיר אף אם ידוע דהכלי היה נקי ומה בכך שראינו אח"כ שהיה עכורים כיון שמתחלה ראינו שהיה המים זכים וזה דמי למ"ש התכ"צ בתשו' סימן מ"ו דאם ראה המורה מתחלה הכתם כשהיה לח והיה מראה טהור ואח"כ כשנתיבש היה המראה טמא טהורה ואזלינן בתר יציאה מן הגוף הן לטמא והן לטהור ע"ש שהביא ראי' לזה וה"נ בזה כיון שראינו מתחלה בעת שנקחו הכוליא מן הבהמה והיה מים זכים וא"כ מה בכך כשנתנו אח"כ בכלי היה עכורים כיון דבבהמה היה המים זכים אכן. לפי מה דמשמע

מדברי

טו"ע סימן ז' שכתב דכל מקום שאמרינן שהבשר רע ונרקב הוה כניטל הוא דוקא בטריפות מל"ע אבל היכי שהטריפות אינו מגד עצמו לא אמרינן כן יע"ש והבאתי דבריו ג"כ לעיל סימן ל"ג סק"ג :

ועיין בספר עמודי אש דף ס"ג ע"ד שהשיג עליו דז"א ורא' מטחול דהכא אמרינן דאם לקתה בשיטי בשר דדינה כניקב והרי טריפת הטחול אינו מגד עצמו רק משום דסוף הכרס וב"מ ליטול כמבואר בפרישה בשם הרנ"ש וכ"כ הפמ"ג בשם הכנה"ג וכן מוכח מלקמן סימן מ"ח ס"ה בבשר החופה את רוב הכרס והרי גם שם אינו טריפות מגד עצמו ואפ"ה אם נתמסמס דינו כניטל ע"ש שהביא רא' לזה מש"ס חולין דף ע"ז ע"א ולפי"ז נ"ע להקל בדין שכתבתי שם בסימן ל"ג בשם הטו"ע הנס שכתב עוד קצת נדדים להקל בלא"ה מ"מ המעיין שם יראה דעיקר סמיכתי הוא על טעם זה כיון דאינו טריפה מל"ע ול"ע :

ה **וטוב** להחמיר אם לא במקום הפ"מ. עבה"ט מ"ש בשם הג"ל בהמה שיש לה ב' טחולים כו' שאם ניכר איזה נוהס כו' וע"ש בג"ל שכתב דאם אחת קטנה זה סימן שהיא יתרת ואם ניקבה כשרה ועיין בלב"ש בספרו שו"ת נאות דשא סימן פ"ג שהאריך להשיג בזה על הג"ל דאין זה סימן כלל וצריך דוקא סימן מובהק שיהיה ניכר שהיא יתרת ודוקא שאינם דבוקים זה בזה אבל אם דבוקים אפי' בקצותי אף שניכר איזה יתירה וניקבה אותה יתירה טריפה לכ"ע ואפי' סימן מובהק לא מהני עכ"ד ועיין עוד בג"ל שכתב דיתיר הטחול דטריפה דוקא ביש צורת הטחול הא בלא"ה כשר ומביאו בעצי לבונה וכ"כ הפמ"ג בשפ"ד סק"ט :

סימן מד

א **ס"ב** והוא שיגיעו עד הלובן. עבה"ט ועפ"ת ועיין בשו"ת טו"ט סימן קל"ט שהאריך להוכיח מסוגיות הש"ס דמשמע דבמוגלא אף שלא במקום החרין טריפה וכ' דהעולה לדינא דהיכי דליכא שעת הדחק או הפ"מ אז טריפה בחד מהני ריעותא או במוגלא אף שלא הגיע במקום החרין או במכת חרב והגיע למקים החרין אף שלא שלט בלובן ממש רק סמוך ללובן כמ"ש התב"ש דספיקא דאורייתא הוא ואם היה שעת הדחק או הפ"מ יש להתיר בזה אבל להצטרף תר"ל דהיינו מוגלא וגם עד החרין ממש דהוה תר"ל כו' יש להטריף אף במקום הפ"מ ושעת הדחק כמ"ש הט"ז בסי' ל"א דתרי קולי במקום הפ"מ לא מקילינן בהפ"מ מיהו אם טעה המורה והורה להיתר כפשטות הש"ע (משמע דמטריף במוגלא אף שלא שלט בלובן עצמו וק"ל וכן משמע להמעיין שם) והפר"ח לא מהדרינן עובדא אך בכ"ד היכי שבולעת גם למעלה מצירוף לזה גם דעת רש"ל דמטריף בבולעת ויש שלשה ריעותות בזה ובכ"ד בהגיע גם סמוך ללובן נראה ברור דלכ"ע טריפה אף אם הורה המורה להיתר מהדרינן עובדא יע"ש באריכות :

ולפע"ד נראה דאפשר דבמוגלא אף שלא הגיע למקום החרין רק שהיה הבועה בולעת גם בזה טריפה אף בהפ"מ דזה הוה ג"כ תר"ל לפ"ד הטו"ע דחשיב זה לריעותא כיון דרש"ל מטריף כמ"ש בהדי' ויש לנו בזה ג' ריעותות אולם דברי הטו"ע צ"ע דמשמע מדבריו הכא דגם במוגלא היכי דלא הגיע למקום החרין כשר בהפ"מ ובסימן קמ"א משמע מדבריו דמטריף בכל ענין ואפשר דשם כתב להחזיק כבוד הרב שכבר הורה לאסור כמ"ש הוא בעצמו בענין זה במק"א וצ"ע :

ועיין בספר עצי לבונה שכתב וז"ל ועיין בל"י בשם כנה"ג שכתב להחמיר כרש"ל מיהו עכשיו נהגו כמה גדולי המורים להכשיר אף שהבועה הוא בחרין והוא מוגלא דפסקו כהפר"ח דהחזיק כפסק הש"ע דצריך שיגיע המוגלא לחרין ומסיק והכי נקטינן עכ"ל והנה ס' פר"ח אין בידי כעת לעיין בו וצ"ע אי צריך שיגיע ללובן ממש או רק סמוך ללובן וכפי הנראה כפי מה שהעתיק בעל עצי לבונה בשמו סתם שהחזיק כפסק הש"ע משמע דס"ל דצריך שיגיע ללובן ממש כמו שנראה מדברי הש"ע כמ"ש הש"ך וגם כפי הנראה מבעל עצ"ל דהפר"ח ג"כ לא ס"ל מ"ש מהרש"ל דהיכי דהבועה בולעת גם למעלה א"ל שיגיע למקום החרין אלא גם בזה צריך שיגיע ללובן וצ"ע אם יש להקל כ"כ כיון דהטו"ע ס"ל דבמוגלא אפי' אם לא הגיע לתוך הלובן רק סמוך לטבן ג"כ טריפה והיכי שהבועה מבחוץ ג"כ מהדרינן עובדא וזה לכ"ע טריפה כמש"ל משמע לכאורה דבזה מודה גם הפר"ח והש"ע דטריפה אף היכי דלא הגיע ללובן ממש רק סמוך ללובן כמ"ש הטו"ע בהדי' לכן צ"ע היכי דהגיע למקום הלובן ממש והבועה בולעת מבחוץ אי יש להקל כיון דהסמיכה היא רק על הש"ע והפר"ח ומתוך דברי הטו"ע משמע דהיכי דהבועה בולעת גם הש"ע והפר"ח מודים דטריפה ומתוך שאין בידי ס' פר"ח לא יכלתי לדעת דבר ברור :

ב **שיגיעו** עד הלובן. עבה"ט ופ"ת ועיין בשו"ת טו"ט מה"ק סימן ע"ו בכוליא שנמצא בה בועה על הלובן ופתחו הבועה ונשפך מה שהיה בתוכה ולא נודע מה שהיה בתוכה אם מים זכים או עכורים והשיב להטריף כיון דיש מטריפים בעכורים וסרוחים אפי' לא הגיע ללובן ואפי' לדעת המכשירין הייט אם לא הגיע ללובן כלל אבל באם הגיע ללובן י"ל דשדי תיכלה בשלה ואם היה ידעינן שהיה עכורים הוה טריפה לכ"ע והוה טריפה והאי לכך אם לא בדקו הוה ספק טריפה והוה כנאבד בלי בדיקה וטריפה הנס דבכו"פ משמע דבעינן שישלוט גם בלובן

על הפ"ת שלא העיר כלל בזה דהוא בעצמו הביא פלוגתא בנאבד באות הקודם:

ז **ס"ח** והלבי אין לו מרה בכבד. עבה"ט ועיין במנ"י כלל פ"ח אות ו' שנסתפק באם לא נמצא מרה בלבי מה דינו דמלשון הג' ושאר פוסקים שכתבו טעמינן ליה אדוכתיה משמע דוקא באותן מינים שהמרה אצל הכבד התם שייך דטעמינן דהכבד כועס ומרה זורקת בו טיפה אבל כאן דאין המרה אצל הכבד היכי נעביד ואף אם יש טעם מר במקום הדבוק מ"מ הוה כניקב המרה דבשלמא גבי כבד דרכה להיות כך כדאמרינן הכבד כועס והמרה זורקת בו טיפה (וכעין סברא זו כתבתי לעיל סק"ד בשם הטו"ט) ואולי אף שרחוקה מן הכבד אעפ"כ זורקת בו ע"י סימפן והדבר צריך חקירה גדולה אצל הבקיאים בזה ועיין בחגורת שמואל סק"י שמביאו וכ' עליו מילתא דקמבעיא ליה לדידי פשיטא דל"ש בזה דטעמינן ליה אדוכתיה וכי אישתמטתיה להפוסקים שלא כתבו חידוש דין זה א"ו דל"ש בזה דטעמינן ליה אדוכתיה עכ"ל שוב ראיתי גם ביא"פ שהביא ג"כ דברי החג"ש וגם דברי המח"ב דלא מהני טעימא בדוכתיה או בכבד היכי שהמרה אצל הזנב או באוזן יע"ש ועיין בשו"ת ברכת משה סימן ז' אות ג' שהעלה ג"כ דאין להקל בזה יע"ש:

סימן מ"ג

א **ס"א** ניטל הטחול כשרה. עיין בכו"פ שכתב דהיינו דוקא ביד אבל בניטל ע"י חולי כיון שהקטנו נאסרו איך תחזור לכשרותה כמו גבי כוליא לקמן סימן מ"ד ומביאו ג"כ הפמ"ג לקמן סימן מ"ד בשפ"ד סקט"ז ועיין בשו"ת טו"ט סימן קל"ז שהביא ראי' גדולה לדברי הכו"פ מדברי הרמב"ם פ"י מה' ביאת מקדש ה"ז ע"ש:

ב **אם** ניקב בראש הטב. עבה"ט מ"ש בשם הט"ז אודות עגלים שיש להם נקב מפולש בטחול ועפ"ת ועיין בשו"ת טו"ט סימן קל"ה והיוצא מדבריו דבעגלים יש להקל אף אם ניקב במקום הטב ממש בהפ"מ אך בשורים יש להקל דוקא אם ניקב במקום הדק שבצד הטב וגם זה דוקא בדיעבד היכי שכבר נמכר הבשר אבל לכתחלה אין להקל בשורים אכן בסוף התשו' שם הביא בשם הגאון מו"ה יצחק ז"ל מפוזנא (שהביא המג"א כ"פ) בתשו' אבן השוהם שהיקל בזה בהפ"מ אף בשור משמע מזה שהיקל גם לכתחלה ואין בידי ספר הנ"ל לעיין בו:

אבן בשו"ת שואל ומשיב ח"א סימן רע"ו האריך בזה והעלה להקל גם בשורים שנמצא בהם נקבים גם בצד הדק שבצד הטב ואין חילוק כלל בין עגלים לשורים דהרי הכו"פ כתב הטעם שאינו שכיח נקבים בשורים משום כשיגדל יתרפאו הנקבים וא"כ כשנמצא נקב בשור מוכח דעדיין לא נתרפא וגם לפי הטעמים שכתב הנוב"ק חי"ד סימן ס"ז בודאי אין חילוק בין עגל לשור ובפרט בהפ"מ ומה גם שבא מכוון כמו שנמצא בעגל א"כ זה מופת שכן הוא מתחלת ברייתו וע"כ הדבר פשוט שכשר ומשמע מדבריו דגם היכי דנמצא בצד הטב ג"כ יש להכשיר גם בשורים רק מחמת ששכיח הנקבים רק במקום הדק שבצד הטב יע"ש:

אבן בשו"ת בית שלמה סימן פ"ח החמיר בזה מאד להטריף אף במקום הדק שבצד הטב ואף הכלים יש להטריף והשיג על הפמ"א ופ"ת דודאי המטריפים הטריפו גם במקום הדק שבצד הטב כי שם שכיח הנקבים ולא במקום אחר ומשמע מדבריו דמטריף גם בעגלים יע"ש (גם בשו"ת מים חיים סימן י"ג החמיר בזה מאוד דאין להקל כלל אף בעגלים אף במקום הדק שבצד הטב רק היכי דנמצא נקב במקום שאינו דבוק לכרס רק שמונח על הכרס בזה יש להקל וע"ש בתשו' מבהמ"ח דמשמע מדבריו דבגדולים אין להקל כלל):

ועיין בשו"ת טו"ט סימן קל"ו אודות שאירע כמה פעמים שנמצא נקב במקום הדק שבצד הטב תחת הקרומים והקרומים היה סותמים הנקב וגם היה זה במקום שאינו דבוק לכרס וכתב דזה מותר לכ"ע אף להחולקין על הט"ז הייגו דוקא במקום הדבוק לכרס ולא במקום שאינו דבוק לכרס דזה מותר אף לפ"ד הנה"כ ואפשר שיש בה עובי דינר זהב והוה כמו ס"ס וכיון דהכי רביתייהו יש להתיר ושוב הביא בשם תשו' אבן השוהם להגאון מו"ה יצחק הנ"ל שכתב דאם נמצא תחת הקרומים יש לעיין ויש להקל לדינא יע"ש ועיין עוד בשו"ת ב"ש שם ועיין בס"ק שאח"ז:

ג **בהגה** וכן כ"מ שהבשר רע ונרקב כו'. עבה"ט ופ"ת ועיין בשו"ת טו"ט סימן קל"ד שנשאל ג"כ על כד"ז והעלה דהיכי דיש בשני הצדדים עובי ד"ז אף שאין במקום אחד עובי ד"ז יש להקל אף שלא בהפ"מ אך היכי שבצירוף שניהם אין כאן עובי ד"ז אלא קרוב לה פחות מעט יש להקל דוקא במקום הפ"מ כמ"ש המנ"י וע"ש שביאר טעמו כי טוב הוא ועיין בספר עני לבונה שמתחלה נסתפק אם מועיל היכי דיש בשני הצדדים כעובי ד"ז בצירוף ושוב הביא שמצא בתשו' ב"א תשו' הגאון מו"ה יהושע ז"ל בעל מג"ש שנשאל על כד"ז ומסיק דא"ל כלל כעובי ד"ז דמים עכורים אינם כנקב כלל וגם מהר"ם אביו של הש"ך ז"ל מפלפל עמו ומסיק דמים עכורים אינם טריפה כ"א בכוליא ולא בשאר מקומות א"כ מכ"ש היכי דיש עובי ד"ז בצירוף ב' הצדדים דכשר עכ"ד ע"ש שוב מצאתי בתשו' שבו"י סימן ס"ג שכתב דהיכי דיש בצירוף בין הצדדים עד"ז דכשר לכ"ע ואף היכי שאין בצירוף עד"ז ג"כ כשר כדעת גדולי אחרונים יע"ש:

ד **ב"מ** שהבשר רע ונרקב כו'. עבה"ט ופ"ת ועיין בשו"ת טו"ט

משה סימן ז' שכתב ג"כ ליישב דעת האחרונים שמקילים בזה ע"ש). ועי' בס"ס תורת אביגדור שרצה לחדש דין חדש דהיכי דחסר הכבד ולא נשתייר רק כזית במקום מרה וכזית במקום חיותא וחסרה המרה דלא מהני בזה טעימה בכבד דמה נאמר בזה דנבלע המרה בכבד וכיון דחסר הכבד וא"כ נחסר ג"כ חלק מהמרה והו"ל מרה שניקבה דטריפה וע"ש ובחידושי הארכתי להשיג על דבריו ומפני שדין זה אינו שכיח כל כך קצרתי בזה:

ועיין בשו"ת טו"ט סימן ק"ל וקל"ב דדעתו דלא מהני מה שטעמו הדקן והיה בהם מר דמה בכך שהיה בהם טעם מר והרי חסרה המרה ובשלמא בנמצא טעם מר בכבד כך אמרו חז"ל הכבד כועס והמרה זורקת בו טיפה ומבטל כעסו אבל מה מהני מה שטועם טעם מר בכ"מ סוף סוף הרי ניקבה המרה וגם בכבד גופיה צריך לטעום דוקא מבפנים טעם מר דהיינו שקורעו וטועמו מבפנים אבל לא מהני מה שטועמו ע"ג הכבד דסוף הרי ניקבה המרה (עמש"ל בס"ק שא"ח) וע"ש עוד שדקדק מלשון הבה"ג שכתב וטעמינן ליה בדוכתיה דמלשון זה משמע שצריך לטעום בכבד במקום המרה דוקא ולא מהני מה שטועמו במקום אחר. ובחדושי הארכתי בזה וכאן קצרתי כי כמדומה שמנהג העולם אינו כן וטועמין הכבד בכ"מ ולא דוקא במקום מרה ובמקום חיותא ובכ"מ שימצאו טעם מר בכבד מכשירין וגם במה שהחמיר דלא מהני טעימת ב"מ כבר הקילו בזה כמה אחרונים כי יש לתלות שע"י משמוש הידים נתמעכה המרה ונאבדה כמש"ל בשם המק"מ. וממילא נסתר סברתו במה שחשש לניקבה המרה ועפ"ת סק"ג ובשו"ת שו"מ ח"ב סימן ל"ד מבוא' ג"כ דדעתם להכשיר בנמצא טעם מר בקורקבן וע"ש ואין להאריך (ועפ"ז אפשר ליישב מה שמגמגם ג"כ הערה"ב במה שמקילים בשינתה המרה כמש"ל בשמו די"ל בפשוט דע"י משמוש הידים נתלשה המרה ממקומה ונשארה דבוקה למעיים שוב ראיתי בשו"ת ב"מ סי"ז שהרגיש בסברה זו ואכמ"ל). ועי' עוד בשו"ת שואל ומשיב שם סימן נ"ה דהיכי דהאשה מסופקת אם היה מרה בעוף ואינה זוכרת בבירור אם ראתה המרה או לא וכעת אין הכ"מ לפנינו (ועמש"ל בשמו דהוא מחמיר היכי דנאבדו הכ"מ) דיש להכשיר מטעם ס"ס שמא לא חסרה ואת"ל דחסרה שמא חסרה המרה כשר וגם י"ל נשחטה הותרה ועוד י"ל דעיקר הטעם דמטריפין חסרה המרה דא"א לבע"ח להיות בלא זה וא"כ ממ"נ שוב מהראוי לומר דלא נחסר כלל דלא יצא מגדר הרוב עכ"ד ע"ש:

ה **וטועמו** בלשונו. עבה"ט ועפ"ת מ"ש דנכון להדיח הכבד קודם טעימה מהדם שעליה ועי' במג"י כלל פ"ח אות ג' שכתב ג"כ דצריך להדיח תחלה מהדם בעין שעל הכבד במקום טעימה ומביאו ג"כ הפמ"ג וכתב עליו דפשוט ע"ש וכ"כ בחגורת שמואל להחמיר כן ועי' ביד אפרים שכתב ג"כ בשם מח"ב שהעלה כמ"ש הפוסקים כשרוצה לטעום צריך לקנח הדם של הכבד דלא כבאר יעקב וזכרון יוסף עכ"ד וע"ש שדבריו סותרין קצת שבס"ז העתיק דברי הזכרון יוסף דא"צ לקנח הדם תחלה:

ולכאורה לפום ריהטא נראה דתלוי זה בפלוגתת הפוסקי' דלפי דעת הבה"ג וכן נראה דעת הש"ע דצריך דוקא לקרוע הכבד ולטעום בתוכה אם יש בה טעם מר אבל ע"ג אינו מועיל כלל מטעם שמא נשפך המרה ע"ג הכבד וטריפה כמ"ש הפמ"ג וע"ש שלדעה זו השכים ג"כ התב"ש וכן השכים ג"כ הפמ"ג כן לדינא וכ"כ בשו"ת טו"ט כמו שהבאתי דבריו בס"ק שלפני זה א"כ לפי זה צריך להדיח הכבד קודם הטעימה דממ"נ לא חיישינן כלל כיון דצריך לטעום דוקא בתוך הכבד מה בכך שידיח מלמעלה כיון דהטעימה שלמעלה אינו מועיל כלל בודאי נכון להדיח הכבד מחמת הדם שע"ג אכן לדעת כמה פוסקים דא"צ לקרוע הכבד ולטעום בתוכה ומועיל גם הטעימה שע"ג הכבד בזה אפשר דא"צ להדיח הכבד מתחלה קודם הטעימה דאם ידיח יעבור המרירות שע"ג הכבד וזה פשוט וא"כ לפי זה לפי מה שתפס התב"ש והפמ"ג עיקר כדעת הבה"ג שצריך דוקא קריעה ולא מהני הטעימה שע"ג א"כ לפי זה צריך להדיח הכבד מקודם הטעימה ועי' ביד אפרים שהביא בשם מח"ב שהביא הרבה ראשונים ואחרוני' שלא זכרו קריעה ומשמע דהקריעה הוא לרבותא דאפילו אם אינו מר מבחוץ אם קרע הכבד וטעם מר מהני משום דאמרינן נבלע המרירות. וכן ראיתי לרבני ירושלים תוב"ב שהיה טועמין הכבד בלי קריעה כו' והעלה דלכתחילה יש לחוש לדעת הש"ע לקרוע הכבד ולטעמו ובדיעבד סגי בטעימה שמבחוץ עכ"ד ע"ש ולפי זה כיון שהטעימה שמבחוץ מהני בודאי א"צ להדיח הכבד קודם הטעימה משום שמא יעבור המרירות וצ"ע על המח"ב שהוא בעצמו כת' דצריך להדיח הכבד קודם הטעימה מיהו אפשר ליישב קצת דחושש משום דם שע"ג הכבד ולא שמעו ליה כלומר לא ס"ל טעם הפר"ת דשאני הכא דסגי בלחיכה בעלמא והיות כי אין ספר מח"ב ת"י לא אוכל לידע טעמו ונמקו היטב ולכן קצרתי ולדינא צ"ע:

י **בהגה** ואף עכשיו טוב לסמוך על טעימת הכבד. עש"ך מ"ש שקרוב הדבר שיטעום טעם מר ועפ"ת מ"ש ומטעם זה התיר השבו"י לצלות הכבד ביו"ט ע"ש ולכאורה לפי אותן הדיעות שאוסרין אם נאבד קודם הטעימה (ועיין בשו"ת שו"מ ח"ב סימן ל"ד שדעתו ג"כ דלא כהשבו"י ואוסר אם נאבד קודם הטעימה) ואין סומכין על סברת הש"ך דרובא אית ביה טעם מר ועיין בפמ"ג וא"כ מטעם זה אסור לצלות ג"כ הכבד ביו"ט והשבו"י כפי הנראה אזיל לשיטתיה שמתיר בנאבד הכבד קודם הטעימה כמו שהביא ג"כ הפ"ת בשמו בסק"ה אבל להאוסרין בנאבד הכבד ה"ה דאסור לצלות הכבד ביו"ט דחד טעמא הוא וזה פשוט וצ"ע

על

דבר משום סכנה אף שהט"ז לקמן סימן קט"ז חולק עליו מ"מ הכא שיש עוד ריעותא אין להקל וה"ה במרה נפוחה אבל כשאין דבר בעיר נראה דיש להקל בזה מ"מ נשאר בצ"ע ע"ש ועי' בהשמטות שם שהביא שמלא"ה כ"כ בשו"ת נחלת דוד סימן ד' שגם הוא השיג על החכ"א שאוסר במרה נפוחה וע"ש ועי' לקמן סימן נ"ח סק"א מש"ש :

ג **נסרכה** המרה. עבה"ט מ"ש בשם הל"ל ועי' בפמ"ג שהסכים להכשיר היכי דעור הבהמה היה שלם וכן הסכים במק"מ סק"ד ואפילו היכי דלא בדקו לראות אם המרה שלימה ג"כ כשר בהפסד מרובה כל שהיה עור הבהמה שלם ע"ש אכן בשו"ת טו"ט בהשמטות סימן מ"א דף כ"ט כתב להטריף היכי דלא בדקו המרה לראות אם היא שלימה ודוקא אם נפחוה והיתה שלימה בזה יש להכשיר אבל היכי דא"א לבדוק יש להטריף אף דהעור שלם ע"ש :

ד **ס"ג** אם חסרה המרה. עי' פמ"ג במ"ז שכתב כשהיה המרה לבינה ריעותא הוי להצריך בדיקה שמא אין בה מרירות כלל שטריפה ומביאו במק"מ וכתב שם בשם הד"ק סק"ג דלפי זה במרה לבינה שזרקוהו בלא טעימה טריפה . ועי' בד"ק סק"ד שדרכה להיות לבינה בעוף שמן ולפי זה בלא טעימה נראה דכשר עכ"ד . ומשמע דלכתחילה צריך בדיקה אף בעוף שמן אף שדרכו של המרה בכך וצ"ע דלכאורה אף בדיקה לא צריך וצ"ע עוד כתב במק"מ שם וז"ל כתב עוד בד"ק סק"ג במרה לבינה או מלא ליחה הקשה כאבן שטעמוה ונמצא בה גם מרירות מעט כשר דלא כחכ"א שהטריף היכי דהליחה נתקשה כאבן וכתב עוד דהוי לקותא ואין ראיותיו ראיות . וכן בנתגדלה המרה ויש בה מרירות מעט דכשר ועי' עוד בסק"א דכשיש בהליחות מרירות מעט אף שאינו מר כמרה כשר עכ"ל המק"מ וכתב עוד שם בשם השבו"י ח"ב סימן ס"ו דאם נאבדו המעיים ואח"כ לא נמצא המרה אפי' לא היה מר בשום מקום כשר דתולין שנתלשה המרה עם המעיים בעת שנתקו עם הכבד וכ"ה בפר"ח סק"ד דבנאבדו המעיים כשר בלא טעם מר בכבד וקולא זו הזכיר בד"ק סק"ג והובא ג"כ ביא"פ כאן ולפ"ז דה"ה בנאבד הטחול כמ"ש הכו"פ והובא ביא"פ דכ"פ נמצא מרה קטנה עם טחול העוף ובד"ק הפליג להחמיר בליאת המרה אף שכבר זרקו הטחול וגם בנמצא גיד המרה אצל הדקין ובו מרירות וגם בנאבד הזפק ומעיים החמיר שם וברור שכתב דברים האלה טרם שראה דברי אחרונים הנ"ל וכיון דהוא בעצמו היקל בסק"ג אין לחוש עוד · ובאמת מה שהחמיר בסק"א אפילו בנמצא מרירות בגיד המרה וניכר שהמרה נקרעה משם כיון שלא ידעו שהיה משמוש בכח כבר כתבתי במוסגר שם דאין לחוש לזה כי מה שיש טעם מר מוכח שמשמוש בכח ולאו אדעתיה ולכן אם יש כל המעיים יש להכשיר ולתלות דבמשמוש נקרע המרה משם ונאבדה וה"ט דאחרונים דאי ליתא למרה והיה מרירות ע"ג המעיים או הקורקבן כשר כי נוכל לתלות כי ע"י משמוש נמעכה המרה משם ונאבדה ועי' בד"ק סק"ד שהעיד ג"כ ששכיח הרבה שתמצא המרה בצד הטחול ומעיים וקורקבן ושומן שבבטן אלא שהחמיר שם בנאבדו כל המעיים ושומן ולא נמצא באיזה מקום טעם מר וכבר כתבתי להקל מיהו מה שהחמיר שם ביש הכל לפנינו ולא נמצא שום טעם מר מלתלות מאחר שהיה בלילה שנמעכה המרה ונאבדה זה נכון כי לא שכיח שע"י המיעוך לא ישאר ממנה שם שארית לכן כל שלא הרגישו מרירות בכבד מבחוץ במעיים וכדומה טריפה אפילו אי אחר הגליה יש מרירות במעיים כמ"ש ביא"פ כיון דקודם בדקו ולא היה מרירות ולא מהני מרירות אחר הגליה אלא בכבד מיהו כשידוע שהיה משמוש שיש בו כדי לנתק המרה ויש סיבה שנאבדה גם בזה יש לתלות כדלעיל סימן מ' בנאבד הלב והכל לפי הענין ובנמצא כיס המרה קרוע יש להקל טפי ועי' בד"ק עכ"ל המק"מ :

ועיין בספר חגורת שמואל שעל הלבוש שהסכים ג"כ להלכה כדעת השבו"י דאם השליכו הב"מ ומספקא ליה אם המרה היה עמהם או לא ודאי אזלינן בתר רובא דרוב בהמות כשרות ותלינן שהמרה היה עמהם עם הבני מעיים שהשליך וכשרה וכן משמע בפר"ח סק"ד עכ"ל :

ועיין בערוגת הבשם סק"ג שהוא ז"ל החמיר מאד בזה ותוכך להחמיר אף בשינתה המרה ממקומה דהיינו ממקום שדרכה להיות תלויה בכבד וראיתו משינתה הורדא ממקומה דטריפה כמבואר לעיל סימן ל"ה ס"ג בהגה ומ"מ כתב דאף שכבר נהגו המורים להקל בזה בנמצא המרה במקום הב"מ עפ"ד השבו"י והכו"פ אבל בזה ודאי אין להקל כשיש הכבד לפנינו ואין בו טעם מר רק שנאבדו הב"מ לתלות שהמרה היתה שמה כמו שהיקל השבו"י דזה ודאי אינו נכון · מלבד מ"ש מעיקרא הרי רובא דרובא דעופות המרה היא במקומה אצל הכבד ומעוטא דמעוטא אחד מני אלף שהמרה היא אצל הב"מ מהיכי תיתי לתלות בזה להכשיר רק היכי שנאבד ג"כ הכבד כיון דבלא"ה הרבה מכשירים בנאבדה הכבד וכיון דנאבדו ג"כ הב"מ יש לצרף להקל עכ"ד ע"ש ועי' עוד בספרי שו"ת שם ארי' בהשמטות סימן י"ב שהשואל שם הביא מעשה רב מהגאון הצדיק אמיתי מבא"ד זללה"ה שהכשיר בלא נמצא מרה ונאבדו הב"מ והוא ז"ל התאמץ לחזק דבריו דאין לסמוך על שמיעות כאלה ואפשר דשם היה מעשה דנאבד ג"כ הכבד והביא ג"כ בשם שו"ת שו"מ ח"ב סימן ל"ד שכתב ג"כ דאין להכשיר בנאבדו הב"מ היכי דטעמו הכבד ולא היה טעם מר בכבד יע"ש באריכות. ובחדושי האריכתי קצת בזה והבאתי ראי' לדעת הרב בעל ערה"ב במה שתוכך להחמיר בחסרה המרה ממקומה הראוי לה דטריפה מדברי הגאון רפא"ט וקצרתי בזה כאן כי לא נהוג עלמא כותיה כמ"ש הוא ז"ל בעצמו וגבר כח המנהג להקל בזה (ועי' בשו"ת ברכת

משה

הנוחט ובמק"מ שם הניח בל"ע ועיין במק"מ כאן שכתב שכ"ז באם נמלא הסרכה דבוקה לטרפש אבל אם נמצא רק סרכה תלויה אף דבשפ"ד כאן משמע דגם בזה יש להחמיר כבדבוקה בד"ק ס"ס ל"ט השיג עליו ועיין לקמן סימן מ"ח הביא שם בשם הד"ק שלידד שם להקל בסרכה תלויה ובש"ס ל"ט מיקל בזה ע"ש :

ומ"ש הפ"ת סקי"ב בשם תשו' ח"ס בסרכה היוצא מן הכפתור כו' ועיין בשו"ת טו"ט בהשמטות סימן ל"ה שהעלה דהיכי דנסרך טרפש הכבד לביה"כ וכנגדו יש מכה טריפה כמו במחט בפנים יע"ש :

ועיין בשו"ת בס ארי' סימן ט"ז שהאריך בזה ודעתו נוטה להקל בזה וכן הביא שם בשם תשו' חסד לאברהם דנוטה להקל בזה אכן בשם תשו' ח"ס הביא להטריף בזה (כמ"ש הפ"ת בשמו) לכן המתיר והאוסר יש לו ע"מ לסמוך ע"ש שלא העלה בזה דבר ברור כ"כ וע"ש שדעתו נוטה להקל אף היכי דיש נקב בטרפש נגד הסרכה ג"כ יש להקל דהסרכה סותמו דלא כהבאר יעקב שהביא הפ"ת סק"ד אכן לקמן בתשו' סימן ס"ז העלה להקל בזה להלכה ולמעשה בהפ"מ וכ"ש וע"ש שהאריך בזה וכפי הנראה דכאן בתשו' ע"ז לא רצה להקל כ"כ בהדי' מפני כבוד השואל שסבר הטריף בזה יע"ש אכן בספר מק"מ לקמן סימן מ"ח סקכ"ו כתב להטריף בניקב מבפנים קצת עובי על ידי חולי או מכה ונגדו מבחוץ ק"ד או סרכה טריפה כמ"ש בתשו' ח"ס יע"ש ועיין בשו"ת שו"מ ח"ג סימן ע"ט שדעתו להטריף היכי שנסרך הטרפש לביה"כ במקום הדק שבו שאין שם רק עור אחד ותחת הסרכה יש קורט דם נרור בעוביה ומחט לא נמצא שם אף שכ' הש"ך לקמן סי' מ"ח דדוקא ע"י מחט מחמרינן כאן שהעיד הרמ"א שודאי יש מחט א"כ הק"ד מעיד שיש נקב ויש לחוש שמא הבריא יע"ש ולע"ד יש לנדד להקל בה"מ :

יג **אם** נסרך טרפש הכבד כו' יש לבדוק כו' עיין בשו"ת טו"ט בהשמטות סימן ל"ח שנשאל אם יכולין לבדוק באופן שלא יגיע היד למקום המסס וביה"כ ולא ירגיש אם יש סרכה מהטרפש לבה"כ והשיב דודאי אסור לעשות כן להערים ולבדוק בדרך אחר כדי שלא ירגיש בהסרכה והוה כמאכל טריפות כיון דמעלים עין מן הטריפות אבל אם פתח הבהמה כפשוטו כדרך שפותחין תמיד הקצבים ואינו עושה בערמה להעלים עין מן הטרפש או לפי תומו אם פתח הבטן ואינו מרגיש בסרכה אינו מחויב לבדוק אחר הסרכה כמו שאין בודקין אחר כל ח"י טריפות יע"ש עוד בכמה מקומות שנראה כסתירה בדבריו :

אבן בשו"ת שם הרי' סימן כ"ט כתב דהדבר פשוט שיכול לבדוק באופן זה שלא ידע מהסרכה בטרפש שאין זה מיעוט המצוי שיהיה נטרף מחמת זה שיהיה מחויב לבדוק אח"ז כמו סרכת הריאה ועוד שאפי' יהיה זה מיעוט המצוי באופן שיהיה נטרף מחמת זה מ"מ א"צ לבדוק אח"ז דדוקא במיעוט המצוי בגופה חיישינן כגון סרכה ומיס בראש אבל לא בדבר דאתי מעלמא שתלוי במקרה שבלעה הבהמה מחט ונעשה סרכה בזה ל"ח אף במיעוט המצוי יע"ש עוד שכתב טעם לזה ולפע"ד נכון להחמיר בזה כדעת הגאון בעל טו"ט :

יד **שבודאי** יש שם קוץ. עיין בשו"ת בית שלמה סימן פ"ז בשו"ב שמצא סרכה מטרפש לביה"כ ומשמש השו"ב במקום הסרכה ונדמה לו בבירור שיש מחט תחוב והטריף ותיכף באותו רגע רצה להראות להקצב המחט ותפש בכל הביה"כ בדופנותיה ובכל הטרפש ולא מצא כלום וגם הסרכה הלכה ע"י קליפה בנחת (עמש"ל סקי"ב בזה) רק שמצא בהפרש הרבה קש יבש ואפשר שמזקש שבעבר הב' נדמה לו כן ורצה השו"ב לנסות זאת עוד הפעם להגיע הקש לתוך ביה"כ ולבדוק בעבר הב' ואמר השו"ב שהרגיש מתחלה יותר דקירה מכפעם הזאת והשיב ע"ז להטריף כיון דכתב הרמ"א דבודאי יש קוץ ומחט א"כ די לנו להקל בבדיקה אבל הכא כיון דהרגיש שיש מחט תחוב מעל"ע והאי אין לסמוך אבדיקה שא"כ שמא מינתיר נתיר או נאבד בפרש ובתשו' פמ"א הובא בתשו' רח"כ (הבאתי ג"כ בסקי"ב) מבואר דהבדיקה אחר מחט בפרש אינו בדיקה מעליא ובדיקה קשה הוא א"כ בכהי"ג אין להקל ע"ש עוד בארוכת קצת :

טו **דבר** יתר כנטול דמי. עפ"ת מ"ש בשם הגו"ב ועיש"ל ס"ב סק"ב בשם הגהות יד שאול (עיין בקונטרס השמטות על סימן מ"ב סק"א) :

סימן מב

א **ס"א** מרה שניקבה טריפה כו' . עבה"ט במ"ש דהיכי דאפשר לתלות בסכין או בידא דטבחא תלינן ע"ש ועי' במק"מ שכתב דמסתמא הוי כמשמוש הראוי לתלות בו כי פוגעין בה בשעת פתיחת העוף ד"ק סק"א ואפילו המרה לבינה כל שהמים שבה מר כראוי תולין נקב וקרע שבה במשמוש היד עכ"ל :

ב **מרה** שניקבה . עי' בבינת אדם בשער או"ה סימן ט"ז שכתב כשיש דבר בעיר בבהמות שממהרין לשחוט בלא תמות ומוציאין המרה כשהוא נפוחה דטריפה כיון דנפוח הוי כניקב (עי' לעיל סימן מ"א סק"א) ועי' בספר עמודי אש דף ס"ד שהשיג ע"ז דנפוח לא הוה כניקב שהרי בכבד נפוח מכשיר השאילת יעב"ץ אף בלא נשתייר הב' זיתים והאריך הרבה בזה והעלה דהיכי דליכא דבר בעיר יש להכשיר במרה נפוחה אכן כשיש דבר בעיר אין להקל במרה נפוחה כמ"ש השבו"י לענין וואסיר זוכט דהיכי דיש דבר בעיר אין להקל כיון דבלאו הכי דעת רש"ל להחמיר בבהמות שיש להם דבר

ובפ"ת שם מ"ש בשם הגו"ב ואין להאריך. אמנם בכבד
נפוח לחוד בלא שינוי מראה (וכן שינוי מראה לחוד בלא
נפוח בודאי פשוט להכשיר. אלא דלדעת הסב"ש דמחמיר
בכל שינוי מראה יש להחמיר גם כאן וכבר רבו אחרונים
שחולקין עליו ועמש"ל סי' ל"ב סק"ב) לכאורה משמע מדברי
התב"ש והפמ"ג דכשרה מדכתב להטריף בכבד לעביא ומראה
שלה כלמר גפן משמע בצירוף שניהם יחד דוקא מחמירין וכן
משמע בטו"ט שהבין כן דברי הפמ"ג ע"ש ולדינא כיון דהרב
תב"ש והפמ"ג והשאלת יעב"ן והב"א בק"א על טריפת
הריאה (כמ"ש הטו"ט בסימן קפ"ה בשמו כי אין ספר ב"א
ת"י כעת) ושו"ת מים חיים ובספר עמודי אש מקילין המיקל
וסומך עליהם בהפ"מ וכ"ש לא הפסיד. שוב ראיתי בחכ"א
כלל י"ז אות י"ד שכתב להכשיר בהפ"מ בכבד נפוח אף אם
הוא לבן. משמע מדבריו דמכשיר בשינוי מראה וגם נפוח
ולפע"ד נראה כמ"ש שוב ראיתי בספר מק"מ סקי"ג דמבואר
ג"כ מדבריו כדברינו דיש להכשיר בכבד נפוח בלא שינוי
מראה רק בכבד לבן לידד להקל די"ל דמחמת השומן התחיל
להתלבן יע"ש מ"ש בשם הד"ק ודבריו נכונים ועיין בט"ז
לקמן סימן ק"א סקי"א מ"ש בשם הלבוש והכל לפי ראות
עיני המורה לפי מהות הגפות והרקבון ועמש"ל סימן מ"ב
סק"ב ומ"ש הפ"ת עוד בשם השאי"ע בתרנגול שהיה לו כבד
מלא נמאים לבנים קשים מאוד כו' והכשיר כו' ע"ש ועיין
בערוגת הבושם בקונטרס התשו' שבסוף ספרו סימן י"ב
שהסכים ג"כ עמהם להכשיר והביא ג"כ בשם עיקרי הד"ט
סימן ד' בשם הרמ"ז ושאר גאונים להכשיר רק שמסתפק אם
יש להכשיר בטיגרא ולא ידענא טעמא דהא ודאי לא תמירא
טיגרא מבועא בכ"מ ע"ש ולפע"ד נראה דאפשר כיון דטיגרא
קשה מאוד שאין בו שום ליחה עיין לעיל סימן ל"ז בש"ך
סק"ח. אפשר דזהו בכלל מ"ש הרמ"א כבד שקשה כאבן
דטריפה ואפשר דזה כוונת עיקרי הד"ט שמסתפק בזה ואין
בידי ספר הנ"ל לעיין בו ועי"ל סק"ו :

יא שן כולו טמון בבשר. עבה"ט מ"ש בשם הנ"ל ועפ"ת
ועיין בשו"ת טו"ט מה"ת סימן קי"ח שהעלה ג"כ
כדעת הנ"ל להקל בזה במקום הפ"מ ודלא כהתב"ש מיהו היינו
דוקא במחט שרגילין הגשים לשאת עמהם אבל אם אינה
רגילה בהם הוי לא שכיח ופשיטא דאין לתלות בזה והכל
מודים בזה ע"ש עוד בסימן קכ"ג ומ"ש הפ"ת בשם
הלבו"ש כעת נדפס ספרו שו"ת נאות דשא ושם בסימן ס'
נדפס שאלה זו ע"ש באריכות והעלה ג"כ כמ"ש הפ"ת בשמו :

יב ניקב טרפש הכבד כו'. אבל נסרכה סרכה בגלגע כשרה
כו' עבה"ט ועיין בשו"ת טו"ט בהשמטות סימן
מ"ס שכתב דאף שכתבו הפוסקים דבזה מהני סתימת הקרום
מחמת מכה היינו דוקא אם עכ"פ הקרום דבוק בהנקב ושוה
הוא להכבד אז אף דהוה מחמת מכה הוי סתימה אבל אם
כל הנקב שבלד אחד פתוח לגמרי רק שפתוח לתוך איזה כיס
ואין הכיס דבוק אלא הנקב זה לא נחשב סתימה דמה לי כיס
ומה לי כל גוף הבהמה והרי כל גוף הבהמה הוא סתום
והנקב פתוח לתוכו יע"ש ומ"ש הבה"ט כתב הנ"ל אם נמצא
מחט כו' עיין בשו"ת רבינו חיים כהן סימן י"א שמביא בשם
תשו' חוט השני סימן ע"ט שמחמיר גם בנמצא מחט על
הפרש רק אם לא בדק אחר מחט ועבור הפרש מתוך הכרס
בזה יש להכשיר וכ"ש אם בדקו ולא מצאו כלום כשר ודי
לבקוע הכרס במקום הסרכה ולבדוק רק על הפרש סמוך
לדופן הכרס אשר שם הסרכה וא"צ לחפש בכל הכרס מקמיהו
אל קמיהו אכן בתשו' פמ"א ח"ב סימן קכ"ח הפריז על המורה
להטריף אם אירע שעבור הפרש מתוך הכרס ולא בדקו אחר
מחט והגאון המחבר ז"ל האריך בזה והעלה דאין איסור רק
בתחוב המחט נגד הכרס. אבל במונח על הפרש אין שום
איסור מחמת שנסרך הכיס יע"ש וע"ש עוד שהאריך להוכיח
דסרכה דהכא קיל מק"ד אף דבעלמא סרכה כק"ד הכא
גבי כרס קיל סרכה מק"ד דל"ל הכא אם אין מכה ק"ד מנין
דיש לתלות שהיה נקב בטרפש הכבד ונסתם ולא מיטרף בכך
אבל בק"ד דליכא למיתלי בשום דבר כ"א במחט שפיר אמרינן
אם אין מחט ק"ד מנין אף דהנ"ל דחה סברא זו מ"מ הוא
ז"ל מקיים דבר זה דהכא סרכה קיל מק"ד ע"ש באריכות :

ועיין בשו"ת טו"ט מה"ת סימן ל"ו בהשמטות שדעתו נוטה
להטריף בנמצא תחוב בקמטים בבית הכוסות לאורך
הדופן אכן בנמצא על הפרש דעתו נוטה להכשיר יע"ש אכן
בשו"ת מים חיים סי"א כתב להתיר בכה"ג היכי דנמצא
המחט רק תחוב בקמטים באורך הדופן שאין חוד המחט
נכנס ראשה לתוך עובי הדופן דהוי כנמצא ולא כתחוב כלל ע"פ
דברי הט"ז ס"ס מ"ח ע"ש וכן בספר עלי לבונה כתב דהיכי
דהמחט תחוב בין הקמטים כשר אפי' יש סרכה כנגדו ממש
דדינו כנמצא דמכשירים בהפ"מ כמ"ש אחרונים ע"ש :

ועיין בד"ק לקמן סימן מ"ח סקי"א שדעתו נוטה ג"כ
להקל בזה בנמצא תחוב בין הקמטים יע"ש ועיין
במק"מ סקכ"ה שכתב שיש בזה מנהגים חלוקים במקצת
עיירות נוהגים להטריף ובמקצת מקומות נוהגין להכשיר ואין
למחות ביד הנוהגין להכשיר בהפ"מ ע"י שחותכין ובודקין
שבשום קצת מעובי הדופן ליכא שום ריעותא ושנוי מראה
וע"ש שהביא בשם תשו' שבר"א"פ שאוסר כשתחוב בין
הקמטים רק כשהסרכה הולכת במעוך ומשמוש בגלגול בין
אצבעותיו ויש להקל בהפ"מ או היכי כשראו שהבשר הטרפש
נוקולקל במקום הסרכה תולין הסרכה ממנו ג"כ יש להקל
ועיין בד"ק לקמן סימן מ"ח שכתב ג"כ להקל ע"י קליפה
בנחת אכן מתשו' שבר"א"פ משמע דוקא במעוך ומשמוש
ועיין בשו"ת בית שלמה סימן כ"ה מ"ש בזה ועיין עוד בד"ק
שם שכתב להקל באם יש ספק באם הסרכה מכוון נגד פי
המחט

סימן מא

א **ס"א** ניטל הכבד. עיין במק"מ בסימן זה סק"א הבאתי דבריו לקמן סימן מ"ב :

ב **ניטל** הכבד כו'. עיין בהגהות יד שאול שכתב הנה אירע מעשה לפני שהביאו עוף ולא היה בו הכבד וא"א להכיר כלל אם חסר מתחלת ברייתו או אח"כ ניטל ואמרתי שהיא טריפה אף דבסימן נ"ן מבואר דבדבר שניטל טריפה ובנבראת חסר יש מכשירין ובהפ"ת יש לסמוך ע"ז ועיין בסי' כ"ה ס"ג בש"ך שם מ"מ כאן ודאי טריפה דבכ"מ ובב"י מבואר דא"א לשום נבראת להבראת חסר כבד ומזה למדו לענין לב עיין תשו' חכ"צ סימן ע"ז (עמש"ל סי' מ"ס) אף דבתוס' קדושין דף כ"ז מבואר דאפשר להמצא מתחלת ברייתו חסר כבד אבל מ"מ טריפה היא ע"ש א"כ בודאי היא טריפה מכל מקום בין אם חסרה או נטלה עכ"ד ע"ש ועיין לקמן סימן נ"ן מש"ש בזה ועיין עוד בסק"י :

ג **אא"ב** נשתייר כזית כו'. עיין במק"מ סק"ב היאך משערין שיעור הזית אי כשלים בילה או כחצי בילה יע"ש :

ד **ובמקום** חיותו שהוא תלוי בו. עגה"ט מ"ש ואם נשתייר ב' זיתים כו' עיין בש"י סי' כ"א כו' ור"ל דשם כתב להקל שא"צ כזית במקום הכליות כי בעוף הכבד אינו דבוק בכליות רק סמוך מעט בסרכה וחוטי דקין מחלק הטב יע"ש ומביאו ג"כ במק"מ וחולק עליו והוכיח מדברי תה"א להרשב"א דגם בעוף עיקר חיותא ג"כ במקום הכליות לכן צריך ג"כ בעוף כזית במקום הכליות ע"ש סק"ד וסק"ה :

ה **כ"א** שלם במקומו. עיין במוקדם מעט סק"ו :

ו **אבל** אם היה מתלקט. עיין בפמ"ג בשפ"ד סק"ד דלפעמים הכבד כולה מלא בועת ונימוק כולו במשמוש היד הא ודאי כל שלא נשאר זיתים שלמים טריפה דל"ל בקיאין בבשר שהרופא גוררו עכ"ל ועיין במקדם מעט סק"ז שכתב עליו דמשמע קצת מלשונו דאם הזיתים אינם נמוקים במשמוש היד משום ריעותא דבועת לבד שבהם אינו טריפה והוא כר"ו הארוך קצת בזה והעלה דאין להקל בזה אף שיש בועת לבד בכבד ג"כ אין להקל מיהו מביא שם בשם הד"ק שמי שסבר התיר בזה יש ללמוד זכות עליו ומביא עוד בשם היא"פ בשם סולת למנחה להקל בעוף אינדיק היכי דיש עיגרא בכבד משום דהוא ע"י הפרגוס והכי רביתייהו יע"ש וע"ל סק"י :

ז **או** כרטעה. עבד"ק סק"ח וב' שכ"ל כזית עגול כברייתו כפי תואר עגול הזית דאל"כ הוא בכלל כרטעה רק במקום הטרפש כשהכזית באורך קצת מהני ומביאו במק"מ סק"ח :

ח **מרודד**. כתב בד"ק שכיח בכבדים ובפרט באווזות כעין קרום רייניס ובשר בלוי שע"ג הריאה וכשמסירין נשאר תחתיו הכבד בקרום שלה בריא אף שעי"ז הכבד שם דק מכפי הרגיל אין חשש אבל אם קרום הכבד שם יש בו שינוי מראה שאין רגילות כאלו בכבדים יש לחוש אא"כ אין השינוי מראה בכל הזיתים וגם עמוק אין מראה המשונה רק למעלה בעור יש להקל עכ"ד ע"ש מובא במקדם מעט סק"ט .

ט **ס"ב** לפי גדלו. עיין במק"מ סקי"א דמסיק דעיקר דיש לשער לפ"ע הכבדים ולא לפ"ע גודל וקוטן כל הגוף בע"ח כי לפעמים יש עוף גדול ושיעור כבדו קטן יע"ש שמביא ג"כ כן בשם הכנפ"י :

י **ס"ג** בהגה שקשה כאבן. עפ"ת מ"ש בשם השאילת יעב"ץ בתרנגלת שהיה כבד גדולה כו' עיין בשו"ת טו"ט מה"ת סימן ק"כ שהשיג על השא"י וכתב להטריף בכבד נפיחה ואין רואה בה שום צד להכשיר כי מאן יאמר דזה הוה בתולדה וזה הוה כמו חסרה הכבד אולי הוה אח"כ ע"י חולי והוה אח"כ ניטל הכבד דטריפה (עמש"ל סק"ב בשם הגהות יד שאול וצ"ע) וזה דמי לנימוק כיון דנימוק טריפה אף נפיחה טריפה ובפרט דע"פ רוב אם נקרע הכבד אנו רואים כי הבשר רע בתוכו והוא געשוואלי"ן וקי"ל כ"מ שהבשר רע ורקב הוה כניקב ונימק עכ"ד ע"ש :

אבן בשו"ת מים חיים ס"ס י"ד דעתו להכשיר בכבד נפיחה והמליץ בעד השא"י ע"ש ועיין עוד בספר עמודי אש בקונטרס או"ה דף ס"ד ע"א וע"ב שגם דעתו נוטה עם השא"י דכבד נפיחה כשרה אפי' אם לא נשתייר ב' זיתים יע"ש ועיין במק"מ סקי"ג ועיין בפמ"ג בשפ"ד סק"ה שכתב בשם התב"ש שהחמיר גם בדין כבדא דעביא ומראה שלה כעמר גפן טריפה וסיים הפמ"ג לכן המורה צריך ליזהר בשינוי בשר ונשתנה המראה ולקמן אבאר בעז"ה עכ"ל והנה מ"ש דהמורה צריך ליזהר כו' דבריו צ"ע דסותר א"ע מ"ש הוא בעצמו לקמן סימן מ"ג במ"ז סק"ה הבאתי דבריו לעיל סימן ל"ב סק"ב דהמנהג להכשיר כל שינוי מראה בשאר איברים חוץ ממראה שחור דאינו אומר בה לא איסר ולא היתר ובאמת נראה דגם התב"ש דהטריף בכבדא דעביא ומראה שלה כעמר גפן היינו משום דאזיל לשיטתיה דפוסל שינוי מראה בשאר איברים שוב ראיתי דדברי הפמ"ג נכונים וכונתו דהכי דנלקה הבשר מעט ונשתנה המראה בזה יש להחמיר והשתא ניחא מ"ש ולקמן אבאר וכונתו לקמן סי' מ"ג דשם העלה ג"כ דהיכי דנלקה הבשר מעט ונשתנה המראה דטריפה יע"ש וממילא בכ"ד בכבד נס היכי דנשתנה המראה כמדומה לי שע"פ רוב הוא כן בודאי טריפה אליבא דכ"ע דלא גרע מנלקה הבשר מעט ונשתנה המראה דטריפה כמ"ש הפמ"ג ועיין ברמ"א בהגה לקמן סימן מ"ג ס"ב ובסימן ט"ן ס"ג ובפ"ת

ל"ו ס"ד וכ"כ הרבה אחרונים דנגלד פורתא הוה ריעותא (לפע"ד מצאתי להיפך) דלא כהגאון מהרש"ק שכתב דנגלד פורתא לא הוה רק ריעותא כ"ד יע"ש וכל דבריו צ"ע שם ואין להאריך כי לדינא לכאורה יפה העלה להטריף דעכ"פ הקרום הפרוש על הריאה בצירף נגלד קרום העליון הוה עכ"פ ריעותא גדולה וצריך בדיקה וכיון דא"א לבדוק יש להטריף הן אמת דהרב בעל ערוגת הבושם כ' דכ"ז בבשר גלוי ממש דהיינו כיסוי חלב וכ"ב אבל בקרום הפרוש על הריאה שהבודקים מכנים אותו ג"כ ב"ב אין לדונם לשום ריעותא ויש לדמותם לקרום עילאה כיון שכמעט בכל הריאות נמצאים הקרומים האלו וא"צ להסיר הקרום לבדוק מקום הנגלד כי קרוב הדבר שיבלבן ונהיה צריכים לתלות במשמוש ידא דטבחא לכן יותר טוב שלא לקלפו דאין הבדיקה מעכבת כ"כ בנגלד פורתא וזה הוה כדיעבד יע"ש וכ"כ הלב"ש בתשו' שבסוף הספר שקרומים האלו שכיחים בכ"מ והם רק הפשטת הליחה ולא הוה ריעותא עכ"ד ולפי"ז יש להקל ג"כ בנידן דכב"ש והנ"ל אכן בשו"ת טו"ט סימן ל"ד משמע דגם זה הוה בכלל ב"ב יע"ש אכן בהשמטות שם סימן ס"ו כתב ג"כ דקרומים אלו אינם ריעותא כלל וא"צ להסירם יע"ש לכן לדינא צ"ע והמיקל והאוסר בנידן דהכ"ש יש להם על מה לסמוך וגם זה תלוי לפי בקיאת השו"ב בקרומים האלו ועיין בס"ק שאח"ז :

יד **שלם** ויפה. עפ"ת מ"ש בשם הלב"ש להקל בנידן הזיע ובכ"א חולק עליו ועיין בשו"ת בגדי ישע סימן ה' שהאריך ונוח כצרוכיא על הלב"ש שנתן מכשול לפני המעיינים והבהמה טריפה מדאורייתא אף בלי ב"ב וגם בספר ערוגת הבושם רגז ושחק על הלב"ש בזה וסתר כל דבריו ע"ש וגם בדעת קדושים שקפ"א החליט לאסור ומביאו ג"כ במק"מ ס"ק ס"ד :

וגם בשו"ת ברכת יוסף סימן י"ט כ' ג"כ שלא מצא היתר לזה והאריך בזה מ"מ סיים בסוף התשו' וז"ל רק זאת ידע כ"ת שהשוחטים עמדו על הנסיון שהזיע הוא רק מעור העליון שקולפין עור העליון ושוב אינו מזיע לכן מכשירין כי כעת המנהג להכשיר ב"ב ונגלד תחתיו (ועמש"ל בס"ק שלפני זה ולעיל סימן ל"ו סק"ג) וה"ה בזה והשוחטים בחמעלניק ובקהלתינו מתירין זאת ואני מעלים עין מזה עכ"ל וע"ש עוד בסימן כ' וכ"א מזה בארוכות :

ועיין בשו"ת טו"ט בהשמטות סימן ע' שכתב וז"ל כי בפעם הראשון לכך לא בלבן תחלה דהדם היה סותמתו ואח"כ נפתח לכן יעשו כך שאחר שמזיע דמים יקנח אותו ויתחיל לנפוח ולבדוק מחדש במים אם מבלבן במים בודאי טריפה ואם אח"כ ג"כ לא יבלבן מוכח דאינו רק זיע אף שיחזור ויצא דם אין להשגיח עוד והוא כשר עכ"ל וכ"כ עוד מזה בכמה מקומות יע"ש וע"ש בסימן ס"ו

אודות שיש קרום דק על הריאה ובהסרת הקרום שכיח שיהיה מזיע דם והשוחטים אומרים שהכירו ע"י הקרום הדק שהריאה תחתיו שלם ויפה ואין רצונם להסיר הקרום והשיב דמסכים עמהם בזה דנאמנים ע"ז כמו דנאמנים על בדיקת הסכין (וזה סתירה למ"ש לעיל בחבורו סימן ע"ז הבאתי דבריו לעיל סקי"ב ועמש"ש. וא"כמ"ל) וביותר אם שני שוחטים יראו זה או השוחט והרואה ויסכימו ע"ז א"צ להסיר הקרום ואם הסרו הקרום ויש תחתיו נגלד פורתא רחוק מן הזיעה אם הנגלד פורתא סמוך לזיעה פחות מרוחב קש הוה כתר"ל ובזה אני מודה להב"א דטריפה אך אם הוא רחוק מן הזיעה כרוחב קש אז אם הקרום אין לו מראה ריאה אז דיני כב"ב על הנגלד אבל אם הקרום יש לו מראה ריאה אז אינו ריעותא כלל (עמש"ל בס"ק שלפני זה) ודינו כדין נגלד פורתא לבד ובגוף דין הזיעה אין חילק בין אם הוא אדום קצת או כדם ממש ולהניח הריאה להצטנן טרם הסרת הקרום הנה בצונן ממש אין להניחו אבל במקום דלא חם ולא קר יכול להניחו ואין חיוב לבדקו מיד בהוצאתו מן הבהמה ישול להניחו מעט שילא ממנו החמימות שבמעי הבהמה עכ"ד ע"ש (ועיין עוד בהשמטות בסוף הספר) :

סימן מם

א **ס"א** אפילו אם חלב טרפש הלב סותמו כו'. עבה"ט ועיין בשו"ת טו"ט מה"ת סימן קט"ז :

ב **ס"ג** בהגה ע"י כיחה וניעה. עבה"ט מ"ש בשם הפר"ח ועפ"ת ועיין במקדש מעט סק"ד ומ"ש הבה"ט בשם התכ"ל עיין בד"ק שם דמבואר שם דיש להכשיר היכי דיש לתלות שנאבד אף היכי שלא עמד החתול אצל התרנגלות יע"ש ועיין בשו"ת טו"ט סימן ק"ז ובספר רביד הזהב סק"ד מ"ש בזה ועיין עוד בשו"ת טו"ט סימן קס"ו :

ג **ואם** לא נמצא בחללו עבה"ט מ"ש בשם הפר"ח ועיין בפמ"ג בשפ"ד סק"א שכתב דלפמ"ש התב"ש לקמן סימן ע"ן במים בחלל דאין להתיר רק בהפ"מ אחר בדיקת כל איברים הפנימים ה"ה כאן ע"ש ומובאו בספר מקדש מעט וכ' עליו דליתא דכאן שהיה המים בכיסו רק סביב הלב לבד גם שלא בהפ"מ יש להכשיר ועובדא כ' בד"ק סק"א שאחר שפתח הכיס ובדק הלב היה בו מכה וקלפוהו ונשאר בשר דק בלי שינוי מראה אבל היה רך ומשמוש והטריף מספק עכ"ד וכ' עוד שם שמעשה בא לידו לב מלא מורסא וספק אם מפולש הקולקל לחלל ואח"כ נמצא לב עוף בריא אולם וזה המקולקל היה דבר מיותר והכשיר ע"י מאמר השואל שזה היתרת מצא רק בחלל וא"י אם היה דבוק לכן אין להחזיק ריעותא שמא היה דבוק במקום הלב יע"ש :

שראה פרצת הדור בעוה"ר בהשוחטים אשר אם אנו באים לספר בגנותם תקצר היריעה מהכיל והרוצה לידע מענין השוחטים שבזמנינו יעיין בטו"ט סימן ל"ט ועוד בהשמטות סימן כ"ד ועוד בכמה מקומות וחלילה להאריך בזה מפני כבודן של ישראל ועיין בטו"ט סימן ק"ד שכתב שאפי' בעיר שיש בה עשרה בעה"ב צריך שני שוחטים שלפי פרצות והעזות בודאי ראוי להיות כן הרי דהגאון ז"ל החמיר בהם יותר מהדין ועמש"ל סימן א' בשמו לכן גם הכא רצה להחמיר יותר מהדין שלא להאמין להשו"ב אך לעור עיני חכמים רצה להעמיס שגם הדין כך נוטה לכך הכא מהראוי להחמיר שלא להאמין להשו"ב להקל אפי' נגד ע"א לחוד כדעת הגאון ז"ל אכן מדינא אין כח בידינו להחמיר בזה כמש"ל והכל תלוי בענינים האלו לפי ראות עיני המורה אם השוחט הוא י"ש ואדם כשר המיקל לא הפסיד כמו שהוכחתי לעיל דהדין כך נוטה:

ועיין בשו"ת בית שלמה סימן ע"א בשני בודקין שבדקו ריאה אחת והיה בועה בשפולי אונה עליונה של ימין ונחלקו הבודקים שבודק א' אמר שיש חוט בשר מקיף ואחד אמר שאין כאן חוט בשר מקיף וב"כ קרע המכשיר את הריאה ואמר דפשוט דכשרה ואין כאן שאלה כלל והשיב דהדין עם המכשיר כיון דעיקר הדין דבועה בשפולי הוא רק חומרת הגאונים בודאי יש לאוקמה הבהמה בחזקת היתר ול"מ אם באו שניהם בב"א לב"ד דודאי אין מקום לאסור אלא אפי' אם בא האוסר מתחלה לב"ד ונתקבלו דבריו מ"מ לא הוה כשנים לפמ"ש הש"ך שם דדוקא היכי דנפסק הדין ע"פ האוסר הא בלא"ה לא יהוה כשנים ואף להחולקין בהא דאינו אלא חומרת הגאונים כ"ע מודים דבעינן דוקא היכי דנפסק הדין ע"פ האוסר וע"ש שהאריך דהבשר מותר בלי שום פקפוק וגם על השו"ב אין שום חשש אף שקרע הריאה במתכוין אם לא היכי שאיתרע חזקתו מכבר כו' וע"ש:

יג שסב"ה בהגה והוא בשר בלוי כו'. עבה"ט ועיין בשו"ת טו"ט סימן קט"ו דמבואר שם דהיכי דהיה ב"ב ותחתיו הוה בועה דטריפה ומדקדק כן מלשון הרמ"א ז"ל שכתב ואם הריאה תחתיו שלם משא"כ הכא דאינו שלם יע"ש ועיין בשו"ת בגדי ישע סימן ד' שכתב שלפ"ד יפה הורה המורה שהביא הט"ז דלדקו מאוד דברי התב"ש מגד הסברא דב"ב הוי ריעותא אף שקלפה וראה דהריאה יפה מ"מ מגד הרקבון של הב"ב שלטה הרקבון גם קצת בהריאה רק שאינו ניכר עדיין ואף שעולה בנפיחה ובנידן של הט"ז ג"כ כשראה נלקת בקמטים תחת ב"ב נראה מהקמטים שבודאי שלטה מאוד הרקבון מהב"ב גם בהריאה עד שנקמטה הריאה מחמת הרקבון ועיין שם שנשאל בנידן הב"ב שנמלא על הריאה וקלף השוחט מקצת מהב"ב והוה תחתיו נגלד קרום העליון מהריאה ומקצת השני מהב"ב תלש השוחט בחוזק יד ונתלש עמו עור הריאה ובשנפח הריאה כדין לא בלבן בשום מקום רק באותו מקצת שתלש שם בלבן והשיב דפשוט דטריפה גמורה היא דאפי' אם נתפש דב"ב לא הוה ריעותא גדולה רק ריעותא כ"ד וכן נגלד קרום העליון ג"כ הוה רק ריעותא כ"ד מ"מ בהצטרף שניהם הוה עכ"פ ריעותא גדולה ובזה הנפיחה מעכבת אפי' בדיעבד וכאן א"א לבדוק כיון דלא נקלף הב"ב כולו וא"א לבדוק ע"י נפיחה והאי טריפה הוא והעלה דאפי' לדעת הט"ז דב"ב לא הוה ריעותא כלל דב"ב אינו מגוף הריאה כלל ואינו ריעותא מ"מ הכא שלא נקלף עדיין הב"ב לגמרי טריפה ואמרינן שהב"ב הוא מגוף הריאה והוה מראה בשר או מראה לבן בריאה שאוסר בכ"ע וא"כ בשאלה דידן שהמקצת שתלש בחוזקה נתלש עמו גם עור הריאה ונשאר במקום הזה הב"ב מחובר לריאה אמרינן שהב"ב הוא מגוף הריאה ומטריף שם בכ"ע ואוסר מחמת שינוי מראה של הב"ב שעל הריאה וא"כ אף שלא בלבן בשום מקום אחר הנפיחה וגם היכי שאנו יודעים בברור שבמקום שתלש בחוזקה לא היה נקב אפ"ה טריפה מחמת שינוי מראה עכ"ד ע"ש ולפע"ד יש לפקפק על טעם האחרון דאפשר דזה דמי להא דמבואר לעיל סימן ל"ח ס"ג דאין מראה פסולה פוסלת אלא כשהשינוי בעור מתמתו ולא מחמת מוגלא שבתוכו וכ"כ שם הרמ"א וכן אם בא השינוי מכח שער שחור או דם נצרר המונח בריאה כשר וה"נ בבשר הבלוי אנו רואים שאין השינוי בעור מתמתו ונם בלא"ה אם לפי סברת הרב בג"י דב"ב הוה מראה אסורה ג"כ מותר מטעם דהא חזינן שאינו שולט רק בקרום העליון ולא בתחתון ולדעת הפר"ח מותר בכהי"ג וכן התב"ש בשמ"ח התיר לנורך גדול ומביאו הפמ"ג לעיל סימן ל"ח סק"י א"כ בודאי אין להחמיר אם אין אנו רואים שום נקב בהפ"מ או לכ"ש דכבר כתבתי לעיל סימן ל"ו סק"ג בשם אחרונים דב"ב עם נגלד פורתא לא הוה הר"ל יע"ש:

אבן מטעם הראבון שכתב הבג"י מטעם כיון דא"א לבדוק בנפיחה יפה כתב להטריף וכ"כ בערה"ב שאלה כזו ממש להטריף מטעם הנ"ל. וכ"כ בשו"ת טו"ט סימן כ"ג ועוד בכמה מקומות להטריף בכה"ג הבאתי קצת דבריו לעיל סימן ל"ו סק"ג (הן אמת שבסימן ל"ג שם כתב להכשיר בכה"ג אם תלש בכח דיש לתלות במשמוש יד הטבח יע"ש אכן באמת דבריו תמיהין וסותר ד"ע בכמה מקומות וכבר תמה עליו בשו"ת ב"ש שאביא בסמוך):

ועיין בשו"ת בית שלמה סימן ל"ג בנידן שהיה נגלד פורתא וע"ג היה קרום פרוש וקלפו הקרום ונתקרע הריאה במקום הנגלד ובלבן והיה פשוט בעיני השואל ג"כ להטריף מטעם דא"א לבדוק בנפיחה (כמ"ש ג"כ הבג"י) והוא ז"ל דחה סברא זו ודבריו שם ל"ע אכן כתב שם להטריף מטעם אחר"ל דקרום זה יש לו דין סרכה תלויה ואולי כסרכה מינה ובה וגם נגלד פורתא הוה רעותא כמ"ש השמ"ח סימן

דשם הסרכה דרך להיות חזקה ואעפ"כ תלינן שנתקה בהכנס יד הטבח ומכ"ש בעגלים דסרכה שלהם דקה ונקל להעבירו בידו דאסורה ומה שכך דהם לא שכיח סרכות אם הוא הרגיש שהסרכה בה ואין לתלות בטעות דהם בקיאים בזה כו' ע"ש:

יא **ומתנתקת** ע"י משוך. עבה"ט ועפ"ת לענין עד כמה נקרא עגל ועיין בערוגת הבושם בסוף ספרו סימן י"א שהשיג על הה"כ שהביא הפ"ת שכל שמפרישה מעל"ע די דודאי אינו מתקבל על הדעת ע"ש ובספרו שו"ת שם אר"י סימן ח' העלה דאחר חמישים יום לגסה ושלשים יום לדקה שוב אינו בכלל עגל יונק ורשאים למעך ולמשמש בהסרכה שלהם והביא ראי' מבכור דהבעלים צריכים להטפל בדקה שלשים יום ובגסה חמשים יום וא"כ מוכח דאחר זמן זה שוב א"צ לאמו ואם עדיין אינו אוכל יש להפרישו מאמו שלא יונק ג"י וראי' מהא דאיתא לקמן סימן פ"א ס"ז דתינוק יונק עד ד' או ה' שנים עד שלא פירש אבל אם פירש ג"י מעל"ע אחר כ"ד חודש לא יחזיר הרי דשיעור פרישה אינו רק בג"י וה"נ כן (וכעת נדפס ג"כ בפ"ת החדש ראי' זו בשם גדול אחד) ודוקא אוכל מאכלים אחרים דאם אינו אוכל כלל לא נתחזקו איבריו ואדרבה נעשה רך וחלש ביותר ובודאי אין להקל בו במו"מ יע"ש ועי"ש עוד בסימן ד' שהשיג על הפ"ת שהחמיר גם בסרכות הנפסקות בהגבהת הלבש והוא ז"ל דעתו להקל בזה וראי' שהבודק מכניס ידו בפנים ובודק בגדיים וטלאים כמו בבהמות גדולות (והביא שם שבעירו ק"ק זאסלב באמת אין הבודק מכניס ידו לפנים לבדוק בעגלים רק פותחים החזה מהעגל ורואים על כל חלקי הריאה אם לא נמצא איזה סרכא ובשמוצאים איזה סרכא מטריפים ואומרים כי מנהג זה נתיסד ע"פ הרה"ק המנוח מו"ה יעקב שמשון זצ"ל כי היה חושש שמא תנתק איזה סרכא בהכנסת יד הבודק אכן בכל המקומות אין חוששין לזה) ולמה לא חיישינן אפשר בהעברת יד הבודק נפסק איזה סרכות א"ו בכה"ג כשר גם אם נפסק איזה סרכא אבל היכי שנשאר איזה דלדול מהסרכה באופן שצריכין למו"מ אין להקל בעגלים אף דאינו יונק ע"ש ועמש"ל בס"ק שלפני זה ועיין בשו"ת שו"מ ח"ב מסימן קס"ב שדעתו להקל כל שאינו יונק אף שהוא תוך שנתו כדעת הה"כ שמיקל בזה (ודי בהפרשה מעל"ע) כל שהוא בבקר לאכול תבן ומבואר מדבריו דא"צ להחמיר בזה כי הוא חומרא דאתי לידי קולא ומכ"ש בסרכה שעברה בנגיעת יד הבודק ולא הצריך אף להגביה ידו בודאי יש להקל וע"ש מ"ש לבאר טעמו:

יב **שט"ז** ואחר מכחישו. עבה"ט ועפ"ת ובאמת קשה לי טובא לפמ"ש הש"ך לקמן סימן קכ"ז סקי"ד דהגדת השו"ב הוה כאלו נתקבל עדותו בב"ד ואפי' אומר חוץ לב"ד יע"ש א"כ הכא אמאי צריך שיבואו שניהם לב"ד בב"א כמ"ש אחרונים הא בלא"ה הגדת הבודק הוה כאלו נתקבל עדותו בב"ד ואסורה ואפי' בודק אחר מכחישו ואפי' קדם הבודק אחרון ובא לב"ד ג"כ אינו נאמן דהגדת הבודק הראשון הוה כאלו בא לב"ד ומה מועיל אם יבוא אח"כ בודק אחר וצ"ע ודאי זה דבר חדש ובאמת לא משמע כן בכל הפוסקים ואדרבה לכאורה משמע להיפך ואין להתעקש ולומר דהש"ך לקמן סימן קכ"ז איירי בשוחט ולא בבודק דמ"ש וזיל בתר טעמא ואין להאריך בדבר פשוט:

ועיין בשו"ת טו"ט מה"ת סימן ע"ז שכתב דאפי' אדם אחר נאמן יותר מהשו"ב להחמיר כיון דהשוחטים נחשדים להכשיר כמ"ש הפמ"ג בשם הרשב"א דשקר בימינם וא"כ מוכח דחשוד לשקר כו' ומ"ש בש"ע דאחד אומר כשרה היא ואחד אומר דכשלא כשרה היא דמעמידין הבהמה בחזקת היתר היינו דהתם איירי דשניהם אינם שוחטים או ששקולים המה גם בלא"ה אתי שפיר דהתם איירי שהבודק החמיר והאחר היקל עכ"ד ע"ש ודבריו תמוהין למאוד דזה כלל גדול בש"ס ובפוסקים דהשוחט נאמן יותר מע"א משום דכ"מ שהאמינה התורה לע"א הוה כשנים ועיין לעיל ס"א ובאחרונים שם ושם לא שייך כל הני חלוקים שכתב הרב טו"ט:

גם מ"ש דמיירי ששניהם אינם שוחטים תמיה דהא בהדי' איתא אמר הבודק הרי בהדי' דמיירי בבודק גם מ"ש דשניהם בודקים קשה דאמאי כ' בש"ע דמעמידין הבהמה בחזקת היתר דעפי היה לנו להאמין להבודק שאומר שטריפה היא דהא הבודק שאומר שכשרה היא חשוד לשקר לפי דבריו ואדרבה כ"ש מאדם אחר דנאמן נגדו להחמיר מכ"ש נגד בודק דחשוד לשקר בודאי נאמן להחמיר נגדו:

גם מה שהביא ראי' מהא דכתב הפמ"ג בשם הרשב"א דשקר בימינם וא"כ מוכח דחשוד לשקר אינו ראי' כלל דשם מיירי שאין לסמוך על בקיאותם במה שאמרו שהם בקיאים בזה אין לסמוך עליהם אבל בדבר שאינו תלוי כלל בבקיאות בודאי השוחט נאמן יותר מע"א והוא פשוט כמו"ש הש"ל (שהביא הפ"ת) וכ"כ בשו"ת שם אר"י סימן כ"ה דהשוחט נאמן יותר מהטבח משום דהשוחט הוי כבי תרי הן אמת דשם מיירי דהשו"ב החמיר והטבח היקל מ"מ מדבריו משמע דאין שום חילוק וזיל בתר טעמא שכתב שם הטעם משום דכ"מ שהאמינה התורה לע"א הרי הוא כשנים א"כ אין חילוק כלל גם מ"ש נגד הטבח הוא לאו דוקא דהמעשה היה שם כך וה"ה נגד אדם אחר דחד טעמא הוא ואין להאריך בדברים פשוטים (ועיין בשו"ת בית שלמה סימן ט' ודבריו שם קל"ע דמדוע לא הרגיש ג"כ במש"ל ואפשר דשם לא היה צריך לזה) והרב טו"ט כד נייס ושכיב כ' הך תשו' במחכ"ת ואני מלמד זכות על הגאון ז"ל מתוך טרדה

ז **סי"ג** בהגה אלא ריר בעלמא. עבה"ט ועפ"ת ועיין בשו"ת טו"ט מה"ק סימן ס"ה במעשה שנפחו הריאה ועלתה בנפיחה רק מקום אחד לא עלה בנפיחה כהוגן ועל אותו מקום היה סרכא דבוקה לשומן הלב והסרכא עברה ע"י מו"מ ומקום הסרכה לא עלה בנפיחה כהוגן כמו כל הריאה והשיב הנה לדעתי הוא ודאי טריפה אף בדעת הפמ"ג והלבו"ש דאם נאבד בלי בדיקת פושרין כשרה היינו אם היה מו"מ ממש כדעת הראשונים אבל בקליפה שלנו זה אין להתיר רק מכח מעשה דרייטש לכך בעינן בדיקת פושרין ואם נאבד בלי בדיקת פושרין טריפה ועוד כיון שאינו עולה בנפיחה טריפה עכ"ד ע"ש ועמ"ש בס"ק שאח"ז :

ח **שלא** ינתק בכח. עפ"ת מ"ש מענין הקליפה שנוהגין בזמנינו ועיין בשו"ת שבות יעקב ח"ב סימן סמך שכתב שבק"ק פראג נהגו השוחטים והבודקים שממעכין בסרכא ובריאה עד שהסרכא ניקלף מהריאה לגמרי כי הסרכא גמורה אינה נקלפת ואמרו שכך קבלו מרבה שוחטים מומחין לפי מה שהזכרו בשחיטת אחרונים שיש להכיר הסרכא בלי שום דלדול מהריאה וא"א בענין אחר וגם אמרו שאם לא יעשו כן יהיה דבר שאין יכולין לעמוד בגלילות האלו שיהיה רובא דרובא טריפות וא"א לאסור בשר כלל העלימו חכמי הדור את עיניהם והניחו להם מנהגם וסמכו עיקר על הנפיחה יע"ש וכו' עוד שם דלפי"ז אין להקל בכה"ג היכי דנאבד בלי בדיקה (וע"ל בס"ק שלפני זה) כיון דסמכו עיקר על הנפיחה וא"כ אם אתה מיקל בזה הוה תרי קולי דסתרי אהדדי ע"ש והפ"ת סקי"ג העתיק דבריו בקוצר מאוד. ועיין עוד בשו"ת שבו"י שם ח"ג סימן שכתב ג"כ כנ"ל וכו' שם שכן נהגו השוחטים דקבלתו להתפשט הסרכא עד שיהיה דק וממעכין אותה באמצע בין אצבעותיו עד שיהיה מופרד ומובדל ואח"כ מסירין בנחת הסרכא והדלדול נבדלים מן הריאה שלא יסתם הנקב שיהיה בריאה ואז בודקים בנפיחה אבל זה ודאי אסור שנים ושלשה שוחטים ממעכים זה אחר זה בכל כחם עד שמוחק הסרכא ומניחין כשלשה אצבעות רחק יותר מהסרכא דבוק בריאה ונופחין אם אינו מבעבע ומכשירין אוי להם ולנשמתם כי מאכילים טריפות לישראל ע"ש. ועיין עוד בשו"ת טו"ט מה"ת בהשמטות סימן כ"ד דף כ"ד ע"א ועיין עוד בס"ע של רבינו הרב ז"ל בתשו' סימן י"ב י"ג י"ד :

ט **שלא** ינתק בכח. עבה"ט ועפ"ת ועיין בשו"ת טו"ט סימן ל"ח שכתב דבעינן שיסיר כל הסרכא מכל המקומות וגם בדיקות פושרין בכולו ואם לא עשה כן טריפה ומי שאינו נוהג כן מאכיל טריפות לישראל דדוקא במעוך כגי במוקצת דהחלק מעיד על הכלל דאינו אלא ריר בעלמא משא"כ אנו דנוהגין בקליפה א"כ חזינן דעור ממש הוא והקליפה אינו רק לראי' דאין כאן נקב וא"כ דוקא היכי דנקלף כולו אבל היכי שנקלף במקצת חיישינן שמא במקום שאינו נקלף יש נקב או דסופה להתפרק ויהיה נקב ע"ש וע"ש עוד בסימן ק"ב שנשאל דלפעמים אחר קליפת הסרכה נראה לעין רואה שקרום העליון נאחז מעט עם הסרכה כעין גגלד פורתא ולפעמים יותר ודעת השואל לצדד להקל והוא ז"ל השיב דאין להקל דהקליפה מורה דאין לה דבוק עצמית עם הריאה דאם היה ע"י נקב היה זה דבוק עצמית ולא היה נפרד בנחת כמו עורות של הריאה אינם נקלפים בנחת זה מזה כן א"כ היתה הסרכא ומדקלפה בנחת מוכח דאינו רק ריר וא"כ בזה כיון דחזינן דלא נפרד בנחת רק נאחזה בשבך הריאה וא"כ אין לנו להכשירה יע"ש והנה מ"ש מדקלפה בנחת מוכח דאינו רק ריר תמוה דסותר ד"ע מ"ש לעיל סימן ל"ח הבאתי קצת דבריו לעיל שכתב כיון דלא הלכה ע"י מעוך רק ע"י קליפה מוכח דהוא עור ממש והקליפה אינו מועיל רק להראות שאין כאן נקב ומה"ט צריך לקלוף כל הסרכא אך דבריו אינם מדוקדקים כ"כ ועיקר כונתו. דעיקר שאנו סומכין על קליפה כיון דקלפה בנחת היה כמו מעשה דרייטש ואינו סרכא כלל כמו"ש הפ"ת בשם הגאון מהרא"ש ז"ל משא"כ היכי דאנו רואים דהסרכא נאחזה עם קרום העליון וגגלד במוקצת א"כ אנו רואים דהוא. מגוף הריאה ואינו מעשה דרייטש זה תוכן כונתו ודוק שם ותשכח כמ"ש וע"ש שדחה דברי השואל במ"ש דהוא ס"ס דהיא מס"א מ"מ העלה דאם הריאה נסרכה לצד אחר וא"כ י"ל דהסרכה באה מצד אחר ולא מן הריאה וא"כ הוה ס"ס שמא מצ"א באה הסרכה ואת"ל מן הריאה שמא רק מקרום העליון לכן אם אינו מבעבע כשר ואם ב'. לצדדי הסרכא הוא מן הריאה עצמה טריפה ע"ש ועמש"ל סימן ל"ז סק"ב להקל בזה בכל גונא בשם בעל שם אריי' והגאון הקדוש מו"ה דוד ניקש זצ"ל והכותר יכתר ועיין בשו"ת טו"ט שם סימן ל"ח שכתב דהקליפה צריך להיות בנחת עד שכמעט אינו נראה לעין ע"ש שביאר טעמו כי טוב הוא :

י **עוד** נהגו בעירנו להטריף כל סרכות גדיים כו'. עיין בשו"ת טו"ט בהשמטות סימן ע"ה נידן סרכות בעגלים הרכים שהוה כמו ריר בעלמא כמעט שאין בהם ממש וכמעט שאין יכולין לראות הסרכא מחמת דקות הסרכא רק נגד השמש ואין השורש רחב רק הוא דק כמו מלמעלה מה דינו והשיב דזה תלוי לפי ראות עיני השו"ב אם הוא רואה שאינו כדרך הסרכות דעלמא יכול להכשירם דעיקר טעם הרמ"א מכח דבעגלים ל"ש סרכות וא"כ אם יש סרכה מוכח דהוה סרכה מעלי' וא"כ בהאי דידן דשכיחי להיות בעגלים הרכים הדר דינא דהוה כבהמה גדולה מיהו לו יהיה דהוה כבהמה גדולה עכ"פ לחומרא צריך בדיקה בפושרין עכ"ד ע"ש עוד בסימן ע"ד שנשאל בעגל שבדקו השוחט בפנים ונדמה לו שהיה סרכה ואח"כ הוציאו לחוץ ולא מצאו שום סרכה וכו' דנ"ל שהוא טריפה וק"ו מבהמה שנאבד הסרכה

אמנם אחר התבוננות מעט עלה בלבי ספק ע"ז דהפסק דזה לא מיקרי נגד החזקה כיון דסותר החזקה למפרע דחזקה שהחזקנו הבהמה בחזקת היתר היתה בטעות עפמ"ש המר"ס ב"ב בתשו' מיימוני לה' אישות סי' ג' דהא דאין ע"א נאמן נגד החזקה אלא היכי דאף לדברי העד הבא להתיר מכאן ולהבא מודה הוא דמעיקרא הוא אסור היה כגון ההיא דרפ"ק דגיטין ולא היכי דסותר החזקה למפרע וע"ש וזת"ד ועי' בשו"ת ברכת יוסף חאה"ע סימן ס"ג שהאריך הרבה בזה (ועי' עוד בשו"ת בו"מ ח"א סי' קנ"ג):

שוב ראיתי בשו"ת טו"ט סימן פ"ד שהרגיש ג"כ בסברא זו אך לא ראה תשו' מהר"ס ב"ב הנ"ל אך כ"כ בסברא דנפשיה וא"כ גם כאן אפשר דעכו"ם נאמן בזה היכי דאומר כן בלי שום שאלה ומסל"ת כיון שאינו סותר החזקה של חזקת היתר ואדרבה הוא מברר שהחזקה שהחזקנו אותה בחזקת היתר היתה בטעות וא"כ בכה"ג אפשר דנאמן אף לפ"ד הגו"ב (ובדרך אגב יש להעיר עמ"ש הגו"ב שם וכן בסי' ס"ג הבכור בחזקת איסור עומד לכאורה דבריו תמוהין דאדרבה ע"י מום כבר נתחזק להיתר רק שהעכו"ם בא להוציאו מחזקת היתר אכן לפמש"ל דברי הגו"ב נכונים):

אכן בעיקר הדבר אך דתשו' מהר"ס ב"ב לאו מילתא דפסיקתא היא להלכה וכבר העירותי בזה בכמה מקומות דלכאורה מתשו' גאוני בתראי סימן ז' בתשו' מהגאון בעל ט"ז וכן נדפס תשו' זו בט"ז באה"ע סימן קנ"ז סק"ח דמשם לא משמע כן ועיין עוד באה"ע סימן ד' סכ"ט דמשם ג"כ לא משמע כן וקצרתי בזה כי כאן אני בורח מן האריכות וכבר הארכתי בתשו' לידידי הרב הג' מוה' משה נחום נר"ו אבד"ק קאמינקא וגם הוא נר"ו חזר והשיב לי באריכות בזה (וכעת נדפס זה בספרו שו"ת ברכת משה סימן י"ג מה שהשיב לי שם ומ"ש שם לדחות ראייתי במחכ"ת דבריו אין בהם ממש כי המעיין שם יראה כי דבריו ממילא נפרכין לכן אין להאריך כאן לסתור דבריו) באופן שסברא זו אין ולאו ורפיא בידי ויש למלא סברות לכאן ולכאן ועכ"פ בנ"ד נ"ע היכי דאומר כן בלי שום שאלה ומסל"ת דמלא טריפות בבהמה וכעת א"א לברר נ"ע בזה אם נאמן ולכאורה יש להעיר עוד ע"פ מה שהאריך בשו"ת טו"ט שם דהאיך נאמן ע"א אפי' ישראל לומר שמלא טריפות כדמשמע בש"ע כאן סי"ג דאם בא האיסור מתחלה נאמן דהיאך נאמן נגד החזקה דבהמה דחזקת היתר ומתחלה רצה לתרץ ע"פ מ"ש לעיל דהיכי דמברר דהחזקה היתה בטעות נאמן וכבר כתבנו לעיל דסברא זו לאו מילתא דפסיקתא הוא אמנם כתב עוד שם לתרץ דיש לצרף מיעוט המצוי המסייעא לעד ע"ש עוד מה שהאריך בזה ועפי"ז יש לדון גם כאן ואין להאריך בזה כעת ועוד חזון למועד אי"ה במק"א להאריך בזה:

ב **ס"ד** בהגה מיהו אם בדקוה ונמצא שם נקב טריפה. עיין בס"ס זכרון אברהם נדפס שם תשו' הגאון מהרי"ש ז"ל אבד"ק לבוב שהעיד לפניו שו"ב אחד זקן שהיה שו"ב אצל הגאון מוה' אונק חריף ז"ל אב"ד שאמבור שאירע מעשה לפניו שהיה סרכה כסדקן ונפחוה ועלתה גם הסרכא בנפיחה והכשיר הגם שהתב"ש בשם הדמש"א פ' לאסור בכה"ג ושלחו גם השאלה לפני הגאון המובהק בעל ישועת יעקב ז"ל והשיב ג"כ בקיצור שכבר הורה זקן להיתר והגאון מהרי"ש ז"ל הביא ג"כ ראיה להיתר מתוס' חולין דף מ"ו וסיים דיש להקל אם יש עוד סניף להקל יע"ש וכן נאמר ונשנה הדברים בהגהות יד שאול וסיים דבהפ"מ ושעת הדחק יש להקל אבל בלא"ה אין לזוז מדברי התב"ש ע"ש אכן בערוגת הבושם סק"ח האריך הרבה בזה והעלה דחלילה להקל הן בנמצא נקב תחת הסרכא והן כשהוא עולה בנפיחה ואין לעשות מזה אפי' סניף להקל כדעת התב"ש והלבו"ש שכתבו לדינא להחמיר בזה יע"ש באריכות:

ג **עד** המלעיתו כו'. עיין בשו"ת טו"ט מה"ת סימן ק"ה שכתב דאפי' אם רוב הסרכא למטה מחציו והמיעוט למעלה מחציו טריפה דכן מוכח מלשון הש"ך בסקט"ז שכתב המלעיתו לאו דוקא דה"ה יותר מהמלעיתו דאל"כ מאי נפ"מ בין סרכא לעילא מוכח דבסרכא תיכף ביותר מהמלעיתו טריפה ע"ש שהביא ראי' לזה והשיג על חכם אחד שהכשיר בזה ע"ש וע"ש עוד בסימן ק"ד דאם נסרכה סרכה כסדרן ומתפשטות גם חוץ והיה שלא כסדרן למעלה דכשר בכה"ג בלי בדיקה כן אני אומר להלכה ולא למעשה עד שאעיין יותר בזה יע"ש באריכות:

ד **ס"ו** בהגה בשורש שלה כו'. עפ"ת וכתב בטו"ט סימן פ"א דעד חציו דלגד מטה נקרא למטה ולמעלה מחציו שוב לא נקרא למטה רק למעלה ואם נמשך למטה מחציו טריפה עכ"ל:

ה **ס"ח** בהגה סרכא תלויה היוצאת מן הבועה טריפה. עיין בשו"ת קנאת סופרים מה"ג מהרש"ק סימן א' שכתב דסרכה תלויה היוצאת מן הבועה לא מהני מו"מ אפי' בהפ"מ כיון דבעינן נמי בדיקת פושרין לראות אם אינו מבלבן א"כ בשלמא בבשר הריאה שפיר י"ל דאם היה נקב היה מבלבן משא"כ בבועה י"ל דע"י הליחה נסתם הנקב ואין הרוח דרך הליחה ואין ראי' ממה שאינו מבלבן לכך נראה דלא מהני מו"מ ומכ"ש שלא להקל בקליפה שלנו בסרכא תלויה מבועה ומכ"ש בסרכא ממקום למקום חלילה להקל בזה ואף כי בחיבורי טו"ע מה"ת סימן ל"א כתבתי להתיר בזה בהפ"מ אחר אחרון אני בא והוא טריפה עכ"ד ע"ש:

ו **ס"ט** בהגה הבשר שתחתיה מקמיט. עפ"ת ועיין בס"ס ערוגת הבושם בקונטרוס התשובות שבסוף ספרו סימן א':

החסיד רשכבה"ג מו"ה ר' דוד ליקס זצללה"ה מבואר ג"כ מדבריו דמיקל היכי דעברה הסרכא ע"י מו"מ וקלטה עמה מקרום העליון יע"ש כי אינו כעת ת"י ועיין בשו"ת מים חיים סי' ח' ועמש"ל סימן ל"ט סי"ג ס"ק בשם שו"ת טו"ט להחמיר בזה בשם ב' גדולי הסרכא הית מהריטה עלמה יע"ש :

ג **ס"ג** וה"מ כשיש בהם מוגלא או מים כו'. עיין בד"ק ס"ק י"א :

ד **בהגה** ויש מכשירין אפי' הרי בועי דסמיכי עבה"ט ועי' בד"ק סקי"ד שכ' אם נקרעו הבועות ולא טעם המי' אף שטעם הכיס לבד ואין בו מוגלא ולא טעם מלוח וסרוח והאומדנא נוטה שהיה מ"ז אין להקל בספק דאורייתא ומביאו בספר מק"מ וכתב עליו וכונתו כיון דלא רואים ב' דסמיכי לפנינו איתרע לה חזקת הבהמה מחיים וכן עיקר. עוד כתב בד"ק שם שאם בועה אחת מהב' קיימת והוא מ"ז והב' נקרעה בזה ספיר יש להקל מספק רק אם יכול להיות שנגעו למעלה אהדדי אין להקל רק בהפסד מרובה אם נמצא שם בסמוך אף שרחוק קצת ובועה אחד מוגלא בוב אין להקל מספק עכ"ל מובא במק"מ ועי' עוד בד"ק סקי"ג ובמק"מ סקכ"ב וקצרתי :

ה **בועה** על הקרין וקמט כו'. עי' בשו"ת טו"ט מה"ת סימן ע"א דאם הוה בועה ונתרפא ונפאר מקומה קמט ועלה בו סרכה נראה דטריפה אף שהלבו"ש כתב דקבועה אין הקמט מתמתה דין קמט מ"מ נראה דכאן טריפה מממ"נ דאם נידון בתר מעיקרא הוה סרכא על הבועה דטריפה ואי בתר השתא הוה סרכא מתוך הקמט ולא אמר הלבו"ש רק בענין דאם היה כאן בועה לא הוה מטריף מכה תר"ל או מכח קמט לא גרע מבועה אבל מ"מ לא עדיף מבועה ולא עדיף מדבר דאתי מחמתו עכ"ד :

ו **ס"ד** הבעבוע שנמצא בשיפולי כו'. עבה"ט ועי' בשו"ת טו"ט מה"ט סימן ס"ד ס"ה ס"ו :

סימן לח

א **ס"א** ריאה שנמצא בה כ"ש שחור כדיו כו'. עבה"ט לקמן סק"ה מ"ש בשם הט"ז מ"כ הגה אחת קבלה כו' ועי' בשו"ת טו"ט מה"ת סימן ע"ח שכתב דנראה דלא מהני בדיקה לראות אם לא שלטה המראה בקרומים רק בבשר הריאה עצמה ע"ש כמה טעמים וע"ש עוד בסי' ע"ט ועי' במקדש מעט סקט"ו :

ב **לבנה** כבקעת. עי' פ"ת מ"ש בשם הח"ס ועי' במקדש מעט שכתב דמשמע מדבריו דאף שכבר התוך בטור ובבשר במקום הלובן מהני לקלוף הטור ולבדוק ולא חיישינן שמא במקום החתך היה לובן גם בהטור גופיה כו' מיהו דוקא במראה לובן יש לסמוך ע"ז הואיל דבלא"ה הוה פלוגתא דרבוותא וכן במראה גרא"ס או שאר מראות שלא נתפרש בש"ס דהוה ג"כ פלוגתא דרבוותא אבל במראה אסורה בודאי וקלף הטור והיא נקיה כל שנקרע במקום אחד ולא נבדק במקום הקרע אף שיש המראה על הבשר שתחתיו חיישינן שמא היתה גם בקרום עצמה במקום הקרע כיון שמוקדם היה נראה גם מבחוץ המראה האסורה גם ע"ג הקרום מיהו בשעת הדחק והפסד מרובה יחד כ"ל דהמיקל לא הפסיד הדא דהפמ"ג והלבו"ש מקילין בנראה מבחוץ מראה טריפה ונאבד הטור בלי בדיקה ע"י שנמצא מראה זו במוגלא שתחתיה ותולין שדרך הטור היה מראה המוגלא כו' ע"ש ועיין בד"ק סק"ג ובשו"ת ברכת יוסף סי' ע"ז וי"ז :

סימן לט

א **ס"א** אין לבדוק אחר שום טריפות מן הסתם כו'. כתב בד"ק סק"א דאם הא"י מגיד נגה שראה איזה שינוי לכתחילה צריך לבדוק שם אולי שם איזה טריפות ואין לגמור לא"י שאם יראה שינוי לא יגיד שנראה כמערים עכ"ד ומביאו ג"כ במק"מ אמנם לכאורה בדיעבד אם לא בדק אף אם אמר הא"י שמצא שם טריפות גמור אינו נאמן דעכו"ם אינו נאמן לא לאיסור ולא להיתר (היכי דא"א לבדוק עוד אבל היכי דאומר כן באופן שעכו"ם יש בידו לברר זה ובמזיד לא בדק אח"ז יש לדון לאיסור כיון דהוה מילתא דעבידי לגלוי' עי' בסי' נ"ח ס"א ובש"ך שם ועי' עוד בשו"ת קנאת סופרים בהשמטות לסידרי טהרה סימן י"א דף ל"ו ע"ב וע"ג ובשו"ת שם אבי' ח"ד סימן ל"ה ובשו"ת כ"ש סימן מ"ז וכתבו' האריכתי בזה ועי' בשו"ת ברכת משה סימן י"ג שם העתיק דברי בקצרה וכתבו' אלו האריכתי בזה וגם כאן בכמה מקומות כתבנו מזה והמ"ל. וגם נראה דהוה כמעלים עין מאיסור וצ"ע בזה) וכן משמע כתבו' מהר"ם מלובלין סימן ס"ו הביאו הפמ"ג והגה"כ לקמן סימן מ"ח דדוקא בהאמין ובם הוה הגל"ד והמירת עכו"ם אינו אלא גילוי מילתא יע"ש מש"כ וזה פשוט לכאורה :

הן אמת דהט"ז לקמן סימן קכ"ב סק"ד כתב דאם העכו"ם אומר כן בלי שום שאלה ומסל"ת נאמן להחמיר ולאסור התבשיל וכן הסכים ע"י הרב בב' יעקב חאה"ע סימן ו' יע"ש ומביאו ג"כ הגו"ב מה"ת חאה"ע סימן י"ח אבן באמת חולק על השב יעקב דדוקא היכי דאין לדבר הזה חזקת היתר בזה איירי ג"כ הט"ז (ועי' בשו"ת קנאת סופרים בהשמטות לטו"ט סימן א' דף ג' ע"א דגם הוא ז"ל כ"כ דבזה איירי הט"ז אבן שאר דבריו במחכ"ת תמוהין ועמש"ל סימן כ"ז סק"ה וסק"ז) משא"כ היכי דיש לדבר הזה חזקת היתר בודאי אינו נאמן העכו"ם ע"ש וה"ל כיון דהבהמה בחזקת היתר דנשחטה הותרה א"כ בודאי אין העכו"ם נאמן נגד החזקה :

אמנם

דכשר כו' ואם היתה בריאה בלד שבתוך הצלעות נ"ל דטריפה ע"ש עוד בארוכה ועי' בשו"ת מנחת משה פלפול ארוך מסי' ה' עד סימן ח' :

ועיין בערוגת הבושם סק"א בריאה שהיה עליה טוגרא כגודל עדשה ונקלפת מן הריאה שהיה על הריאה קרום זר ונקלף הקרום עם הטוגרא והריאה היתה שלימה ויפה תחתיה ועלתה בנפיחה וכו' דטוגרא הנקלפת יש דכשר דלא מחמירינן רק בבועה ולא בטוגרא דלא הוה ריעותא. כלל אך במעשה הנ"ל שהיה קרום זר פרוש על הריאה י"ל להכשיר בפשיטות כיון דחזינן דהטוגרא היתה על הקרום ולא בגוף הריאה כלל כו' דלאו מריאה קאתי ונ"ל דבזה יש להקל אפילו בבועה אם נקלפת ע"י הקרום הפרוש על הריאה. דחזינן דבבועה על הקרום ולא על הריאה דלאו מגופה דריאה קאתי ע"ש בארוכה שמצדד להקל בגוף הדין דבועה הנקלפת מעל הריאה שכתב הבל"י אך לא מלאו לבו להקל (ודבריו סותרים קצת למ"ש בספרו שו"ה ש"א וצ"ע ואכמ"ל) :

ועיין בדעת קדושים סק"א דבריאה של עוף יש להכשיר כשיש רק בועה אחת ואינה בשפולי ולא מעל"ע מיהו כשיש הרבה בועות קטנות בריאה אף שנראה עתה שאינו סמוכות יש לחוש שהם סמוכות וע"י משמש היד נתפרדו כי שכיח שהם סמוכות ולכן אם אחר שהסירו הריאה דעוף מבין הצלעות נמצא שם בצלעות קרום מלבד קרום הצלעות עצמו ובו בועות רצופות יש לחוש שקרום זה מן הריאה הוא ובו היו בועות דסמיכי ומ"ז אינו שכיח כלל בעופות והעתיק ג"כ בספר מקדש מעט ועי' עוד בד"ק שהאריך הרבה וכתב שם כמה פרטי דינים וכתב עוד מכה גדולה הנמצא בריאה של עוף או אצל הריאה והוא סריכה להריאה דיש להחמיר ומביאו ג"כ במק"מ שם סק"ה ע"ש :

ועיין בשו"ת בית שלמה חיו"ד סימן ס"ז שכתב ג"כ להקל בבועה יחידית בריאה של אווזא כל שאינו בשפולי ולא מעל"ע אמנם היכי שהיתה מכה גדולה על הריאה בזה יש להטריף בפשיטות כי קרוב הדבר שניקב גם עור הריאה שהוא דק וקלוש וע"ש בסימן ס"ו שדעתו להחמיר בבועה וטוגרא הנקלפין מעל הריאה אף דנשאר מקומן שלם ויפה דלא כהראש אפרים יע"ש מה שהשיג על המק"מ וקצרתי בזה.

עי' בקונטרס השמטות (דף ד' ע"ב) סק"ב :

ב **וה"ה** בועה העומדת במקום שאר ריעותא. עי' במקדש מעט סק"ט שכתב בשם הד"ק סק"י דמה שנהגו הסו"ב להקל למשמש בכח ע"ג הבועה שתתכסה בבשר הריאה שלא יהיה תר"ל עם ריעותא אחרת שעמה (עיין בתב"ש ס"ד) אין להתיר זאת רק עם ספק תר"ל אבל עכ"פ צריך להשגיח שהבשר שמעלה אותה בכח ע"ג הבועה לא יהיה נתלש ממקומה הקודם דאי נתלש ע"י הכח אף שמכה ע"ג הבועה לא מהני מידי וכתב עוד בד"ק שם דכל שמתכסה בבשר במקום הריעותא די וא"צ שתתכסה כל הבועה ונראה שר"ל שתתכסה כב' שערו' גם מכל צדדי הריעותא שעל גבה מסביב עכ"ד וע"ש במק"מ סק"י שכתב דצ"ע אם הסרכה יוצאת מאמצע הבועה ותחת הסרכה ממש מכוסה הבועה בבשר אבל בסביבת הבועה בכל הקיפה ליכא בשר בשום מקום ונמצא דהבשר המכסה אמצעית הבועה הוא מיפסק בכל צדדיו משאר בשר הריאה אי מ"מ שייך לומר כיון דהמקום יציאת הסרכה מכוסה בשר כשר עכ"ד ע"ש עוד :

ועיין בשו"ת טו"ט מה"ת סימן ע"ד מגד"ז וע"ש בטו"ט סימן ע"ה במעשה שהיה על הריאה מורסא כמין בליטה קטנה ונדמה לשומא והתחיל לקלפה מעל הריאה וראה שהוא קרום העליון ותחתיו היה בועה מוגלא ומזה היה הבליטה שהמוגלא הגביה את העור העליון ותחתיו נשאר שלם ויפה בהקרום התחתון ובדקה בדיקת נפיחה ואינה מבעבע והשיב דפשוט להתיר ואין זה תר"ל דהוה מחד שמא דכל ריעותא דבועה הוא מטעם שמא ניקבה הריא' וה"נ היא מטעם שמא נקבה הריאה ואף אם היה רואים שניקב קרום התחתון ג"כ כשר ואינו דומה לאם יש בועה בריאה שמשמעת קול דכתבו אחרונים דהוה תר"ל דהתם כיון דהוה הבועה בקרום העליון ויש ריעותא בעליון וגם בתחתון במקום שמשמעת קול יש ריעותא והוה תר"ל אבל כאן דקרום העליון יפה רק דהבועה הוא בין שני הקרומים אין זה תר"ל ע"ש :

ועיין בערוגת הבושם בקונטרס התשובות שבסוף ספרו סימן ז' בנידן היכי דניקב קרום העליון או נגלד ויש שם סרכא תלויה או דבוקה באותה האונה דהיינו ממקום למקום והאריך בנידן אם ניקב או נגלד הקרום אי הוה ריעותא (וכתבתי מזה לעיל סי' ל"ו סק"ג) והביא דברי הב"א והלב"ש שכתבו להקל מטעם דהוה חדא ריעותא והוא ז"ל השיג עליהם מ"מ לדינא הביא דברי הב"א אף שמראה פנים להקל מ"מ לא מלאו לבו להקל וגם לבי לא מלאני להקל כי אם בהפסד מרובה ושעת הדחק יש להקל וסיים ועכ"פ נ"ל דאם אינו ניכר מקום שנגלד רק ע"י מו"מ שעברה הסרכה ניכר שבמקום הזה נקלף העליון דזה להקל ולומר דזה נעשה ע"י מו"מ שקלטה הסרכה עור העליון שהיה דבוקה בחוזק ואין כאן תר"ל כלל כיון דהעור התחתון שלם יש להכשיר כו' ומי שדעתו יפה יכריע להקל גם בנגלד וסרכה שלא כסדרן יצאה משם ועברה ע"י מו"מ אין מזניחים אותו. כיון דכתבתי כמה צדדים להקל עכ"ד ע"ש :

ועיין בספרו שו"ת שם ארי' סימן ע"ו שהקשו לו מדברי הלב"ש סימן ל"ט ס"ק נ"א שכתב דהיכי דעברה הסרכה ע"י מו"מ וקלטה עמה מקרום העליון דיש לאסור דחזינן שאינה הפשטת ליחה ונסרכה לקרומי הריאה ואחריו נמשכו כל אחרונים והוא ז"ל האריך לחזק דבריו יע"ש . וכן ראיתי תשובה אחת שנדפס בספר חדש מספרי השחיטה מהג' החסיד

ע"ד הראוי למלאכתה ופשוט עכ"ל ובאמת לכאורה יש להביא ראי' לדברי בעל זבחי רצון והמק"מ מדברי מהרש"ל שכתב טעם הבה"ג שמטריף אונה שלימה מטעם דהוה כחסר אונה שלימה ול"ד לנמקה מקצת הריאה משום דחסרון בריאה אינו פוסל מוכח בט"ז סק"כ הרי דמשמע בהדיא דנמוק הוה כמו חסר והיכי דחסר פוסל פוסל ג"כ נמוק וא"כ ה"נ דהאונה הוא רק כע"ד ונמוק במקצתו הוה כמו נחסר באותו מקום וא"כ ממילא נשאר כשיעור ע"ד אך באמת דברי מהרש"ל לא זכיתי להבין במ"ש ול"ד לנמקה מקצת הריאה משום דחסרון אינו נפסל בריאה כשהיא שלימה מבחוץ ותמיה דהא יותר מרביעית טריפה כמ"ש הרמ"א לעיל ס"ח וכן כתב הרש"ל גופיה כמ"ש הגה"כ בשמו ובנמוק כשר היכי דנמוק חצי הריאה ואפי' ברובה כשר זולת הטעם דרובה ככולה וצ"ע אמנם נ"ל פשוט דהיכי דנמוק רוב האונה ולא נשאר כשיעור ע"ד בזה נ"ל דיש להחמיר מטעם שכתבתי מדברי מהרש"ל דנמוק הוה כחסר וא"כ ממילא לא נשאר כשיעור ע"ד הגם שהגאון בעל ט"ז דייק מדברי רש"ל שכתב נמקה אונה שלימה משמע דוקא היכי שנמוק כל האונה ולא רובו דלא כהתב"ש אומר אני דהיכי דלא נשאר שיעור ע"ד ממילא הוה כמו שנמוק כל האונה דשוין הם דמה לי חסר כל האונה ומה לי היכי דלא נשאר כע"ד כיון שסבר הוכחנו דנמוק הוה כחסר וגם זיל בתר טעמא דעיקר הטעם דטריפה היכי דנמוק אונה שלימה מטעם דהוה כחסר וא"כ מה לי חסר כל האונה ומה לי חסר רוב האונה ולא נשאר כשיעור ע"ד דשניהם שוין וטריפה וגם כל הנך טעמים שכתב הגאון מהרש"ק שהבאתי לעיל ל"ש הכא כיון דנמוק הרוב ודוק אמנם היכי דנשאר כשיעור לפורן אגודל דהוא שיעור ע"ד לחד דיעה צ"ע אם יש להקל אמנם היכי דנמוק רק מיעוט האונה ונשאר כשיעור לפורן אגודל יש להקל דיש לסמוך בזה על הגאון מהרש"ק דס"ל להקל בזה וגם בנמוק רוב האונה ס"ל להקל דלא כהתב"ש כמש"ל ועיין בערה"ב שכתב ג"כ לצדד להקל בנמקה רוב האונה כיון דגוף דין זה הוא חומרא בעלמא דרוב פוסקים חולקין ע"ז וא"כ הבו דלא ליסוף עלה לאסור גם ברוב וצ"ע למעשה עכ"ד וע"ש שמפקפק ג"כ עמ"ש הש"ך בשם היש"ש לאסור בנמוק ברוב הריאה דבטריפות לא אמרינן רובו ככולו (עמש"ל סימן כ"ג סק"ג ועוד בכמה מקומות בזה) ומ"מ למעשה לא החליט להקל וא"כ עכ"פ יש להקל בהנך גונא שכתבתי ועדיין צ"ע בכ"ז :

ט **סי"ד** כגון שכחשו אחרת לפניה. עפ"ת מ"ש בשם הב"א ועיין בערה"ב סק"ט שהאריך להשיג בזה על הב"א והעלה דאף שמצד צער בע"ח יש ליזהר אבל מצד איסור נימוק הריאה אין לחוש כלל דל"ת לנימוק כלל להצריך בדיקה יע"ש באריכות :

י **סמ"ך** מושיבין את הריאה במים מעל"ע. עיין בשו"ת טו"ט סימן ל"ג שכתב במים המחולפין דיו אם תיכף כששופכין אלו נותן אחרים תחתיהן די לענין נמקה ובזה משכחת לה דאף הריאה מותרת דלענין כבוש בעינן באותו מים דוקא עכ"ל :

סימן לז

א **ריאה** שנמלאו בה אבעבועות. עי' בפמ"ג במ"ז סק"ח שכתב בשם הבל"י יש בועות שנקלפין מעל הריאה והריאה תחתיהם שלימה טריפה עכ"ד ועי' בשו"ת שם אחי' סימן כ"ו שנשאל ג"כ בנידון אבעבועות השכיחים בריאות של עופות ומלאים ליחה לבנה ונקלפים בנחת מן הריאה והריאה שלם ויפה מה דינם והשיב דאם מבורשים בהריאה רק שנקלפים יש להטריף בכל מקום שהוא כדעת הפמ"ג הנ"ל אבל אם אינם מבורשים בהריאה י"ל דדמי לב"ב דס"ס ל"ט וקליפות הנתקים דס"ס ל"ח דאם הריאה תחתיה שלימה כשר ובדיקת נפיחה בודאי אינה מעכבת בדיעבד לכן הדבר תלוי בראות עיני המורה אם הוא רואה שאינה בגוף הריאה ולמראה עינו ישפוט וזה ל"ד לבועה הנקלפת דהיא דבוקה ואחוזה בגוף הריאה רק שהולכת ע"י קליפה וגם בזה נ"ל דאין לסמוך להתיר רק בבועה בשפולי דהוא רק חומרת הבה"ג אבל בתרי בועה דסמיכי דהוא טריפה מדינא דגמרא קשה לסמוך ע"ז ומ"ש הפ"ת בסימן מ"ג בשם תשו' חב"י דבריאה של אווזא שנמצא בה בועה דטריפה והטעם דבודאי ניכרת מעל"ע לדעתו אין להחמיר בזה בבועות קטנות ורואים שלא ניקב מעל"ע עכ"ד.

ועיין בשו"ת טו"ט מה"ת סימן ס"ז שכתב ג"כ בריאה של עוף שיש בה בועות דאם הם עכורים טריפה ואף דאנו קי"ל להכשיר אף בעכורים היינו דוקא בריאה של בהמה דכמו שיש חילוק בין עור הריאה של בהמה ובין שאר עורות וקרומים מכח דעור הריאה דק וחלוש כן יש חילוק בין עור הריאה של בהמה לשל עוף דבעוף העור יותר חלוש משל בהמה וא"כ דלמא הוה עור העליון כשבר שהרופא גורמו מחמת מכה כו' מ"מ בודאי בסמיכי יש להחמיר אף במים זכים כיון דמים זכים נבראים הוכר ע"י סימנים ובעוף א"א בקיאים אי שייך הני סימנים גם בעוף או לא וכן בבועה יחידית ונמצא בה תולע בזה ודאי אסורה ומה שמביא הבו"ל בשם הג"ש להכשיר בזה הנה גם הג"ש אינו מתיר רק בריאה של בהמה מטעם דהכי רביתייהו ולאו ריעותא היא אבל בעוף חזינן דל"ש תולעים בריאה ועוד דאף בבהמה אין דברי הג"ש נ"ל ולדידי הייתי מטריף גם בבהמה דמה בכך דהיינו רביתייהו זה לא מהני רק דלא להוי תר"ל אך עכ"פ יש לתלות במאי דהתולע עשה נקב ולכך נעשה הבועה והוי קרוש שעלה מחמת מכה כו' ואם נמצא בגלעות ולא בריאה ודאי

דכשר

ועיין בשו"ת ברכת יוסף סימן ב' כתב ג"כ דאפילו אם אין סביב המטלינילע חלון בתוכו שחור · או בל"א או אודס ג"כ טריפה והטעם דדוקא במורנא שהקבלת קדמונים הכריע דמורנא כי הני בגוף הריאה גדלי משא"כ כשהמורנא בענין אחר · קלת י"ל דהמורנא כזו ניקב מחיים ע"ש בארוכת אמנם כ' דהיכי שניכר סביב הנקב שחור או בל"א או אודס הוא ודאי טריפה ע"ש :

ועיין בשו"ת שם הרי' סימן ג' ובספר ערה"ב כ' דנשאל ג"כ על · מין תולעים הנקראים מורנא והעלה להיתר ע"ש אמנם לפי מה שלייר לנו הגאון בעל טו"ט בודאי נראה שהיא טריפה גמורה דזה · דמי ממש למ"ש הש"ך ס"ק י"ד בשם הד"מ וכמ"ש ג"כ בשו"ת שו"מ והברכ"י הנ"ל שוב מלאתי בשו"ת בית שלמה חי"ד · סימן כ"ה הביא בשם תשו' חסד לאברהם סי' ע"ו כ' להקל דדין המטלינילע כמעט שוה למורנא וכן נהגו בקלת מקומות להקל אמנם בד"ק החמיר מאוד בנקבי המטלינילע יע"ש ולפע"ד אותן אחרונים שלדדו להקל מפני שלא ראו · גוף ענין המטלינילא לכן לדדו להקל · דדמי · למורנא כמו שלידד ג"כ מתחלה הג' מהרש"ק ז"ל · אמנם אח"כ כשראה בעיניו גוף ענין המטלינילא נוח כברוכיא שהיא טריפה כי ניכרת שהיא מחיים כמש"ל :

(**שוב** נדפס כעת שו"ת ברכת משה מהרב מקאמינקא וראיתי שם בקונטרס יפה לבדיקה שער שני נתיב ז' שהאריך הרבה בזה · והביא דברי אחרונים המקילים והמחמירים במטלינילא וסיים דבמקומות שאין מנהג ידוע אין להקל אמנם במקומות שנהגו מכבר להקל יש להם ע"מ לסמוך אכן באופן שאין רואין שום רקבון וקלקול וגם דוקא היכי שנמלא · המטלינליע על הנקב ממש ולא רחוק מהנקב יע"ש · והבוחר יבחר) :

ומ"ש הפ"ת בשם הח"ס אדות אילים כו' ועיין בשו"ת טו"ט סימן כ"ג אדות כי שכיח בריאה למלא נקודות אדומות ובאמלע נקודה כנקב קטן ואינו מבלבן אם יתנו עליו מים פוסרין ויש בודקים שאומרים כי הנקודה ההוא דם נגרר לכך אינו מבלבן והשואל כ' שהיא רק ניקב קרום העליון והתחתון שלם ולכך אינו מבלבן ועשה הבחנה לזה כי עשה נקב בעבר השני מן הנקידה · כדי להכנים האלבע עד תחת הקרומים במקום הנקודים ולקח משם הבשר ולא נשאר שם כ"א קרומי הריאה ואז ראו שלא היה שום נקב בהקרומים · וגם בקרום הריאה · אין שום מראה והשיב להעדיף בכל ענין דהוה תר"ל ואף דראה השואל דאין שום מראה בהקרומים הנה ל"מ בקרום העליון כי הנקב שם א"כ אין ראי' דדלמא הוה במקום · הנקב רק שניקב שם ונחסר והקרום השני נמי יש בו חשש דילמא היה בו נקב לכך אינו נראה המראה ואף דלפי ראות עיניו אין בו נקב וגם לא בלבון הרי א"א בקיאין בבדיקה בכל דבר הלריך בדיקה מדינא יע"ש:

ו **ובן** אם נמלאו עליה תולעים כו'. עבה"ט ס"ק י"ג מ"ש וכתב עוד בשם הב"ח דדוקא בריאה כו' אבל הש"ך חולק עליו כו' ע"ש · ועיין בש"ך לעיל סימן ל"א סק"ו דמשם לא משמע כן וכבר הרגיש בזה דגמו"ר שם ועיין בפמ"ג שם וכאן ועיין בערוגת הבושם אות ג' · שהאריך · בזה והעלה להקל באם נמלא תולעים בכרס ודקין וקורקבן והסומך בזה · על הפוסקים המתירים לא הפסיד וכאן דהתירא עדיף וכן בריאה אם נמלאו · תולעים באינס ממין המורנא ג"כ יש להקל (עממ"ל בס"ק שלפני זה) ע"ש בארוכה ובאמת לכאורה אף לפ"ד הב"ח דמחמיר היינו · דוקא היכי · דניקבו הכרס והדקין ונמלאו בהם תולעים כמבואר מלשונו · אבל · היכי · דלא ניקבו · כיון דלא אתיליד ריעותא · נ"ח אם · נמלאו בהם תולעים לכ"ע אכן לכאורה משאר · אחרונים המחמירים לא נראה כן ואין להאריך בזה כי בנא"ה רבו המקילין בכל · גונא והמקיל לא הפסיד ובפרט היכי דלא ניקבו ונמלאו בהם תולעים יש להקל בפשיטות ואין להאריך שוב מלאתי בשו"ת שואל ומשיב ח"ג · סימן קל"ב · שנשאל ג"כ · אדות התולעים · שנמלאו על ב"מ והם גדולים לערך רביעית אמה ודקים כחוט השערה וכ' ג"כ להתיר כיון דלא חזינן רעותא על הבני מעיים שיהיה נקובים והביא ג"כ דברי הש"ך דכאן ומבואר מדבריו דהיכי דנקובים הב"מ · אסור · ודבריו ל"ע דמדברי הש"ך · מבואר בהדיא דאפי' היכי דנקובים שרי כמו בריאה מ"מ לדינא נ"ע אם יש להקל בנקובים. ואין · להאריך :

ז **ס"ח** בהגה יתר מכאן · טריפה. עיין בשו"ת · טו"ט בהשמטות סימן פ' דף ס"ו ע"ב שנסתפק בהא דקי"ל דיותר מרביעית טריפה או דוקא · שהחסרון הוא במקום אחד · או אפשר דאף בכמה מקומות נמי אם בכולם מצטרף ליתר מרביעית · טריפה וכעת לא מלאתי גילו · לדין זה ול"ע עכ"ד :

ח **סי"ד** למקה כולה. עבה"ט ועפ"ת מ"ש בשם השמ"ח דה"ה רוב האונה נמק ג"ע טריפה ועיין בשו"ת טו"ט בהשמטות סימן ע"ז שהביא השואל שם בשם ספר זבחי רלון דאם האונה קטנה ואינה רק · כט"ד · אף אם נמקה רק במקצת טריפה · כיון · דמקום הנומק לא עבדה מלאכתה ולא נשאר כט"ד והוה כחסר אונה והוא ז"ל שחק ע"ז · והעלה דבכל גונא כשר · נהי · דחיישינן · לדברי · בה"ג · היינו דוקא · אם הרוב נמק אז הרוב גובר על · המיעוט ואינו מניח לו לפעול פעולתו אבל · אם אין הרוב נמק · אז אדרבה זה שלא נמק גובר על · שנימוק להיות מסייעא לו · לפעול פעולתו וגם י"ל דבשלמא · אם הרוב נמק אז לא הדרא בריא אבל אם · אין הרוב · נמק אז זה · החזק גובר על · הרפה והדרא בריא ע"ש · אכן בספר מקדש מעט ס"ק קנ"א כ' ג"כ כדעת הזבחי רלון · דבלא נשאר שיעור · ט"ד בריאה · אף שהמקום נימוק הוא מעט הוא כנמקה כל האונה · כיון דליכא שיעור

סימן לו

א **ס"א** או זה שלא כנגד זה. עיין בספר עמודי אש דף ס"ג ע"א וע"ב מה שהאריך בדין זה :

ב **זה** שלא כנגד זה. עבשו"ת טו"ט סי' מ"ד בנידן מראה ונקודות אדומות ותחתיהן נקבים דקים והמראה הלכה לה והנקבים אין רוח יוצא מהם ואין מבעבעים והעלה להכשיר ע"ש טעמו הנגס בתשו' מ"ח כתב דכל דאינו נקב אף דאינו מבעבן דיש להטריף דיש לחוש לטיפת דם בשיתם הנקב ול"ע דדבריו סותרין אהדדי וע"ש שנשאל בשו"ב אחד שדרכו שבכל פעם שיזדמן לו על הריאה כמין מראות אדומות אז הוא קולף את העור הריאה ובודק את העור נגד השמש אם יש נקבים וכאשר ימלא נקבים הוא מטריף ואומר שכך יש לו קבלה משו"ב מומחה ואינו תולה בתשמיש ידא דטבחא דהנקבים עגולים כחודה של מחט ואינו סומך על בדיקת פושרין דיש לחוש שטיפות דמים נכנסו ונקרשו בין הנקבים והוא ז"ל הסכים עם אותו שו"ב ושבחוהו וכ' דהשוחט המבין להבחין בין מראה למראה ומרגיש שיש כאן נקב ודאי יטריף אפי' בלי קליפת העור ואם אינו אלא ודאי רק קרוב הדבר בעיניו שיש כאן נקב מחויב לקלוף העור ולראות הנקבים אם הם עגולים טריפה ואם אינו עושה כן הוא כמעלים עין מן הטריפות והוא מאכיל טריפות לישראל אבל סתם שוחט שאינו מבין בין מראה למראה להרגיש אם יש נקבים די לו בבדיקת פושרין דבדיקה זו הוא חוב כמ"ש הלב"ש וא"ל לקלוף הריאה עכת"ד וע"ש עוד בסימן מ"ד וכבר כתבתי דדבריו סותרים אהדדי (ועיין בשו"ת בית שלמה סימן ס"ד שנשאל בשו"ב אחד בריאה של כבשים שמצוי להיות בהם נקודות אדומות ובתוכם נכרים נקבים קטנים מאוד ודרכו של השו"ב לגרום בעור הריאה עד שתחזר למראה ריאה במקום הזה ואח"כ לבדוק בריק או בפושרין במקום הזה ורובא דרובא הנקבים האלו מבעבעים ועי"ז נטרפו כמה כבשים אי שפיר למעבד הכי והוא הסכים עמו אם ברור לו שמירוס כ"פ בקלות באופן שא"א לתלות בנעשה נקבים מעל"ע ע"י המירוס א"כ נתברר בשם מגוי שהנקבים האלו הם מעל"ע רק שאדם סותם א"כ בודאי א"א להכשיר עד שימרס מקודם ויבדוק כפי מה שנוהג השו"ב יע"ש:

ג **ס"ב** נגלד קרום העליון. עבה"ט ועיין בשו"ת טו"ט מה"ת סימן ל"ד בריאה שהיה בה בשר בלוי וקלפו והיה יפה רק שהיה תחתיו נגלד קרום העליון פורתא ובדקוהו השו"ב ולא היה מבעבן ונשאל אם נחשב זה לתר"ל כיון דלהתב"ש הוא נגלד זה ריעותא וצריך בדיקה וגם ב"ב הוא רעותא לדידיה או אין דינו כתר"ל והשיב דזה לא נחשב לתר"ל דבדאי הט"ז לסמוך עליו דב"ב לא הוא ריעותא ובדאי הש"ך וסייעתו דס"ל דנגלד פורתא לא נחשב ריעותא כלל לסמוך עליהם בהפ"מ ע"ש עוד שהעלה להתיר אף בלא הפ"מ ע"ש טעמו וסיים דאף אם היה מזדמן שלא בדקו כלל הב"ב והיה נאבד בלא בדיקה נראה להתיר בזה בלא הפ"מ עכ"ד וכ"כ בשו"ת מים חיים סימן ז' דב"ב לא הוה ריעותא כלל וגם נגלד פורתא לא הוה ריעותא וגם בסימן ח' בתשו' מבהמ"ח כתב דאף המחמירין דב"ב מיחשב ריעותא זה דוקא בהצטרף עוד ריעותא גדולה משא"כ בנגלד פורתא דלא הוה אלא ריעותא כ"ד ע"ש וכ"כ בשו"ת ברכת יוסף סי' י"ט דהמנהג להכשיר ב"ב ונגלד תחתיו הבאתי דבריו לקמן סימן ל"ט סכ"ה :

ועיין בערוגת הבושם בקונטרס התשו' שבסוף סימן ז' ועיין עוד בשו"ת טו"ט סימן ס"ג בריאה שהיה בכמה מקומות נגלד קרום העליון פורתא ועל מקום אחד היה קרום של ב"ב וקלפו הב"ב והיה ג"כ תחתיו נגלד קרום העליון פורתא ושמו רוק על מקום הנגלד שהיה עליו ב"ב ובעבן במקום ההוא והשיב להטריף דב"ב עם נגלד הוה תר"ל (ל"ע דדבריו סותרים לדלעיל ואפשר דמיירי דנגלד הרבה אך מלשונו לא משמע כן) ואף אם נאמר דלא הוה תר"ל עכ"פ ריעותא גדולה ובודאי בעי בדיקה וכיון דבעי בדיקה ובעבן ודאי טריפה ע"ש באריכות קצת ומ"ש דמלד ב"ב לחוד כיון דכתב רמ"א דבעי בדיקה אי נאבד בלא בדיקה טריפה ל"ע דדבריו סותרין לדלעיל ואין להאריך ועיין עוד בשו"ע בהשמטות סימן ח' ועיין בשו"ת שם אריה סימן כ"ה דמראה כשרה שאינה מוכרת בש"ס דהתב"ש מטריף לגמרי והט"ב חי"ד סימן יו"ד מקיל אך עכ"פ ריעותא גדולה מקרי ואם יש עוד ריעותא דהיינו נגלד הוה תר"ל ובפרט בגירוף כ"ב ע"ש וע"ש בסימן ט' מ"ש בזה :

ד **ס"ה** שהעביר הטבח בם ידו בכח כו'. עיין לקמן סימן מ"ו סק"א מש"ש בשם שו"ת טו"ט. די"ל דדוקא בנקב אחד תלינן בידא דטבחא אבל בב' ומכ"ש ג' נקבים יש להסתפק אי תלינן בידא דטבחא יע"ש :

ה **ובן** אם נמלאו עליה תולעים שנקטוה. עבה"ט ועיין בערוגת הבושם סק"ב ועפ"ת מ"ש בשם הח"ס ועיין בשו"ת ברכת יוסף סימן ע"ז וי"ז ועיין בשו"ת טו"ט סימן ל"ז ועוד בכמה תשו' שנשאל הנקראים מטלינגליע בריאה מה דינם ומתחלה לידד להיתר כמו שאר נקבי המורגא אמנם אח"כ כשראה ענין הנקבים שע"י המטלינגליע כי הם שחורים וגם בלוי סביבם וצרורות דם דבזה ניכר דהוה מחיים בודאי (עש"ך סקי"ד) לכך חזר בו הגאון ז"ל מהיתר זה וכתב שהם טריפה בודאי :

ועיין בשו"ת שו"מ ח"א סימן כ"ג שהביא ג"כ דברי הגאון מהרש"ק להטריף המטלינגליע והסכים עמו ג"כ והביא שהעידו לפניו השו"ב דקהילתו שמטריפין ג"כ משום שמוצאים תמיד ליחה סרוכה תחתיה והריאה נרקב קצת יע"ש :

הוה כמאן דליתא נמי הוי כשר ואין מזיק לו הפירוד עכ"ד ע"ש :

ב **בהגה** או שנתנה מקומה . עבה"ט ועפ"ת מ"ש בשם הבא"י ועי' בערה"ב בקונ' התשו' סי' ה' שכ' שגם הבא"י לא התיר רק אם החריץ הפוך אבל אם גוף הורדא הפוכה שהחריץ נגד הלב וגבה נגד החתוך יש להטריף וגם יש לאסור אפילו הכלים ואפילו היכי שהבהמה היתה יב"ח לא מהני ע"ש הוכחת מגולה על השוחטים שהכשירו ע"ש אכן בספרו שו"ת שם ארי' חי"ד סימן ל"ד כתב דהסומך על הלבו"ש שמכשיר אפילו היכי שגוף הורדא הפוכה היכי שהבהמה היתה יב"ח בע"ש ושעת הדחק לא הפסיד ואף דהוא בעצמו השיג עליו מ"מ כדאי הלבו"ש לסמוך עליו בדבר קל כזה יע"ש וכן נדפס כעת שו"ת ברכת משה בקונטרוס יפה לבדיקה בשער א' נתיב א' כתב גם כן להקל בהפסד מרובה ול"ג היכי שחיתה הבהמה יב"ח אף היכי שגוף הורדא הפוכה יע"ש :

ג **ואם** לא נמצא לה כיס עפ"ת ובגליון של ש"ע אא"ז הרב ב"י ציין לעיין בזה בשו"ת מים חיים האה"ע סימן ס"ג אות ל"ח ור"ל דשם הביא ג"כ ראיות להכשיר בניקב כיס הורדא ועיין בשו"ת טו"ט סימן י"ט שכתב להטריף בניקב הכיס לפי הכלל דקי"ל בסי' ע"ן דכל שחסר טריפה גם בניקב טריפה ודומה ממש לטרפש הכבד שג"כ אינה טריפה מל"ע ואפ"ה טריפה בניקב מיהו אם הסרכה סותמת הנקב מהני בכיס כמו בטרפש ע"ש :

והנה ספר אטה"א שהביא הפ"ת שמכשיר בניקב הכיס אין למראה עיני לראות טעמו ונמוקו אך באמת יש להקל כיון דאפי' אם חסר הכיס ג"כ מכשיר הש"ך בשם מהרש"ל והמ"ב אך מפני שכבר נהגו לאסור אין לשנות המנהג ול"ד לטרפש הכבד דשם היא מדינא טריפה וכ"ע (ועיין עוד בשו"ת טו"ט בהשמטות סימן מ"ג) ועיין בפמ"ג בסי' זה במ"ז סק"ב ולקמן סימן ל"ט סק"כ שכתב ג"כ להדי' דניקב כיס הורדא כשר ועיין בטו"ט בהשמטות סימן יו"ד שכפי הנראה שם דמסכים ג"כ עם הפמ"ג וע"ש בסי' י"ח שכתב לחזק דבריו דניקב כיס הורדא טריפה ודבריו סותרים זא"ז ועיין בשו"ת בית שלמה חי"ד סימן מ"ח שכתב ג"כ דעיקר דניקב כיס הורדא כשר אף שבספר יהושע לא כתב להכשיר רק בנקב שאין בו חסרון מ"מ מדברי כל אחרונים לא נראה כן אלא אף בניקב שיש בו חסרון ג"כ כשר וכ"מ מדברי הב"א סימן ל"ה סק"מ והבו דלא ליסמוך עלה על הך איסורא דחסרון כיס אך היכי דניטל רוב הכיס ולא נשאר רק מקצת מהכיס בזה יש לאסור כי כבר קבלנו עלינו לאסור בחסרון כיס ואין לגבב סברות להקל יע"ש עוד שוב נדפס כעת קונטרס יפה לבדיקה מהרב מקאמינקא בספרו שו"ת ב"מ וראיתי שם בש"א נ"ד שתמה ג"כ על הרב טו"ט שכתב לאסור בניקב כיס הורדא והעלה ג"כ לענין דינא להקל בזה וכ' דנ"ד לניקב טרפש הכבד יע"ש שהביא ג"כ בשם הדברי חיים ח"ב סימן כ"ו שהתמרמר על המחמירים בניקב כיס הורדא דהם עתידים ליטול את הדין וטועה בדבר משנה יע"ש הוא נר"ו בזה ואין להאריך כי הדבר פשוט להקל בניקב כיס הורדא ועפ"ת מ"ש עבה"ט של הרב מהרי"ט כו' ובאמת גם בבה"ט שלפנינו משמע ג"כ דהבין דברי הש"ך דבחסר כיס יש להכשיר בהפ"מ וכן הבין הבל"י ונהי דהפמ"ג לא הבין כן וכן נלפע"ד מלשון הש"ך דמצד המנהג יש לאסור אבל בהפ"מ ועכ"פ בניקב בודאי יש להקל וז"פ וברור :

ד **אם** חסר מקצת מן הורדא עיין בהגהות יד שאול שכתב שמעשה בא לידו בריאה שהיתה בימין צורת ורדא וכיס עם שפה וחריץ ובצד שמאל היתה ורדא כצורתה ולא היה לה כיס וכאשר התבוננתי ראיתי כי בצד הימין אין ורדא כשיעור הנהוג וצויתי לחתוך ורדא שמצד שמאל וכאשר נצטרף עם צד ימין היתה בשלימות והכשרתי דנ"מ להט"ז סק"ה דלא פסול ורדא בצד שמאל משום דהוה כיתרת מקומא דכשר אלא אף להש"ך דכל שאין לה כיס ויש לה צורת ורדא בצד שמאל דטריפה היינו כשבצד ימין הוא כשיעור הנהוג אבל כל שנחסר משיעורא ולאחר שמצטרף רואין שנחסר מצד ימין א"כ בודאי כשר עכ"ד :

ה **ס"ה** בהגה ובוא לסתר הריאה. עבה"ט סקכ"ו מ"ש וש"ך ופר"ח חולקין על הט"ז ועיין בספר חגורת שמואל סקל"ח שהעלה כדעת הט"ז ע"ש שמביא ראיות לדבריו :

ו **אבל** מקמא. עפ"ת ועיין בערה"ב בקונטרוס התשובת סימן ו' שכתב שמתחלה היה תמה על רמ"א שכתב שסופה להתפרק והרי החוש מכחיש זה שלא נזדמן שום פעם שיהיה נמצא פצול שנתפרק ויהיה נקב במקומו כו' א"ו דפצלים השכיחים ששרשם עב וחזק ולמעלה בראשם דק אינם מתפרקים לעולם כיון דמושרשים יפה ובאמת פצול כזה יש להכשיר (ובזה מיירי הזבח שמואל שהכשיר שמביא הפ"ת כאן) ובחנם השיגו על הז"ש אמנם היכי שהפצול הוא שוה מראשו לסופו זה סופו להתפרק וטריפה ובזה מיירי הרמ"א ז"ל ומתוך זה העלה להלכה במעשה שבא שהיה בריאה מבהמה גדולה פצול מקמא רק שלא היה כדי שיעור פרק אמצעי של אגודל דהוא ע"ד לחד דיעה רק כדי שיעור פרק הגודל והוא כעין פצול דמיירי הז"ש והתיר כיון דלחד דיעה לא הוה כשיעור ע"ד בודאי יש לצרף לדעת הז"ש להכשיר ע"ש ועיין בשו"ת ט"ט סימן כ' כ"ב כ"ו כ"ט למ"ד ובשו"ת מים חיים סימן ו' ובעצ"ל בדיני תר"ל אות קמ"ג וקצרתי :

ס"א

עד שנכנס הנשיכה בגוף הטור כ' לאסור ע"ש הרי דמשמע בהדי' דפי התרנגול הוה אלו כקוץ ומחט ומכ"ש דנולות הוה כקוץ ומחט דהרי פי התרנגול הוא רחב מנולות וכפי הנראה שגם הוא ז"ל לא כ' סברא זו רק לשניף בעלמא (ועמש"ל ס"ז סק"ז דהמיקל בהפ"מ לא הפסיד) גם עיקר הסברא שכתב הטו"ט דנקב ע"י נולות לא הוה כניקב ע"י קוץ ומחט משום דהוא נקב גדול ומהני בדיקה לא משמע כן מדברי הד"מ והט"ז והש"ך לעיל ס"ס כ"ג שכתבו בשם מהרמ"פ דאע"ג דע"י תליסת הנולות לא ניקב הושט מ"מ גזרינן אטו נקרע העור מן הצואר ע"ש דאם היה יכול ע"י תליסת הנולות לנקוב הוושט הוה אסור כמו משמוש קוטיה דמא ולא מהני כלל בדיקה הרי בהדי' דתליסת הנולות דמי לקוץ ומחט דלא כהטו"ט ול"ע בזה ועמש"ל סק"ז ח' :

יג **ס"א** זפק שניקב גגו. עבה"ט ועיין בד"ק סק"ח שכתב וז"ל מכה אצל הזפק בין עור לבשר ואין הזפק בעולם ולא הכירו בשעה שתיקנו העוף שום שינוי בזפק אין להחמיר בעני גם בלי הפ"מ כי ס"ס ספק אין המכה בצד הזפק ושמא במקום שניקב כשר בו עכ"ד וכ' עוד ניקב בעור עד הזפק שלא בהפ"מ אין להקל כשאין הזפק והוושט לפנינו להבחין בהם אף שיש ס"ס להקל ס' אולי וס' שרק נגד מקום הזפק שאין הנקב פוסל הרי יש ג"כ ס"ס להחמיר אולי נכנס קוץ דרך הזפק במקום שהנקב פוסל ויצא לחוץ וספק שמא מבחוץ ניקב קוץ לוושט או לזפק (ר"ל במקום שהנקב פוסל) ובהפ"מ אולי יש לצדד להקל מצד שרוב המקומות זפק אין הנקב פוסל ובפרט כשמכוון נגד מקום שאין הנקב פוסל עכ"ד וע"ש עוד כמה דינים :

ועיין בשו"ת טו"ט בהשמטות סימן ד' שנשאל באם ניקב הזפק והמאכל נופל לחוץ או שהמאכל נופל לפנים לחלל הגוף והשיב הנה זה תלוי לפי ראות עיני המורה דאם ניקב באופן שיותר מצוי להיות נופל לחוץ או לפנים לחלל הגוף בודאי טריפה דהרי עתיד למות אבל מצוי יותר שיהיה נכנס לקורקבן או אף אם הדבר שקול כיון דטבע הבע"ח להיות המאכל יורד לקורקבן דכח הקורקבן מושך אצלו המאכל אזי נחשב זה יותר מצוי שיורד לקורקבן והוא כשר עכ"ד :

יד **שימתח** עם הוושט. עיין בשו"ת טו"ט מה"ג סי' ק' :

טו **ניקב** המעי שבין הזפק לקורקבן. עבה"ט ופ"ת ועיין בשו"ת טו"ט מה"ת סימן קפ"א במעי שבין זפק לקורקבן שהיה מוגלא בצד אחד ואח"כ חתכו המוגלא והיה הבשר שלם רק שהיה מראה שחור מעל"ע והכשיר השואל כיון דאף בריאה אם נטל המוגלא ונשאר המראה בקרומים כשר ואף דהתב"ש מטריף מ"מ כאן דהוה עוד ספק טריפות דטריפות גופיה הוה ספק לכך הוה ס"ס והוא ז"ל הסכים עמו והוסיף עוד דאפי' להתב"ש בשאר איברים כשר בכה"ג אפי' בודאי טריפה בניקב דלא כהפמ"ג דכתב להיפך ע"ש שכתב טעם ע"ז ועמש"ל סימן מ"ה :

טז **ניקב** המעי. עבה"ט ועפ"ת מ"ש בשם הח"ס ועיין בשו"ת טו"ט מה"ת סימן ח' שכתב דאם נמצא תולעים מונח בין שתי עורות הוושט אף דליכא קורע דס טריפה דזה דמי לתולעת הנמצא במוח וע"ש שכתב שמעשה בא לידו שנמצא תולעים מונחים בין שתי עורות והיה נראים דרך העורות מונחים כמו שרשרת ושלשלאות וכשהיה מושכין משם היה ארוך מאוד ולבן כמו גידים לבנים וכשהניחו אותם ע"ג השלחן נכפל ונתכווץ מעצמו יחד והיה נראה שיש בו חיות וכ' הנה תולעים כאלו היה נראה שהם נעשים מגוף הוושט שמתוכן היה ניכר מדרך הנחתן שכאן הוא מקום בריאתן וגם היה נבדקין כמה וושטין בבהמות גדולות ובכולם נמצאו אז כן והיה נראה דהכי רביתייהו בזה נראה דבמקום שנראה לעין המורה דמינה קא רבו והינו רואה על עור הוושטין שום ריעותא בזה נראה דיש להקל וכל כה"ג תלוי לפי ראות עיני המורה ולפי בחינת הזמן והענין עכ"ד וע"ש עוד שכתב שמעשה בא לידי בעוף שנמצא בו תולעים בחלל העוף והעוף הזה היה מעופש מתוכו בסרחון שסבר שהו יום או יומים שלא נטלו ממנו הדקין ולא נפתחו ונסרחו בתוכו ובפתחו נמצאו בו תולעים מונחים בחלל העוף והכשיר והאריך בזה ותוכן טעמו שהתיר מטעם דהוה ס"ס שמא באו לאח"ש ואת"ל דקודם שחיטה באו שמא לא ניקב מאיברים הפנימים ולא הוה ס"ס שאינו מתהפך כיון דתחלה אנו באים לדון על גוף התולעת מהיכן בא כו' וסיים דאף דיש לפקפק על הך ס"ס מ"מ בצירוף הני טעמים (שכתב עוד טעמים בתוך התשו') נראה להקל בזה בהפ"מ וכמ"ש וע"ש עוד שנשאל אם נמצא תולעת על הוושט מבפנים וניקב עור החיצון והפנימי לא ניקב אם יש להכשיר או לאו והשיב ע"ז בארוכה גדול והעלה להיתר דבזה ק"ד יש להחמיר באין הפ"מ כהט"ז אבל בהפ"מ כדאי הוא הש"ך לסמוך עליו להקל וא"כ ה"ה בתולעת דאין תולעת גרע מקוץ וע"ש בארוכה גדול ועמש"ל סימן מ"ו סק"ז בשם תשו' רח"כ שדעתו להקל בתולעים שנמצא בב"א נגד הבועות וכ' שם דאף דאין לסמוך עליו עכ"פ יש לצרף דעתו וע"ש :

סימן לה

א **ס"ב** והורדא אם חסרה או אם כו'. עיין בשו"ת טו"ט מה"ת סימן ר"ו בנידון מה שנוהגין השוחטים להטריף בחסר מקצת הורדא ונמצא החתיכה בב' וג' מקומות ע"פ דברי התב"ש ולכ"ש וחידש השואל דזה דוקא אם צריכין להצירוף אבל אם גם בהנשאר יש תואר ורדא וא"צ להצירוף כשר ב' או ג' מקומות והוא הסכים עמו דלו יהא דהנשאר הוה

מטעם חיוי דבריית׳ הכי אית להו כדאית׳ בש״ס דאפי׳ נמלא בתוך הוושט ל״ח שמא ניקב הושט ומכ״ש בנמלא בחוץ שלא במקום הריעות׳ די״ל דמבחוץ בא ע״י שמתפלשין בעפר נתחב מבחוץ וכן מוכח בש״ך סקט״ז ע״ש שהאריך קצת וסיים שהוא כשר בפשיטות אפי׳ בלי צורך יו״ט והתרעם על המחמירים ע״ש באריכות ועיין בספרו טו״ט מהד״ק סימן מ״ג בפרה שאכלה חתיכה גדולה של קארטאפליע ונחנקה בגרונה וכראו שאין יכולין לעזרה שלחו אחר השוחט ושחטוה והכשירה ואמר שבדק הושט מבפנים ומבחוץ ולא היה שום ריעותא ותכף אחד חולק עליו ורצה להחמיר כי נסתם חלל הושט וא״י הושט לפעול פעולתו כמו בבועות בדקין דיש לבדוק אם לא נסתמו הדקין והוא ז״ל השיב דיפה הורה השוחט להכשיר חדא דאין מדמין בטריפות ועוד דל״ד כלל לבועת דהתם ע״י חולי וא״י אפשר להתרפאות כמו רגע והוה סופה למות משא״כ הכא דהוה דרך מקרה א״כ י״ל דבין לילה יעבר ויורד למטה אם יתעכל קצת וגם הרמ״א גבי בועות לא כתב רק דרך הומרא לבדוק ובדיעבד מודה דכשר באם לא בדקו וע״ש שהעלה דהשוחט שבדק אם אין בו נקב הוה הומרא יתירה דבדבר רחב׳ ל״ח לנקב ויש להתיר אף אם לא בדקו הוושט וע״ש באריכות ועמש״ל סי״א בשמו :

י **וכן** נהגו להקל בעירנו. עיין בשו״ת טו״ט מה״ת בהשמטות סימן ד׳ :

יא **לבדוק** אחר נקיבת הוושט כו׳. עיין בשו״ת טו״ט מה״ג סימן ל״ט שנשאל באווזות שאין מלעיטין אותם ונמלא בקצתם בוושט ריעותא כמו שנמצא בוושטין של הלעיטות ויש חוששין שהוא מעשבים הרעים שאוכלין לכך חוששין לכל הוושטין להצריך בדיקה והוא ז״ל דעתי ג״כ להחמיר בזה דהוה כמו מיעוט המצוי דצריך לבדוק ואין דומה למה דמבואר בש״ס דכל חיוי דברייתא קולים אבלי חדא דהתם כולם אוכלים אבל הכא רק מיעוט אוכלין ועוד דהתם מיירי דלא ראינו ריעותא בסימנין אבל היכי דאנו רואין ריעותא בסימנין ודאי דצריך לבדוק כיון דיש לתלות שבא מאכילת עשבים רעים והוה מיעוט המצוי וצריך לבדוק את״ז וע״ש עוד שכתב דהיכי שנמצא ג״פ בשנה נחשב מיעוט המצוי וצריך לבדוק וע״ש בסימן י״ט שכתב וז״ל והנה מה ששחט אווזות פטומות ורוה להסתיר מן הרב שלא להראות לו הוושטין ודאי מאכיל טריפת לישראל וצריך העברה וזה גרע עוד מטריפת הריאה כי בטריפת הריאה אין לנו שום גורם ורא׳ דיש בה ריעותא בבהמה זו רק מכח דבעולם שכיח בזה סירכות ומכ״ש בזה דאנו רואים בעוף זה ריעותא שהלעיטו אותה וזה גורם נקובת הושט ואנו עושים רעותא זה בידים ודאי הוה הבדיקה חיובת ועש״ך סקכ״ג ואף דהמהרמ״ל מתיר בדיעבד בהשליכו הראשים היינו רק אם השליכו בשוגג. ושכחו הדבר ורק ע״ד המיעוט אבל לעשות כן במזיד ולפעמים הרבה ודאי הוה כמבטל איסר במזיד כמו״ש הש״ך בסימן ל״ט סק״ו גבי ריאה ובפרט בשו״ב ודאי היה קלות מאד ושחיטתו אסורה עכ״ד :

יב **אך** שאין קורט דם מבחוץ. עבה״ט מ״ש אם נמצא בוושט בין עור החיצון לפנימי כמו ג׳ בועות קטנות טריפה ועיין בשו״ת טו״ט מה״ת סימן י״א שכתב דהדבר תמוה בלי טעם. דמה בכך שיש בין עור לעור בועה וכמה בועות סוף סוף אם בפנימי בצד פנים אין בו נקותא והוא יפה או בעור החיצון בחוץ יפה ושלם מה בכך שיש בועות בין עור לעור וע״י חולי אנו בקיאין בבדיקה כמו״ש הט״ז לענין הלעטת האווזות ולמה נאסור כה״ג ואין לזה שורש וענף כלל עכ״ל וכן מצאתי בתשו׳ פמ״א סימן א׳ אות ד׳ שכתב וז״ל לפעמ׳ יש נמצא כשמפרידין ב׳ עורות זמ״ז נמצא בין שני עורות אבעבועות קטנות דקות כמו גרגירי חרדל לבנים ואין בהם ליחה מה דינו דנראה לאחר שגוררין אם אין ריעותא בעור שתחתי׳ יש להכשיר עכ״ל הרי דכ׳ כהטו״ט ונעלם מהטו״ט דברי הפמ״א הנ״ל מיהו אפשר לחלק דשם הם קטנות מאד מיהו לענין דינא נראה דאין לחלק ואין ת״י כעת הפמ״א לעיין בו כעת וכ״כ בספר מקדם מטע סקי״ד דבהפ״מ ושעת הדחק יש להקל ע״י שיגרור כל הבועות עד שיהיה נשאר בשר בריא אחר. העיון היטב בכל השטח שהי׳ הבועות ולא נשאר רק עור בריא אבל כששחט במקום הבועות א״א להקל עכ״ד :

ומ״ש עוד הבה״ט גם אם נמצא בעורות של הצואר כו׳ עיין בשו״ת. טו״ט שם בנידון אווזות שיש להם על עור צואר הנקראים העלזנע״ך כמו בועות קטנות והם הרבה מאד והם גדולים כמו עדשים ואין שום היכר בפנים רק מבחוץ ניכר בליטתו גבוהים וקשים ולא נראה שום ריעותא כי העור שלם רק כאשר פתח לראות בהם אם יש בתוכם מוגלה לבנה ובכמה מהם מצא צולה מכופלת והשיב הנה זה פשוט מה דבתשו׳ חב״י (הביאו הבה״ט כאן) ודאי אין כאן כונתו רק מכח הצולות שמא נקבו הסימנים כמו דחיישי׳ בקוץ שזולת הצולות אין חשש מחמת הבועות והמוגלא כיון דאין כאן נקב מעל״ע ודוקא בצואר המלוכלך בדם חיישינן ובלקותא של מוגלא אפשר אף אם שלטה הלקותא מעל״ע הוה כניכר דע״י חולי הוא (עמש״ל ס״ד וס״ז) וכל דהוה ע״י חולי מותר אף אם ניקב מעל״ע ומכ״ש בכ״ד דלא ניקב מעל״ע פשיטא דאין בזה בית מיחוש ע״ש וע״ש עוד שלידד לומר דצולות יש להם דין קנה רחב דעינינו רואות דאם נעשה נקב ע״י צולה יהיה נקב גדול יותר מאם נעשה בחודו של מחט וסכין ולכך מהני בזה בדיקה נגד מקום הצולות עכ״ד ודבריו סותרים מ״ש הוא בעצמו בהשמטות סימן ט׳ הבאתי דבריו לעיל סימן כ״ג סק״ז שכתב בהדי׳ שמהכאת התרנגולים

בהשמטות סימן ו' שנשאל בדבר הוושט שבאים כ"פ והם נקובים שלא במקום ריעותא לא שחין ולא קמט ונראה בעיין שנעשה ע"י תלישה שתולשין בכח וכן שפל לפעמים נקב חדש שלא במקום הריעותא בשעה שמפרישין ב' עורות זמ"ז והם דבוקים ולא הוכר אודם בעור הפנימי וקרוב הדבר לומר דנעשה במשמוש היד או תלינן להקל בוושט כמו בריאה בסימן ל"ו והשיב דפשוט דתולין כיון דלא הסיתר מלוי יותר קי"ל דתולין במלוי בין להקל בין להחמיר דמלוי הוה כמו רוב לכך ה"נ כיון דמלוי להיות נקבים ע"י תלישת הנוצות וכן מלוי במשמוש היד תולין במלוי מיהו בזה אפשר להכיר אי נשוך או עגול או פתוח כמו בסי' ל"ו ובענין דתולין בסי' ל"ו גבי ריאה תולין גם כאן ע"ש ועיין בתש"ו פמ"א סימן א' שמבואר שם ג"כ שני השאלות הנ"ל ובשאלה הראשונה מחמיר ובשאלה השניה מקיל וכפי הנראה שהיה בהעלים עין מהג' בעל טו"ט דברי הפמ"א הנ"ל :

ה **בהגה** אלא בניכר שהנקב מחמת חולי כו'. עפ"ת ועיין במקדש מעט שכתב נקב ע"י חולי בחילון אע"פ שלא גם בקצת עובי הפנימי כל שבודק שלא שלט גם בפילוש אף להתב"ש והכו"פ מותר דהא גם לדידן יש בדיקה לוושט בפנימי במקום הידוע ולמאי נתרפא נ"ה בחולי כן הוכחתי בג"ה באריכות ע"ש ועיין בד"ק סק"ג שכתב מכה נגד הסימנים ופילשה עור החילון דבהמה עי"ז לד נטייה באלו שע"י קוץ נקרע העור כי לא שכיח כלל שע"י חולי הנפוח ינקב עור עב ובשטח גדול עי"ז גם להמקילין ספק חולי ספק קוץ י"ל דהמיר בכך ואולי במתינת יכול להבחין שהבשר בבילי שם וגם עור החילון אף בשטח גדול ע"י בילי ואולי י"ל נטייה בכך שע"י חולי ועכ"פ ע"י בדיקת הושט בפנים י"ל דקיל ואף שי"א הבריא נתרפא ואף בוושט הו"ל חזקת איסור מ"מ אם נטייה ברור שע"י חולי קיל וביותר אם אינו מכוון כ"כ נגד הושט ע"ש ועיין בס' מקדש מעט מתלמידו הרב נ"י סקט"ו שהאריך בזה וכתב ונראה דבמכה וכה"ג שהוא ספק חולי אפי' אינה נגד התורבן אלא נגד הושט נמי יש לסמוך בהפ"מ בשוף לשחוט הקנה לבדו ולבדוק כל הוושט בפנים ואף דהוה בח"י ליסמוך גם על בדיקתינו מ"מ כיון דהוא ספק חולי יש להקל אבל שאם קרע ונקב בצואר שאין בו דבר המסתפק בחולי כיון דפסקו התב"ש ופר"ח דכל נקב שבחוץ מסתמא בקוץ ה"ז ממש דין משמוש קוציה דמא דלקמן ס"ח וגרע דיש חשש הבריא עכ"ד ע"ש ועיין בשו"ת ברכת משה סימן ה' דהיכי דהוה זאווגא בצואר הבהמה ולא בדקו בוושט כלל וכבר מכרו קצת מהבשר והאריך לאסור הבשר וגם הכלים מכ"ר וע"ש באריכות וע"ל סק"ג :

ו **אבל** אם יש לחוש. עפ"ת מ"ש בשם הח"ס ועמש"ל סימן ל"ח סק"א ועיין עוד בשו"ת טו"ט מה"ת בהשמטות דף נ"א סימן ה' ו' ובשו"ת ב"מ סימן ה' ועיין עוד בשו"ת מים חיים סימן ה' שכתב ג"כ דלפי האמת נראין דברי הנו"ב דספק נקב בוושט אינו ספק בשחיטה כלל יע"ש :

ז **ס"ן** אבל חוששין לספק נקובה. עפ"ת ועיין במק"מ סק"כ שכתב בשם ש"ע התניא דאם יצא מחמת נשיכת העופות דינו כיצא מתלישת הנוצות ס"ס כ"ג שנהגו להחמיר שלא מדינא ועיין בשו"ת טו"ט בהשמטות סימן ט' הבאתי קצת דבריו לעיל סימן כ"ג ס"ו סק"ד ועיין עוד בפנים סימן יו"ד שנשאל בדין פרה שבקרן אחד קרעה נוצה של עוף אינדיק אם דינו כקוץ ומחט או דינו כקנה רחב דמהני ליה בדיקה והשיב דדינו כקנה רחב דהטעם דבקוץ ומחט לא מהני ליה בדיקה היינו מכח דהנקב משהו אינו ניכר בו וגם א"א בקיאין בנקב משהו וא"כ הינח בקוץ דק כעין מחט דעושה רק נקב משהו אבל בקרן פרה דאין בו דקות למעלה כמחט ואם עושה נקב עושה דבר שניכר לעין הוה כעין קנה רחב ממש ויש לו בדיקה מיהו נראה דבזה יחפש הקנה לבדו ואח"כ יהפוך הושט ויבדק בפנים דהא שכתב הט"ז בסי' נ"א דא"א מ"מ בכה"ג יש לסמוך על הש"ך שמתיר אף בזמה"ז עכ"ד ולפי"ז היה נראה להקל ג"כ בנשיכת העופות די"ל דזה ג"כ הוה כקנה רחב ול"ד לקוץ ומחט דהוא דבר דק כמ"ש הטו"ט וגם ל"ד ליצא דם מחמת תלישת הנוצות דס"ס כ"ג דעלה הוה דבר דק להכי שפיר יש לגזור משום משמוש קוציה דמא וגם זה היא חומרא גדולה כמ"ש הד"מ והט"ז והש"ך שם והש"ך מסיק דבהפ"מ יש להקל ומכ"ש כאן דיש להקל בהפ"מ מטעם שכתבתי (אכן מדברי הטו"ט בהשמטות סימן ט' ל"מ כן) וכ' במק"מ דמפרקת עקום א"צ ליבדק בסימנים ד"ק וכ' עוד דס' חולי ס' ע"י נשיכת עופות קיל עכ"ד :

ח **ס"ח** עוף הבא לפנינו כו'. עיין בשו"ת טו"ט בהשמטות סימן ז' בעוף שנשך בצואר אווזא בשערה ועדיין לא נגע בסימנים רק שנשאר עור דק מן הבשר המכסה הסימנים (נ"ל דהמעשה היה כך וא"צ דאפי' כל העור ג"כ כשר מהטעמים שכתב) וכ' להיתר מטעם שכתבתי לעיל בס"ק שלפני זה בשמו ומ"מ כ' דליתר צריך נראה דישחוט הבושט למעלה ממקום הזה או למטה ממנו אם אפשר אם היה עדיין מקום שחיטה ואח"כ יהפוך העור הנשאר ויראה אם אין בו נקב כ"ש כשרה עכ"ד ולפי"ז יש להחמיר ג"כ בכך שכתבתי לעיל בס"ק שלפני זה ולקמן סעיף ט' סקי"ב ונ"ע אמאי לא כתב שם קך עלה ויש ליישב :

ט **נמצא** קוץ בושט. עיין בשו"ת טו"ט בהשמטות סימן ה' באחד ששחט אווזא ולא הרגישו בו דבר רק אח"כ נפל חתיכת עץ מן הצואר שקורין הצלוצל ולא נודע אם היה בוושט או לא והשיב שהאווזא כשר בפשיטות מטעם

והיכי שנשבר למטה במקום שאינו מטריף בחוט א"ל בדיקה כלל יע"ש :

ב **שמא** נפסק החוט עבה"ט לעיל סק"ג מ"ש בשם הבה"י והפר"ח ועיין בתב"ש לקמן סימן מ"ג שהאריך והעלה דשינוי מראה פוסל בכל האברים ומביאו הפמ"ג שם וכתב דבשינוי מראה המנהג להכשיר ובשחוט דלקותא הוא אין אני אומר לא איסר ולא היתר מאחר שהפר"ח בק"א הוסכם לפסק הבה"י בסי' ל"ב (הובא ג"כ כאן בבה"ט) ועיין בערוגת הבושם סק"ג שמעשה כזו אירע בק"ק אסטרהא שהיה חוט השדרה שחור והמורה הכשיר והיה קצת חכמים מתנגדין בדבר מחמת שהפמ"ג כתב שאינו אומר לא איסר ולא היתר והוא ז"ל השיב כי יפה הורה המורה להכשיר כי כ"כ גם בנו"ב סימן י"ג להכשיר כל שינוי מראה לכן המורה שהכשיר יפה הורה וע"ש שהביא דברי הנו"ב בגליון היו"ד שלו שחזר בו ממ"ש בתשו' והודה לדברי התב"ש והוא ז"ל דחה דבריו והעלה דעיקר כמו"ש בתשו' להכשיר כל שינוי מראה בשאר איברים יע"ש ועיין עוד בספרו שו"ת שם אר"י סימן ע"ז מ"ש בזה וכ"כ בחכ"א להכשיר בזה כל שינוי מראה בשאר איברים חוץ מהריאה וכליות יע"ש בכלל י"ד וכלל ע"ו אות כ"א . ועיין עוד בהגהות יד שאול לקמן סימן מ"ג ס"ב שהשיג ג"כ על הנו"ב במה שחזר בו יע"ש ועמש"ל סימן מ"א סק"י (וכעת נדפס ג"כ שו"ת ברכת משה להרה"ג מקאמינקא ושם בסי' מ"ז כתב ג"כ להכשיר כל שינוי מראה בהפ"מ אף במראה שחור אלא שצריך לעיין אם אין לקותא בבשר יע"ש) :

ג **נפסק** החוט. עפ"ת לעיל סק"א מ"ש בשם הדגמו"ר דבעוף לא מהני הולך לענין ספק פסיקת החוט ע"ש ועיין במק"מ בנ"ה שם שהשיג על הדגמו"ר דגם בעוף מהני הולך דרמ"א בס"ז דבעוף שגורר רגליו נמי תלינן בשגרונא משום דפסיקת החוט לא שכיח ש"מ דלולא התליה בשגרונא גם בעוף פסיקת החוט גורם גרירת רגליו גם מ"ש הדגמו"ר דבבהמה פסיקת החוט גורם עיכוב רק ברגלים הראשונים ליתא דהא היא אימרתא דש"ס שדרא כרעא בתרייתא ע"ש :

ד **ס"ז** חושש. עפ"ת מ"ש בשם הנו"ב דאפי' אם אמר מתחלה קודם שילאה מת"י אולי כוון להשבית מקחו כו' ע"ש ועיין בשו"ת בית שלמה סימן מ"ב ומ"ג שהאריך הרבה בזה והעלה להחמיר באם אמר עכו"ם שהוא מחמת נפילה קודם שילאה מת"י וגם הנו"ב בעצמו לא כתב רק לסניף בעלמא ועיקר להחמיר בזה באם שאמר קודם שילאה מת"י אבל לאחר שילאה מת"י הדבר פשוט דאינו נאמן לומר שהוא מחמת נפילה יע"ש באריכות גדול ועמש"ל סימן כ"ז סק"א וסק"ז ומ"ש הפ"ת בשם הנו"ב דאם צולעת רק על רגל אחת אין לחוש לפסיקת חוט השדרה יע"ש ועיין בשו"ת ב"ש שם סימן מ"ז שהאריך להשיג על הנו"ב והעלה דגם אם צולעת רק על רגל אחד ג"כ יש לחוש לפסיקת חוט השדרה יע"ש באריכות :

סימן לג

א **ס"א** כשרה. עבה"ט מ"ש בשם הרוקח נימוק הלשון עד הטולטלת היא ערלת הגרון כשר ועיין בשו"ת טו"ט מה"ת סימן ע"ז שמפרש שהמטולטלת היינו מקום העב שבלשון והוא סוף הלשון ועיין בספר עמודי אש דס"ג ע"ד שהשיג עליו דלא רמה דברי הרוקח שמבואר בהדיא מדבריו דהמטולטלת היינו ערלת הגרון אז טריפה אבל אם נימק כל הלשון אפי' העב שבלשון כשר רק אם נימוק ערלת הגרון אז טריפה ע"ש :

ב **ס"ב** ניטל לחי העליון כו'. עיין בשו"ת טו"ט מה"ת סימן י"ב :

ג **ס"ג** ווסט או תורבץ הושט כו'. עיין בשו"ת טו"ט מה"ת סימן זיין שכתב וז"ל הנה בדין אם היה מכה בצואר למעלה ממקום השחיטה ובדקו המכה ע"י גרירה וראו שלא שלט בושט עצמו ראיתי באשל אברהם שכתב בסי' זה דאסור דנימוס הוה כניטל והוה כנדלדלו הסימנים ולפע"ד אינו נראה כן דלא אמרינן נימוס כניטל רק היכי דהוה טריפה מצד עצמו ממש אז אמרינן דגם בנימוס הוה כמו ניטל אבל היכי דמצד עצמו אינו טריפה רק מצד ד"א לא הוה כניטל כיון דסוף סוף הוה הסימנים מחוברין לצואר ואינן מדולדלין אין להחמיר בזה ע"כ ע"ש. שכתב עוד צדדים להקל ועמש"ל סימן מ"ג ס"ב סק"ד בשם הרב בעל ע"א שהשיג עליו דלפי"ז צ"ע גם בדין זה ועיין בספר מקדש מעט סקי"ג שכתב בשם הד"ק נגידן שלפעמים יש בבהמה מכה שקורין זאווגע והיא בודאי חולה והוה קרום בריא מפסיק בין המכה להסימנים ובדק פנימי והיה שלם אין חשש אף שנשחט נגד המכה ע"ש והוא נר"ו כ' עליו דבאמת היא קרום שבנתיים אינו נחוץ וגם אפי' לא בדק בפנימי רק בחיצון סביב ביה"ש וראה שלא שלט בו שום חולה ג"כ כשר והייט כיון שלא ראינו שום ריעותא בשום אחד מהעורות הושט אלא בעורת הצואר א"ל אפי' עיון באבר בשביל חולי שבאבר אחר ומ"מ סיים ומ"מ נ"ל שלא בהפ"מ אין להקל אא"כ בדק גם בפנימי סביב ביה"ש ע"כ וכ' עוד בסקי"ב וז"ל כ' בד"ק ששק"א מכה אצל הושט והדופן שם שלם כברייתו ועור החיצון דושט היה קרוע שם אם הפנימי שלם כשר דכיון דהדופן שלם נוטה שע"י חולה הוא עכ"ד ועיין בשו"ת ברכת משה סימן ה' מה שהניח בצ"ע דברי הד"ק והמק"מ וע"ל סק"ה :

ד **ס"ד** ניקב אחד מהם . עיין בשו"ת טו"ט מה"ת בהשמטות

להקצב יהיה דוחק בבשר בעיר וגם יתייקר השער והוא ז"ל תמה ע"ז דהא בכ"מ שמתירין בהפ"מ ל"מ שעת הדחק כמבואר בהגהות רמ"א בחו"מ סימן כ"ה ס"ב ואם כן כיון שלהקונים לא הוה הפסד מרובה ושעת הדחק בלא הפ"מ לא מהני (באמת בתנס תמה על הד"ק דהא הד"ק כתב עוד טעם דיתייקר השער של הבשר אם לא יכשירו לו הבהמה אם כן יהיה הפסד גם להקונים ומ"ש וגם יהיה דוחק לרווחא דמילתא כתב כן דלפעמים יש דוחק גם בבשר בעיר אבל עיקר טעמו משום שיהיה הפסד גם להקונים כמבואר מלשונו וכן אנו רואים בחוש דכל מה שיש יותר בשר כשר בעיר יורד המקח ביותר וכל מה שנתמעט הבשר נתעלה המקח מהבשר ביותר וזה פשוט ודברי הד"ק נכונים ובתנס השיג עליו) וחוץ מזה קשה דמה נעשה ביו"כ אם א"א מתירים לו למכור בהפ"מ רק לשתותו בעצמו וזה מן התימה והיפך מזה מבואר בתה"ד כו' (גם בזה יש ליישב כמ"ש הד"ק וכמש"ל בגליון ולמה תגדיל הקושיא ביו"כ יותר משאר דברים מבהמה לקצב וכדומה) אכן האמת דהולכין רק אחר בעל השאלה למי שהשאלה שלו דאם יש לו הפ"מ מותר לו ולכל העולם כולו עכ"ד יע"ש. ולפע"ד דלפ"ז היכי דיש להתיר בשעת הדחק או בהפ"מ והוא רק להקונים דאין להם בשר אחר ויהיה להם הפסד אם לא יתירו להם אבל להקצב אין שום חילוק שיכול למכור גם בשר טריפה במקח זה א"כ אפשר דאין להקל כיון דאין הולכין בזה רק אחר בעל השאלה ולו אין הפסד בזה והעולם אין נוהגין כן ומתירין בכל גונא ומחוורתא בזה כמו"ש הגאון החסיד בד"ק וכבר כתבתי לעיל דבתנס השיג עליו הב"ש ויפה כתב הד"ק דהקצב (וכדומה כל מי שמוכר לאחרים) הוא רק שליחות של הקונים לשחוט ומתכוין בשבילם וא"כ י"ל דהם נקראים ג"כ בעל השאלה בזה ובלא"ה אין להחמיר כ"כ בזה כיון דמעיקר הדין כשר רק לחומרא מחמירין בהפסד מרובה וכדומה ועל כל פנים לא גרע מספק בענינים האלה דיש להקל ועי' בפמ"ג בהקדמה בכללי או"ה אות ו' ויש להאריך בזה וכאן אני בורח מן האריכות. (שוב מצאתי בשו"ת ברכת משה סימן ה' וראיתי דדעתו להקל היכי דבצירוף הרבה כלים הוה הפ"מ אף דבכל כלי בפ"ע לא הוה הפ"מ וע"ש שהביא ראי' מדברי הד"ק סימן מ"ה אות א' ובכללי הפ"מ אות ב' דשם משמע כן וכן מנהג העולם להקל בזה):

ג **ס"ב** בהגה וכן אם השלחופית כו'. עבה"ט ועי' בהגהות י"ב שכתב דעיקר כדעת הש"ך דבנמצא מים בין הקרום להגלגולת טריפה דלא כמו שמשמע בט"ז דמים קיל משלחופית (ועי' בתב"ש ובפמ"ג מ"ש בזה) ומ"ש המחב' שהביא ביד אפרים שרבים מסכימים להט"ז היינו דוקא היכי שנמצא בגלגולת מים (ר"ל אחר שנטל המוח משם) שהפר"ח חולק בזה. ובזה עיקר כהט"ז אבל בנמצא בין קרום להגלגולת עיקר להחמיר כדעת הש"ך ע"ש. אכן בשו"ת בית שלמה סימן מ"א העלה דעיקר כדעת הט"ז דבנמצא מים בין קרום להגלגולת יש להקל כל שבדק המוח והוא שלם שנמצא מים בלא שלחופית ודוקא שנמצא מעט מים ולא הרבה ואמרו הבקיאין שיהיה נמצא מעט מים ואפי' אם הקרום של המוח כבר נקרע באופן שלא הוספקו לבדוק אם יש מים בין מוח לקרום כל שלמראית עין היה המים בין הקרום להגלגולת יש להקל בהפ"מ כל שלא ראינו בודאי שיש מים בין המוח לקרום והמוח שלם ויפה לפנינו יע"ש באריכות ועי' בשו"ת טו"ט מה"ג סימן רכ"ג ועי' בשו"ת שם אריה בהשמטות סימן ע"ו שכתב דלפי"ד הט"ז דכשר בנמצא מים בין הקרום להגלגולת אפילו אם המים עכורים או כמראה הדבש ג"כ כשר דלא כמו שעלה ע"ד השואל וע"ש באריכות:

ד **להשליך** הראש. עי' בה"ט בשם ט"ז דהיכי שיש ריעותא דהיינו שהבהמה בחיה היתה כו' יש לאסור כו' ע"ש ועי' בחידושי מהרא"ל סימן זה סק"ג שכתב דזה דוקא בנשחטה טרם שפסק לה הסיבוב בראשה אבל אם היתה משתגעת ושוב הוזרה לבריאתה כבראשונה דאינה אסורה בדיעבד וראי' מפ' התערובת דף ע"ד דדחיק הש"ס לא שכיחי מציאות שנתערב טריפה בכשירות ואם איתא ליקו בכה"ג שהיתה מסבבת בראשה ושוב חזרה לבריאתה טרם שנתערבה ונתערבה בשאר בהמות והרי הוא בהמה שלמה ואין ניכר בה כלום א"ו אם פסק לה הסיבוב ואינה מסבבת בראשה לא חיישינן שיש לה מים בקרום יע"ש:

סימן לב

א **ס"ו** חוששין שמא נפסק החוט. עבה"ט ועפ"ת ועיין בשו"ת טו"ט מה"ת סימן ו' שהעלה דעיקר דדי בהולך לחוד מ"מ היכי דאפשר בבדיקה ראוי להחמיר ולבדוק כיון דאפשר לברורי ועכ"פ בא"א לבדוק כגון שנאבד או לענין החלב מחייס(עמש"ל סימן ס' סק"ג) ודאי דיש להתיר יע"ש ועיין במקדש מעט שכתב ג"כ דא"ל בדיקה לכן בצירוף סניף כ"ד יש להקל בהפ"מ בנאבד בלי בדיקה:

ועיין בערוגת הבושם סק"ב בדין עוף שנשברה השדרה למטה מהגפיים במקום שאין עוד טריפות בחוט השדרה דהדבר פשוט להכשיר ולא רב אחד לומר דעכ"פ בדיקה בעי למעלה במקום המעריף דבשבירה יש לחוש שנפסק החוט למעלה וצריך בדיקה בכל החוט והביא רא' מהש"ך לקמן סימן נ"ה סק"א וס' נ"ו סק"ד וכן במה דאיתא כאן דחוששין למקום הקשרים או בהוצה לרחבה או בשוש הוטרה בכ"ז צריך בדיקה בכל החוט והרב המחבר ז"ל דחה דבריו והעלה דא"צ בדיקה רק במקום שהכה במקל כגון שהכה לרחבה א"צ בדיקה רק במקום הכאה וכן דוקא במקום הקשרים וכן דוקא במקום שכלה המקל אבל לא במקום אחר

והיכי

כל הני שיש להם נקבים ומדיש חטוטרות זה מורה דלאו מכת רביתייהו רק מכת חולי או דבר אחר עשה הנקב ולכך נמצא חטוטרות ולכך טריפה מיהו א"צ לבדוק אח"ז אם יש בהם נקבים אחר שנתייבש אבל המיוב לבדוק אם יש בהם נקבים בעודם לחים כן אני נוהג לדינא עכ"ל וע"ש בהשמטות סימן ט' דף כ"א ע"ד כתב שם דאם החטוטרות גבוה מעלם הגלגולת והעור דבוק לכבר אני מטריפו אף בלי בדיקה כי כבר עשיתי בזה כ"פ נסיון כי אם העור דבוק אז יש כמה נקבים בעלם והמראה שם היא בל"אה והנקבים הוי לפ"ע שיעור איסור בבהמה וטריפה אפי' בלי חשש נקיבת העור אבל אם החטוטרות אינה גבוה מגוף העלם רק הנולה שלמעלה גבוהין אבל העלם שוה וגם אין העור דבוק לעלם בזה אני מכשירו עכ"ל. ומשמע דבאותם שרק הנוצות גבוהים א"צ אפילו בדיקה ודינם כמו אותם שאין להם חטוטרות ואם נמצא בהם נקבים דינם כמו שנמצא נקבים באותן שאין להם חטוטרות:

ועיין בערוגת הבושם שהאריך בזה והעלה דאם הנקב קטן באופן שיש כאן ספק אם יש לפ"ע סלע בבהמה בזה אפשר להכשיר וכן בתרנגולת חיה שמטלת ביצים ויש לה חטוטרות בראשה אפשר דיש להקל ולהתיר הביצים דאף שניכר שהוא מאותן שיש חסרון בגלגולתם מ"מ א"א לבדוק אם יש שעור לפ"ע סלע בבהמה (ועמש"ל סימן כ' סק"ג ודו"ק) וכ"ז בעוף דיבשה אבל בעוף המים כגון אווזות וכ"א דנקב כ"ש טריפה ודאי יש להחמיר ע"ש:

ועיין בספר מקדש מעט סקט"ו שכתב דהמנהג במדינות אלו שאין מצריכין לבדוק התרנגולים בעלי חטוטרות כי סומכים שהרוב מהם כשרים או מפני שאין בנקב שיעור (לפ"ע סלע בבהמה) אבל אם רואה חטוטרות גבוה הרבה ומשונה מהרגילות של בעלי חטוטרות צריך לבודקם וכ"ז בתרנגולים או בשאר עופות דיבשה אבל אווזות וב"א שבראשן חטוטרות או נוצות זקופות וטשובע"ס אע"פ שיש אותן כשאין ודאי שיש בנקבים לפ"ע סלע בבהמה כי ס"ל דנקב כ"ש אין פוסל בעוף המים כשנולד כך ובפרט אם ידוע שחיתה יב"ח מ"מ התב"ש ושאר אחרונים משוי להו ודאי טריפה ואוסרין בכל אופן וכן נהגו במדינותינו. וגם נהגו לבדוק כל נקב שאין שער עובר בפילום אחר שהסירו הליחה מעליו אינו אוסר ובנאבד בלי בדיקה אין הכרע להסיר ומכ"ש דאין לאסור הכלים שנתבשלו בו כ"ז נתבאר בדברי הד"ק במקומות המפוזרים ואם נמצא בתרנגולת בלוטה מן הגלד שלא כרגילות הטשובע"ס יש להחמיר עפי ועיין בד"ק סק"ה ובתי' הג' ז"ל (הוא הגאון בעל ד"ק) הי' בני העיר נזהרים שלא לקנות עופות עם טשובע"ס עכ"ל המק"מ:

אבן בשו"ת שו"מ ח"א סי' נ"ח האריך הרבה בזה והעלה דהעיקר כדעת הגו"ב שכ' להקל בזה אף בעוף המים והשיג על התב"ש והח"ס שכתבו להחמיר בזה והביא ג"כ בשם ס' שירי רז"ה שכתב ג"כ להקל בזה והשיג על התב"ש וע"ש באריכות. ועיין עוד בשו"ת בית שלמה סימן קס"ו שכתב וז"ל ובדבר הנקבים שבראשי אווזות אני מן המחמירין אבל המקילין יש להם על מה שיסמכו כי הרבה מגדולי אחרונים מקילין בזה וכ"ז באם לא נהגו כבר להחמיר עכ"ל:

ועיין עוד בספר חדושי מהרא"ל סוף סימן זה שכתב ג"כ דיש ללמוד זכות באווזות שיש גובה בעלם הגלגולת ונולות גבוהים נכרים שם די"ל דשמא כל דהו מהני והרי עור ובשר למעלה וגם כתבתי בחידושי חולין ראי' דאין המוח מבלבן דרך הנקב עכ"ד יע"ש באריכות והבוחר יבחר:

סימן לא

א **ס"א** המוח יש לו ב' קרומים. עיין בפמ"ג בשפ"ד סק"א שכתב וז"ל ודע שיש להסתפק אי בר אווזא דמסמס קועיה דמא דאסור משום שמא ניקב הושט אי מהני שהיות יב"ח ע"ש ועיין בשו"ת טו"ט מה"ת סימן ג' שתמה עליו דנעלם ממנו דברי הש"ך לעיל סימן כ"ג סקי"ט דאף בחשש ניקב הושט מתיר שם להשהות כ"א יום אם תתעבר ואין לחלק בין עובר לחי יב"ח דודאי לדברי מהרש"ל דמיעוט הי' ה"ה כמי דמתעברין ולכך לא מהני בודאי טריפה בלידה כמו דלא מהני יב"ח למהרש"ל עכ"ל ועיין בשו"ת שם אחרי' סי' ע"ז שהאריך בזה והעלה ג"כ לענין דינא דמהני שהיות יב"ח ע"ש באריכות ועיין בפ"ת לקמן סימן ל"ב סק"ג מש"ש בשם תשו' ח"ס ועי' עוד בספר עמודי אש דף ס"ג ע"ב שכתב ג"כ על דברי הפמ"ג שדבריו תמוהים:

ב **בהגה** במקום הפ"מ. עפ"ת מ"ש בשם תשו' רעק"א דאם הטבח שחט ב' או ג' בהמות ובכ"א לא היה הפ"מ רק בצירוף ב' או ג' בהמות היה הפ"מ אי יש להקל בזה בהפסד מרובה ויש לדון בזה להקל כו' ע"ש. ועי' בשו"ת בית שלמה סימן קפ"ז וקפ"ח שהביא בשם תשובת רעק"א שדעתו להחמיר בזה (ול"ע בגוף תשו' רעק"א כי אינו לפני כעת) וגם הוא ז"ל האריך בזה ודעתו ג"כ להחמיר בזה היכי דהשאלה היא על הכלים ובכל כלי בפ"ע לא היה הפסד מרובה רק בצירוף הרבה כלים זה לא הוה הפ"מ יע"ש שהאריך להביא ראיות לזה וע"ש בסי' קפ"ח בהגה מבעל המחבר שהביא ג"כ ראי' לזה. ומ"ש הפ"ת בשם הח"ס דהיכי שהתירו להקצב הבהמה בהפסד מרובה לא יקנו ממנו אחרים לכתחילה ומחויב להודיעם כו' ע"ש. ועי' בשו"ת בית שלמה שם סימן קפ"ח שכ"כ ג"כ בשם הגאון מלבוב דאין להתיר למי שמוכר לאחרים בהפ"מ כיון שלהקונים אין הפ"מ והכם אחד תמה ע"ז דמעשה בכל יום שמתירין להקצב הבהמה בהפ"מ אף שמוכר לאחרים והוא ז"ל הביא בשם הד"ק שעמד ע"ז ג"כ וכתב לתרץ דאם לא יכשירו הבהמה להקצב

סימן כח

א **ס"ד** בהגה או לשחוט עוף. עבה"ט ועיין בחידושי מהרש"ק על הפמ"ג במ"ז סקי"ב שהעלה דגם בשוחט חיה או עוף ספק טריפה דצריך לשחוט עמה חיה או עוף אחר מכח ספק ברכה של השחיטה גם מספק ברכה של הכיסוי אם א"א לבדוק קודם הכיסוי אז נראה דצריך להיות נזהר לשחוט כ"א במקום מיוחד בפ"ע לא זה ע"ז דממ"נ אם ישחוט הספק תחלה אז יש חשש הפסק ברכה שאם הוא טריפה מפסיק בין הברכה להשחיטה בדבר א' שלא מענין הברכה וא"כ צריך לשחוט הודאי תחלה ואם ישחוט אח"כ הספק אולי טריפה הוי והוה כדם בהמה למעלה לכך נשוחטו במקום אחר בפ"ע עכ"ד :

ב **ס"א** אבל אם הוא עצמו כיסהו ונתגלה כו'. עיין בהגהות יד שאול שהביא בשם הת"ח בחולין דף פ"ז שכתב דכל דכיסהו מותר לכתחלה לגלות דכבר נתקיים המצוה והוא ז"ל מסיק בזה בל"ע ועיין בפמ"ג בספ"ד אות כ"א שכתב ג"כ בשם הפר"ח להקל בזה יע"ש מ"ש בזה :

ג **סט"ו** עד שילא כל הדם. עיין בשו"ת טו"ע מה"ג סי' נ"ט:

ד **סט"ז** ויש מי שאומר שאם היה לו אפר מוכן. עפ"ת מ"ש בשם התפל"מ דלית הלכתא כהיש מי שאומר ועי' בפ"מ במ"ז סקי"ג שהכריע כדעת היש מי שאומר דיכסה בברכה וכ"כ בהגהות יד שאול שכתב שכן מלא להרמב"ן הובא בשיטה המקובלת בבילה דף ח' שכתב שיברך ויכסה וכן יש לפסוק כהרמב"ן. ע"ש :

ה **סכ"ג** אם אינס שרופין. עי' בה"ט ועי' בשו"ת טו"ע מה"ג סימן נ"ח :

ו **סכ"ד** בהגה ואין לכסות בשלג. עי' בפמ"ג במ"ז ס"ק י"ט שכתב בשם האחרונים דבשעת הדחק יש לכסות בשלג בלא ברכה ונ"ע והב"ח מתיר בשעת הדחק בשחיקת ברזל עכ"ד . ועי' בהגהות יד שאול שלדד גם כן ליישב דעת הגאון שהובא במרדכי שכתב לכסות בשחיקת מתכות ובשלג אכן מבואר מדבריו שכתב רק ליישב דעת הגאון ולא למעשה ע"ש :

הלכות טריפות סימן כט

מיני טריפות . עי' פ"ת מ"ש בשם הפמ"א באחד שאכל עוף והא"כ מלא בו אחד מה"י טריפות שאין צריך כפרה כו' . ועי' בפמ"ג בפתיחה לה' טריפות הריאה סימן ל"ה שהביא ג"כ דברי הפמ"א ועי' במוקדם מעט לקמן סימן ל"ט סק"א ובג"ה שם שהאריך בזה וכתב דאפשר דהפמ"א מיירי בטריפות שא"א למלא דרך הנתוח והפשט בזה הוה כאונס אבל בטריפות שאפשר למלא דרך הנתוח והפשט רק שהוא מיסר ואכל ולא המתין בזה צריך כפרה כשוגג ולא כאונס יע"ש באריכות ועי' בשו"ת נודע בשערים מה"ת חאה"ע סימן ס"א שהאריך דהיכי שהיה יכול לבדוק אף שאינו מחויב מקרי שוגג ולא אונס וכ"כ בשירי טהרה סימן קפ"ז והביא דבריהם בספר עמודי אש בחידושו על ירושלמי פ"ו ה"ז והוא בספרו דף י' ע"ג ועי' עוד בשו"ת טו"ע מה"ת סימן כ"ט שהביא ג"כ מ"ש בחבורו ש"ע שהאוכל טריפות בשוגג צריך כפרה יע"ש :

סימן ל

א **ס"ב** בהגה דלא חיישינן בבהמה לנקיבת קרום של מוח. עיין בהגהות יד שאול שכתב דהיינו דוקא בהוכתה חולדה על ראשה לא חיישינן לנקיבת קרום של מוח בבהמה . אבל אם מכין במקלות על הגלגולת בודאי יש לחוש שמא ניקב הקרום וזה ברור ופשוט . ובזה מיושב מה שהקשה בספר אחד משוטה דף מ"ח ע"ש וכוון על ספר שו"ת טו"ע מה"ת סימן ב' וע"ש מ"ש ליישב דל"ק משוטה שם ב' תרוצים א' דאף דבדיעבד אם הוכה במקלות על הראש לא חיישינן לנקיבת הקרום מ"מ לכתחילה ודאי למגוע שלא להכות דעל להבא לא מהני רוב ודומה למה דאמרינן בעלמא לשמא לא חיישינן לשמא ימות חיישינן ועוד כיון דשם היה עושין כן תמיד אף דע"פ רוב לא חיישינן לנקיבת הקרום מכל מקום לפעמים דרך מועט יעויר שינקב הקרום לכן ביטל המנהג בזה עכת"ד ודבריו נכונים :

ב **אפילו** לא ניקב העצם אלא כ"ש טריפה. עי' בה"ט מענין תרנגולת שיש בעצם הגלגולת חטוטרות ועי' בשו"ת טו"ע מה"ת סימן ד' שכתב וז"ל הנה בדין עצם הגלגולת שיש להם חטוטרות בראשם האריכו בזה אחרונים כו' רק אם היה מזדמן לי שאלה כזו הייתי בודקו אם יש נקב בעצם אף שכתב הגו"ב שבדק כמה אווזות אחר שנתיבש העצם היה בהם נקבים אף שאין חטוטרות בראשם י"ל דאדרבה מה"ט גופא יש חילק אם יש נקב היכף בעודו לח בין אם נראה בו נקב רק אחר היבשת דאחר היבשת הכי רביתייהו להיות בו נקב אבל בעודו לח לאו הכי רביתייהו להיות בהם נקבים ואם יש נקב בעודו לח טריפה מיהו אם אין נקב בעודו לח כשר אך אם יש חטוטרות בראשו אף אם נמלא אחר שנתיבש אני מטריפו אף שנמלא גם בשאר אווזות ובחיה נהי דבכמה אווזות יש נקבים אחר היבשת מ"מ בכמה אווזות אין בהם וגם אולי יש בהם נקבים ואין חטוטרות על ראשם וא"כ אלו שיש חטוטרות על ראשם הוי הוכחה דהני נקבים לאו מכח רביתייהו הוי דא"כ לא היה להיות הטוטרות עליהם כדרך

ויצא הרוח ועיין עוד בשו"ת תפארת יוסף סימן ח' ובשו"ת ברכת יוסף סימן כ"ב יובא לקמן סימן כ"ה סק"ב :

ז **ולבדוק** נגד מקום החתך. עבה"ט מ"ש בשם הט"ז דאם יש בעור של עוף איזה גרד יבש כו' ע"ש ועיין בשו"ת טו"ט מה"ת בהשמטות סי' ע' דף כ"ה ע"ד ניקן כי מעשה בכל יום שמהכאת התרנגולים זל"ז על הצואר עד שנכנס הנשיכה בגוף העור ויצא דם ואח"כ מתיבש ונעשה גרד דניכר שבא מנשיכתן זל"ז מה דין התרנגולת והשיב דיפה כ' השואל כי הט"ז לא מיירי שלא ראינו הקרע והדם יוצא רק אח"כ ראינו הגרד יבש דאז יש לתלות שנעשה מחמת חולה כהי דניכר ומסתבר יותר דהוא מנשיכת התרנגולים שמא לא היה מעל"ע והוא כעין ס"ס אבל היכי דראינו מתחלה הנשיכה והדם יוצא א"כ כבר נטרף ומה מועיל אח"כ הגרד להכשיר עכ"ד ע"ש ועיין עוד בספרו טו"ט מה"ג סימן פ"ד דהיכי שהיה מבחוץ איזה גרד יבש ובדקו מבפנים ונמצא בו ג"כ גרד יבש הדבר פשוט להטריף כדמשמע מלשון הט"ז כיון דנמצא גרד גם מבפנים ואף אם לא היה המראה גרד כעין דם רק כעין שחין מ"מ ניכר ע"י כן נחתך כל העור ובנחתך כל העור ולא יצא דם (ומ"ש ויצא דם הוא ע"ש וכ"ל ולא יצא דם ופשוט) נמי טריפה ומכ"ש אם לא היה הדבר לפנינו ויש לחוש אולי יצא דם אז ולזה ודאי טריפה אף בדיעבד ואין מקום להיתר בזה עכ"ד ע"ש :

סימן כד

א **ס"ז** בהגה והמנהג להטריף. עבה"ט מ"ש בשם הכנה"ג להזהיר להשוחט שלא ישחוט מיושב ופר"ח כ' להקל בדיעבד כל שידוע שלא דרס יע"ש ועיין בפמ"ג בשפ"ד אות ה' שכתב ג"כ להקל בדיעבד בהפ"מ ואף בלא הפ"מ יש לנדד אם ידע שלא דרס יע"ש ועיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן פ"ז בשוחט שהיה חולה על רגליו ושחט עופות בישיבה ונוהו עליו מכח דברי הכנה"ג הנ"ל והוא ז"ל השיב דיפה עשה השוחט דבאמת יש לחלק בין בהמה לעוף דבהמה המונחת לארץ קשה להיות שוחט בישיבה בלי דרסה אבל עוף דאוחזו בידו מה לי עומד מה לי יושב והאריך בזה והעולה מדבריו דגם בבהמה הוא רק חומרא בעלמא לכן בדיעבד בשעת הדחק מותר לשחוט בישיבה ומכ"ש בעופות דאוחזו בידו בודאי ליכא חששא יע"ש ועמש"ל סי"כ סק"ג בשם הערה"ב.

ב **ס"ח** בהגה לתלות הגמר. עבה"ט סק"ח מ"ש אבל למרוט הנוצות מחיים אסור משום צב"ח ועפ"ת מ"ש עליו דנעלם ממנו דברי הרמ"א באה"ע סימן ה' דבדבר הצורך לאדם לית ביה משום צב"ח יע"ש ומזה צ"ע ג"כ על הפמ"ג בשפ"ד אות ח' שהוכיח מדברי הרמ"א דאסור אפי' בדיעבד אם התליד תחת הנוצות דאי רק משום חומרא לא התיר לעבור דאורייתא משום חומרא בעלמא וע"ש ובאמת במחכ"ת נעלם ממנו דברי הרמ"א הנ"ל דמבואר בהדי' דמותר למרוט הנוצות מאווזות חיות ולית ביה משום צב"ח דכל דבר הצורך לאדם לית ביה משום צב"ח וא"כ אין ראי' כלל מדברי הרמ"א מ"מ לדינא צ"ע ועיין בשו"ת שבו"י ח"ג סימן ע"א ובפמ"ג לקמן סימן כ"ג בשפ"ד סק"ט ובהגהות מהרש"ק שם.

ג **או** יגביהנו. עיין בס"ס ערוגת הבושם בקונטרס התשובות שם שנשאל במי שרוצה לשחוט אווזות באופן שהגוף תלוי הכל למטה והשואל חשש לעוקר הסימנים מפני כובד הגוף התלוי למטה והוא ז"ל השיב הנה מהלכות השוחטים אם יודעים ומבינים דיש לחוש לעוקר הסימנים בודאי אינו נכון לעשות כן ואף שמצד הדין אין אני רואה שום חשש בזה מ"מ מצד המנהג אינו נכון לעשות כן כי המנהג מעולם בין השוחטים שמחזיקים הגוף אווזא בין ירכתיים שלא יהי' הגוף תלוי למטה ולמה לנו לכנס בחששים יע"ש ועמש"ל ס"ה סק"א :

סימן כז

א **עד** שתמות. עפ"ת מ"ש מענין היכי שנתנבלה הבהמה או עוף בשחיטה אי מותר למכור הב"מ לעכו"ם ועיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן ל' שהאריך ליישב מנהג העולם שמוכרים הב"מ לעכו"ם אף היכי שנתנבלה בשחיטה כיון דרובה אינו שכית שיהיה ודאי נבילה רק ספק נבילה אבל בודאי יש לאסור למכור הב"מ לעכו"ם ואף אם נמצא אחד שמכר ודאי נבילה כיון דמילתא דלא שכיחא הוא ל"ש בזה מנהג ובאמת לא יפה עשה בזה וע"ש באריכות וע"ש עוד בסימן ל"ב מ"ש בזה ועיין עוד בשו"ת מנחת משה (מידידי הה"ג מו"ה משה נחום ני' אבד"ק קאמינקא) ח"ד סימן ד' מה שהאריך ליישב מנהג העולם בזה ועיין עוד בספר ערה"ב שהאריך הרבה בזה ודעתו להחמיר בזה ע"ש ועיין עוד בשו"ת בית שלמה חי"ד סימן ק"ע וקל"ב מ"ש בזה ועמש"ל סימן ק"א ס"ז ועיין עוד ביד אפרים לעיל סימן א' ס"א שכתב דלכך העלימו חכמים עיניהם שלא למחות בהשוחטים העושים זה דיש לחוש דמחמת כיסופא או מחמת ביתחייב לשלם לא יודיע כלל שנתנבלה בשחיטה ולכך הניחו חכמים המכשלה הזאת תחת ידם דמיטב דליעבד איסור זוטא על ידם מלמעבד איסור רבא להאכיל טריפות ח"ו ואשכחן כה"ג גבי המטמא והמדמע והמנסך דס"ל לחזקיה דפטור מתשלומין כדי שיודיעו ובפרט הכא שלדעת הפר"ח מותר למכור הב"מ לעכו"ם אלא שהתב"ש חולק עליו א"כ בכה"ג שלא יבוא לידי מכשול יש להניח מנהגם ולא למחות בידם עכ"ד ע"ש.

סימן

אדות תרנגול שהובא להבו"כ לשחוט וכאשר הורכין הצואר נקרע העור במקום השחיטה והורה הרב השואל לשחוט במק"א ולבדוק אח"כ הושט במקום הקרע ולא מצאו שום ריעותא בעור הפנימי והיה הפ"מ ועס"ק והכשיר והוא ז"ל השיב לו דלא טב הורה דמ"ש השואל דהוה ס"ס ספק שמא לא נקב כלל ואת"ל דנקב שמא לא נקב רק העור החיצון מהוושט ליתא דהוה ס"ס משם אחד ועוד דא"כ גם בחתך ומכ"ש בלא יצא דם נמי נימא הכא דהוה ס"ס (ובאמת מבואר כאן ברמ"א להטריף) ועוד דהרי רמ"א אוסר במריטת הנוצות והרי זה הוה בידי אדם ולא גרע מקרע יע"ש שהאריך קצת בזה :

ועיין בשו"ת בית שלמה סימן ל"ט שנשאל ג"כ בנידן הנ"ל מהשואל הנ"ל והוא ז"ל האריך בזה ודעתו גם כן להחמיר בזה ואם לא היה שוחט רק הקנה והיה בודק הושט אין למחות בידו כיון דנקרע אפי' כל העור שלא ע"י סכין או קוץ הוה רק מגד הומרא ולא מגד הדין א"כ יש להקל ע"י בדיקת הושט וגם בזה אין רצוני להקל נגד המנהג כי כמדומה שהמנהג להחמיר בכל גונא אמנם מי שמורה להקל ע"י בדיקת הושט אין למחות בידו אמנם הכא ששחט גם הושט א"כ הוה בדיקות הוושט כאלו היינו ובנקרע כל העור בלי בדיקת הושט בודאי המנהג להחמיר לכן יש להחמיר בזה וע"ש שכתב להפיג קצת דעת השואל שלא יצטער מכשול מת"י דיש לצרף דעת הר"מ מקורבול שבהגהות סמ"ק והיש"ש כו' וכיון שהוא רק מגד חומרא לא יצטער מכשול מת"י אבל לא יורה כן לכתחלה יע"ש באריכות גדול :

ועיין בשו"ת שם אר"י סימן ו' באמצע התשובה שרב אחד רצה לחדש דמ"ש הט"ז ס"ס זה דבעוף ל"ש חתך מקצת העור דעכ"ז אם בדק וראה שלא נחתך כולו יש להקל דהט"ז לא אמר רק שאינו במציאות והוא ז"ל השיב לו דחלילה להקל וכן מבואר בתשו' מהרי"ק סימן ל"ד דבעוף אין לחלק בין נחתך מקצתו לכולו דעור העוף דק וקלוש ולא מהני בדיקה דשמא הנקב דק שאין העין שולטת בו וע"ש שכתב שמעשה בא לידו בעוף גדול שקורין הינדיק שע"י פרכוס ביד השוחט נגע בצוארו בסכין של שחיטה ויצא טפה כ"ש דם והיה הפ"מ וכבוד יו"ע והגל אים עני והתיר דלהכי מחמירים בעוף אף בלא נחתך כולו משום דעור עוף דק וקלוש ועינינו רואות בעור הצואר של אינדיק אינו דק וקלוש ולהכי אין להחמיר רק בעוף קטן כגון תרנגולת ע"ש ועיין עוד בשו"ת טו"ט בהשמטות סימן ט' דף כ"א ע"ב אכן בשו"ת טו"ט מה"ת סימן ר"י כתב וז"ל מה שרוצה לחלק בין עוף לאווזא לא משמע כן מלשון הט"ז והאחרונים שפרטו רק בבהמה משכחת לה מקצת העור משמע כל דאינו בהמה דין אחד להם עכ"ד משמע מדבריו דאין לחלק בין עוף לעוף רק כל דאינו בהמה אסור אם חתך מקצת העור דלא כבעל ש"א שהקיל באינדיק או באווזא ולדינא נ"ל להכריע דאם חתך מקצת העור באינדיק או באווזא ולא יצא דם יש להקל דבזה יפה כ' בעל ש"א דהרי עינינו רואות שהעור אינו דק וקלוש כמ"ש המהרי"ק וגם אולי ל"ש הטעם שכתב הטו"ט דבעוף ל"ש מקצת העור דאם נחתך הוה עכ"פ רובו נחתך ורובו ככולו מ"מ באינדיק או באווזא שהעור עב אנו רואים להדי' שהוא רק מקצת העור ולא רובו וגם מטעם רובו ככולו שכתב לפמ"ש בערה"ב סימן ל"ד וסימן ל"ו ובב"א סימן כ"ו ועוד בכמה מקומות דבטריפות ובשחיטה לא אמרינן רובו ככולו וא"כ ממילא ניסתר הסברא שכתב הטו"ט (הן אמת דאני כתבתי לעיל סק"ג לפקפק על סברא זו שכתב הערה"ב וס"א עכ"פ חזי לאצטרופי) וגם יש לצרף דעת מהרש"ל דס"ל דאפי' היכי דנחתך כל העור ולא יצא דם כשר וא"כ יש להקל בכה"ג היכי דלא יצא דם בהפ"מ ולכ"ש לאיש עני אמנם היכי דחתך קצת עור ויצא דם בזה נ"ל דאין להקל כיון דבלא"ה דעת הרמ"א והט"ז דהיכי דיצא דם אפי' לא חתך רק מקצת העור אפי' בבהמה אסור ואף הש"ך לא הקיל רק בהפ"מ לכן באינדיק או באווזא בודאי אין להקל אף בהפ"מ ובפרט כי גם הטו"ט לא רצה להקל אף בלא יצא דם לכן עכ"פ ביצא דם בודאי אין להקל והרב בעל ש"א במתכ"ת הפריז על מידותיו להקל יותר מדאי ועדיין צ"ע בכ"ז :

ו **חתך** העור בבהמה. עפ"ת מ"ש מענין הקוה ששוחין לבהמות ועיין בשו"ת מים חיים סימן ג' שנשאל ג"כ על כד"ז והעלה דיש להכשיר כיון דאומן עוסק בזה בודאי מיזהר זהיר והוא נוגע כלל בסימנים והוא דומה לדברי הרמ"א דהכא וכמו שמתיר הפמ"ג גבי תרנגולים מסורסים מטעם כיון דאומן ובקי הוא בקי-זרותה שלא יגע כלל לכ"מ וה"נ בנ"ד ע"ש עוד סימן ד' וה' מה שהאריך להתירה בזה עם חכם אחד :

ועיין בשו"ת שם אר"י סימן נ"ו שכתב ג"כ שהרבה תשובות מתירים בזה והביא בשם תשובה משיבת נפש מהגאון בעל גט מקושר סימן כ"ט שכתב שעשה בזה חקירה ודרישה וכולם אמרו שאין שום חשש שיגע האומן בושט וכ' שכזה באוסטרה"א אגל הרה"ג מהר"ח ז"ל (בעה"מ תשו' מ"ח) והראה לו התשו' בכת"י ואמר לו מה שמפלפל מענין נאמנות הרופאים שם דאין זה ענין כלל לזה דזה רק במה שהרופאים אומרים מכח אומנות והשערה בזה כתבו הפוסקים כן אבל לא במה שידיו ועיניו ממשמשים באומנות (כמו בנידן דהכא) בודאי סומכים על דבריו והודה הגאון הנ"ל לדבריו ועיין עוד בסימן כ"א (ועמש"ל סימן קפ"ז סקט"ז) ועיין בשו"ת טו"ט מה"ת בהשמטות סימן מ"ז דף כ"ז ע"ד כתב ג"כ להתיר בנידן הנ"ל דיש לסמוך על הבקיאים בזה וע"ש עוד מ"ש מענין פרה שתחבו בבטנה

ויצא

הדין ע"ש עיין בקונטרס השמטות בסוף הספר :

ועיין בהגהות יד שאול מ"ש לענין מסוכנת אי מברך ועיין בשו"ת הריב"ש סי' של"ח דמשמע דמברך ויש לדחות עכ"ד והנה שו"ת הריב"ש אינו ת"י ולע"ד לא גרע מדבר דאתילד בו ריעותא דצריך לשחוט בלא ברכה ואין לך ריעותא גדולה ממסוכנ' דצריך בדיק' אם פרכסה דאל"כ הוה ספק נבילה ודאי א"צ לברך על השחיטה ומכ"ש לפי מה דמבואר לעיל דאפי' על התרנגולת שהחמירו אחרונים אין לברך ודאי במסוכנת א"צ לברך וזה פשוט :

סימן כג

א **ס"ב** בהג"ה ואם נמצא לאח"כ גמי או כיוצא בו. עבה"ט מ"ש בשם הש"ך ולא ידעתי למה הקיל הב"ח כו' ועפ"ת ועיין בש"ע של רבינו הרב ז"ל סקי"ב שמישב דעת הב"ח והעלה לדינא כדבריו יע"ש באריכות וגם מ"ש בשם הטבה"ג לענין אם חתך באצבעו עיין בש"ע של הרב שם :

ב **גמי** או כיוצא בו . עיין בספר ערה"ב בקונטרס התשובות שבסוף ספרו סימן ג' שנשאל אם מותר לשחוט בעוף רק הקנה בלבד מחשש אולי ימצא קש בושט שדרך למצא כן אצל בני הכפרים שמוליכין האווזות בעגלות בקש ובוצעים והשיב דאינו נראה כלל להתיר לכתחלה בשחיטת הקנה בלבד . דמדינא צריך לשחוט ב' הסימנים וזה הוה רק חשש כ"ד דשמא לא בלעה ושמא לא יהיה נחתך ולכן זה לא הוה דיעבד עכ"ד וע"ש לענין אם רואה קש מצד אחד אם צריך לראות גם מצד השני וכ' כיון דיש ריעותא בפנינו ובקל יכול לבדוק ודאי הוה כמעלים עין מן האיסור אם אינו בודק גם מצד השני רק לדעת בבירור אם נחתך כ"צ דאין ראי' ממה שנמצא מקצת קש למעלה ומקצת למטה דלמא כך הוה נמצא מקודם קש מלמעלה ולמטה ולא נחתך כלל והוה ספק נחתך רק כשרואה במקום ששחט שנחתך הקש שם בזה הוה ודאי נחתך ויש להטריף דלא כמ"ש בספרי השחיטות דאם נמצא גם מצד השני קש נודע בבירור שנשחט עמו דליתא אלא דוקא היכי שרואה ממש במקום השחיטה שנחתך אז יש להטריף יע"ש :

ג **ס"ב** בהגה ואפי' בדיעבד המנהג להטריף.עפ"ת ועיין בשו"ת ברכת יוסף סימן י"א בשוחט ששחט עוף ולפי אומנות שחיטתו סבר שבודאי לא נשחט רוב הסימן ושחט העוף במק"א כדי להטריף כדרכו תמיד שעושה כן כדי שלא יבוא הבעה"ב לידי מכשול כשיתרפא ואח"כ ראה במקום הראשון ששחט הרוב והיה הפ"מ וכ"ש מה דינו ועגמה נפש השואל מחמת דברי הנו"ב סימן ב' (שהביא הפ"ת) והוא ז"ל השיב ע"ז באריכות גדול והיוצא מדבריו דהא דפסול לרש"י שהי' במיעוט בתרא הוא רק מדרבנן והטעם דפסול אע"ג דכבר שחט הרוב מ"מ הא דסבר ברוב מטעם דרובו ככולו אמנם היכי שרוצה לשחוט גם המיעוט א"כ מחשבתו ניכרת מתוך מעשיו דאחשביה להמיעוט כמו הרוב ולהכי פסול גם שם ה' ה"ש ובעי שחיטה בכולה אך זה הוא רק מדרבנן דמה"ת דברים שבלב אינם דברים משא"כ בנד"ז שמחשבתו לא היתה בתורת שחיטה כ"א שלא יבוא הבעה"ב לידי מכשול והיה בדעתו לשבור עצם במקום נה"ג א"כ אף מעשה שחיטה הא מחשבתו לא היה לזה ול"ש בזה אחשביה ומכ"ש לענין הכלים בודאי אין שום חשש עכת"ד בקצרה והנה מ"ש דהא דגותה התורה לשחוט הרוב הוא מטעם שרובו של כ"א כמוהו ועיין בשו"ת שם אחרי' חי"ד סימן כ"ו שהוכיח דהא דסגי ברוב לא מטעם דרובו ככולו רק מטעם דהכי אגמרי רחמנא למשה דסגי ברוב וע"ש ועיין עוד בספרו ערה"ב סימן ל"ו וא"כ לפי"ז נסתר הבנין של הברכ"י הנ"ל אכן דברי בעל ש"א צ"ע דבכמה מקומות לא משמע כן ועיין ברש"י חולין דף י"ח ע"א בד"ה אבל בשאר טבעות. דכתב להדי' דכי אית ליה לר"י רובו ככולו ה"מ במקום שחיטה ושחט רובו להא מילתא אמרינן רובו ככולו כו' וכ"כ עוד שם דף י"ט ע"א ד"ה רובו של כ"א כמוהו ואם לא שחט אלא רובו של סימן והלך לו כשרה אלמא רובו ככולו ע"ש הרי בהדי' דהא דסגי בשחיטת רוב הסימנים הוא מטעם דרובו ככולו ועיין עוד בכל הסוגיא דגמרא דשם דמשמע בהדי' כן ועיין עוד ברי"פ השוחט שכתב בהדי' גבי שחיטות רוב הסימנים וז"ל ומדרבנן בעלמא הוא דאילו מדאורייתא בכ"מ רובו ככולו ולא שנא לן בין לכתחלה לדיעבד עכ"ד הרי בהדי' כמ"ש וכ"כ עוד המעיו"ט שעל הרא"ש פרק השוחט אות מ' ע"ש ועיין בש"ך לקמן סימן ל"ג סק"ט מ"ש בשם הב"ח מיהו ברוב א"ל ככולו כמו בכל התורה עכ"ל ולפי"ד הערה"ב (שהוכיח בכ"מ בטריפות ג"כ היכי דסגי ברוב לא מטעם דרובו ככולו ע"ש) הוה ראוי להקל היכי דנלקה רוב הושט אך חלילה להקל אך בנידן של הרב ברכ"י צ"ע אם יש להקל כ"כ לענין הבשר אך לענין הכלים יש לצדד להקל ויש להאריך בזה ואין כאן מקום להאריך :

ד **ס"ו** בהגה וחיישינן לנקיבת הושט. עבה"ט מ"ש בשם השבו"י שכתב על הט"ז דאשתמיטתי' סוגיא דיומא כו' ועיין בספר עמודי אש בקונטרס או"ה דף ס"ה ע"ג שמגמגם על ראיות השבו"י וכתב דלכאורה נראין דברי הט"ז דהרי עינינו רואות דאין דם בעור ומ"ש ראי' מיומא יש לדחות ע"פ דברי הראב"ד פ' ויקרא דמפרש דהיינו דם הבשר היוצא בתחלת השחיטה אבל לא דם הנפש יע"ש שנשאר בצ"ע :

ה **אם** תלש הנוצות מן העוף. עפ"ת מ"ש בשם הרה"ג מוה' דניאל ז"ל ועיין בשו"ת טו"ט בהשמטות סימן ב'

אדות

יא **סי"ח** הטבח צריך ליטול כו'. עבה"ט ועי' בשו"ת טו"ט מה"ת בהשמטות סימן א' שנשאל על גד"ז בשוחטים שנוטלים שכר מן הכשרות ולא מן הטריפות וכתב וז"ל הנה אם מלהזכיר מלעשות כן ואם מכאן ולהבא יעשו כן ידעו ששחיטתן אסורה כי גם בדורות הראשונים נעקו מאוד ע"ז ואם מלאו איזה היתר מ"מ בזמה"ז הם מלהזכיר מלעשות כן כי זה הוה חשש נגיעה לכך השוחט העושה כן אם מוזהירין אותו שלא לעשות כן והוא אינו שומע אסור לאכול משחיטתו עכ"ד.

אבן בשו"ת בית שלמה סימן כ"ד האריך הרבה ללמוד זכות על השוחטים שנוטלין שכר מן הכשרות יותר מן הטרפות וגם במה שנוטלין בשר מכל כשרה ולא מהטריפה יע"ש שכתב טעמים נכונים:

ועיין בשו"ת שם אה"ע סימן כ"ה שהתרעם ג"כ על המנהג שנוהגין באיזה מקום כאשר ישאלו שאלה להמורה איזה שאלה ויצאה בהיתר יקח המורה הלשון מהבהמה וכתב כי הלשון הזה מביאו לידי לשון הרע כי בודאי אינו רשאי לעשות כן כמבואר כאן בש"ע ובהב"ש ובאחרונים ובסימן רמ"ו סכ"א בהגה יע"ש:

וע"ש עוד בסימן ו' שנשאל מרב אחד שהיה מוכרח לקבל שלים מהטקסא האיך יהיה רשאי להורות ולהכשיר כיון דהטקסא הוא מהכשרות ולא מהטריפות והאריך לנדד להיתר היכי שמלרף עמו גם השוחט שבעירו בשנים ליכא חשדא כדאיתא ביבמות דף כ"ה ובאה"ע סימן י"ב הן אמת דהרמ"א שם כתב דבעל נפש ירחיק מזה והט"ז והב"ש שם כתבו דאפי' בג' בע"נ ירחיק מזה מ"מ לפמ"ש הט"ב חאה"ע סימן ל' דזה דוקא היכי דלריך ב' או ג' כגון בשנים שהעידו שמת בעלה דלריך השנים דבלא עדותם לא היתה מותרת בזה בע"נ לריך להרחיק דלא ישאנה דגם בב' שייך חשדא אבל היכי דאינו לריך רק א' א"כ בב' ל"ש חשדא וגם בע"נ א"ל להרחיק וא"כ גם הכא בהוראה כיון דסגי באחד א"כ בב' לא שייך חשדא וגם בע"נ א"ל להרחיק (עי' בפ"ת באה"ע שם ס"ג מ"ש קלת לגמגם בסברת הט"ב והכמ"ל) והאריך בזה וסיים דטוב שהרב ילרף עמו השוחט בהוראה ומפי הרב לא תלא הוראה רק אחרי שהרב יראה הדין להשוחט אז מפי השוחט תלא הוראה וזה בודאי טוב וישר. אמנם אם המנהג שהשוחט מקבל מהכשרות הכרכשות וכתב"ש מסיק דעיקר הטעם להיתר משום דהשוחט אינו מורה רק בדברים פשוטים וכשיזדמן לו איזה ספק הוא הולך אל המורה לשאול (עי' בשו"ת בית שלמה שם ולפי הטעמים שכתב הוא ז"ל אין כאן חשש כלל רק היכי שהשו"ב אינו מקבל כלים מהטריפות) א"כ יש כאן כיעור מפני תגרדים מהמורה ומהשוחט ומ"מ לאו שפיר עבדי ואין תקנה רק שיתנו להשוחט דבר קצוב בעד הכרכשות ומפיו תלא הוראה עכ"ד

יע"ש באריכות ועמש"ל סימן ס"ב סק"א:

יב **בהגה** אלא אותן הממונים מן הקהל. עבה"ט בשם ט"ז ומ"ש עליו ולא ראה דברי התוס' בנדה כו' כונתו דשם כתבו התוס' דיכול לראות דמי אשתו ובאמת במחכ"ת בתגס הש"ג על הט"ז דודאי גם הט"ז מודה דהיכי דלא איתחזק איסורא דיכול להורות לעצמו כמ"ש הר"ש שהביא דדוקא באיתחזק איסורא וכ"כ עוד בסימן ס"ב סקכ"ד ע"ש וא"כ לק"מ מגם בתוס' דשם לא איתחזק איסורא רק להתירא איתחזק. שוב ראיתי בהגהות הג' מהרש"ק על הפמ"ג וראיתי שם שהעיר ג"כ מדברי התוס' בנדה מדכתבו סתמא משמע דאפי' בימי נדה יכול לראות ואז הא איתחזק איסורא ושוב דחה זה משום דנדה לא מקרי איתחזק איסורא כמ"ש התוס' ריש גיטין משום דהיא אינה בחזקת שתהא רואה בכל שעה ולפי זה היכי דנולד לאשתו ספק בענין טבילה אסור להבעל להורות לה דענייני טבילה מקרי שפיר איתחזק איסורא רק דלכך נאמנים משום דהוה בידה כדמשמע בתוס' ובאחרונים אבל הבעל לא הוה בידו לכך אסור להורות לה יע"ש ועיין בס"ד לקמן סימן קפ"ח סק"ז שהביא ג"כ דברי התוס' יע"ש שוב ראיתי בספר פרי דעה להרב מקאלסטען בשפתי לוי סימן קפ"ח סק"ז דכתב דלפי הר"ש והט"ז דבתחלת ספירת ז"נ אם נולד איזה ספק אינו יכול להורות לעצמו לפמ"ש הנו"ב מה"ק סימן מ"א דאז יש לה חזקת טומאה אך כבר הש"ג עליו בחו"ד סימן קפ"ה סק"ה ובנג"ה דברי הר"ש נ"ע עכ"ד ויש להאריך בזה ואין כאן מקומו ועיין בשו"ת רח"ב ח"ד סימן ג' דדעתו ג"כ דבימי טומאה אין לה חזקת טומאה יע"ש ועיין בשו"ת ברכת משה סימן כ"ג אות ה':

סימן יט

א **ס"א** בהגה מברך על השחיטה כו'. עש"ך סק"ב מה שהשיגו לדעת הרמב"ם ועיין במג"א סימן רי"ד שהעתיק ג"כ דברי הרמב"ם ועיין בספר עמודי אש דף י' ע"ד אות ז' מה שהאריך בזה:

ב **דבר** דאתיליד בו ריעותא. עבה"ט ועיין בערה"ב שהעלה דכל חומרא שאנו מחמירין אף שאינו מן הדין אין לברך כיון דלא אתא לידי אכילה יע"ש וע"ש במה שנשאר בל"ע דלפי"ז בזה"ז ששכיחי טריפות כמו כשרות מחמת הרבה חומרות שהחמירו אחרונים ועיין בפר"ח לקמן סימן ל"ט סק"ג דהאידנא שכיח טריפות יותר מכשרות א"כ אין לנו לברך על כל שחיטה וכה"ג חקר השאגת ארי' סימן ס"ד לענין שחיטה וביותר תמוה דהיאך אנו מחמירין בחומרא יתרות שלא מן הדין הא הוה חומרא דאתי לידי קולא לגרום שיהיה ברכת השחיטה לבטלה ואיך לא חשו לחומרא דלא תשא ואיך מלינו ידינו ורגלינו במה שאנו מחמירין כמה חומרות שלא ע"פ

הדין

ביד בודאי אין לסמוך כלל מה שנעשה יפה כי החוד שנכפף שקורין לייגיל בודאי יכול ע"י שפשוף להחליקו ולהחזירו שלא יהיה לייגיל וכבר כתבתי כי לייגיל פגימה הוא יע"ש מה שהאריך בתוכחת מגולה על השוחטים שמקילים בפגימה גמורה לשפשף ע"ג היד בודאי הם מאכילים נבלות לישראל רק בפגימה דקה שאין נרגש בצפורן ונגע במפרקת יש לצדד להתיר יע"ש ועי' לעיל סק"א. שוב בא לידי שו"ת טו"ט מה"ג שנדפס מחדש וראיתי שם בסימן פ' שנשאל אודות הפגימה שמשפשפין השוחטי' ע"ג היד אח"ש ואם עברה הפגימ' מקילין בזה והאריך בזה והעלה להקל והשיג על הח"ס שמחמיר בזה מכח שהי' או עיקור כי מעיקר הדין צריך שיעור שהי' רק שאנו מחמירין אפילו במשהו א"כ בספק שהי' משהו יש להקל וגם אין לחוש לעיקור הנה ידוע כל שאינו עוקץ אין לחוש לעיקור ועוד דאם עושה עיקור למה אינו עושה רושם בבשר היד שמשפשף בה ומדאינו עושה רושם בבשר היד מוכח דגם בשחיטה לא עשה. שום רושם והאריך עוד בזה והעלה דמי שרוצה להחמיר ובידו להחמיר תבא ע"ב. אך אין לערער על אחרים שמקילין בזה והנח להם מנהגם יע"ש ומשמעות דבריו משמע דמיקל גם בשחט בהמות רבות ולא בדק רק בסוף ומצא פגימה ג"כ יש להקל באם עברה הפגימה ע"ג היד. ולכאורה סותר דבריו למ"ש בספרו טו"ט מה"ת הבאתיו לעיל סק"א דשם אינו מקיל רק בשחט בהמה אחת כמש"ש (וגם משמע מדבריו דמיקל גם בפגימה באם עברה ע"ג היד דלא כבעל שו"ת שם ארי') מטעם ס"ס אכן גם הכא בתוך דבריו כתב גם הך ס"ס וזה לא שייך רק בבהמה אחת אכן מסתימת דבריו משמע דמיקל גם בשחט בהמות רבות וצ"ע. ובאמת לדקו דברי הרב בעל שו"ת שם ארי' בכל דבריו דבודאי אין להקל בפגימה גמורה עי' שם בדבריו כי נעמו ומי שיש לו כח למחות ולעמוד על הפרץ שלא להקל כ"כ שכרו הרבה מאד :

ה **ס"ט** הבישרא והטופרא כו'. עפ"ת מ"ש בשם גן המלך אם בדק הבישרא ושחט ואח"כ בדק הטופרא ושחט הקנה בעוף אינו נאסר ובמא"כ חולק עליו יע"ש ועי' בשו"ת טו"ט מה"ג סימן ע"ז שכתב ג"כ להחמיר בזה אף לדעת הב"ח דמקיל בפחות מכדי חגורת הצפורן דנהי דבעוף סגי בסימן א' מ"מ בעינן שיהיה ראוי לשחוט שני הסימנים כמו בשמיטה אם נשמט סימן אחד בעוף טריפה אף דיכול לשחוט סימן אחד בעוף מ"מ בעינן שיהי' ראוי לשחיטת שני הסימנים ע"ש שהאריך בזה :

ו **הצפורן** עבה"ט מ"ש בשם הפר"ח שיראה הצפורן במעט רוק כו'. ועי' פ"ת בשם מכתב אלי' מבואר מדבריו דיותר טוב לבדוק בצפורן נגוב ע"ש ועי' בדעת קדושים סק"ז כתב ג"כ בשם השו"ב שיותר טוב לבדוק ביד נגוב דע"י לחלוחית היד מתמעט כח ההרגשה דלא כהז"ש שכתב שיותר טוב שילחלח היד קודם הבדיקה מ"מ מצד מדות חסידות יש להחמיר ג"כ לאחר י"ב בדיקות לבדוק ביד מלוחלח יע"ש :

ז **שי"ד** בחזקת בדוק הוא. עי' בתבו"ש שכתב דיותר מג"י יש לחוש שנפגם ע"י חלודה וצריך לבדקו מחדש ועי' בשו"ת מים חיים סימן ב' שכתב דזה דוקא היכי דהסכין מונח בלי עסק בזה יש לחוש שיעלה חלודה אבל שחטו בו תוך ג"י כיון דעסקו בו אין לחוש שיעלה חלודה ובפרט שהתב"ש לא החליט לאיסור יותר מג' ימים רק שכתב שאין לו ראי' להיתר ומלשון השו"ע משמע כי תמיד הוא בחזקת בדוק יע"ש שהעלה להיתר היכי שכבר שחטו בסכין זה שלא בדקו אותו תוך ג' ימים ויש הפסד גדול יש לצדד להיתר יע"ש :

ח **שמ"ן** מפני שהוא רך. עבה"ט מ"ש בשם השבו"י שמכשיר באם נגע במפרקת והפגימה אינה גדולה מכדי חגורת צפורן ע"ש ועי' בעה"ב בקונ' התשו' שבסוף ספרו סימן א' שהאריך הרבה ליישב דברי השבו"י ממה שהקשה עליו הבל"י ואעפ"כ לדינא דעתו נוטה להחמיר בזה יע"ש שנשאר בצ"ע ועמש"ל בסעיף א' מזה :

ט **שי"ן** בהג"ה ואם נמצא פגום כו'. עי' בהגהות יד שאול ובספרו שו"ת שואל ומשיב ח"ב סי' י"ד מ"ש בזה :

י **ולהם** מחלו חכמים כבודם. עי' פ"ת ועי' בשו"ת טו"ט מה"ג סימן י"ט דזה אינו נאמר רק בכתם דמוהסתם אין החכם מקפיד ע"ז אבל אם הרב אינו רוצה למחול על כבודו ורוצה שבכל פעם יראה לו השו"ב את סכינו מחויב השו"ב להראות לו בכל פעם את סכינו ואם אינו רוצה בר נידוי הוא וראוי להעבירו כיון דהחכם אינו מוחל על כבודו ותובע כבודו להראות לו בכל פעם את הסכין באם השו"ב אינו מראה בר נידוי הוא כמו מדינא דש"ס דשו"ב שלא הראה סכינו לחכם מעבירין אותו רק דמדינא דש"ס הוא גם מהסתם בלא גזירת ת"ח הוא מחויב להראות סכינו לחכם ואם לאו בר נידוי הוא דהוה כמורה הלכה בפני רבו ובזמה"ז אמרינן דמהסתם מוחל על כבודו אבל אם בפרוש אינו מוחל וגוזר על השו"ב שיראה לו סכינו באם אינו מראה לו סכינו בר נידוי הוא כמו מדינא דש"ס ובפרט אם הרב רואה דהוא צורך שעה למגדר מלתא בודאי מחויב להראות לו סכינו בכל פעם ובאם אינו מראה לו פושע הוא וראוי להעבירו יע"ש בסימן ע"ט דאף שכבר החזיקו לשוחטים מומחים אין סומכין על החזקה במקום דיכולין לבררו ובפרט היכי דכבר יש רגל"ד אם מסרבין להראות סכינם לאחר ואין רוצין לקיים והייתם נקיים מה' ומישראל א"כ יש רגלים לדבר ולזה ודאי כל שיש רגל"ד צריך לחוש להו עכ"ד ע"ש ועי' בשו"ת בית שלמה חיו"ד סימן י"ח ובשו"ת תפארת יוסף סימן ו' הבאתי קצת דבריו לעיל סימן א' סקי"ג :

כמו שאין סומכין על רוב (ע"ל סק"א) וס"ס בדשיל"מ יע"ש בארוכה גדול כתב"א כן ג"כ בשם ספר תבעת שעות שכתב ג"כ דאין לסמוך על היתר זה ומ"ש עוד הפ"ת בשם החו"י שפקפק על עיקר דין זה כו' דלא התמירו חכמים רק בדבר האיסור מחמת עצמו כו' יע"ש ועי' בערה"ש בשם שכתב דאין לגדר היתר מטעם זה דבטלה דעתו נגד כל הפוסקים דמוכח דלא ס"ל סברא זו . אכן כ"ז היכי דמתחילה נאסר משום הו"ב ואח"כ נתערב בזה והוי לא בטל משום בע"ח ודשיל"מ אבל היכי דנתערב מתחילה האם ואח"כ שחט הבת דמעולם לא ניכר בהמה האסורה ותחלת האיסור בא ע"י תערובת בזה ודאי שפיר כתב החו"י דבטל אע"ג דהוי בע"ח ודשיל"מ וכמ"ש הרמ"א לקמן סימן ק"ב דהיכי דלא ניכר האיסור מעולם ותחילת ביאת האיסור ע"י תערובת גם דשיל"מ בטל וה"ה לבע"ח דבטלים כה"ג ואף דהפמ"ג בר"ס ק"ב מפקפק ע"ד החו"י מ"מ יש לצרף הסברא דהשוגה של החו"י דהיכי דאין האיסור בגופיה לא הוה דשיל"מ ולא חשיבות בע"ח והכי מוכח מדברי בה"ג וכל הפוסקים יע"ש (עי' השמטות בסוף הספר) :

סימן יז

א **ס"א** ולא פרכסה כו'. עי' בשו"ת טו"ט מה"ג סימן ע"ה שהאריך להוכיח דגם ביונה הדין כן דהיכי דשחט יונה מסוכנת ולא פרכסה אסורה כדין שאר מסוכנת. הגם דמבואר במדרש תנחומא הובא בילקוט פ' תצוה דיונה כשהיא נשחטת אינה מפרכסת אלא פושטת צוארה כו' יע"ש שהאריך בזה לבאר טעמו :

ב **בסוף** השחיטה . עי' פ"ת ועי' בהגהות יד שאול שכתב וז"ל עי' ת"ח בחולין שם דהייט בסוף שחיטת רוב הסימנין ול"מ הפרכוס שפרכס אח"כ ול"ע בש"ך ובתב"ש שלא הזכירו דברי הת"ח אלו שוב ראיתי בפר"ח שרמז לדברי הת"ח ומתמיהא על התב"ש שלא הזכירו עכ"ל :

סימן יח

א **ס"א** השוחט בסכין בדוקה ונמצאת פגומה. עפ"ת ועיין בשו"ת טו"ע מה"ת בהשמטות סימן ס"ד דף כ' ע"א שמצדד ג"כ להתיר אותן סכינים מטעם דהוה ס"ס שמא היד אינו מתקן כלל ולא הוה פגימה כלל ואת"ל שהיה פגימה דילמא במפרקת נפגמה אך זה דוקא אם שחט רק אחת ובדק מיד אבל אם שחט הרבה ולא בדק רק בסוף השחיטה לא מהני מה שמספק ע"ג היד דיהי דעלם והאי פוגם מ"מ דלמא במפרקת הראשונה איפגם ושוב יש לחוש לאותן הפוסקים דסוברין דספק חסרון ידוע לכל העולם לא הוה ספק לכך בזה אין להתיר רק הראשונה עכ"ד ע"ש וע"ש עוד בסימן ס"ה שהאריך עוד בענין זה :

ועיין בשו"ת בס ארי' סימן ג' שמצדד גם כן להתיר היכי שהפגימה היא פחות מכדי חגורת הגפורן ונגע בעלם המפרקת דהשבו"י מיקל לגמרי וגהי דהשבל"י חולק עליו מ"מ בכה"ג יש להקל ע"ש בארוכה ועמש"ל סימן א' ס"ד סקל"ב בשם ערה"ב וע"ל סק"ד וגס"ק באח"ז :

ב **ונמצאת** פגומה. עי' בשו"ת בס ארי' סימן ו' בשוחט ששחט הרבה עופות והתר בקיעה קנה הסכין במטלית עבה מאוד ואח"כ מצא פגימה ברישא דסכינא ממש ואח"כ שפשף בכח הסכין ע"ג היד ועברה הפגימה והשואל מצדד להתיר דהוה ס"ס שמא בשמרטוט עבה נפגם או במעוט בתרא ושמא לא שחט נגד הפגימה כיון שהיא בראש הסכין ממש וגם מפני שסרה הפגימה לגמרי ע"י השפשוף ע"ג היד והוא ז"ל השיב דאינו רואה שום היתר בזה . והיכי דנוגע במפרקת וגם הפגימה לא היתה כדי חגורת הגפורן מתיר השבו"י (הובא בפ"ת סק"ז) ונחלקו עליו עי' בבל"י ובפמ"ג יאגדי בספרי ערה"ב בקונטרוס התשובה התוקתי ע"י לכן בנדון זה אם היה כדי חגורת הגפורן או שלא נגע במפרקת אין מקום להתיר ובמטלית עבה ודאי אין לתלות הפגימה ומכ"ש שאין לסמוך במה שהפגימה היא ברישא דסכינא וגם במה שסרה הפגימה ע"י השפשוף שע"ג היד אין להקל כלל בפגימה גמורה יע"ש ועי' בס"ק שלפ"ז ובסק"ד :

ג **ס"ב** אפי' חוט השערה. עי' ש"ך מה שהשיג על הב"ח במ"ש דפחות מכדי חגורת הגפורן אין איסור יע"ש ועי' בשו"ת טו"ע מה"ג סי' ע"ז שהשיא ראי' לדעת הב"ח ע"ש :

ד **וזו** היא הנקרא' מסוכס' כו' עי' בשו"ת טו"ע מה"ת בהשמטו' סימן ס"ד בנידון הלייגיל שכתב וז"ל ובנידן הלייגיל שנעשה בהסכין יהגה כ"ז שאני מתיר הוא רק אם הסכין אינו חלק אבל לא לייגיל דאם יהיה לייגיל בהסכין ודאי עדיפה ולא מהני מה שמשפשף להחזיר הלייגיל עכ"ד :

ועיין בשו"ת בס ארי' בס שמצדד להתיר הלייגלך היכי דנגע במפרקת דבלא"ה השבו"י מתיר (עמש"ל סק"ב בשמי) וכתב עוד כמה צדדים להקל ומ"מ סיים ואם כי אין בידינו להחזיר הדבר ליושנו לשחוט בסכינים עבים שהם טובים ויפים גם אח"ש (כאשר היה המנהג בזמן הקודם וכן המנהג גם עכשיו במדינת ליטא לפי מה ששמעתי) והוא מצוות שלא נוכל לתקן עכ"פ היה ראוי לתקן שלא ישחיזו הסכין בחוד דקה וגובה לה כמנהג מקצת שוחטים שחושבים זה לשבח לחדד הסכין מאוד בחוד דקה מן הדקה כי זה א"א בשום אופן שלא יהי' נכפף החוד בשחיטה ואח"כ לא ימלט מלייגליך כידוע ואף בשחיטת בהמה אחת ואף שצדדתי להיתר בזה הייט בדיעבד אבל לא לכתחילה דאין עושין ס"ס לכתחילה (עמש"ל ס"ק א') וגם פעמים אין נוגעין במפרקת כלל ועל השפשוף

דגדלות בצירוף קרנים וסימנים ומכ"ש היכי דנשחטה בבית ב' ימים דידוע לכל דפחות מח' ימים לא ימכור עכו"ם דיש להקל ובודאי בכל מה דאפשר להזהיר מה טוב אבל לא למחות ביד הנוהגין היתר ע"פ ג' סימנים יע"ש ועיין בשו"ת בית שלמה חי"ד סימן ל"ח שנשאל באחד ששחט עגל שלא נודע אם הוא בן ח' ימים והעגל כבר נאכל מה דינם של הכלים והאריך הרבה והביא דעת רח"כ בתשו' חי"ד סימן ו' שהחזיק הוראת הג' בעל מים אדירים שהתיר בהפ"מ וכ"ש אף הבשר עצמו מהעגל שנשחט ודאי תוך ח' ימים משום שכתבו טעם האיסור משום דהוה מוקצה המוצוי א"כ הוה כנאבדה הריאה דמותר. בהפ"מ אף שהוא ג"כ מוקצה המצוי והם שא"א להקל כ"כ כמבואר מדברי כל האחרונים אמנם המורה להקל כגי פערלילין אחר שהי' מעל"ע אין מזהיהן אותו והגי אינו מן המקילין רק באופן שלא נודע הספק עד אחר מעל"ע כהכרעת הלב"ש בח"ד שלו אמנם מה שהחמיר הלב"ש לענין הכלים אף היכי שהעגל נראה גדול קצת ונראה לעין שהוא כבר יותר הרבה מח' ימים בזה כתבתי בתשו' דאין להחמיר כמותו ובפרט בכלי פערלילין היקרים ויש להתיר בכה"ג אחר שהי' מעל"ע כיון דרבו המקילין אף לענין גוף הבשר בדיעבד הר"ש דורא"ן בתשו' חוט המשולש המספח לתשב"ץ וגם הפ"ת וגם בתשו' נטע שעשועים סימן י"ד עכ"פ לענין הכלים פערלילין יש להקל אחר שהי' מעל"ע יע"ש וע"ש עוד בסימן ל"ג דהיכי שהמוכר הנכרי היה מסל"ת דהעגל אחר ח' ימים וגם נראה גדול למראות עין בזה נוטה להקל אף לענין גוף הבשר היכי שנראה לפי ראות עיני המורה שלא כיון להשביח מקחו הגם שיש ע"א שהעיד שאמר לפניו אחר המכירה שמחמת דוחקו הכריח למכור עגל בן ה' ימים זה נאו כלום הוא כיון שאמר לאחר המכירה א"כ לאסור אף במסל"ה ובפרט שמקודם הגיד להיפך יע"ש ועיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן כ' שהתרעם על מורה אחד שהתיר הכלים מעגל שנשחט תוך ח' ימים וסמך א"ע על תשו' רח"כ הנ"ל כי אם הוא מותר בדיעבד הוה מהני אמירת הנכרי מסל"ת אף לכתחלה ואין להתיר דבר התמוה לרבים והוא נגד משמעות הש"ע והאחרונים שבסביבותינו יע"ש ועיין בשו"ת שו"מ ח"א סימן פ"ח שכתב להקל בקצב ששחט עגל ואמר שהוא לאחר ח' ימים ואשה אחת העידה שהוא תוך ח' וכו' להקל כיון דהג' מהרח"כ מכשיר וא"כ בכה"ג יש לצרף להקל וגם היכי שאחד העיד בשם עכו"ם שהוא תוך ח' והאשה אמרה שהוא לאחר ח' בזה ודאי האשה יותר נאמנת ועכו"ם אינו נאמן לא לאסור ולא להתיר יע"ש :

סימן ט"ז

א **שרוב** מעשיהם מקולקלים עיין ברא"ש יוסף בחולין דף פ"ו ובתשו' בית אפרים סימן ב' ובערוגות הבושם סימן ז' סק"ב ובשו"ת מנחת משה סימן ב' שכתבו ליישב מה שקשה. לכאורה דהא בדשיל"מ לא אזלינן בתר רובא כמו"ש המג"א באו"ח סימן תק"ג סק"ג (עפ"ת סק"י ולקמן סימן ק"ב סק"ה) ע"ש מ"ש ליישב בכמה אופנים ועמש"ל סימן ק"ב סק"ב בשם ש"ע של רבינו הרב ז"ל דהעיקר דגם בדשיל"מ אזלינן בתר רובא יע"ש אכן בשו"ת שו"מ ח"ב סימן ב' העלה דעיקר כדעת המ"א דלא אזלינן בתר רובא בדשיל"מ כל דלא איתחזק היתר כיון דנוכל לצאת מידי ספק אם נמתין עד למחר יע"ש מ"ש לדחות. דברי הגלל"ח (הובא קצת ג"כ בפ"ת סימן ק"ב סק"ה) דדעתו דאזלינן בתר רובא בדשיל"מ יע"ש וע"ש עוד בשו"מ ח"א סימן רל"ז :

ב **בהגה** כנ"ל עיין בנ"ל שתמה ע"ז דהא משנה שלמה היא ע"ש ועיין בערה"ב סק"ג מ"ש קצת ליישב דברי הרמ"א ע"ש :

ג **סי"ב** בהמה שנשחטה כו' נכבשינהו דניידי ממקום קביעתן עבה"ט ועפ"ת ועיין בערוגת הבושם סק"ה שנשאל במה שנוהגים הסוחרים לקנות כבשים הרבה מאהונים למאות ולאלפים ולשוחטם שקורין שאלאן ושוחטים הרבה יחד והנה ידוע אשר בכבשים האלה יש הרבה אמהותיהם עם ולדותיהם שגדלו יחד וכיון ששוחטם הרבה ביום אחד יכול להיות ששוחטים או"ב ביום אחד והאריך לגדר דהנה מצד חזיבת בע"ח היה מקום להקל כיון שאין שוחטים הכל ביום אחד רק במשך כמה ימים א"כ כל יום הוה ספק אם שוחטין ביום זה או"ב וידוע הא דבע"ח חשיבי ולא בטילי הוא מדרבנן א"כ הוה סד"ר דהא בטל ברוב מה"ת אע"ג דכה"ג לא הוה ספק דרבנן דע"י גולגל הוה סד"ר מ"מ לפמ"ש הש"ב בדיני ס"ס אות י"ט דדוקא אם יש איסור בודאי אבל אם יש ספק אם יש כאן איסור כלל ואף אם אח"כ הספק ע"י תערובות הוה סד"ר וא"כ ה"נ בכל יום יש ספק אם יש כאן איסור או"ב וגם מצד ספק השני דלא בטל מצד דהוה דשיל"מ אע"ג דמצד ספק ג"כ אסור כדלקמן סי' ק"ב הגה לפמ"ש לקמן סי' ק"ב דבע"ח שמזונותן עליו י"ל דלא מיקרי דשיל"מ כמו"ש הפוסקים דמה"ט כלי לא הוה דשיל"מ וגם לפמש"ש דהיכי דהמאכל מתקלקל אם ישהנו עד זמן ההיתר לא הוה דשיל"מ וא"כ גם כאן אם ישהה אותן זמן רב יתקלקלו ומשמן בשרם ירזה כידוע אשר אם יקרבו ימי חורף הולכים ודלים ויאבד בשרם וא"כ בודאי לא הוה דשיל"מ ע"ש בארי"ג ועמש"ל סימן ט"ו סק"ו בשמו :

ד **דניידי** כו' עפ"ת מ"ש בשם תשו' חו"י דהיכי דנתערבה האם ואח"כ שחט בתה מותר אח"כ לשחוט מן התערובת אפי' בלא נכבשינהו כו' ושגי היכי דמפריש בהמה אחת וסמכינן אברירה כו' ע"ש ועיין בערה"ב שהאריך הרבה להשיג על החו"י דאין לסמוך על ברירה בדשיל"מ

כמו

כתב דזה דוקא היכי דליכא ריעותא רק שאינו הולך אבל היכי דיש עוד ריעותא כגון נשברה השדרה ולא נפסק החוט אע"פ דכשר משום זה לחוד מ"מ בהצטרף עם ריעותא שאינו יכול לילך הוה תר"ל ואסור וה"ה כל כיוצא בו היכי דהוה עוד ריעותא עם ריעותא שאינו יכול לילך הוה תר"ל ואסור ע"ש ולכאורה הוא קצת סתירה לפי מה שרמזתי בס"ק א' בשמו ול"ע :

ד **תחלת** ליל שמיני עפ"ת מ"ש בשם הפמ"ג דבעינן שיעברו ז' ימים מעל"ע והאחרונים השיגו עליו דא"ל מעל"ע וע"ש ועי' בשו"ת טו"ט מה"ג סימן ע"א שכתב ג"כ דדברי הפמ"ג תמוהין בזה ואין שורש לחומרא זו מ"מ לכתחלה יש לחוש לדברי הפמ"ג שלא לשחוט עד שיעברו ז' ימים מעל"ע אבל היכי שכבר נשחט בודאי יש להקל בפשיטות אף דלא עברו ז' ימים מעל"ע וע"ש עוד בסימן ע' מ"ש בזה ועי' עוד בשו"ת בית שלמה בחו"ח ס"ס נ"ו מ"ש בזה ועי' לקמן סימן שע"ד סק"ה :

ה **אין** סומכין כו' עבה"ט בשם ש"ך ועי' בערה"ב סק"ד שמביא מה שהקשה הכו"פ דאמאי במסיח ל"ת אינו נאמן הא רק מדרבנן חיישינן למיעוטא ומדאורייתא הולכין אחר הרוב ולא חיישינן למיעוטא דלמא נופל הוא ומדרבנן עכו"ם נאמן במסל"ת והוא ז"ל האריך והעלה דבדשיל"מ לא מהימן עכו"ם במסל"ת אף שהוא רק מדרבנן מ"מ כיון שמחמירין בו יותר משל תורה דאיסור של תורה בטל בס' ודשיל"מ לא בטל בס' וא"כ כיון דמסל"ת לא מהימן באיסור דאורייתא כ"ש בדבר שיש לו מתירין דאינו נאמן הגם שמדברי רמ"א בחו"מ סי' תקי"ג מבואר דמהימן דבילים האלו נולדו מאתמול דברי רמ"א ל"ע ומסיק דיש להחמיר שלא להאמינו וכן ראוי להורות עכ"ד וע"ש ולפע"ד אין ראוי להורות כן להחמיר בדבר שיל"מ שלא להאמין לעכו"ם במסל"ת בדבר זה לא נמצא בשום פוסק להחמיר בהדיא ואדרבה מצינו להיפך דמדברי רמ"א הנ"ל משמע דנאמן במסיח ל"ת בדבר שיל"מ וכן משמע עוד ברמ"א בחו"מ סימן תקע"ו ס"ג כמ"ש הוא ז"ל בעצמו וגם ראיותיו אינם כלום דהא דאמרינן דאין עכו"ם נאמן במסל"ת לא משום דחיישינן שמא אומר שקר כמ"ש הוא ז"ל אלא דדבריו אינם כלום ולא מעלין ולא מורידין וא"א יכולין לסמוך על עדותו כמ"ש הגו"ב מה"ת חאו"ח סימן ע"ג דוק שם ותמצא כמ"ש (ועי' בט"ז לקמן סימן נ"ח סק"ב ותמצא ג"כ דבריגו מיהו ל"ע מהרא"י שהביא מטשו"ע סימן שט"ז דשם נ"מ כן מיהו שם שאני דהוא איסור דאורייתא ואין כאן מ"ל) זולת בדבר שיש לו הנאה בזה חיישינן שמא אומר שקר כמ"ש הגו"ב הנ"ל ג"כ דלא כמ"ש הערה"ב דהא דאינו נאמן במסיח ל"ת משום דחיישינן שמא אומר שקר דליתא כמ"ש אלא דבאיסור דרבנן הימנוהו רבנן במסל"ת כיון שאינו אומר שקר א"כ ממילא גם בדשיל"מ כיון דהוא רק איסור דרבנן נאמן דבשלמא באיסור דאורייתא אינו נאמן במסל"ת אע"ג דהוא מסל"ת ואינו אומר שקר מ"מ התורה לא האמינו משא"כ בדבר שיש לו מתירין דהוא רק מדרבנן א"כ כיון דהוא מסל"ת בודאי אומר אמת ולא מגד ספק הגע עצמך דע"כ הא דמסיח ל"ת אינו נאמן באיסור דאורייתא לא מגד ספק שמא אומר שקר דלפ"ז אמאי אינו נאמן להחמיר דלמא אומר אמת ויש להחמיר באיסור תורה אלא ע"כ התורה פסלתו ודבריו אינם כלום לא להקל ולא להחמיר וא"כ כ"ז באיסור דאורייתא אבל באיסור דרבנן אפי' בדבר שיש לו מתירין נאמן כיון דרבנן הקילו והאמינו דנאמן בודאי אף בדבר שיש לו מתירין נאמן דבזה לא שייך לומר דהתורה פסלו כיון דאינו אלא מדרבנן ורבנן האמינו לעכו"ם במסיח ל"ת באיסור דרבנן ובודאי אין לחלק וזה פשוט ומהאי טעמא נאמן עכו"ם במסיח ל"ת בעדות אשה כיון דלא בעינן עדות רק לידע אמיתות הדבר וכיון דהוא מסל"ת בודאי אומר אמת ועי' בשו"ת תפארת יוסף חאה"ע סימן ז' ח' ט' ועי' בט"ז סימן פ"ל ס"ק ב' ואכמ"ל . ועי' עוד בנוב"ק חאה"ע סימן מ"ה וכתבו' רעק"א סימן פ"ז וביבועת יעקב באה"ע סימן י"ז סק"ו הובא ג"כ בקלרה בפ"ת לאה"ע סימן י"ז סק"כ ע"ש מש"ש ויש לפלפל בזה ואין כאן מקומו :

ו **ואומר** שהם בני ח' ימים עי' בערה"ב שנשאל בא"ש אחד שקנה כמה עגלים שהיו בני ח' ימים וא"כ קנה עגל מהשוק שלא נודע אם הוא בן ח' ימים ונתערב עגל זה בין שאר עגלים וגצטרך לשוחטם כולם היום ואם יצטרך להשהותן עוד ז' ימים יהיה לו היזק גדול וטורח להלעיטם ולהאכילם כי הם גמולים מחלב אמם וגם יתקלקלו ומשמן בשרם ירזה אם יש למצא היתר לשוחטם תיכף וכתב כמה צדדים להקל דנהי לפי דעת הט"ז והכו"פ דמש"ה לא בטל דהוא דבר שיש לו מתירין כיון דאם יתקלקלו ויכחישו לא הוה דבר שיש לו מתירין רק מגד חשיבת בעלי חיים לא בטל שפיר אך גם ע"ז יש למצא היתר לפי מ"ש בגל"ח בילה דף ג' דהיכי דהבע"ח הוא נבילה לא שייך שוב חשיבת בע"ח ובטל וא"כ גם הכא בטל שפיר בנדון זה כיון דאם אינם בני ח' ימים והוה נבילה א"כ אין בו חשיבת בעלי חיים כלל ובטל שפיר ע"ש ומסוף דבריו משמע דמותר אפילו לכתחילה לבטל עגל זה בין שאר עגלים ול"ע ועי' מש"ל סימן ע"ז ס"ק ד' בשמו :

ז **ח'** ימים עפ"ת מ"ש בשם תבו' ב"א שאין לסמוך על שום סימן כו' ועיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן ס"ח וס"ע שהאריך הרבה בזה והעלה להקל לסמוך על סי'

דגלות

הוסטו דלאו שחיטה הוא י"ל דדמי לשאר טריפות ומועיל ביה שחיטה עכ"ד:

ג **ואם** לא הפרים ע"ג קרקע כו' עפ"ת מ"ש בשם הפר"ד ועיין בשו"ת ברכת יוסף סימן ח' שהביא ראי' דל"ש איסור אבר מה"ח בב"פ מ"מ סיים וז"ל ובכ"ז לדינא מאן ספון להכריע נגד הגאון משנה למלך עכ"ד ע"ש:

ד **אף** שהיה בו שום שאר דבר תמוה עפ"ת מ"ש בשם הג"א דחופה הוה דבר תמוה כו' וסיים וצ"ע לדינא ולפע"ד אין כאן צ"ע כלל דהרי דברי הרמ"א שכתב דשום דבר תמוה מהני מקורו מדברי הג"א במעשה שעשה רבינו האי ז"ל שהמית שני בן פקועות בקופין והאכילן בחופה דזה דמי לקלוט בן פקוע דמותר ועיין בד"מ מה שרמז לדברי הג"א במעשה שעשה רבינו האי בזה וכן מבואר בל"ח פרק בהמה המקשה אות כ"ד דף קע"ג דרמ"א למד מדברי הג"א הנ"ל וכן נרשם במראה מקום הג"א וא"כ למה נתמיר בחופה להצריך שחיטה בבן פקועה כיון דכל עצמו של הרמ"א שלמד שה"ה לשאר דבר תמוה שא"ל בב"פ לא למד רק מדברי הג"א מחופה ותיתבא בארעא וגיורא בשמי שמיא לכן פשוט דבודאי בחופה א"צ לשחוט ב"פ ואין להחמיר כלל ובפרט שרבינו האי ז"ל עביד כן הלכה למעשה ולא מצינו מי שחולק עליו וזה פשוט:

ה **ס"ג** בהג"ה בן ט' עבה"ט בשם ש"ך ועפ"ת מ"ש בשם התב"ש שחולק על הש"ך ובדגמו"ר ובלב"ש חולקים על התב"ש ועיין בהגהות יד שאול שמצדיק דעת התב"ש וחולק על הדגמו"ר ע"ש:

ו **ס"ד** אותו הולד אין לו תקנה עבה"ט בשם ש"ך שגם החלב שבא מב"פ כו' ועיין בשו"ת רבינו חיים כהן שהשיג על הש"ך וכ' שנ"ל היתר גמור להחלב דהא דאמריכן דהסימן הוה כשחוט כשחוט הוי אבל לא כשחוט ממש שהרי חיותא אית ביה וכבר שנינו דכל שאין כמוה היה טריפה והביא ג"כ בשם התשב"ש שהשיג על הש"ך והעלה דאפי' לדעת הש"ך אינו אלא ספק טריפה וא"כ יש להתיר היכי דהאם ב"פ מטעם ס"ס שמא אין חוששין לזרע האב והו"ל סימני אמו וספק שמא ד' סימנים איכשר ביה רחמנא ואית ליה סימני עצמו והל"ל ס"ס משני שמות מסא"כ היכי דאביו ב"פ ד"ס אחד שמא אין חוששין לזרע האב וניתר בשחיטת עצמו ואת"ל דחוששין לזרע האב שמא ד' סימנין איכשיר ביה רחמנא ומכל מקום אית ליה סימני עצמו ואם כן הו"ל ס"ס משם אחד:

סימן י"ד

א **ס"ה** עובר שהוציא אבר עיין בשו"ת נאות דשא סימן כ"ד וכ"ה:

ב **וה"ז** כחלב טריפה עבה"ט ועפ"ת מ"ש בשם הנו"ב שמישב הקושיא של המשל"מ ע"ש ועיין בהגהות יד שאול שכתב ובתשו' כתבתי לתמוה על הנו"ב אמנם בלא"ה דבריו תמוהין דאטו ברוב שנתפשט עד ששים דלמא לא נתפשט ובכ"מ דמותר בששים הוא משום ממ"נ אם נתפשט יש ס' ואם לא נתפשט בטל ברוב אמנם לפמ"ש התב"ש כאן בטעמו של המרדכי דלא מועיל בבא לעולם בתערובת דהו"ל קבוע וא"כ כל שיש ששים ויש ספק שמא נתפשט שוב עכ"פ קבוע שאינו ניכר הוא ובטל ברוב עכ"ד ולפע"ד במיעוט בקיאתי לא ידענא אנה מצא הגאון ז"ל סברא זו דהא דבטל בס' לא בלא הוא משום ספק ואינו ברור שנתפשט עד ס' ובאמת בט"ז באו"ח סימן תנ"ח ס"ק א' מבואר נהדיא להיפך דהא דבטל בששים הוא משום דבודאי נתפשט בכל התערובת וע"ש שמבואר בהדיא כן וכ"כ רבינו הרב ז"ל שם בק"א אות ו' והוא הלכה פסוקה בגמרא פ"ק דר"ה דבלא בלא יש בילה ובחידושי הארכתי בזה וכאן אני בורח מהאריכות . ועיין ביד אפרים מה שתמה על הנו"ב מטעם אחר ע"ש ולפע"ד דבריו צ"ע ובמקום אחר הארכתי בזה וכאן אקצר . שוב מצאתי בערוגת הבושם שדחה ג"כ דברי הנו"ב דהרי הכא במין במינו ואם ברוב לא בטל למה יבטל בס' וע"ש ולפי עכ"ד יש ליישב דברי הנודע ביהודה ואין כאן מקום להאריך:

ועיין עוד בשו"ת בית שלמה חי"ד סימן קע"ו בהג"ה מבהמ"ח מה שהאריך בזה וע"ש עוד בחא"ח סימן ל' שהביא בשם הישועת יעקב דבאיסור דרבנן בטל שפיר אף דעיקר ביאת איסור והיתר הוא ע"י תערובת ובזה יש ליישב מה שהקשה המשל"מ יע"ש ועי' עוד בשו"ת שו"מ ח"א ס"ס רמ"ו:

ג **בחלב** כשרה עבה"ט מ"ש דהב"ח והש"ך מכשירים בים ס' נגד האבר והט"ז פסק דאין להקל בזה ע"ש ועיין בערה"ב שהאריך בזה והעלה דיש להחמיר בזה כדעת הט"ז וע"ש באריכות:

סימן ט"ו

א **ס"ב** שמא נתרסקו עט"ז מ"ש להשיג על המהרש"ל ועיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן ס"ט מ"ש בזה להצדיק דברי מהרש"ל וע"ש:

ב **מותר** מיד עבה"ט מ"ש דכל עופות שלא גדלו כנפים אסור ועי' שם ועיין בשו"ת שו"מ ח"ג סי' קט"ו שכתב להקל באותן עופות שלא נתגדלו הנוצות שאין להם קנים על כל הגוף רק על מקצת הגוף דבזה אין להחמיר ודי לנו להחמיר היכי דלא נתגדל כלל ולא בכהי"ג וע"ש:

ג **שמא** נתרסקו עט"ז שהאריך להתיר היכי דשהה ז' ימים אף דלא הפרים עג"ק ועפ"ת ועבשו"ת טו"ט בקנאת סופרים דף ע"ט ע"ב שהתיר ג"כ בעגל ששהה ז' ימים אף דלא הפרים על גבי קרקע כדעת המתירין אמנם

כתב

וסופו לדעת עד היכן מגיע חובת בדיקת הצפורן. מה שרשם על בית יד של סכין תיבת כשר אין מעלה ומוריד כלל והעתק זה בלקט הק' הנדפס בפ"ע ובהלקט הנדפס עם הש"ע נשמט זה עכ"ל היד אפרים:

סימן ח'

א **בהג"ה** מניין י"ד עבה"ט. מ"ש בשם הבה"י שהעביר השוחט על מה שלא ידע הרמז של בזה והפר"ח חולק עליו ועיין ביד אפרים שהביא ג"כ בשם המחב' דאין קפידא בזה כיון שיודע עיקר הדין אף שאינו יודע הרמזים אין קפידא בזה והגאון בה"י אפשר שכיון להטיל אימה להעבירו ולא מן הדין וכ"ש אי עגן הכי שסבר דאין קפידא ברמזים אם בקי בעיקרי דינים אין להעבירו ע"ש ועיין בש"ע של רבנו הרב ז"ל לעיל סימן א' סק"ח שהשיג. ג"כ על הבה"י הבאתי דבריו לעיל סימן א' ס"ק ח':

סימן י"א

א **ס"א** בהג"ה י"ב נרות חשובים אבוקה עיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן ס"ו שנשאל מהשוחטים דק"ק בא"ד היות כי בבית המטבחים שלהם שולט שם הרוח וא"א להדליק נרות שם כי מתכבין מפני הרוח אם יכולין לעשות עששות שקורין לאמטערע"ן ולהדליק שם שני נרות יחד ולשחוט כנגדן והאריך הרבה בזה והעלה להתיר בשעת הדחק שא"א בלא"ה באופן שיעמדו יחד כעין אבוקה ולשחוט כנגדן ובפרט היכי שיש בני שוחטים אך באופן שיהי' הזכוכית בהיר יע"ש שביאר טעמו באריכות גדול:

ב **ס"ג** אם הם עכורים מותר עבה"ט מ"ש כתב הבה"י י"ש יהיה נזהר כו' ועפ"ת מה שציין לעיין בשו"ת מקום שמואל ועיין ביד אפרים לקמן סימן ק"ז שכתב בשם תשו' מקום שמואל שכתב ליישב המנהג שנוהגין לקבל הדם לכתחלה משום דלא אסרו אלא במניח נוחר הבהמה ושוחט מבא"כ אם אחר שחיטה שילא קילוח הראשון נותן אל הכלי לית לן בה דודאי לאו לזריקה קבעי עכ"ד ועיין בערה"ב שהאריך בזה ודעתו להחמיר כהבה"י ע"ש ועיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן ס"ו שהאריך בזה והעלה להחמיר בזה לקבל הדם בכלי ודוקא היכי שנותן מתחלה עפר ומים ודוקא בחדרי חדרים דאל"כ הרואה לא ידע שיש עפר בכלי אך בכלי זכוכית דהמים ועפר נראה מבחוץ לכלי מותר ג"כ לקבל הדם בפרהסי' ולקבל הדם ע"י נכרי מותר ג"כ בלנעה בח"ח אף שאינו נותן מתחילה עפר או מים וע"ש:

סימן י"ג

א **ס"ב** ענין שחיטה עבה"ט ועפ"ת מ"ש שאין מברכין על שחיטתו וליין לעיין בפמ"ג לקמן סימן י"ט ושם כתב דיש לברך בשוחט כ"פ אף טריפה כיון דאין טריפות פוסל בו ועיין בפמ"ג לקמן סימן כ"ח בשפ"ד ס"ק כ"ח לענין שוחט חיה בן פקועה דצריך לכסות בברכה ע"ש ועי' בערה"ב סק"ד שהביא שהפמ"ג בא"ח סימן תל"ח בא"א סקכ"ה נסתפק קצת בזה וכתב לכסות בלא ברכה והוא ז"ל כתב נגדו להלכה דחיה בן פקועה א"צ כלל שחיטה אף בהפרים ע"ג קרקע דהוה כמלתא דתמוה ודומה לפרסותיו קלוטות דמותר בלא שחיטה דשחיטת חיה ג"כ אינו מצוי כ"כ והוה מלתא דתמוה מ"מ שיש דאינו סומך ע"ז למעשה להתיר בלא שחיטה מ"מ לענין הברכה אין לברך לא על השחיטה ולא על הכסוי בחיה בן פקועה עכ"ד ועיין בספר עמודי אש דף י"א ע"א אות ח' שהאריך והעלה דבכל דבר שנתקן משום מ"ע צריך לברך ג"כ והביא שכן מבואר בשו"ת הרשב"א ח"א סימן תקכ"ה בבן פקועה שא"צ שחיטה רק מפו' מ"ע דצריך לברך ג"כ ע"ש עוד שהביא ראי' לזה ע"ש ועפ"ת לקמן סי' שכ"ח סק"א ועמש"ל סי' שכ"ח ושכ"ט סק"ה ובאמת הראי' שהביא בעל ע"א מתשו' הרשב"א כבר קדמו הב"ח לקמן סי' שכ"ח ס"ד ומביאו ג"כ בהגהות יד שאול שם וע"ש עוד בהגהות יד שאול שהביא עוד ראי' מתוס' מנחות דף ל' כמש"ש בשמו:

ב **אבל** בשר טריפות אינו אוסר אותו עיין בפמ"ג במ"ז סק"ה שכתב דחסר הרגל או יתיר דמפורסם יש לאסור ע"ש ועיין בספר ערוגת הבושם שכתב עליו דבחסר יכול להיות כן כגון שנחתך רגליו מהארכובה ולמעלה דהוה טריפות מפורסם אבל יתיר אבר זה אינו באפשר רק מתולדה ובכה"ג בודאי כשר דהוה מלתא דתמוה שיש לו ה' רגלים ועדיף מקלוט וקי"ל דאפי' בחד תמוה סגי לענין דא"צ שחיטה וה"ה לענין טריפה לכן ביתרת יש להכשיר ואפשר דגם כונת הפמ"ג שכתב לאסור ביתיר הוא לדעת הסוברים דבעינן דוקא תרי תמיהי עכ"ד ע"ש ועי' בכו"פ בגידד דאפי' ניקב הושט או נפסק הגרגרת אינו מזיק והביא ראי' מהאי בן פקועה דנפל עליו דובא אף בגם הסמנין נדרסו ועיין בספר חדושי מהרא"ל שמביאו וכתב עליו ולפענ"ד ודאי לדעת הפוסקים דסבי' דרסה אוסרת בו א"כ בפסיקת הגרגרת ל"ש בו עוד שחיטה כיון דגם הכשר שחיטה ברוב הגרגרת א"כ מה טובו שחיטה אחר שחיטה וגם בשה נימא שישחוט אחר או בשחט בסכין פגומה ישחוט במקום אחר א"כ אם נפסק הגרגרת אין לו תקנה בשחיטה ודרסה שמבית הפליתי רא' טריפות בעלמא הוא ואין בו שיעור שחיטה מיהו בנקיבת

הושט

כזה ולשמוע תפלתו כי לפי ראות עין האשה היא גיסתו לא תגיד עליו שקר ובפרט כי יש גם עוד ע"א המעיד על רשעו אין דעתי נוחה להכשירו ובפרט בזה"ז שנתרבה הקלות יע"ש מה שחקר אם העד והאשה עצמן מותרין לאכול משחטתו יע"ש ועי"ש עוד ס' ה' בשו"ב שהי' לו נערה משרתת והוציאו עליה קול שהיא הרה ממנו והשו"ב מכחישה והוגבה עליו עדות האיך שכמה פעמים כשנסעה אשת השו"ב מביתו נתיחד עם הנערה הזאת בחדר והאריך הרבה בזה והעלה דהרגיל בזמנינו להתיחד עם פנויה הוי מומר לד"א וצריך בדיקת הסכין מה"ת וא"כ לדידן הוי ספיקא דאור' וראוי להחמיר (עיין בפמ"ג שדעת האחרונים להחמיר כהרמב"ם) ובפרט דכאן הוי רגל"ד (ובע"א עם רגל"ד יש להעבירו כדעת המהרי"ק המובא בש"ע ס"ס א' ולא ידענא אמאי לא נשתמש בסברא זו בתשו' שהבאתי לעיל דהרי התם רגל"ד יש א"כ יש לפסלו שם מדינא וכתב סברא זו בכמה תשובות) וסיים דהדבר תלוי בראות עיני המורה אם השו"ב ירא ד' מרבים ומתנהג בפרישות אין לפסלו מכח זה אבל אם רואין ממנו קלות בלא"ה בודאי יש להחמיר ולהעבירו דהוה כמו רגלים לדבר עם ע"א עכת"ד יע"ש באריכות וע"ש שכתב שדרכו תמיד להחמיר בשו"ב בזה"ז שנתרבה הפרצה יע"ש נועם דבריו :

ז **ס"ט** מסור דינו כמומר כו' עיין בשמ"ח שכתב דפ"א אין לפסול בהפ"מ ובהרבה פעמים אסורה שחיטתו ומביאו הפמ"ג ועיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן ל"ז בשו"ב שנתודע עליו שמסר פ"א וחכם אחד כתב להכשירו והוא ז"ל האריך בזה והעלה להחמיר כדעת התב"ש ששחיטתו עכ"פ לכתחלה אסור יע"ש באריכות גדול :

ח **ס"א** היו ישראל ופסול כו' עיין בספר ערה"ב מ"ש בזה :

סימן ג'

א **א"צ** כונה עיין ביש"ש פ"ב בחולין סימן י"ג דאף דלא בעינן כונה בשחיטה לחולין אבל אם כיון שלא לשחוט שחיטה המכשרת אלא בתורת נחירה אף ששחט כראוי שחיטתו פסולה יע"ש והעתיקו האחרונים את דבריו ועיין בשמ"ח ובפמ"ג ובערה"ב מ"ש בזה ועיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן י"ב שהאריך הרבה בזה והעלה דהעיקר לדינא דלא כיש"ש והתב"ש ולכן השמיטו הפוסקים דברי היש"ש יע"ש באריכת :

ב **אבל** אם נפל מעצמו כו' עיין בתב"ש מה שחקר בכח כחו אי ככחו דמי או לא כגון שזרק אבן והכה בסכין והלך הסכין ושחט יע"ש ועיין בספר ערה"ב שהעלה להחמיר בזה יע"ש :

סימן ד'

א **סע"א** השוחט לשם ע"א כו' עיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן כ"ג וכ"ד :

ב **סע"ב** ה"ז ספק זבחי מתים עבה"ט מ"ש היכי דשחט בפירוש לשם מצות שחיטה כו' אבל הט"ז סובר כו' ע"ש ועיין בס' ערה"ב שכתב דכן הסכימו אחרונים כדעת הש"ך וגם הוא ז"ל האריך להביא ראיות לדעת הש"ך יע"ש באריכת :

ג **סע"ג** אם ישראל חשב כו' עיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן כ"ה :

ד **שם** כשרה עבה"ט ופ"ת ועיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן כ"ו :

ה **סע"ד** ואם יש לו שותפות בה עיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן כ"ח :

סימן ה'

א **סע"א** לשם פסח עיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן כ"ט :

סימן ו'

א **סע"א** בהג"ה ואומר ברי לי שלא נגעתי עבה"ט דדוקא שידע שהי' הפגימה אבל אם לא ידע אינו נאמן ע"ש ועיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן ה' בשוחט ששחט עוף ואחר השחיטה ראה שיש פגימה בסוף הסכין והשו"ב אומר ברי לי שלא שחט רק עד חצי הסכין ולא יותר באופן שברי לו שלא נגע במקום הפגימה והאריך הרבה בזה וכתב לצדד להקל בהפ"מ ולכבוד שבת אף שלא ידע מהפגימה מ"מ בכה"ג כולי האי לא חיישינן שטעה כיון דהפגימה היא בסוף הסכין והשו"ב אומר ברי לי שלא שחט רק עד חצי הסכין שיש לצדד להקל יע"ש שביאר טעמו היטב באריכות גדול :

ב **שם** בהג"ה וביו"ט שא"א להשחיז כו' עבה"ט ומהר"ל מפראג בה"ג בהגהותיו כתב דבחול אסור וכ"ש הנוהגין להדביק אף במקום הפגום שהוא איסור גמור שהען נדחה על חוד הסכין ממקום הפגימה בהולכה ובהובאה עכ"ל היד אפרים :

ג **שם** ועיין לקמן סימן י"ח כו' עבה"ט וכתב זבח שמואל סימן שס"ח בסכין שיש סמוך לקתא כשיעור אגודל חלק עבה ודמי לגבו דלא שייך ביה היתוך כלל מותר לשחוט בו דהיכר חלק הסכין הגם הוא כמו היכר המבואר בסימן ו' וי"ח ואפי' אי מסתפק לית לן בה כי איכא תרי ספיקי מ"מ לכתחילה טוב לעשות גבול הנראה לעין בסכין תחילה וסופו

שבזה לא חיישינן לקול ולכן בכך דילא עליו קול שמזלזל בבדיקת הריאה בודאי יש להעבירו והנ"ל בזמה"ז דהדור פרוץ ודאי בשביל קלות כל דהו יש להעבירו עכת"ד ובדעתי עלה הרהורי דברים במ"ש הגאון בעל שו"ת שם ארי' דבשביל שמזלזל בבדיקת הריאה אין להעבירו אפילו יש עדות ברורה דבאמת מדברי הגו"ב שמביא הפ"ת לא משמע כן ולא לידד להתיר רק לשחיטה נאמן משום דהחשוד על איסור דרבנן אינו חשוד על איסור דאוריתא אבל לבדיקת הריאה בודאי אינו נאמן הגם שבסוף התשו' לידד להתיר אף לבדיקת הריאה היינו משום טעם אחר משום שלא אמר בהדי' שהוא כשרה רק בא מיד אין דאם גוטע כשר אבל בלא"ה לא ומה שהביא הרב הנ"ל ראי' מנה דמבואר לקמן ס"ס ס"ד ע"ש הנה לפי מה שמחלק הגאון מהרש"ק בין איסור דרבנן שאין לו עיקר בדאוריתא לבין איסור דרבנן שיש לו עיקר בדאוריתא ממילא נסתר ג"כ ראיתו משם דשאני התם דאין לו עיקר בדאוריתא ובזה יש ליסתר ג"כ מה שמביא סתירה להא דס"ס ס"ד מתשו' הרא"ש שמביא הב"י לקמן ס' קי"ט דאם הוא מזלזל בבדיקות ולא חש לבדוק והוציא טריפות מת"י ב' או ג' פעמים או שלא חש לבדוק כל הצורך רשע הוא בעיני ואף אם הי' מקבל עליו להיות נזהר מכאן ולהבא לא הי' לבי נותן לסמוך עליו עוד עכ"ל הרא"ש הנה משמע מדברי הרא"ש דאפילו אם מזלזל רק בבדיקת הריאה ג"כ מעבירין אותו כמ"ש ג"כ הרב הנ"ל בעצמו אך הקשה ע"ז מהא דמבואר בס"ס ס"ד וע"פ מ"ש לק"מ דשאני בדיקת הריאה שיש לו עיקר בדאוריתא (ועין בנו"ב מה"ת חאה"ע סקל"ב ודוק) ולכן חלילה לסמוך לדינא על הבעל שם ארי' ובפרט בזמה"ז בעוה"ר דהדור פרוץ ודאי בשביל כל דהוא ראוי להעבירו כמ"ש הגאון מהרש"ק וכן כתבתי גם כן לעיל סימן א' בשם שו"ת ברכת יוסף ע"ש ובפרט שהרא"ש ז"ל כתב דיש להעביר אותו אם מזלזל בבדיקת הריאה ואפילו אם מקבל עליו אינו מועיל הרי דחמור אצלו בדיקת הריאה כמו איסור דאורייתא ודוק היטב בכ"ז כי הם דברים ברורים ועיין עוד בשו"ת טו"ט ס' קי"ד דאפילו בעיר שיש בה עשרה בע"ב צריך שיהי' ב' שוחטים כי לפי פרצת הדור והעזות ודאי ראוי להיות כן ע"ש וע"ש בס' ל"ט שהאריך להתרעם על שוחטים של ק"ק זיטאמיר שאמרים רובן כשרות שאדרבה בזמנינו רובן טרפות ועכ"פ פחות ממחצה לא ימצא לעולם ולכן שוחט שיוצא מידו רוב כשרות ודאי מאכיל טריפות הוא ע"ש דבריו המתוקים מדבש ונופת צופים ועיין בס"ע של הרב סימן תל"ז סעיף כ"ט ובשו"ת ח"ל היו"ד סימן י"ג ועיין עוד בשו"ת שם ארי' סימן כ"ט בשוחט שאמר שראה סכין של השני ב"פ ולא נמצא יפה ומקודם ב' שבועות לא הגיד מאומה והרב שאל לשוחטים אחרים ואמרו כי הוא אומן ומומחה כמו כל השוחטים וכתב דודאי שוחט זה ראוי לקנסו דממנ"פ אם אמת העיד למה שתק כששחט עוד ב' שבועות ואם שקר העיד בודאי ראוי לקנסו אבל לפסלו ולהעבירו א"א כי יש ללמוד קצת זכות עליו דסבר דעדותו לא הועיל כלום נגד שאר שוחטים ומבואר בח"מ ס' כ"ח דע"א לא יעיד בדבר איסור ועוד אפשר מה שאמר שלא הוטב בעיניו סכינו לא שהיתה פגימה רק שלא הי' יפה וחלק כשאר שוחטים כמו דמיא לשאלה בס' י"ח ס"י כו' וגם לא הגיד רק על ב"פ ולא הוחזק ג' פעמים ע"ש ועיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן כ"ב ועיין בשו"ת ל"ל הקדש סימן א' שהעלה בשודק שנמצא שלא בדק כהוגן שמלאו סרכא אחר בדיקתו שאין לפוסלו בשביל זה לשחיטת עופות ואף דבשחיטה נמצא ג"כ כמה דברים שהם אסורים רק מדרבנן כמ"ש הג"א מ"מ החשוד על הטריפה אינו חשוד על הנבלה דנבלה חמורה מטריפה יע"ש באריכות ועיין בשו"ת ברכת משה סימן כ"ה בקונטרו' באריכ' מזה ועיין בס"ק שאח"ז בהשמטות:

ג **פ"א** מת"י עיין בה"ע ס"ק י"א ועיין בס' ערוגת הבושם שייא הד"א ואמתלא אית ה' בכתב דהא דכתב רמ"א כאן בפ"א לא נפסל דלא הוחזק ע"פ עדים או רק ע"פ ע"א בזה ספיר אין להעבירו דהוה כ"ש שמא בשוגג או במזיד ואת"ל במזיד שמא עשה תשובה משא"כ היכי ששחט שלא כהוגן לפני עדים דהוחזק לרשע בפניו לא תלינן שמא עשה בשוגג (וליכא אלא חד ספק) ולכן אף בפ"א נפסל ועיין עוד בספרו בפנים בסימן זה מה שהאריך בזה (עיין בקונטרוס השמטות) בסוף הספר (דף רכ"ז ע"ב):

ד **ס"ה** לחלל שבת עבה"ע ופ"ת ועיין בשו"ת טו"ט מה"ג ס' ל"ו שהאריך והעלה דהמחלל יו"כ לא הוי כמחלל שבת דדוקא שבת דשקולה שבת ככל התורה ולא יו"כ ע"ש באריכות גדול ומ"ש הבה"ע לענין חילול שבת דרבנן עיין בהגהות יד שאול שדעתו נוטה דבחילול שבת דרבנן לא נקרא מומר יע"ש ועיין עוד בעמוד אם דף ע"ז ע"ה הבאתי דבריו לקמן סימן קכ"ד סק"א ע"ש מ"ש מזה עוד וע"ש עוד בע"א דף ל' ע"ד יובא לקמן סימן קנ"ז סק"ה עיין בקונטרס השמטות (דף ע' ע"א):

ה **ס"ו** ולהרמב"ם צריך עמש"ל ס"ק ב' וסי"ד ס"ק כ"א:

ו **שם** ולהרמב"ם צריך עפ"ת מ"ש בשם תשו' ח"ס אודות ס"ן ובו"ב שבאה אחות אשתו כו' ועיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן כ"ז שאלה כזו רק ששם לא נזכר שהודה בעצמו רק מכחישה מכל וכל וגם בתוך התשו' נזכר שיש עוד ע"א ע"ז והאריך בזה והעלה אף דמדינא א"א לפסלו כיון שאין כאן ב' עדים כשרים ע"ז מ"מ משוער הדבר לאכול משחיטת בו"ב כזה ואילו היה מזדמן לפני שחיטתו הייתי טורפה בפניו וכדי בזיון לאכול משחיטת בו"ב

כזה

סברא זו נ"ע כיון דהעד סותר החזקה למפרע ועמש"ל סי' נ"ע סק"א וכ לפלפל בזה ואכמ"ל) עוד העלה בתוך דבריו דאף להחולקין על המהרי"ק וס"ל דאוקי חד לגבי חד ואוקי הבהמה בחזקת איסור זה שייך דוקא לגבי הבהמה שבשביל זה אסורה הבהמה דמקמינן אותה אחזקת איסור אבל לגבי השו"ב כגון הכא שמעיד שטבעו לרחת ידים א"כ להעביר השו"ב בזה לא הועיל העדות של ע"א שזה לא שייך לומר אוקי חד לגבי חד ואוקי הבהמה בחזקת איסור דמה מועיל החזקה דבהמה לגבי השו"ב והאריך עוד בענין זה וסיים שגוף הדבר הנה פשוט דאין להעבירו אולם זאת פשוט דחייב לברר וחל עליו איסור בחיטה עד שיברר הדבר לפניו אם מרחתין ידיו בשעת שחיטה כמבואר ברמ"א סי' קכ"ז דהיכי דמעיד במלת' דאיכ' לברורי נאמן כשני והב"ד יראו לדייק היטב אם דרכו לרחת ידיו בכל עשיותיו שיעשה דבזה אין מוסרין לו לכתחלה לשחוט וע"ש באריכת ועיין מ"ש לעיל סק"ד :

כג **ע"א** בהכחשה כו' עפ"ת סקכ"א מ"ש בשם תשו' ש"ל דהרב נאמן נגד השו"ב אף דקי"ל דע"א בהכחשה לאו כלום הוא מ"מ הרב נאמן וע"ש ועיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן ג' דמדבריו מבואר דהרב אינו נאמן נגד השו"ב דהרב לא עדיף מע"א דקי"ל דאינו נאמן נגד השו"ב וע"ש באריכת גדול וע"ש בסימן מ"ו בשוחטים שהעידו כ"א על חבירו שהוציא טריפה מת"י וכתב דלאסור שחיטתם דאף אם שקר העידו וא"כ הוה עד שקר וראוי לפוסלם שהעידו שקר דאף החשוד לאחד מארבע עבירות נמי צריך בדיקת הסכין להרמב"ם (הובא בשו"ע לקמן סימן ב' ס"ה) עכת"ד ודבריו צ"ע במ"ש דאף הפסול לשאר עבירות נמי צריך בדיקת הסכין להרמב"ם דוקא היכי דמומר לכך אבל בפסול דהיינו שעשה רק פעם אחת אין צריך בדיקת הסכין להרמב"ם עיין בש"ע לקמן סימן ב' ס"ז בש"ך שם ואפשר שמ"ש הגאון ז"ל דהחשוד כו' הוא שלא בדקדוק ואפשר דכך הי' המעשה שהעידו זע"ז שהוציא טריפות מת"י ב"פ דבזה נעשה מומר עיין בש"ך (ועיין בשו"ת רח"כ סימן ב' ודבריו צ"ע ואין כאן מ"ל) ואין למידן הלכה מפי מעשה וע"ש עוד שכתב לדון בדבר חדש דנהי דהחשוד על שאר עבירות אינו חשוד על השחיטה מ"מ על הבדיקה בודאי אינו נאמן ע"ש שכתב להסביר הדבר ודבריו צ"ע וקצרתי בזה היות כי בכל ענינים האלו דינן לפי ראות עיני המורה לפי ענין השוחט, אם הוא אדם כשר בודאי אינו ראוי להעבירו לעולם ואם נראה בו קלות מהראוי להחמיר בזה לפי ענין האדם כיוצא בזה בענינים כאלה כמ"ש כל הפוסקים וכן נראה מכל התשו' של הגאון ז"ל שראה בהם קלות לכן החמיר בהם וכן דרכו ז"ל בכל התשו' כנראה להמעיין שם ובאמת בנדון שאלה זו אם העידו בתו"ע רק פ"א כ"א על חבירו שהוציא טריפה מת"י פ"א י"ל דממ"נ כשר אם האמת העידו ג"כ דעת הרמ"א לקמן סימן ב' ס"ב דכשר ועיין בשמ"ח ובפמ"ג מ"ש בזה ואף לדעת הש"ך שם שהשיג על רמ"א מ"מ גם בע"א מיקל הש"ך והכא הוה רק ע"א ואם שקר העידו קי"ל דהחשוד לשאר עבירות בפ"א א"צ בדיקות הסכין אף להרמב"ם כמש"ל אך הכל לפי ענין האדם לכן קצרתי בזה ועמש"ל סימן ב' ס"ק ב' בשם שו"ת שם אריה'.

שוב מצאתי בשו"ת שו"מ ח"ב סימן י"ד וע"ו שדעתו ג"כ להחמיר בשוחטים שהעידו זע"ז שהוציא כ"א טריפות מת"י ואף בפ"א דל"ד השוחטים לשאר ע"א (וכפי הנראה שנשאלו הגאונים בנדון אחד) ודבריו צ"ע ויש לפלפל בהם אך כבר כתבתי דהכל תלוי לפי ראות עיני המורה ולפי מה שהוא אדם ויש לעיין בכ"ז היטב ועיין בשו"ת רבינו חיים כהן חיו"ד סימן ב' ועיין עוד בשו"ת שואל ומשיב ח"א מסימן כ' עד סימן כ"ז :

סימן ב'

א **סעיף** ב' בהג"ה מי ששחט והוציא טרפה מת"י כו' עיין בשו"ת תפארת יוסף ס"א בשו"ב אשר מוחזק לי"ש ולאומן מומחה כמו עשרים שנה ועתה שחט שני כבשים וכאשר נלקח להמקולין ראה שו"ב אחר כי השחיטה הי' סמוך להחזה עד שלא האמין אם נשחטו הכבשים אצל איזהו שו"ב והשו"ב התגלל כי משגה הוא יען כי הי' להם גדילים והיו מסובכים הרבה בצמר ע"כ אירע לו המכשול וכתב כיון שנראה לעין כל דמשגה הוא ולא ידע מזה השו"ב דאל"כ הרי ידע שיתברר הדבר תיכף להקצב כיון שנמסר הבהמה להקצב ע"כ לא נפסל דחזינן שהוא שוגג ועכ"ז ליתר שאת יצוה להשו"ב ליסע לאיזהו קהלה גדולה לעמוד על הבחינה באומנתו אצל שו"ב והרב. ויתאר בח"כ עכ"ד בקיצור :

ב **והוציא** טרפה מת"י עיין בפ"ת מ"ש בשם הגו"ב בשוחט שלא בדק כהוגן יע"ש שמגדד להקל מטעם שהחשוד על איסור דרבנן אינו חשוד על איסור דאורייתא ועיין בשו"ת שם ארי' חיו"ד סימן ה' שכתב דאפילו היכא שיש עדות ברורה שמזלזל בבדיקת הריאה היכי דליכא חימוד ממון דהוא מדרבנן אין צריך להעבירו ומביא ראי' מהא דמבואר לקמן ס"ס ס"ד ע"ש ומתוך דבריו העלה בשו"ב שיצא עליו קלא דל"פ והוחזק בב"ד שמזלזל בבדיקת הריאה דאין להעבירו בשביל זה ועוד דבלא"ה אין להעבירו מצד הקול ואף אם הי' באיסור דאורייתא דלא מצינו דחיישינן לקלא רק לכתחלה ע"ש אכן בשו"ת טו"ט סימן רע"ז נשאל על ענין זה והעלה שבודאי יש להעבירו ומחלק בין יצא עליו קול שמזלזל באיסור דרבנן שיש לו עיקר בדאורייתא כגון הך דבדיקת הריאה שהצריכו חכמים בדיקה חשש איסור דאורייתא דבזה ודאי חיישינן לקול משא"כ היכא שיצא עליו קול שמזלזל באיסור דרבנן שאין לו עיקר בדאורייתא

שבזה

בכמה מקומות שוב מצאתי בנוב"ק חיו"ד סי' ס"ח מבואר מדבריו דהיכי דלא כתב בעצמו רק חתם א"ע גם המחמירים בשבועה בכתב מודים בזה דיש להקל בזה ועי"ש וזה מבואר כמ"ש הטו"ע וצ"ע על בנו הג' ז"ל שהעלים עין מדברי אביו ז"ל והכמ"ל ואפשר דשם כתב לרווחא דמילתא בכ"ד שהוא בעצמו לא חתם א"ע ועיין עוד בנר מצוה שם ס"ק נ"ב דף ל"ה ע"ב הודות שו"ב שנתן כתב איסור לבל יהיה עוד שו"ב בקה' ולא יריס ידו לשחוט בחלה ושבועה ונדר עד"ר והשו"ב עשה מקודם מסירת מודעה על מה שיעשה שהוא אונס כי רבים קמים עליו והתפארו כי כאשר ימצאו אותו בנגף בערב יום יכהו וכתב דתחלה יש לחקור עצם האונס והנה שיטת הרמב"ם ורוב פוסקים דגוזמא והפחדה הוה אונס כמבואר בטור חו"מ סימן ר"ה ובאה"ע סימן קנ"ד אולם בשו"ת מהרי"ק שורש קפ"ו כתב דלא הוי אונס דעב"ד אינש דגזים ולא עביד אונס גם לשיטת המהרי"ק י"ל דכאן כיון דמסר מודעה יש ראי' לדבר שמורא על ראשו אף דביטל א"כ מודעה מ"מ אינו עוקר מלב ב"ד דרגלים לדבר שהיה אונס והאריך בזה וסיים וה"נ בכ"ד האומדנא שכל עשיותיו של השו"ב נוהגות אונס ורגל"ד כאמן לומר אונס הוא ואין כאן שבועה כלל וביותר שלהקת גדולי אחרונים דסוברים דשבועה בכתב אינו מועיל כו' ובפרט בכ"ד דלא כתב בעצמו רק שחתם א"ע ונצרף מועיל (עמש"ל בשמו וצ"ע) אכן אם אנשי העיר חפיצים באמת בהשו"ב יכולים להשיבו על כנו כמקודם ולרווחא דמילתא יתירו לו אף דהוה עד"ר הא לדבר מצוה מתירים וכאן הוי מצוה להחיות שם נפשות העטופים ברעב כמ"ש רמ"א בשם רשב"ן דמתירין לצרך פרנסתו עכ"ד ועיין בשו"ת שם אחרי' חאה"ע סימן נ"ג ונ"ד מענין גיזום והפחדה אי הוה אונס באריכות גדול ועיין בשו"ת טו"ט מה"ת סימן כ' מענין רגל"ד :

כא **סי"ב** שויא אנפשיה חד"א עפ"ת ועיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן מ"ג שחכם א' נסתפק באם אחד שויא אנפשיה ח"ד על חתיכה אחת ובאמת יש עדים שהיא כשירה אם מותר לו ליתן לאחרים לאוכלו והוא ז"ל כתב דלא ידע מקום ספק בזה דממנ"פ אם הוא יודע בנפשו שהאמת אתו והעדים משקרים בודאי אסור ליתן לאחרים לאוכלו ואם הוא יודע בנפשו ששקר העיד והאמת עם העדים שהוא כשרה נהי דלו יהיה אסור מטעם דהוה כמו נדר או כהודאה (עפ"ת ופמ"ג מ"ש בזה) אבל עכ"פ לאחרים בודאי מותר ליתן וכי במי שאסר על נפשו איז' דבר האם אסור ליתן לאחרי' וזה ודאי ליתא עכ"ד ע"ש ויש לדבר ולהאריך בזה וכבר הארכתי בענינים האלו בתשובה והכמ"ל :

כב **סי"ד** שוחט שהעיד עליו ע"א עבה"ט ועפ"ת ועיין בספר ערוגות הבושם בקונטרס התשו' סימן א' בשוחט אחד ששחט ואחר השחיטה בדק הסכין והרגיש בו פגימה וקרא את השוחט השני והחליק השני על היד עד סמוך לערב ושאל השוחט הראשון להשני אם עברה הפגימה והשיב לו כי עברה אבל לא כולה וכששמע זאת הלך ובדק הריאה והכשיר הבהמה ונמכרה ושאל אותו הרב למה הכשיר והשיב לו מטעם שנגע במפרקת ואמר לו הרב הלא אפי' נגע במפרקת מפורש בסי' י"ח דטריפה והשיב כי השבו"י מכשיר כששמע השוחט קול קר"ק (עיין בפ"ת לקמן סימן י"ח סק"ז) ושאל אותו הרב אם שמע כן והשיב לו כי לא שמע מחמת הרעש שהיה בבית והרב השיב לו כי מכח זה אין להכשיר רק אם לא היה הפגימה כדי חגירת הצפורן יש להכשיר מכח ס"ס ונשבע שלא היה כדי חגירת צפורן ואחר השבת בא לפניו והראה לו הסכין והיתה הפגימה גדולה מכדי חגירת הצפורן ושאל השואל מה משפט השוחט הזה שהכשיר הבהמה והאכיל טריפות והשיב הנה השוחט ראוי לעונש גדול כי אף אם אמת כדבריו לא היה לו להכשיר בלי שאלת חכם ומכ"ש שהפגימה כעת לפנינו כדי חגירת הצפורן ובודאי אין לתלות שנעשה מחליקת ידו אך אם הוא אומר בברי שלא היה כדי חגירת צפורן או שפיר יש לתלות שמא עם עמידתו נפגם כמ"ש הש"ך בס"ק כ"ז כו' ומאמת שבוחט זה נתפס בדבריו שאומר תהפוכת פעם כה פעם כה ולכן צריך לשאול להשוחט השני ואם גם הוא אומר כן כדבריו שלא היה כדי חגירת צפורן יש להכשיר כו' וכיון שנבר נאכל הבשר לענין הכלים יש להכשיר מטעם זה אבל אם השני יכחישו אע"ג דהוה רק ע"א וע"א בהכחשה לאו כלום הוא מ"מ עכ"פ הותה שחיטה אסורה דבהמה בחזקת איסור עומדת כו' אך דיש מקום לפסול השוחט ולהעבירו דהבר כתב בתשו' מהרי"ק דע"י ע"א אם יש עוד רגל"ד יש להעבירו ובנדון זה יש רגל"ד שהיתה הפגימה גדולה מתחילה דהא לא חיישינן שמא עם עמידתו נפגם כו' וגם לא שכיח שיפגם שאינה כדי חגירת הציפורן וגם מה שנתפס בדבריו שאומר פעם כה ופעם כה וכ"ז הוה רגל"ד שהיתה הפגימה גדולה מתחילה כו' אך אם השוחט מוחזק בכשרות ולא נשמע עליו מעולם שום דבר רע יש להעבירו רק על ל' יום ואח"כ יקבל עליו דברי חבירות שלא ינהוג עוד ק"ר בשחיטה וכאשר יש עוד שוחט בעיר מהראוי להקן על להבא אשר שניהם יחדיו יהיו בכל שחיטה ובדיקה וכ"א יראה שכינו לחבירו עכ"ד בקיצור :

ועיין בשו"ת תפארת יוסף סימן ג' בשוחט שהעיד עליו ע"א שראה אותו מדתין ידו בשעת שחיטת אווזא והשיב דל"מ לשיטת המהרי"ק המובא בש"ע א"כ ע"א בהכחשה לאו כלום הוא ואפי' לדעת החולקין המובא בש"ך שם הרי טעמם דאוקי חד לגבי חד ואוקי הבהמה בחזקת איסור וכ"ז שייך אם באו בכ"א משא"כ הכי שכבר עבר ויצא הדבר בחזקת היתר מהשו"ב ובפרט שכבר אכלו ונתקבל דברי השו"ב כשנים והרי אין דבריו של א' במקו' שנים (ולע"ד

הכתב זה בשביל שרוצים לתקן כך שלא ישחוט יחידי שחיטתו זו אסורה היא אבל כשר לשחוט מכאן ולהבא בהשתתפות עוד אחד ומ"מ טוב שיתירו לו ב"ד האסור הזה שאסר שחיטתו על כל ישראל עכ"ל והנה אין ספר בני יעקב ת"י לעיין בו לראות טעמו ונימוקו ולפע"ד לע"ג דמשמע מדבריו דכיון שנתן כתב איסור אלא מפני שלא ישחוט יחידי וכיון שמכאן ולהבא לא ישחוט יחידי שחיטתו כשרה רק מהיות טוב צריך להתירו ב"ד את האיסור וצ"ע כיון שעבר על השבוע' בודאי שחיטתו אסור' ודמי למ"ש הרא"ש בתשו' ומביאו הש"ע כאן דאם עשו הקהל חרם שלא ישחוט אלא טבח ידוע ושחט אחר ששחיטתו אסורה והטעם כתבו אחרונים דהוה כחשוד לאותו דבר וה"נ כן הוא אמת שהפר"ח חילק וכן הסכים התב"ש דבהפ"מ כשר מ"מ כתבו התב"ש והפמ"ג דאם פסלו בפירוש שחיטת הכל אף בהפ"מ אסור וה"נ אסר שחיטתו על כל ישראל ולכן דבריו צ"ע למעשה ועמש"ל בשם התפ"ל והברכ"י :

ועיין בשו"ת ברכת יוסף סימן ח' בעיר שהיה בה מקודם שני שוחטים בשותפות ונתפשר אחד לפני טובי העיר שלא יעסוק עוד בשו"ב ושוב קבלו העיר שו"ב אחר במקומו כאשר הסכים מקודם ע"ז השו"ב הראשון ואח"כ נסע השו"ב הראשון להרה"ג ר' אהרן משה מקודם שהתחיל השו"ב השני לשחוט והביא אגרת באיסור על אנשי העיר ולא נתקבל האיסור על רוב אנשי העיר כי היא גזירה שאין רוב ציבור יכולין לעמוד בה ושאל השואל מה דין האיסור וכתב שהדבר מבואר שהאיסור לא חל עליהם ומה שהסכים הגם שהי' בלא קניין הוא בתוקפה אם מצד שדינו כמחילה עיין תשו' מהרמ"ל או מצד שנעשה בטובי העיר עיין תשו' רמ"א והמדינן דעתו של הצדיק הנ"ל אולי היה יודע שלא יתקבל הדבר על רוב אנשי העיר לא היה אוסר כו' ולכן גם דעתו מסכים שהשו"ב החדש ישלח ידו בשו"ב והשו"ב הראשון לא יהיה לו עוד עסק עמהם יע"ש :

ועיין בספר עבודת הלוי בדין הסכמת הקהל אשר הסכימו שלא ישחוט שו"ב אחר וקבלו עליהם כחד"א וכנו"ט שלא לאכול משחיטות שו"ב אחר וכתב דאפילו רוב אנשי העיר יסכימו לבטל הכתב אין כח בידם לבטל במילי דשמיא למיגדר מילתא ואם יטעון הטוען שלבם נוקפם לאכול משחיטת ר"מ מחמת חולשתו ז"א כיון שהמורים והלומדים יראי ה' אוכלים משחיטתו מי היא מהמון שירים ידו לומר שהוא מן המזהירים יותר שאפי' בין החכמים אם יסכימו בדבר היתר ואחד בא להחמיר על עצמו הוא חייב כמבואר בגמרא כו' (עיין תשו' רמ"א סימן כ"ד) ומה שטוענים הקהל שמחמת אונס חתמו גם זה אינה טענה כלל ודברים שבלב אינן דברים וא"כ יבטל כל התקנות כי יאמרו שהיה בלבם למחות ולא מיחו והשו"ב אשר שחט שלא מדעת הקהל לא טוב עשה וגדול עונו מנשוא אשר זה דומה כמאכיל לצבור דבר האיסור כי דין זה פשוט בש"ע אם מינו הקהל שוחט אחר כו' עכ"ד בקוצר וע"ש שמאריך ועיין בשו"ת טו"ט מה"ת סימן ק"א דף כ"ד ע"ב ועיין בספר מצות חלוצה ס"ק ל"ב דף ל"ו ע"א בביאור נר מצוה (שהשאלה אינה מפורש בהדיא רק מובן מתוך התשובה) בעובדא דתיקן הגאון מו"ה מאיר ליבוש מלבים שהשוחטים צריכים להראות סכינם זה לזה ושו"ב אחד כתב השבועה בכתב שנשבע שאסור לראות הסכין ביחידות ושו"ב אחד לא כתב בעצמו רק אמר שע"ז נשבע מה שכתב ועתה השוחטים עברו ע"ז והשיב דבגוף הדבר אי שבוע' בכתב מהני רבו כמו רבו התשובות ורבים סוברים דשבוע' בכתב ל"מ ורבים סוברים דמהני והאריך בזה ודעתו נוטה דאינו מועיל שבוע' בכתב מ"מ אף להסוברים דשבוע' בכתב לא מהני היינו דוקא היכי דלא הוציא מפיו שום דבר משא"כ כאשר כתב השבוע' ואמר מה שאני כותב כאן אני נשבע מהני ומעתה בנ"ד ש"ר בעריל שו"ב כתב בעצמו וא"כ כיון דהוה בפני ב"ד מהני לשטת הנו"ב וגם השו"ב ר' יונה שלא כתב בעצמו השבועה כיון שהגיד שע"ז נשבע מה שכתב ומפני דל"מ מפי כתבים כו' ולכן כל מה שעשה הרה"ג מהרמ"ל יפה עשה ושפיר עביד מה שהכריז ברבים נגד השו"ב ששחיטתו אסורה משום דעבר על הכתב ואף אם יהיה אמת כמו"ש הרב החולק דלא היה אלא חתימתם בלבד נשען על תשו' האמו"ר הגאון ז"ל בספרי תע"ר וכן האמת עיקר כדבריו ודלא כתשו' ח"ס ורא"י מגט אינו ראי' כלל ט' וכ"מ בתשו' הרדב"ז ח"ה סימן קס"ה כי מבואר דלא מהני חתימות ידו מ"מ הרה"ג מהרמ"ל כל מה שעשה לש"ש למיגדר מילתא ובזה הרשות בידו דהא ב"ד מכין שלא מהדין וכל החולק עליו כו' ע"ש והנה מ"ש דהיכי דהוא בעצמו לא כתב הכתב רק חתם א"ע על הכתב ל"ש שבועה בכתב לא משמע כן דנו"ב מה"ת חי"ד סימן קמ"ח בתשו' מבן המחבר שכתב וז"ל אלא אפי' אי אמרינן דשבוע' וחרם בכתב מהני אפ"ה בנ"ד שהוא בעצמו לא חתם א"ע על הכתב כ"א שלוחו כו' עכ"ד מבואר בהדיא מדבריו דאפי' אם רק חתם א"ע על הכתב מהני לדעת הסוברים דשבוע' בכתב מהני ועיין עוד בספר עמודי אש בקונטרוס עמוד המשפט דף ק"ו ע"א אות ה' מה שהאריך בזה והביא הרבה מאחרונים מה שחולקין בזה שוב נדפס שו"ת טו"ט מה"ג סימן כ"ט שדעתו שחתימות ידו לא הוה כמו שכתב הכתב בעצמו ואינו בכלל קבלת שבועה וא' וכ"כ הנו"ב ולא ידעתי הנה מצא כן בנו"ב ואדרבה מצאתי להיפך כמוש"ל יע"ש מה שהביא בשם תשו' ברית אברהם דדעתו דמהני חתימת ידו רק הוא חולק ע"ז יע"ש ואכמ"ל ועמש"ל סימן רל"ו סק"א ועוד בסימן רכ"ח סק"ט וי"ט ועוד

בכמה

בשכור כיון דידיו כבידין עליו בודאי יבוא לידי דרסה כמו שהעיד הרמ"א דרגיל לבוא לידי דרסה בשחיטה ואף בלא הגיע לשכרותו של לוט ג"כ ל"מ עע"ג דלא כדמשמע מדברי הת"ס דעע"ג מהני יע"ש ועיין בערה"ב סקט"ו שכתב אין לשכור לשחוט לכתחלה אף בלא הגיע לשכרותו של לוט כיון דאינו יכול לברך כיון דרגיל לבוא לידי דרסה (ועבפמ"ג) לכן אין להתיר רק בשעת הדחק באופן שיברך אחר השחיטה יע"ש :

יט **לידי** דרסה עבה"ט מ"ש בזקן וידיו מרתתין ועפ"ת ועמש"ל סק"ד מזה ועיין עוד לעיל סקט"ו :

כ **ס"ט** סומא לא ישחוט עיין בערה"ב מה שהעיר לענין הברכה מה יעשה היאך יכנים א"ע לספק ברכה אף באחרים רואין אותו כיון דחיישינן שמא יקלקל היאך יכנים א"ע לספק ברכה יע"ש ועיין לעיל סקי"ז :

כא **ס"א** אם הוטלו הקהל חרם שלא ישחוט אלא טבח ידוע עבה"ט ועפ"ת מ"ש בשם הגו"ב ועיין בשו"ת ברכת יוסף חיו"ד סימן ג' שאלה כזו .ג"כ שנעשה בהסכמות הקהל שלא ישחוט שו"ב אחד בלי השני והשו"ב עבר ע"ז וכתב דאם הותנו בפירוש ששחיטתו אסורה בודאי כן הוא ששחיטתו אסורה ומ"ש הש"ע אם הוטלו הקהל חרם לאו דוקא חרם ומשמע אף שלא היה שם חרם ומכ"ש כשעשו למיגדר מילתא שפיר הוי חשוד לאותו דבר והגם שהמועט מוחין מ"מ כתב הש"כ סימן רכ"ח ס"ק פ"ע שמעולם לא נשמע שבבטל שום הסכמה יועיל המחאת היחיד ואולי בכ"ד גם המועט הקהל יכולין לתקן למיגדר מילתא וסמך לדבר ממשנה פ"ד דפיאה אפי' צ"ט אומרים לחלק ואחד אומר לבוז שומעין לזה שאומר כהלכה אך יש לחלק (עיין בשו"ת ברכת משה סימן ו'). עכ"פ היכי שהרוב מסכימים פשיטא שכן יקום והעובר על דבריהם בודאי שחיטתו אסורה והיינו כשפרשו ששחיטתו אסורה כשישחוט מעצמו יע"ש ועיין בשו"ת תפארת צבי סימן א' בשוחט ששחט שני עופות בלי קוויטל וע"ז נשבע בפועל שלא יעשה כן עוד ובו ביום שחט עגל ובדק בלא ראות הקוויטל ומענה בפיו כיון שהודה תיכף ששחט אין בזה קפידא להשוכר הקוויטין וע"ז נחלקו חכמי הדור יש אומרים דניהו דהוה כעובר על השבועה שאין לו נאמנות ליקח הקוויטל ולא פסלו שחיטתו רק שאינם רוצים להחזיקו מאחר שאין לו נאמנות וחכם אחד טען מאחר שחשבוהו לחשוד הוא להם לאסור שחיטתו כמבואר כאן דקהל שגזרו כו' והוא ז"ל כ' דמשום זה אין חשש כ"כ מאחר שהפר"ח חולק וכן הסכים התב"ש להקל ובאמת מדברי הרא"ש בתשובה משמע דהוא רק משום קנס ולמגדר מילתא רלה לפסול השחיטה כי אין בזה טעם נכון לאודה לחשבו לחשוד עבור שעבר על השבועה ואמר ששחט שלא כהוגן ואפשר טעמיה כיון שלהנהגתו לא חש על השבועה לא חש נמי על איסור נבלה וא"כ בכ"ד שאין בזה בולמוס תאות היצר שאינו נהנה בזה כלום ואף שעבר על דבר אחד למה נחשודיהו בלא שחט כהוגן והאריך בזה וסיים אולם אף שיש לנדד מ"מ לא טוב עשה השוחט וראוי לקנסו להעבירו על זמן מה ולא ירד לפני התבה ולקנסו בממון לפי יכלתו אבל כיון דטפלי תלוי ביה ומן הדין אינו פסול לשחוט ויש תקנה במכאן ואילך יתקנו הקהל שמה שישחוט בלא קוויטל יהי' כנבילה וע"ז אינו חשוד שיאכיל לאחרים נבלה ע"ש באריכות (וע"ל סקי"ג ויש לחלק דהכא אין כאן חימוד ממון כלל מיהו עדיין צ"ע בזה ודוק ואכמ"ל) וע"ש עוד שכתב דנ"ל דעת הש"ע דאוסר דלטעמיה אזיל דפסק ר"ס ס"ה דאין לקנות בשר מטבח ששחט לעצמו אא"כ מוחזק בכשרות וס"ל כיון שעבר על החרם אזדיה ליה חזקת כשרות שלו ומעתה נ"ל דדוקא בשוחט לעצמו אבל בשוחט לאחרים דאף דחשוד אינו נאמן הוא רק בשלו אבל כאומר על אחרים שהוא מתוקן כשאין חשש גומלין לא חיישינן ליה כו' א"כ אין לפסול שחיטת השוחט ששחט לאחרים דאין אדם חוטא ולא לו עכ"ד :

ועיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן ל"ב בשוחט שנתן ת"כ להפריעקטאר שלא ישחוט בלתי רשותו ונתברר שעבר על ת"כ ושחט בכפרים בלי רשות הפריעקטאר וכתב לנדד להתיר מדינא כיון שלא פסלו בפירוש שחיטתו וגם אפי' פסלו הלא בני הכפרים לא קבלו עליהם האיסור וגם בני העיר ג"כ לא אסרו שום איסור רק השו"ב נתן ת"כ להפריעקטאר לכן מדינא מותר לאכול משחיטתו מ"מ מטעם הדבר לאכול משחיטות שו"ב כזה והאריך בזה בדבריו הנעימים כי בזה"ז שנתרבה הפרצה בודאי צריך לעשות משמרות ושו"ב שנמצא בו קלות כ"ד ראוי להעבירו יע"ש :

ועיין בשו"ת ברכת יוסף סימן ה' בשו"ב אחד שנתן כתב להשו"ב השני וכתב בזה"ל אני מקבל עלי בנדר שיהיה שחיטתי אסורה כהקדש וכנבלה ועתה עבר השו"ב ע"ז ויש בזה השגת גבול להשו"ב השני והשיב באריכות וסיים הכלל דיש לדון כעובר על השבועה רק לאסור מה ששחט למפרע יש סברות לכאן ולכאן והדבר נוטה לאיסור יותר מלהתיר וכל בעל נפש ראוי שלא לאכול משחיטתו אבל למחות ביד האוכלין אין בידי כי יש לגמגם בהכתב אך השו"ב בעצמו ודאי אסור לו לעבור על הכתב כעובר על השבועה וח' ולהשומע תבא עליו ברכת טוב עכ"ל ע"ש ודבריו צ"ע ואין בידי ספר הנ"ל כעת לעיין בו (ועיין לקמן סימן כ"ה סק"א ויש לפלפל ואכמ"ל ועיין בסוף ספר בית אפרים מביא בשם ספר בני יעקב בשוחט שנתן כתב על עצמו שקבל בנדר וקונם שלא ישחוט יחידי כ"א בהשתתפות עוד אחד מהשוחטים בעיר ואם אעבור שחיטתי פסולה לכל ישראל ועבר ע"ז ושחט יחידי והורה המורה כיון שנתן

הכתב

רהיטא והעברה בעלמא ועיין עוד בא״ל אברהם בא״ח סימן כ״ג בשוחט שמת והניח בניו קטנים והוחזק אחר בשחיטה וכשהגדלו הבנים תובעים חזקת אביהם וכתב דאין טענתם טענה כיון דלידהו אידהו ורא׳ מה״כ פ׳ לו יע״ש ועיין בשו״ת בית שלמה שם מ״ש בזה ועיין עוד בשו״ת שו״מ ח״ב סימן כ׳ ובשו״ת שם אריה חא״ח סימן ז׳ ועיין עוד בשו״ת ב״ש סימן כ״ג ובהגה מבהמ״ח אות ה׳ ועמש״ל סימן רמ״ה סק״ה :

יד **ושוטה** דהיינו שהוא כו׳ עיין בב״ש בא״ע סימן קכ״א סק״ט דלאו דוקא הנך ד׳ סימנים אלא ה״ה שאר דברים אם עושה אותן דרך שטות מיקרי שוטה כמ״ש הב״י בא״ע שם יע״ש ובתשו׳ הארכתי בזה ואכמ״ל):

טו **ס״ה** ומקרי קטן לענין זה כו׳ עפ״ת ועיין בגו״ב חא״ע סימן כ״א ובמה״ת חא״ח סימן ה׳ ובפמ״ג ובפתיחה כוללת הלכות ג״ית בד״ה אמר ההדיוט ובשו״ת קנאת סופרים בהשמטות לה׳ נזוזה סימן מ״ג דף ע״ז ע״א מ״ש בזה :

טז **ויודע** לזהר עבה״ט מ״ש בשם הב״י שמ״כ שהאבל לא ישחוט כו׳ ע״ש ועפ״ת והנה ספר ב״י אין בידי אך תמיה לי שפלה הדבר במ״כ ובאמת מבואר כן במרדכי ריש חולין בשם הלכות אגדד הדני דהאבל אסור לשחוט ואם שחט שחיטתו אסורה וגם זקן מפ׳ שנים לא ישחוט וגם מבואר שם עוד חומרות והמרדכי סיים ע״ז וחומרות בעלמא הוא כל אלה הדברים ולא נהיגינן כותיה עכ״ד וא״כ לכאורה יש להקל באבל כי מאן ספין לחלוק על המרדכי ובאמת לא נהיגינן כלל כל החומרות שכתב בעל אגדד הדני כמו״ש כל הפוסקים שהם חומרות יתירות ולא הזכירו בתלמוד ולית מאן דחש להם אך בזקן מבן פ׳ שנים אף שהמרדכי לא חש גם לזה מ״מ בודאי אין להקל ובפרט בזמה״ז יש להחמיר אף בפחות מבן שמונים שנים והכל לפי מה שהוא אדם ועפ״ת מ״ש בשם המא״כ דהאידנא יש להחמיר אף בפחות מבן שבעים שוב מצאתי בשו״ת נו״ב מה״ת חי״ד סימן א׳ שמבואר מדבריו דזקן מבן פ׳ שנים. לא ישחוט הוא חומרא בעלמא כמ״ש המרדכי יע״ש והנה אף שנדיכא בודאי הוא כן כמ״ש המרדכי מ״מ בזה״ז בזקן בא בימים אף בפחות מבן שבעים הוא תש כח וידיו מרתתון בודאי ויפה כתב בעל מא״כ דיש להזמיר בזה ועיין בשו״ת שו״מ ח״א סימן כ״ה שדעתו להחמיר ג״כ בזה אף בפחות מבן שבעים יע״ש אך באבל לכאורה יש להקל ונ״ע שוב מצאתי בחכ״א בקונטרס מנחת מסה סימן ז״ין שנסתפק תחלה בדין זה בשוחט אם יש לו לשחוט בימי אבלו באם אין שם אלא הוא והעלה להתיר כיון שהוא ממלאכת המותרות ביו״ט מותרים ג״כ להאבל לעשות כמ״ש הד״מ סימן ש״פ והאריך עוד בענין זה והעלה דאין כאן שום פקפק באין שם שוחט בעיר אלא הוא דמותר עכ״ד ותמיה שנעלם ממנו דברי המרדכי שהבאתי שמבואר בהדיא כן ונשמע שם מדברי החכ״א דבים שוחטים בעיר אין להקל להאבל לשחוט ול״ע ומהיות טוב וגו׳ נכון להחמיר בים שוחט אחר בעיר שלא ישחוט האבל יע״ש :

שוב מצאתי בשו״ת קנאת סופרים בהשמטות לטו״ט סימן כ״ד שהביא ג״כ מ״ש בחבורו שירי טהרה ח״ב סימן ע״ח שכתב להתיר לשחוט בימי אבלו היכי דליכא אחר אם השוחט יודע בעצמו שיכול לכוין דעתו היטיב בשעת שחיטה ולא יהיה טרוד בצערו ואם לאו לא ישחוט יע״ש מה שהשיג על תשו׳ בי״ע יע״ש בחכ״א שהעלה דאין לו לקבל שכר על השחיטה אבל שכר שנותנים לו מקופת הקהל בכל שבוע מותר לו לקבל יע״ש ועיין בס״ם בית אפרים אות ד׳ שכתב שראוי לחכם שלא ליתן קבלה להשוחט אא״כ כבר הוא בן י״ח שנים שאז מן הסתם דעתו נכונה ויודע ליזהר היטב וכן יש ליזהר כשהגיע לכלל זקנה ושיבה לבדקו בכל פעם ולהתבונן עליו אם ידיו רותתון יש לסלקו וכל מי שהוא מופלג בזקנה אפי׳ פחות מבן שמונים הרי זה לא ישחוט שבלי ספק ידיו כבידים עליו ועיניו קמו וקשה לסמוך בזה על שהוא מעולה במעלות המדומה שבכחו אז כחו עתה כי לעת זקנה יכול להיות שיתהפכו החושים בזמן מה ברפיון ידים ולא חלי ולא מרגיש ולא ידע כי בנפשו הוא ולפעמים מזדמן שבני העיר תושבים להשוחט שהוא הגיע לעת זקנה ורוצים לסלקו והוא בשביל כדי חייו ופרנסתו נתעקש בדבר ומענה בפיו שהוא בחזקת הגוף כמקודם ואין יכולים להשיב פניו מחמת שהוא נכבד בעיר כל ימיו יש להדר פני זקן ולפשר עמו שיקח איזה חלק אגל השוחט שיתמנה מחדש ובזה תגוח דעתו ואם עומד על דעתו ומעמיד עצמו נגדם בחזקת היד ה״ז עתיד ליתן את הדין שאף לו יהיה האמת אתו שלא הגיע זמנו לדחות מ״מ הדין נותן לאפס דעת הרבים שלא יהיה לבם נוקפם באכלם מזבחו והטוב והישר שינוח דעתם ומצא חן בעיני אלקים ואדם כמאמר חז״ל כל שרוח הבריות נוחה הימנו רוח המקום נוחה הימנו עכ״ל הזהב העתקתי דבריו הרבה כי נעימים ועיין בשו״ת שו״מ ח״א סימן כ״ה :

יז **ס״ז** השומע ואינו מדבר עיין בשו״ת טו״ט מה״ג סימן י״ז :

יח **שכור** לא ישחוט כו׳ עיין בפמ״ג שכתב דודאי למנות שו״ב כזה על הצבור בודאי אסור וגם ליחיד באקראי ג״כ אם אין שעת הדחק יש לאסור יע״ש ועיין בשו״ת טו״ט מה״ג סימן ל״ה שכתב ג״כ בפשיטות דלהצבור בקביעות בודאי יש לאסור שו״ב כזה אף שלא הגיע לשכרותו של לוט שלא ימלט שלא ישחוט בלי דרסה ובפרט בזמה״ז ושוב כתב שמצא ג״כ בפמ״ג כן וכתב עוד דאף עט״ג לא מהני

בשכור

מן העיר בכל ענינים ורלה לקפח שכר הרב שהיה שייך לו מקודם ומטנה בפיו כיון שנתיסד שם ב"הח הוה כעיר בפ"ע עפמ"ש התה"ד בפסקיו סימן ס"ה הובא בסמ"ע סימן יו"ד סק"ו דכל מי שסייך לב"ע שייך לאותו ב"ד וא"כ לע"ע שנתפרד לענין ב"ע נתפרד ג"כ לענין שכר הרב והוא ז"ל האריך בזה דחלילה לקפח שכר הרב דע"כ לא כתב התה"ד רק בעיר שלא היה שום שייכות לעיר אחרת רק בזה שסייך לב"ע א"כ כשמעלמין לדין יש לילך אחר אותו ב"ד שסייך לב"ע אבל הכא שאותה עיר קטנה היתה שייכות לעיר גדולה בכל ענינים ומתחלה כשנתקבל הרב בעיר גדולה זכה בכל הכנסת בעיר קטנה ולא נתפרדה העיר עבור שניתוסף שם ביה"ח וע"ש שהאריך בזה והסכים ג"כ לזה הגאון מהר"ח ז"ל מגלגו וע"ש עוד בסימן ל"ד בענין טענות הסו"ב שהיה הכפרים שייכים לעירם בענין סו"ב וכעת רולים להפרד עבור שנתבטל שם הטאקסע שלהם שהיה שייך להעיר וכעת נתבטל ע"פ פקודת המלך ורולים להפרד בעניני סו"ב שלא יהיה שייכים להסו"ב שבעיר ושאל השואל איזה גבול לריך להגביל בזה והוא ז"ל השיב כבר כתבתי דהעיקר אותו העיר שהם לריכים להרב לשאול לו בריאה ובשחיטה זה הרב יש יכולת בידו למיגדר מילתא כי לריכים להראות סכינים לו וע"ש ועיין בשו"ת בית שלמה סימן י"ט שנשאל באנשי כפר שקבלו סו"ב לכפר שלהם ומקודם היה הכפר שייך להסו"ב שבעיר והאריך בזה והעלה דודאי אסור להסיג גבול הסו"ב שבעיר כיון שמקודם היו שייכים בעניני סו"ב דלא כרב אחד שרלה להמליץ בעדם כי מפני קלקל הדרכים א"א לשלוח בכל פעם לעיר והוא ז"ל האריך לסתור כל טענותיו אם לא כמו בנ"ד שהסו"ב שבעיר כבר עקר דירתו למקום אחר ואח"כ חזר לעירו למקום הראשון ומאז שחזר לא הוחזק עדיין בשחיטת הכפר בכה"ג אין בו משום הסגת גבול וגם בזה יש לדון אם אנשי העיר מוחין באנשי הכפר שלא יקבלו להם סו"ב משום דעי"ז לא יהיה פרנסה להסו"ב שבעיר ולא יוכלו להחזיק סו"ב מובהק וכל כה"ג הולכין אחר המנהג כיון דמעולם לא היה לאנשי הכפר סו"ב מיוחד וא"כ אינם יכולים להפרד מעיר בלתי רלונם דהוה כשותפים ואף דקי"ל דשותף יכול לחלק במקום פסידא כ"ז דוקא בלא קבעו זמן לשותפות או שקבעו זמן ונשלם אבל תוך הזמן ודאי א"י לחלק אף במקום פסידא כ"ז שיש פסידא גם להשותף השני ונ"ד כיון שנהגו כן זמן רב היה כהותנו שיהיה כן לעולם ועיין ש"ע יו"ד סימן רי"ד זולת אם המנהג רשוי בידם וע"כ בכה"ג אם הסו"ב נכנס בהיתר ע"כ הוראת איזה מורה להכפר אין עליו אשמה וע"ש ומשמע מדבריו דגם בזה לא הוחלט להיתר אלא כיון שכבר הורה כן איזה גדול להיתר להסו"ב שבכפר (כמבואר שם בהדיא) לא רלה לסתור הוראתו כיון שהסו"ב שבעיר לא הוחזק עדיין בשחיטת הכפר וע"ש ועיין עוד בשו"ת שם אריה חח"מ סימן י"ז מ"ש בענינים האלו :

ועיין בס"ע של רבינו מהרש"ז בשו"ת שם סימן ע"ו בשו"ב שבא להסיג גבול השו"ב השני וכתב לאסור שחיטתו משום דנקרא רשע ואף דמהדין אינו חשוד על השחיטה (עמש"ל בשם שו"ת טו"ע ותפארת יוסף דמהדין ג"כ פסול) מ"מ כיון דלריך להראות סכינו לחכם רק משום דממנים אנשים יראים וזהירים ולהם מחלו חכמים כבודם וזה שמגיע למדרגת רשע אינו בכלל זה ודינו כלא הראה סכינו לחכם וע"ש מה שהאריך בנועם לשונו הטהור :

ועיין בשו"ת בית שלמה סימן ע"ו ע"ז י"ז י"ח ועוד בכמה תשו' שהביא ג"כ דברי רבינו ז"ל וכתב דכ"ז מיירי דלא קבלו הקהל השו"ב הראשון רק שמעלמו בא לשם והוחזק בעסק שו"ב בזה היה לריך הרב ז"ל לטעמים האלו אבל אם קבלו הקהל השו"ב הראשון להיות אלגם שו"ב כבר כתבו אחרונים דהאידנא סתם קבלה הוא על כל ימי חייו וכהש"ג השו"ב השני הבא להסיג גבולו הוא גזלן גמור כיון שפנה ולם בדבר זה הוה מומר לד"ה ולדעת הרמב"ם בעי בדיקת הסכין אף לעיכובא ולדעת הרא"ש בתשובה י"ל דנקרא מומר לאותו דבר כיון דעובר כדי לשחוט ע"כ מהדין אסור לאכול משחיטתו ובפרט היכי שעבר על איסור בכתב שקיבל עליו יע"ש שהאריך בזה בכמה תשובות (עפ"ת לקמן סימן רמ"ה סק"א מש"ש בשם תשו' ח"ס) וע"ש עוד בסימן כ"ח ועוד בכמה תשו' שהאריך הרבה בדין חזקת השו"ב ודעתו דנוהג דין חזקה בשו"ב ואין לאחר להסיג גבולה אף היכי דלא קבליהו הקהל ורק הוחזק מעלמו ומכ"ש היכי דקבליהו הקהל וע"ש בארוכות :

ועיין בשו"ת שו"מ מה"ג ח"א סימן ל"ז שהאריך ג"כ להתמרמר על השו"ב שבא להסיג גבול השני וכתב דנקרא רשע והמסן וע"ש בח"ב סימן קי"ט שכתב דאם לא יתחרט השו"ב יאסור שחיטתו על כל העולם יע"ש וכן בשו"ת ל"ל החדש מהגאון החסיד מהרמ"מ הא"ח סי' כ"א כתב ג"כ לחזק חזקת השו"ב ובנו קודם לכל אדם יע"ש אכן בשו"ת שם אריה חח"מ סימן ל"ז האריך להוכיח דאינו נוהג דין חזקה בשותפים ואם רולים הקהל לסלקו מעיקר הדין מותרים לסלקו רק מהדרך הוית טוב וגו' אין לסלקו ומכ"ש שאין להבן חזקה אחר מיתת אביו דזה ל"ד לכל השררות שבישראל שהם מורישם זכותם גם לבניהם יע"ש שהאריך בזה וסיים דרק מגד רחמנות נהגו בהם דין קדימה לבתר אדם יע"ש בארוכות ודבריו ל"ע וכעת נדפס שו"ת ברכת משה סימן יו"ד האריך להשיג עליו דנוהג גם דין חזקה בשו"ב יע"ש ומפני שאין כאן מקומו קלרתי בזה ויובא אי"ה בארוכות בחו"מ כי שם מקומו וכאן הבאתי רק בדרך ההיתא

עקרי ה"ש אף שאינו בקי כ"כ בחלוקי דינים שאינם מעיקרי ה"ש כיון שיש בו דעת לשאול על הספיקות אין עליו שום עון רק שלא יאמר על אסור מותר וכן משמע מסתימות הפמ"ג ר"ס כ"ג ובש"כ שם דגם האידנא דינא הכי דלא כהתב"ש אלא כהפר"ח שהשיג על הבה"י שהעביר השוחט על מה שלא ידע הרמז לאורך הסכין וע"ש :

ט **ואומר** ברי לי שלא נתעלפתי נאמן עבה"ט במ"ש ולפי"ז ה"ה אם שותק נמי והוא מדברי הש"כ ועיין בחידושי רעק"א סקי"ב שהשיג על הש"כ והעלה דאין לסמוך על שתיקתו וצריך לשאלו דוקא וע"ש ועיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן י"ג מ"ש בזה :

י **ויש** מחמירים כו' עבה"ט ועיין בחידושי רעק"א סקי"ג שהעלה להסור לכתחלה ולא מהני אחרים עע"ג עוד העלה דין חדש דהיכי דבדקו אותו אח"כ ולא ידע דאסור אפי' בדיעבד דלא מהני אחרים רואין אותו כיון דאז לא ידעו דלא גמור ולא דקדקו אחריו היטיב ובפרט לדידן דקי"ל רוב מצוין אצל שחיטה מומחן הם ולא הוצרכו אחרים להשגיח כ"כ בדיוק אבל ביודעין דלא גמור אפי' לכתחלה נותנים לו באחרים רואין אותו וע"ש באורך ולפע"ד צ"ע בזה דיש לצדד להקל אפי' היכי דלא ידעו דלא גמור עפמ"ש הגו"ב מה"ת חי"ד ס"ס ט"ז ומביאו ג"כ הפ"ת לקמן סימן ל"ד סק"א קצת דבריו וע"ש במש"ש ואין להאריך :

יא **ויש** מחמירין ואוסרין עש"כ סקט"ו ועפ"ת מה שרמז לדברי תשו' ג"ש פירוש לדברי הש"כ ועיין בערה"ב מ"ש בזה להשיג על הג"ש :

יב **אם** אבדו גדייו כו' או שנגנבו עיין בחידושי רעק"א סקי"ד שכתב דיש הפרש ביניהם לדינא דבאבדו גדייו ומצאו במקום שרוב ישראל מצויין מהני סימן אמצעי כיון דמה"ת מותר משום דהוה רוב ישראל ומישראל נפל אלא דאסור משום בשר שנתעלם מן העין א"כ מהני הכרה שהוא שלו ע"י סימן אמצעי אף דיסודה אסור מה"ת מ"מ י"ל דמהני וכתבתי זה במק"א במים שאל"ם מהני ע"י סימן אמצעי אבל בנגנבו גדייו ומצוין במקום שרוב גנבי ישראל ורוב העיר עכו"ם בזה בעי סימן מובהק דהחשש דאורייתא שמא אין זה שלו ושוב החשש שנפל מנכרי עכ"ל ועפ"ת לאה"ע סימן י"ז ס"ק ל"ט וצ"ע ודו"ק ואכמ"ל :

יג **אף** שנגנבו עבה"ט שכתב אף על פי שחשוד על הגניבה אינו חשוד על השחיטה ועיין בשו"ת טו"ט מה"ת בהשמטות סימן א' שכתב דזה דוקא בדורות הראשונים אבל בזמנינו אנו רואים שמי שחשוד על הגניבה הוא חשוד על כל התורה כולה והיתכן אם יבוא גנב אם יאכל שום ישראל משחיטתו וזה תלוי לפי ענין הדור לכן אם השוחט מעלים עין מן האקלין שכר ישראל והוא עושה העלמה דינו כגנב לכן יתרו בו ואם אחר התראה יתברר כי עדיין עושה כן שחיטתו אסורה וע"ש ונשנה הדברים בספרי שו"ת טו"ט מה"ג סימן ל"ג ומ"ו ועוד בכמה תשו' דבזה"ז מי שחשוד על הגניבה אסור לאכול משחיטתו דמי שחשוד על הגניבה חשוד על כל התורה כולה וע"ש (ועמש"ל סי"א בשם שו"ת תפארת צבי) :

ועיין בשו"ת תפארת יוסף סימן ו' בשוחט אחד שבא לעיר אחד בלתי רשות הרב אב"ד ונעשה שו"ב אצל כמה אנשים וגוזל שכר הרב הקצוב לו מכל בהמה דקה וגסה וכתב דהשו"ב חייב נידוי דהוה כלא הרא' שכינו לחכם דמנדין אותו (ע"ל סימן י"ה סק"י מש"ש בשם שו"ת טו"ט מה"ג) ועיין בט"ב מה"ת סימן מ"ח (הובא קצת בפ"ת סק"ד) דמבואר דאם הרב העביר השו"ב מחמת שזלזל בכבודו אז אף הכלים שבשלו בהם הבשר אסורים (ועיין בשו"ת בית שלמה סימן ט') וכ"ש שהותליף לבוא לעיר נגד הרב להשיג גבולו וגם להסיג גבול השו"ב הישן ולקפח פרנסת הרב דהוה זה גזלן גמור ואף דהחשוד על על הגניבה אינו חשוד על השחיטה מ"מ הרי מבואר לקמן סימן ב' דצריך לבדוק לו סכין ובפרט כיון דמוחזק לכך לעשות כן הוה מומר לד"א דזה לכ"ע פסול ובפרט לאחר שכבר אסר הרב את שחיטתו אין אים אסר ביכלתו להתירו כדין חכם שאסר דאין חבירו רשאי להתיר וע"ש שהאריך בזה :

ועיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן ס"ב שכתב שהשו"ב מחויב לקבל השכירות עבור הרב מכל מה שישחוט כמאז מקודם בלי שום קבלת שכר טרחא כלל וכלל וגם אם יוסיפו השכירות להרב מחויב השו"ב ג"כ לקבל כפי הוספה ואין בידו לומר שהוספה אינו מחויב לקבל וגם מן הכפרים השוחטים אצלו אם יתנו לו שכירת הרב הרי טוב ואם לאו אסור לו לשחוט ואין בידו לומר שילכו לשוחט אחר ואם לא ישמע לדברינו שחיטתו אסורה כנבילה ממש ומחויבים בני העיר לקבל שוחט אחר שיקבל עליו כל מ"ש עכ"ל וע"ש בסימן ס"א לענין הכפרים השייכים להעיר וכתב דאף דבספרי ראשונים ואחרונים מבואר דהשייכים לבית החיים שלהם שייכים לכל מילי היינו דוקא בדורות הראשונים שלא היה נמוסי הקיר"ה אבל בדורות הללו דהוי דתי הקיר"ה למי שייכים כל כפר וכפר בזה הוה דינא דמלכותא דינא ושייך הכל להעיר שנותנים שם המס כפי דת הקיר"ה הכל שייך להעיר הזאת כפי דת הקורה שייך להעיר הזאת כפי דת כי דינא דמלכותא דינא בענינים כאלה עכ"ד ועיין בשו"ת שו"מ ח"ב סימן ל"ג בעיר קטנה שהיה שייך לעיר גדולה בכל ענינים היינו כל המשפטים היה שייכים להרב וגם סדר גיטין וקדושין וכל הכנסות הוה שייכים להרב ובעת קם אחד ורצה להפרד

מן

ידע שאסור לשחוט לכתחלה בסכין שהוא פגום בראשו כיון שהדבר זה יודע גם השתא עכ"פ שבסכין כזה צריך השוחט ליזהר שלא יפגע בשחיטתו במקום הפגימה א"כ אף אם שחט בסכין זה לא נטרפה כי אם אמר ברי לי שלא נגעתי במקום הפגימה נאמן כמבואר ברמ"א ס"ס ו' א"כ ודאי הכלים וגם הבשר ששחט למפרע כשרים והוא בעצמו יש לו תקנה שילמוד ויחכם כמבואר בסימן קי"ט סעיף י"ח והאריך בזה וסיים אך היות שקלת אנשים מעירו אומרים שנהג קלות ראש בשחיטתו אף שאין עדות ממש מ"מ ראוי שיחמירו עליו בתשובה וסגופים דהיינו ב' או ג' הפסקת וסב ורפא לו ויחזור לכשרותו ולאומנתו עכ"ד יע"ש ועיין בשו"ת תפארת יוסף סימן ב' ועיין בשו"ת בית שלמה סימן כ"ח שהאריך הרבה להלדיק דעת האגודה והרמ"א ומ"מ לדינא העלה להחמיר בכלים שהם תוך מעל"ע לנמלא בו רעותא שאינו יודע ה"ש אבן בכלים שהם לאחר מעל"ע יש להקל אבן בכלים שאפשר בהגעלה יש להחמיר להגעיל וע"ש בארוכה ועי' בס"ק שאח"ז:

ו **אבל** אם לא נטל קבלה עכ"כ בשוחט שהמיר או הוליא טריפה מת"י כו' ועפ"ת ועי' בערוגות הבושם שהאריך בזה והעלה ג"כ להקל להכשיר למפרע מה ששחט במי שהזיד והוליא טריפה מת"י יע"ש וע"ש עוד במה שהקשה דלכאורה גם במי שבדקוהו ונמלא שא"י ה"ש דלכאורה ג"כ יש להכשיר מטעם זה דודאי לא נחשד לשחוט לכתחלה היכי דאינו יודע ה"ש ולהאכיל טריפות לישראל ומוקמינן ליה בחזקת כשרות אף היכי דלא נטל קבלה ומתרץ דודאי לא חשדינן ליה ברשע ופושע רק לטועה בענין שסובר שהוא יודע ה"ש וטועה בדמיונו וע"ש ועיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן א' שהאריך הרבה בדינים אלו ובדין היכי שבדקוהו ונמלא שא"י ה"ש דל"מ להשוחט שילך וילמוד שנית דיני שחיטה ובדיקה עד שיהיה בקי או אם אבד חוש הרגשה והשחזה שנמלא שאינו אומן יד לא מהני שילך וילמוד עוד הפעם דמיקרי פושע במה שלא חזר על ה"ש שיהיו שגורים בפיו כדעת הבית יעקב שמחמיר בכה"ג ודלא כהתב"ש שהוקל בזה ובפרט בדורות הללו שרבו המתפרלים ודאי ראוי להחמיר לקונסו שלא לשוב לאומנתו וע"ש בארוכות גדול ולכאורה לפי הסברא שכתבתי לעיל בשם העה"ב יש להקל בכה"ג ויש להאריך בזה ועיין בס"ק שלפני זה אך הכל תלוי לפי ראות עיני המורה בזה הענין ועיין עוד בשו"ת טו"ט שם מה שהאריך לפלפל בדברי הגהות רמ"א דכאן בפלפל עצום:

ז **כל** מה ששחט טריפה עפ"ת מ"ש בשם תשו' ג"ש בשוחט שהודה שעכ"פ רוב שחט בשכרות דאינו נאמן משום דאאמע"ר ועיין בשו"ת רח"כ סימן א' שאלה כעין זו ממש והעלה להתיר הבשר והשומן שיש משחיטת השוחט משום דאאמע"ר וע"ש בארוכות גדול ועיין בספר עמודי אש דף ל"ב ע"ד ודף ל"ג ע"א שהאריך הרבה בזה והעלה דאף דבתשו' רח"כ פסק ג"כ כהג"ש מ"מ העיקר כהשיבת ליון דהיכי דאמר דרך וידוי שלא להכשיל הרבים בודאי נאמן ע"ש שהעיר ג"כ מהתוס' ב"מ ע"ש בארוכות גדול:

ומ"ש הפ"ת מ"מ אפשר שאם אמר שעשה שה' משהו כו' עיין בספר עמודי אש שם שהביא בשם כמה אחרונים דאף היכי שמבוה נפשיה שאינו עושה מילי דחסידות כגון שאינו עושה מלוה מן המובחר גם בזה אמרינן אאמע"ר והוא האריך להשיג על דבריהם והעלה דבזה נאמן ול"ש בזה אאמע"ר ע"ש והנה בזה יש מבוכה רבה בין הפוסקים אי שייך אאמע"ר במלוה מן המובחר ועיין בשטה מקובלת בכתובות דף י"ט וקנה"ת סימן ל"ה שדעתם להחמיר ועיין בשו"ת שו"מ ח"ג סימן ס"ב ובשו"ת בית שלמה סימן ב' מ"ש בזה והכמ"ל וכתבתי מזה במק"א וגם בספר הכללים כתבתי מזה אבן בודאי בבהי' משהו שכתב הפ"ת בזה ודאי אף דהוא רק מבוס הומרא ויש להקל בזה לפי"ד המקילין בזה דל"ש בזה אאמע"ר מ"מ הכא כיון שהבר פשט המנהג להחמיר אם אינו עושה זה בודאי מיקרי רשע ול"ד למילי דחסידתא שאינו עושה מלוה מן המובחר שאין בה שרלא דאסורא וע"פ דין ברור ופשוט דמותר רק למלוה מן המובחר אינו עושה מבא"כ הכא דאיכא שרלא דאסורא והמנהג נתפשט להחמיר בבהי' משהו אף במועט קמא ובתרא ואוסרין אף הבשר בודאי מיקרי רשע אם אינו נוהג חומרא זו ודוק היטב מ"מ עדיין ל"ע כי ממקלת אחרונים לא משמע כן וגם כיון דהא באיסורא דרבנן דעת הרבה פוסקים דלא אמרינן בזה אאמע"ר אף דיש חולקין ע"ז עכ"פ בזה אפשר לומר דלא אמרינן בזה אאמע"ר ול"ע וכעת ראיתי דלפמ"ש הגאון מהרש"ק בספרו קנאה סופרים בהשמטות לג"ז סימן ל"ג דף ס"ד ע"ד ודף ס"ה דל"ש אאמע"ר היכי דאם לא יודה יעשה איסור יותר ע"ש א"כ פשיטא היכי דהשוחט מתודה בעצמו בודאי נאמן כיון דאם לא יתודה יעשה איסור יותר כי יבאו לאכול משחיטתו ששחט וישתמשו בכלים ובפרט היכי דאומר דרך וידוי ול"ע בכ"ז והכמ"ל (ועיין בתוס' בב"מ דף ג' ע"ב בד"ה מה אם ירלה ובמו"ב מה"ת חאה"ע סימן קכ"ע ובשו"ת דברי ריבות סימן יו"ד ובשו"ת שו"מ ח"ב סימן י"ד וח"ג סימן ס"ב ויש לפלפל והכמ"ל ועמ"ש בספר הכללים:

ח **ס"ב** א"ל שידע כל חלוקי דינים עכה"ע ועיין בתב"ב שבזה"ז ל"ש דין זה שהכל כתוב בספר ומסודר לפניו לריך לידע על הבירור כל הדינים של ה"ש וע"ש ומביאו ג"כ הפמ"ג ועיין בש"ע של רבינו הרב ז"ל שהשיג ע"ז דודאי גם בזה"ז שייך דין זה היכי שיודע

עקרי

אסור לאכול משחיטתו וכ"כ עוד בטו"ט מה"ג סימן ל"ג וסימן מ"ו ועוד בכמה תשובות בשוחט בזה"ז שנמצא בו קלות כ"ד ראוי להעבירו בזה"ז שרבו הקלות וע"ש וכ"כ בשו"ת ברכת יוסף סימן ב' שבזמנינו חלילה לאכול משחיטת ממי שיודעים בו שהוא קל וע"ש ועיין עוד בטו"ט מה"ת בהשמטות סימן א' העתיק דבריו לקמן ס"ד ועיין עוד בשו"ת תפארת יוסף סימן ג' הבאתי דבריו לקמן סק"ז :

ועיין בשו"ת עבודת הלוי (שחיבר תלמיד של הגאון החסיד רבנו מהרש"ז ז"ל) שנשאל בשו"ב אחד שידיו רותתים קודם השחיטה וכתב שהדבר פשוט שאין בזה שום חשש כי עיקר דין של מרתתון הוא מדברי בה"ג ופירוש מרתתון הוא בדבר ההוה שתמיד מרתתון כמו שיש כמה אנשים בריאים שמרתתון ידיהם בכל פעולותיהם וכל חפץ אשר יטלו בידיהם מרתתין או שבא לאדם מחמת חולי אבל הכל בדבר ההוה תמיד אבל אם הדבר הוא לפרקים ולא בטבע הרגילי לא גרע מכל המחושים כמו כתב הרא"ש ושאר חולי המחושים שבאדם שאינו אפשר לו לשחוט בעת ההוא ובודאי אין בו שום חשש כי סומכין על חזקתו שבודאי שחט בעת המוכשר שמרגיש בנפשו שהוא בריא ואפי' באין מוחזק למומחה מבואר הדין שמי שרגיל להתעלף נאמן לומר ברי לי שלא נתעלפתי וכ"ש בשו"ב מוחזק למומחה לרבים כו' ובודאי סומכים על חזקתו ואומד דעתו שבעת ששחט התחזק עצמו לשחוט כהוגן ואפי' אנו רואים קודם השחיטה ממש אפי' רגע אחד שבעת השחיטה חיזק ידיו מאחר שהוא דבר העובר תיכף וכלל הוא בפוסקים שכל דין חדש שנמצא בגאונים שלא נזכר בגמרא הגם שעבדינן כוותייהו מטעם שכל דבריהם דברי קבלה אך עכ"פ באופן האמור אבל ללמוד מזה לאופן אחר ולהחמיר נוספך בזה מוסכם שאין מוסיפן על דבריהם עכ"ד ע"ש באריכות ול"ע בזה אם יש להקל כ"כ :

שוב מצאתי בשו"ת טו"ט מה"ג סימן כ"ט והוא ז"ל מחמיר מאוד בזה והביא דברי הגו"ב הנ"ל ופקפק בזה עליו דלא מהני אמירת ברי לי דל"ד למי שדרכו להתעלף דלפעמים אינו מתעלף נאמן לומר דלא נתעלפתי בשעת שחיטה אבל במי שידיו מרתתין זה כל שעתא ושעתא ואם יאמר שאין ידיו מרתתין בשעת שחיטה זה שקר והחוש והשכל מוכחים לזה לכן מהויבין מאוד להשגיח על השוחט לראות אם ידיו מרתתון בשעת שחיטה בודאי שחיטתו אסורה וע"ש :

ועיין ביד אפרים שהביא ג"כ דברי הגו"ב. שהשיג על הלחה"פ והוא ז"ל כ' ליישב דברי הלחה"פ ומסיק דאפשר דיש להחמיר בזה באין הפ"מ ולהגעיל הכלים שמועיל להם הגעלה והכלים שא"א בהגעלה ויש הפ"מ אין להתיר רק אחר שהיות מעל"ע ול"ע עכ"ד :

ועיין בשו"ת בית שלמה סימן יוד שנשאל ג"כ בשוחט שידיו מרתתון קצת לפרקים והאריך הרבה בזה והביא ג"כ דברי הלחה"פ והגו"ב והאריך לפלפל בדבריהם ולדינא העלה כיון שנתברר ע"פ שוחטים מובהקים ששחט לפניהם כ"פ כהוגן ולא היה ידיו מרתתון בשעת שחיטה כלל והגם בעת שבודק את הסכין לפעמים ידיו מרתתון בעת הבדיקה מ"מ מותר לאכול משחיטתו אם השוחט מרגיש בנפשו בעת השחיטה שאין ידיו מרתתין בודאי נאמן בזה ובפרט שהשו"ב מוחזק למומחה ומופלג ויר"א ה' וגם העידו לפניו השוחטים שהגם שידיו מרתתון בעת הבדיקה מ"מ בדקו הסכין שלו והוא טוב ויפה ואמנם הרה"ל שמחזיקו אגלו לשו"ב כיון שהוא נזהר משימלא דשימלא ולא משו"ב שאורה בו חכם אינו מחוב להחזיקו אגלו כעת כיון דהוה מום במקח אגלו כמבואר כיולא בזה ברמ"א חו"מ ס' רל"ג וע"ש באריכות :

ה **אם** נטל פ"א קבלה אין מטריפין למפרע עבה"ט שהט"ז חולק ע"ז והגה"כ חולק עליו ועיין בשו"ת בגדי ישע חי"ד סימן ג' בשוחט שנטל קבלה על השו"ב מב"ד זה זמן ערך ה' או ו' שנים וכהיום שלחו אותו אנשי עירו שילך עוד הפעם ליטול קבלה מהב"ד הנ"ל ובבואו לפני הב"ד כאשר הראה הסכין לפני הב"ד והתחילו לבדוק הסכין ראה שממשמשין בו ואמר להב"ד בודאי הוא טוב בלי פגימות רק למעלה בראשו ממש יש בו פגימה אחת אבל בלא"ה אין שוחטין בראש הסכין ממש וגם אני זהיר שלא לשחוט בראש הסכין במקום הפגימה ושאלו אותו הב"ד אם מותר לשחוט בזה הסכין והשיב בודאי מותר לשחוט בו לכתחילה וכששמעו הב"ד כן העבירו אותו תיכף מאומנתו ושלחו להקהל מעירו שהוא פסול מטעם המבואר בש"ע ס"ס י"ח ואחר איזה חדשים בא השו"ב לשאול להגיד לו מה תקנתו שיחזור לכשרותו והשיב ע"ז באריכות דעיקר הדין מס"ס י"ח נובע מתשו' הרשב"א ושם משמע דוקא משום שאינו מקפיד לעשות פגימה בסכין לכתחלה ומנסה בו ורגיל לעשות כן תמיד משא"כ הכא שאמר השוחט לפני ב"ד שמותר לשחוט בסכין זה שהפגימה בראשו אבל עדים ליכא שנוהג כן תמיד אך רק מפני שנסבא ממנו דין זה שאסור לשחוט בסכין פגום בראשו לכן ודאי לדעת הרמ"א והש"כ דאין מטריפין למפרע מה ששחט כיון שנטל פ"א קבלה גם כאן אין מטריפין למפרע אלא אפי' לדעת הב"ח (נ"ע עיין בשו"ת ב"ח סימן א') והט"ז ופר"ת ותב"ש החולקין על רמ"א וסוברים דאם אינו יודע דין אחד ואמר על איסור מותר דאסור שחיטתו למפרע כמבואר בתב"ש סעיף י"ז מ"מ בשאלה דידן כ"ע מודים שהבשר למפרע מותר וכ"ש הכלים כי הם איירי על דבר האיסור אף דיעבד שאמר שמותר לכתחלה אבל בנ"ד אף אם שכח זמן רב הדין הזה ולא

א **ס"א** נהגו שאין להניח נשים כו' עיין בעלי לבושה ובעליונות הבושם וביד אפרים ובהגהות יד שאול מ"ש בזה ולפי שזה אינו מצוי במדינותינו בזה"ז שיהיה נשים שוחטות קצרתי בזה :

ב **אא"ב** נטל קבלה לפני חכם עיין בשו"ת טו"ט מה"ת סימן ה' בהשמטות דף כ"ד שנשאל איך להתנהג עם התלמידים הלומדים ה"ש אצל השוחטים והשיב הנה זה ימים כתבתי בתשו' שאסור השחיטה אם שחטו בלא קבלה אך אין לי פנאי לחפש בחבורינו ומ"ש השואל היאך משכחת לה שיטול קבלה והרי צריך השוחט לנסתו הנה זה לק"מ דהכלל כך הוא דכל איסור השחיטה בלי קבלה הוא משום אחלופי דהם אין לו קבלה אתי לאחלופי בהאי אחר שלא למד ה"ש כו' אך זה אם שוחט סתם אבל אם שוחט כדי לנסתו בזה ל"ש חשש אחלופי כו' אבל מה דלא הוה כדי לנסתו אסור בכל ענין וסיים וז"ל וגם מי הגיד לרו"מ דאותן דברים ששחט הם מותרין באכילה דלמא הוא שוחט כדי לנסתו ואף ששחט יפה מכל מקום מוכרו לעכו"ם לכך יניח רו"מ דרך זה ולא יניח לתלמידים לשחוט כל שלא נטל קבלה ובפרט שלא בפניו ובפרט בדור הזה שרבה הפרצה בעוה"ר עכ"ל :

ועיין עוד בספרו שו"ת טו"ט מה"ג סימן ט' שנדפס מחדש שמגדד להקל בזה ליסב המנהג שמניחים לתלמידים לשחוט מ"מ סיים להחמיר בזה ע"ש אולם בס"ע של הג' רבנו מהרש"ז בק"א אות ו' כתב שהמנהג פשוט שאוכלין עופות שמתלמד עליהם השוחט לשחוט לפני חכם המלמדו אומנות השחיטה וכ"מ מסתימת כל האחרונים שלא כתבו היהם דין זה להשליך אלו העופות לכלבים אע"פ שהם כשרים רק שנשחטו קודם נטילת קבלה מהרב והטעם דודאי מהני אם אחר עע"ג אע"פ שהוא אינו יודע ה"ש כדעת התו"י דלא כהתב"ש שהשיג עליו וע"ש וכתב עוד ומה שנוהגין שהרב השוחט משלח לתלמידיו לשחוט בכמה מקומות בעיר אע"פ שהוא אינו עע"ג דלא נהגו ליטול קבלה רק כשהרב נפטר מרבו והולך לו לעיר אחרת לשחוט אבל כשהוא בעיר עם רבו אימת רבו והשגחתו עליו בכל מה שצריך הן מענין בדיקות הסכין ועל כל מה שאירע לו בשחיטה וכן בבדיקות הריאה והוה כעע"ג יע"ש ולפלא על הפ"ת בק"א שהפך הסדר שהביא מתחלה דברי הס"ת שלא לשחוט בלי קבלה ואח"כ העתיק דברי התו"י שמותר בעע"ג ובאמת הס"ת הביא דברי התו"י והשיג עליו שלא להתיר אפי' בשעת הדחק כי יש חרם ע"ז שלא לשחוט בלי קבלה ואפי' בעע"ג ל"מ והעתיקו האחרונים את דבריו ועיין בפמ"ג מ"ש בזה :

ג **ואין** החכם נותן לו קבלה כו' עבה"ט מ"ש שיכול האב לסמוך את בנו בשחיטה כו' ועפ"ת ועיין בספר כליל תפארת שעל ספר שו"ת תפארת יוסף סימן ב' אות ב' שהוכיח שאין האב יכול לסמוך את בנו לשחיטה ובסוף דבריו הביא דברי השבו"י חיו"ד סימן מ"ד שמסיק לדינא דבדיעבד מותר להעיד על קרובו אבל לכתחילה יש ליטול קבלה מאחר שאינו קרובו וזה נכון עכ"ד (ומביא ג"כ הפ"ת סק"ב דברי השבו"י) אך מ"ש הפ"ת בשם הפמ"א דאפי' אם בדקוהו ונמצא שא"י ה"ש אמרינן דהשתא הוא דאיתרע ומותרים הכלים למפרע עיין בשו"ת תפארת יוסף שם דדעתו אינו כן דהיכי שנטל כתב קבלה מאביו דאסורים הכלים למפרע דעיקר הטעם שאביו נאמן הוא מטעם דהוה מילתא דעל"ג א"כ הכא אדרבא נתברר הדבר שאינו כן וא"כ שוב אין האב נאמן למפרע ע"ש (ועיין בא"ע סימן ג' ס"כ וצ"ע בזה לעת הפנאי) ועיין ביד אפרים שהאריך קצת בזה וסיים וגם ל"ל להכריע שאם השוחט מומחה לרבים בהרגשה שמוחזק בכשרות טובא מהני קבלה שנטל מאביו משא"כ בסתם יש להחמיר והכל כפי ראות עיני המורה ועיין בשו"ת טו"ט מה"ג סימן מ"ד בעיר שיש בה תקנה שלא יהיה שו"ב אחד רק ב' מותרין השו"ב להיות קרובים זל"ז או רב ותלמידו וע"ש באריכות :

ד **ובקי** ביד עבה"ט ועיין בשו"ת מים חיים סימן א' שנשאל בשו"ב אחד בכפר והוא זקן וידיו מרתתות מחמת זקנה וגם שותה יי"ש הרבה וגם קל במעשיו והשואל רצה לדייק מכתב הבל"י והבה"ט דזקן וידיו מרתתות שחיטתו רובן דריסות מדהשוו דין זה עם השכור שלא הגיע לשכרותו של לוט שמ"מ דין אחד להם שבדיעבד מותר והוא ז"ל השיב דאין ראי' מזה שמחמת שהביאו בשם הט"ז דמש"ה שכור לא ישחוט מפני שאיבריו כבידים עליו ולהכי הביאו ג"כ הך דין דזקן וידיו מרתתות דהוא ג"כ מטעם דאיבריו כבידים עליו מ"מ הא כדאיתא והא כדאיתא מ"מ להלכה העלה ג"כ דבדיעבד שחיטתו כשרה דמ"ש הבל"י בשם המרדכי והסמ"ג אינו כלל במרדכי וסמ"ג יע"ש דבריו באריכות קצת וקצת תמיה שלא הביא דברי הט"ב מה"ת ח"ד סימן א' (והובא ג"כ קצת בפ"ת) שנשאל ג"כ על שוחט שידיו מרתתות וכתב שבודאי יש להעבירו אבל אין לאסור שחיטתו למפרע דמאחר שהוא מומחה בה"ש וגם אינו חשוד בשום דבר קצות א"כ הוא נאמן למפרע שלא אירע לו שום קלקול ולא גרע דבר זה ממה שהביא הרמ"א ס"ג דמי שדרכו להתעלף ואמר ברי לי שלא נתעלפתי נאמן וע"ש ולפי המעשה בנידן שלי שהוא זקן וגם קל במעשיו כמ"ש השואל אפשר דאף בדיעבד שחיטתו אסורה כדמשמע מדברי הט"ב וצ"ע ועיין בשו"ת טו"ט מה"ת סימן נון שכתב דבזמנינו אפי' לא ראינו שמטו רק קצות כ"ד ואפי' אינו פסול מדינא מ"מ

שערי ציון

ע.
ספר עקרי הד"ט
שו"ת עבה"ג
ספר עצי לבונה
ספר ערוגת הבושם
ספר עמק המלך
ספר עבודת הלוי
ספר עמודי אש
פ.
ספר פרי חדש
ספר פמ"ג על יו"ד
ספר שו"ת פני יהושיע
ספר פמ"ג על או"ה
ספר פרי דעה
ספר פתחי תשובה
ספר שו"ת פרי תבואה
צ.
ספר צל"ה
שו"ת צ"צ
שו"ת צ"צ החדש

ק.
שו"ת קנאת סופרים
ספר קצות החושן
ר.
ספר ראש יוסף
ספר ראש יוסף החדש על טריפות הריאה
שו"ת רש"ל
שו"ת רמ"א
שו"ת רדב"ז
שו"ת רבינו חיים כהן
ספר הרוקח
ש.
שו"ת שבות יעקב
שו"ת שואל ומשיב מה"ק
שו"ת שואל ומשיב מה"ת
שו"ת שואל ומשיב מה"ג
שו"ת שם ארי'
שו"ת שנות חיים
שו"ת שער אפרים

ספר של"ה
ספר שב שמעתתא
ספר שמלה חדשה
ספר שמלת בנימין
ספר שטה מקובצת
ת.
ספר תפארת ישראל על משניות
ספר תורת אבנדור
ספר תפלה למשה
ספר תבואת שור
ספר תורת חטאת
שו"ת תה"ד עם פסקי מהרא"י
שו"ת תפארת יוסף
שו"ת תפארת צבי
שו"ת תועפת ראם
ספר תשבץ
ספר תשבץ קטן
ספר תוספת יו"ט

שערי ציון

א.

הגהות אמרי ברוך

ספר ארי' זוטא

ספר אשל אברהם

ספר אהע"ז

ב.

שו"ת ב"ח

שו"ת בית שלמה

שו"ת בגדי ישע

שו"ת ברכת יוסף

שו"ת ברכת משה

ספר בינת אדם

ספר בכור שור

ספר בית שמואל

ספר בית הלל

ספר בית לחם יהודה

ספר בני יונה

ספר באר היטב

ג.

שו"ת גאוני בתראי

שו"ת גור אריה יהודה

ספר גדולי הקדש

ד.

ספר דגול מרבבה

ספר דעת קדושים

שו"ת דברי ריבות

ה.

שו"ת השיב משה

שו"ת הר המור

שו"ת הרא"ם

ז.

ספר זכרון אברהם

ח.

ספר חסידים עם פירוש אזלאי

ספר חרידים

ספר חידושי מהרא"ל

ספר חגורת שמואל

ספר חיי אדם

חות דעת

סידור הר"ד

חידושי הגרשוני

ספר חלקת מחוקק

ספר חופת חתנים

שו"ת חות יאיר

שו"ת חתם סופר

שו"ת חכם צבי

שו"ת חכמת שלמה

ספר חק יעקב

ספר חמודי דניאל

ט.

שו"ת טו"ט מה"ק

שו"ת טו"ט מה"ת

שו"ת טו"ט מה"ג

י.

ספר יד אפרים

הגהות יד שאול

סידור רי"ע

ס' יד המלך

כ.

ספר כו"פ

ספר שו"ת כנסת יחזקאל

ספר כנה"ג

ספר כליל תפארת

שו"ת כתב סופר

ל.

ספר לבושי שרד

ספר לחם חמודות

ספרי לבושים

ספר לשמוע בלמודים

ספר לקוטי שושנים

מ.

שו"ת מנחת עני

שו"ת מים חיים

שו"ת מהר"י מינץ

שו"ת מהר"ם פאדווא

שו"ת מהרלב"ח

שו"ת מנחת משה

שו"ת מהרי"ט

ספר מחנה אפרים

ספר מהרי"ל

ספר מגדל עוז

ספר מנחת יעקב

ספר מעין גנים

ספר מקדש מעט

ספר מצות חליצה ונר מצוה

הגהות מהרש"ק

ספר מחצית השקל

שו"ת מעיל צדקה

ש"ע מהרש"ז

שו"ת מהרש"ז

ספר משנה למלך

שו"ת משאת משה

נ.

שו"ת נו"ב מה"ק

שו"ת נו"ב מה"ת

שו"ת נאות דשא

ספר נשמת אדם

ס' נחלת בנימין (והוא הגורי כ"י)

ספר נתיבות המשפט

ס.

ספר סדר הדורות

ספר סדורי טהרה

ספר החיים

ספר סת"מ

הקדמה

כי כן טבעי תמיד לכתוב כל חדושי שאני מחדש והן מה שמצאתי דבר חדש בספר לא אנוח ולא אשקוט עד אכתוב אותו להיות לי למשמרת לזכרון ופרוטה ופרוטה מצטרף לחשבון גדול ונתהווה חבור גדול על כל ש"ע יו"ד אך עבור כי מטה ידי לשאת משאת הוצאת הדפוס כי כבד הוא ממני הוכרחתי לפסוק באמצע הפרק להדפים כעת רק על חלק הראשון מהש"ע יו"ד עד הלכות יי"נ ואי"ה כאשר ירחיב ה' את גבולי ארפים גם חלק שני מחבורי מגדים חדשים דהיינו מהלכות יי"נ עד גמירא כי לא השמטתי שום הלכה מהש"ע יו"ד שלא כתבתי עליה להביא דעת הפוסקים אחרונים מה שדברו בה כאשר יראו עיני המעיין כה יזכני השי"ת להשלים בהדפסה חיבורי מגדים חדשים על שאר ג' חלקי הש"ע וביחוד חיבורי מג"ח על אה"ע אשר הוא כבר מן המוכן בידי כי לזה אני משתוקק כל ימי להשלים חבורי מגדים חדשים על כל ארבע חלקי הש"ע כי זה עיקר גדול אצלי בעוה"ר בזה"ז בדור יתום כזה כמו שכתבתי לעיל ועיין בהקדמת ספר כוכב מיעקב שכתב שלפי חולשת מזגו היה מונע מלהדפים חיבורו אבל ראה כי מן השמים הוא כי לא מצא מרגוע לנפשו כי החכמה תניע ותכוף בעליה לכתיב דבריו על הספר וכבר אמרו חז"ל (במדרש קהלת י"א ג') אם ימלאו העבים גשם על הארץ יריקו אם ימלאו ת"ח תורה על ישראל יריקו ואם הנביאים ימלאו נבואה על ישראל מתנבאים ובספר חסידים סימן תק"ל כתב מי שמחדש חדושי תורה ואינו כותב אותם הוא נקרא כובש נבואתו כי זה הלק אדם מאלקים אשר נחלתו שפרה עליו להפיק תבונה ממסגר הלב עכ"ד ע"ש עוד קצת מה שהאריך בדבריו הנעימים וזאת אני מ־גיש ג"כ בנפשי עלי הגם כי בעוה"ר גלי הזמן עברו עלי חצי הזמן נחתו בי ואותי הציבו כמטרה לחין ומי שאמר לעולמו די וכו' וירום קרני והודי מקימי מעפר דל וגו' וגם בצירוף גודל טרדתי וחולשת מזגי אין השעה מספקת לעיין היטב בחבור הזה היטב הדק אבל ראיתי כי מן השמים הוא כמו שמכריחין אותי בע"כ לומר קום קח קסת הסופר בידך וכתוב נא לזכרון אלה הדברים בספר למען יהיה למשמרת ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תורתו באהבה וזכות כל הצדיקים והחסידים המוזכרים תוך חבורי יעמוד לי ולזרעי ולזרע זרעי שלא תמוש התורה מפי ומפי זרעי וזרע זרעי עד עולם הכ"ד

הקטן בנימין שמואל בא"א מהר"י נר"ו החונה בעיר טעלעפין יע"א מחוז קיעב במדינות רוסיא האדירה:

לזכר עולם תהיה נשמת אמי מורתי היקרה הצנועה מ' **יוכבד** ז"ל אשר נקטפה באבה במיעוט שנותיה נלקחה לשמים ואותי עזבה לאנחה כשהייתי תינוק בן יומו תנצבה"ח וגם זכור לטוב ה"ה אאזמו"ר אבי אמי ה"ה הרב המאה"ג החסיד המפורסם לשבח בגודל מידותיו הנעימים אשר ממש יום ולילה לא פסק פימיה מגרסא לו דומיה תהלה אין גומרין עליו את ההלל כקש"ת מו"ה ר' **לוי יצחק** זצללה"ה אבד"ק מאשנא אשר על ברכיו נתגדלתי ואסף אותי לביתי ולמד עמי תורה הרבה זכרה לו אלהי לטובה מידי דברי בו המו מעי עלי חבל על האי שופריה דבלי בארעא גודל קדושתו חסידתו ופרושתו נודע בשער בת רבים וגם היה אצלו חדושים כמעט על כל ארבע ש"ע אבן כולם אכלם אש בהשריפה הגדולה שהיה בעיר מאשנא רק מעט מזעיר אשר נשאר ביד יורשיו ובידי לא נשאר כלום לכן לא יכלתי להביא מדבריו תוך חיבורי כי אם מעט מזעיר ואי"ה כאשר יבואו חדושיו לידי אצפין אותם תוך חבורי אשר ארפים עוד בל"נ אחת הנה ואחת הנה למקום אשר שם הדברנה וגם לזכרון טוב שם אשתו זקנתי הרבנית הצנועה והחסידה מ' **רבקה** ז"ל אשר היא גדלה אותי ממש כאם והרבה יסורים סבלה עלי כי כמה פעמים נחלאתי עד מאד כד הוינא טליא אשר נתייאשו ממני מהיות לאיש קרובי עמדו מרחוק והוא השליכה נפשה מנגד וכמעט שמסרה נפשה עלי וממש יום ולילה לא נחה ולא שקטה בבמה התפעלות עד שחיתה את נפשי בעזרתו ית"ש והחיינו והקימנו להיות לאיש זכרה לה אלהי לטובה ותנצבה"ח:

וגם לזכר עולם ולשם טוב חמי זקני ה"ה הרב המובהק המופלג בתורה ובחסידות כקש"ת מו"ה ר' **יעקב עזריאל** זצ"ל אשר שימש בכתר הרבנית פה עיר טעלעפין יותר מארבעים שנה והוא היה ממקירבי הרב הקדוש אור העולם קודש הקדשים מו"ה **משה** זצוקללה"ה שהיה מ"מ בק"ק טשעטשעלעק ושאר גלילות וח"ז הרב הנ"ל מידי דברו בהרה"ק הנ"ל היו רואין כי תוקד אש בקרבו מחמת גודל הקדושה והאהבה אשר השריש בקרבו וגם בידי נשאר קצת שו"ת וחדושים ממנו ואי"ה בל"נ כשאדפים שאר חבורי אביא גם דבריו הנעימים תוך חיבורי אחלקם ביעקב אפיצם בישראל הכ"ד

המחבר.

הקדמה

על ש"ס וספרי הנקרא ספר הכללים בביאור הרבה שיטות וסוגיות וכללים מלוקט מש"ס וראשונים (אשר עליו רמזתי בספרי כמה פעמים שכתבתי בזה"ל וכתבתי מזה בספר הכללים אשר הארכתי בזה) ומקצת שו"ת הלא הם בכתובים עמדי להראות לכל אשר יחפוץ אמנם מנעתי מלהדפיסם כעת כי להגדולים ממני דברי רק למותר ולהקטנים ממני יגורתי מפני האף והחמה פן יראו הצעירים התלמידים ויקבעו הלכה כמותי לומר כדאי המחבר לסמוך עליו במה שאינני ראוי לכך (ועיין בתשו' רמ"א סימן כ"ה שנדפס שם תשו' הגאון המובהק מו"ה ישראל ז"ל בהגאון מאה"ג מו"ה שלום שכנא זצללה"ה מש"ש בשם אביו הגאון ז"ל שמפני זה לא רצה אביו ז"ל להדפיס שום ספר כדי שלא יסמכו עליו לומר הלכה כבתראי יע"ש נועם לשונו ותאחוך רעד וחלחלה מה נענה אנן אבתריה) זאת ועוד הלא ידוע כי דבר תורה מעות קונות כי הוצאת הדפוס מרובה מאד לכן קדמתי את העיקר תחלה כי ידעתי כי אנשי אמת נחת ינחתו ממנו בעוה"ר בכל דור ודור התורה נתמעטת מאוד מצד גודל ורובי הצרות וכל מה שאמרו חז"ל סוף סוטה כבר נתקיים בנו ועדיין אין בן דוד בא אוי נא לנו כי חטאנו עונותינו ענו בנו לכן חכמי אמת בחרו מאוד הקצור כי קשה מאוד כעת לשוט בים התלמוד והפוסקים ראשונים להתהלך בגדולות ונפלאות אגב חריפתא משבשתא ובפרט לפעמים השאלה נחוצה מאד והשואל עצום עליו לומר מהר כלה מעשיך כי ירט הדרך לנגדי ומתוך מהירות בא לידי מכשול כי מתין מתון כו' אמנם כשיפתח הספר ויהי הכל נכון לפניו כשלחן ערוך ישמח מאד ויאמר אח המותי ראיתי אור ואף להגדולים נחוין הדבר לפי עתות הפנאי שאין הזמן מסכים לפלפל להתהלך בארוכה לכן אם אמת נכון הדבר לפניו יתענג מאד צא נא וראה מה שכתב הגאון הצדיק בעל חתם סופר ז"ל בהסכמתו לספר שערי תשובה (שנדפס בש"ע הקטנים) כי הקצורים לגדולי הדור הוא קולירין לעינים למצוא מבוקשו אמנם לקטנים המצפצפים ומהגים מתוך משנתו יכשלו בהם וכבר ידוע כי צוחו הרבה קמאי ובתראי על זה שלא לסמוך על הקצורים אמנם לפע"ד נראה לומר דבר חדש שלא דברו על הקיצורים שבזה"ז אשר ע"פ רוב נזהרו לכתוב כל דבר בטעמו דדוקא בזמן הראשונים שלקטו וקבצו מהרבה ספרים עד אין מספר וכל דבר היה כותבים בלי טעמים רק כהלכה למשה מסיני ואף לפעמים כשהיה כותבים הטעם היו כותבים בקצור גדול ויכולין להכשל בהם לדמות מילתא למילתא מה שאין הטעמים שוין כי לא אולי בתר טעמא רק בתר שמא אף כי אין הטעמים שוין רק שמא גרם להכשל בהם וד"ל אמנם הקיצורים החדשים שנתרבו כעת כמו בעל שערי תשובה ופתחי תשובה ע"פ רוב נזהרו לכתוב כל מילתא בטעמא וכן לפעמים כשבעל הספר כותב ב' או ג' טעמים נזהרו לכתוב כל הטעמים (עיין בתשו' הכ"צ סימן ע"ג כשהפיסק הביא הרבה צדדים להתיר אין לסמוך על כל אחד מהצדדים אף דקאמר ועוד יע"ש אמנם אעפ"כ אין לדמות מילתא למילתא דהכל לפי ראות עיני המעיין דלפעמים עיקר סמיכתו של הפוסק רק על טעם אחד או על שנים רק לרוחא דמילתא כתב עוד טעמים אף דיכול לסמוך בלעדם וכבר ידוע דרך בעלי תשובות לכתוב הרבה טעמים בנידון דידהו אף דאינו צריך כמו שכתבו אחרונים והכל לפי ראות עיני המורה כי צריך הרבה ישוב הדעת לדקדק בזה וגם אנכי הצעיר הלכתי בעקבותיהם ונזהרתי מאוד בזה כאשר יראה עיני המעיין שנזהרתי לכתוב כל דבר בטעמו) רק שתופסין בקיצור ומשמיטין אריכות הפלפול בודאי למה לא ניקום ונסמוך על זה ואדרבה לפע"ד יותר טוב לסמוך על זה שהוא כמו נפה שמוציאה את הקמח וקולטת את הסולת משא"כ כשמעיין בתשובה ארוכה הוא כמו ספוג שהוא סופג את הכל שיכול להכשל בניקל כשמעיין בתשובה ארוכה לפעמים כותב בדרך אין לומר או בדרך לכאורה ולפום ריהטא ובמסקנא דוחה זה לבסוף אחר כמה דפין ועיני המעיין לפעמים אינם מספיקים לראות כל הענין מתחלתו לסופו כי קשה עליו אריכות הפלפול וגם הזמן בהול מאוד לכן יכולין לתפוס העיקר מה שהמחבר דוחה זה בעצמו כן היה נראה לומר לפי דעתי בזה דאדרבה בזה"ז יותר טוב לסמוך על הקיצורים שכותב כל מילתא בטעמא בקיצור כי הם כמו נפה שמוציאה את הקמח וקולטת את הסולת כמבואר לעיל אמנם וכי מפני שאנו מדמין נעשה מעשה חלילה וחס לסמוך על סברא זו במקום שצעקו רבים וגם שלמים שלא לסמוך על הקיצורים ובפרט שלא לסמוך עלי בשים דבר להקל כאשר מצאנו וראינו בגדולי אחרונים ובראשם רבינו הכהן הגדול מאחיו הש"ך ז"ל שהזהיר על זה שלא לסמוך עליו בשום דבר ואם בארזים נפלה השלהבת מה יעשו אזובי קיר ובפרט אנכי הצעיר תולעת ולא איש רק למותר אזהרה בזה וקראתי שם חיבורי **מגדים חדשים** ע"ש הפסוק ועל פתחנו כל מגדים דרשים וגם ישנים דודי צפנתי לך הכי קרא שמו מגדים חדשים על שהוא מלא כספרי אחרונים החדשים שנתחדשו אחר שיצא לאור ספר פתחי תשובה וגם ישנים מהרבה ספרי ראשונים שהשמיטם בעל פ"ת צפנתים תוך חיבורי למקום אשר שם תדברנה:

ועתה אתה בוא נא ברוך ה' למה תעמוד בחוץ ואנכי פניתי הבית ומקום לגמלים קטני ערך כמוני ולהיות השלחן ערוך ועליו מגדים חדשים וגם ישנים שא נא עינך וראה וזכה במקחך כי לזה אני משתוקק תמיד לזכות את הרבים בחבור זה עודני בימי בחרותי התחלתי לחבר את החבור בהיותי כבר חמיסר או כבר שיתסר

כי

הסכמות

הסכמת הרב המובהק החו"ב מ"שלם במע"ט מו"ה **יצחק יואל** נ"י חתן הרב הגאון המובהק מו"ה **יוסף תומרקין** זצ"ל האבד"ק קרעמינטשאג.

גם אני אקבל אי"ה ספר אחד מהרב המחבר כשיצא לאור מביה"ד ברשיון הצענזור וראוי לכל אחד להחזיק ידי לומדי תורה ותומכיה מאושר נאמר וכבר נתתי דמי קדימה באתי עה"ח יום ד' ג' אדר תרחם קרעמינטשאג

יצחק יואל ראפאלאוויץ חופ"ק קרעמינטשאג.

הסכמת הרב המאה"ג המופלג בתוי"ר חריף ובקי וכו' מו"ה **משה** נ"י האבד"ק ראחמעסטריווקא.

הן בא לפני הרב המופלג בתוי"ר החריף ושנון ובקי טובא ווח"ס כש"ת ה"ר בנימין שמואל נ"י מו"צ לעדתו טעלעפין והראה לי חבורו על ש"ע יו"ד אשר עמל ויגע הרבה ואסף כעמר גורנה מספרי גדולי הראשונים ותשו' אחרונים והוא דבר המועיל מאד לבעלי הוראה להיות להם מפתח לדעת האמור בתשו' אחרונים והנה עיינתי הרבה בחבורו ומאד הוטב בעיני מפעליו בזה והדבר הידוע א"צ לתעודה כי כל מי שיעיין בחבורו הלז יראה בעיניו כי הוא תועלת גדול לבעלי הוראה וגם כי ידעתי המחבר הלז מנעוריו שכלו הישר לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא לכן גם ידי תכון עמו להוציא לאור ספרו להגדיל תורה ולהאדירה ואקח ספרו אי"ה כאשר יגמור בבי טוב כ"ד הכותב לכבוד התורה ולומדיה ובעה"ח היום יום ב' יו"ד ימים לחודש שבט שנת תרחם פה ראחמעסטריווקא.

נאום **משה** הרב מראחמעסטריווקא.

הסכמת הרב המובהק חו"ב מופלג בתוי"ר וו"ח מוכתר במדות טובות וכו' כש"ת מו"ה **דוד שור** אבד"ק טאלנע יע"א.

באשר לא נפלאת מכל באי שערי תורה לשון זהירות חז"ל לעשות ציונים לתורה. ציון הוא דורש יש לה לכן מה יקרו פעולת הרב הג' המופלג השנון וכו' מו"ה בנימין שמואל נ"י הרב המו"ץ מטעלעפען. אשר טרח ועשה ויגע ועמל ובא אחר הקוצרים כי הגם כי כבר פתח בפתחי תשובה ועמד במקום שבע"ת עומדים ואספם סביב השו"ע הלא חדשים לבקרים בכל דור ודור חדש נכנס וחדש יצא וראיתי בהעלים הנדפסים אצל כבוד הה"ג הנ"ל וראיתי מגדים חדשים אשר יקרים על שלחן הטהור. והמה יפים ותועלת לכל אשר יסבו על השלחן ובפרט לבעלי הוראה גם לגדולי המורים לא כל העתים שוים לחפש את אשר יגיד זכרונו ולפעמים לא ראה הספרים הנדברים בפה. טעמו וראו טוב ערב מועיל יחד בו. אם לא יפסקו ממנו רק לבא שמה וממנו יראו לתשובה שלם ושלמה משנתו. לכן אם א"צ להסכמתי ופעולתו תעיד על פעולתו וגם על הפועל כי גמר ומצא. רק למען הפצרתו וכבר באו הגדולים וקדושים לתמכו ולחזקו באתי גם אני אחריהם כיהודה ועוד לקרא אשר יעלו לרצון ואי"ה אקח הספר בצאתו ואתן כפי אשר יושת עליו ולראי' באתי עה"ח יום א' יוד טבת תרו"ם ה' לפ"ק פה טאלנע נאום **דוד** במוהר"ר **אברהם שור** חונה פה **טאלנע**.

הקדמת המחבר

אמר המחבר במה אכף ואקדם לאלהי מרום אשר גמלני כל טוב אין טוב אלא תורה שזכיתי ליתן לי חלק בתה"ק להיות ממחברי חבורים ואם כי ידעתי שפל מצבי מי אנכי להתהלך בגדולות ונפלאות הגם שאול בנביאים אמנם אחי ורבותי שמעו נא אלי וישמע אליכם ה' דעי נא וראו כי לא מלבי הוצאתי דברי אלה כי לא אלבש בטלית שאינה שלי רק מה שלקטתי ואספתי בזעת אפי מספרי ראשונים ואחרונים (כאשר הוצג פתח השער) והבאתי הדברים בשם אמרם ולא דבר חדש הוא כאשר עשה בעל שערי תשובה על או"ח ובעל פתחי תשובה על שאר ג' חלקי ש"ע כדמותם וכצלמם ואם כי אין ביהמ"ד בלא חידוש וכמעט בכל סימן הוספתי איזה ציצים ופרחים התנצלות מבוארים כאן כי לא כתבתי הדברים להלכה ולמעשה לקבוע דוקא הלכה כמותי רק בדרך חוות דעת כתלמיד הדן לפני רבותיו כמאמרם ז"ל לא יאמר התלמיד הבנתי והוא לא הבין לכן כמעט בכל המקומות לא כתבתי להלכה למעשה רק בדרך צ"ע והערה בעלמא מה שקשה לי על דבריהם והמעיין בצדק את אשר יבחר אליו יקרב לכן אף כי ת"ל יש בידי הרבה חידושים על או"ח ויו"ד ומקצת על אה"ע וגם הרבה חידושים
על

הסכמות

הסמוך למתניני ומחברתו בידו על ש"ע יו"ד אשר התמיד ומצא בדי טרחו לאסוף בילקוטו קובץ נכון מהרבה גדולי אחרונים אשר העלו בעומק פלפולם להלכה ולמעשה דינים מחודשים השייכים להש"ע יו"ד ואף כי לא הספיק לי הזמן לעיין בכל דבריו אבל מידי רעיוני משוטטין על ספרו באיזה מקומן של שבחים הוטב בעיני מאוד וראיתי הדברים סדורים כהלכתן על כן מצאתי נכון להודיע בשערים כי פעליו רצויין וראוי ונכון לכל אוהבי התורה ושוחריה לתמוך את הרב המחבר נ"י שיוכל להוציא לאור מחשבתו הרצוי' וגם אנכי אקח בל"נ ספר אחד כשיצא לאור ברשיון הצענזור אקוה שכל איש חכם לב מהחרדים לדבר ה' וחובבי התורה ולומדיה יקח את הספר בכסף מלא ועבור זה יתברכו בכל הטוב מארה"ש (ולמען יהיה לאות שהיה השקפה לטובה הנני להעיר מה שהביא בסימן קט"ז בשם הטו"ט לענין כלה וחמותה והתן והמיו דהיבא דאחד י"ל שני שמות דאין חשש יע"ש דכן כתב הצ"צ החדש האה"ע סימן קמ"ג וכבר כתב כן גם הגאון השיב משה האה"ע סימן ס"ט יע"ש שכתב שכל שיש איזה שינוי אפי' רק בתיבה לית לן בה והעיר ג"כ מדברי הש"ס ברכות כ"ה ע"ב כתובות ס"ב ע"ב וב"ב הצ"צ בפסקיו סימן קט"ז יע"ש מה שפלפל בדברי הש"ס וכן מה שהביא המחבר נ"י דברי גדולי אחרונים לענין איכלין תחת המטה יש להוסיף בזה דבר חדש מה שרבים שואלים אם דוקא כשישן אחד על המטה או דאין חלוק בזה והראיתי דהדבר מבואר בתורת חיים על שבועות ט"ז ע"א ד"ה ריב"ל שכתב ונראה דהיינו דאיתא בפסחים אוכלין תחת המטה ר"ר שורה עליהן לפי שהשינה אחד מששים כו' וכשהוא בשעת שינה על האיכלין ה"ה כאלו היו באה"מ ושריא עליהן כו' יע"ש מבואר דא ם לא היה ישן שום אדם על המטה שהיו מונחין שם לא נאסרו) כ"ד הכותב והותם יום ב' ח אדר שנת תרחם המעתיר לתמוך בידי המחבר שיהיה לכבוד התורה ולומדיה.

הק' **משה נחום** ירושלומסקי חופ"ק קאמינקא.

העתק מכתב ידידי הגאון המובהק מיפה"ד סוע"ה וכו' מו"ה **שלמה הכהן** נ"י וויפ"ע לנצח מו"צ בווילנא יע"א

בעה"י אור ליום ב' כ"ב אדר שני שנת בונה ירושלם לפ"ק

תיתי שלמא רבא מן שמים וחיי אריכי וברכתא טבא לכבוד הרה"ג החו"ב צנא מלא ספרא וכו' שב"ת מו"ה בנימין שמואל נ"י מו"צ בק"ק טעלעפין יצ"ו יהיה ה' עמו ובכל דרכיו ישכיל ויצליח אבי"ר:

אחדש"ת הרמה באתי להודיעו כי הגיעני לידיעתו אשר שלח אלי (והוא קובץ חדושי דינים משו"ת החדשים השייכים לחלק יו"ד וע"ד שנשמה הפ"ת וגם הוסיף בו מדעתו דעת תורה כמה חדושי דינים והערות על דברי הגאונים בעלי התשובות שהביא בחבורו) הכל קבלתי לנכון במס"ק הנזכר וגם עברתי עליהם לפום ריהטא ראיתי כי נמצא בהם כמה דברים נצרכים מאוד ויהיה מהם תועלת גדול לכל מי שלא נמצא בידו התשובות אלו וכאשר יעיין בחבורו ימצא מבוקשו וגם מה דקא מוסיף שפיר קא מוסיף וכל כי הני מילי מעלייתא יתאמרון משמיה בבי מדרשא אכן מה שביקש ממני ליתן לו הסכמה על ספרו הנ"ל לענ"ד אין צריך לזה כיון דכבר יש לו הסכמות רבות מגדולי גאוני זמנינו ובפרט דכבר יש לו הסכמה מהרב הגאון הגדול אבד"ק קאמינקא נ"י שכתב שאוטב בעיניו והדברים סדורים כהלכתן ומבקש לכל אוהבי התורה לתמוך בידי כת"ר נ"י להוציא מחשבתו מכח אל הפועל די לו בזה ומה לו להרבות בהסכמות על חנם (והנה הגאון הנ"ל האריך בתשו' אלי וכתב קצת הערות על ספרי וגם אנכי השבתי לו באריכות אך מפני הוצאת הדפוס השמטתים אולי אדפיס התשובות בח"ב אי"ה כשירחיב ה' את גבולי) וה' בעזריו דמר יתדיך בטוב ובנעימים וחפץ ה' יצליח בידו להוציא פרי מחשבתו לאור כאות נפש ידידו הכותב **שלמה הכהן** מו"ץ דק"ק ווילנא:

הסכמת הרב המאה"ג החריף ובקי בחד"ת ומופלג בתוי"ר מו"ה ר' **ישראל יעקב** נ"י האבד"ק קרעמינטשאג יע"א.

הן בא לביתי הרב המופלג ומפורסם חו"ב צמ"ס כש"ת מו"ה בנימין שמואל מו"צ בעיר טעלעפין עם ספרו אשר אסף משו"ת ראשונים ואחרונים וכבר יש ת"י עדות נאמנים מאדמו"ר מראחמעסטריווקא ומבנו ה"ג ר' זאב ע"כ גם ידי תכון עמו ואקבל אי"ה בל"נ הספר כשיצא לאור מהדפוס וכן ראוי לכל אוהבי התורה ולומדיה לקבל מאת הרב הנ"ל את ספרו אשר יהיה נתיון להקל למצא כל דין וגודל המצוה להחזיק לומדי תורה מובן וידוע לכל דברי המדבר לכבוד התורה ולומדיה אור ליום ב' ר"ח אדר תרחם לפ"ק.

ישראל יעקב חופ"ק קרעמינטשאג,

הסכמות

הסכמת הרב הגאון החסיד המפורסם בכל קצוי ארץ בוצינא קדישא הסידא ופרישא מו״ה מרדכי דוב שליט״א ע״י שצוה לאחר מאנ״ש שיכתוב בפקודתו.

בצאת מהדפסה החיבור מגדים חדשים מהרב המחבר המופלג מו״ה בנימין שמואל מו״צ מטעלעפין יקבל ספר אחד הרה״ק מהארנאסטאפאל ומעות תמורתו נתן אדמו״ר בהקדמה וראוי ונכון לכל אנ״ש למען כבוד התורה ולומדיה לקבל מאת הרב המחבר חבור הנ״ל בכסף מלא הנני הנפקד מאת אדמו״ר **דובער** מאנשי הרה״ק.

הסכמות הצדיקים המפורסמים מאורי אור דק״ק סקווירא ע״י אנ״ש.

נפקדתי לכתוב בפקודת הקודש אדמו״ר הרה״ק ה״ר **ישראל** שליט״א מסקווירא כשיעזור השי״ת ויצא לאור מכיה״ד מחברת מגדים הדשים על יו״ד אז יקבל ע״ע ליקח ספר אחד בכסף מלא כפי אשר יושת עליו מבעהמ״ח נ״י ונתן מעות קדימה באתי עה״ח בפקודת אדמו״ר שליט״א **אליעזר דובער** אווירבאך.

כשיעזור השי״ת שיצא הספר הלז מחברת מגדים חדשים לאור מבית הדפוס יקבל אדמו״ר הרה״ק הר״ר **דוד** שליט״א הספר הנ״ל במחיר אשר יושת עליו מבעהמ״ח נ״י ונתן מעות קדימה בעה״ח בפקודת אדמו״ר שליט״א אור ליום ב׳ י״א ימים להודש אדר תרן לפ״ק פה סקווירא **ברוך** ראבינאוויטש.

הסכמות הרבנים המאורות הגדולים הגאונים המפורסמים חריפים ובקיאים בחד״ת אין גומרים עליהם את ההלל כש״ת מו״ה יוסף יוזפא אפרתי ומו״ה דוד ארטענבארג נ״י.

הן הראני הרב המופלג וכו׳ ה״ר בנימין שמואל נ״י אב״ד דק״ק טעלעפין את חבורו על יו״ד אשר אסף ולקט משו״ת אחרונים וגם הוסיף נופך משלו וראיתי שיש בו תועלת לבעלי הוראה בעתים הללו שנתמעטו הלבבות שימצא המורה הכל מוכן לפניו ולא יצטרך לחפש בתשובות אחרונים ומצאתי לנכון להביא התיבור הנ״ל לבית הדפוס ומצוה להנות לעזר לו ולתמוך ידיו שיצא מחשבתו אל הפועל כ״ד המדבר לכבוד התורה ולומדיה ובא עה״ח אור ליום ואו עש״ק עשרה ימים לחודש שבט שנת תר״נ לפ״ק פה ברדיטשוב.

ה״ק **יוסף יוזפא** סגל אפרתי מורה הוראה דפה.

ראיתי את חבורו של הרב המופלא ומופלג בתורה וכו׳ מו״ה בנימין שמואל נ״י אב״ד דק״ק טעלעפין אשר אסף ולקט מספרי הגאונים אחרונים ז״ל להלכה וראיתי כי הוא דבר מתוקן למורי הוראה לדעת חלקי הבנין והסתירה בכל דבר הקשה אשר לא נתבאר ע״ד במפרשי הש״ע ואמינא לפעלא טבא יישר חילו ומצוה גדולה להחזיק בידי הרב הנ״ל בכדי שיוכל להביא חבורו לדפוס וישתעשעו רבים מתורתו:

הכ״ד המדבר לכבוד התורה ולומדיה **דוד** בן ישראל צבי ז״ל.

הסכמת ה״ה הרב הגאון הגדול חריף ובקי בחד״ת המפורסם לשבח נ״י ע״ה פ״ה וכו׳ מו״ה ישראל נ״י שהיה אבד״ק באהפאלי וכעת בק״ק ניקאליעב בעה״מ ספר עמודי אש.

הנה הרב הגדול המופלג בתורה חריף ובקי זית רענן ותיק וחסיד וכו׳ כש״ת מו״ה בנימין שמואל נ״י מו״צ בעיר טעלעפין שלח אלי ע״י הבידואר איזה עלים לתרופה ממחברתו על ש״ע יו״ד ומראהו כתבנית ספר פתחי תשובה הנדפס וכבר נודע כמה נחוצים ספרים כאלו לכל דופקי על דלתי הוראה גם להגדולים ומה גם למורי הוראות הצעירים על כן מהראוי והנכון לסייע להרב המחבר שיוכל להוציא לאור מחברתו וגם אנכי הנני מוכן בל״נ לקבל ממנו ספר אחד כאשר יצא לאור ברשיון הצענזור.

דברי הכותב בארבעה ימים לירה שבט שנת תרמ״ט פה באהפאלי **ישראל** אייזענשטיין

אלה דברי כבוד ידידי עוז רב חביבי ה״ה הרב הגאון הגדול המפורסם חריף ובקי בחד״ת ירא ושלום מוכתר במידות טובות כקש״ת מו״ה ר׳ **משה נחום** נ״י האבד״ק קאמינקא יע״א בעהמ״ח ספר שו״ת מנחת משה וברכת משה וספר לשד השמן על הרמב״ם. ב״ה פה קאמינקא

כן בא לפני הרב המופלג בתורה הו״ב זית רענן ות״ס וכו׳ כש״ת מו״ה בנימין שמואל נ״י ה מו״צ דק״ק טעלעפין

הסכמות הגאונים הגדולים הצדיקים המפורסמים שבמדינתנו

הסכמת כבוד מרן אדמו״ר הרב הקדוש והטהור בוצינא קדישא חסידא ופרישא רשכבה״ג גדול מרבן שמו כבוד שם קדושת תפארתו הגאה לורבינו **יוחנן שליט״א** מ״מדק״ק ראחמעסטריווקא ושאר גלילות יע״א.

הן כאשר הגיש לפני הרב המופלג בתוי״ר חריף ובקי וו״ח כש״ת מו״ה בנימין שמואל נ״י מו״צ לעדתי ק״ק טעלעפין את מחברת ספרו אשר לקט באמרים משו״ת ראשונים ואחרונים בדברים הנוגעים להלכה למעשה וכאשר הרב הנ״ל היטב נודע לי מנעוריו אשר עמל בתורה וביגיעה ושקידה נמרצה הלך בלקוטי בתר לקוטי לברר כשמלה כל דברי ראשונים ואחרונים ככתבם וכלשונם ויען אשר ידעתי בהרב המחבר הנ״ל אשר בתורת ה׳ חפצו ומלי דהלכה חביבא ליה ובמ שרים יתהלך וראוי הוא לישב על כסא הוראה אף בעירות הגדולות ולזאת אמינא לפעלא טבא יישר חילו ואמינא חד פסוקא דרחמי עבורו אשר ראוי לכל אוהבי התורה ולומדיה לתומכו בדבר תורה מצות קנות ולקבל מאת הרב הנ״ל את ספרו במחיר אשר יושת עליו מבעל המחבר הנ״ל למען להגדיל תורה ויאדיר וזכות התורה דמגינא ומצלא יגן עליהם לברכם בכל הטוב סלה: דברי הכותב לכבוד התורה ולומדיה.

יום ב׳ פ׳ בשלח תרח״ם פ״ק ראחמעסטריווקא. **יוחנן** בהרב המפורסם מו״ה **מרדכי** זצוקללה״ה

ואלה דברי בני אדמו״ר מראחמעסטריווקא הקדושים והטהורים הצדיקים המפורסמים שליט״א

אחרי ראותי תעודת כ״ק אבי הרה״צ שליט״א אשר כתב וחתם על פאר הספר שחיבר הרב המופלג בתוי״ר חו״ב כש״ת מו״ה בנימין שמואל נ״י איני צריך עוד להוסיף בשבח המחבר אשר ידעתיו מנעוריו כי הוא יושב אהלים באהלי של תורה וראוי היא לאותה אצטלא וכשיצא הספר מבית הדפוס אקבל מאתו הספר במחיר אשר יושת עליו מהמחבר וזכות התורה יגן לטובה לכל לוקחי הספר ויתברכו כל איש ואיש בשפע טובה וברכה מרובה.

יום ב׳ פ׳ בשלח שנת תרח״ם לפ״ק פה ראחמעסטריווקא.

נאום **דוד** בהרב מו״ה **יוחנן** שליט״א.

גם אנכי אקבל אי״ה את הספר במחיר אשר יושת עליו מהמחבר **מרדכי** בהרב שליט״א.

גם אנכי אקבל אי״ה את הספר במחיר אשר יושת עליו מהמחבר **מנחם נחום** בהרב שליט״א.

בעז״ה הן כאשר הגיש לפני הרב המופלג בתוי״ר חריף ובקי בהדר״ת כש״ת מו״ה בנימין שמואל נ״י מו״צ בק״ק טעלעפין את מחברת ספרו אשר אסף משו״ת ראשונים ואחרונים והן כל דברי הפוסקים אשר הובאו בספרו המה מהמפורסמים אשר אין צריכין לראי׳ ויען אשר ידעתי בהרב הנ״ל אשר יגע הרבה עד אשר אסף לקוטי האמרים מהפוסקים להקל הטורח לכל המעיינים ומכיר אני בהרב המחבר הנ״ל אשר בתורת ה׳ חפצו ובמישרים יתהלך ולזאת גם ידי תכון עמו ואקבל אי״ה בל״נ את ספרו מאתו כאשר יצא לאור וכן ראוי לכל אוהבי התורה ולומדיה לקבל מאת הרב הנ״ל את ספרו במחיר אשר יושת עליו מהרב הנ״ל למען להחזיק לומדי תורה ויגדיל תורה ויאדיר דברי המדבר למען כבוד התורה ולומדיה יום ב׳ לסדר בשלח תרח״ם לפ״ק ראחמעסטריווקא. **זאב** בהרב מו״ה **יוחנן** שליט״א.

הסכמת הרב הקדוש המפורסם בכל קצוי ארץ שלשלת היוחסין וכו׳ כקש״ת מו״ה **מנחם נחום** שליט״א מ״מ דק״ק טאלנא ושאר גלילות.

כאשר בא לפני הרב המופלג השנון וו״ח כש״ת מו״ה בנימין שמואל נ״י רב ומו״ץ בטעלעפין ומחברתו בידו אשר אסף וקבץ הנדחים מבעל המחבר פ״ת והוסיף שנית ידו בלקוטי בתר לקוטי במקום שבעלי תשובות הראשונים מקרוב עומדים וכבר יש בידו הסכמות מהרבנים הגדולים אשר ידם תכון עמו אשר נחוצים להוראה כקטן כגדול לעת הצורך לא יצטרך לחפש לכן באתי גם אנכי באומר המעתיר לקבל ספרו אומר הבא מן החדש ולקבלו בסבר פנים יפות בכל מקום בואו ויגיעתו הרבה מצא כדי טרחו וכן זמדה נוצר תאנה וכו׳ וממני יראו וכן יעשו אשר אני עומד הכן לקבל ספרו בצאתו מהדפוס ונתתי דמי קדימה אלה ד׳ המדבר לכבוד התורה ולומדיה הלכה למעשה ומזין כן ומעתיר בעדם לכל הטוב **מנחם נחום** בהר״ם נכד אדמו״ר זצללה״ה.

Дозволено Цензурою Кiевъ 24 Декабря 1891 г.

БЕРДИЧЕВЪ
Типографiя Я. Г. Шефтеля.
1891.

ספר

מגדים חדשים

על יורה דעה

חלק ראשון

אשר חברתי אספתי ולקטתי מספרי ראשונים ואחרונים ואת אשר הוספתי
נופך משלי אנכי הצעיר והשפל מקטני התלמידים **בנימין שמואל**
בא"א מהר"י נר"ו החונה בעיר טעלעפין מחוז קיעב במדינת רוסיא
האדירה ותוכן הספר ומעשהו היא כדמות ספר שערי תשובה על א"ח
וספר פתחי תשובה על שאר שלשה חלקי הש"ע כדמותם וכצלמם ויתר
הדברים הלא כתיב הדור הוא בהקדמה זיל קרי ביה.

בארדיטשוב

בדפוס של חיים יעקב שעפטיל

שנת תרנ"ב לפ"ק

МГАДИМЪ ХАДАШИМЪ

т. е.

Комментарій на сводъ религіозныхъ узаконеній подъ заглавіемъ „Іоре-Деа"

Сочиненіе

БЕНЯМИНА ЗЕЛЕВИНСКАГО

1891